ALBERTO MANGUEL
GIANNI GUADALUPI

HAYALİ YERLER SÖZLÜĞÜ

Çevirenler: Sevin Okyay - Kutlukhan Kutlu

I. CİLT

2. baskı

YKY

HAYALİ YERLER SÖZLÜĞÜ

I. Cilt

Alberto Manguel 1948'de Buenos Aires'te Arjantinli bir ana babanın çocuğu olarak doğdu. Çocukluğunu babasının diplomatik görevi nedeniyle İsrail'de geçirdi. Çek bakıcısından İngilizce ve Almanca öğrendi. Anadili İspanyolcayı, 1955'te Arjantin'e döndükten sonra öğrendi. Öğrenciliğinde Jorge Luis Borges'e dört yıl süresince kitap okudu. Yaşamını Fransa, İtalya ve İngiltere gibi değişik ülkelerde sürdüren Manguel, 1988'den beri Kanada vatandaşı.
Yazarlığı yanında çokdilli bir çevirmen, antoloji yazarı ve editör olarak uluslararası ün kazanan Manguel'in başlıca yapıtları arasında *The Dictionary of Imaginary Places* (*Hayali Yerler Sözlüğü*), 1992'de McKitterick Ödülü'nü kazanan romanı *News from a Foreign Country Came* (Yabancı Bir Ülkeden Haberler Geldi) ve Kanada'da Kurmaca-Dışı dalında Genel Vali Ödülü'nü kazanan *Reading Pictures: A History of Love and Hate* (Resimleri Okumak: Aşk ve Nefretin Tarihi) sayılabilir.
Manguel'in Türkçeye çevrilen diğer kitapları şunlardır: *Başka Ateşler: Latin Amerikalı Kadın Hikâyeciler Antolojisi* (Çev. Tomris Uyar, 1988); otuzdan fazla dile çevrilip uluslararası bir çoksatar olan, *Times Literary Supplement* tarafından Yılın En İyi Kitapları arasına seçilen ve Fransa'da Medicis Ödülü'nü kazanan *Okumanın Tarihi* (Çev. Füsun Elioğlu, YKY, 2001); Borges'e kitap okuduğu günlere ilişkin anılarını anlattığı *Borges'in Evinde* (Çev. Cem Akaş, YKY, 2002); *Palmiyelerin Altında Stevenson* (Çev. Cem Akaş, YKY, 2004).

Gianni Guadalupi İtalyan asıllı bir tarihçi, çevirmen, editör ve kitap koleksiyoncusudur. Otuz yıldan fazladır özellikle gerçek ve kurmaca gezi yazıları yazıyor, çeviriyor, bu konularda antolojiler hazırlıyor. **Başlıca Kitapları:** *The Discovery of the Nile* (1997, Nil'in Keşfi), *China Through the Eyes of the West: From Marco Polo to the Last Emperor* (2004, Batı'nın Gözleriyle Çin: Marco Polo'dan Son İmparator'a). Guadalupi'nin kitaplarından sadece Anthony Shugaar ile hazırladığı *Latitude Zero: Tales of the Equator* Türkçeye çevrilmiştir: *Ekvator Hikâyeleri* (Çev. Nazmiye Özgüç, 2004).

Sevin Okyay 1942'de İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi. 1963'ten beri çevirmenlik, 1976'dan beri gazetecilik yapıyor. Özellikle sinema, caz ve spor üzerine yazıyor. **Kitapları:** *İlk Romanım* (roman, 1996); *120 Filmde Seyri-âlem* (sinema eleştirileri, 1996); *Çiçek Dürbünü* (denemeler, YKY, 1998). **Başlıca Çevirileri:** Ted Hughes'dan *İlk Dünya Hikâyeleri* (YKY, 1998), Edouard Roditi'den *Türkiye Tatları* (YKY, 1999), J.D. Salinger'dan *Yükseltin Tavan Kirişini Ustalar ve Seymour – Bir Giriş* (Coşkun Yerli ile, YKY, 1999), George Orwell'dan *Hayvanlar Çiftliği* (2000); J. K. Rowling'in *Harry Potter* dizisinden *Sırlar Odası* (YKY, 2001), *Azkaban Tutsağı* (K. Kutlu ile, YKY, 2001), *Ateş Kadehi* (K. Kutlu ile, YKY, 2001) ve *Zümrüdüanka Yoldaşlığı* (K. Kutlu ile, YKY, 2003). Gül Sarıoğlu ile de aynı dizinin "yardımcı kitap"larından *Fantastik Canavarlar Nelerdir, Nerelerde Bulunurlar?*'ı (YKY, 2002) çevirdi.

Kutlukhan Kutlu 1972'de İstanbul'da doğdu. Kadıköy Anadolu Lisesi'ni ve İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. 1991'de *Nokta – Ne Nerede* kadrosuna katılarak sinema, edebiyat ve müzik üzerine yazmaya başladı. Çeşitli yayın organlarında yazarlık ve editörlük yaptı. Daha çok film eleştirileri ve sinema yazıları yazıyor, çeviri yapıyor. **Çevirileri:** J. K. Rowling'in *Harry Potter* dizisinden *Azkaban Tutsağı* (S. Okyay ile, YKY, 2001), *Ateş Kadehi* (S. Okyay ile, YKY, 2001) ve *Zümrüdüanka Yoldaşlığı* (S. Okyay ile, YKY, 2003). Gül Sarıoğlu ile de aynı dizinin "yardımcı kitap"larından *Çağlar Boyu Quidditch*'i (YKY, 2002) çevirdi.

Alberto Manguel'in
YKY'deki öteki kitapları:

Okumanın Tarihi *(2001)*
Borges'in Evinde *(2002)*
Palmiyelerin Altında Stevenson *(2004)*

ALBERTO MANGUEL
GIANNI GUADALUPI

HAYALİ YERLER SÖZLÜĞÜ

I. CİLT

Resimleyenler: Graham Greenfield ve Eric Beddows
Harita ve Planlar: James Cook

ÇEVİRENLER:
SEVİN OKYAY - KUTLUKHAN KUTLU

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2220
Edebiyat - 670

Hayali Yerler Sözlüğü - I. Cilt / Alberto Manguel - Gianni Guadalupi
Özgün Adı: The Dictionary of Imaginary Places
Çevirenler: Sevin Okyay - Kutlukhan Kutlu

Resimler: Graham Greenfield
ve Eric Beddows (s. 24, 91, 153, 154, 258, 346, 468, 476, 517, 531, 543, 695, 794, 816 ve 923)
Harita ve Planlar: James Cook

BARATARİA maddesindeki alıntı, Roza Hakmen'in çevirdiği
La Mancha'lı Yaratıcı Asilzade Don Quijote'den (YKY) alınmıştır.
Italo Calvino maddeleri, Işıl Saatçıoğlu'nun çevirdiği *Görünmez Kentler*'den (YKY) uyarlanmıştır.
KÖPAN ADASI maddesindeki şiir, Barış Pirhasan'ın çevirdiği *Köpan Avı*'ndan (Roll Yayın) alınmıştır.
MORDOR maddesindeki şiir, Metis Yayınları'ndan Çiğdem Erkal İpek çevirisiyle çıkan
"Yüzüklerin Efendisi" üçlemesinden alınmıştır (Çeviren: Bülent Somay).

Kitap Editörü: Selahattin Özpalabıyıklar
Düzelti: İncilay Yılmazyurt

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel
Grafik Uygulama: Akgül Yıldız - Arzu Çakan - Banu Kaşıkçı

Baskı: Üç-Er Ofset
Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar / İstanbul

İngilizce İlk Baskı: 1980
Çeviriye Temel Alınan Baskı:
(Newly Updated and Expanded) The Dictionary of Imaginary Places,
Alfred A. Knopf Canada, Toronto 1999

YKY'de 1. Baskı: İstanbul, Temmuz 2005
2. Baskı: İstanbul, Ocak 2007
ISBN 975-08-0975-0
Takım ISBN 975-08-0974-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2005
Bu kitabın telif hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.
© Alberto Manguel ve Gianni Guadalupi, 1990
© Graham Greenfield ve Eric Beddows (resimler), James Cook (harita ve planlar) 1999
Bütün yayın hakları saklıdır.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
http://www.yapikredi.com.tr

İçindekiler

Önsöz • 9

Yazarların Notu (Gözden Geçirilmiş Baskı İçin) • 13

Teşekkürler • 15

Hayali Yerler Sözlüğü • 17

Dizin • 895

Alessia, Alice Emily, Giulia, Rachel Claire ve Rupert Tobias için

Ne denizler ne sahiller ne gri kayalar ne adalar

ÖNSÖZ

Profesör Summerlee sabırsızca hıhladı. "İki uzun günümüz keşifle geçti," dedi, "ama yörenin coğrafyası hakkında başladığımız andakinden daha bilgili değiliz. Buranın sık bir ormanla kaplı olduğu, içerilere ulaşıp da bir bölgenin diğeriyle ilişkisini öğrenmenin aylar alacağı aşikâr. Merkezi bir zirve olsa işler farklı olurdu, ama her taraf göz alabildiğine yokuş aşağı gidiyor. Ne kadar ilerlersek, genel bir manzaraya kavuşma ihtimalimiz o kadar azalacak... Hepiniz kafanızı bu ülkeye girmeye yoruyorsunuz. Ben derim ki, buradan nasıl çıkacağımızı planlamalıyız asıl." "Bir ilim insanının," diye gürledi Challenger, heybetli sakalını sıvazlayarak, "böylesi bayağı bir duyguya teslim olmasına çok şaşırdım, azizim... Beraberimizde harita kabilinden bir şey götürmeden geri dönmeyi katiyetle reddediyorum."

Sir Arthur Conan Doyle, *The Lost World*

1977 kışında, Parmalı bir yayıncı için beraber bir gerçek ve sahte mucizeler antolojisi derlediğimiz Gianni Guadalupi, edebiyatın bazı mekânları için kısa bir Baedecker ya da seyahat rehberi hazırlamamızı önerdi – o sırada Paul Féval'in vampir şehri Selene için rehberli bir tur düşünüyordu. Bu fikrin verdiği heyecanla, gezmek istediğimiz diğer yerlerin bir listesini çıkarmamız uzun sürmedi: Shangri-La, Oz, Ruritania hemen akla gelenlerdi.

Yaklaşımımızın pratikle fantastik arasında özenli bir dengeyi gözetmesi gerektiği konusunda hemfikirdik. Kurmacayı gerçek kabul edip, seçilmiş metinleri bir kâşifin ya da vakanüvisin raporlarını ele alır gibi ciddiyetle ele alacak, sadece özgün kaynakta verilen bilgiyi kullanıp, kendimiz "buluş" yapmayacaktık. Şahsi yorumlara, ancak betimlemeler gerektiğinde yer verilecekti, o zaman da ancak insanın normal bir rehberde beklediği ölçüde. Bu niyetle, kitabın tasarımını bir on dokuzuncu yüzyıl *gazetteer*'i –gerçek dünyada seyahatin hâlâ heyecanlı ve macera dolu olduğu bir zamanın yadigârı– üzerine kurduk.

Ama proje ilerledikçe, madde listemiz giderek kabardı, sonsuz olma tehlikesi başgösterdi. Hayali evrenin devasa kapsamı göz önüne alındığında, pratik davranabilmek için bazı sınırlamalar koymalıydık. Kendimizi bir seyyahın ziyaret etmeyi umabileceği yerlerle sınırladık, cennetleri ve cehennemleri ve gelecekteki yerleri hariç tutup, sadece gezegenimizin üzerindeki yerleri dahil ettik. Proust'un Balbec'ini, Hardy'nin Wessex'ini, Faulkner'ın Yoknapathawpa'sını ve Trollope'un Barchester'ını almadık, çünkü aslında hepsi zaten var olan yerlerin başka kılıkları ya da takma adları, yazarın gerçeklikle tıka basa dolmuş bir şehir ya da ülkeden istediği gibi söz edebilmesi için yarattığı araçlardı.

Ama burada "hayali" tanımımız dağıldı. Niye Conan Doyle'un, hikâyenin sonunda açığa çıkan bir köpeğin musallat olduğu Baskerville Konağı'nı koyup da, çürümekte olan bir gelinliğe bürünmüş kasvetli kız kurusuyla Dickens'ın Satis Evi'ni koymamalı? Belki

Dickens'ın taş ve zifti gerçekleşebilir olanın alanındayken, Baskerville'in çakıl yolu –parmak ucunda yürümek yerine, canını kurtarmak için çılgınca koşan birinin ayak izleriyle– kâbuslar dünyasına ait olduğu için. Tarihi gerçekler üzerine kurulmuş Crusoe'nun Adası'nı niye koyduk? Çünkü bizce o, kendi sınırlarının içinden kurtulmuş ve tanımlanamayan bir şeyin, belli belirsiz kaçışla, düşsel bir inzivayla ve beyaz kumsallarla ilişkili bir şeyin ebedi simgesi haline gelmişti. Niye çocuk edebiyatından onca şeyi koyup da, Pooh'un çayırını ya da Watership Down'ı koymadık? Gerekçemiz bu yerlerin gerçekten var olması, ziyaret edilebilir olması ve gerçek dünyada bulunması. Bu yazarların zaten var olan yerlere bakıp, onları kendi hayalleriyle donatmış olmaları: karakterler ve olaylar hayaliydi – yerler değil.

Benzer bir şekilde, Frankenstein'ın canavarı kesinkes Rand McNelly atlasına dahil olan eski kasabalarda ve arktik düzlüklerde sallana sallana yürürken, Romanya Turizm Kurumu'nun çabalarına karşın, Drakula'nın değişmez, sabit bir ikametgâhı yok. Schliemann'ın takipçilerince geçici olarak kabul edilmiş olan Atlantis ya da Ophir'in de gerçekliği güvence altına alınmış değil; keza, Kral Arthur ve yiğit şövalyelerinin dolaştığı şatolar, ormanlar, çayırlar ve dağlar da – bunların hepsi sözlüğümüzde yer alıyor. *Metropolis*, *News from Nowhere*, *Looking Backwards* görünürde bariz adaylardı– ama heyhat, hepsi de gelecekteydi, bu yüzden de dışarda bırakıldılar. Tolkien, C.S. Lewis, Burroughs, Ursula K. Le Guin ve Lloyd Alexander'a pek çok sayfa ayrılmış durumda; daha az eğlenceli ama onlarsız Gulliver'ın, Dr. Moreau'nun, Oz'un dünyalarının belki de hiç inşa edilemeyeceği hayali bir mimarinin ataları olarak önemli olan Bensalem, Meccania, Utopia'ya da.

Ama bazı maddeler için sunabileceğimiz hiçbir ikna edici gerekçe yok. Nihayet, bazı yerleri sadece içimizde kurmacanın gerçek başarısı olan o tarif edilemez heyecanı yarattığı, o yerler olmasa dünya çok daha yoksul bir yer olacağı için seçtik. Onları ifşa etmeyeceğiz, okuyucunun da bu sınır ihlallerinden rahatsız olmayacağını düşünüyoruz.

İki yılı aşkın bir sürede iki bin kadar yeri ziyaret ettik; bazıları neredeyse hiç bilinmiyordu, bazılarının ise kabul edilemez olduğu ortaya çıktı ve sonuçta ancak bu sayının yarısından biraz fazlasını alabildik. Hayali evren hayret verici bir zenginliğe ve çeşitliliğe sahip bir yer: kaçınılmaz bir mükemmeliyet arzusunu tatmin etmek için yaratılmış dünyalar var, Christianapolis ya da Victoria gibi pek yaşamayan ütopyalar; ayrıca, Narnia ya da Harikalar Diyarı gibi sihir için bir yuva bulmak üzere hayata getirilmiş, imkânsızın çevreyle çatışmadığı yerler; Rüya Krallığı gibi gerçeklikten sıkılmış seyyahları ya da Noble'ın Adası'nda olduğu gibi karanlık, sıradışı sanatlarla ilgilenmek isteyenleri memnun etmek için inşa edilmiş yerler.

Unutulmuş vakanüvisler tarafından hayal edilmiş birçok yer ise zaten kendi başlarına mükemmeller ve açıklama gerektirmiyorlar. Narin harikaların diyarı, kimsenin binemeyeceği kadar hafif atlarıyla Havaiyat; kendilerinden daha küçük ve savunmasız, erkek cinsel organlarına benzeyen yaratıklar olan *bullpop*'ları yiyen dev sarışın kadınların yaşadığı Capillaria; dünyadaki ünlü yolların tatil yaptığı, ancak kötü şöhret sahibi Yol-döverlerin vahşi saldırılarına uğradığı Odes Adası; yaşlı bir goril olan Sekizinci Henry ve onun goril karılarının Afrika-Tudor karışımı bir konakta yaşadığı Thames-üzerindeki-Londra; tek sakini devasa bir örümcek olan boş oda Pauk; tasnif edilmiş çöplerin oluşturduğu sonsuz sayıda muazzam çemberle çevrili, ulaşılması çok güç X; Jacqueline Susann'ın bütün eserleri ve Pierre Cardin'in gardrobu gibi insan ruhunun en harikulade ürünlerinin saklandığı Nimpatan; demirden yapılma, yumurta biçiminde bir şehir olan, bisikletli Tatarların kalesi Malacovia.

Umarız sözlüğümüz okuyucuların bu yerlere ilgi duymasını sağlar ve özgün eserin sadece La Bibliothèque Nationale ya da British Library'de bulunabileceği durumlarda bir başvuru metni sağlamış olur. Tolkien'in ve Ursula K. Le Guin'in diyarlarını karış karış incelemiş olan okuyucular hafızalarını tazeleme ve o ormanlarla tepeleri, şehirlerle adaları başka hayal dünyalarında doğmuş coğrafyalarla karşılaştırma fırsatı bulacaklar.

Bu gezilere yardımı olması amacıyla, hem haritalar, hem de illüstrasyonlar koyduk. *Sunday Times*'daki bir yazı bizi Londra'daki Graffiti Gallery'ye götürdü, orada Graham Greenfield'ı keşfettik ve projede bize yardım etmesini istedik; onun çizimlerinin aydınlatıcı ayrıntıları, maddelerde tarif edilen güzergâhları takip ediyor ve birçok öykünün geçtiği yeri görsel olarak belirtiyor.

Bir başvuru yapıtı olarak, sözlüğümüz ister istemez tamamlanmamış bir eser; şüphesiz, başka seyyahlar bizim bilmediğimiz diyarları gezmişlerdir. Bu fırsattan istifade okuyucularımızdan, dikkatimizden kaçmış olan uygun yerleri bize bildirmelerini rica ediyoruz. Onların yardımlarıyla bir ek ya da bu kitabın gözden geçirilmiş bir baskısını hazırlamayı, böylece hem geçmişten eksik kalanları, hem de yeni gelecek maddeleri eklemeyi, böylece de okuyucuyu yazara, seyyahı vakanüvise çevirmeyi umuyoruz.

A.M.
Milford, Mayıs 1980

YAZARLARIN NOTU

GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ BASKI İÇİN

1923'te, bir grup genç istihkâmcı, Afrika'nın ulaşımı olmayan bir bölgesinin ölçümünü yapıyordu. Tropik güneşin alnında yorucu bir günün ardından, plançetede işaretlenmemiş tek bir tepe kalmıştı. Adamlar üsse dönmeye can atıyorlardı; içlerinden biri, sonuçta bunun küçük bir tepe olduğunu ve gönül gözü ve birazcık hayalgücü sayesinde çizim bürosunda da doldurulabileceğini belirtti. Önerisi kabul edildi. Yaratıcı beyler bir dergiden bir fil resmi kestiler, haritalarının üstüne koydular ve kalemi dışında gezdirerek, ölçümünü yapmadıkları tepenin hatlarını yarattılar. Fil biçimli tepe bugün hâlâ Britanya 1:62.500 harita dizisindeki *Africa* (*Gold Coast*)'un 17. paftasının kuzeybatı köşesinde görülebilir.

Hayalgücünün (ya da aklıselimin) görev karşısındaki, somut gerçek karşısındaki bu zaferi, elbette nadir bir durum. Gerçek dediğimiz dünyanın kati sınırları var ve bu sınırlar dahilinde –iki ayrı dağ şöyle dursun– iki ayrı cismin aynı anda aynı yeri işgal edemeyeceği şeklindeki çok önceleri ispatlanmış ilke de sıkı sıkıya işliyor. Öte yandan bizim sözlüğümüz, her zaman fazladan bir kasaba, ada ya da krallık için yerin bulunduğu, daha cömert bir coğrafyayı ele alıyor.

1981'de gerçekleşen basımdan bu yana, okuyucular sağ olsunlar sözlükte bulunmayan birçok yeri bize bildirdi. Bunlardan bazıları önsözümüzde belirttiğimiz sınırların dışında kalıyordu (cennetler ve cehennemler yok, gelecekteki yerler yok, Dünya gezegeninin dışındaki yerler yok, Wessex ya da Manawaka gibi takma isimler yok); bazıları merakımızı celbetmedi; birkaçını ise bulamadık. Ama çoğunlukla öneriler faydalı ve bilgi vericiydi, okuyucularımıza bizimle işbirliği yaptıkları için en derin minnetlerimizi sunarız. Elbette hâlâ birçok boşluk var; hayal dünyası büyümeye devam ediyor ve her yıl kitap kapakları arasında zihnin eseri sayısız kıta doğuyor. "Dışımızda aradığımız mucizeleri içimizde taşıyoruz," demişti bilge Sir Thomas Browne. "Afrika da, harikaları da içimizdedir."

Hiçbir kitap, özellikle de hiçbir sözlük, okuyucuları olmadan tam değildir. Bu yüzden de bu ortak yazarlık payesini teslim etmek istiyoruz – Gianni Guadalupi ve bendeniz sayfanın bu tarafında, siz ise o tarafında.

Alberto Manguel

TEŞEKKÜRLER

Büyük bir dikkat ve bilgiyle bu kitabın özgün kaynaklarının önemli bir kısmını okuyan David Macey'ye; daha ilk madde bile yazılmadan kitaba inanan ve becerisiyle, bağlılığıyla, tamamlanmasına rehberlik eden Louise Dennys'e; bütün yardımları, sabrı ve arkadaşların en iyisinin verebileceği türden, güvenilir tavsiyeleri için Marilyn Wachtel'e; birçok faydalı önerisi için Giampaolo Dossena'ya en derin minnetlerimizi sunarız.

Ayrıca projeye bu kadar uzun süredir bu kadar büyük bir hevesle destek olduklarından Malcolm Lester'a ve temsilcimiz Lucinda Vardey'ye; araştırmacılar Michel-Claude Touchard, Cynthia Scott, Trista Selous, Margaret Atack, Christine Robinson, Gillian Horrocks, Andrew Leake, Dorothea Gitzen-Huber, Sean, Michael ve Han Wachtel'e; redaktörümüz Gena Gorrell'e; faydalı ipuçları sağlayan Marie-Noëlle ve Charles-Edouard Frémy, Ann Close, Didier Millet, Rudolf Radier ve John Robert Colombo'ya; Warwick Üniversitesi'nden Harold Beaver'a, Oslo Üniversitesi'nden Profesör Hallstein Myklebost'a; Berkeley California Üniversitesi'nde Mark Twain Papers Baş Editörü Lin Salamo'ya; haritaları büyük bir titizlikle kontrol eden Victor Brewer'a; çok değerli teknik tavsiyeleri için Nick Bernays'a; iki yıllık zorlu daktilo işi için Zoë Chamber'a da teşekkür etmek istiyoruz.

Bunlara ek olarak, Londra'daki British Library, Paris'teki Bibliothèque Nationale, Toronto'daki Metropolitan Library, Milano'daki La Biblioteca Ambrosiana, Goethe Institute of London, Londra'daki National Film Theatre Archives, Stockholm'deki Nobelsbibliothek ve New York Public Library çalışanlarının da yardımlarını belirtmek isteriz.

Pierre Versins'in önemli kitabı *Encyclopèdie de l'Utopie, des Voyages extraordinaires et de la Science-Fiction* (Paris, 1972) ve Philip Grove'un *The Imaginary Voyage in Prose Fiction*'ı (New York, 1941) olmasa sözlüğümüzü derleyemezdik. Başka birçok kaynaklara da danışılmış olmasına karşın özellikle en çok bu ikisinden faydalandığımız için, onlara borcumuzu belirtiriz.

Son olarak da kütüphaneleri tarayan, kaynakları okuyan, maddelerimizi yazan, daktiloya çekilmiş metni düzelten ve bizimle Shangri-La'dan Ruritania'ya kadar göçebe bir varoluşu paylaşan Polly Manguel'e minnetimizi sunarız.

HAYALİ YERLER SÖZLÜĞÜ

A

ABATON, (Eski Yunancada *a*, olumsuzluk eki; *baino*, giderim), yeri hep değişen bir kenttir. Erişilemez olmadığı halde, hiç kimse oraya varamamıştır. Abaton'a doğru yola çıkan ziyaretçilerin kenti bir kerecik olsun göremeden yıllarca dolaştıkları bilinir. Ancak bazı seyyahlar, özellikle akşam alacasında onun ufkun biraz üzerinde yükseldiğini görmüştür. Bu görüntü kimini çok sevindirirken, kimi de belli bir neden olmaksızın büyük kedere kapılmıştır. Abaton'un içi hiç tarif edilmemiştir ama surlarıyla kulelerinin açık mavi ya da beyaz, ya da, başka seyyahlara göre, alev kırmızısı olduğu söylenir. İskoçya'da Glasgow'dan Troon'a doğru seyahat ederken Abaton'un ana hatlarını görmüş olan Sir Thomas Bulfinch, duvarları "sarımsı" olarak tanımlamış ve kentin kapılarının ardından arp sesini andıran bir müzik geldiğini söylemiştir ki, bu pek mümkün görünmüyor.

(Sir Thomas Bulfinch, *My Heart's in the Highlands*, Edinburgh, 1892)

ABDALLES KRALLIĞI, Kuzey Afrika kıyısında, AMPHİCLEOCLES KRALLIĞI'yla sınırdaş, büyük bir ülkedir.

Efsaneye göre bu ülkenin halkı, güneş tanrı ile ilk kadın Phiocles'in çocuğu Abdalles'ten gelmiş ve onun adını almış. (Phiocles'in, bir güneş ışını bir yılana çarpınca can bulduğu ve yılan öldükten sonra da bir dişi tilki tarafından büyütüldüğü söylenir. Phiocles'in, Abdalles'in kardeşleri Tumpigand ve Hor-His-Hon-Hal'la da ilişkisi olmuş; bu ikinci ilişkiden de, Amphicleocles'lilerin ilki doğmuştur.) Efsanevi ataları gibi, Abdalles'lilerin de teni mavi renktedir. Abdalles'liler, Işığın Babası Vilkhonis adlı, dünyayı yaratan bir evrensel varlığın mevcudiyetine inanır.

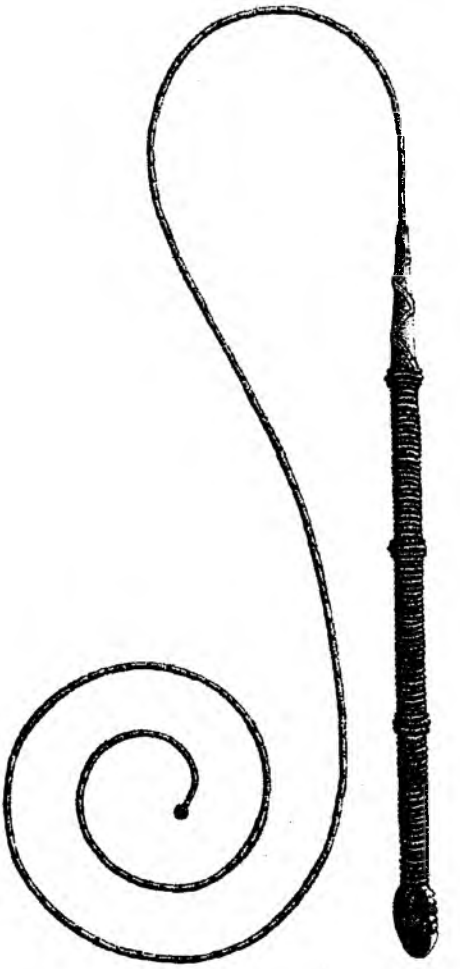

ABDALLES KRALLIĞI'nda işkence cezasında kullanılan demir uçlu bir kırbaç.

Abdalles'lilerin birçok yasası ve göreneği, acemi seyyaha zalimce görünebilir. *Lak-Tro Al Dal* adı verilen çok popüler bir eğlencede, dört çıplak adam önce birbirlerine hakaret eder, sonra kapışır ve nihayet beşinci bir adam tarafından kırbaçlanırlar, seyirciler de olan biteni neşeyle izler. Sonra dördü bir-

den işkencecilerine döner ve onu neredeyse öldüresiye döverler. Derken kurbanı, dört ipin bağlı olduğu bir tabureye yerleştirirler. İpleri her çekişlerinde, kurban havaya fırlar ve yeniden taburenin üstüne düşer. Bu oyun bir saat kadar devam eder. Sonra adam, bir pencereden, aşağıdaki kalabalığın üzerine savrulur, kalabalık da onu fena halde hırpaladıktan sonra boynuna kadar toprağa gömer. Onu bu halde tutarlarken, herkes başına işer. Diğer dört adama boyunduruk takılır, saçları tutam tutam yolunur. Benzer bir zulüm örneği de *Gil-Gan-Gis* denen ve artık çok ender uygulanan kanuni işkence biçiminde görülür. Kurban, demir uçlu kırbaçlarla, neredeyse yere yıkılacak noktaya gelene kadar kırbaçlanır. Sonra, yeniden kırbaçlanmadan önce, en lezzetli yiyeceklerle kendine getirilir. Bu süreç, o ölene kadar devam eder. Dövme işini dört cellat yürütür, reisleri olan *Goulu-Grand-Gak*'ın, kurbanın derisini talep etme hakkı vardır. İnfaz edilen suçluların derileri, sidiğe batırılarak tabaklanır, sonra da, zarif bir elbise malzemesi olarak kullanılmak üzere modaya düşkün hanımlara satılır.

Ancak en korkulan ceza, bir tür *lettre de cachet* [ferman] olan *Kirmec*'tir. *Kirmec*, demir çitle çevrelenmiş bir saksıda büyüyen bir ağacın yaprağından oluşur – bu yaprak, *Kirzif*'in yani başbakanın otoritesini simgeler. Çitin anahtarı, yalnızca kralda bulunur. Birini kötü bir davranış yüzünden hapsetmek istediği zaman, ağaçtan bir yaprak koparıp kendi yüzüne bastırır. Kralın yüzünün baskısı yaprak üzerinde kalır, sonra da onun hoşnutsuzluğunun kurbanı olan kişiye verilir. Kurban, ancak üç gün yetecek kadar yiyecek ve içecekle *Houzail* denen derin bir kuyuya indirilir. *Houzail*'i görmüş seyyahlara göre, kuyunun dibi kafatası ve kemiklerle kaplıdır. Ancak aşağıya emniyet içinde inmeyi başarmış kişi sayısı da pek azdır – çoğu, onları indiren dayanıksız derme çatma sepetten düşüp ölür.

Abdalles'lilerin evlilik geleneklerinde, güveyin *Ab-Soc-Cor* denen temsilcisinin çok önemli bir yeri vardır. Temsilci, düğünden önceki gün gelini ziyaret eder; günbatımında onunla birlikte karartılmış bir odaya kilitlenir, burada ona bir zevcenin cinsel ve fiziksel görevleri konusunda talimat verir ve gerçekten bakire olduğunu doğrular. Gündoğumunda damada gider, onu, gelini kastederek, "Çocuk uyuyor" diye selamlar; güvey de, "Öyleyse gidip uyandıralım" diye cevap verir. Ancak bundan sonradır ki, düğün töreni için tapınağa giderler.

Cenaze törenlerinin en önemli özelliği, ölene karşı büyük bir saygı gösterilmesidir. Ölü yıkanır, ona en iyi elbiseleri giydirilir ve niye öldüğü konusunda sorgulanır. Cevap alınmazsa, yüksek, derin bir tabut olan *Tou-Kam-Bouk*'a dikine yerleştirilir, elbiseleri yırtılırsa yamasın diye iğne iplik verilir. *Tou-Kam-Bouk*, ölünün bedenini muhafaza edebilmek için kokulu şifalı otlarla doldurulur ve ölünün yatak odasına asılır. Ölen kişi zenginse, *Guer-Ma-Ka* (ölüyü eğlendirsin diye içip sarhoş olan kadınlar) tutulur.

Abdalles'liler, parmakla göstermeyi ayıp sayar. Sadece kral ve tanrı böyle bir hareketle gösterilir. Bütün diğer nesneler, dirsekle işaret ederek gösterilir.

Şu sıralarda Abdalles'lileri Kral Mocatoa –ya da, resmi unvanını söylemek gerekirse, *Houcais*– yönetiyor. Nüfusun geri kalanının aksine, Mocatoa beyazdır, beyaz bir annenin oğludur. O doğduğu zaman babası hemen anne Nasildae'nin kendisine ihanet ettiğini varsaymış ve onun için bir *Kirmec* emri çıkarmıştı. Nasildae ve Mocatoa, *Houzail*'e indirildiler, ama bu inişten sağ olarak kurtulup kuyunun dibinde yıllarca yaşadılar. Burada, yıllar önce ölüme mahkûm edilmiş bir bakan olan Lodai ile karşılaştılar. Hayretler içinde, mağaralarda yaşamanın mümkün olduğunu ve bir dağ yamacına çıkan tünel sayesinde açık havaya ulaşabildiklerini keşfettiler. Kendilerini içinde buldukları yeraltı diyarı tuhaf bir güzelliğe sahipti; titrek titrek ışıldayan cıva selleri, alev alev ateş gölleri ve kükürt ile katrandan oluşan dağların altındaki altın kumlar boyunca hızla akan, pembe renkli sıvılardan oluşmuş nehirleri vardı. Burada, bü-

tün hastalıklarla yaraları iyileştiren altın sıvıyı, Evrensel Şifa Deresi'ni de keşfettiler.

Bu arada, Mocatoa'nın babası krallıktaki bütün beyaz derili insanlara zulmetmeye başlamıştı. Ancak yıllar sonra, nihayet karısının masumiyetine ikna olup onu aramak için *Houzail*'e indi; bir daha da kendisinden hiç haber alınamadı. İkinci karısının bir akrabası iktidarı ele geçirdi ve hiç beklemeden meşru hanedanın destekçilerini kıyıma uğratmaya koyuldu. Mocatoa ülkesine geri döndü, halkı onun taht üzerindeki meşru iddiasını hemen kabul etti. Krallık şimdi, sürgün edilmiş bir Mısır yüksek rahibinin oğlu olan ve bindiği gemi kıyı yakınlarında kazaya uğrayınca *Houzail*'e çıkan mağaraya sığınan Lamekis'in çabaları sayesinde zenginleşmiştir ve gelişmektedir.

Seyyahlar, Abdalles Krallığı'ndaki en tipik ağacın şaşılacak kadar yüksek, geniş yaprakları uçlara doğru sivrilen bir ağaç olduğunu fark edecekler. Ağacın meyvesi kavun boyundadır ve öylesine hafiftir ki, düşünce zıplar; şeffaf suyu sarhoş edicidir, eti ise pirinç ekmeğine benzer, kuruyunca unu andırır. Bazen kıyı açıklarında ıssız yarlara yuva kuran kocaman etobur kuşlar görülür. Bu kuşların yavruları bile boğa kadardır ve koyunlarla inekleri taşıyıp götürebilecek güce sahiptirler.

(Charles Fieux de Mouhy, *Lamekis, ou les voyages extraordinaires d'un Egyptien dans la terre intérieure avec la découverte de l'Isle des Silphides, enrichi des notes curieuses*, Lahey, 1735)

ABDERA, Ege Denizi kıyısında, surlu bir Trakya şehridir. Sakinlerinin zihninin tuhaf biçimde işlemesiyle bilinir. Abdera halkının mantığı garip bir şekilde kullanışına ilişkin birçok hikâye anlatılmıştır. Mesela, şehir bir Doğu, bir Batı Bölgesi'ne ayrıldığı zaman, batıdaki insanlar "Doğu Bölgeleri"ni kaybettiklerinden yakınırken, doğudakiler de kendi "Batı Bölgeleri"nin yasını tutmuştur.

Abdera, muazzam atlarıyla da tanınır. Şehrin en güzel tapınağı, Poseidon'un üç dişli mızrağının bir darbesiyle denizden çıkardığı Arion adlı ata adanmıştır. Evler, gemiler ve sütunlar at motifleriyle bezelidir, ahırlar ise evin bir parçası sayılır ve basit fresklerle bezenir. Ancak bazı atlar daha da yüksek derecede bir lüksü hedefler. Ahırı için birkaç ayna talep etmiş bir kısrak, onları sahibinin yatak odasından dişleriyle söküp almış ve sonra da zevkine uygun olmayan tahta kaplamaları teperek parça parça etmiştir.

Abdera tarihinin ünlü bir olayı da, meşhur at isyanıdır. Bu isyanda şehrin bir tür sapkın zekâ bahşedilmiş olan atları şaha kalkıp şehrin altını üstüne getirdi. Erkeklerle katırları öldürdüler, kadınlara tecavüz ettiler ve ancak kahraman Herakles Abdera sakinlerinin imdadına koşunca teslim oldular.

(Anonim, *Physiologus Latinus*, İÖ 4. yy; Christoph Martin Wieland, *Die Abderiten*, Münih, 1774; Leopoldo Lugones, "Los Caballos de Abdera", *Las Fuerzas extrañas*, Buenos Aires, 1906)

ABURCUBUR BÖLGESİ, Bulaşık Suyu Denizi'ni çevreleyen üç alandan biridir, diğer ikisi Karışıklık Dağı ve ATIKKÂĞITÜLKESİ'dir. Aburcubur Bölgesi'nin toprağı, kötü, yapışkan karameladan oluşur. Toprakta derin çatlaklar ve delikler vardır; bu çatlak ve delikler rüzgârın düşürdüğü meyveler, yabangülü ve ardıç yemişleri ve küçük çocukların bulur bulmaz yiyecekleri bütün nahoş şeylerle doludur. Periler bütün bunları onlardan saklamak için ellerinden geleni yapar ama kötü insanlar hemen yerlerine yenilerini koyar ve panayırlarda satmak için, çocukları zehirlemeye yaradığı apaçık ortada olan türlü karışımlar hazırlarlar. Aburcubur Bölgesi etrafındaki alanda dünyadaki bütün önemsiz insanlar, tahminen yazacak başka bir şeyleri olmadığı için, dünyadaki bütün önemsiz insanlar hakkında kitap yazar. Burada yazılan kitapların kapsamı kısıtlıdır, son

derece de iddiasızdırlar ve daha çok, *Daracık Daracık Dünya*, *Çalçene Tepeleri* ya da *Çocukların Zirvagünü* gibi adları olur.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

ACAİRE, POİCTESME'de etrafı alçak kırmızı bir surla çevrili muazzam bir ormandır. Ormanın içinde toprak yükselerek üç zirveli bir dağ halini alır. Dıştaki iki zirve sık ormanlıktır, ama en alçak olan ortadaki zirve çıplaktır. Bu zirvede yeraltı pınarlarıyla beslenen ve ne kolları ne de çıkışı olan tamamen durgun bir göle bakan Brunelbois şatosu yer alır. Şatoya sivri tepeli iki kemerden girilir, biri yayalar, biri de atlılar içindir. Bu kemerlerin üstünde, niş içinde bir binici heykeli ile, kalp ve devedikeni biçiminde taş süslemeleri olan büyük bir pencere vardır.

Brunelbois, bir vakitler dünyanın en aptal hükümdarı olmakla ünlü Kral Helmas'ın sarayıydı. Ancak kehanete göre, genç bir büyücü ona Acaire ormanında Zhar-Ptitza kuşunun döktüğü beyaz bir tüyü getirdiği zaman kral kusursuz bilgeliğe kavuşacaktı. Dünyanın en yaşlı ve bilge yaratığı olan bu kuş aslında beyaz değildir; mordur, altın rengi bir boynu, kırmızı ve mavi kuyruk tüyleri vardır. Ama Helmas, kaderine Poictesme'in hükümdarı olmak yazılı eski domuz çobanı Manuel'den sahiden de kuşun beyaz tüyünü aldı. Bu aslında son derece sıradan bir tüydü ama Helmas onu efsanevi kuşun tüyü olarak kabul etti ve halkı onun şaşmaz bilgeliğe sahip olduğunu hemen fark etti. Bunu kutlamak için, Nisan Bir Günü takvimden silindi.

Sonraki yıllarda Helmas kızı Melusine'le kavga etti, kızı da onun ve bütün saray mensuplarının büyülü bir rüyaya dalmalarına neden oldu, bu rüyadan asla uyanamadılar. Seyyahlar, kralı, kraliçesi Pressina'nın yanında, al renkli ermin kaftanıyla tahtında otururken bulacaktır. Pressina su halkındandır, uyurken cildinin mavimsi tonu ve saçlarının hafif yeşili hayli belirginleşir. Melusine'de ölümsüz kanı vardı ama, yaptıkları için uygun biçimde cezalandırıldı: Her pazar günü bacakları balık kuyruğuna dönüşür ve pazartesiye kadar öyle kalır.

Acaire ormanında birkaç ilginç canavar yaşar. Aralarında kara *bleps*, sorguçlu *strycophane* ile gri *calcar* dışında, oynak boynuzları ile sarımsı kahverengi *eale*, altın rengi *lleucrocotta* ve çevresinin rengini alan *tarandus* da vardır. Bu yaratıkların her biri biriciktir, bu yüzden de çok yalnızdır. Yırtıcılıkları yanlışlıkla ormana girenlerin gözünde fazlasıyla büyütülmüştür.

(James Branch Cabell, *Figures of Earth. A Comedy of Appearances*, New York, 1921; James Branch Cabell, *The High Place. A Comedy of Disenchantment*, New York, 1923)

ACAYİPLER ÜLKESİ, NOME ÜLKESİ'nden pek uzak değildir. Acayipler garip bir halktır, kocaman ve güçlü gövdeleri vardır, buna karşılık başları çok küçüktür, yani beyinleri pek kıttır. Başlarının küçüklüğünü ve beyin yoksunluklarını telafi etmek için, başlarının üstüne büyük mukavva başlar takmayı alışkanlık haline getirmişlerdir. Saç niyetine de pembe, yeşil ve eflatun koyun yünü yapıştırırlar. Yapay yüzleri, her tür garip şekilde boyanmıştır ve bu adı almalarına büyük gövdeleri ile acayip yüz hatları yol açmıştır.

Kuvvetleri ve savaştaki yırtıcılıkları yüzünden Acayiplerden çok korkulur. Mağlup edilemez gibi görünürler, bunun başlıca nedeni de yenildiklerini anlayacak kadar akılları olmamasıdır. Sırf daha bilge ya da daha iyi yönetme yeteneğine sahip başka biri olmadığı için seçilmiş bir reis tarafından yönetilirler.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

derece de iddiasızdırlar ve daha çok, *Daracık Daracık Dünya*, *Çalçene Tepeleri* ya da *Çocukların Zirvagünü* gibi adları olur.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

ACAİRE, POİCTESME'de etrafı alçak kırmızı bir surla çevrili muazzam bir ormandır. Ormanın içinde toprak yükselerek üç zirveli bir dağ halini alır. Dıştaki iki zirve sık ormanlıktır, ama en alçak olan ortadaki zirve çıplaktır. Bu zirvede yeraltı pınarlarıyla beslenen ve ne kolları ne de çıkışı olan tamamen durgun bir göle bakan Brunelbois şatosu yer alır. Şatoya sivri tepeli iki kemerden girilir, biri yayalar, biri de atlılar içindir. Bu kemerlerin üstünde, niş içinde bir binici heykeli ile, kalp ve devedikeni biçiminde taş süslemeleri olan büyük bir pencere vardır.

Brunelbois, bir vakitler dünyanın en aptal hükümdarı olmakla ünlü Kral Helmas'ın sarayıydı. Ancak kehanete göre, genç bir büyücü ona Acaire ormanında Zhar-Ptitza kuşunun döktüğü beyaz bir tüyü getirdiği zaman kral kusursuz bilgeliğe kavuşacaktı. Dünyanın en yaşlı ve bilge yaratığı olan bu kuş aslında beyaz değildir; mordur, altın rengi bir boynu, kırmızı ve mavi kuyruk tüyleri vardır. Ama Helmas, kaderine Poictesme'in hükümdarı olmak yazılı eski domuz çobanı Manuel'den sahiden de kuşun beyaz tüyünü aldı. Bu aslında son derece sıradan bir tüydü ama Helmas onu efsanevi kuşun tüyü olarak kabul etti ve halkı onun şaşmaz bilgeliğe sahip olduğunu hemen fark etti. Bunu kutlamak için, Nisan Bir Günü takvimden silindi.

Sonraki yıllarda Helmas kızı Melusine'le kavga etti, kızı da onun ve bütün saray mensuplarının büyülü bir rüyaya dalmalarına neden oldu, bu rüyadan asla uyanamadılar. Seyyahlar, kralı, kraliçesi Pressina'nın yanında, al renkli ermin kaftanıyla tahtında otururken bulacaktır. Pressina su halkındandır, uyurken cildinin mavimsi tonu ve saçlarının hafif yeşili hayli belirginleşir. Melusine'de ölümsüz kanı vardı ama, yaptıkları için uygun biçimde cezalandırıldı: Her pazar günü bacakları balık kuyruğuna dönüşür ve pazartesiye kadar öyle kalır.

Acaire ormanında birkaç ilginç canavar yaşar. Aralarında kara *bleps*, sorguçlu *strycophane* ile gri *calcar* dışında, oynak boynuzları ile sarımsı kahverengi *eale*, altın rengi *lleucrocotta* ve çevresinin rengini alan *tarandus* da vardır. Bu yaratıkların her biri biriciktir, bu yüzden de çok yalnızdır. Yırtıcılıkları yanlışlıkla ormana girenlerin gözünde fazlasıyla büyütülmüştür.

(James Branch Cabell, *Figures of Earth. A Comedy of Appearances*, New York, 1921; James Branch Cabell, *The High Place. A Comedy of Disenchantment*, New York, 1923)

ACAYİPLER ÜLKESİ, NOME ÜLKESİ'nden pek uzak değildir. Acayipler garip bir halktır, kocaman ve güçlü gövdeleri vardır, buna karşılık başları çok küçüktür, yani beyinleri pek kıttır. Başlarının küçüklüğünü ve beyin yoksunluklarını telafi etmek için, başlarının üstüne büyük mukavva başlar takmayı alışkanlık haline getirmişlerdir. Saç niyetine de pembe, yeşil ve eflatun koyun yünü yapıştırırlar. Yapay yüzleri, her tür garip şekilde boyanmıştır ve bu adı almalarına büyük gövdeleri ile acayip yüz hatları yol açmıştır.

Kuvvetleri ve savaştaki yırtıcılıkları yüzünden Acayiplerden çok korkulur. Mağlup edilemez gibi görünürler, bunun başlıca nedeni de yenildiklerini anlayacak kadar akılları olmamasıdır. Sırf daha bilge ya da daha iyi yönetme yeteneğine sahip başka biri olmadığı için seçilmiş bir reis tarafından yönetilirler.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

ACAYİPLER ÜLKESİ'nin bir yerlisine ait mukavva baş.

AÇLIKKENT, bkz. MORROW ADASI.

ADALET SARAYI, isimsiz bir şehirde, insanların belirlenmeyen suçlamalarla getirildiği büyük, her tarafa doğru düzensizce yayılan bir binadır. Kollarının altında evrak çantaları olan tezcanlı adamlar, Adalet Sarayı'na girenlere, binanın iyice içine doğru ilerlemeleri gerektiğini söylerler. Duvarlar boyunca, üzerlerindeki yazılar zamanla aşınmış olan bronz plakalarla süslü sayısız kapı dizilidir. Son salonlardan birine erişenlere, tahta bir sırada oturup birkaç hafta beklemesi söylenir. Birkaç hafta bekledikten sonra, sıkıntıdan, odada çalışan memurlara "Size bir yardımım olabilir mi?" diye sorarlar. Bu yardım çok geçmeden tamgünlük bir iş halini alacaktır ve nihayet bir hâkim, sabırlı yardımcıyı sekreter rütbesine yükseltecektir. Yıllar sonra, bu şekilde atanmış olan sekreter, memurların ona "Hâkim Bey" diye hitap ettiğini fark edecektir. Ona kâğıtlar imzalatırlar. Bu kâğıtlardan biri de, *gıyabında* bir suçlu hükmüdür. Artık neredeyse bunamış olan hâkim, suçlunun adını hatırlar gibi olur ama, yerleşik rutini durdurmak elinden gelmediği için, kâğıdı adıyla imzalar.

(Marco Denevi, "¿El primer cuento de Kafka?", *Falsificaciones*, Buenos Aires, 1966)

ADAM'IN ÜLKESİ, Borneo cengellerindedir. Proudhon, Fourier ve Cabet'nin çömezleri, 1850'ye doğru burada bir koloni kurmuştur. Koloninin Fransa'nın üçte biri büyüklüğünde olduğu sanılır ama muhtemelen Borneo'nun kendisinden büyük değildir. Başşehirleri musluklarından sıcak ve soğuk su akan, elektrikli, merkezi ısıtmalı ve fonograflı (ki öncüler bunu Edison'dan önce icat etmişti) kocaman, rahat evlerden oluşur. Odalar turuncu çinilerle süslenmiştir, döşeme opak camdandır, tavan ise içbükeydir ve sıvayla kaplanmıştır. Her evin, güzel sokak manzaralı, kemerli pencereleri vardır. Ülkenin bir Savaş Bakanlığı, bir Ulusal Estetik Bakanlığı ve yasalara uyan yurttaşların haftalık grup sevişmesi için bir Zevk Sarayı bulunur.

Öncüler buraya geldiklerinde yerlilerden korunmak için dağlara çıkmışlardı. Zamanla güven kazandılar, sonunda da tüm nüfusun efendisi haline geldiler. İdealleri eşitlikçi bir toplumsal devlet olduğu için, her türlü muhalefeti bastırıp geriye tek bir fikir kalmasını sağladılar. Adam'ın Ülkesi'nde bireysel refah, ulusun refahına tabidir. Neyin uygun ya da yararlı olduğuna devlet karar verir, herkes de bu kararı yasa olarak kabul etmek zorundadır. Devlet dini, Doğal Uyum Dini'dir, Ulusal Estetik Bakanlığı bunun şerefine her yıl genç ve güzel bakirelerin katıldığı bir resmigeçit düzenler. Para yoktur, çünkü devlet her şeyi sağlar; ancak,

hiçbir şey satın alınamaz, satılamaz ya da verilemez. Ulusal İdeal için tehdit oluşturduğu düşünülen bireyler kısırlaştırılır. Suçlular orduya gönderilir, burada onları bombardıman uçakları gözetim altında tutar (öncüler bunları 1860'ta icat etmiştir). Çocuklar devlete aittir ve ulusal kılavuzluğa göre yetiştirilir. Sanatçılar, kişisel duygularını ifade etmekten kaçınmalı ve komünün idealini yansıtan eserler yaratmalıdır. Koloninin şiarı şudur: "Bilgi Zevktir; Üretim Şereftir; Yıkım Ayıptır".

Ziyaretçilere, alkollü içkiler ve tütünün ülkeye sokulmaması salık verilir, çünkü bunlara gümrük yetkilileri el koyar.

(Paul Adam, *Lettres de Malaisie*, Paris, 1898)

ADSIZ ŞATO, Fransa kıyısında tek başına yükselir. Ana girişinde ziyaretçiler aşağıdaki yazıtı göreceklerdir: "Ben hiç kimseye ve herkese aidim; buraya girmeden önce zaten buradaydın, ayrıldıktan sonra da hâlâ burada olacaksın." Şatonun içinde ise hem doğru hem de yalan söyleyen veya sürekli oturan ya da durmadan etrafta dolaşan karışık bir topluluk bulacaklardır.

Bir grup serüvencinin ana kapılardaki uyarıya karşın şatoyu sahiplendikleri ve ellerinde tuttukları mal sahibi hakları için çekişenleri kötücül hizmetkârların yardımıyla öldürecekleri söylenmektedir.

(Denis Diderot, *Jacques le fataliste et son maître*, Paris, 1796)

A D A

AEPYORNİS, Tananarive, Madagaskar olarak da bilinen Antananarivo'nun doksan mil kadar kuzeyindeki bir bataklıkta bir adadır. Ada, tuhaf bir kuş türü olan *aepyornis*'in yaşadığı tek yer olarak ün kazanmıştır. Çevresindeki tuzlu su, serusit gibi kokan bir maddeyi içerir. Bu madde çürümeyi önler, kuşların suya bıraktığı yumurtaları korur.

AEPYORNİS Adası'nda bir *aepyornis* ve yavrusu.

Bir buçuk ayak uzunluktaki yumurtanın tadı, ördek yumurtasınınkine benzer. Açıldığında, sarısının bir yanında yaklaşık altı inç boyunda dairevi bir parçanın uzandığı görülür, üzerinde kan şeritleri ve merdiven gibi beyaz bir işaret vardır. *Aepyornis* cenininin kocaman bir kafası ve kavisli bir sırtı vardır; büyüyünce on dört ayak boyunda –bir kazmanın arka ucu gibi– geniş bir başı ve tavuğunkinden çok insanınkini andıran, sarı halkalı, kocaman kahverengi gözleri olan bir yetişkin halini alır. İnce tüyleri, önce kirli kahverengi ve grimsi kabukludur, ama bu kabuklar küçük yaşta düşer ve sonunda tüyler güzel bir yeşile dönüşür; sorgucu ve gerdanı mavidir.

Dört *aepyornis* türü vardır: küçükten büyüğe *vastus*, *maksimus*, *titan* ve *vastissimus*. Ziyaretçiler unutmasınlar ki, bu kuşlar papağanlardan daha akıcı biçimde konuşmayı öğrenebildikleri halde, kendilerine karşı çıkılınca terbiyecilerine saldırmaya yatkındırlar.

Hiçbir Avrupalı yaşayan bir *aepyornis* görmemiştir. Belki de 1745 yılında Mada-

gaskar'ı ziyaret eden –ki bu da şüpheli görünüyor– Macer ile 1891'de burada mahsur kalan Bay Butcher adlı biri hariç. *Aepyornis*'in Sindbad'ın "ruh" kuşuyla ilintili olduğu öne sürülmüştür. (Ayrıca bkz. RUH KUŞU ADASI.)

(H.G. Wells, "Aepyornis Island", *The Stolen Bacillus and Other Incidents*, Londra, 1894)

AGARTHA, Sri Lanka'da antik bir krallıktır (ne var ki, bazı seyyahlar Tibet'te olduğunu söyler). Agartha'nın dikkat çekici oluşunun temel nedeni, ziyaretçilerin oradan geçip de bunu hiç anlamayabilmeleridir. Belki de, farkına varmadan, insanlığın ruhsal ve okült hazinelerinin korunduğu Bilgi Üniversitesi Paradesa'dan geçtiler. Farkına varmadan, Agartha'nın, iki milyon küçük tanrının suretleriyle süslenmiş yaldızlı bir tahtın bulunduğu, kraliyet başşehrinden geçtiler. Belki de onlara gezegenimizi bu ilahi bolluğun bir arada tuttuğu söylendi (ve şimdi hatırlamıyorlar). Sıradan bir fani bu iki milyondan herhangi birini öfkelendirirse, tanrıların ilahi gazabını hemen hissedecekti: denizler kuruyacak ve dağlar toz olup çöllere dönüşecekti.

Agartha'nın dünyanın en zengin taş kitap kütüphanelerine sahip olduğunu ve hayvanları arasında sivri dişli kuşlarla altı ayak boyunda kaplumbağalar bulunduğu gibi, sakinlerinden çoğunun çatal dilleri olduğunu eklemek de yararsızdır belki (çünkü ziyaretçiler onları görmüş ve unutmuş olacaklardır gene).

Unutulmuş Agartha, küçük ama güçlü bir ordu olan Agartha Tapınak Şövalyeleri ya da Müttefikler tarafından savunulur.

(Saint-Yves d'Alveyrdre, *Mission de l'Inde en Europe*, Paris, 1885; Ferdinand Ossendowski, *Bêtes, Hommes et Dieux*, Paris, 1924)

AGLAROND ya da **PIRILTILI MAĞARALAR,** MİĞFER DİBİ çevresindeki dağların altında bulunan in ve mağara ağıdır. Aslında mağaralar ROHAN erkekleri yani Rohirrim tarafından yalnızca bir sığınak ve depo olarak kullanılıyordu; sayılarının ne kadar çok olduğu, ancak Hornburg savaşı sırasında keşfedildi.

Müthiş mücevherleri ve değerli cevher damarlarıyla, çatılara destek olup Aglarond'un durgun havuzlarında yansıyan beyaz, portakal ve pembe renkli, yivli ve büklümlü dikmeleriyle bu doğal mağaraların müthiş güzelliğini ilk fark eden kişi, Dip'in savunucularından biri olan cüce Gimli oldu.

Tarihin dediğine göre, Yüzük Savaşı sonunda Gimli, YALNIZ DAĞ'dan bazı cücelerle buraya yerleşti ve "Pırıltılı Mağaraların Efendisi" diye tanındı. Cüceler onun rehberliği altında geleneksel becerilerini kullanıp geliştirdiler. GONDOR ve Rohan'ın insanlarına sundukları hizmetlerin bir parçası olarak, MİNAS TİRİTH'in yeni çelik ve *mithril* kapılarını yaptılar.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

AGLAURA, yeri bilinmeyen bir şehirdir. Aglaura hakkında, sakinlerinin daima tekrarlamış olduğu şeyler ötesinde pek az şey söylenebilir: Bir dizi deyimleşmiş erdem ve aynı şekilde deyimleşmiş kusur, birkaç eksantriklik, biraz da kurallara noktası noktasına uyma merakı. Kadim gözlemciler –ki doğruyu söylediklerini varsaymamak için bir neden yoktur– elbette kendi devirlerinin diğer şehirleriyle de mukayese ederek, Aglaura'ya kalıcı bir özellikler yelpazesi atfetmişlerdi.

Belki de sözü edilen Aglaura da, görünen Aglaura da o günden bu yana pek değişmemiştir, ancak o zaman acayip olan sıradan olmuştur, normal görünmüş olan şim-

di bir tuhaflıktır ve erdemlerle kusurlar, farklı bir erdemler ve kusurlar düzeninde liyakatlerini ya da şereflerini yitirmişlerdir. Bu anlamda, Aglaura için söylenen hiçbir şey doğru değildir, ama bu anlatılanlar bir şehrin sağlam ve derlitoplu imgesini yaratır. Öte yandan, orada yaşamaktan çıkarılabilecek gelişigüzel fikirlerin daha az doğruluk payı vardır. Sonuç şudur: Onların sözünü ettikleri şehir var olmak için gerekli olanın çok daha fazlasına sahipken, onun yerinde var olan şehir onun kadar var olamıyor.

Bugün Aglaura, hiçbir özelliği olmayan, öylesine kurulmuş, renksiz bir şehirdir. Ancak bu da tamamen doğru değildir; belli saatlerde, sokaktaki belli yerlerde, seyyahlar önlerinde yanılgıya meydan bırakmayacak, nadir, belki de görkemli bir şeyin ipucunu görürler; ne olduğunu söylemek isterler, ama daha önce Aglaura hakkında söylenmiş olan her şey onların sözcüklerini hapseder ve onları yeni bir şey söylemeye değil söylenmiş olanları tekrar etmeye zorlar.

Bu nedenle, şehrin sakinleri hâlâ sadece Aglaura adıyla büyüyen bir Aglaura'da yaşadıklarına inanırlar ve toprakta büyüyen Aglaura'yı fark etmezler. İki şehri belleğinde ayrı ayrı tutmak isteyen tecrübeli seyyahlar bile yalnızca birisinden söz edebilir, çünkü onu sabitleyecek sözcüklerin yokluğunda, diğerinin anısı yitip gitmiştir.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

AGZCEAZİGULS, Şili'nin en kuzeyinde, Bolivya sınırında dağlık, çöllük bir ülkedir. Agzceaziguls'u ziyaret etmek isteyen seyyahlar, deniz yüzeyinin iki bin ayak üstünde bulunan ve içinden sarı ve pembe yatağında akan ufak bir derenin geçtiği, Şafak Kapıları adlı dar bir dağ geçidini aşmak zorundadır. Geçit adını, güneşin en ileri ucundan doğuyormuş gibi görünmesinden alır. Seyyah yarım daire şeklinde derin bir vadiye girecek, sonra da kayadaki bir yarıktan geçince loş bir tünel onu dosdoğru Agzceaziguls'a götürecektir.

Ülkede İnkalardan ve güneş tanrısından geldikleri söylenen kadim bir kabile yaşar. Yeraltındaki tapınakları müthiş bir zenginliğe sahiptir. Ancak, tapınakların bu zenginliğine rağmen, insanlar umutsuz bir yoksulluk içindedir ve lama sürülerini hastalıktan kurtaramazlar. Hayvanlarının, beyaz adamların onlara ettiği bir lanet yüzünden hastalandığına inanırlar. Bir efsaneye göre bir gün bu haksızlığı telafi edecek iki beyaz adam ülke sakinlerini ziyaret edecektir: hayvanlar iyileşecek, çölde pınarlar belirecek ve kayaların üstünde mucizevi mahsuller yetişecektir.

Agzceaziguls'un yolunu bulan seyyahların, dağlarla çevrelenmiş ve pembe saraylarla dolu kutsal Gunda şehrini ziyaret etmeleri tavsiye olunur. Gunda, muazzam büyüklükte bir yeraltı odasında, değerli taşlarla dolu ve zümrüt gözlü yirmi altın heykelin koruduğu kraliyet mezarlarını barındırır. Agzceaziguls'a hiçbir misyoner erişememiştir ve ülke sakinleri insan kurbanını ve ağza alınamayacak ayinleri de içeren kadim bir dinin gereklerini yerine getirmeyi sürdürür.

(Charles Derennes, *Les Conquérants d'idoles*, Paris, 1919)

AĞAÇLAR ŞEHRİ, bkz. CARAS GALADHON.

ADA

AĞLAYAN ADA, bkz. EBUDA.

ADA

AİAİE, Akdeniz'in en doğu ucunda bir adadır, ama bazıları Karadeniz'de olduğuna inanır. Büyük bir vadinin ortasında bulunan, sık çalılıklar ve ağaçlarla çevrili, cilalı taştan yapılmış evde oturan büyücü Kirke ile hizmetkârları dışında, hemen hemen ıssızdır. Seyyahlar, Aiaie'ye yapacakları bir ziyaretin hayata bakışlarını değiştireceği konusunda

uyarılır, çünkü Kirke çoğu zaman konuklarını kurtlara, aslanlara ve domuzlara dönüştürür.

(Homeros, *Odysseia*, İÖ 9. yy [?])

AİOLOS, genellikle Akdeniz'in batı ucunda bulunan, yüzen bir adadır. Yıkılmaz tunç bir duvarla çevrili çıplak bir kayadan oluşur. Rüzgârlar Kralı Hippotesoğlu Aiolos bu kayanın ortasında kendisi ve hep birlikte ensest halinde yaşadıkları karısı, altı kızı ve altı oğlu için görkemli bir saray yaptırmıştır. Bir şekilde kralı memnun eden ziyaretçilere öküz derisinden yapılmış, şiddetli rüzgârlarla dolu tulumlar verilir, rüzgârlar tulumlara konulmazsa ziyaretçinin eve dönüşünü engelleyebilirler. En iyisi, tulumların açılmadan saklanmasıdır.

RUACH'a giden gezginler, kralın Odysseus'a verdiği ve Kutsal Kâse gibi saklanan rüzgârı görebilirler.

(Homeros, *Odysseia*, İÖ 9. yy [?])

AİOLOS'ta rüzgârları koymak için kullanılan öküz derisinden bir torba.

AK DAĞLAR, ayrıca **ERED NİMRAİS** diye de bilinirler. ORTA DÜNYA'da karla kaplı sıradağlardır, GONDOR ile ROHAN'ı birbirinden ayırırlar. Batıdan doğuya, MİNAS TİRİTH'ten neredeyse denize kadar uzanırlar. Başlıca dorukları, berisinde Minas Tirith'in bulunduğu Mindolluin Dağı ve DUNHARROW'daki Rohan kalesinin üstünde yükselen Fırtınalıboynuz ile MİĞFER DİBİ'nin tepesindeki üçlü Thrihyrne doruğudur. ÖLÜLERİN PATİKALARI denen yeraltı geçitleri, dağların altından geçerek Rohan'dan Gondor'a gider.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

AKHORİA, UTOPİA'nın güneydoğusunda, ilginçlikten adamakıllı uzak bir ülkedir.

Akhoria kralı, kadim bir evlilik bağına dayanarak, komşu bir krallık üzerinde soydan gelen bir hakkı olduğuna inanıyordu. Bunun için, o ülkeyi savaş yoluyla fethetti. Ancak kısa sürede belli oldu ki, yeni krallığı elde tutmak, fethetmekten çok daha zordu. Bu ülke sürekli içten yıkılma, dıştan da saldırıya uğrama tehlikesi altındaydı ve yeni elde edilen dominyonu desteklemek için Akhoria'dan dışarı sürekli para akıyordu.

Akhoria'da ise koşullar gittikçe daha kötüledi: suç arttı, kanuna saygı yok olup gitti. Ne var ki kral yeni ülkeyi yönetmekle öylesine meşguldü ki, kendi ülkesiyle ilgilenecek vakti kalmamıştı. Nihayet Akhoria'lılar hükümdarlarına başvurdu ve sayılarının yarım kral tarafından yönetilmek için çok fazla olduğunu açıklayarak, iki krallık arasında bir seçim yapmasını istediler. Hükümdar sonunda, Akhoria'nın yöneticisi olarak görevine dönmek zorunda kaldı. Yeni diyarını bir dostuna devretti, o da kısa süre sonra devrildi.

(Sir Thomas More, *Utopia*, Londra, 1516)

AKKAMA, FİNGİSWOLD'un kuzeybatısında muazzam bir ülkedir. Akkama'nın güney kısımları bir kum çölüdür, yaylaların bulunduğu orta ve kuzey bölümlere yaklaştıkça arazi yükselir. Kışa meyleden kasvetli bir iklimi vardır. Akkama'nın küçük nüfusu, barbar göçebeler ve odunculardan oluşur. Dikkate değer tek kenti, sarp bir kayanın tepesindeki başşehir Pissempsco'dur. Ülkede çok az yerleşik tarım vardır, hatta yok gibidir, ama çoğu kişi, "Akkama sığırları" da denen domuzları besler. Bu domuzlar feci şekilde yırtıcıdır ve suçlular için sıradan bir ceza da, inci muamelesi görmektir.

(E.R. Eddison, *Mistress of Mistresses, A Vision of Zimiamvia*, Londra, 1935; E.R. Eddison, *The Mezentian Gate*, Londra, 1958)

ALALİ, Afrika'daki geçit vermez Büyük Diken Ormanı'nın göbeğinde bulunan bir dev kadınlar köyüdür. Köye, doğa güçlerinin aşındırıp bir rüyanın havai mimarisini verdiği, kumtaşından oluşma dar bir boğazdan girilir, minyatür kayaları arasında grotesk kubbeler vardır. Boğazın girişinden yarım mil mesafede, sarp duvarları çok sayıda mağarayla delinmiş, daire şeklinde bir amfitiyatro vardır.

Alali toplumu, tamamen kadınların hükümranlığı altındadır. Kadınlar, üzerinde hüküm sürdükleri erkeklere hayran kalamadıkları için, onları sevemezler de. Bunun için zalimce davranır, hor görürler. Kızlar sadece birkaç ay emzirilir, sonra kendi yiyeceklerini bulsunlar diye ıssız bir yere bırakılırlar. Erkek çocuklar on beş ya da on yedi yaşına gelene kadar içeri kapatılır, sonra ormana kovalanırlar. Orada yasal bir av halini alırlar, kendi anneleri de dahil, kabilenin herhangi bir üyesi onları avlayabilir. Daha yaşlı erkekler ya kalın sopalarla öldürülür, ya köle haline getirilir ya da zevkten yoksun döllenme işleminde kullanılırlar.

(Edgar Rice Burroughs, *Tarzan and the Ant Men*, New York, 1924)

ALASTOR'UN MAĞARASI, Kafkasya'da bir yerde, yalçın kayalar ve anaforlar arasındadır. Keşfedilmemiş topraklardaki tuhaf hakikatleri aramak üzere evinden ayrılmış olan hayalci Alastor tarafından bulunmuştur. Böyle bir yeri hayal etmiş olan seyyahlara burayı aramamaları tavsiye olunur, çünkü bütün bölge, oraya ulaşanlara umutsuzluk ve hayal kırıklığı getirme özelliğine sahip gibidir.

Mağaranın yılankavi tünelleri, sonunda insanı gün ışığına ve bir anafora götürür. Anafordaki sular, tekneleri kaldırarak, kayalık bir kıyıda suların taşıp, çimenlik bir sükûnet adacığını çevrelediği bir açıklığa ulaştırır. Ağaçlarla sarı çiçeklerin arasındaki uçurumdan latif, telaşsız bir dere akıp gider; daha ileride, ağaçlar suyun üzerinde birleşir ve iki kıyıdaki yalçın kayaların temelinde karanlık mağaralar ağızları açık, seyyaha bakar. Orman daha da derinleştikçe meşe, kayın, sedir ve daha yukarılarda dişbudak ile akasyalar görülebilir. Ağaçların altında şifalı otlardan oluşan çimenlikler vardır; hayli karanlık bir vadi ise, misk gülleri ile yaseminlerini iftiharla sunar. Derecik, değişken bir peyzajda ilerler – dar ve derin vadilerin içinden, yosunlar ve taşlar üzerinden, ovalar, dağlar ve uzun hasırotları arasından. Bu hasırotları, kıraç toprakta büyüyen çok yaşlı çamların kökleriyle düğümlenmiştir. Dağlardan birinde, kökler ve düşmüş kayalar arasında, üzerini sarmaşıklar sarmış şakin bir oyuk vardır. Burası Alastor'un Mezarı diye bilinir.

(Percy Bysshe Shelley, *Alastor or the Spirit of Solitude*, Londra, 1816)

ALBİNO ÜLKESİ, merkezi Afrika'da bir yerde, sınırları iyi belirlenemeyen küçük bir ülkedir. Sakinleri çevre ülkelerdeki Zencilere benzer yüz hatlarına sahip albinolardır. Gözleri keklik gözüne benzer, beyaz saçları da çok ince pamuk gibidir. Yapı olarak, civar halklarından daha ufak tefektirler, ayrıca komşularından güçsüz olurlar. Albinolar sayıca çok azdır ve toplumsal ya da siyasal yaşamları üzerine hiçbir şey bilinmemektedir.

AKKAMA, FİNGİSWOLD, REREK ve MESZRİA
Zeus Tapınağı
MEHİSBON DAĞI
Revarm Vadisi
Rialmar
Kraliyet Sarayı
Pissempsco
AKKAMA
TEREMNE DAĞI
BOZKIR (WOLD)
KUM ÇÖLÜ
FİNGİSWOLD
Verring
Laimak
OWLSDALE
REREK
Abaraima
Baget
İç Deniz
ARGYANNA DÜZLÜKLERİ
Argyanna
Huron Dağları
Rumala
Zehrnara Nehri
Memison
Resma Gölü
Kehribar Gölü
Zayana
RUNBALNARDALE
MESZRİA
DARİAL TEPELERİ
Sestola Adası

(Voltaire [François Marie Arouet], *Essai sur l'histoire générale et sur moeurs et l'esprit des nations depuis Charlemagne jusqu'à nos jours*, Cenevre, 1756)

ALBRACA, Galafrone'nin krallığının tahkim edilmiş başşehridir, Hitay'ın en doğusunda yer alır. Galafrone'nin, Orlando'yu çıldırtan ve Şarlman'ın pek çok şövalyesini kendisine âşık eden kızı Angelica, Tatar kralından kaçıp buraya sığınmıştı. Kral şehri kuşattı ve Orlando tarafından öldürüldü.

(Matteo Maria Boiardo, *Orlando innamorato*, Milano, 1487; Ludovico Ariosto, *Orlando furioso*, Ferrara, 1516)

ALBUR, dünyanın içi boş küresinin merkezindeki yeraltı dünyası PLUTO'nun en büyük devletidir. Pluto'daki her şey gibi Albur'daki şeyler de yüzeydeki eşdeğerlerinden çok daha küçüktür. Besbelli azaltılmış olan büyüklüğüne rağmen –sadece yüz yirmi fersah uzunlukta ve yetmiş beş fersah genişliktedir– ülkede dört yüz şehir vardır, nüfusu da kırk beş milyondur. Albur halkı yaklaşık iki ayak boyundadır, beyaz tenlidir ve bu minyatür dünyanın en gelişmişleri arasındadır. Tarımları ileridir, bronz ve silah kullanımına sık rastlanır.

Ziyaretçiler Albur'daki bütün şehirlerin aynı düzene göre inşa edilmiş olduğunu görecekler. Başşehir Orasulla, büyüklüğüyle taşra merkezlerinden ayrılır. Orasulla'nın surları vardır ve dairevi bir zemin planında inşa edilmiştir. Çevresi bir fersah, nüfusu bir milyondur. Ülkenin dinsel yaşantısının merkezi olan büyük bir piramidin de bulunduğu ana meydandan dışarı doğru sokaklar uzanır. Orasulla bunca büyük olduğu için –Albur standartlarına göre– her birinin kendi meydanı ve piramidi olan altbölgelere bölünmüştür. Hepsi dört katlı olan evler sarıya boyanmıştır, yeşil kapıları vardır.

Albur, krala ulusun temsilcisi ve toplanma noktası gözüyle bakılan, babadan oğula geçen bir monarşidir. Toplum, her biri giysilerinin rengiyle ayırt edilen bir tabakalar hiyerarşisi üzerine kurulmuştur. Kral kırmızı giyer, ülkede bunu yapan tek kişi de odur; bakanlar, rahipler ve hâkimler mavi giyer, işlevlerini ya da rütbelerini gösteren renkli kemerler takarlar; şairler ve yazarlar beyaz giyer. Bu tabakalar, Albur aristokrasisini oluşturur – birinci grup bu hakka doğuştan sahiptir. Ülkeye yaptıkları hizmetler için Yeşil Taç'la ödüllendirilmişlerse, şairler, bilim adamları ve yazarlara asalet payesi verilebilir; ama payeleri babadan oğula geçmez. İşçiler ve tacirler sırasıyla koyu ve açık yeşil giyer; doktorlar, madenciler, aşçılar ve mezarcılar siyah; zanaatkârlar ise gri. Hiyerarşinin en aşağı tabakasında olan uşaklar da sarı giyer. Bakanların, rahiplerin ve hâkimlerin eşlerinin giysileri pembe, asalet payesi verilmiş şairlerle yazarların eşlerininki beyazdır. Diğer tabakalara üye olanların eşleri ise, kocalarıyla aynı renk giysi giyer, ama daha açık renkte. Kraliçe beyaz giyip kırmızı bir kemer takar.

Kral en yüksek otoritedir, Albur'un özgür tabakalarının seçtiği on iki bakandan oluşan bir konsey ona danışmanlık yapar. Kral'ın bütün hayatı, halkı ile ülkesinin yönetimi ve refahına adanmıştır. Hükümetin bütün eylemlerinden o sorumlu tutulur ve o ya da hükümet, ulusun iradesine ya da geleneklerine karşı bir tavır içinde görünürse, görevden alınabilir.

Kral Brontes'in çıkarttığı bir yasanın şartlarına göre, saltanat süren bir hükümdara hiçbir övgü yöneltilemez, hayattayken ona hiçbir anıt ya da heykel dikilemez. Ülkenin madeni paralarında bir önceki kralın resmi bulunur – eğer erdem sahibi bir kişiyse. Aynı şey Albur'da çıkarılan bütün madalyalar için de geçerlidir.

Hükümet politikasına karşı çıkanlara asla zulmedilmez. Eğer fikirleri yararlı ya da değerli görünüyorsa, bunlar tartışılır, bazen de kabul edilir. Kabul edilen projelerin sa-

hiplerine devlet maaşı bağlanır, Yeşil Taç verilir ve asiller arasına kabul edilirler. Yararlı olmayan fikirler ve projelerse, sadece gözardı edilir.

Erkekler de, kadınlar da, antik Yunanlılarınkine benzer giysiler giyerler. Giysilerin sadeliği büyük ölçüde, Kral Brontes'in çıkarttığı yasaların bir sonucudur. Bu yasalara göre, ancak yaşlı ve çirkin kadınlar makyaj yapabilir, süslü saç modellerine sahip olabilir ya da mücevher takabilir. Bunun bir sonucu olarak, diğer kadınların hepsi kendilerini genç ve güzel hisseder ve doğal cazibelerini suni olarak pekiştirme göreneği, neredeyse tamamen yok olmuştur.

Başşehre gelen tüm ziyaretçiler yerel giysileri giymek ve kabul görmüş ahlaki göreneklere uymak mecburiyetindedir. Et ve balık yeme yasağını da kabul etmelidirler, bu yasak aslında Pluto'nun tanrısına saygıdan konmuştur. Yiyecekler yabancı damağa yavan gelir, ama besleyicidir. Yerel şarap (alkolü görece düşük olsa da) lezizdir ve yıllanmıştır. Normalde yemek altı saatte bir yenir.

Ziyaretçiler şunu bilmelidir ki, Albur'da yasalar katı bir biçimde uygulanır. Bu yasalara göre bir katil, kurbanının cesediyle tam dokuz gün bir yere kapatılarak cezalandırılır. Sonra adı bütün yurttaşlık kayıtlarından çıkarılır ve ömür boyu madenlerde çalışmaya gönderilmeden önce alnı damgalanır. Diğer suçluların çoğu da, madenlerde çeşitli sürelerde çalışmayla cezalandırılabilir. Örneğin, et yiyenler beş yıllığına madenlere gönderilir. Yasaya karşı gelen ziyaretçiler genellikle sınırdışı edilir.

Albur'da yaşayan hayvan türlerinden biri, araba çeken ve askerlerin binek olarak kullandığı, buzağıdan biraz daha küçük fillerdir. Ülkenin en büyük hayvanları ise, boyları altı ayağa kadar erişen *lossine* adlı kertenkelelerdir. *Lossine*, insanları seviyor gibi görünür ve genellikle zengin çiftçiler tarafından bekçi köpeği olarak kullanılır. Ülkenin tek yanardağının çevresindeki yasak bölgeye giren insanları korumada da kullanılırlar. Yanardağ birkaç yıldır püskürmediği halde, civarında inşaat yapmak ya da daha yüksek yamaçlara çıkmak yasaktır. Yasak bölgede tutulan *lossine*'ler hendeğin ötesine geçenleri, kayış gibi sert derili sırtlarında emniyete taşımak üzere eğitilmiştir.

Ziyaretçilere, çok sayıdaki Albur cenaze törenlerinden birine katılmaları tavsiye olunur. Erdemli ölülerin vücutları yakılır ve külleri tapınakta bulunan bronz kürelerde saklanır. Suçlular yakılmaz, gömülürler. Bedenlerinin toprakta çürümesi, onlar için uygun bir ceza sayılır.

Albur'da evlilik kişisel bir seçim meselesidir. Evlenmek isteyen gençler, anneleriyle babalarını törenden sekiz gün önce haberdar etmek zorundadır, ama annelerle babalar evliliği ancak, önerilen eş bir suç işlemişse ya da yüz kızartıcı bir şöhreti varsa önleyebilirler. Otuz yaşını aşmış bekârlar pek çok yurttaşlık hakkı ve siyasi haktan yoksun bırakılır; bakir ölenler ise yakılmaz, gömülür.

Albur'da yoksulların çocuklarına yalnızca okuma öğretilir; daha ileri eğitimin sorumluluğu, anneleriyle babalarına düşer. Zenginlerin çocukları, on sekiz yaşına gelene kadar okula gider. Her iki cinse de aynı eğitim verilir. On iki yaşına kadar eğitimleri, dans, spor ve kendini savunma temelleri yoluyla fiziksel gelişme üzerinde yoğunlaşır. Çocuklar aynı zamanda ev becerilerini ve gelecekteki mesleklerinin temellerini öğrenmeye başlarlar. On iki yaşında ise resim, yazı ve ölü diller çalışmaya başlarlar. Söz konusu ölü diller arasında, modern Albur dilinin çıkıp geliştiği Nate de vardır. Kimi âlimler Nate'yi hâlâ sohbette ve resmi konuşmalarda kullanırlar, ama bu dil asla yazılmaz. Çocuklar din, ahlak felsefesi, tarih ve eğitim çalışmaya ancak on beş yaşında başlar.

Ulusun kültürel ve sanatsal yaşantısının merkezi, Orasulla Akademisi'dir. Akademi'nin sadece on iki daimi üyesi vardır, bunlar ülkenin dilini çalışıp, bütün dilsel yenilikleri incelemeye tayin edilmişlerdir. Yeni sözcükler, ancak onların rızasıyla resmen tanınır. Bütün şiirler, romanlar ve diğer edebi

ürünler, Akademi üyeleri tarafından okunur. Üyeler, bulabilecekleri her dilbilgisi ya da sözcük hatasını düzeltir ve herhangi bir şekilde ahlak dışı bulunan eserleri sansür eder. Yılın olaylarının kayıtları, her biri olgulara ilişkin kendi raporunu yazan elli tarihçiden oluşan bir topluluk tarafından tutulur. Bu metinler isimsiz olarak Senato'ya teslim edilir, orada hepsi okunur; ancak en doğru olan iki kayıt basılıp halka açık kütüphanelere gönderilir; geri kalanı törensiz bir şekilde yakılır.

Başşehrin çarpıcı müzesi, bir meydanı çevreleyen dört binadan oluşur. Birincisinde heykeller vardır. İkincisi, 120 tarımsal sahnelik güzel bir diziyi de içeren ulusal resim koleksiyonunu barındırır. Üçüncü bina, tarihi sergilere ayrılmıştır, burada bir madalya koleksiyonu da yer alır. Dördüncüsü, hem son icatları sergiler, hem de geçmişte kullanılan kostümleri ve silahları sunar. Orta meydandaki bahçe, eskinin erdemli kralları ve büyük adamlarının heykelleriyle bezelidir. Her kahramanın hayatının kısa bir özeti kaideye yazılmıştır. Bütün yazılar çağdaş dildedir ki, mümkün olduğu kadar çok sayıda insan okusun ve bunlardan bir şeyler öğrensin.

Albur, 1806 yılında, Kuzey Buz Denizi'nde gemileri batan İngiliz ve Fransız denizciler sonunda DEMİR DAĞLAR'daki kuzey kutup girişinden geçerek Pluto'nun yolunu buldukları zaman keşfedilmişti. Burada iyi karşılandılar ama daha sonra, et yemiş oldukları keşfedilince, ülkeyi terk etmeleri söylendi. Gitmeden önce BANUA İMPARATORLUĞU'nu ziyaret ettiler, Pluto'nun çeşitli ülkelerinde seyahat ettiler ve sonunda, güney kutup girişinden, yerkürenin yüzeyine döndüler.

(Anonim, *Voyage au centre de la terre, ou aventures de quelques naufragés dans de pas inconnus. Traduit de l'anglais de Sir Hormidas Peath*, Paris, 1821)

ALCA ya da **PENGUEN ADASI,** Manş Denizi'nde, şimdi Fransa kıyısına bağlanmış olan bir cumhuriyettir. Bir tür tuzlu otla, söğütlerle, incir ve meşe ağaçlarıyla örtülü hoş yeşilliklerin üzerinde yüce dağlar yükselir. Kuzeyde derin bir koy vardır; doğuya doğru ise, Alca halkınca ölülerin ruhlarının evi olduğuna inanılan kayalık, kimsenin yaşamadığı bir kıyı; güneyde meyve bahçeleriyle çevrili Dalgıçlar Koyu vardır. Güneyde ayrıca, muhterem Mäel tarafından inşa edilmiş bir kiliseyle bir manastır da bulunur. Rivayete göre Mäel şeytan tarafından Kuzey Buz Denizi'ndeki ıssız bir adaya gönderilmiş, naif ve cömert bir adam olduğu için de, bütün ada nüfusunu –yani penguenleri– vaftiz etmeye karar vermiş. Başmelek İsrafil, Alca penguenlerini insana dönüştürmüş ve adayı yüzmeye bırakmış. Ada, kuzey Fransa kıyılarına varmış ve burada kendini anakaraya bağlamış. Penguen-insanlar, uygarlığın bütün aşamalarından geçmiş, önce Âdem'le Havva gibi çıplaklıklarını, sonra da mülkiyet duygusu ile toplumsal sınıfı keşfetmişler. Eski Alca tarihi, ünlü *Gesta Pingouinorum*'da kayda geçmiştir. Alca, altın çağına, dünyanın yarısını fetheden İmparator Trinco döneminde erişti. İmparator Trinco'nun kurduğu Penguen Devletleri, daha sonra dağıldı. Bugünlerde Alca, elli milyonu aşkın nüfusu olan bir cumhuriyettir, vaktiyle yeşil olan çayırlıklar ise yerlerini büyük fabrikalara ve büro binalarına bırakmıştır.

Alca adasının yüzerken Latin Amerika'nın Doğu kıyılarına vardığı ve sonraları, II. Charles'ın saltanatı esnasında Sir John Narborough tarafından İngiltere adına sahiplenildiği de söylenir. Ancak bu yönde herhangi bir kanıt yoktur.

(Anatole France, *L'Ile des pingouins*, Paris, 1908; Daniel Defoe, *A New Voyage Round The World, By A Course never sailed before. Being A Voyage undertaken by some Merchants, who afterwards proposed the Setting up an East-India Company in Flanders*, Londra, 1724)

ALCİNA'NIN ADASI, kimi seyyaha göre Japonya kıyısı yakınlarında bulunabilir; kimine göre ise Karayip Denizi'ndedir. Sicilya boyutunda büyük bir adadır, bitki örtüsü zengindir; defne, palmiye, sedir, mersinağacı ve portakal ormanları, alçak tepelerle çayırlıkları gölgelendirir. Hayvan varlığı ise azdır: adatavşanları, tavşanlar, geyikler, keçiler ve birkaç canavar. Siyasi durum biraz karmaşıktır. Bir önceki kralın ölümü üzerine, meşru kızı Logistilla tahta geçme hakkı kazandı. Ancak kralın başka bir kadından olmuş, Alcina ve Morgana adlı, her ikisi de büyücülük ilminde bilgili iki kızı daha vardı. Alcina ve Morgana Logistilla'yla savaştılar ve üvey kardeşlerine sadece büyük bir körfezle yabanıl sarp bir tepenin arasındaki dar toprak şeridini bıraktılar. Bu durum, Fransız bir şövalye olan ve hem adanın hem de Alcina ve göreneklerinin tek tasvirini borçlu olduğumuz Ruggiero tarafından tersine çevrildi. Ruggiero'ya göre Alcina şehvetini adaya getirdiği sayısız âşıkla tatmin eder ve daha sonra onları bitkilere ya da taşlara dönüştürürdü. Emrinde erkek, dişi ve hermafroditlerden oluşan bir canavarlar –kentaurlar, kedi-adamlar, maymun-adamlar ve köpek-adamlar– ordusu vardı. Sihir sanatıyla, görkemli bir şehir ve bir saray inşa etmişti: Alcina'nın Adası'nın yüksek bir altın surla çevrili başşehrini, ve belki de dünyanın en güzel ve keyifli sarayını. Başlangıçta Alcina'nın güzelliğine vurulan Ruggiero, onun âşığı oldu, ama çok geçmeden sihirli bir yüzük sayesinde büyücünün aslında yaşlı ve

çirkin olduğunu keşfetti. Bir başka büyücü, Melissa, Alcina'nın eski âşıklarını yeniden insana dönüştürürken, Ruggiero da Logistilla'nın küçük krallığına kaçtı. Canavar ordusunun başına geçen Alcina üvey kardeşiyle savaşa girdi, ama, rakiplerin gözünü kamaştırma ve onları yere yıkma gücüne sahip büyülü bir kalkan sayesinde, Ruggiero tarafından yenilgiye uğratıldı. Şövalye oradan ayrıldığından beri Alcina'nın Adası hakkında hiçbir şey bilinmez, ama belki de adaya Alcina'nın dememek gerek, çünkü büyücü kadın artık orada oturmuyor.

(Ludovico Ariosto, *Orlando furioso*, Ferrara, 1516; George Friederic Handel ve A. Marchi, *Alcina*, ilk sahnelenişi: Londra, 1735)

ALDERLEY SIRTI, Cheshire'da, altı yüz ayak yükseklikte ve üç mil uzunlukta yüksek, kasvetli bir tepedir. Eteğinde bir yol uzanır, öbür tarafında tarlalar vardır. Yüksek kayınlar ta yola kadar iner ama ağaçlara rağmen hiç kuş yoktur. Mağaralar, tüneller ve eski bakır madenlerinden çıkan hava bacaları tepeyi delik deşik ederek, girift bir mağaralar sistemi yaratır, bazılarının katedral tavanlarını oluşturan yüksek, kavisli duvarları vardır. Alderley Sırtı'nın eteğinde, yukarıdaki bir kayalıktan içine su damlayan taş bir oluk da vardır. Kayanın tepesine sakallı bir adam yüzü oyulmuş, altına da şu yazılar kazınmıştır:

İç bundan
Doyasıya
Madem ki bu su akıyor
Büyücünün arzusuyla

Efsaneye göre, Alderley Sırtı'nda büyük bir kayayla gizlenmiş, demir kapılarla korunan dar bir tünel vardır ve bu tünel FUNDİNELVE diye bilinen, içinde yüz kırk şövalyenin gümüş zırhlarıyla büyülü bir uykuya dalmış olduğu mağaranın derinliklerine iner. Uykucular denen bu yüz kırk şövalye, dünyanın muhafızları, kötücül Karanlığın Ruhu'yla savaşmak için seçilmiş temiz kalpli ve cesur ruhlu savaşçılardır.

(Alan Garner, *The Weirdstone of Brisingamen*, Londra, 1960)

ALEOFANE ya da **HAKİKAT MÜCEVHERİ,** Güneydoğu Pasifik'te, RİALLARO TAKIMADALARI'nın bir adasıdır. Kıyıları sarp kayalıklardan ve bataklık kumsallardan oluşur. İç kısımda ise bir nehrin kıyısında başşehir vardır. Mermer merdivenli ve iskeleli birçok saray, nehir boyunca uzanır, kıyıdan büyük teraslar halinde yükselirler; şehrin etrafında ise millerce uzunlukta araziyi pis kenar mahalleler ve harap kulübeler kaplar.

Başlangıçta halkı LİMANORA'dan sürgün edilmiş riyakârlardan oluşan Aleofane bir monarşidir, son derece karmaşık bir toplumsal hiyerarşisi vardır. Zanaatkârlar ve kırsal kesimde oturanlar daha üst sınıflara resmen kölelik eder.

Kilise bir devlet kurumudur, başında hükümete karşı sorumlu olan bir bakan vardır; kilise görevlilerine az para ödenir, hayra muhtaç kalırlar. Kimse gönüllü olarak rahiplik mesleğine girmez. Suçlulara ya Kilise'ye girme, ya da gazeteci olma seçimi sunulur, çünkü gazetecilik ile Kilise birbiriyle çok yakından ilintilidir. Aleofane halkı, insanları etkileyenlerin devlet hizmetkârları haline geldiğini ve gazeteciliğin de Kilise'nin yazılı halinden ibaret olduğunu söyler.

Şöhret Bürosu, her tür reklamcılık faaliyeti üstünde tekeli olan ve Aleofane'in en iyi şair, yazar ve sanatçılarını istihdam eden bir devlet dairesidir. Şöhret, kulaktan kulağa fısıldanan rivayetlerden halka açık gösterilere varana kadar, birey tarafından satın alınabilir. En yüksek fiyat, doğru sözlü, cömert ya da temiz bir yaşantı süren bir vatandaş olarak nam salmaya ve bunun muhafazasına ödenir. Ücretler değişir – örneğin, bir gazeteci, doğru sözlülük namı kazanmak için bir köylüden fazla para öder.

Bu bölgedeki seyyahlar, Aleofane'in toplumsal göreneklerinden bazılarını gözlemelidir. Örneğin, bir odanın çevresinde hızlı müzik eşliğinde yan takla atmaktan ibaret bir eğlence olan *fallallaroo*, seçkinler arasında moda olan bir âdettir ve böyle toplantılarda bir araya gelmek, çoğu kez evlilikle sonuçlanır. Yalnızca erkekler pipo içer; mide bulandırıcı bir aroma çıkaran *kooannoo* yapraklarının meydana getirdiği dumanı, burun deliklerinden içeri çekerler. Bunun bedenin çile çekmesi için bir disiplin olduğu iddia edilir. Aleofane'de şarap ya da mayalı içki yoktur; sadece tıbbi nedenlerle satılan alkole *pyrannidee* denir, ki bu da "şeytan" anlamına gelen sözcüğün ta kendisidir. Ahlak kuralları çok sıkıdır, özellikle de kızlar için, ve bunlara karşı gelenler evlerinden atılır.

Aleofane dili tonaldir ve anlamlar, entonasyon ile mimiklere göre değişir. Karşıtlar (BRODİE'NİN DİYARI'nda olduğu gibi) çoğu kez aynı sözcükle ifade edilir, aradaki farklılık jestlerle gösterilir; sadece bir gözkapağının inişine ya da bir kaşın kaldırılışına ilişkin koskoca bir dilbilgisi ve sözcük bilgisi vardır. "Bütün evrendeki en asil majesteleri", "dünyanın en güzel hanımefendisi" vs. gibi abartılı hitap biçimlerine sık rastlanır.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1902; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

ALET ADASI, ÇAN ADASI'na yelkenliyle iki gün mesafede, ekilip biçilmemiş ve neredeyse ıssız bir adadır. Alet Adası'nın ağaçları kara hayvanlarına benzer, çünkü derileri, yağları, etleri, kemikleri vardır, bütün normal iç organlara da sahip oldukları varsayılır. Ancak, başları (gövdeleri) aşağı doğru dönük olarak büyürler; saçları (kökleri) toprağın içindedir, ayakları (ya da dalları) ise havada. Normal meyveler vermezler, kazmalardan palalara, budama bıçaklarından kargılara, her tür alet ve silah yetiştirirler. Alet ya da silah isteyen birinin bir ağacı silkmesi yeter, istenen şey olgun bir erik gibi yere düşecektir. Toprağa değdikleri zaman, kınotu denen bir bitkiye saldırır ve kendilerini onun içinde saklarlar. Ziyaretçiler, düşen silahlar ve aletler tarafından yaralanmaktan kaçınmakta özen göstermeleri yolunda uyarılır. Ağaçlardan bazılarının altında mızrak sapı, yaba ve çatal şeklinde otlar biter ve uygun alet başı ve ağzı buldukları bir ağaca değene kadar yukarı uzanır. Ağaçlar sanki altlarında ne büyüdüğünü biliyormuş ve gereken tipte baş ya da ağzı hazırlıyormuş gibidir. Ender olarak hilkat garibeleri de ortaya çıkar; örneğin, yarım bir kargı büyür ve çelik uç taşıyan bir dala değeceğine, süpürge başı taşıyan bir dala değer. Gene de, Alet Adası'nda büyüyen her şey bir işe yarar.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

ALKOE, SAS DOOPT SWANGEANTİ bölgesinin ucundaki bir yanardağdır. Bu isim aynı zamanda dağın alt yamaçlarında bulunan ve şimdi Sas Doopt Swangeanti'nin bir kolonisi olan madencilik ve ticaret yerleşimleri için de kullanılır.

Alkoe Dağı'nın kolonileştirilmesi büyük ölçüde, yıllarca Graundvolet'te kaldıktan sonra Sas Doopt Swangeanti'ye gelmiş bir İngiliz olan Peter Wilkins'in eseriydi. Alkoe Dağı kolonileştirilmeden önce köleliğe dayalı bir toplum olduğu halde, buranın Wilkins'in gelişinden önceki tarihi hakkında pek az şey bilinir. Köleler madenlerde çalışırdı ve dağın derinliklerinde hâlâ yanan volkanik alevler arasında, çoğu kez orada ölürlerdi. Köleler Wilkins'in önermelerine coşkuyla karşılık verdiler, özellikle de baskıcı hükümdarlarını devirmek için ona katılmaları halinde kendilerine özgürlük vereceğini vaat ettiği zaman. Kölelik ortadan kaldırıldı, şimdi madenler, emeklerine karşılık para alan erkekler tarafından işletiliyor.

ALKOE Dağı'nın güney tarafı.

Sas Doopt Swangeanti halkı eskiden Alkoe Dağı'na kötü ruhların meskeni gözüyle bakıp oradan sakınırdı. Efsanelerine göre yanardağın ilk patlaması, ikisi de katil olan Arco ve karısı Telamine kayalardaki bir yarığa atıldıklarında meydana gelmişti. Arco karısı tarafından öz babasını öldürmeye ikna edilmiş ve çift ölüm cezasına çarptırılmıştı. Ama onlar yarığa fırlatılınca alevler belirdi, o gün bugündür de yanıyorlar. Arco ve Telamine yedi bin yıl dağın içindeki alevlerde yaşadıktan sonra kayaları kemirip geçerek yanardağın eteğinde ortaya çıktılar, çocukları burada madencilerden ve mağarada yaşayanlardan oluşan yeni bir ırk kurmuştur.

(Robert Paltock, *The Life and Adventures of Peter Wilkins, a Cornish Man. Taken from his own Mouth, in his Passage to England, from off Cape Horn, in the ship "Hector." By R.S., a Passenger in the "Hector"*, Londra, 1783)

ADA

ALLALİNA, bkz. HİKMET ADALARI.

ADA

ALPAPA ADASI, önceleri Neşeliçocuklar Adası adıyla bilinirdi. Şimdiki sakinlerinin atalarının yakışıksız eylemleri nedeniyle, artık son derece yoksuldur. Yıllarca önce, Neşeliçocuklar Adası'nın belediye başkanı, ihtiyar heyeti ve yüksek hahamları yıllık kutsal geçit törenini görmek için komşu ada PAPAMANYA'ya gitmişti. İçlerinden biri Papa'nın suretinin sokaklarda taşındığını gördü ve "al babayı" denen müstehcen el hareketini yaptı. Papamanya'lılar bu hakaretin intikamını almak için Neşeliçocuklar Adası'nı istila etti ve bütün yetişkin erkekleri kıyıma uğrattı, sadece kadınlarla çocukları esirgediler. Geriye kalan nüfus köleleştirildi, Papamanya tarafından vergiye bağlandı ve Papa'nın imgesine "al babayı" işareti yaptıkları için, Alpapa adını almak zorunda bırakıldılar. O gün bugündür ada sefalet ve yoksulluk içinde, atalarının günahlarının cezası olarak her yıl dolu, fırtına, kıtlık ve başka felaketlere uğruyorlar. Ada sakinleri şeytanların tatile çıkıp eğlenmek için sık sık Lucifer'den izin alarak Alpapa Adası'na geldiğini söyler. Bütün bunlardan dolayı ada hep ıstırap içindedir, hatta limandaki şapel bile çatısızdır ve harabe halindedir.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

ALPH NEHRİ, bkz. ŞENGDU.

ALQUALONDË, bkz. AMAN.

ALSONDON'LAR İMPARATORLUĞU, Güney Denizleri'nde, ANTARKTİK FRANSA'nın en kuzeyindedir. Yeraltında bulunan küçük bir imparatorluktur, bir buçuk fersaha altı fersah boyundadır, içindeki geniş nehir üzerinden geçilen muazzam bir mağaranın içine yerleştirilmiştir. Nehrin yukarı ve aşağı kısmındaki çağlayanlar, imparatorluğu resmen ulaşılmaz hale getirir.

Başşehir Tentennor'un üstünde, kayadan yapılmış altın bezemeli dikmelerle desteklenen bir çatı kemeri vardır. Evlerin çoğu kaya oyularak yapılmıştır; bazılarıysa düz toprağa inşa edilmiştir. Şehrin dümdüz sokakları, petrol lambalarıyla aydınlanır.

Aslında bir altın madeni olan bölge, bir depremle kapandı ve madenciler –hayatlarını yeraltında geçirmeye mahkûm edilmiş suçlular– yeni devletin kurucuları haline geldi. Çoğunlukla "gnom" denen Alsondon'lar Gnomca konuşurlar.

Ziyaretçinin en çok ilgisini çekecek yerlerden biri, güneş tanrısı Grondinabondo için inşa edilmiş tapınaktır. Bu tapınak, bir koridorlar labirentinden erişilen daire şeklinde bir binadır, parlak altından yapılmış, tepesi delikli, kubbeli bir çatısı vardır. Bu açıklıktan güneş görülebilir ve petrol lambası ışığıyla yaşamaya alışkın insanlar için güneşin görünüşü bir mucize, tanrılarının hakiki tezahürüdür, hele ki ışık altın tavanda ve aynalı duvarlarda yansıdığı zaman.

Alsondon'lar İmparatorluğu ilk kez, bir çağlayan teknesini batırdığında Alsondon'lar tarafından kurtarılan Grégoire Merveil adlı biri tarafından keşfedildi. Merveil iyi muamele gördü ve orada kaldığı sürece Alsondon'lara çeşitli yenilikleri tanıttı: ışıklandırmayı geliştirdi, çağlayanın tehlikelerinin üstesinden gelmek için kanal havuzları yaptı ve mekanik saatler sanatını öğretti. Ancak ziyaretçiler eski zaman ölçme yöntemini tercih edebilir. Bu yöntemde göğüsleri çıplak bir genç kız büyük meydandaki bir kaidenin üstünde durur ve genç bir adam ellerini onun göğüslerine koyarak, yüksek sesle kalp atışlarını sayar; her atış, bir saniyeye eşittir.

(Robert-Martin Lesuire, *L'Aventurier Français, ou Mémoires de Grégoire Merveil*, Paris, 1792)

ALTA PLANA, BÜYÜK MARİNA'nın doğusunda bir yabanıl zirveler ve buzullar ülkesidir. Büyük Marina'nın düşüşünden sonra Alta Plana bir sığınma mahalli haline geldi. Birçok küçük anıt ve Kahramanlar Mezarı, MORİTANYA'nın Korucubaşı'na karşı verilen savaşın anısını yaşatır.

(Ernst Jünger, *Auf den Marmorklippen*, Frankfurt, 1939)

ADA

ALTIN ADA, bereketlidir, konukları buyur eden bir hali vardır. Ziyaretçiler meyveler ve çiçeklerden yapılma çelenklerle karşılanır.

Ada adını, burada bol miktarda bulunuyor gibi görünen değerli madenden alır. Adanın kadınları ışıltılı altın elbiseler giyer; erkekler güneş gibi parıldayan giysilere bürünür. Her iki cins de incelikle işlenmiş süsler takar. Ancak, bütün zenginliklerine rağmen bu insanlar denizcilik sanatı hakkında hiçbir şey bilmez. Ender savaşlarını çakmaktaşı, bakır ya da altın ağızlı kılıçlarla yaparlar ve hiç demir silahları yoktur.

Geçmişte Altın Ada, onlardan krallığının tapınağında kurban edilmek üzere her beş yılda bir on genç kız ve on genç erkekten oluşan bir vergi talep eden bir komşu hükümdar tarafından fethedilmişti. Bu tüketici görenek, asla bulamadıkları Dünya Cenneti'ni aramak için Avrupa'dan yola çıkan bir grup olan Gezginler'in gelişiyle sona erdi. Altın Ada'ya kabul ettirilen barbarca göreneği duyan Gezginler, cömert evsahiplerine yardım etme kararı aldılar ve kısmen üstün silahları sayesinde kralı yenilgiye uğratmayı başardılar.

(William Morris, *The Earthly Paradise, A Poem*, Londra, 1868)

ALTIN DAĞ, Kivu Sahra eyaletindeki Kassongo'da, Kilemba şehrinin yakınlarında bir tepedir. Avrupalılar gelmeden önce bu toprakların efendisi olan bir Arap sultanının biriktirdiği müthiş altın hazinenin yeri olarak isim yapmıştır. Sultan savaşta öldü, yerliler onlar için hiç değer taşımayan altını ihmal ettiler. Gizli hazineyi keşfeden bir İngiliz yakalanıp Kilemba yerlilerinin mahkûmu oldu, ama Zanzibar'a bir mesaj göndermeyi başardı. Altını ele geçirme hevesiyle birkaç keşif heyeti derhal Kilemba'ya doğru yola çıktı, ama ancak bir tanesi, ilk zeplinlerden birindeki bir Almanla bir Yunanlının başını çektiği heyet İngiliz'i kurtarıp hazineyi taşımayı becerdi.

(Emilio Salgari, *Il treno volante*, Milano, 1904)

ALTIN EŞEKLER ADASI, POLUPRAGMOSYNE ADASI yakınlarındadır. Gotham'ın Bilge Adamları ve anlamadıkları işlere bulaşan Polupragmosyne'li başka kişiler, bir yarda uzunluğunda kulakları olan eşeklere dönüşmüş olarak, ömürlerinin sonuna kadar burada yaşar. Denir ki, doğanın gelişim kanunları gereği adadaki devedikenleri güle dönüşene kadar da eşek olarak kalacaklarmış.

Bu arada ada sakinleri, kulakları ne kadar uzun olursa derilerinin de o kadar sert olacağı, dolayısıyla iyi bir dayağın onları incitmeyeceği düşüncesiyle avunurlar. Ziyaretçiler, gönülleri isterse sakinlere binebilir.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

ALTIN GÖL, And Dağları'ndadır. Çok güzel geniş bir nehre akan dağ çayları ve dereleri tarafından beslenir; kıyılarında yabanıl sığırlar ve koyunlar otlar. Altın Göl'e adı, onu besleyen dereler, dağlardan aşağı altın taşıdığı ve bunları gölde topladığı için verilmiştir. Altına bu bölgede öyle sık rastlanır ki, Kı-

zılderililer onu hemen hemen hiç umursamaz ve kıyılardan avuç avuç toplanabilir.

(Daniel Defoe, *A New Voyage Round The World, By A Course never sailed before. Being a Voyage undertaken by some Merchants, who afterwards proposed the Setting up an East-India Company in Flanders*, Londra, 1724)

ALTIN NEHİR, bkz. HAZİNE VADİSİ.

ALTINTAŞ, Cheshire'daki ALDERLEY SIRTI'nda, yıpranmış kurşuni kumtaşından bir kayalıktır. Üzerinde bir *stromkarl* –yani üç ayak boyunda, teni inci gibi parlak ve saçları yeşil deniz dalgaları halinde beline doğru dalgalanan bir delikanlı– eski kehanetleri şarkıya döker.

(Alan Garner, *The Weirdstone of Brisingamen*, Londra, 1960)

✶

ALTRURYA, Güney Okyanusu'nda büyük bir ada-kıtadır. Tam yeri belli değildir. Altrurya'lılara göre, ülkeleri Göklerin Krallığı'nı dünyada temsil eder.

Kökenleri İsa'nın ölümünden hemen sonraki ilk Hıristiyanlar devrine kadar uzanan Altrurya'lılar, katı Hıristiyan insanlardır. Hıristiyanlar dağıtıldığında, içlerinden birinin gemisi Britanya'ya giderken Altrurya'da batmıştı. Burada Hıristiyan inancını yerleştirdi, bir barış ve iyi niyet topluluğu kurdu, ancak bu düzen kısa ömürlü oldu. Onun yönetimi, yerini uzun bir ekonomik savaş ve iç savaş dönemine bıraktı. Bu savaş sırasında din bile yok olma noktasına gelmiş gibi görünüyordu, güçlüler zayıfları etkisiz hale getiriyordu ve bir mutlakıyet sistemi ortaya çıkmıştı. Ancak yeni sistem, bir halk devrimiyle alaşağı edildi ve müreffeh, zengin bir cumhuriyet gelişti. Biriktirme Dönemi olarak bilinen bu dönem, emekten tasarruf sağlayan muazzam makinelerin erkekleri, kadınları ve çocukları yiyip yuttuğu, sanayileşmiş ve nihayetinde yıkıcı bir sistemdi. Bütün ülke, devasa tekellerin hükmettiği büyük ticaret ve sanayi merkezlerine köle oldu. Refah dönemleriyle yoksulluk, enflasyon, işsizlik ve hatta ağır açlık dönemleri birbirini izledi. Biriktirme'ye karşı muhalefet, emellerini dile getirmek için oylarından ve siyasi güçlerinden yararlanmaya başlayan proletarya arasından doğdu. Parlamento vaktiyle sahip olduğu güçleri yeniden kurumlaştırmaya ve yenilerini elde etmeye koyuldu. Toprak, ulaşım ve madenler devletleştirildi, Biriktirme'nin gücü azalmaya başladı. Aslında çok az kişiyi temsil eden Biriktirme, halkın büyük çoğunluğunun oylarınca defalarca yenilgiye uğratıldı. Bu kansız "evrim" sayesinde, Altrurya Cumhuriyeti nihayet, başlangıçtaki toplulukla aynı ilkelere dayandırıldı.

Cumhuriyetin ilk günlerinde kuzeydeki milletler bir istila girişiminde bulundu. Onları cephede karşılayan ve silahlı olan bütün ülke nüfusu, savaşmaktansa müzakereyi tercih etti. Görüşmeler sırasında istilacılar, siyasi ve toplumsal güçleri birleştirerek Cumhuriyet'in bir parçası halini almayı kabul etti. O günden beri Altrurya barıştan başka bir şey tanımadı. Barışçıl Hıristiyan ilkelerine uygun olarak, eski sahil savunmaları bile tamamıyla terk edildi.

"Evrim"den sonra, büyük ve merkezileşmiş şehirler düşüşe geçti. Şimdi çoğu kişi, birbiriyle görüş mesafesi içindeki köylerde yaşıyor ve sanayi şehirleri yok edilmiş durumda. Eskiden bu şehirlerin bulunduğu yerler şimdi zehirli sürüngenlerle vahşi hayvanların yuvasıdır; seyyahlara, buralardan geçmeye kalkışmamaları tavsiye olunur.

Ülke, idari amaçlarla dört bölgeye bölünmüştür, her birinin kendi başşehri vardır. Bölgesel başşehirler daire şeklinde inşa edilmiştir ve üzerinde ünlü yurttaşların adlarının yazılı olduğu büyük beyaz dikmelerle desteklenen Büyük Milli Karayolu vasıtasıyla birbirlerine bağlıdır. Başşehirler idari merkezler oldukları halde, aynı zamanda üniver-

siteleri, tiyatroları, müzeleri barındırır ve komşu köylerin sanat merkezleri olarak hizmet verirler. Şehirler köylere, merkezden çevreye doğru düzenlenmiş bir elektrikli demiryolu sistemiyle bağlıdır, trenler saatte yüz elli mile varan bir hızla gider. Köyler ise birbirlerine karayoluyla bağlıdır. Eski demiryolu sistemi bırakılmış, eski raylar kır yollarına çevrilerek etraflarına meyve ağaçları ve çiçek açan fundalar dikilmiştir. Başşehirlerde atla ulaşım da, yol açtığı pislik yüzünden terk edilmiştir, artık onların yerine elektrikli tramvaylar hizmet vermektedir. Her tür ulaşım ücretsizdir.

Altrurya'lıların çoğu, çimenlik avluların çevresine inşa edilmiş küçük evlerde yaşar. Hayatları çoğunlukla kolektiftir, yemekler genellikle yemekhanelerde, toplu halde yenir. Ancak, ailenin mahremiyeti güvence altına alınmıştır ve buna saygı duyulur.

Kolektif görüşün gücü, Altrurya'da sayıları pek az olan suçlulara davranış şeklinde görülebilir. Adli meclisler mermer amfitiyatrolarda toplanır ve ender rastlanan "suçlu" yargıları, halkın üzüntülerini ve günahkârın kurtarılması yolundaki umutlarını ifade etmesiyle karşılanır; tek ceza, suçu işleyen kişinin kendisinin duyacağı pişmanlıktır. Suç oranı, özel mülkiyetin kaldırılmasından sonra büyük ölçüde düşmüştür, çünkü yurttaşlarına ihtiyaçları olan her şeyi sağlayan bir toplulukta suç işlemeye gerek yoktur.

Altrurya'lılar idareli yemek yerler ve vejetaryendirler; ayrıca çok az içerler. Misafirperverlik teklifsizdir ve içten geldiğinde gösterilir. Parlak renkli elbiseler giyerler, uzaktan görülen insan grupları, çiçek demetlerini andırır. Dilleri Grekçe'den gelir, ama çok basitleştirilmiştir ve öğrenilmesi, İngilizce öğrenmekten zor değildir. Milli marşın adı, Altrurya kültürünün büyük kısmını özetler: "Hepimiz Kardeşiz". Evrim Günü'nde, farklı bölgelerden bütün halk, kutlama için bölgesel başşehirde toplanır. Her beş yılda bir milli başşehri ziyaret ederler.

Altrurya'nın insan çabasıyla değiştirilmiş iklimi, ılık ve latiftir. Daha önceleri güneybatı kıyısında neredeyse Antarktik kışlar vardı, çünkü bir yarımada, ekvator akıntılarının buraya ulaşmasını engelliyordu. Yarımada kesildi, şimdi bütün bölge yıl boyunca Akdeniz ikliminin tadını çıkarıyor.

Cumhuriyet başka ülkelerde casuslar ve gözlemciler bulundurup o ülkelerin gelişmelerini izler. İlk elçileri, 1893-94'te Amerika Birleşik Devletleri'nde birkaç ay kalan ve sonunda Altrurya'ya Amerikalı bir eşle dönen Aristides Homos'tu. Bugünlerde Altrurya'nın dış dünyayla daha fazla teması vardır ve elçileri açıkça seyahat eder. Altrurya'ya ulaşmak kolay değildir; Homos'un Amerika Birleşik Devletleri'ne Avrupa üzerinden geldiği biliniyor ama güzergâhının ayrıntıları bilinmiyor.

(William Dean Howells, *A Traveller from Altruria*, Edinburgh, 1894; William Dean Howells, *Through the Eye of the Needle*, Londra ve New York, 1907)

AMAN, ayrıca **KUTLU DİYAR**, **ÖLÜMSÜZ TOPRAKLAR** ve **ÖLMEYEN ÜLKE** diye de bilinir. Batısında sadece Dış Deniz vardır; onun ötesinde ise Karanlığın Duvarları. Doğusunda, batının büyük denizi Belegaer uzanır – ki ORTA DÜNYA da bu denizin doğu kıyısında yer alır. Aman, dünyanın Yaratıcı'sı İlúvatar'ın hayalini gerçekleştirmek için dünyaya girmeyi seçen Valar ya da Meleksel Güçler'in evini, yani büyük VALİNOR diyarını da sınırları içine alır. Hiç kimse, hatta Valar bile, Aman'ın gerçek büyüklüğünü bilmez. Ülkenin kuzey, doğu ve güney sınırları boyunca, hilal biçimli Pelóri Dağları uzanır. Pelóri Dağları aslında Valar tarafından, Orta Dünya'nın yaradılışından ve İlk Çağ'da burada Morgoth'a karşı verilen savaşlardan sonra bu topraklara ilk yerleştiklerinde, Melkor ya da Morgoth'a karşı savunma olsun diye yaratılmıştır (Morgoth Yaratıcı'ya karşı tavır almış, böylece de Kötülük ve Ahenksizlik niteliklerinin doğmasına yol açmıştı).

Doğu kıyısında, TOL ERESSËA'dan gelen deniz elflerinin, yani Teleri'lerin yerleştiği

bölge olan Eldamar Körfezi ya da Elvenhome uzanır. Başlıca şehri, inciden konakları ve malikâneleriyle Kuğular Limanı Alqualondë'dir. Önündeki kumsallar, daha sonra LİNDON'da yaşayan elflerin, yani Noldor'ların verdiği değerli taşlarla bezelidir. Büyük limana bir kaya kemerinden geçerek ulaşılır, denizin kendisi burada doğal bir geçit oymuştur. Teleri'lerin kuğu gemilerini, yani altın gagalı, gözleri kara amber ve altından yapılmış kuğu biçimli harikulade teknelerini inşa ettikleri yer işte burasıdır.

Eldamar'ın güneyine doğru, deniz ile Pelóri'nin doğu ucu arasında, dar bir toprak şerit uzanır. Burası, dünyadaki en karanlık gölgelerin ülkesi olan Avathar'dır. Avathar bir vakitler, kaynağı bilinmeyen, büyük bir örümcek şeklini almış kötü bir dişi varlık olan Ungoliant'ın yuvasıydı. Alanını karanlıkla örten kocaman ağları ören de odur. Ungoliant'ın, bilinen dünyanın gerisindeki karanlıktan geldiği ve Melkor'un kötülüğüyle bozulduğu sanılır. Avathar'a geldiğinde kimsenin iradesine boyun eğmeyeceği bir yer bulmuş oldu, ama belki de onu oraya çeken sebep, her ne kadar nefret etse de, Valinor'un ışığıydı. Ne yönde hareket ederse etsin kendini karanlıkla sarmalardı, bu karanlığa Ungoliant'ın Işıksızlığı denir. Melkar'ın, dünyaya ışık veren Valinor'un İki Ağacı'nı zehirlemesine yardımcı oldu, bunun ardından da Aman'dan Orta Dünya'ya kaçtı. Burada, Beleriand Dağları'na yerleşti. İlk Çağ'dan sonra deniz bu bölgeyi yuttu ama Ungoliant'ın kendisi selden kurtuldu. Güneye seyahat ettiği söylenir ama nihai kaderi hâlâ bilinmez. KUYTUORMAN'ın büyük örümceklerinin hatta MORDOR sınırı üzerindeki SHELOB'UN İNİ'ndeki dev örümcek Shelob'un onun soyundan geldiğine inanılır.

ELENNA'daki Númenor Krallığı'nın yıkılmasından sonra, Aman ve Tol Eressëa çok uzaklara, insanların erişemeyeceği bir yere taşındı; bu yüzden de tam yerleri bilinmiyor.

Aman'ın hayvan varlığı, Melkor'un yarattığı kötü varlıklar hariç dünyada bilinen bütün yaratıkları içerir.

(J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

AMAUROTE, UTOPİA'nın başşehridir.

AMAZONYA, ayrıca **FEMİNYA** diye de bilinir, Hazar Denizi ile Thainy Nehri arasında bir yerlerdedir ve hem Arnavutluk'a hem de Kalde'ye sınırı vardır. Amazonya, bölgelerinde özgür erkeklerin varlığına müsamaha göstermeyen bir kadınlar imparatorluğudur. Karşı cinsle yegâne temasları, ırklarının üretimini sağlama almak için tasarlanmış yıllık bir festivalde meydana gelir. Bu kutlamaya deniz aşırı yerlerden birkaç tane kolay kandırılabilecek erkek davet ederler. Erkekler Amazonya'ya geldikten sonra duygusuzca kullanıldıktan sonra ya hadım edilip köle olarak tutulurlar ya da çabuk tarafından çarelerine bakılır. Amazonlar bu şenliklerde rahme düşen çocuklardan sadece kızları tutarlar; erkek çocuklar gönderilir.

Amazonlar cesur savaşçılardır, yaylarını daha kolaylıkla çekebilmek için göğüslerinden birini keserler. İmparatorlukları altın ve değerli yeşil taşlar yönünden zengin olsa da, şehirleri hakkında da, servetlerini nasıl kullandıkları hakkında da hiçbir şey bilinmez. (Bkz. BRİSEVENT, ayrıca bkz. NEOPYA.)

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357; Sir Walter Raleigh, *The Discoverie of the lovlie, rich and beautiful Empyre of Guiana with a relation of the great and golden City of Manoa (which the Spanyards call El Dorado) And the Provinces of Emerria, Arromanio, and of other countries, with their rivers, adjoyning. Performed in the year 1595 by Sir Walter Raleigh, Knight, Captaine of Her Majesty's Guard, Warder of the Stanneries and Her Majesty's Lord Lieutenant of the Countie of Cornewalle*, Londra, 1596)

AMİOCAP, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'daki KORSAR Az'da bir adadır. Amiocap uzun ve dardır, koylar ve körfezlerle dolu kıyıları epey girintilidir. Bir yerde körfezler öyle derindir ki, adayı ikiye bölüyor gibi görünürler. Kıyı boyunca yükselerek iç tarafın yaylalarını oluşturan yeşil tepeler bulunur. Ovalar, bel yüksekliğinde, dalgalanan otlarla örtülüdür; diğer yerlerdeki tropik bitki örtüsü ise, Pellucidar'ın her yerinde bulunanın tipik örneğidir.

Amiocap'taki hayvan varlığı, bu yeraltı diyarının diğer bölümlerine nispetle azdır ve hayat da diğer bölgelerdekinden daha huzurludur. Yüksek tepelerde *tarag* yani kılıçdişli kaplana ve *ryth* yani mağara-ayısına rastlanır, ama bunlar pek tehlike oluşturmaz.

Daha alçak arazide hâkim olan tür, Amiocap'lılar tarafından hem eti, hem de dişleri için avlanan *tandor* yani mamuttur. Amiocap'lılar normalde *tandor*'u gruplar halinde avlar. Erkeklerden bir kısmı bu koca hayvanın dikkatini çekmek için ortalığı gürültüye boğarken, diğerleri de çalılar arasından sürüne sürüne ilerleyip vurma mesafesine gelirler. *Tandor*'a baltalarla saldırırlar, sonra da mızraklar ve oklarla onu öldürürler. Bu sanatın anahtarı, *tandor* neredeyse saldırıya uğradığını bile anlamaksızın onu sakatlayacak kadar büyük bir hızla vurma yetisidir. Bunu yapamayan bir avcının kaçıp canını kurtarma şansı azdır.

Amiocap'lılar güzel bir ırktır, düzgün yüz hatları ve tanrı vergisi vakur bir duruşları vardır. Her biri kendi reisi tarafından yönetilen küçük gruplar halinde yaşarlar. Amiocap köyleri, adaya özgü bir tür çitle çevrilmiş, damı sazlarla örtülü kulübe kümelerinden ibarettir: Köyün çevresindeki ağaçların arasına elyaflı bir ip gerilir; ipten, yerden yükseklikleri kimi yerde dört ayağa varan tahta sırıklar sarkar. Bu sırıkların alt uçları delinip, içlerine yatay olarak her yöne doğru uzanacak, sert tahtadan, ucu sivri kazıklar sokulabilir hale getirilir. Bu çitler, insan düşmanlardan ziyade, *tandor*'a karşı koruma olarak yapılır; koca hayvanlar hortumlarıyla çiti yıkmaya uğraştıkça, kazıklar öne arkaya sallanır, onların gözlerini tehdit eder ve hortumlarını yaralar.

Amiocap "Sevgi Adası" diye de bilinir, çünkü kabile yaşantıları öncelikle sevgi ve şefkat üzerine kuruludur. Adada sert sözler ve çirkin kavgalar bilinmez dense yeridir, ada halkı da ziyaretçilere çoğu kez efemine görünür. Amiocap'lılar, sevgiyi tanrıların en kutsal armağanı olarak kabul eder ve herhangi bir tür kısıtlama olmaksızın serbest aşk uygularlar. Kızların zerrece utanıp sıkılmadan bir adama ilanı aşk etmeleri hiç de sıradışı bir şey değildir; oysa Pellucidar'ın diğer kısımlarında öyle bir şey düşünülemez bile. Erkekler arasındaki ilişkiler genellikle hayli dostça ve neşelidir – birçok yerde görülen ölümcül rekabete burada rastlanmaz. Ne var ki Amiocap'lılar sevgi kültlerine rağmen, komşuları HİME'lilerin korktuğu ve saygı duyduğu kusursuz savaşçılardır; Hime'liler gene de zaman zaman adaya baskınlar düzenleyerek Amiocap kadınlarını kaçırmaya çalışır. Amiocap'lıların sevgi kültü, normalde, müzik ve dans eşliğinde kazığa bağlanıp yakılan ya da Amiocap'ın Gömülmüş İnsanları'nı hoşnut etmek için sırıklara bağlanıp öylece bırakılan yabancılarla esirleri kapsamaz.

Gömülmüş İnsanlar ya da Coripi'ler, Amiocap'ın altındaki derin mağaralarda yaşayan mağara adamlarıdır. İki ayaklıdırlar, ama insanlarla benzerlikleri bu noktada sona erer. Ayakları yassıdır, tırnaksızdır, perdeli parmakları vardır; kolları kısadır ve üç adet kuvvetli pençeyle silahlanmışlardır. Çıplak vücutları kılsızdır ve bir cesedin hastalıklı solgunluğuna sahiptir. Görünümlerinin en tiksindirici tarafı başlarıdır. Dış kulakları yoktur, yerlerini sadece iki küçük delik almıştır. Ağız büyüktür ve dudaklar geri çekildiğinde iki sıra iri köpekdişi ortaya çıkar. Ağzın üstündeki iki ufak açıklık, burun deliği; bir çift çirkin, pırtlak yumru ise kapaksız ve kirpiksiz birer göz vazifesi görür. Gömülmüş İnsanlar ilkel bir kabile ör-

gütlenmesini sürdürürler ve gelişmemiş bir dille iletişim kurabilirler. Farklı gruplar arasındaki ilişki kötüdür, yamyamlık da sık sık görülür. Normalde kertenkele ve karakurbağalarından, yeraltı göllerinden gelen balıklardan oluşan beslenmeleri, yüzeye ara sıra yaptıkları seferlerde buldukları hayvan leşleriyle desteklenir. Sıcakkanlıların etine düşkündürler ve ellerine düşen bütün insanları yerler. Amiocap'ın altındaki mağaralardan canlı olarak kaçma olaylarına ilişkin pek az kayıt vardır.

Çeşitli mağaralar arasındaki tüneller ve galeriler labirenti çok eskiden kalmış gibidir. Tünellerin çoğu kireçtaşından oyulmuştur; doğal geçitler yapay olarak büyütülmüş ve genişletilmiş gibi görünür. Gömülmüş İnsanlar'ın hiçbir aleti olmadığı için, tünelleri karanlık ve unutulmuş yüzyıllar boyunca pençeleriyle açtıkları varsayılabilir.

(Edgar Rice Burroughs, *Tanar of Pellucidar*, New York, 1930)

AMNERAN ÇAYIRLIĞI, POİCTESME'de, Duardenez Nehri'nin her iki yanında geniş bir kırlık alandır. Bu alanın büyük kısmı ıssızdır, çalılar ve başka dikenli bitkilerle kaplıdır. Çayırlık, cadıların uğrak yeridir ve seyyahlar buradan kaçınmalıdır, özellikle de görünmeyen yaratıkların sesinin havada duyulduğu Walburga Arifesi'nde. Çayırlık'a girmek gibi tehlikeli bir işe kalkışırken, bir haç takmak tavsiye olunur.

Çayırlık'ın belki de en garip özelliği, altındaki büyük mağaradır. Bu bölgede kentaurlara rastlanmıştır ve Poictesme'in ünlü kahramanlarından biri olan Jurgen mağaranın derinliklerine girdiğinde, hayatı boyunca sevmiş olduğu kadınlardan çoğunun bedenlerini mezartaşlarına serilmiş halde bulmuştu. Mağaranın daha da derinlerinde, Trol kralı Throgan tarafından çalınmış olan, CAMELİARD'lı Gogyvran'ın kızı Guenevere'i de buldu. Kız büyülenerek uyutulmuştu, başında da tamamen silahlanmış habis görünüşlü yaşlı bir adam olan Trol Kralı'nın kendisi nöbet tutuyordu.

Mağaranın girişi, yüksek demir ayaklıklar üstündeki lambalarca aydınlatılır, ama daha aşağılarda artık ışık yoktur, zemin de beyaz tozla kaplıdır. Mağaranın sonu, zincirlerle tavandan sarkıtılmış ve içinde kömür yanan bir kazanın aydınlattığı bir odaya açılır. Tam karşı tarafta bulunan bir ara yol, tahta bir kapıya gider. Bu kapıdan girilen oda, Asur, Ninova, Mısır, Roma, Atina ve Bizans'ın kudretlerini temsil eden altı lambayla aydınlatılmıştır. Yanlarında altı meşale daha durur, ama bunlar henüz yakılmamıştır. Burası, kimsenin gerçek adını bilmediği –ve aynı zamanda Ardnari, Ptha, Abraxas ve Jaldalaoth diye de anılan– esrarengiz ve ölümsüz Koschei'nin mekânıdır.

(James Branch Cabell, *Jurgen. A Comedy of Justice*, New York, 1919)

AMPHİCLEOCLES KRALLIĞI, Kuzey Afrika'da ABDALLES KRALLIĞI'yla sınırdaş bir ülkedir.

Halkın, babasını tahtından indirmek için komplo kurduğu için kardeşleriyle birlikte yeryüzüne fırlatılan, güneş tanrının üçüncü oğlu Hor-His-Hon-Hal'den geldiği söylenir. Hor-His-Hon-Hal, ilk kadın olan Phiocles'e âşık olmuş, onu kaçırmış ve bir mağaraya saklamıştır; ikisi birlikte, Amphicleocles ırkını kurmuşlardır. Hor-His-Hon-Hal, (kardeşinin kurduğu bir ırk olan) Abdalles'lilerle herhangi bir teması önlemek için, krallığı çevresinde yüksek bir sur dikmişti. Amphicleocles yıllarca tam bir tecrit halinde yaşadı. Ancak bir depremde surun büyük kısmı yıkılınca, ülke dünyanın geri kalanına açılmış oldu.

Bütün erkek Amphicleocles'liler, efsanevi ataları gibi, kırmızı tenlidir: buna karşılık kadınlar Phiocles'in beyaz tenini almıştır.

Ülke, bir kral ya da kraliçe ve bir yüksek rahibe tarafından yönetilen bir monarşidir. Onlara, savaş ilan etme ve bir Genel

AMPHİCLEOCLES KRALLIĞI'ndan *Ki-Argouh* yani kral tasviri.

Durum meclisini toplantıya çağırma yetkisi olan, bir Yediler Konseyi (kökeni bilinmeyen bir grup) danışmanlık yapar. İki hükümdar arasındaki dönemlerde, Konsey, yüksek rahibenin genel önderliği altında hüküm sürer ve devlete önemli hizmetlerde bulunmuş ihtiyarlardan oluşur. Konsey üyeleri boyunlarına taktıkları bir kral tasviri olan *Ki-Argouh*'a sadakat yemini ederler. Aralarından biri ölüm cezası gerektirecek bir suçtan hüküm giyerse, Konsey'in bütün üyeleri infaz edilir.

Ziyaretçilere, Amphicleocles'in en değerli hazinesini, kraliyet tacını görmeleri tavsiye olunur – altı ayak uzunluğunda, örümcek ağından örülmüş, uzun bir başlıktır bu. Şafak rengidir ve tepesinde, güneşin bir eksen üzerinde dönen imgesi bulunur. Taç yalnızca, kral tapınaktaki yüksek tahta çıktığında takılır ki bu da onun hükmettiği dönem boyunca normalde yalnızca bir kere olur. Tahta oturduğu zaman, kraliyet ayrıcalığını simgeleyen bir altın top olan *Tak-laklak*'ı elinden bırakır, bu da mahkûmlar için genel af anlamına gelir. Kısa bir süre için büyük oğul hakkı iptal edilir, borçlar silinir, boşanmaya izin verilir, dul kadınlar isterlerse evlenebilirler ve yaşlı erkeklerin krallığın daha küçük tapınaklarında ölmelerine izin verilir. Gene bu dönem boyunca insanların ana tapınağa girmelerine izin vardır (normalde avludan içeri sokulmazlar) ve kehanetler ile diğer bildiriler, pirinç toplar üzerine yazılarak, rahibeler tarafından insanlara atılır.

Abdalles'teki komşuları gibi Amphicleocles'liler de tanrı Vilkhonis'e tapar. Eski günlerde, kocaman bir adam olarak gösterilen ve her şeyin yaratıcısı olduğu söylenen Fulghane diye bir tanrıya taparlardı. Fulghane kültü rahibeler tarafından bir ölçüde siyasi güç elde etmek için kullanılırdı: tapınaktaki putun içi boştu, sunduğu ilahi kehanetleri yüksek rahibe dile getirirdi. Ascalis prenses ilan edildiği zaman bu aldatmaca keşfedildi.

Ascalis, Amphicleocles'in yetmiş üçüncü kralı olan Büyük İndiagar'ın kızıydı. Kraliyet ailesi çocuklarının anne-babalarıyla asla karşılaşmadan büyütülmeleri ve geleneksel yasalara göre evlenmeleri yolundaki kadim âdete karşı isyan eden o oldu. Geleneğe göre, bir kraliyet bebeğiyle aynı zaman doğan bütün çocuklar, prens ya da prenses olgunluk çağına eriştiğinde aralarından bir eş seçebilsin diye, tapınakta büyütülürdü. Ascalis bu uygulamayı reddetti ve babasını görmeyi başardı. Doğal sevgi geleneğe üstün geldi, doğadışı yasalar kaldırıldı. Yüksek rahibe buna şiddetle karşı çıktı, Ascalis'in tahtın meşru vârisi olmadığını ileri sürdü. Tapınaktaki bir yüzleşmede, rahibenin aldatmacası keşfedildi, halk Fulghane'nin idolünü yıktı. Nostradamus ekolünden gelen seyyahlar, eski bir kehanetin, bir Amphicleocles prensesi babasını gördüğünde Fulghane kültünün sona ereceği yolundaki kehaneti bilecektir.

Ascalis ve İndiagar, kız TRİSOLDAY kralı tarafından kaçırılana kadar birlikte ve mutluluk içinde hükümlerini sürdürdüler. İndiagar, o yeraltı krallığına kadar kızının izini sürdü ama kralı tahtından indirmeye yönelik bir komploya katıldığında orada öldü. Pren-

sesi sonunda Abdalles prensi Mocatoa kurtardı, Ascalis de onunla evlendi. Kraliyet çiftinin yokluğu sırasında Fulghane kültü kısa süre yeniden canlandıysa da artık yok edilmiştir.

Kraliyet Sarayı tuhaf ama görkemli bir yapıdır. Cephesi bomboştur, kapısı ya da penceresi yoktur. Tek giriş çatıdandır. Saray adabı muaşereti, kimsenin kraliyet dairesinin kapısını çalmamasını gerektirir; içeri girmek isteyenler, kulağı deliğe dayalı duran dilsiz bir cücenin dikkatini çelmek için, kapıdaki bir delikten üflemelidir. Uyruklardan birine yapılacak en büyük iltifat, hükümdarın elini onun başına koymasıdır. İnsanın parmağını ağzına sokup nefesini tutması, büyük saygı alametidir.

Amphicleocles yasaları, *kirkirkantal* ya da ışık meleği tarafından yeryüzüne getirildiği söylenen büyük bir ciltte toplanmıştır. Cildin boyu on sekize on iki ayaktır, yasalar bir nokta-virgül kombinasyonuyla yazılmıştır. *Yasalar Kitabı* kutsal sayılır; eğer birisi onun üzerine edilmiş bir yemini bozarsa, ölünceye kadar gıdıklanmak üzere rahibeye teslim edilir. Kitap, Yediler Meclisi'nde hizmet vermiş dört ceddi olduğunu iddia edebilen dört ihtiyar, yani dört *Foukhouourkou* tarafından korunur. Kitabı ancak onlar, yüksek rahibe ve saltanat süren hükümdar görebilir. O açıldığı sırada hazır bulunan bütün diğerlerinin gözleri bağlanmalıdır.

Yasaya göre, ölüm cezasına çarptırılanlar büyük bir preste ezilerek öldürülür. Kanları dinsel törenlerde kullanılır ve derileri de tapınakta muhafaza edilir. Bir yüksek kabartmada, infazlarına yol açan suç kaydedilir.

Amphicleocles Krallığı'nın mesajları, *Foul-brac* denen koşucular tarafından taşınır. *Foul-brac*'lar yalnızca tüy, örümcek ağı ve sarmaşık, yani kıvrak ve ayağına çabuk olmalarını sağlayan hafif maddeler yerler; böylece de saatte on *karie* ya da fersaha kadar mesafe katetmeyi başarırlar.

(Charles Fieux de Mouhy, *Lamekis, ou les voyages extraordinaires d'un Egyptien dans la terre intérieure avec la découverte de l'Isle des Silphides, enrichi des notes curieuses*, Lahey, 1735)

AMR'IN MEZARI, Galler'in Archenfield diye bilinen bölgesinde, Llyead Amr ya da Amr Deresi'nin kıyısındadır. CAMELOT'lu Kral Arthur'un oğlu Amr'ın gömüldüğü yerdir. Arthur, muğlak kalmış nedenlerle Amr'ı öldürmüş ve buraya gömmüştür. Mezarın sihirli özellikleri vardır, boyutları da hiçbir zaman iki gün arka arkaya aynı olmaz. Bir gün altı ayak uzunluğundayken ertesi gün dokuz, on iki ya da on beş ayak uzunluğunda olabilir.

(Anonim, *The History of Britons*, İS 10. yy)

ANAHTAR ORMANI, Geçenyıl'ın mülküyle Kont Sadolf'un Toprakları arasında, anahtar şeklinde ormanlık bir alandır. Kont Geçenyıl'ın babası, Orman'ı yerel bir haydut-baron olan Sadolf'a meydan okuyarak yaptığı satranç maçı sonucunda kazanmıştır. Anahtar Ormanı'nın mülkiyetini elde tutmak için oyunun yirmi beş yılda bir tekrarlanması gerekir.

Orman'a gelen seyyahlar, ilk olarak münzevi Melas'ın evine ulaşacaklar, Melas onları nedamet getirmeye teşvik ettikten sonra şarap ikram edecek. Orman'da iki büyük bina görülebilir. Kont Geçenyıl'ın, birine Domuz Kulesi denen, iki kuleli havadar şatosu Melangloria ile ormanın daha sık bir bölümünde, kuşların şakımadığı ve bütün sakinlerinin talihsizlik belasına uğradığı yerdeki Umutsuzluk Kalesi.

Anahtar Ormanı eşsizdir, çünkü sakinleri, onları devasa bir satranç tahtası üzerinde hareket ettiren görünmez kişilerin oynadığı bir satranç oyununun piyonları gibi yönetildiklerine inanırlar. AYNA ÜLKESİ halkı tarafından da buna benzer ama belki

biraz daha az tutarlı bir felsefe ileri sürülmüştür.

(Paul Hulshof & Robert Vincent Schipper, *Glazewijn en het schaak-schandaal*, Amsterdam, 1973)

ANALOG DAĞ, güney Pasifik Okyanusu'nda bir ada-kıtadır. Dünyanın en yüksek dağı olan aynı adlı büyük dağdan oluşur ve çevresi binlerce kilometreye yayılan bir sualtı platformunun üstünde durur. Platform her tür kaynağı meçhul mineralden oluşur. Bunların, çevrelerindeki uzamı kavislendirmek gibi tuhaf bir özellikleri vardır. Öyle ki, bütün alan kavisli bir uzay kabuğu içine kapanmıştır. Ancak kabuk tamamen kapalı değildir. Üstü, yıldızlardan bu adadaki hayatın sürmesi için gerekli ışımaları alacak şekilde açıktır; kabuk ayrıca yerkürenin merkezine doğru da açıktır. Bu kabuk, nüfuz edilemeyen ve adayı görünmez, el sürülmez bir engel gibi saran kavisli bir halka olarak tanımlanabilir. Bu yüzden de varlığı asla doğrulanmamıştır.

Bir geminin adanın güneybatısındaki bir *A* noktasında (haritaya bakınız) ve bir deniz fenerinin de adanın kuzeydoğusundaki bir *B* noktasında olduğunu varsayarsak, bu takdirde, (*B* noktasındaki) deniz fenerinin ışını, sanki Analog Dağ yokmuş gibi, *A* noktasından görülebilir, çünkü ışık kavis çizerek dağı geçer. Gemi rotasında *A*'dan

B'ye ilerlerse, boşluktaki kavis yıldızlardan olduğu gibi manyetik güçlerden gelen ışığı da saptırdığından, gemi hem sekstantta, hem de pusulada düz bir hatta seyrediyormuş gibi görünecektir. Böylece gemi, dümenini oynatmadan, Analog Dağ'ın çevresinden dolanacaktır; ve geminin kendisi de, üzerindeki her şey de, farkında olmadan adanın çevresinden kıvrılacaktır. Bu yüzden de, Avustralya büyüklüğünde olmasına karşın, Analog Dağ'ın varlığını pek az kişinin fark etmiş olması anlaşılabilir bir şeydir.

Adaya erişecek bir yol bulmak için –ki birçok keşif seferi bunu başarmıştır– seyyah oraya mutlaka ulaşma *gereğinin* rehberliğinde hareket etmelidir. Adanın çevresindeki uzamın kavsini ancak güneş bozabilir; bu yüzden seyyah ya şafakta ya da akşam alacasında kabukta bir gedik açmanın yolunu bulmalıdır. Görünmez adaya alacakaranlıkta batıdan girmek ve şafakta doğudan girmemek şarttır; böylece, Franklin'in sıcak oda deneyinde olduğu gibi, denizden gelen bir soğuk hava akımı Analog Dağ atmosferinin daha alçak, fazlasıyla ısınmış katmanlarına doğru esecektir. Bu sistem, seyyahın kabuğun içine emilmesini sağlar; seyyah şafakta ve doğudan gelirse, şiddetle geri püskürtülür. Bu yöntem semboliktir; uygarlık doğudan batıya doğru gittikçe yozlaşır. Esas kökenlere varmak için, kişi ters yönde ilerlemelidir.

Analog Dağ'a yapılan bir keşif seferinin bilinen tek kaydı ne yazık ki tamamlanma-

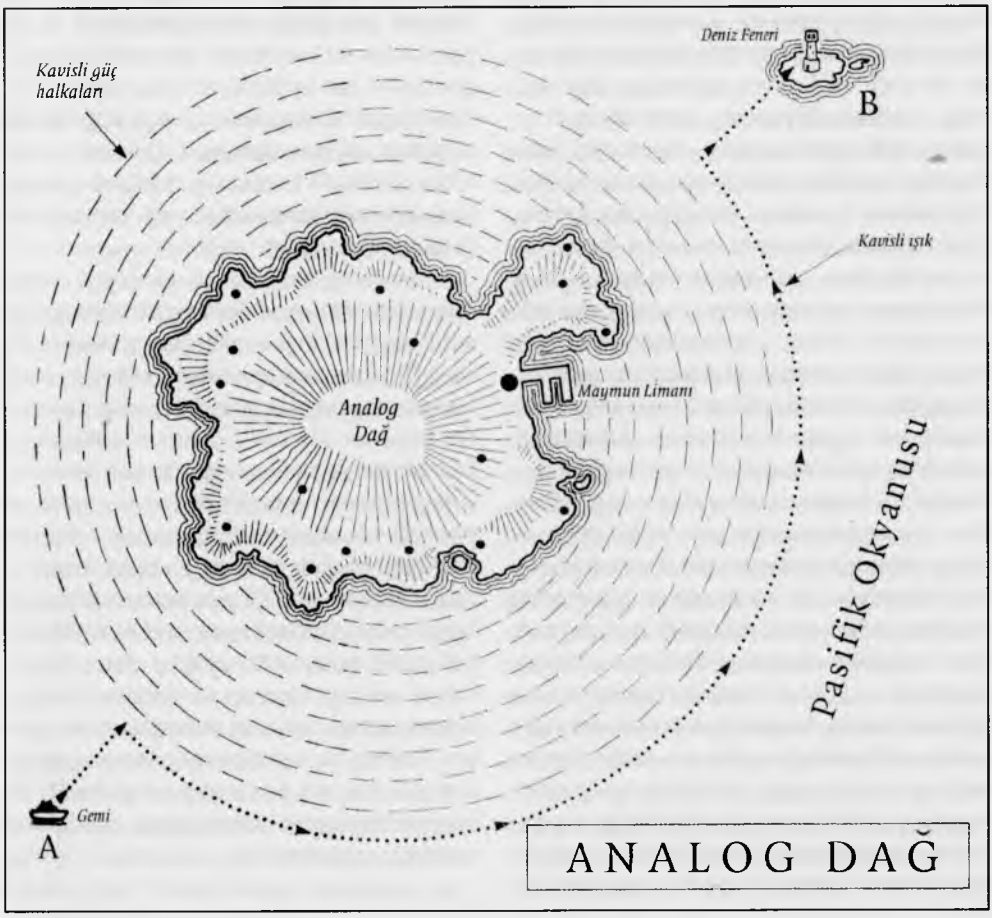

mıştır ve o keşif heyeti üyelerinin dağa tırmanabilip tırmanamadıklarını belirtmez. Ancak bu kayıtlar MAYMUN LİMANI şehrini ve adanın toplumsal yapısını etraflıca anlatır. Yetki, kendilerine ait bir sınıf oluşturan dağ rehberlerinin elindedir. Normal rehberler olarak çalışmanın yanı sıra, kıyıdaki ve dağ yamaçlarındaki köylerde idari görevler de üstlenirler. Gerçek bir yerli halk yoktur; sakinler, farklı zamanlarda dünyanın her yanından, sadece Analog Dağ'a tırmanma amacıyla gelmişe benzer. Çünkü, herkesin bildiği gibi, Analog Dağ gökleri yeryüzüne bağlar.

(René Daumal, *Le Mont Analogue*, Paris, 1952)

ANASTASİA, Asya'da, eşmerkezli kanalların suladığı ve üzerinde uçurtmaların uçtuğu bir şehirdir. Burada birçok nesne ucuza satın alınabilir: akik, oniks, zümrüt ve diğer kuvars çeşitleri. Seyyahlar, bekletilmiş kiraz ağacı tahtasıyla pişirilmiş, bolca tatlı mercanköşk ekilmiş altın sülün etinin tadına bakmalıdır. Anastasia kadınları bir bahçedeki havuzda yıkanmayı sever ve bazen de –rivayete göre– yabancıları onlarla birlikte soyunmaya ve suda onları kovalamaya davet ederler. Ancak, bütün bunlar şehrin hakiki özünü yansıtmaz; Anastasia'nın tarifi arzuları teker teker uyandırarak seyyahı onları bastırmak zorunda bırakırken, seyyah bir sabah kendini Anastasia'nın göbeğinde bulunca bütün arzuları aynı anda uyanacak ve onu kuşatacaktır. Şehir ona hiçbir arzunun ziyan olmadığı ve kendisinin de bir parçasını oluşturduğu bir bütün olarak görünecek ve şehir onun zevk almadığı her şeyden zevk aldığı için, seyyahın elinden bu arzuyu yaşamak ve hoşnut olmaktan başka bir şey gelmeyecektir. Anastasia adındaki bu hain şehrin sahip olduğu ve bazen habis, bazen selim denen bu güç, işte böyle bir güçtür; ziyaretçi günde sekiz saat bir akik taşı, oniks, zümrüt kesicisi olarak çalışsa, arzuya biçim veren çabası, biçimini o arzudan alır ve o da Anastasia'dan tam anlamıyla zevk aldığına inanırken aslında sadece şehrin tutsağı olarak kalır.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

✂

ANDERSON KAYASI, yeri bilinmeyen çorak bir kayadır. Kayayı ziyaret ettiği bilinen tek kişi, aydan İNAYET ADASI'na bahtsız dönüş çabası sırasında buraya gelen John Daniel'dir. Kaya çıplak ve sarptır. Derin bir yarığın dibinde, su yüzeyinin sadece birkaç ayak üstünde geniş bir kaya vardır. Burası, batmış gemilerden tahtalarla kabaca döşenmiş mağaralarda yaşayan Anderson Kayası sakinlerinin evidir. Bunlar temelde insandır, ama ağızları yüzleri kadar geniştir ve çeneleri yok gibidir; kol ve bacakları uzun, parmakları da perdelidir. Bacakları pullarla, gövdeleri ise ayıbalığınınkine benzer bir kürkle kaplıdır. Ele nemli ve soğuk gelen bu yaratıklar sadece yakalayıp güneşte kuruttukları balıklarla beslenirler. Mağara evlerini aydınlatmada kullandıkları yağı da yağbalığından elde ederler.

Bu tuhaf varlıklar on sekizinci yüzyıl başlarında Doğu Afrika'ya giderken gemileri batan bir İngiliz çiftin soyundan gelir. Hâlâ İngilizce konuşmalarına rağmen, okuma yazmayı unutmuşlardır. Bozuk biçimlerini anneleri Joanna Anderson'ın hamileyken bir deniz canavarı görüp çok korkmasına bağlarlar. John Daniel'ın, bu hanımın yazdığı bir elyazmasını bulduğu zaman keşfettiği gerçek sebep çok daha meşummuş. Meğerse evliliği çocuksuz olduğu için hayal kırıklığına uğrayan kadın, kendisini çok korktuğunu iddia ettiği o deniz canavarına vermiş; kayanın ilk sakinleri bu birleşmenin meyvesiymiş. John Daniel Anderson Kayası'na vardığında insanlar çoktan ölmüştü, kayada Joanna'nın doğurduğu ilk ikizlerin birleşmesinden doğan otuz deniz canavarı yaşıyordu.

(Ralph Morris, *A Narrative of The Life and astonishing Adventures of John Daniel, A Smith at Royston in Hertfordshire for a Course of seventy Years. Containing, The melancholy Occasion of his Travels, His Shipwreck with one Companion on a desolate Island. His accidental discovery of a Woman for his Companion. Their peopling the Island. Also, A Description of a most surprising Engine, invented by his Son Jacob, on which he flew to the Moon, with some Account of its Inhabitants. His return, and accidental Fall into the Habitation of a Sea-monster, with whom he lived two Years. His further Excursions in Search of England. His Residence in Lapland, and Travels to Norway, from whence he arrived at Aldborough, and further Transactions till his death, in 1711. Aged 97... Taken from his own Mouth. By Mr. Ralph Morris*, Londra, 1751)

ANDORRA, güney Avrupa'da küçük bir cumhuriyettir, Pireneler'deki aynı adlı ülkeyle karıştırılmaması gerekir.

Andorra dar vadiler ve dik yamaçlardaki taşlı tarlalar ülkesidir. Geleneksel ürünler zeytin ve çavdardır; kuru arazi mekanize çiftçiliğe izin vermez, tahıl da hâlâ çok eski yöntemlerle biçilir, oraklarla, elle kesilir. Andorra, başşehrin ana meydanındaki beyaz badanalı evlere rağmen, pek de pitoresk bir ülke değildir.

Andorra'lılar, ülkelerinin geleneksel Hıristiyanlığından gurur duyar ve kendilerini dindar bir halk olarak düşünmekten hoşlanırlar. Din siyasetle yakından bağlıdır. Bakire Meryem'in heykeli alay halinde sokaklardan geçirildiğinde, süngülerini takmış uygun adım yürüyen zeytin-grisi giysili askerler ona eşlik eder. Aziz Georgios gününde, Andorra bakireleri, bütün başşehre badana yapma şeklindeki geleneksel görevlerini yerine getirirler.

Genelde barışçıl bir ülke olmakla birlikte, Andorra daima belirli bir yabancı düşmanlığı sergilemişti. Andorra'lıların zaman zaman güçlü Yahudi-karşıtı duygularını dışavurduğunu ve o zamanlarda gerek Yahudilerin gerekse Yahudi olmayanların bundan payını aldığını belirtmekte yarar var.

(Max Frisch, *Andorra*, Frankfurt, 1961)

ANDROGRAFYA, devletin büyük bir aile, her ailenin de minyatür bir devlet sayıldığı, ikisinin de otorite ve nesep hiyerarşilerini kabul ettiği, yeri meçhul bir ülkedir. Kentler ve köyler sulh hâkimlerinden ve ihtiyarlardan oluşan bir senato tarafından yönetilir, kadınlar ise kocalarının otoritesine tabidir.

Bu hiyerarşi içinde eşitlik vardır – belli bir yaş, ticaret ya da cinsiyet kategorisine ait olanların hepsi eşittir, ancak hiyerarşik üstlerine tabidirler. Köyler kentlere, kentler eyalet merkezlerine, eyalet merkezleri başşehirlere, başşehirler ise kral ya da egemen sulh hâkimine tabidir; aile bünyesinde, babanın otoritesi mutlaktır.

Toprak, ihtiyaçları ve yeteneklerine göre kendilerine sığır verilen farklı aileler arasında bölünmüştür. Büyük ailelerin anne-babaları çok saygı görür, evlilik de bütün sağlıklı bireyler için mecburidir. On sekiz yaşına gelmiş her delikanlı, evliliğe ve bir aileye hazırlık olmak üzere, şimdiden hiç değilse iki kişiye bakıyor olmalıdır.

Yazılı sanatlarla ilgilenenler, Andrografya'ya bir ziyareti ödüllendirici bulacaktır, çünkü edebiyat ve tiyatro saygın meslekler sayılır. Eğitim serttir ve kimse önce belirli bir asgari eğitim standardına erişmeden evlenemez ya da bir mesleğe giremez.

Bütün kentlerde inşa edilmiş daire şeklindeki kamu binaları pek çok amaca hizmet eder. Yiyecek depolamak için ve toplu yemeklerde yemek odası olarak kullanılır. Cumartesi günleri burada *Ulusal Gazete* (*National Gazette*) yüksek sesle okunur, bütün önemli haberler ve olaylar ayrıntılarıyla aktarılır; Andrografya'da ne yapacaklarını ya da neyi göreceklerini bilmek isteyen seyyahlara bu toplantılara devam etmeleri öğütlenir.

(Nicolas Edme Restif de la Bretonne, *L'Andrographe ou idées d'un honnête homme sur un projet de réglement proposé à toutes les nations de l'Europe pour opérer une réforme générale des moeurs, et par elle, le bonheur du genre humain avec des notes historiques et justificatives*, Lahey, 1782)

ANDUİN NEHRİ, bkz. ULU NEHİR.

ANDUİN VADİLERİ, DUMANLI DAĞLAR ve KUYTUORMAN arasındaki alandır. ORTA DÜNYA'nın ULU NEHİR'inin kollarıyla sulanır. Ulu Nehir'in kendisinin içinden büyük Kocakaya yakınlarında bir sığlık geçer. Kayaya oyulmuş merdivenler, zirvesindeki büyük taş bir koltuğa çıkar. Burayı çevreleyen toprakların büyük kısmı, Kocakaya'nın doğusundaki bir meşe ormanı hariç, çayırlıktır.

Vadilerde, dışarıdan gelenleri hoş karşılamayan, hayli nahoş bir halk olan Kocaoğlangiller yaşar. Görevleri Kocakaya Sığlığı'nı korumak ve bir geçiş ücreti karşılığında buranın tüccarlarla seyyahlar için güvenli kalmasını sağlamaktır. Bu topraklara kurtları ve nefret ettikleri orkları ya da goblinleri de sokmazlar. Bunlar dışında bütün diğer hayvanlarla dostça ilişkiler sürdürürler. Et yemezler; ana yemekleri bir tür ballı kektir, ziyaretçilerin de tatması şiddetle tavsiye olunur.

Kocaoğlangiller'in tam kökenleri belirsizdir, ancak adlarını, Yüzük Savaşı'ndan önceki yıllarda liderleri olan Kocaoğlan'dan aldıkları bilinir. Kocaoğlan'ın ayı biçimine bürünmek gibi sıradışı bir yeteneği vardı, bu kılıkla çok kısa sürede uzun mesafeler aşardı. Kimileri bir zamanlar bütün Kocaoğlangiller'in bu yeteneğe sahip olduğunu söyler ve onların vaktiyle Orta Dünya'nın bu taraflarında dağlarda dolaşan koca ayılardan gelip gelmedikleri yolunda kestirmeler vardır. Kocaoğlan'ın ayrıca hizmetkâr olarak beslediği, yemek getirmek, sofrayı kurmak gibi bütün normal ev hizmetlerini yerine getiren hayvanlarla konuşma yeteneğine de sahip olduğu söylenirdi. Evi, meşe ormanında bulunan ve dikenli bir çitle çevrili uzun, alçak, ahşap bir konaktı. Kabaca şekil verilmiş ağaç gövdelerinden yararlanılan bu incelikten yoksun mimarinin onun soyundan gelenler arasında hâlâ varlığını sürdürdüğü görülüyor.

Yüzük Savaşı'ndan sonra Kocaoğlangiller'e Kuytuorman'ın dağlarla Narrows arasında uzanan bölümü –yani ormanın batı ve doğu uçlarının bir araya gelerek dar bir "bel" oluşturduğu alan– verilmiştir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

ANGMAR, kuzey ORTA DÜNYA'nın DUMANLI DAĞLAR'ının kuzey ve güneyindeki düşman bölgedir. Üçüncü Çağ'ın büyük kısmında bu alan ARNOR Krallığı'nı deviren Büyücü Hükümdar tarafından yönetiliyordu. Büyücü Hükümdar, dağların çok kuzeyinde, Angmar'ın Cadı diyarında (Carn Dûm) bir kale şehir kurdu. Orasını dağ-adamlarıyla –aslında ETTENAVLAKLARI'ndan geldikleri sanılan kötü kalpli bir halk– ve Orta Dünya'nın güçlü goblinleri olan orklarla doldurdu. Kalesinden, Arnor'un bölünmesiyle oluşan üç ülkeye saldırılar düzenlerdi, 1974 Üçüncü Çağ'da da, Arnor'un başşehri FORNOST'u aldı. Ancak bir yıl sonra yenilgiye uğradı ve şehir kurtarıldı, ne var ki Yüzük Savaşı'nın sonuna kadar bir daha iskân edilmedi. Fornost Muharebesi'nin ardından Büyücü Hükümdar MORDOR'a çekildi ve bölge yavaş yavaş, onun kötü hizmetkârlarının sonuncularından da temizlendi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

ÂNİMAS, MONTE DE LAS ya da **RUHLAR DAĞI,** İspanya'da, Soria yakınlarındadır. Dağ, Soria şehri Araplardan geri alındıktan sonra şehri korumak için İspanya Kralı'nın davet ettiği Şövalyeler Birliği'ne aitti. Kralın daveti, Kastilya lordları tarafından hakaret olarak kabul edildi. Onlar da bir tür meydan okuma niyetine, dağda bir av düzenlediler, böylelikle de Şövalyeler'in, bölgelerini istila etmeme yolundaki kesin emrine itaatsizlikte bulundular. Bu durum avcıların ve savunmacıların karşılıklı katliama kurban gittiği kanlı bir savaşla sonuçlandı. İspanya Kralı, dağı lanetli ilan etti, bundan böyle kimsenin buraya yerleşmemesini emretti. Dostlarla düşmanların cesetleri, Şövalyeler'in inşa ettiği, kısa sürede de yabani otlarla sarmaşıkların bürüdüğü bir şapele, yan yana gömüldü.

Seyyahların, dağı Bütün Azizler yortusu gecesinde, sisli havada hayalet bir çanın çaldığı duyulurken ziyaret etmeleri tavsiye olunur. Ölülerin hortlakları mezarlarından yırtık pırtık ve kan revan içindeki kefenleriyle çıkıp, hayalet atlarla hayalet geyikleri avlarlar. Kurtlar korku içinde ulur, ceylanlar dehşetle sıçrar, yılanlar ürkmüş, ıslık gibi sesler çıkarır ve dağın tamamı, dörtnala kalkmış nalların patırtısıyla çınlar. Ertesi sabah kar, avın izleriyle örtülecektir. Eğer ziyaretçi şanslıysa, kanayan ayaklarla avdan kaçan, mavi bir eşarbı elinde sımsıkı tutan, güzel, solgun ve üstü başı darmadağın bir genç kızı da görür. Bu kızın Bütün Azizler Yortusu gecesinde, düşürdüğü eşarbı almak için sevgilisinin Ruhlar Dağı'na gelmesini isteyen, Beatriz adlı soylu bir Soria'lı hanım olduğu söylenir. Sevgilisi ertesi sabah, yüzü bir dehşet maskesine dönüşmüş ve kurtlar tarafından yarı yenmiş halde bulunmuştur. Beatriz de uyandığında, yatağının yanında, sevgilisinin kanıyla lekelenmiş kayıp eşarbını bulmuştur.

(Gustavo Adolfo Becquer, "El monte de las ánimas", *Leyendas* içinde, Madrid, 1871)

ANNUMİNAS, ARNOR'un başşehridir.

ANOROC, adını en büyük adasından alan yeraltı kıtası PELLUCİDAR'daki Lural Az'da bulunan bir grup adadır. Bu grupta büyüklü küçüklü düzinelerce ada vardır, toplam nüfusun da milyonlara vardığı sanılıyor. Anoroc halkı, Mezop'lar diye bilinir, bakır rengi tenli bir balıkçılar ve avcılar ırkıdır. Tanrı vergisi gemicilik hasletine sahiptirler ve Pellucidar donanmasına birçok adam sağlamaları gelenektendir. Anoroc şimdi gemi yapımı ve ticaret için belli başlı bir merkez haline gelmiştir. Demir cevheri çıkarılır ve küçük ıssız bir adada barut imal edilir.

Anoroc adaları, ta suyun kenarına kadar inen sık tropik ormanlarla kaplıdır. Köyler ormanların derinliklerinde gizlidir ve adalara has bir düzene göre inşa edilmişlerdir. Saklı açıklıklarda, koca ağaçlar yirmi ila otuz ayağa kadar kesilir. Sonra üstlerine, örülmüş dalcıklardan ve kurutulmuş çamurdan yapılma küre biçiminde meskenler inşa edilir. Işık ve havalandırma sağlamak için duvarlarda uzun, dar yarıklar açılır. Ağaçların gövdelerinin içi oyulur ve içlerine merdivenler dikilir. Evlerin boyutları değişir; kiminin oda sayısı sekizi bulur ve iki katlı yapılırlarken, kimi de çok daha küçüktür. Çatıdaki oyulmuş bir şekil, ev sahibinin kimliğini gösterir.

Ormandaki açıklıklar, Mezop'ların tahıllarını, meyve ve sebzelerini yetiştirdikleri iyi ekilmiş tarlaları ve bahçeleri de içine alacak kadar büyüktür. Bu işlerin çoğunu kadınlar yapar.

Görünür patikalar doğrudan doğruya Mezop köylerine gitmediği için, bu köyleri bulmak son derece zordur. Açık, belirgin bir patika birden kesilmiş gibi görünür, oysa aslında birbirine dolanmış ağaçlar arasından devam eder; nereye devam ettiğini gösteren işareti bulmak, uzman bilgisi gerektirir. Seyyahlara, doğru işareti bulmaya çalışmak için ağaçlara tırmanmaları, su yollarını geçmeleri ya da patika boyunca adımlarını geriye doğru izlemeleri tavsiye olunur. Bu patikaların doğası hem sakinlerin, hem de ziyaretçilerin hızla ilerlemesini fevkalade zor hale getirir ama aynı zamanda köyleri de muhtemel

düşmanlardan korur. Patikaları öğrenmek bir erkek çocuğun eğitiminin belli başlı bir kısmını oluşturur, bir erkeğin statüsü ise, kendi adasında kaç tane patika bildiğine göre belirlenir. Patikaların düzeni, köylerinden pek ender olarak çıkan kadınlara öğretilmez.

(Edgar Rice Burroughs, *At the Earth's Core*, New York, 1922; Edgar Rice Burroughs, *Pellucidar*, New York, 1923; Edgar Rice Burroughs, *Tanar of Pellucidar*, New York, 1930)

ANOSTUS, Akdeniz girişinin ötesinde bir körfez ve yeşillikli büyük bir adanın en uç noktasıdır. Buradan itibaren geri dönüş yoktur. Anostus'ta hava çok aydınlık da olmaz, çok karanlık da, alacakaranlıktır. Anostus'ta iki nehir bulunur: Zevk Nehri ve Keder Nehri. Kıyılarında kutsal ağaçlar yükselir. Keder Nehri'nin kıyısında büyüyenler hazin meyveler verirler ve bir ziyaretçi bunlardan yiyecek olursa eğer, ömrünün geri kalanını gözyaşları ve keder içinde geçirir, böylece de ölür. Zevk Nehri kıyısındaki ağaçların meyveleri ise bunun tam tersi bir doğaya sahiptir, bunlardan tadan kişi daha önceki bütün arzularından kurtulur. Ziyaretçi birini sevmiş idiyse eğer, aşkını unutacak ve kısa sürede gitgide gençleşecek, daha önceki yıllarını yeniden yaşayacak ve yeni doğmuş bir bebek olarak ölecektir.

(Claudius Aelianus, *Varia Historia*, İÖ 2.-3. yy)

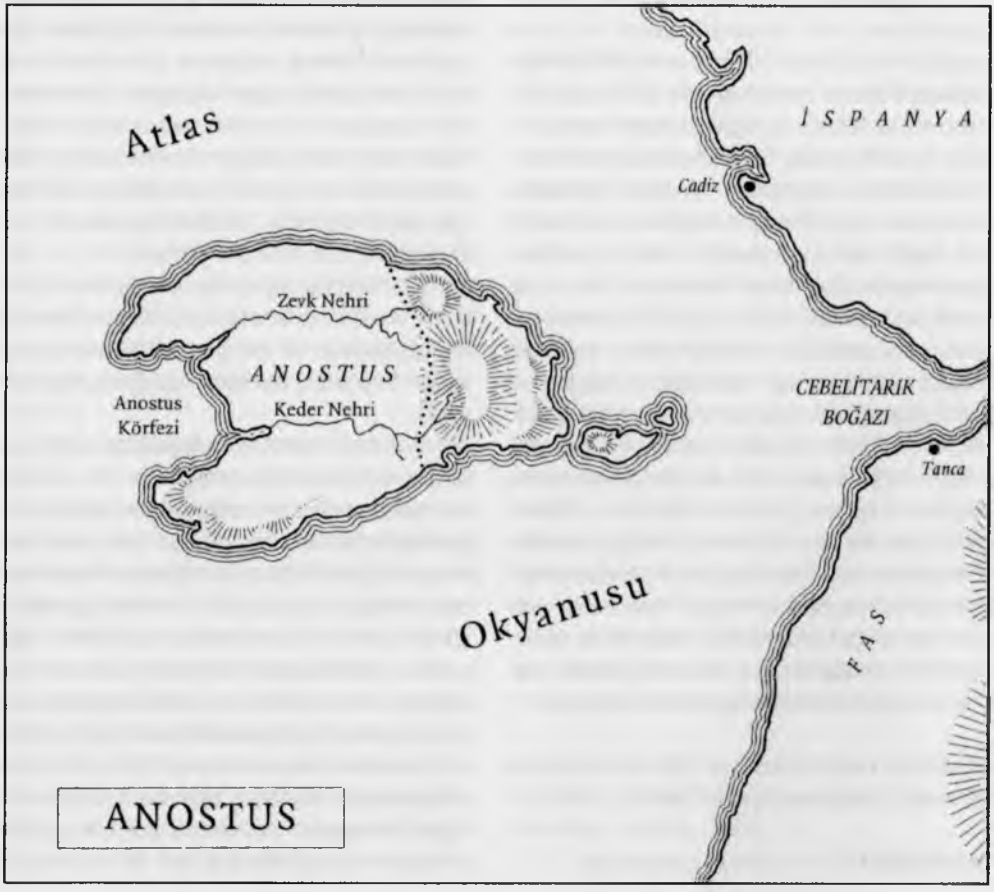

ANTANGİL, muazzam bir ada-krallıktır, yaklaşık iki yüz fersah uzunluğundadır, çevresi 2.060 fersahtır, Oğlak Burcu'nun 6° kuzeyinden Güney Kutbu'ndan yaklaşık 50°ye uzanır.

Ilık yazlar, sert kışlar, hoş ilkbaharlar ve güneşli sonbaharlar Antangil'in farklı bölgelerinde aynı anda hep birden bulunabilir, bu nedenle de yılın herhangi bir zamanında krallığı ziyaret eden seyyah, her mevsim için uygun biçimde giyinmiş olmalıdır.

Kuzeyde, Hint Okyanusu'nda kıyı dik ve kayalıktır; iki nehrin, yani doğudaki hızlı akan ama gemiyle gezilebilir İarri ile batıdaki yavaş ve çamurlu Bachir'in ağızları hariç, koy ya da liman da yoktur. Güneyde, bölgenin bereketli vadilerinin ötesinde, vahşi ve zalim bir halkın yaşadığı yüksek Sariche ya da Salice dağları yükselir. Dağların kendileri birçok maden yönünden zengindir. Güneyde karaya yüz fersah giren Pachinquir Körfezi de vardır; körfez çevresindeki bölgeler değerli taşlarıyla ve güzel incileriyle ünlüdür. Körfezin sularında tuhaf, yumuşak huylu bir hayvan bulunur. At kadar büyüktür, bir aslanın yüzüne sahiptir, yarı tüyle yarı pulla kaplıdır; büyük bir hızla yüzebilir ama karada da bulunabilir ve insanların arkadaşlığından hoşlanır bir hali vardır.

Antangil'e denizden yaklaşan ziyaretçiler, Corylée Adası'nda, güneybatı kıyısındaki büyük volkanı fark edecektir; karanlık saatlerde bu volkan bir deniz feneri gibi parlayarak tehlikeli kum sığlıkları konusunda gemicileri uyarır.

Antangil krallığı her birinin kendi başşehri olan 120 eyalete bölünmüştür. Krallı-

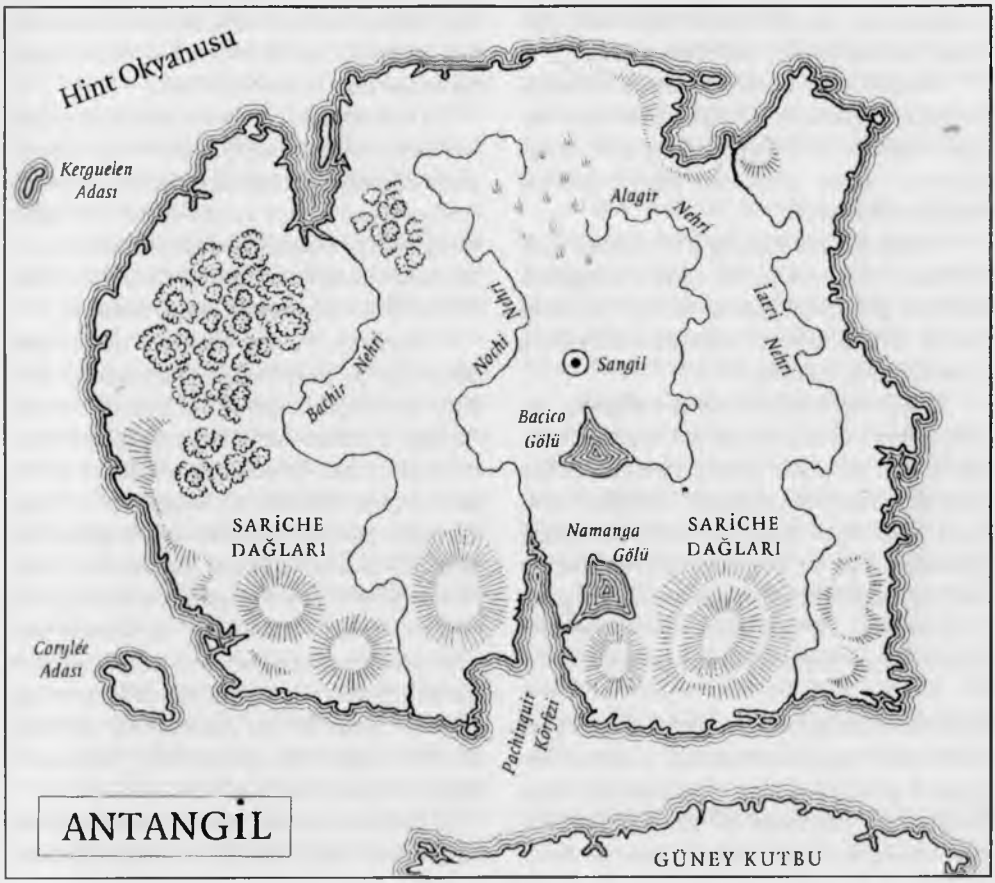

ğın başşehri ise, adanın coğrafi merkezine inşa edilmiş Sangil şehridir. Yüzyıllar önce, Antangil sakinleri kavgayı unutup birleşmiş bir ulusun refahı için çalışmaya karar vermişlerdi. Her şehrin, onar sakininden oluşan ve başlarında onunun birden seçtiği liderlerin bulunduğu gruplara bölünmesi konusunda anlaşmaya varıldı. Bu komutanlar ya da *dizainier*'ler, onar kişilik başka gruplar oluşturarak *centenier*'leri seçecekti. *Centenier*'ler senatonun onayı olmadan hiçbir karar alamayacak ve krallığın mali işlerinde hiç söz hakkı olmayan bir kral seçeceklerdi.

Antangil'in bütün serveti, halkına aittir, özel ya da genel vergileri arttırma ya da azaltma kararı verebilirler. Orduyu kontrol eden de halktır, on sekiz ila elli beş yaş arasındaki herkes askere çağrılabilir. Sıkıyönetim yasaları katıdır ve bir askerin talana kalkışması ölümle cezalandırılabilir. Ölüm cezası asılmaktan ya da kafanın kesilmesinden oluşur, ancak işkence kesinlikle yasaktır.

Ancak soylu ailelerin kızlarına herhangi bir ölçüde eğitim verilir, bu da ailenin servetiyle orantılıdır. En zengin –dolayısıyla, en iyi eğitilmiş– kızlar, yirmi dört yaşına gelince Akademi'den ayrılır.

Antangil dini Katoliklik'tir, ancak aziz yortularını kutlama ya da dinsel simgelere tapınma gibi belirli ayinler hariç. Ortodoks Katolik dini tarafından normalde emredilen günlerde oruç tutulmaz.

Seyyahlar bütün otellerle hanlarda, yasaların emriyle, oda ve yemek fiyatlarının listelendiğini görecek. Bahşiş yasaktır, çünkü sakinler onlara yalnızca işleri için para verilmesi gerektiğini düşünür. Krallık boyunca yoksulluk diye bir şey bilinmez, işsizler de Sariche Dağları'ndaki madenlerde çalışmaya gönderilir ki, boş duran elleri çalışsın, şeytan da yardımdan yoksun kalsın.

(Joachim du Moulin [?], *Histoire du grand et admirable royaume d'Antangil Inconnu jusques à présent à tous Historiens et Cosmographes: composé de six vingts provinces très-belles & trè fertiles. Avec la description d'icelui, & de la police nonepareille, tant civile que militaire. De l'instruction de la jeunesse. Et de la Religion; par I.D.M.G.T.*, Saumur, 1616)

ANTARKTİK FRANSA, Fransa büyüklüğünde ve benzer iklimli, Güney Denizleri'nde yer alan kayalıklarla çevrili bir yarımadadır. Yüksek dağlar sayesinde rüzgârdan korunur, etrafı kapalı bir vadideki yerleşim alanları da dağların ardında gizlenmiş, kıyıyla olan bağlantıları ise kum çölleriyle kesilmiştir.

İyi tahkim edilmiş başşehir Yeni Paris, orijinalinin bir replikasıdır ve Paris'e aşina olan her ziyaretçi, burada yolunu kolaylıkla bulur. Aralarındaki tek fark asıl Paris'in kenar mahallelerinin yerini burada güzel binaların almış olması ve yeni şehrin eskisinden güzel olmasıdır. Antarktik Fransa'da hiç liman yoktur ve Yeni Paris dışında kayda değer büyüklük ya da önemdeki şehir sayısı da ancak beşi ya da altıyı bulur.

Ülke soydan geçen bir monarşidir; geleneksel olarak da, sakinlerinin Ninon dediği güzel bir kraliçe tarafından yönetilir. Ülke tarihinde sadece bir kral vardır – sonunda, kadın hükümranlığını yeniden kuran kızı lehine taht-tan feragat eden, ALSONDON'LAR İMPARATORLUĞU'ndan gelme Grégoire Merveil.

Balolarda maske takılması gibi birçok göreneğe on yedinci yüzyıl Fransasının esin kaynağı oluşturduğu bu güney ülkesinde Avrupa'nın bütün sanatları ve teknolojisi –gemi inşası hariç– mevcuttur. Antarktik Fransa'yı ziyaret etmenin en uygun vakti, çoğu kez eşek şakaları da yapılmasıyla göze çarpan bir kutlama ve neşe, maskeler ve kostümler dönemi olan karnaval; ya da en güzel kızların, kraliçe ve bakanları huzurunda müzayedeye çıkarıldığı ve elde edilen paranın da en çirkinlere koca bulmakta kullanıldığı Evlilikler Şöleni'dir. Bu vesileyle, bir dizi kafe ve dans salonunda düzenlenen, halka açık büyük bir şölen verilir.

Erkek seyyahlar, vaktiyle kadınların bütün iktidara sahip olduğu ve erkeklerin köle

olarak satıldığı Virago'lar (Evlilikler Şöleni'nde koca bulmayı başaramamış kadınlar) Eyaleti'nden kaçınmak isteyebilir elbette ama, ülkenin güney tarafını daha ilginç bulacaklar. Burası, bir ölümsüzler tarikatının yuvasıdır, son derece yaşlıdırlar ama nispeten genç görünürler; yıllarını yaşamları askıya alınmış halde geçirmişlerdir (bir buzula gömülmek suretiyle) ve zaman zaman o hallerine, afyon kullanarak geri dönerler, bazen yıllar boyunca böyle kalırlar.

(Robert-Martin Lesuire, *L'Aventurier Français, ou Mémoires de Grégoire Merveil*, Paris, 1792)

APHANİA, Orta Avrupa'da bir krallıktır. Ülke, çok sayıda çanı ve kilise kulesiyle, bir de dalgınlığı yüzünden bir dilenciye sadaka vermeyi unuttuğu için iyi bir peri tarafından taşa çevrilen Kral Rumti'nin heykeliyle bilinir. Şimdiki kral, Esintili'nin 81'inde bu heykele saygılarını sunmak zorundadır. Aphania yılında sadece dört ay vardır – Serpilmeli, Güllü, Esintili ve Karlı, bunlar da dört mevsime tekabül eder.

Aphania tuhaf bir biçimde edebi bir ülkedir. Edebiyat suçları için özel bir kanunname ve edebiyattan zorunlu imtinalarını telafi etsin diye muazzam maaşlar alan altı hâkimin başkanlık ettiği bir Yazın Mahkemesi vardır. Başka yazarların kitaplarından ödünç almaktan suçlu bulunan herkes, üç yıllığına ayak değirmenine ayak işleri yapmaya gönderilir. Fransızcadan uyarlama yapmak kaçakçılığa girer ve sözdizimi ihlalleri ölüm cezasını hak eder, din adamları da bu cezadan muaf tutulmaz. "İlk olarak Lindley Murray tarafından yürürlüğe konmuş *olup ve de* genel kullanıma geçerek onaylanmış *olan* bu dilbilgisi kuralları" gibisinden bir cümle kaleme alacak kadar haddini bilmez olan herhangi biri, anında idam edilir. Üslup safiyetini korumak için bütün sıfatlar Milli Kütüphane'de tutulur ve hiçbir yazarın, en az üç Yazın Hâkimi'nden alınmış özel bir ruhsat olmaksızın, günde belli bir sayının üstünde sıfat kullanmasına izin verilmez. Bu sıkılığa karşın, her yıl çok sayıda kitap yayımlanır ve bunların çoğu da değerli kitaplardır. Aphania'nın yayımcılığa ilişkin yönetmeliği de kendine özgüdür: Yayımcının, satılan her cilt için, kitabı bastığı biçeme göre yüzde birden beşe kadar değişen belli bir oranla, kâğıt, dizgi ve ciltleme maliyetini kendine geri ödemesine izin verilir. Onun kendisine sunulan kitapların değeri hakkında hiç değilse diğer insanlardan daha iyi yargıda bulunması gerektiğinden, eğer kitap değersizse tüm basım kaybını adil bir şekilde çekmesi gerektiği hükmüne varılır. Öte yandan yazarlar, (bu yüzde hariç) kitapların getirdiği bütün parayı alırlar, çünkü dizgi ve ciltleme her kitapta ortak olduğu için, kitabın başarısının tümüyle onlara bağlı olduğu açıklanmıştır. Başarısızlık halinde ise, zaten zaman ve itibar kaybettikleri için, beraat etmiş sayılırlar.

Maaşlar, sadece hiçbir şey yapmayanlara ödenir; aksi takdirde, hakikaten işi olanların içlerinden gelen bir görev duygusundan değil, kazanç arzusundan esinlenebilecekleri varsayılır.

Tarih, kralı her şey konusunda uyarması gereken Kraliyet Hatırlatıcısı tarafından muhafaza edilir. Hatırlatıcı ilk kez, gaspçı dev Külhantire'yle savaşırken –hafıza merkezi de dahil– kafasının bütün üst kısmı kesilen Kral LXI. Buffo tarafından tayin edilmişti.

Savaş tasvip edilmez ama mevcuttur, ve davul temrinleri gürültülü olduğu için, askerlerin eğitimi ile büyük davulların imalatı ve denenmesi için deniz kıyısında Bootinter denen özel bir bölge ayrılmıştır. Bilimsel seyyah için Bootinter çok ilgi çekici bir yerdir ve Savaş Dairesi'nden izin alabilen bütün turistler tarafından mutlaka ziyaret edilir. Burada harikulade müsabakalar yapılır: Örneğin, hayli katılmaya değer olan büyük "Davullara *karşı* Pamuk" yarışması gibi.

(Tom Hood, *Petsetilla's Posy*, Londra, 1870)

APODİDRASKİANA, bkz. TOKATLAGÖTÜR KASABASI.

APRİLİS, bkz. YENİ BRİTANYA.

APTALLIK ŞEHRİ, bkz. YIKIM ŞEHRİ.

ARANMAYAN ARTIŞ ADASI, bkz. BÜYÜK SU.

ARAP TÜNELİ, Kızıldeniz'i Akdeniz'e bağlayan bir yeraltı geçididir. Akıntının gücü yüzünden, sadece güneyden kuzeye doğru geçilebilir. Girişi Süveyş Kanalı'nın elli metre kadar altında, çıkışı da Tinah ya da Pelusio Körfezi'ndedir, kadim Pelusio şehrinin sualtındaki harabelerinden pek uzakta değildir.

Büyük Deniz Dibinin Esrarları adlı kitabın yazarı Parisli Profesör Aronnax'a göre, tünelin varlığı ilk kez *Nautilus*'tan Kaptan Nemo tarafından keşfedilmiş ve kullanılmıştır. Kaptan Nemo tünelin varlığını, Kızıldeniz ve Akdeniz'de aynı türden balıkların yaşadığını gözlemleyerek ve buradan da ikisinin arasında bir tür bağlantı var olması gerektiğini çıkararak keşfetmiştir. Bunu kanıtlamak için Süveyş Kanalı'nda bir miktar balık yakalamış, onları halkalarla işaretlemiş ve gerisin geri suya koymuştur. Birkaç ay sonra, işaretli örneklerinin bir kısmını Suriye kıyısı yakınlarında bulmuştur.

(Jules Verne, *Vingt mille lieues sous les mers*, Paris, 1870)

ARCHAOS, Orta Avrupa'da, liberal monarşisiyle ünlü bir krallıktır. Başşehri, Onirie eyaletindeki Tremenes'tir. Archaos kralı Govan Eremetus, Bilande ve Aboree kralları ile savaşa sürüklenmeye karşı çıkarak, ülkesinin yasalarını koymuştur. Bu krallar Tremenes Şatosu'nda ordularıyla görününce, Kral Govan parti giysileriyle ortaya çıkmış ve gösterinin nerede olacağını sormuştu. Orada hazır bulunan herkese şarap ikram etmişti, sonunda iki kral da Archaos'tan gülerek ve yarı sarhoş halde ayrılmıştı.

Ülkenin yasaları, bütün Archaos sakinlerinin, Kraliyet Hazinesi dolana kadar çalışmalarını buyurur; dolunca kral kârı herkesle paylaşır. Bu para harcanınca, insanlar gene çalışmaya başlar. Archaos'u kıtlık vurduğunda bile, Kral Govan ülkesini felaketten uzak tutmak için gerekli yasayı buldu ve 14 sayılı yasayı koydu: "Her şey bedava". Tüccarlar ve dükkân sahipleri mallarını satamadılar, para gereksiz hale geldi, mallar mecburen herkes tarafından paylaşıldı. Başka bir kraliyet yasası "herkes istediğini yapmalıdır" diyordu ki, bu yasa daha sonra, biçimsel bir dinsel inanç nöbeti sırasında, "herkes Tanrı'nın inayetiyle istediğini yapmalıdır"a çevrildi. Archaos felsefesi sevgiyle yapılan işin, servet ve savaşla yapılandan daha iyi olduğunu, kimsenin şart olandan fazla çalışmaması gerektiğini, görgünün hemen hemen her sorunu çözebileceğini açıklar. Archaos sakinleri, "Çiçek toplarız ve kedilerle oynarız, özellikle güzel bir günbatımı için Tanrı'ya şükranlarımızı sunarız" der.

Kral'ın öfkeli babalardan, kötü kocalardan ya da zorla kabul ettirilmeye çalışılan nişanlılardan kaçmak isteyen tüm kadınlara açtığı Tremenes Kraliyet Şatosu; kendisinin kurduğu ve bizzat sık sık ziyaret ettiği bir genelev olan Kamu İhtiyaçları Enstitüsü ve Kral'ın çocukken büyülü Kedigiller ormanında terk edilmiş ikiz kardeşi Prenses Onagre'nin kurduğu Onagre Manastırı ziyarete değer. Manastır, günün tadını çıkarmaya ve meditasyona adanmıştır.

(Christiane Rochefort, *Archaos ou Le jardin étincelant*, Paris, 1972)

ARCHENLAND, NARNİA'nın güneyinde kalan ve buradan yüksek bir dağ silsilesi

ARCHENLAND'da eskiden beri kral makamı olan Anvard Şatosu.

ile ayrılan küçük bir ülkedir. Seyyah Archenland'dan batıya doğru baktığında, çamla kaplı yamaçlar ve dar vadilerden yükselerek göz alabildiğince uzanan bir mavi zirveler silsilesine varan dağları görür. Ancak bir noktada dağlar hafifçe alçalıp ormanlık bir sırta dönüşür – burası Narnia'ya açılan geçittir. Bu sıradağların en yüksek zirveleri Fırtınasız Baş ve çok daha içerideki Pire Dağı'dır. Bu dağ, çift zirveli bir dağdır; bir zamanlar iki başlı bir devmiş, efsanevi Adil Olvin tarafından taşa çevrilmiş. Kavgalarının ve adanın taşlaştırılmasının hikâyesi, Archenland şarkılarında anlatılır.

Archenland'ın güney sınırları Kıvrılan Ok Nehri ile belirlenmiştir, ardında ise Archenland'ı CALORMEN'den ayıran çöl uzanır. Çölü geçerek, Calormen'den Archenland'a gelen yolcular Pire Dağı'nın ikiz doruklarını, nirengi noktası olarak kullanırlar.

Archenland krallarının makamı, kuzey dağlarının eteklerine kurulmuş, küçük ama çok kuleli bir şato olan Anvard'dadır. Arkasında kalan ormanlık sırtlar kaleyi kuzey rüzgârından korur. Kale son derece eskidir, ılık kırmızımsı kahverengi bir taştan yapılmıştır. Giriş kapısı ve demir parmaklıklar tarafından korunur, ancak hendeği yoktur. Giriş kapısının önünde yeşil çimenlikler uzanır.

Ziyaretçiler, Güney Bataklıkları'nda, bu yörenin tek sakini olan, üzeri çimlerle kaplı yuvarlak bir duvarla çevrili sazdan bir kulübede yaşayan bir münzeviye rastlayacaklar. Münzevinin bahçesinde, dünyada olup bitenlerin yansımasını görebildiği sihirli bir gölcük vardır.

Archenland'ın bilinen ilk kralı, Kral Frank ile Narnia Kraliçesi Helen'in ikinci oğullarıydı. Narnia'daki Yüksek Kral Peter'ın saltanatı sırasında hüküm süren Kral Lune'dan önceki Archenland tarihi hakkında pek az şey bilinir. Bütün anlatımlara göre, Kral Lune neşeli, ışıltılı gözleri olan şişman biriymiş ve çoğu kez halk içine sırtında eski giysilerle çıkarmış, çünkü az önce hayvanlarına bakmaktan gelmiş olurmuş.

Ziyaretçiler, erkek kardeşlerin gelenekler uyarınca benzer adlar taşıdığının farkına varacaktır. Bu yüzden, iki erkek kardeşin Cor ve Corrin, Dar ve Darrin ya da Cole ve Colin gibi adları olur. Bu geleneğin kökenleri bilinmemektedir.

Archenland, içilmeden önce suyla karıştırılması gerekecek kadar sert şarabıyla ün salmıştır.

(C.S. Lewis, *The Voyage of the "Dawn Treader"*, Londra, 1952; C.S. Lewis, *The Horse and His Boy*, Londra, 1954; C.S. Lewis, *The Magician's Nephew*, Londra, 1955)

ARCHOBOLETUS, bkz. BRİSSONTE.

ARD, ARDİSTAN'ın başşehridir. Suhl Nehri kuruyunca asıl başşehir terk edildi ve ondan sonra ÖLÜLER ŞEHRİ diye anılmaya başlandı. Ard, tamamen sıra dağlarla çevrelenmiş doğal bir havzadadır, merkezinde de dört nehrin buluşma noktası vardır: Pişon, Gihon, Dicle ve Fırat nehirlerinin adları Kitabı Mukaddes'te, Kuran'da ve kadim Veda metinlerinde geçer.

Ard'ın, asıl yeryüzü cennetinin yerini işgal ettiği söylenir, rivayete göre Ard sarayının temelini Tanrı atmıştır. Bir Ardistan efsanesi, Tanrı'nın emriyle Asur ve Babil gibi

dev ırkların Ardistan Mir'inin sarayının inşasına başladıklarını, Hıristiyanların devleri uzaklaştırıp işe devam ettiğini, sivri tepeli kulelerle kubbelere kendi haçlarını eklediklerini söyler. Ardistan Mir'i, kibirlerine kızarak onları bizzat kovaladı ve haçlarını parçaladı.

Efsanenin ardındaki hakikat ne olursa olsun, saray, hem boyutu, hem de güzelliğiyle bütün şehre hâkim olağanüstü, görkemli bir yapıdır. Sarayın merkezi unsuru büyük bir kubbedir. Bu kubbenin kocaman temellerinin dört yanında, dört ana yön doğrultusunda, uçlara doğru gittikçe incelen ve son derece yüksek oldukları için göğe karışıyormuş hissi veren kuleler bulunur. Dört kule arasındaki giderek alçalan sivri kule ucu ve kubbe dizileri, bütün binanın topraktan yükseldiği ve tekrar toprağa indiği izlenimini uyandırır. İçi zengin bir şekilde döşenmiş, loş şekilde aydınlatılmıştır; tüm duvarlarla zeminler, en ağır ayak sesini bile boğan halılarla kaplıdır. Kapı yoktur. Giriş kapısı hariç, bütün girişlere sadece kolaylıkla yana itilen halılar asılıdır. Sarayın merkezinde, renkli camlarla yukarıdan aydınlatılan, mebzul miktarda kokulu mumların ve asılı lambaların bulunduğu koca bir oda olan taht odası yer alır. Taht odasında bir tür kilise duygusu sezilir ama bu etki, dünyevi zenginlikler ve kibir eseri olan görkemin her yanda görülen kanıtlarıyla boğulmuştur. Ziyaretçiler, kutsal tahta dokunmanın ölümle cezalandırılabilecek bir edim olduğu konusunda uyarılır.

Şehrin çok farklı bir mimari üslupla inşa edilmiş evleriyle bahçeleri, dört nehrin kıyılarına yayılmıştır. Hepsinin ortak olan yanlarından biri, dış kapıda asılı duran ve üzerine tahta bir çekiç tutturulmuş olan ses levhasıdır. Bu levha, kapı zili görevini yerine getirir; herkes kendi levhasının sesini tanır ve vurulduğunu duyunca kapıya gelir.

Ard kiliselerle, camilerle ve çeşitli tarihi dönemlerden birçok dine ait tapınaklarla doludur. Yıllardır Ard'ın baskın dini İslam olduğu halde, artık Hıristiyan kiliselerinin haçları kubbelerle minareler arasında yeniden görülebiliyor. Budizm ve Lamaizm de layıkıyla temsil edilmektedir.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

ARDİSTAN, EL HADD'in güneyinde, ÇOBANİSTAN ve CUNUBİSTAN'la sınırı olan büyük, dağlık bir ülkedir. Ardistan büyük bir sahil şeridine sahip olduğu halde bir limanı bulunmaması nedeniyle ticaret yok denecek kadar azdır. Sahil bölgesinin büyük kısmında kimse yaşamaz ve buralar nadiren ziyaret edilir, ancak Çinhindi'nden seyyah tüccarların ara sıra buralara çıktığı bilinir. İçerilerde ülke bereketli ve hayli zengindir, özellikle de yeni başşehir ARD'ın çevresindeki bölge. Eski başşehir Suhl Nehri kuruyunca terk edilmişti, yüzyıllarca da seyyahlar tarafından ÖLÜLER ŞEHRİ olarak bilindi.

Ardistan kısa süre öncesine kadar komşu ülkelerin pek çoğunu ezen uzun bir despotlar ya da Mir'ler silsilesinin diyarıydı; kontrolleri, geleneksel olarak Ardistan Mir'inin muhafızlarının geldiği ıraklardaki USULİSTAN'a kadar uzanır.

Ardistan'ı yöneten bütün Mir'lerin aynı rüyayı görmek gibi bir acayiplikleri vardır – ölü ataları için suçları yüzünden yargılandıkları ve içlerinden biri hepsinin günahlarını temizlemek için kendini feda edene kadar ruhlarının asla özgür olmayacağının söylendiği bir rüya. Ardistan hükümdarı Şedid el Galebi rüyasının doğru çıktığını Ölüler Şehri'nde görmüştü; oraya, iktidarı ele geçirip kendini Mir ilan eden ve sonra da komşu CİNİSTAN'ı istila etme yolundaki boşuna girişimi sırasında ölen, Panter adıyla bilinen Çobanistan'lı bir adam tarafından gönderilmişti. Geçmişteki günahları için ölü atalardan oluşan bir mahkeme tarafından yargılanan Şedid, Ölüler Şehri'nden barışsever biri olarak döndü, kötü Panter'i yen-

mek için komşuları ve müttefikleriyle birlikte çalıştı.

Bazı kadim efsanelerin önceden haber verdiği gibi, bölgeye barışın dönüşüyle birlikte Suhl Nehri'ne de su döndü, nehir şimdi Cinistan'dan, Usulistan sahillerini döven o uzak denize akıyor.

Ardistan'da dünyadaki dinlerin birçoğunun müritleri vardır, ancak Hıristiyanlık, İslam ve Lamaizm en önemlileridir. Eski Mir yönetimi altında ülkenin Hıristiyanları, hor görülen ve adeta hoşgörülmeyen bir azınlık olmuşlardı, ancak Şedid el Galebi'nin dönüşümden sonra sayılarıyla önemleri arttı, bugün her inançtan seyyahlar ülkede iyi karşılanmaktadır.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

ARGİA, Asya'da bir yeraltı şehridir. Argia'yı diğer şehirlerden farklı kılan, hava yerine toprakla kaplı olmasıdır. Sokaklar tamamen toprakla örtülüdür, odaları tavana kadar balçık doldurur, her merdivenin üzerinde baş aşağı bir merdiven daha vardır. Evlerin çatıları üzerinde bulutlu semalar gibi kaya-toprak tabakaları asılıdır. Sakinler, solucanların açtığı dehlizleri ve köklerin yol açtığı çatlakları genişleterek şehirde dolaşabilirler mi bilinmez; rutubet insanların vücutlarını çürütür, çok güçsüz bırakır; kıpırdamadan, yüzükoyun uzanmak herkesin hayrınadır; zaten her yer de karanlıktır.

Argia yukarıdan terk edilmiş gibi görünür; ancak seyyah geceleri kulağını toprağa dayarsa, bazen bir kapının çarpıldığını duyabilir.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

ARGYANNA, güney REREK'te, her yönde şehri on mil saran yosunluk ve bataklık bir bölge olan Argyanna Düzlükleri'nin ortasındaki bir adada, stratejik önem taşıyan bir kenttir. Su birikintileri ve saz öbekleri arasındaki tehlikeli yutan bataklık, insanların ya da hayvanların bataklıkları aşmasını zorlaştırır.

Ada, yaklaşık beş mil uzunluğunda ve üç buçuk mil genişliğindedir, dik yamacın neredeyse kırk ayağa vardığı kuzey taraf hariç, bataklığın düzeyinden nadiren yirmi ayaktan daha yukarı çıkar. Düzeyinin büyük kısmı yoğun bir biçimde ekilmiş ve küçük ama bereketli meralarla kaplanmıştır.

Minik Argyanna kenti, dik yamacın en yüksek noktasındadır, buraya ulaşmak için tek yol, bataklıklardan geçen granit bir geçittir. Bu geçidi, yumuşak ve yaş araziye iyice gömülmüş meşe kazıklar destekler. Argyanna'nın kendisi sağlam surlarla korunur ve bir hendekle çevrelenmiştir, iki bekçi kulübesi geçidi korur. Bir tanesi, kaya diline ulaştığı yerde yolun üzerinden uzanır; ikincisi ise, yolun bataklığı aşmaya başladığı yerde, iki bacağını açmış gibi durur. Argyanna'nın, surların içindeki küçük bir dağ gölü biçiminde, kendi doğal su deposu vardır.

Barış dönemlerinde Argyanna konuksever ve dost bir kenttir. Kapıları açık durur, ister zengin ister yoksul olsun bütün seyyahlar bedavaya eğlendirilir, onlara bir gecelik yatacak yer verilir. Stratejik konumu ve doğal korunaklılığı nedeniyle, kent, Rerek, FİNGİSWOLD ve MESZRİA'nın derebeyi Mezentius'un ölümünün ardından patlak veren iç savaşta önemli bir müstahkem mevki haline gelmişti.

(E.R. Eddison, *Mistress of Mistresses, A Vision of Zimiamvia*, Londra, 1935; E.R. Eddison, *A Fish Dinner in Memison*, Londra, 1941; E.R. Eddison, *The Mezentian Gate*, Londra, 1958)

ARİMASPEYA ÜLKESİ, Afrika'da, Ay Dağları'nın yakınındadır. Arimaspeya'lılar tek gözlü bir ırktır, yarı kartal yarı aslan büyük bir çeşit ejder olan grifonlarla dövüştükleri

bilinir. Grifonlar bir adamla bir atı ya da iki atı aynı anda havaya kaldırabilir; pençelerinin tırnakları öyle serttir ki Arimaspeya'lılar onlardan fincan yapar. Kaburga kemiklerini de kâse yapmakta kullanırlar. Grifonlara İngiltere'deki HARİKALAR DİYARI'nda da rastlanır.

Güneydeki otlaklarda Karıncaaslan'lar yaşar. Bu yaratık bir aslanın ön kısmı ile bir karıncanın arka kısmına sahiptir ve cinsel organları da terstir. Aslan tohumunun karınca yumurtasını döllemesi sonucu doğmuştur. İkili yapısı nedeniyle ne et yiyebilir (karınca olduğu için), ne de tahıl (aslan olduğu için). Bu yüzden de beslenme yokluğundan ölür. Kanatları ince tereyağlı ekmek dilimlerinden oluşan, gövdesi ekmek kabuğu, başı da bir şeker topağı olan bal-arısı da benzer bir beslenme güçlüğüyle karşı karşıyadır. Reçel gibi kahvaltılıklarla yaşar, ama bunları hiç bulamaz. Bu yüzden de hep ölür (ayrıca bkz. AYNA ÜLKESİ).

(Herodotos, *History*, İÖ 4. yy; Yaşlı Plinius, *Naturalis Historia*, İS 1. yy; Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura*, İS 1. yy; Anonim, *Physiologus latinus*, İS 12. yy; Marco Polo, *Il Milione*, Venedik, İS 14. yy; Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357; Lewis Carroll [Charles Lutwidge Dodgson], *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*, Londra, 1871; Gustave Flaubert, *La Tentation de Saint Antoine*, Paris, 1874)

ARKADYA TÜNELİ, Yunanistan'daki Arkadya'dan İtalya'daki Napoli'ye giden ve yalnızca mutsuz âşıklar tarafından kullanılabilen bir yeraltı geçididir; tüneli geçmek için en iyi yol bir rehber perinin hizmetlerinden faydalanmaktır. Hem giriş hem de çıkış, satirlerle, kristal çeşmelerle, tatlı kokulu şifalı otlarla, uysal hayvan sürüleriyle, aylak perilerle, şarkı söyleyen bülbüllerle, âşık çoban kızlarla, hamarat arılarla, yalnız kumrularla, gürültücü cırcırböcekleriyle, alçaktan uçan kırlangıçlarla, kokulu elmalarla, ılımlı fırtınalarla, sessiz mezarlarla ve çok renkli kelebeklerle doludur.

(Jacopo Sannazaro, *Arcadia*, Napoli, 1501; Félix Lope de Vega y Carpio, *Arcadia*, Madrid, 1598)

ARKHAM, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Massachusetts'te, içinden kasvetli Miskatonic Nehri geçen eski bir şehirdir. Arkham, on yedinci yüzyılın ilk yıllarında kurulmuştu; ancak o günden bugüne pek az değişmiştir. Etrafındaki tepelerde, yakındaki karanlık beyaz taşlar vadisinde ve Miskatonic Nehri üzerindeki ıssız adada, şehrin kuruluşundan bu yana dehşet verici törenlerin yapıldığı söylenir. Arkham'daki birçok bina, karanlık işlerin sessiz tanıklarıdır: Örneğin, 1692'deki yargılanması sırasında ağza alınmaz bir skandala yol açmış Keziah Mason'ın oturduğu ünlü Cadı Evi gibi.

New England kültürünün merkezlerinden biri olan Miskatonic Üniversitesi, gizli ilimlerde ihtisas sahibidir ve saygın koridorlarından birkaç ünlü bilim adamı –Dr. Armitage, Profesör Wilmarth Randolph Carter– geçmiştir. Üniversitenin kütüphanesi, ender bulunan, tehlikeli kitaplarıyla ünlüdür: Deli Arap Abdül Alhazred'in *Necronomicon*'u, parçalardan oluşan *Eibon Kitabı*, von Junzt'un *Unaussprechlichen Kulten*'ı, *Pnakotik Elyazmaları*, *Sussex Fragmanları* ve Erlette Kontu'nun yazdığı *Cultes des Goules*.

Arkham tarihi, korkutucu olaylarla doludur. Şehri ziyaret eden seyyahların sorumlulukları kendilerine aittir, ancak böyle bir ziyaretin sonuçlarının ömürleri boyunca onları rahat bırakmayabileceği konusunda uyarılırlar.

(Howard Phillips Lovecraft, *The Outsider and Others*, Sauk City, 1939; Howard Phillips Lovecraft, *Beyond the Wall of Sleep*, Sauk City, 1943)

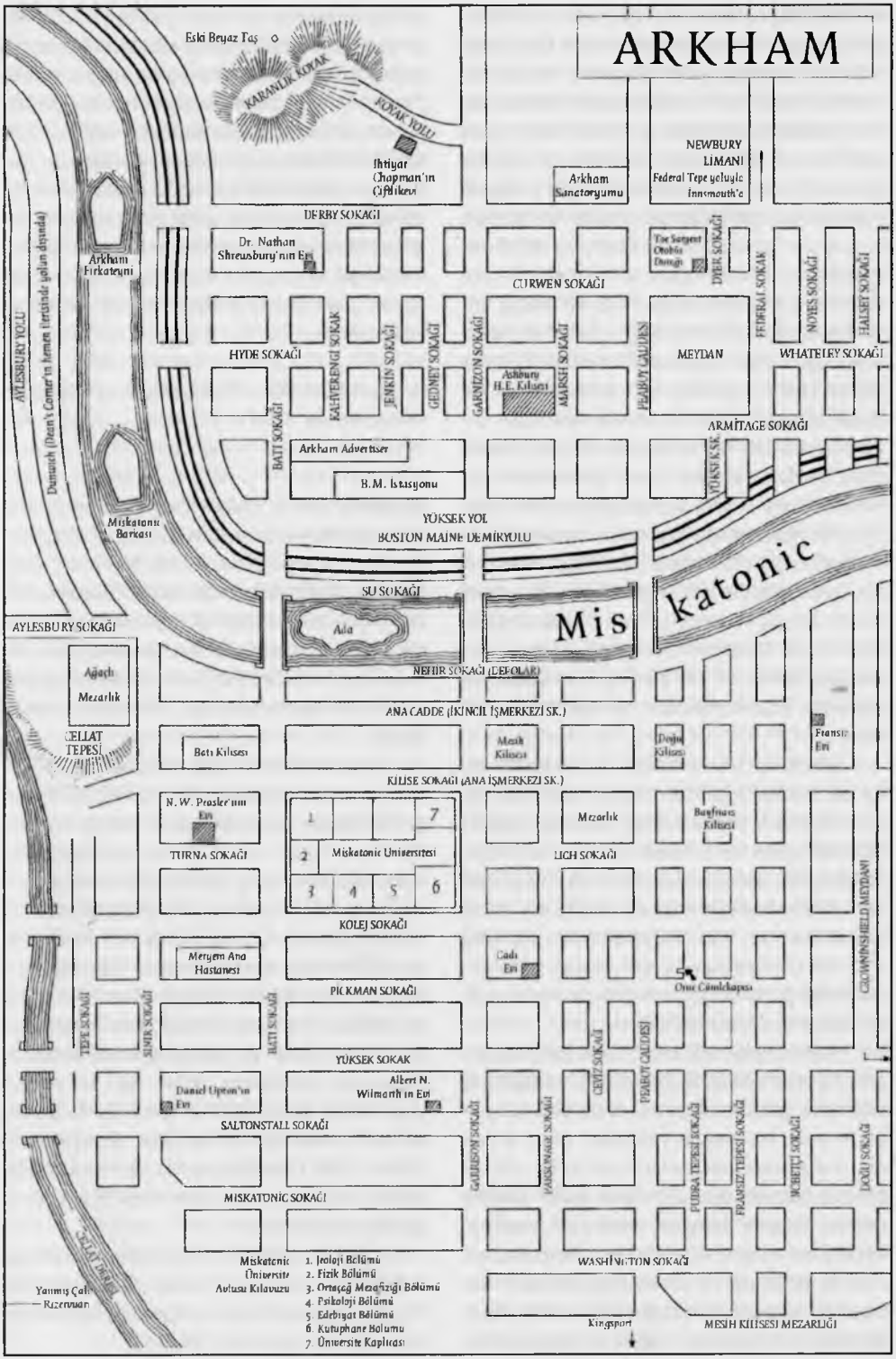
ARKHAM
Eski Beyaz Taş
KARANLIK KOYAK
KOYAK YOLU
Ihtiyar Chapman'ın Çiftlikevi
Arkham Sanatoryumu
NEWBURY LİMANI
Federal Tepe yoluyla Innsmouth'a
DERBY SOKAĞI
Dr. Nathan Shrewsbury'nin Evi
Arkham Firkateyni
CURWEN SOKAĞI
DYER SOKAĞI
FEDERAL SOKAK
NOYES SOKAĞI
HALSEY SOKAĞI
HYDE SOKAĞI
KAHVERENGİ SOKAK
JENKİN SOKAĞI
GEDNEY SOKAĞI
GARNİZON SOKAĞI
MARSH SOKAĞI
PEABOY CADDESİ
MEYDAN
WHATELEY SOKAĞI
Ashbury H.E. Kilisesi
ARMİTAGE SOKAĞI
BATI SOKAĞI
Arkham Advertiser
B.M. İstasyonu
YÜKSEK SK.
AYLESBURY YOLU
Dunwich (Dean's Corner'ın hemen ilerisinde yolun dışında)
Miskatonic Barkası
YÜKSEK YOL
BOSTON MAİNE DEMİRYOLU
SU SOKAĞI
Ada
Mis katonic
AYLESBURY SOKAĞI
Ağaçlı Mezarlık
NEHİR SOKAĞI (DEPOLAR)
ANA CADDE (İKİNCİL İŞMERKEZİ SK.)
CELLAT TEPESİ
Batı Kilisesi
Mesih Kilisesi
Doğu Kilisesi
Fransız Evi
KİLİSE SOKAĞI (ANA İŞMERKEZİ SK.)
N. W. Prosler'nin Evi
1
7
2
Miskatonic Üniversitesi
3
4
5
6
Mezarlık
Bayfrans Kilisesi
TURNA SOKAĞI
LICH SOKAĞI
KOLEJ SOKAĞI
Meryem Ana Hastanesi
Cadı Evi
Orne Cümlekapısı
CROWNINSHIELD MEYDANI
PİCKMAN SOKAĞI
TEPE SOKAĞI
SINIR SOKAĞI
BATI SOKAĞI
CEVİZ SOKAĞI
PEABOY CADDESİ
YÜKSEK SOKAK
Daniel Upton'ın Evi
Albert N. Wilmarth'ın Evi
SALTONSTALL SOKAĞI
GARRISON SOKAĞI
PARSONAGE SOKAĞI
PUDRA TEPESİ SOKAĞI
FRANSIZ TEPESİ SOKAĞI
NOBETÇİ SOKAĞI
DOĞU SOKAĞI
MİSKATONİC SOKAĞI
CELLAT DERESİ
Miskatonic Üniversite Avlusu Kılavuzu
1. Jeoloji Bölümü
2. Fizik Bölümü
3. Ortaçağ Mezafiziği Bölümü
4. Psikoloji Bölümü
5. Edebiyat Bölümü
6. Kutuphane Bolumu
7. Üniversite Kaplıcası
WASHİNGTON SOKAĞI
Yanmış Çalı Rezervuarı
Kingsport
MESİH KİLİSESİ MEZARLIĞI

ARNHEİM, Amerika Birleşik Devletleri'nde, bir peyzaj mimarisi meraklısı olan Ellison tarafından yaratılmış bir bölgedir. Arnheim'a normal olarak nehir yoluyla gidilir. Sabah erken saatlerde Arnheim'a gitmek üzere yola çıkan yolcu, öğleden önce asude ve ehli bir güzelliği olan bir sahilden geçer. Akşam yaklaştıkça, nehir darlaşır, kıyılar daha sarp ve loş bir görüntüye bürünür, su daha da şeffaflaşır. Bin dönüşten sonra nehir bir koyak halini alır, neredeyse yüz elli ayağa erişen duvarları birbirine doğru öylesine meyillidir ki gün ışığını dışarıda bırakırlar. Su hâlâ kristal kadar berraktır, ölü yapraklar ya da başıboş çakıl taşlarıyla lekelenmemiştir. Ziyaretçi birden kendini, çapı iki yüz yarda olan, yarığın duvarları kadar yüksek ama tamamen başka yapıda tepelerle çevrili, dairevi bir havzaya gelmiş bulur. Tepelerin yamaçları suyun kenarından kırk beş derecelik bir açıyla meyleder, dipten doruğa kadar harika bir çiçek tomurcukları perdesine bürünmüştür. Havzanın dibinde küçük, yuvarlak kaymaktaşları sık bir yığın oluşturur ve şeffaf su, çiçekli tepelerin her ayrıntısını yansıtır.

Ziyaretçi bu noktada, oraya kadar ne tür bir tekneyle gelmiş olursa olsun onu bırakmalı ve kendisini bekler bulacağı, kenarları hem içten hem dıştan canlı kırmızı renkte arabesk desenlerle boyanmış fildişinden hafif bir kanoya binmelidir. Kanonun ermin döşemesinde, sarı hintağacından tüy gibi hafif tek bir kısa kürek yatar. Ancak görünürde kürekçi ya da görevli yoktur ve seyyah kanoyu kendisi sürmelidir.

Kano, kaynağı belli olmayan, teskin edici ama melankolik bir müziğin eşliğinde, latif ama gittikçe artan bir hızla ilerleyecektir. Kayalık bir revağa yaklaşılır, onun ardında, daha yumuşak kıyıların üstünde, zümrüt bir ova, uzaklarda kaybolana kadar ötelere uzanır. Seyyah, birazcık artmış bir hızla hafifçe ileri doğru süzülürken, ilerleyişinin özenle oyulmuş ve süslenmiş altından, devasa bir kapıyla kesildiğini görecektir. Kapı açılacak ve kano mor dağların çepçevre kuşattığı muazzam bir amfitiyatroya süzülerek girecektir. Burada baskın bir tatlı koku ve rüyamsı bir renk karışımı vardır: yüz cumba, minare ve sivri tepeli kuleyle kırmızı gün ışığında parıldayarak mucizevi bir şekilde kendini havada tutan bir yarı-Gotik, yarı Sarazen mimari kütle ortasında uzun, narin doğu ağaçları, çalılıklar, altın rengi ve kıpkırmızı kuş sürüleri, etrafı nilüferlerle çevrili göller, menekşe, lale, gelincik, sümbül ve sümbülteber çayırları: İşte bu, nihayet, Arnheim topraklarıdır.

(Edgar Allan Poe, *The Domain of Arnheim*, Philadelphia, 1847)

ARNOR, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde kurulmuş olan Dúnedain kuzey krallığıdır. Krallık, zirvedeyken, Lhun Nehri ile DUMANLI DAĞLAR arasındaki toprakların, AYRIKVADİ ve HOLLİN dışında büyük kısmını içerirdi. Başşehri Annúminas (Batı'nın Kulesi), şimdi SHİRE diye bilinen bölgenin kuzeyinde kalan Nenuial Gölü'nün kıyılarındaydı.

Krallık, İkinci Çağ 3320'de, hem Arnor'un hem de güneydeki GONDOR Krallığı'nın Yüksek Kralı olan Uzun Elendil tarafından kurulmuştu. Arnor, güneydeki eşinin aksine, refaha erişmiş görünmüyor, daha sonraki yüzyıllar boyunca da prestiji istikrarlı bir düşüş gösterdi. Üçüncü Çağ 861'de başşehir, FORNOST şehrine nakledildi. Üçüncü Çağ'ın başında, Kral İsildur (Elendil'in oğlu) ve ordusu, Dumanlı Dağlar'dan gelen muazzam bir orklar ya da goblinler ordusunun pususuna uğrayınca, Arnor ağır bir darbe yedi. Daha sonra FERAH ÇAYIRLAR Muharebesi olarak bilinen olayda hepsi kıyıma uğradı. İşte Orta Dünya'nın tarihinin büyük bölümünü etkileyecek olan Tek Yüzük de o zaman kayboldu.

Üçüncü Çağ 861'de onuncu Arnor kralı ölünce, krallık Arthedain, Cardolan ve Rhudaur adıyla bilinen bölgeleri yönetmekte olan oğulları arasında bölündü.

Bu üç krallık da Orta Dünya'nın daha sonraki tarihinde MORDOR Nazgûl'unun Efendisi olarak ortaya çıkacak olan güçlü ve kötü Büyücü-Hükümdar'ın kuvvetlerinin gittikçe artan saldırılarına uğradı. Dunedain'den bazıları Fornost'ta ve HÖYÜKTEPE YAYLALARI ile YAŞLI ORMAN gibi yerlerde varlıklarını sürdürdü. Üçüncü Çağ 1636'da, Orta Dünya'nın hatırı sayılır bir kısmından büyük bir veba geçti ve kuzey krallıklarından geriye kalan nüfusu harap etti. Höyük Yaylaları'nda yaşayan gruplar silinip gitti, bölge kötü ruhların mekânı oldu. 1974'te Fornost'un kendisi de Büyücü Hükümdar'ın eline geçti ve eski hükümdarı Kral Arvedui kuzeye, FOROCHEL'e kaçıp Kar Adamlar'ın yanına sığındı. Onu GRİ LİMANLAR'a götürmek üzere gönderilen gemi batınca öldü.

Arnor artık neredeyse tümüyle Büyücü-Hükümdar'ın hâkimiyeti altındaydı. Bir yıl sonra kral Fornost Muharebesi'nde yenilgiye uğratıldı ama Arnor krallığı bir daha eski durumuna dönemedi. Kuzeyde kalan az sayıda Dúnedain bundan böyle Kolcular diye anıldı. Sabit evleri ya da yerleşimleri yoktu, kuzeyde boydan boya seyahat edip, orasını kötülüğün güçlerinden ellerinden geldikçe korurlardı. Shire onca zaman barış içinde yaşamasını en çok onların bu gayretlerine borçluydu.

Yüzük Savaşı'nın ardından Yeniden Kurulan Krallık'ın ilk kralı da, Yolgezer adıyla yıllardır Kolcu olarak devriye geziyordu. Ancak savaşın sonunda II. Aragorn (Elessar Telcontar) olarak tahta çıktığında, aslında Arnor ve Gondor'un Yüksek Kralı İsildur'un vârisi olduğu öğrenildi.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

ARROY, CAMELOT'tan atla aşağı yukarı sekiz gün mesafede, aralara çok sayıda alıç serpilmiş meşe ve kayın ağaçlarından oluşan ormanlık bir bölgedir. Birbirlerine dolaşmış fundalar burayı yabancılara karşı koruyor gibidir. Ormanın ortasında, seyyahların bir derenin kıyısındaki, kökeni ve amacı bilinmeyen kadim bir binanın harabelerini görebildikleri bir vadi vardır.

Arroy on beş, otuz ve altmış yaşlarında, görevleri şövalyeleri maceraya sürmek olan üç bekâr kadının mülküdür; kadınlar şövalyelerle birlikte bir yıl seyahat eder, sonra da ormandaki dereye dönerler. Sir Marhalt'ı, dev Taulurd'u öldürdüğü FERGUS Şatosu'na götüren de bu kadınlardan biridir.

Kral Arthur'un kardeşi Morgan le Fay'in oğlu Sir Ewain, Lady Lyne'le bu ormanda karşılaştı. Lady onu Gal sınırındaki Kayalık Şatosu'na götürdü, o da bu şatoyu asıl sahibinin elinden almış olan iki erkek kardeşi yenilgiye uğrattı.

Gene o yakınlarda, meşhur Sir Pelleas, büyücü Merlin'in MERLİN'İN MEZARI olarak bilinen mağaraya kapatılmasından sorumlu olan Nyneve adlı genç kadınla ilk kez burada karşılaştı. Sir Pelleas, sevdiği kadın Ettarde tarafından reddedilmişti. Nyneve Ettarde'ye bir büyü yaparak, hem Pelleas'a âşık olmasını sağladı, hem de aynı zamanda Pelleas'ın onu terk etmesine neden oldu. Nyneve ile Sir Pelleas o gün bugün birlikte yaşıyorlar.

(Sir Thomas Mallory, *Le Morte darthur*, Londra, 1485; John Steinbeck, *The Acts of King Arthur and His Noble Knights From the Winchester Manuscripts of Sir Thomas Malory and Other Sources*, New York, 1976)

ARTHUR'UN SARAYI, uzak bir dağ dizisiyle çevrili bir şehrin çok yukarısına kurulmuştur. Ziyaretçi, sarayın tepesinden şehrin eteklerini çeviren ve pürüzsüz, şeffaf surlarını yansıtan donmuş denizin panoramik bir manzarasının keyfini çıkarabilir. Sarayın

önündeki meydanda, ışıkları ve renkleri pek harika bir manzara arzeden, görkemli bir fildişi çiçeği ve meyve bahçesi vardır. Bahçenin ortasında, ancak deniz yeniden çözülünce eriyecek olan buzdan yapılmış bir çeşme yükselir.

Sarayın pencerelerinin dışında, kar ve buz çiçekleriyle dolup taşan balçık kaplar bulunur. İçerideki ışıklandırma öylesine yoğundur ki, yüksek, çok renkli pencerelerden prizmatik bir ışık kaçar ve dar sokaklara, sütunlara, surlara yansır. Bir kükürt kristali blokundan oyulmuş olan taht odası paha biçilmez bir halıyla süslenmiştir, egzotik tüylere sahip konuşan bir kuşa da sık sık odanın arka tarafında rastlanır. Taht odasından kralın vaktinin çoğunu geçirmekten hoşlandığı kubbeye geniş merdivenler çıkar. Kraliyet ailesinin özellikle zevk aldığı bir iskambil oyunu vardır, bu oyunda esrarengiz sembollerle kaplı iskambil kartları titizlikle dizilir, seçilir ve açılır, sonra da oyuncular sembollerden uyumlu şekiller oluşturmaya çalışırlar. Yıldızlar kubbeden içeri doğru parlayınca, ışıkları kartlardaki sembolleri canlı tablolara dönüştürür.

(Novalis, *Heinrich von Ofterdingen*, Leipzig, 1802)

ASHAİR, ayrıca **YASAK ŞEHİR** diye de bilinir, Afrika'daki Tuen-Baka Yanardağı'nın derinlerindedir. Şehre, yanardağa ve güzel bir kubbeli göle giden bir yeraltı nehri vasıtasıyla girilir. Ashair küçüktür, surlarla çevrilidir ve *ptome* denen kertenkelemsi erkeklerden oluşan bir ordunun başındaki gaddar bir kraliçe tarafından yönetilir. Bu yaratıklar neredeyse ikiyaşayışlıdır ama, gölün yatağında yürüdükleri zaman dalgıç başlığı giymeleri gerekir. Ziyaret etmeye değecek yerler, sadece aslan arenası ve Kraliyet Sarayı'dır.

Ancak, saraydan, muhteşem bir sualtı diyarına ulaşılabilir. İşkence Odası denen yerin kapısından geçince birkaç sürgülü kapı, silindir şeklinde bir odaya açılır. İçeri girince, kapılar kapanır ve ilkinde olduğu gibi başka odalara başka kapılar açılır. Sonunda seyyahlar, gölün altındaki bir şehir olan Horus'a erişir. Mahkûmlar bazen buraya getirilir ve solunum cihazı olmaksızın, daire şeklinde küçük bir odaya konur. Sonra içeri su verilir ve bahtsız esirler boğulur.

Ashair etrafındaki bölge, aslanlarla küçük *tyrannosaurus rex*'lerin uğrağıdır, Horus'un sularında denizyılanları ve tehlikeli balıklar yüzer.

Ziyaretçiler Ashair'de koruma altında bulunan Elmasların Babası adlı elması alıp götürme hevesine kapılırsa eğer, boşuna zahmet etmesinler: Bu sadece, bir tür kibar entelektüel şaka olarak, kilitli bir kutuda tutulan bir kömür parçasından ibarettir.

(Edgar Rice Burroughs, *Tarzan and the Forbidden City*, New York, 1938)

ASLABURAYAVARAMAZSINÜLKESİ, bir ormanla sarılı, yeri belirsiz küçük bir ülkedir. Tuhaf bir çayırlıktan, birkaç meşe, kestane ağacı ve palmiyenin bulunduğu bir açıklığa varılır. Bunun da ötesinde mavi bir deniz ve kara bir toprak parçasında büyümüş bir elma bahçesi uzanır. Ülkeyi boydan boya aşan küçük dere, ufkun ötesinde denize dökülür. Kuzeydeki küçük bir koya su zambakları ve nilüferler serpiştirilmiştir, koyu çevreleyen hindistancevizi ve portakal ağaçlarının üzerinde koca bir şato yükselir. Ormanın diğer yanında ise, Aslaburayavaramazsınülkesi'nin görülebileceği küçük bir köy vardır. Gerçi ülke fiilen ziyaret edilemez ama bazen sevilen bir şeyin canlı anısı sayesinde görülebilir – bir çocuk kitabı, bir güncedeki kurutulmuş çiçekler, başka birinin odasının perdeleri arasından görülen bir elma ağacı dalı.

(André Dhôtel, *Le Pays où l'on n'arrive jamais*, Paris, 1955)

ASLAN'IN ÜLKESİ, Dünyanın Sonu'nun (bkz. DÜNYANIN SONU ADASI) tepesinde ve berisindedir. Bu ülke hakkında çok az şey bilinir; Ama Dünyanın Sonu'ndan bakıldığında, olağanüstü yükseklikte, her zaman karsız, göz görebildiğince uzanan otlar ve ormanlarla örtülü dağlardan oluşuyormuş gibi görünür. Sınır civarında yükselen en yüksek zirve, Aslan'ın Dağı'dır. Tepesinden bakıldığında dünyadaki bulutlar ufak birer koyun gibidir, aşağılardaki yeryüzü de belli belirsiz görünür.

Aslan'ın Ülkesi'ndeki sular, susuzluğu anında gidermek gibi bir özelliğe sahiptir. Adanın hayvan varlığı,. şakımaları oldukça gelişmiş bir müziği andıran, birçok rengârenk kuş çeşidi içerir.

NARNİA'nın yaratıcısı Aslan, ziyaretçilerine genellikle bir aslan şeklinde görünür, ancak koyun şeklinde göründüğü de olmuştur. İki görünümü de yerel hayvan varlığının örnekleri ile karıştırılmamalıdır.

(C.S. Lewis, *The Voyage of the "Dawn Treader"*, Londra, 1952; C.S. Lewis, *The Silver Chair*, Londra, 1953)

ASTOWELL, YERDENİZ Takımadaları'nın en doğusundaki adadır, bazen sakinleri tarafından **SONKARA** diye de anılır. Bu küçük adada yalnızca bir liman vardır – kuzey kıyısında, yüksek kayalar arasında bir koy. Ziyaretçiler hem limanın, hem de limanın bağlı olduğu kentin, hepsi sanki insanoğluna ve büyük takımadanın geri kalanına doğru dönüyormuş gibi kuzeybatıya bakan, sazdan örülmüş derme çatma kulübelerden oluştuğunu görecektir.

Astowell'de tahta yoktur, mevcut tek tekne tipi de, kamışlardan örülmüş dayanıksız kufalardır. Maden de yok gibidir, adalıların tek silahları deniz hayvanı kabuklarından bıçaklar ve kaba taş baltalardır. Adalıların arzedecek herhangi bir ticari malları olmadığı, adayı çevreleyen deniz de dalgalı ve tehlikeli olduğu için, Astowell'e pek az gemi uğrar. Astowell öylesine ilkeldir ki, tek bir büyücüsü ya da sihirbazı bulunmaz, ada halkı da sihir hakkında hiçbir şey bilmez – ki bu da gariptir, çünkü çoğu seyyahın bildiği gibi, Yerdeniz'in geri kalan yerlerinde sihre çok rastlanır.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968)

ASTRALAGUS DİYARI, Alpler'in yüksekliklerindedir. Karlı bölgeler kralı Astralagus'un yaşadığı yerdir. Astralagus, Alp ruhlarından yardım alır ve başı dertte seyyahlara yardım etmeye daima hazırdır. Ziyaretçiler Astralagus'un yalnızca onlara doğru yolu göstermekle kalmayarak, ruhsal öğütlerde de bulunacağını ve kayıp ruhlara şeylerin hakiki anlamına ilişkin arayışlarında rehberlik edeceğini göreceklerdir.

(Ferdinand Raimund, *Der Alpenkönig und der Menschenfeind*, Viyana, 1928)

ASTRALİA, bkz. SPECTRALİA.

AŞAĞILANMA VADİSİ, ZORLUK TEPESİ ile ÖLÜMÜN GÖLGESİ VADİSİ arasındaki vadi. Aşağılanma Vadisi'nin kötülüğün uğrağı olduğu söylenir ama aslında bölgedeki en bereketli ve barışçıl yerlerden biridir. Mütevazı adamlar burada zengin çiftlikler kurmuştur, yamaçlarda koyunlar otlar. Aklı çelecek hiçbir şeyin olmadığı bir yerdir, tefekküre dalmak ve derin derin düşünmek için birebirdir. Burada, geçmişte, SEMAVİ ŞEHİR'in Efendisi'nin kır evi dururdu; o günlerde insanlar vadide meleklerle karşılaşır, çayırlarda inciler bulurlardı.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival*

at the Desired Country, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the desired Country*, Londra, 1684)

AŞAĞI ROMANSİSTAN, bkz. ROMANSİSTAN.

AŞÇININ ADASI, Güney Denizleri'nde, gerçekten benzersiz kumlu plajları olan küçük bir tropik adadır. Işık değiştikçe, kumun da rengi değişiyor gibi görünür – bazen altınımsı olur, bazen opal renklidir, ardında yumuşak eğimli bir yamaçta yükselen yeşil ormanla tezat oluşturur. Seyyahlar adada yürümenin kolay olmadığı konusunda uyarılır, çünkü ağaçların altındaki çalılarla bitkiler sıktır ve patikaları çoğu kez göz kamaştırıcı çiçeklerden oluşan perdeler kapatır.

Aşçının Adası'ndaki tek yerleşim, ormandaki bir açıklıktaki kulübelerden oluşan köydür. Burası –adanın ilk sakinleri olan– bakır tenli bir halkın evidir, şimdi ise vaktiyle kuzey Londra'da aşçı olan beyaz bir kadın tarafından yönetilmektedirler. Kuşaktan kuşağa aktarılan kadim bir kehanete göre, adalılar bir gün denizden başında beyaz bir taçla yükselecek büyük beyaz bir kraliçe tarafından yönetileceklerdi.

Bu kehanet, garip şartlar altında gerçekleşti. Bir grup Londralı çocuğun eline, dileklerini yerine getiren bir sihirli halı geçti. Bir gün bir güney kıyısına gitme dileğini dile getirdiler ve oraya götürüldüler – o sırada halının üstünde duran aşçılarıyla birlikte. Yerliler aşçıyı, uzun süredir beklenen kraliçeleri olarak kabul etti. Bir süre sonra çocuklar adaya, tanıştıkları iyi huylu bir hırsızı getirdiler. Adam, sırf bu amaçla Deptford'dan getirilen Muhterem Septimus Blenkinsop'un gerçekleştirdiği törenle aşçı, ya da kraliçeyle evlendi.

Seyyahlara, Aşçının Adası'na bir ziyaretin boğmacayı neredeyse şıp diye kestiği hatırlatılır.

(Edith Nesbit, *The Phoenix and the Carpet*, Londra, 1904)

ÂŞIKLAR MAĞARASI, Cornwall'ın uzak ve dağlık bir bölgesindedir. Kısmen doğal, kısmen insan eliyle yapılmıştır.

Âşıklar Mağarası, düzgün, kar beyazı kayadan oyulmuş yuvarlak bir mağaradır. Duvarların tepesindeki üç küçük pencereyle aydınlatılır. Yüksek, kemerli çatısı, inceden inceye düzenlenmiş bir kubbe şeklinde tasarlanmıştır. Ziyaretçiler kilittaşında altın ve mücevherlerle süslenmiş bir taç görebilir. Mağara'nın zemini çimen kadar yeşil bir mermerdendir. Tam ortasında, yekpare kaya kristalden oyulmuş bir yatak yükselir; bir yazıt, mağaranın aşk tanrıçasına adandığını belirtir. Kapısı bronzdandır, biri sedirden, diğeri de fildişinden olan iki büyük çubukla kapatılır ve sadece içeriden açılabilir.

Bu doğal mağarayı bugünkü haline getiren mimar bilinmese de, tasarımın anlamı tarihçiler tarafından yorumlanmıştır. Mağara, aşkın sadeliğini simgelemek için yuvarlaktır; kurnazlık ya da ihanetin pusuya yatacağı köşe bucakları yoktur. Genişliği aşkın gücünü, yüksekliği de aşkın kilittaşı tarafından sembolize edilen erdeme özlemini ifade eder. Beyaz duvarlar ve yeşil zemin, sırasıyla dürüstlük ve sadakati temsil ederken, kristal yatağın yarı saydamlığı da aşkın şeffaflığını ifade eder. Kapı dışarıdan açılamaz, çünkü gerçek aşk, aşkın kapısının zorlanmaması gerektiğinin farkındadır. Nihayet, üç pencere de âşığın erdemlerini simgeler: şefkat, alçakgönüllülük ve terbiye.

Mağara'nın meşhur ziyaretçilerinden ikisi, İsolde'nin kocası Mark'ın kıskançlığı yüzünden Cornwall krallığı sarayından sürüldükten sonra burada kalan Tristan ve İsolde'ydi.

(Gottfried von Strassburg, *Tristan*, İS 13. yy)

AŞK ADASI, bkz. FİGLEFİA.

AŞK NEHRİ VE ÇEŞMESİ, Fransa'da, Ardennes'dedir. Çeşme altın ve kaymaktaşından işlenerek yapılmıştır, yansımasıyla çevresindeki yeşil çayırlığı aydınlatır. Tristan buradan su içsin de Kraliçe İsolde'ye olan aşkını unutsun diye büyücü Merlin tarafından yaratılmıştır. Sularının, âşıklar ne haldeyse bu hali değiştirmek gibi bir erdemleri vardır. Suyunun içeni âşık ettiği söylenen Âşıklar Nehri de yakınlardadır. Rinaldo önce birinden, sonra diğerinden içmek suretiyle, güzel Angelica'ya önce âşık olmuş, sonra da aşkını unutmuştu. (Ayrıca bkz. ALBRACA.)

(Matteo Maria Boiardo, *Orlando innamorato*, Milano, 1487)

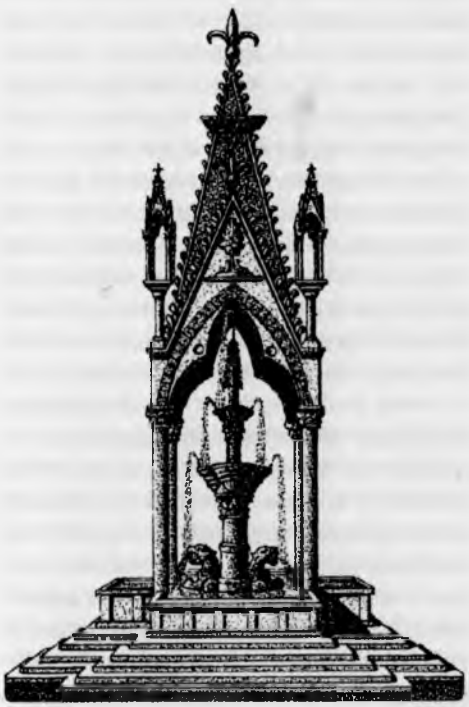

AŞK NEHRİ'nin yakınındaki altın ve kaymaktaşından yapılmış AŞK ÇEŞMESİ.

ATEŞ DAĞI, bkz. HES.

ATHNE, bkz. CATHNE.

ATHUNT, bkz. FLORA.

ATIKKÂĞITÜLKESİ, şimdiye kadar yayımlanmış olan bütün aptalca kitapların, bir kış ormanındaki yapraklar gibi, yığınlar halinde yattığı, yeri belirsiz bir ülkedir. Ülke halkı kötü kitaplardan daha kötü kitaplar yapabilmek için bu yığınları kazıp eşeler ve sonradan satacakları tozu ayırabilmek için zırvaları harman gibi savurur. Özellikle çocuk kitapları ile modern romantik kurmacada uzmanlaşanlar bu ticaretten hayli iyi para kazanır.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

ATLANTEJA, ATLANTİS'ten gelen yerleşimcilerin, Brötanya kıyısından yaklaşık yüz elli mil uzaklıkta inşa ettiği, ATLANTİK TÜNELİ'ndeki deniz kazasından kurtulmuş olanlar tarafından keşfedilmiş bir yeraltı şehridir. Bugün Atlanteja'dan geriye sadece harabeler kalmıştır – kırık dökük ya da dimdik ayakta sütunlar, bir fırtınanın ormanı yıkıp geçtikten sonra ardında bıraktığı manzarayı hatırlatan mahvolmuş tapınaklar, artık yosunlarla balıkların oturduğu evler, bir vakitler şık mobilyaların işgal ettiği boşluğu şimdi dökün tünün doldurduğu saraylar. Artık sualtı bitkilerinin kapladığı şehri doğudan batıya ve güneyden kuzeye kateden sokaklar, sualtı ufkuna doğru devam eder. Ancak, bütün bu harabelerin heybetli güzelliğini asıl pekiştiren şey, şehrin üstüne yıldız tozu yağıyormuş gibi görünen ve bu kadim yerlerde bir hayat varmış yanılsaması yaratan fosforlu mavimsi ışıktır. Işık, bu karanlık sularda gezen çok sayıda medüz ve denizanasından gelir. Hara-

ATLANTE'NİN ŞATOSU.

belerin içinde binlerce mikro-organizma da medüz ve denizanalarının ışığıyla karışınca, Atlanteja'nın surlarında tuhaf ve tekinsiz hareketlerle parıldayan solgun bir ışık verir.

(Luigi Motta, *Il tunnel sottomarino*, Milano, 1927)

ATLANTE'NİN ŞATOSU, Pireneler'de, Fransa ile İspanya'nın arasında, mağaralar ve korkunç yarıklarla oyulmuş sarp bir kayanın üstünde, yabanıl ve işlenmemiş bir vadidedir. Seyyahlar, burasının uzaktan, Cehennem'deki iblislerin dövdüğü söylenen demir duvarlarla çevrelenmiş azgın bir alev misali yanıyormuş gibi göründüğünü söylerler. Büyücü Atlante burada yaşar. Hipogrifiyle (bir tür kanatlı at, bir grifonla bir kısrağın yavrusu) dünyayı dolaşarak, güzel kızları kaçırır ve şatosunda onlardan fena halde faydalanır. Ziyaretçiler Atlante'nin sihirli kalkanından sakınmalıdır, çünkü büyücünün, kurbanlarının gözünü kamaştırıp boyun eğdirmek için bu kalkanın yansıtıcı özelliklerinden yararlandığı görülmüştür.

(Ludovico Ariosto, *Orlando furioso*, Ferrara, 1516)

ATLANTİK TÜNELİ, Fransız mühendis Adrien Géant tarafından tasarlanmış, uzunluğu 4.700 kilometre kadar olan, vaktiyle Avrupa ile Amerika'yı birbirine bağlayan bir sualtı demiryoludur. Tünelin inşasına, Manhattan adasının ucunda, 1924 yılında başlandı. İnşaat, metal ile suyun kaçınılmaz kimyasal reaksiyonlarından korumak için çimento ile astarlanmış muazzam boyda boru parçalarının suyun altına yerleştirilmesiyle ilerledi. Her parça bir sonrakine kauçuk kaplı demir cıvatalarla bağlanıyordu ki, borulara su sızması önlenebilsin. Bu muazzam tüp geçidin üstünde proje ilerledikçe başka işçiler, onu kaza yapıp denizin dibine düşerek inşaata hasar verebilecek muhtemel teknelerden korumak için sağlam bir demir ağ yaydılar. Borular doğru yerlerine çelik iplerle indirildiler. Suyla dolu oldukları için okyanusun dibine yavaş yavaş alçaldılar ki işçiler onları rahatlıkla yerlerine koyabilsin. Boruların yalnızca bir ucu kapanmıştı; açık uç, bir önceki parçanın ve suyu boşaltmakta kullanılan pompaların yanına yerleştirildi. Bir bölüm tamamlanınca, içerideki işçiler bir önceki parçanın ucunu kapatan demir duvarı yıkıyorlardı, tünel de böylece ilerliyordu. Bütün büyük girişimlerin küçük şeylerden doğduğu söylenir. Atlantik Tüneli de, Géant'ın aklına, çocukların sokakta, birbirinden tahta disklerle ayrılmış birkaç boş bölmeden oluşan

bir bambu kamışla oynadığını izlerken gelmiştir.

Okyanusun derinliği çok artıp parçalar artık emniyet içinde dibe indirilemez hale gelince, su geçirmeyecek biçimde sımsıkı kapatılmış koskocaman kutular denize bırakıldı ve paralel iki çizgi halinde yerleştirildi. İkisi arasına büyük demir kablolar yerleştirildi, boru parçaları da bunların üstüne kondu. Böylece tünel Atlas Okyanusu'nun altında bir tür sualtı köprüsü, birçok devasa şamandıra ile işaretlenmiş muazzam bir karayolu halini aldı. Atlantik Tüneli'nin Avrupa çıkışı, Fransa'nın Brest şehrinden çok uzakta olmayan, Brötanya'daki Pointe de Saint-Mathieu şehriydi.

Açılış günü olan 12 Mayıs 1927'de, ilk sualtı treninin geçişi sırasında, bir patlama tüneli sarstı ve Géant'ın eserinin büyük kısmını harap etti. Tren sualtında sıkışıp kaldı ama yolcular, dalgıç başlığı takıp yürüyerek Avrupa'ya dönmek suretiyle kendilerini kurtarmayı başardılar. Dönüş yolunda, ATLANTİS halkı tarafından kurulmuş kayıp şehirlerden biri olan ATLANTEJA'yı bulma şansına eriştiler. Neyse ki, bu patlamanın müsebbibi olduğu ve hem iş hem de aşk hayatında Géant'ın rakibi olduğu için kin yüzünden bu terörist girişimde bulunduğu söylenen Mac-Roller adlı kişi, adalet önüne çıkarıldı. Tünelden kalanlar, deniz tarafından yavaş yavaş aşındırıldı, şimdi ancak küçük harabeler ziyaret edilebilir. Proje asla yenilenmedi.

(Luigi Motta, *Il tunnel sottomarino*, Milano, 1927)

ATLANTİS, İÖ 9560'a doğru Atlas Okyanusu'nun suları altında kalan muazzam bir ada-kıtadır; bazı bölümlerinde hâlâ yaşanır ve buralar ziyaret edilebilir.

Kadim Atlantis'in elipse benzer bir şekli vardı, kuzeyden güneye 533 kilometre, doğudan batıya 355 kilometre uzanırdı. Denizin üzerinde yükselen sarp dağlarla çevrili bir yayladan oluşurdu. Dağ yamaçlarında ve dağ vadilerinde çok sayıda müreffeh köy vardı; balıktan yana zengin birçok dere ve nehir ovayı bereketli kılardı. Yeraltındaki taş ocaklarından sakinlerin altın kadar değer verdiği *oricalcum* adlı değerli bir maden çıkarılırdı. Sanayi ve sanat gelişmişti, Atlantis gemileri Avrupa, Afrika ve Amerika limanla-

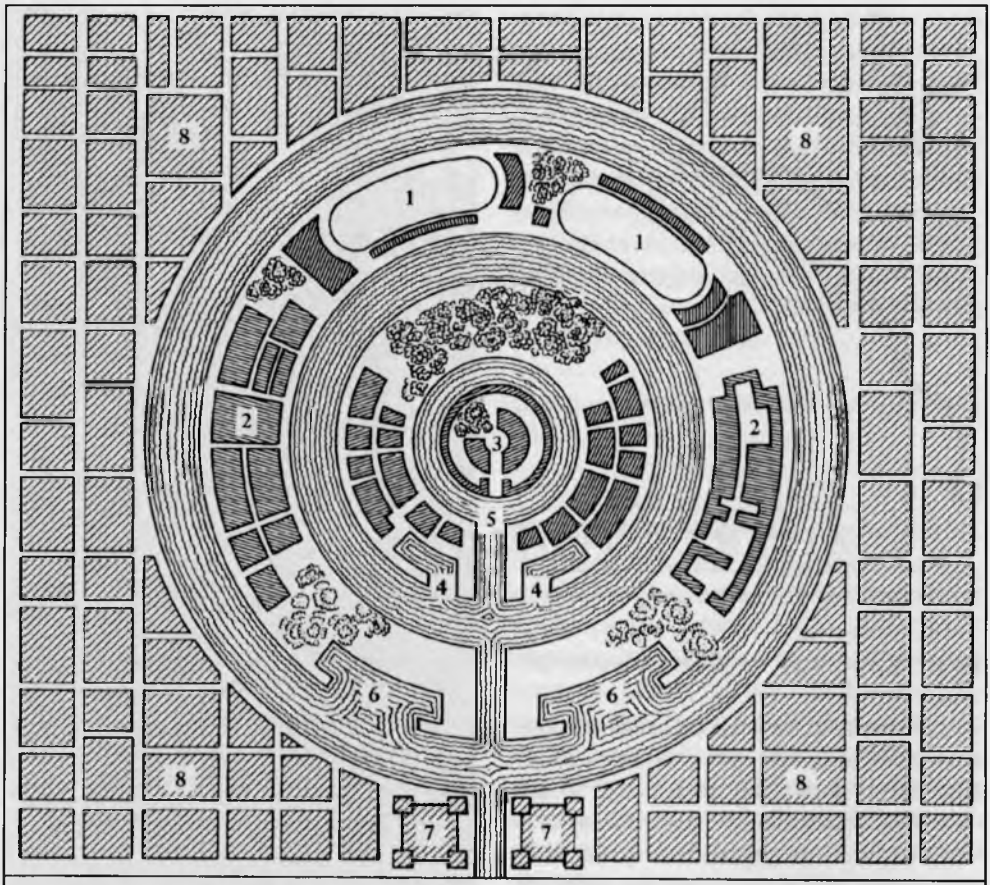

ATLANTİS Başşehir

1. Yarış pistleri
2. Jimnastik salonu ve Kışla
3. Kale, Kraliyet Sarayı ve Poseidon Tapınağı
4. İkincil limanlar
5. İç liman
6. Birincil limanlar ve Büyük Atlantis Limanı
7. Nöbetçi kuleleri
8. Depolar ve tüccar mahalleleri

rına uğrardı. Atlantis'in kara ve deniz kuvvetlerinde bir milyondan fazla adam vardı, ülkeye hem iç güvenlik, hem de yabancı topraklarda hâkimiyet sağlarlardı. Atlantis dünyanın dört bucağında kolonilere sahipti, Mısır'ı ve Yunanistan'ı bile tehdit etmişlerdi; Atinalıların bir Atlantis istilasını püskürttükleri ve bunu başarabilen ender halklardan biri oldukları söylenir.

Adı gene Atlantis olan başşehir, ovanın tam merkezindeydi, birbirlerinden derin kanallarla ayrılmış eşmerkezli toprak tabyası halkalarıyla çevriliydi. Merkezi çekirdek ya da birinci halka, çevresi 900 metre olan bir *oricalcum* duvarla korunurdu ve kaleyi, Kraliyet Sarayı'nı ve küçük kutsal bir ağaçlık içine yuvalanmış Poseidon Tapınağı'nı içerirdi; hem tapınağın hem de sarayın duvarları altınla süslenmiş gümüştendi. *Oricalcum* duvar, aynı zamanda bir iç liman olarak kullanılan ilk kanal vasıtasıyla ikinci halkadan ayrılırdı; ikinci kanal, teneke kaplanmış bir taş

duvarla korunurdu. İkinci kanalı üçüncü ya da ana halka izlerdi, öylesine genişti ki birkaç küçük orman ve çok sayıda bina içerirdi; bunların arasında jimnastik salonu, kışlalar ve at yarışı pisti yer alırdı – at yarışı, Atlantis'lilerin en sevdiği spordu. Üçüncü halka bronz bir duvarla korunurdu ve Atlantis'in Büyük Liman'ını barındıran üçüncü kanalla, dördüncü halkadan ayrılmıştı; dördüncü halka depoları ve tüccar mahallelerini içerirdi. Bütün kanallarla limanlar sualtı tünelleriyle birbirine bağlıydı, ve büyük Atlantis kadırgalarını saklamak için halkaların içine muazzam büyüklükte gizli yeraltı odaları inşa edilmişti.

Atlantis'e yok oluşu getiren afetin ardından adanın belli başlı iki bölümü mucizevi şekilde muhafaza edildi, biri Kanarya Adaları'nın iki yüz mil kadar güneybatısında, denizaltındaydı; Atlantis'in geri kalanını batıran aynı sismik hareketle yükseltilmiş olan diğeri ise, Büyük Sahra çölünde. Her iki yerdeki Atlantis halkının soyundan gelenler evrilip farklı özellikler geliştirmiştir ama her ikisine de giden ziyaretçiler belki de birkaç ortak özellik fark etmek suretiyle, kadim Atlantis'te hayatın nasıl olduğu konusunda bir fikir edinebilir.

Deniz altındaki Atlantis kalıntıları, 1926 yılında Profesör Maracot tarafından, bir dalgıç hücresinde okyanus derinliklerini araştırırken keşfedildi. Maracot nüfusun halen afetten önce tahminen bir çeşit basit gemi ya da sığınak olarak yapılmış muazzam bir binada yaşadığını buldu. Yüzyıllar boyunca öylesine çok kum ve çamur birikmişti ki, binaya artık sadece çatıdan girilebiliyordu. Özgün bina, laboratuvar, santral ve diğer bölümleri sağlamak için yapılan kazılarla genişletilmiştir. Binanın etrafında, Atlantis sokakları ve aslında üçüncü ya da ikinci halkada bulunan bir tapınağın harabeleri vardır. Karanlık Yüzün Efendisi'ne adanmış olan bu tapınak tamamen kara mermerden yapılmıştır. Kapının üstünde her yana fışkıran yılanlarıyla bir Medusa başı oyuludur; aynı desen, sadistik güzellik ve hayvani şehvet taşıyan sahnelerle birlikte, belli aralarla, duvarlarda da tekrarlanmıştır. Kırmızı mermerden bir tahtta, derin bir iğrenme hissi duymaksızın bakılamayacak bir şekil oturur: Adı ağza alınmayan bir tanrıyı temsil ettiği söylenir.

Atlantis'in bu bölümünün sakinlerinin derisi koyu renktir. Onlara, muhtemelen Yunanlı esirlerin soyundan gelen ve daha çok kömür madenlerinde çalışan bir beyaz köleler ırkı hizmet eder. Bu köleler Athena kültünü muhafaza etmiştir ama sualtındaki Atlantis'te ana din, Molok ya da Baal'e tapınmaktır. Baal Tapınağı, altın kapılı kare şeklinde bir odadır; duvarlar, büyük başlıklar giymiş grotesk şekillerle süslenmiştir. Rahip, elektrik ışıklarıyla çevrili olarak, küçük bir iskemlede Buda gibi oturur; arkasında, içine insan kurbanların, özellikle karma evliliklerden –Atlantis'lilerle köleler– olan çocukların atıldığı küçük bir fırın vardır, çünkü bu tür ilişkiler kesinlikle yasaklanmıştır.

Teknolojileri son derece gelişmiştir. Atlantis'li bilim adamları şarabı, kahveyi, çayı ve unu, doğal maddelerinkilerle aynı özellikleri taşıyacak bir şekilde kimyasal olarak üretmenin yolunu bulmuşlardı. Zihni imgelerini bir perdeye yansıtarak ve sonra da film gibi izleyerek, tarihlerini ve geleneklerini muhafaza etmeyi de başarmışlardı. Ziyaretçiler bu şekilde geriye ilk kalanlar tarafından kaydedilmiş olan Atlantis'in yok oluşuna da tanık olabilirler.

Atlantis'lilerin sualtı dilini öğrenmek son derece zordur. Aslında bu dil, bir Avrupalının taklit etmesinin neredeyse imkânsız olduğu ve hiçbir Avrupa alfabesiyle temsil edilemeyen tuhaf törpü sesleri ve tıkırtılar içerir. Kurutulmuş balık mesanesi üzerine sağdan sola yazılır; bu madde üzerine pek çok kitap basılmıştır. Köleler, bir tür eski Yunanca konuşur.

Atlantis'in bu bölümündeki hayvan varlığı, son derece tehlikelidir. Okyanus yatağında Newfoundland köpekleri kadar büyük, siyah-beyaz kaplanyengeçleri sürünür, kayalar arasındaki kaygan boşluklarda ze-

hirli kırmızı yılanbalıkları pusuya yatar. Otuz ayak uzunluğundaki vatozlarla dev denizakreplerine sık sık rastlanır, denizyılanlarına da; ancak bir tür –siyah-gümüşi renkte ve iki yüz ayaktan uzun olanı– hayli enderdir. Yarım ar kadar yer kaplayan dev kalkanbalığından, boyu otuz inçi bulan *marax* ya da dev kerevitten (*Crustaceus maracoti*) ve piranhaya benzeyen küçük bir balık olan *Hydrops ferux*'tan kaçınmak isabet olur. Ancak bu bölgedeki en garip hayvan, ışıklı bir merkezi olan yeşilimsi bir bulutu andıran, kısmen organik ve kısmen de gaz halinde bir yaratık olan *praxa*'dır; gözlerini oyup yemek için insanları avlar.

Atlantis'ten geriye kalanların diğer kısmı, birkaç yıl önce, 1897'de Marhonge ile Saint-Avit'in liderliğini yaptıkları bir Fransız keşif gezisi sırasında keşfedilmiştir. Bu iki subay, Ahaggar dağ silsilesindeki Geni Dağı'nın eteklerinde bir mağarada birtakım garip yazılar bulduktan sonra, rehberleri tarafından haşhaşla uyutulmuş ve yarların derinliklerine götürülmüştü, burada Büyük Sahra çölündeki en güzel vahalardan birini bularak hayretler içinde kaldılar. Heyetin üyelerinden biri olan Dr. Le Mesge, bunun uzun zamandır kaybolmuş Atlantis kıtasının bir parçası olduğunu anlayarak, Miletos'lu Dionysios'un *Atlantis'e Seyahatler*'ini okuduktan sonra geliştirdiği bir kuramı doğrulamış oldu; Dr. Le Mesge, Diodorus Siculus'un sözünü ettiği elyazmasını Fransız Toprakları'ndaki Dax'ta bulmuştu.

Bu vaha krallığı, görenekleri turizmi teşviğe pek yaramayan Kraliçe Antinea tarafından yönetilir. Erkek ziyaretçiler önce kraliçeyle nişanlanır, sonra da öldürülür ve itinayla mumyalanır. Mumyalama süreci eski Mısırlılarınkinden farklıdır. Önce deri gümüş tuzlarıyla boyanır; sonra vücut bir *oricalcum* sülfat banyosuna yatırılır. Bir elektrik alışverişi meydana gelir ve vücut, gümüşten daha değerli, altından daha ender som metalden bir heykele dönüşür. Bu görkemli yaratılar kraliyet odalarını süslemekte kullanılır, bu mumyaların yerleştirildiği özel oyukların sayısı son sayımda 120'ydi – ancak sadece 54 tanesi doluydu.

(Platon, *Kritias*, İÖ 4. yy; Platon, *Timaios*, İÖ 4. yy; Pierre Benoit, *L'Atlantide*, Paris, 1919; Sir Arthur Conan Doyle, *The Maracot Deep*, Londra, 1929)

ATNİNİ, bkz. KARGAD İMPARATORLUĞU.

ATROCLA, bkz. HİKMET ADALARI.

ATUAN, bkz. KARGAD İMPARATORLUĞU.

ATVATABAR, tam Amerika kıtasının altında yatan ve Kanada'dan yaklaşık Ekvador'a kadar uzanan muazzam bir yeraltı ülkesidir. 1891 Mayısında, *Kutup Kralı* gemisinde bulunan Binbaşı Lexington White ve Yüzbaşı William Wallace tarafından keşfedilmişti. Atvatabar'a giden ziyaretçi, ülkeye, girişi Kuzey Kutbu olan muazzam büyüklükte bir mağaradan ulaşabilir. Asla batmayan ve tropiklere benzer bir iklim sağlayan bir iç güneş, ısıyı ve ışığı sağlar.

Atvatabar'lılar yakışıklıdır ve tenlerinin altın sarısına çalan bir rengi vardır. İcada çok yatkındırlar: yarattıkları şeyler arasında yağmur yapan makineler, deniz demiryolları ve tekerleksiz bisikletler vardır.

Atvatabar hükümeti, seçimle işleyen bir monarşidir – kral ve soylular, ömür boyu seçilir. Yasama organı ya da Borodemy ve Kraliyet Sarayı, başşehir CALNOGOR'dadır. Kara kuvvetleri ile hava kuvvetleri birleşmiştir; askerler, küçük bir dinamoyla çalışan manyetik kanatlar yardımıyla uçar. Karadayken, çelikten yapılmış ve *bockhockid* adı verilen bir tür kocaman devekuşuna binerler. Buhar makineleri ve barut bilinmez. Altın, demir kadar yaygındır.

Atvatabar dili, son derece karmaşıktır. Alfabe, İngiliz alfabesinin bir transpozisyonudur. *A*, *o*'dur, *b*, *p*'dir, vs. Örneğin, "Hello" ("Merhaba") *Vszzc*'dir. İnzibat Çavuşu Flathootly'nin dediği gibi, Atvatabar dili, "güne-

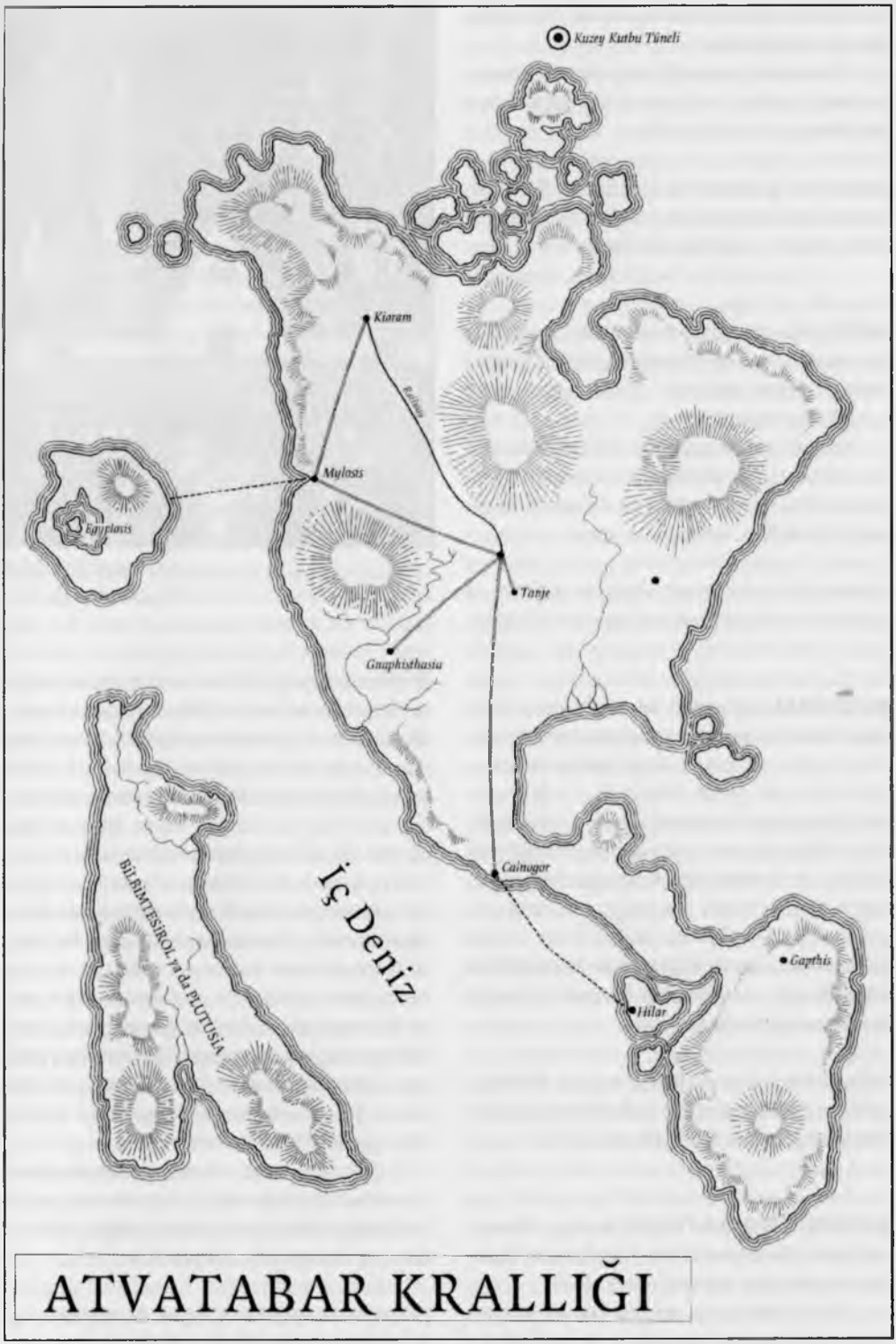
Kuzey Kutbu Tüneli
Kiaram
Mylasis
Egyptasis
Tanje
Gnaphisthasia
Calnogor
İç Deniz
BİLBİMTESİROL ya da PLUTUSİA
Gapthis
Hilar
ATVATABAR KRALLIĞI

şin altında öğrenilecek en zor dil olan İrlanda diline beş basar".

Atvatabar bayrağı, bir menekşe tarlasındaki, parlak yeşil bir daire tarafından çevrilmiş pembe bir disktir.

(Jean Paul [Johann Paul Friedrich Richter], *Leben des vergnügten Schulmeisterlein Maria Wuz in Auenthal*, Berlin, 1793)

AUDELA, insan gözü ve duyularının ötesinde yatan her şeyin ülkesi. Peçe asla kaldırılamaz, ama sık sık yırtılır. İnsanlar, peçedeki boşluklara "yangın" der.

Audela önceleri, POİCTESME'li Manouel'in aşkıyla ölümlü biçimine bürünen Kraliçe Freydis tarafından yönetilirdi. Kraliçe şimdi SARGYLL Adası'nda yaşıyor.

(James Branch Cabell, *Figures of Earth. A Comedy of Appearances*, New York, 1921)

AUENTHAL, Almanya'da, Scheerau kenti yakınlarında bir nehir üzerinde bir köy. Bu köy, başka yazarların kitap isimlerini kullanarak kitaplar yazan Maria Wuz adlı orgcu ve öğretmenin memleketi olduğu için ünlenmiştir. Bu alışkanlık, ve anakronizme yönelik sağlıklı bir aldırmazlık, onun bütün kitapların kendi kitaplarından çalındığına inanmasına yol açmıştı. Elindeki tek başka kitap, büyük bir esin kaynağı saydığı Leipzig Kitap Fuarı kataloğuydu. Herr Wuz'un eserlerinin basılıp basılmadığı bilinmiyor.

(Jean Paul [Johann Paul Friedrich Richter], *Leben des vergnügten Schulmeisterlein Maria Wuz in Auenthal*, Berlin, 1793)

AUËRSPERG ŞATOSU, kuzey Almanya'daki Schwartzwald'da (Karaorman) bulunan, Auërsperg ailesinin mülküdür.

Axël Auërsperg, on dokuzuncu yüzyılın ortasında kara büyü sanatlarını burada öğrendi. Şato Ortaçağ işidir ama muhtemelen defalarca restore edilmiştir. Dikkate değer az sayıda kulesi ve kara büyü ayinlerinde kullanılmış malzemelerden bazılarının özenle muhafaza edildiği muazzam bir salonu vardır: nesli çoktan tükenmiş hayvanların leşleri, simyacı donanımı ve karaağaçtan yapılmış uzun raflar üzerinde saklanmış kitaplar. Duvarlara, Sarazen silahları ve kalkanlarıyla birlikte, akbabalar ve kartallar, kanatları açık halde çivilenmiştir. Kapılar, duvar halılarıyla, zemin de ayı ve tilki postlarıyla kaplıdır. Schwartzwald'ın karanlık ormanlarının göründüğü dar pencerelerinin hepsi gotik üsluptadır. Bütün mobilyalarda, Auërsperg ailesinin iki altın sfenks tarafından taşınan arması vardır, şiarı da *AltiUs rEsurgeRe SPERo Gemmatus*'tur.

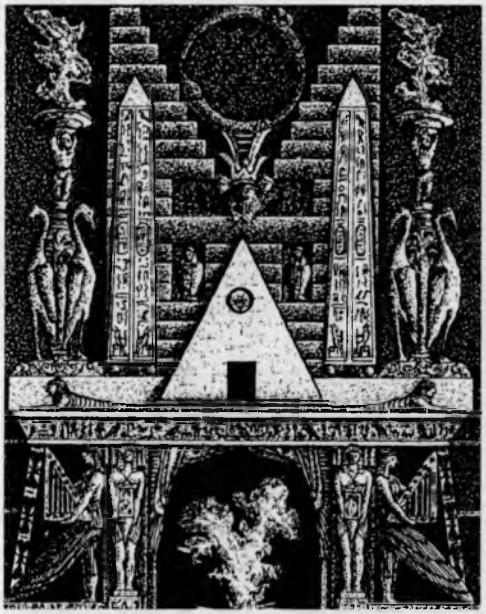

Schwartzwald'da AUËRSPERG ŞATOSU'nun Büyük Salon'undaki şömine.

Şatonun altında, kadim kahramanların heykellerinin sıralandığı muazzam bir geçitler labirenti yer alır. Bu mahzenlere, ezelden beri aile üyeleri gömülegelmiştir.

(Philippe-Auguste, Comte de Villiers de L'Isle-Adam, *Axël*, Paris, 1872)

AUSPASİA, şöhret iddiasının belli başlı mesnedini sakinlerinin konuşkanlığının oluşturduğu bir krallık. Başşehrinin dünyanın en gürültülü başşehri olduğu söylenir, hatta New York'tan bile gürültülüdür. Halkın son derece konuşkan yapısı –özellikle güneylilerin– ülkenin parlamentosunun neden sadece bir gevezelik mekânı halini aldığını açıklar. Auspasia sürekli olarak ünlü hatiplerin kışkırttığı kavgacı hiziplere bölünür, iktidar da pratikte birkaç hitabet ustasının elinde durur. Koskocaman salonlardaki halka açık büyük toplantılar, muazzam kalabalıkları çeker; konuşmalar önceden hazırlanmaz (çünkü konuşmak, düşünmekten çok daha önemlidir, doğaçlama sanatı en önemli şey halini almıştır). Hatiplerin büyük siyasi kariyerler yapmaları ve bir toplantıdan diğerine koşarak muazzam servetler toplamaları pekâlâ mümkündür.

Şüphesiz, ülkeyi kısa süre önce yıkıp geçmiş olan iç savaşın altında, bu hitabet tutkusu ve yol açtığı siyasi bölünmeler yatar. Çatışma'nın pek az ayrıntısı halka açıklandı, ancak yenilgiye uğrayan muhalefetin Morania mahkûmlar adasına sürgün edildiği biliniyor; kaçma girişiminde bulunan az sayıda mahpusun da köpekbalıkları tarafından yendiği belirtildi.

Auspasia'lıların tiyatroya karşı duyduğu coşkunun altında da şifahi söze karşı duyulan ulusal aşk yatar. Tiyatro ilgisi öyle büyüktür ki aktörler, sahne amirleri, hatta sahne teknisyenleri bile umut vaat eden yazarlara öğüt ve yorum sunma fırsatını kaçırmaz. Bir oyunun, yazar tarafından tasarlandığı biçimiyle sahneye ulaşmasına çok ender rastlanır – çoğu kez, yapımda çalışan kişiler tarafından tamamen değiştirilir. (Amerikan yayınevlerinde bu sürece "editörlük" denir.) Auspasia'nın en önemli oyun yazarı, trajedileriyle tanınan ünlü Justin Babilot'dur.

Ülkenin belli başlı kültürel örgütü Ulusal Kurum'dur. Saygın üyeleri arasında (salyangoz hakkındaki araştırmasıyla ve salyangoz yetiştirme konusunda devlet tekelini kırmadaki rolüyle meşhur olan) Cussack ve (icat ettiği zehirlerle bilinen) Scrube de vardır. Scrube'ye, daha ziyade, zehirleri yalnızca hukuk ve özgürlüğün düşmanlarına karşı kullanıldığı için iyiliksever gözüyle bakılır. Kraliyet Ahlak ve Doğal Bilimler Şirketi de aynı derecede meşhurdur, Daimi Sekreteri ise, Auspasia felsefesiyle etiğine bir disiplin duygusu katmaktan sorumlu efsanevi Mascarol'dur – daha önce bunlar, ülkenin düşmanlarının geleneksel nitelikleriydi.

Ancak belki de Auspasia'nın yetiştirdiği en dikkate değer bilim adamı, çelişkili bir biçimde, ülkesinde bile hemen hemen hiç tanınmayan biridir. Leonard sessiz, çekingen bir adamdır, eserlerinin çoğuna başka bilim adamları sahip çıkıp bunları bastırmıştır. Kendisinin finanse ettiği on yıllık münzevi bir araştırmanın ardından, yaşayan bir organizmanın nasıl yeni işlevler edinebileceğini tanımlayan kısa ama temel risalesi *Farklılaşmış Organik Unsurların Süratli İşlevsel Mutasyonları*'nı yazmayı başarmıştır. Daha meşhur meslektaşlarını da dahil etme çabalarına rağmen, henüz hiç kimse bu yeni ve önemli araştırmayla ilgilenmemiştir ve Auspasia'nın en parlak bilim adamı, hâlâ keşfedilmeyi beklemektedir.

(Georges Duhamel, *Lettres d'Auspasie*, Paris, 1922; Georges Duhamel, *Le dernier voyage de Candide*, Paris, 1938)

AUTONOUS'UN ADASI, muhtemelen Atlas Okyanusu'ndadır. Bereketli ve güzeldir; iklimi ılık ve ılımlı olup, fırtınalara ender rastlanır. Hayvan varlığı arasında keçiler, geyikler ve deniz kuşları vardır. Adanın güneyindeki bir ada, bir kunduz kolonisini barındırır. Hiç yırtıcı hayvan olmadığı için kunduzlar yuvalarını su yerine kuru toprakta kurarlar. Adaya, Orthotinia Dükü Eugenius'un oğlu Autonous'un adı verilmiştir. Autonous, anne babasıyla birlikte –Eumathema Üniversitesi'yle ünlü– Epinoia Krallığı'ndan sürgün edildikten sonra deniz kazası geçirip bu adaya çıkmış, düşes de bu adada ölmüştü.

Beş fersah uzakta daha küçük başka bir ada vardır, dük bir kazada Autonous'tan ayrılınca burada mahsur kalmıştı. Autonous kendi adasında on dokuz yıl yalnız başına yaşadı, doğayı gözleyerek kendini eğitti. Dük ve oğlu sonunda Epinoia'dan gelen bir gemi tarafından kurtarıldılar.

Anonim, *The History of Autonous, containing A Relation how that Young Nobleman was accidentally left alone, in his Infancy, upon a desolate Island; where he lived nineteen years, remote from all Humane Society, 'till taken up by his Father. With an Account Of his Life, Reflections, and Improvements in Knowledge, during his Continuance in that Solitary State. The Whole, as taken from his own Mouth*, Londra, 1736)

AVALLONE, bkz. TOL ERESSËA.

AVALON, hiç rüzgârın esmediği ve dolu, yağmur ya da kar yağışının hiç bilinmediği bir yerde, bostanları ve ağaçlık boşlukları bulunan yüksek otlu çayırlarla çevrili, güzel bir göl ve kayalık adadır.

Adada, Arimatya'lı Yusuf tarafından inşa edilmiş küçük bir kilise vardır; Avalon'un geri kalan kısmında, dünyadaki bütün sihirleri bilen bir kadınlar ırkı yaşar.

Burada büyük bir mucize meydana gelmiştir. CAMELOT'lu Kral Arthur, büyücü Merlin tarafından buraya getirildiği vakit, sudan bir el çıkmış ve Kral'a, hayatı boyunca ona iyi hizmet edecek olan Excalibur adlı kılıcı uzatmıştır. Sudaki o elin, Gölün Hanımı'na ait olduğu söylenir.

Kılıcı Avalon'da alan Arthur'un, ömrünün sonunda onu buraya geri getirmesi gerekiyordu. Sir Bedivere'den onu gerisin geri göle atmasını istedi; el yeniden göründü, kılıcı yakaladı ve gözden kaybolmazdan önce onu şöyle bir salladı.

Kral Arthur ölmeye Avalon'a işte böyle döndü ve buradan da dört kraliçe –Morgan Le Fay, Gölün Hanımı, Kuzeyboraları Kraliçesi ve Çorak Topraklar Kraliçesi– tarafından son yolculuğuna çıkarıldı.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu*, İS 13. yy; Sir Thomas Malory, *Le Morte d'Arthur*, Londra, 1485; Alfred, Lord Tennyson, *The Idylls of the King*, Londra, 1842-85)

AVATHAR, bkz. AMAN.

AVONDALE, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'nin güneyinde kurulmuş birkaç ocaktan (*phalanster*) biri olan Birleşik Avondale Ocağı'nın yeridir. Ocak hoş bir kırdadır, bahçeleri özellikle pek latiftir. Yosunlu küçük bir vadiden dans eden bir derecik akar, topluluğun biraderleriyle hemşirelerine hoş bir gezinti sağlar.

Ocak, Başpapaz ve Yaşlı Biraderler tarafından yönetilen hiyerarşik bir topluluktur, insanlığın yüce gelişimine adanmıştır. Bütün üyeler kendilerini, insanoğlunun geleceğinin kâhyaları gibi görür. Dinsel formülleri, topluluğun temel inançlarını özetler: "Kozmos sonsuzdur, insan ise uydu üyeleri arasında en küçük olanın yüzünde bir parazitten ibarettir. Keşke Kozmos sistemindeki kendi küçük yerimize erişebilmek için bize yakışan saygı ve alçakgönüllülükle hareket edebilsek! Evrensel İnsanlık adına, böyle olsun." İnançları, Darwinvari bir evrim kuramı da içerir.

Ocağın bütün üyeleri çalışır ama iş günü beş saate indirilmiştir. Her üyenin on günde bir yirmi dört saatlik tatili vardır – on günlük döneme "onluk" (*decade*) denir.

Topluluk genelde tarımsal niteliklidir, yaygın sebze bahçeleriyle çevrilidir. Cinsiyete göre bir iş bölümü vardır – evlenmemiş kadınların çoğunluğu, topluluğun revirinde hemşire olarak çalışır.

Ziyaretçiler, ocakta bireysel duyguların daima topluluğun hayrına tabi olduğunu fark edecek. Örneğin, evlenme izni bütün

topluluktan alınmalıdır, önerilmiş eşleşmeye karşı makul itirazlar yoksa, verilir de. Çift ancak evlenme izni alınınca öpüşebilir.

Ocak bir bütün olarak insanlığın iyileşmesine adandığı için, sakat ya da deforme doğmuş bütün çocuklar acısız bir şekilde öldürülür. Buna cinayet değil, çocuğa uygun olmadığı bir hayattan kurtulma hakkı verme diye bakılır. Avondale'liler durumu, böyle bir çocuğun bir sağlıklı insanlar toplumunda mutsuz olacağıyla, kızdıran bir bağımlılığa itileceğiyle açıklarlar. Bunun anne ve baba için zor olabileceği kabul edilir ama daha üstün olan soyut merhamet, genellikle aşağı daha somut kaygılara üstün çıkar. Sakat bir çocuk doğduğunda, bu haber dört onluk boyunca anneden gizlenir, fizyologlar ve diğer doktorların bir tedavinin mümkün olup olmadığına karar vermeleri için dört onluk daha geçirilir. Umut yoksa, çocuk narkozla öldürülür.

Bir annenin, "aşağı" merhamet duygularına yenik düştüğü tek bir kayıtlı olay vardır. Adı Olive olan birinin çocuğu, deforme ayaklarla doğmuştu. Olive çocuğunu dünyadan kendisi kurtarmak için yalvardı, izin verildiğinde de hem kendini hem de çocuğu öldürdü.

(Grant Allen, "The Child of the Phalanstery", *Twelve Tales*, Londra, 1899)

✶

AVRA, bkz. TENHA ADALAR.

✶

AVUSTRALYA, Cava'nın güneydoğusunda büyük bir ada, aynı isimli kıtayla karıştırılmaması gerekir. Kıyı bölgesinin büyük kısmı kurudur ve oturmaya elverişli değildir.

Avustralya iki ana ülkeye ayrılır: Doğuda SPOROUMBİA, batıda da SEVARAMBİA. Kıyıda birkaç tane kayalık ada vardır.

(Denis Veiras, *Histoire des Sevarambes, peuples qui habitent une partie du troiséme continent, communement appelé la terre Australe. Contenant une relation du gouvernement des moeurs de la religion, et du langage de cette nation, inconnue jusques à présent aux peuples de l'Europe,* Amsterdam, 1677-79)

AWABATH, bkz. KARGAD İMPARATORLUĞU.

AWDYHH, bkz. TIMARHANE.

✶

AXEL'İN ADASI, adını Profesör Lidenbrock'un, 1863'te SAKNUSSEMM'İN KORİDORU'ndan geçerek dünyanın merkezine seyahat eden o meşhur keşif heyetinin bir üyesi olan yeğeninden alan ve yeraltındaki LIDENBROCK DENİZİ'nde bir yerlerde bulunan küçük, kayalık bir ada. Ada, İzlanda'nın 620 fersah kadar doğu-güneydoğusundadır, yani tam İngiltere'nin altındadır. Kocaman bir deniz memelisi biçimindedir.

Adanın ortasından, suyu hep 163 santigrad derece olan muazzam bir gayzer yükselir. Rezervuarında birikmiş buharların basıncındaki değişimler nedeniyle, gayzerin fışkırışları son derece düzensizdir.

(Jules Verne, *Voyage au centre de la terre*, Paris, 1864)

✶

AYI ADASI, Amerika Birleşik Devletleri kıyısı açığında, TALİH ADASI yakınlarında, kasırga ve su baskınları bölgesindedir. Adanın adından da anlaşıldığı gibi, baskın tür ayılardır. İki ayakları üzerinde yürür, toprağı eker ve ekinleri dererler. İnsanlar ise, dört ayak üzerinde yürür, ormanlarda yabanıl bir hayat yaşar, ayılara kölelik ya da yük hayvanlığı ederler.

Ayılar arka ayakları üzerinde yürümeye başlayınca, *ursinite* (ayı hastalığı) derdi de çekmeye başladılar – sabırsızlık, sürekli yenilik arzusu ve modaya karşı bitmez tüken-

mez bir ilgi. Dişi ayılar artık yalnızca kürk giymekle yetinmiyorlar, zengin elbiseler ve gösterişli mücevherler de istiyorlar.

Ziyaretçiler, Ayı Adası'na kırsal şölenlerin yapıldığı hasat döneminde gelmeye çalışmalıdır. Bu şölenlerde ayılar dans edip şarkı söyler, bir şölen kraliçesi seçer ve onu tatlı kokulu güllerle taçlandırırlar.

(Abbé Balthazard, *L'Isle Des Philosophes Et Plusieurs Autres, Nouvellement découvertes & remarquables par leur rapports avec la France actuelle*, Chartres, 1790)

AYIRAN SEL, kaynağını Büyük Dağlar'dan alıp, iki yüz milden fazla mesafe aşarak ağzındaki görkemli Ayıran Sel şehrine doğru akan koca bir nehirdir. Denize yakın kısmında tekneler seyredebilir, ancak üst kısmında nehir çorak bir araziden geçerken üç ana kola ve çok sayıda küçük sulara bölünür. Daha da kuzeyde ise bir dağ dizisini aşar, burada hem kuvvetle akar, hem de suları derindir.

Ayıran Sel'in üzerinde köprü yoktur, suyu boğulmadan sadece kuşların geçebildiği söylenir. Sel'in alt bölümlerinde, Longshaw kentine doğru uzanan Sahipsiz Orman'ın ağaçları dizilidir. Ağaçlar kereste elde etmek için yerel sakinler tarafından kesilir, yerel halk ayrıca bolca geyik bulunan koruda avlanır da.

Sel'in üst bölümleri, seyyahların son derece konuksever bulacağı Doğu ve Batı Vadiler ülkesini böler, ya da ayırır. Bu bölgede yerleşimler küçüktür ve rüzgârlı vadilere serpiştirilmiştir.

Doğu Vadi'de sondan ikinci çiftlik olan Wethermel, nehrin üst tarafındaki yerleşimlerin tipik bir örneğidir. Ev, baskın rüzgârlardan korunmak için güneybatıya bakar ve bir tür barınak görevi gören bir tepecik altında inşa edilmiştir. Domuz ve koyun yetiştirilse de, çiftliğin başlıca ürünü tahıldır. Wethermel, Ayıran Sel şehrinin kralı ve loncaları arasında çıkan savaşta, koruyucusu olan cüce Çelikkafa tarafından kendisine verilen sihirli silahlarla savaşmıştır. Sihir ve cücelerin varlığı, bu bölgedeki hayatın bir parçasıdır.

Vadiler'deki hayatı nehir zorlaştırır. Onu aşmak imkânsız olduğu için Doğu ve Batı arasındaki iletişim de azdır. Noel'de ve Yazortası'nda her iki kıyıdaki insanlar, kıyıdaki kayalık bir çıkıntıdan oluşan Yarık Tepe Koyu'nda toplanır. Burada, Sel'in üstünden haykırarak törensel kutlama alışverişinde bulunurlar. İletişim sorununu gösteren bir şey de Osborne ile Elfhilde'nin hikâyesidir. İki âşık yıllar boyunca suyun üstünden selamlaşmak zorunda kalmış ve ancak sonunda onları uzaklardaki Efendisiz Orman'da birleştiren uzun ve tehlikeli seyahatlerin ardından yüz yüze gelebilmişlerdir.

(William Morris, *The Sundering Flood*, Londra, 1897)

AYI ÜLKESİ, DÜNYANIN ÖTESİNDEKİ ORMAN'ın güneyindeki dağlardan ÇIPLAKSUR'un üstündeki tepelere kadar uzanan, dar bir geçitle ulaşılan muazzam diyardır. Alçak yörelerde bulunan gri renkteki sırtlar, kuzeyden güneye uzanır; yaylalarda fındık ve ağaç çileği yetişir, ancak Ayı Ülkesi'nin büyük kısmı kavruk otlaklarla kaplıdır.

Kuzey ve doğu bölgelerinde yarı yabani, uzun boylu, uzun kırmızı saçlı bir halk yaşar. Erkekler ciddi ve ağırbaşlıdır, büyük ve saçaklı sakalları vardır, kadınlar alımlıdır. Koyun postu ya da geyik derisinden yapılmış ve üstlerini anca örten giysiler giyerler, bileklerine altın bilezikler, başlarına da mavi taşlardan yapılma taçlar takarlar. Silahları, sopa, çakmaktaşı balta ve ucunda ya kemik ya da çakmaktaşı olan mızraklardır. Çimli topraktan yapılmış, damı sazlarla örtülmüş yuvarlak kulübelerde yaşarlar.

İnsanları kabile toplantıları ile dini toplantılara davet edip, ortasında taş bir tahtın bulunduğu, dikili taşlardan yapılmış bir daire olan Hüküm Halkası'na getirmek için, işaret taşıyan ulaklar gönderilir. *Motes* de-

nen toplantılar sırasında, ihtiyar bir kabile reisi, iki yanında savaşçı giysili iki kadınla, tahtta oturur.

Ayı'ların dini, bir tanrıçaya sunulan kurbanlar çevresinde döner. Bu tanrıçanın, ilk ataların gelişinden önce onları yöneten bir kabile anası olduğuna inanılır. Yabancılar hoş karşılanmaz.

(William Morris, *The Wood Beyond the World*, Londra, 1894)

AYNA ÜLKESİ, Oxford'da, Christ Church College Dekanlığı'nın ötesinde bir ülke. Seyyahlar buraya ulaşmak için, Dekan'a ait olan bölüme girip, büyük şömine çerçevesinin tepesinde muazzam boyda bir aynanın bulunduğu oturma odasına ilerlemelidir. Ziyaretçiler, Victoria devri işi çan şekilli kavanozlar içindeki kuru çiçek vazolarından itinayla kaçınarak şömine rafına tırmanmalı ve camdan geçerek Ayna Ülkesi'ne girmelidir. Cam, parlak gümüşümsü bir sis gibi eriyip gidecektir.

Öbür taraftaki oda, Dekan'ın oturma odasına çok benzer ama o kadar tertipli değildir. Bu odada bulunan farklı unsurların kendilerine özgü bir hayatları vardır, ziyaretçilerin saatin arkasının onlara ufak tefek yaşlı bir adamın yüzüyle sırıttığını görünce şaşırmamaları tavsiye olunur.

Aynanın arkasındaki oda ülkenin içine doğru uzanır ve damalı tarlalar, tepeler, ormanlar ve dereciklerden oluşan hoş bir peyzaj halini alır – ancak manzaranın tam bir tasviri yapılamaz. Gerçekten de, seyyahlar Ayna Ülkesi'nin bir sürekli değişen fiziksel nitelikler mekânı olduğunu görecekler. Birden, hiçbir uyarı olmaksızın, kendilerini farklı bir mekânda bulacaklar; çünkü Ayna Ülkesi uzamdaki gereksiz harekete ve zamanın geçişine ilişkin her türlü oyalanmayı, ağırdan almayı ortadan kaldırmıştır. Örneğin, birkaç saniye önce bir bahçedeki çiçeklere hayran hayran bakan ziyaretçi birkaç saniye sonra kendini bir tren vagonunda otururken bulabilir. Bu vagondan *hiç* zaman geçirmeden bir ormana; ormandan da her haliyle İngiliz, hoş bir eski dünya dükkânına aktarılırlar; derken dükkândan, uzayıp giden hoş bir suya. Ayna Ülkesi, Zenon'un uzamı reddedişinin elle tutulur bir kanıtıdır. Gerçi ülke milkare olarak hatırı sayılır miktarda alana sahiptir ama, ülkedeki farklı yerlere bu milleri aşarak varamazsınız. Normal koşullar altında, *A* noktasından *B* noktasına ulaşmak için önce *C* noktasından geçmek gerekir; *C* noktasına erişmek için de önce *D* noktasına erişilmelidir, ve bu böyle gider. Bu imkânsız ilerlemeden kaçınmak için, Ayna Ülkesi'nin ziyaretçileri bir noktadan diğerine, aradaki uzamı geçmenin gereksiz ve sonsuz zahmeti olmadan ilerler.

Zaman da Ayna Ülkesi'ndeki ziyaretçilerin göz önüne alması gereken bir öğedir. Ziyaretçilerin kendi ülkelerinde zamanın ileri doğru aktığını doğal karşılamaları mümkündür (hatta muhtemeldir) – yani şimdiden geçmek suretiyle geçmişten geleceğe doğru; kendi ülkelerinde saat beş olduğu zaman, hemen sonra beşi bir geçe, derken beşi iki geçe olacağını güvenle varsayabilirler.

Ayna Ülkesi'nde ise işler böyle yürümez. Her şeyden önce, kişisel zaman, başkalarının zamanını etkilemeksizin, isteğe bağlı durdurulabilir. İnsanlar belli bir yaşta büyümeye tamamen son vermeyi seçebilirler (ama bazen bunun için bir yardım eli gerekebilir), bu arada ülkenin geri kalanı normal şekilde ilerler. İkinci olarak, Ayna Ülkesi'nde zaman ileri olduğu gibi geriye doğru da aktığı için, çok daha sonra olacak şeyleri hatırlamak mümkündür. Ayna Ülkesi'nin ceza yasası da önce hüküm verip sonra yargılamak ve suçun da hepsinden sonra meydana gelmesine izin vermek suretiyle bu olgudan yararlanır. (Tabii suç hiç işlenmezse daha iyidir.) Hem geçmişle hem de gelecekle ilgilenebilmenin bir başka yararı da, bu sayede bazen şimdiden kaçınılabilmesidir. Örneğin, kraliyet ailesinin kimi üyeleri, *günaşırı* reçel yer – yani yarın reçel, dün reçel; bugün *aşılmış* bir gün olmadığı için,

şimdi reçel bulunmaz. Aynı nedenle, pastanın da önce servisi yapılır, sonra kesilir.

Ayna Ülkesi'nin yönetimi, iki kraliyet ailesinin ellerindedir: Kırmızılar ve Beyazlar. Ancak, kötü bir satranç oyununu hatırlatan hamlelerle, sıradan kişiler (ve bazı ziyaretçiler) belli yerlerden ilerleyerek bir kraliçenin yerine vardığında, yeni kraliçeler yaratılmış olur. Kraliçenin yerine varma şerefine erişen ziyaretçiler, kendilerini birden taç giymiş buldukları gibi, iki daimi kraliçe tarafından yapılacak bir yeterlilik sınavına girmeye de hazır olmalıdırlar. Sorular, görgü (hep doğruyu söylemek; konuşmadan önce düşünmek ve sonra bunu bir yere yazmak; bir şeyi iki elle inkâr etmeye kalkışmamak; zorunlu bir partiye kraliçeleri davet etmeyi unutmamak) ve matematiği kapsar: toplama (bir daha bir daha bir daha bir daha bir daha bir daha bir daha bir daha bir daha bir), çıkarma (sekizden dokuz çıkar; köpekten bir kemik çıkar) ve bölme (bir bıçakla ekmeği böl – sonuç, tereyağlı ekmek). Ayrıca, genel bilgi ve diller başlığı altında çeşitli konuları kapsayan sorular da vardır (örneğin, "atmasyon"un Fransızcası nedir?).

İngilizcenin sözcükleri ve dilbilgisinden oluşan Ayna Ülkesi dilinin kendi kuralları vardır. Ülke halkı –sözcüklerin değil– kendilerinin efendi olduğuna inandıkları için, sözcüklere, konuşmacı onlara ne anlam vermek istiyorsa o anlam verilir. Sözcüklerin en kibirlisi olan fiiller huysuzdur, onlarla başa çıkmak zordur; ama sıfatlara her şey yaptırılabilir. Ziyaretçiler, bir sözcüğe mümkün mertebe iş yaptırmanın en iyisi olduğu konusunda uyarılır. Örneğin "geçit-vermezlik" gibi bir sözcük, "Bu konu artık canımıza yetti, bundan sonra ne yapmaya niyetlendiğinizden bahsetseniz iyi olur, çünkü ömrünüzün geri kalanı boyunca burada durmaya niyetlendiğinizi sanmıyorum" anlamına getirilebilir. Bu gibi durumlarda, sözcüklere fazladan ödeme yapılır; ücretlerini cumartesi geceleri alırlar. İsimlerin bir anlamı olmalıdır: Bu sözcük eğer kişinin bir özelliğini ifade etmiyorsa, insana sadece "Alice" denmesi yetmez. Ziyaretçilere, bu ülkeye gelmeyi göze almadan önce anlamlı bir isim seçmeleri şiddetle salık verilir.

Ayna Ülkesi sakinleri, özenli sözcük seçimleri nedeniyle bir şeye ne dendiği, bir şeyin adına ne dendiği, bir şeyin adının ne olduğu ve bir şeyin ne olduğu arasında bir ayrım yapar. Böylece, bu semantik ayrımlara uygun olarak, bir şarkının adına "Mezgitin gözleri" denebilir, o şarkının adı "İhtiyar, ihtiyar adam" olabilir, o şarkıya "Geçim Yolları" denebilir ama o şarkının kendisi "Kapıda otururken" olabilir.

Ayna Ülkesi sakinleri şiirden pek hoşlanır. En meşhur yaratıları arasında Anglo-Sakson dilinde yazılmış *Gıllıgış* adlı bir şiir (bkz. GİLLIGIŞ ORMANLARI) ve hüzünlü hikâye *Ayıbalığı ile Dülger* de vardır. *Gıllıgış* birçok dile çevrilmiştir: Fransızcası *Le Jaseroque*, Almancası *Der Jammerwoch*, Latincesi ise *Gaberbocchus*. (Sonuncusu, İngilizce konuşulan dünyanın en önemli edebi girişimlerinden birine adını vermiştir.) Ayna Ülkesi'nde kitaplar bir aynaya tutularak okunur.

Seyyahlar, Ayna Ülkesi'nin hayvan ve bitkilerinin kendi ülkelerindekilerden farklı olduğunu görecekler. Ayna Ülkesi bitkileri konuşur, üstelik huylarına uygun biçimde konuşurlar. Pars-zambakları saldırgandır, güller kendini beğenmiş, papatyalar şiirsellikten yoksun, menekşelerse kaba. Ayna Ülkesi bahçelerindeki çiçek yatakları sert olduğu için çiçeklerin asla uyumadığı ve ziyaretçilerle ilginç sohbetler yaptıkları açıklanmıştır. Ancak, önce yabancıların onlara hitap etmesi görgü kuralları icabıdır. Çiçeklerin edebi zevki hayli ileridir ve kraliyet şairlerini ciddi şekilde hor görürler. Ayna Ülkesi'nin ağaçları konuşmaz, ulur; onun için de bunlara "ulu ağaç" denir. Ziyaretçiler, bahçenin temiz havasının büyümek için bire bir olduğunu keşfedecektir.

Ayna Ülkesi hayvan varlığı, boğuk bir sesle konuşan kurbağalar, yaşlı aslanlar, hiçbir şeye inanmayan tekboynuzlar, Anglo-Sakson tavırlı Mart tavşanları ve ürkek cerenler dışında, hayret verici böcek yaşantı-

sıyla meşhurdur. Ziyaretçilerin de bunun tadını çıkarmaları tavsiye olunur. Fil-arıları hortumlarını çiçeklere daldırır; minicik sesli kınkanatlılar tren vagonlarında seyahat eder; tamamen tahtadan yapılmış oyuncak-at-sinekleri daldan dala sallanır, bitki özü ve talaşla beslenir; gövdesi erik turtasından, kanatları çobanpüskülü yaprağından, kafası ise brendiye batırılmış kuru üzümden olan ateşkesböcekleri sütlaç ve zencefilli çörekle beslenir, yuvalarını pasta kutularına yapar; kanatları ince tereyağlı ekmek dilimlerinden, gövdeleri ekmek kabuğundan ve başları da bir şeker topağından oluşan bal-arıları reçel gibi kahvaltılıklarla beslenir ve bunları da asla bulamadıkları için daima açlıktan ölürler. İki böcekten daha söz etmek gerekir: karakter olarak *köpan*'la (bkz. KÖPAN ADASI) tezat oluşturan, cinasları seven bir tatarcık ve aceleci bir Victoria devri ressamının kendisine yönelik bir cinayet girişiminde bulunmasının ardından uzun süredir ölü sanılan peruklu bir eşekarısı.

Ziyaretçiler büyük bir ihtimalle Ayna Ülkesi'nin daha muteber sakinlerinden bir kısmına da rastlayacaktır. Beyaz Şövalye (atına binmiş mucit ruhlu yaşlıca bir beyefendi) ve bir çift kavgacı birader (Eciş ve Bücüş diye bilinirler) şiir okuyarak ziyaretçileri eğlendirecektir. Ancak birisinden kaçınmak gerekir: Kırmızı Kral. Ayna Ülkesi ormanında yatıp rüya gördüğü ve rüyalarının da ona rastlayan ziyaretçilerden oluştuğu söylenir. Seyyahlar onu uyandırmamaya dikkat etmeli, yoksa mum gibi sönerler. DÖNGÜSEL YIKINTILAR ÜLKESİ'nde ateş sınavından geçmiş seyyahların bu önlemi almalarına gerek yoktur.

(Lewis Carroll [Charles Lutwidge Dodgson], *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*, Londra, 1871)

AYRIKVADİ, ORTA DÜNYA'nın DUMANLI DAĞLAR'ının batı tarafındaki Bruinen ya da Gürültülüsu Nehri'nin kıyılarında, derin, korunaklı bir vadidir. Ayrıkvadi, bir elf topluluğunun yurdudur ve İkinci Çağ sırasında, HOLLİN elf krallığının yıkılışının ardından, barınak olarak kurulmuştur. Kurucusu Elrond, Üçüncü Çağ sonunda hâlâ Ayrıkvadi'nin Hükümdarı'ydı. Ayrıkvadi'nin Ortak Dil'deki özgün adı Karningul'dur, ama elfler ve Dúnedain oraya, "derin-yarılmış-vadi" anlamına, İmladris der.

Elflerin evi, Denizin Doğusu'ndaki Son Sıcak Yuva olarak bilinir, hakiki elflerin en doğudaki yerleşimi olduğu için bu adı almıştır. Birçok geçidi, merdiveni ve salonu olan, Bruinen'in yükseklerine inşa edilmiş ve tatlı kokulu bahçelere bakan büyük bir binadır. Duvarlarında goblenleri olan büyük bir şölen salonu ve bir ateşin hep yandığı, oyma sütunlarla çevrili güzel ocağı nedeniyle Ateş Salonu denen büyük bir salonu vardır. Ateş Salonu çoğu kez boştur, huzur ve düşünce isteyenlerin yeridir ama heyecanlı günlerde kadim günlerin şarkılarının söylenmesi için kullanılır.

Ayrıkvadi elfleri, vaktiyle LÓRİEN'de yaşamış akrabalarından daha neşeli ve daha konuşkandırlar. İyi huyludurlar, karşılarındakine takılmaktan da, kendilerine takılınmasından da hoşlanırlar. Başka bazı elf gruplarının aksine aynı zamanda başka ülkelerdeki olaylar hakkında fevkalade bilgi sahibidirler.

Elfler, Dúnedain ya da Batı İnsanları'nın yakın müttefikleriydi, ihtiyaçları olduğu zaman onlara büyük yardımda bulundular. Geleneklere göre Dúnedain şefleri Sauron'un karanlık güçlerinin Orta Dünya'nın onca çok bölümüne hâkim olduğu yıllar boyunca burada yetiştirilirdi. Bunlardan birisi olan Aragorn, Elrond'un kızı Arwen'e âşık oldu. Sauron'un düşüşünden sonra Aragorn, Yeniden Birleşmiş Krallık'ın Kral Elessar'ı oldu ve Arwen'i de kraliçesi yaptı.

Elrond'un kendisi, siyah saçlı ve gri gözlü, heybetli biriydi. Yaşını tahmin etmek bile imkânsızdı, ama aslında yüzü, büyük bir bilgi ile derin hafızanın aşikâr izlerini taşırdı. Elf ve Edain (insan) soyundan gelse de, elf sayılmayı tercih etmişti. Üçüncü Çağ boyun-

ca Elrond Üç Elf Yüzüğü'nden, aslında HOLLİN'de yapılmış olan Güç Yüzükleri'nden birini elinde tuttu. Bu, Hava Yüzüğü Vilya idi ve Ayrıkvadi'deki varlığı, hiç şüphesiz, bu toprakları kötülükten korumaya yardımcı oldu.

Yüzük Yoldaşlığı ya da Yüzük Kardeşliği ilk kez Ayrıkvadi'nin güvenli ortamında kuruldu. Yoldaşlık, Tek Yüzük'ü Kıyamet Çatlakları'na atma ve böylece de Karanlıklar Efendisi Sauron'un kudretini kırma görevinde Yüzük Taşıyıcısı Frodo'ya mümkün mertebe uzağa kadar eşlik etmek üzere kurulmuştu. Yoldaşlıkta dokuz üye vardı: SHİRE'dan, Frodo da dahil, dört hobbit; Aragorn ve bir başka insan; bir cüce; bir elf; ve büyücü Gandalf. Birlikte görevlerini başarıyla sona erdirdiler ve Tek Yüzük yok edildi. Bu, Sauron'un ölümcül kudretinin sonu oldu. Ama elfler de kendi kudretlerinden çok kaybetmişlerdi ve çoğu Orta Dünya'yı ebediyen terk etti. Elrond'un kendisi de, Vilya'yı yanına alarak ayrıldı, GRİ LİMANLAR'dan batıya yelken açtı. Kızı Arwen, Aragorn'un aşkıyla geride kaldı, ölümsüzlüğünden vazgeçti, bu karar Elrond'u çok kederlendirdi.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

AZANULBİZAR, bkz. GÖLGELİDERE VADİSİ.

AZANYA İMPARATORLUĞU, Hint Okyanusu'nda, Afrika'nın doğu kıyısının açıklarında, Somali Cumhuriyeti'nden Sakuyu Kanalı'yla ayrılan büyük bir adadır. Başşehrinin adı, Debra-Dowa'dır. Araplar, iki yüzyıl süreyle, o sıralar Sakuyu Adası denen adaya hâkim oldu. Kuzeyde, düzensiz komünal arazide, Wanda kabilesi yaşardı; tepelerde ise, karaderili, çıplak, insan yiyen Sakuyu yerlileri ile onların cılız sığır sürüleri. Araplar bu iki halkın işlerinden de uzak durdu ve kıyıda Matodi adlı müreffeh bir kent inşa etti; girift kafesli pencereleri ve pirinç kakmalı kapıları olan büyük evler, sık mango ağaçları dikilmiş avlular, dar sokaklar ve muhteşem bir pazar. Sultan'ın komutanlarından biri, Maskat'lı bir köle oğlu, Wanda'ları silahlandırdı, Sakuyu'yu savundu, adanın adını Azanya'ya çevirdi ve İmparator Büyük Amurath oldu. Kıyıdan iki yüz mil içeride Debra-Dowa adlı yeni bir başşehir kurdu, Fransızlara Debra-Dowa'dan Matodi'ye uzanan *Grand Chemin de Fer Impérial d'Azanie*'yi yaptırdı (Büyük Azanya İmparatorluk Demiryolu). Bu sayede, Fransız cumhurbaşkanı ona fildişinden yapılma şık bir hükümdarlık asası verdi ki, bu asa Azanya'nın altın tacıyla birlikte imparatorluğun başlıca hazinesidir. Amurath ölünce, torunu Seth, Edebiyat Fakültesi diploması aldığı Oxford'dan döndü ve yeni imparator olarak taç giydi. Seth, yirminci yüzyılın ilk yıllarında zehirlenerek öldü.

Azanya'da birçok kilise vardır: Anglikan, Katolik, Nesturi, bunların hepsinin katedralleri Debra-Dowa'dadır – Quaker, Moravyalı, Amerikan-Baptist, Mormon ve İsveç-Luteryen. Hintli, Ermeni, Goalı, Yahudi ve Yunanlıların da adada ibadet yerleri vardır.

Debra-Dowa'daki saray, duvarları alçı sıvalı Fransız tasarımlı bir villadır, mutfak, hizmetkâr bölümü ve ahır olarak kullanılan çeşitli boylarda barakalarla çevrilidir. Ayrıca devlet ziyafetlerinde kullanılan çatısı sazla örtülmüş bir ambar, kubbeli sekizgen bir şapeli ve kraliyet konuklarının yararlandığı, moloz ve keresteden yapılmış büyük bir konut mevcuttur. Bunların tümü, tahkim edilmiş biçimsiz bir kazık-duvarın içindedir. Duvarın dışında dükkânlar, misyonlar, kışlalar, elçilikler, bungalovlar ve yerli kulübelerinden oluşan gelişigüzel bir karmaşa söz konusudur.

Ordu son derece önemlidir. İmparatorluk Muhafızları kullanıla kullanıla yıpranmış üniformalar giyer. Piyadeler –paçavraya dönmüş tören giysileri, öylesine sarılmış dolakları ve türlü açılarda duran kasketleriyle – Gene-

ral Connoly adlı bir İrlandalı tarafından düzenlenmiştir. Yerli kabileleri, Wanda ve Sakuyu savaşçıları temsil eder. Sakuyu'ların saçları kıvırcık mı kıvırcıktır, göğüsleri ve kolları süs niyetine yapılmış yara izleriyle kabarık kabarıktır. Wanda'ların dişleri törpülenerek uçları sivrileştirilmiştir, saçları çok sayıda çamura bulanmış domuz kuyruğu örgülüdür. Göreneklerine uygun olarak, boyunlarına öldürülmüş bir düşmanın cinsel organlarını takarlar.

İmparatorluk gazetesinin adı *Azanya Ulağı*'dır. Para olarak rupi kullanılır. Sakinler bazen insan etinden yapılmış yemeklere düşkünlük gösterir.

(Evelyn Waugh, *Black Mischief*, Londra, 1932)

AZAR, yeraltındaki PELLUCİDAR kıtasında, JUKAN'LAR VADİSİ'nin ötesinde, uzak bir vadidir. Pellucidar'ın başka birçok bölgesi gibi yamyamların yaşadığı bir yer olduğundan, seyyahlar buradan genellikle uzak durur.

Azar'ın İnsan-Yiyen Devler denen halkı, Pellucidar'ın en uzun boylu halkı arasındadır, boyları yedi ayağı geçer, yabandomuzu dişi misali dişleriyle aynı zamanda bu halkların en çirkinleri arasındadırlar. Pellucidar'ın daha ilkel ırklarından biridirler, yalnızca taş sopalar ve bıçaklarla silahlanmışlardır. Hiç inşaat bilgileri yoktur; köyleri kulübesiz, çitlerle çevrili bir yerden ibarettir ve Devler ağaçların altında, yerde yatar. Tek becerilerinin avlanmak olduğu anlaşılıyor. En sevdikleri yiyecek insan etidir, dolaşırken

bölgeye giren ziyaretçiler, damak tadına hizmet etmek amacıyla yakalanır. Kurbanlar arazi içindeki direklere bağlanırlar ve yenmeye hazır duruma geldiklerine karar verilinceye kadar meyve ve yemişle beslenirler. Sonra kemikleri taş sopalarla kırılır, etleri bir çukurda yakılan ateşte kızartılır. Azar'ın Devleri, kendi çocuklarına bile muhabbetle yaklaşmayan vahşi, zalim bir ırktır.

Bu bölgedeki bir başka tehlike de, boyları çoğu kez altı ayağa varan, hatta geçen, başları yerden neredeyse üç ayak yukarıda duran bir dev karınca türüdür. Karınca yuvaları öyle büyüktür ki, uzaktan görüldüğünde doğal tepecikler sanılır. Entomolojiyle ilgilenen seyyahlar, bu benzersiz türün son derece gelişmiş olduğunu, kendi ekinlerini yetiştirme noktasına geldiğini göreceklerdir. Seçilmiş açıklıklarda, simetrik bitki dizileri işçi karıncalar tarafından özenle bakılır, iriyarı asker karıncalarca da korunur. Karıncalar tarafından yakalanan seyyahlar, karınca yuvalarına götürülür ve en iyi sonuçları elde etmek üzere tasarlanmış değişken bir rejimle şişmanlatılır.

Buna karşılık dev karıncaları da dev bir yerdomuzu ya da karıncayiyen türü avlar. Azar'ın yerdomuzları fil büyüklüğündedir, ancak başka yönlerden Latin Amerika'da bulunanlara çok benzerler.

(Edgar Rice Burroughs, *Land of Terror*, New York, 1944)

AZİZ ANTHONY, bkz. KARAİN KITASI.

AZİZ BRENDAN'IN KUTSANMIŞ ADASI, bkz. AZİZ BRENDAN'IN PERİ ADASI.

AZİZ BRENDAN'IN PERİ ADASI, ayrıca **AZİZ BRENDAN'IN KUTSANMIŞ ADASI** diye de bilinir. Atlas Okyanusu'nda, İrlanda'nın hayli batısındadır. Aziz Brendan ve dört keşiş, İS beşinci yüzyılda insanlar artık vaazlarına aldırmadığı için İrlanda'yı terk ettiğinde keşfedilmiştir. Aziz Brendan Eski Dunmore Burnu'ndan ileri bakmış ve uzakta peri deniziyle kendisinin "kutsanmış" dediği peri adalarını görmüştür. Diğer vaizlerle yelken açarak, oraya kadar gitmiştir.

Ada, Staffa'daki gibi siyah bazalt sütunlar üstünde durur, sütunların bazıları yeşil ve kızıl yılantaşındandır, kimi de kırmızı, beyaz ve sarı kumtaşıyla bezenmiştir. Ada çeşitli kuş türlerine yuva olan sedir ağaçlarıyla kaplıdır.

Su hattının altında birçok mağara ve yeraltı odası vardır. Bunların bir kısmı Capri'dekiler gibi mavi, kimi de Adelberg'inkiler gibi beyazdır. Hepsi kızıl, mor, kahverengi ve yeşil yosunlarla perdelenmiştir; mağaraların zeminleri de beyaz kumla kaplıdır.

Aziz Brendan Adası'nın mağaraları, sayılamayacak kadar çok subebeğinin de yuvasıdır. Bunların hepsi, ustalarıyla anne-babalarının istismarına uğradıkları, zulmedildikleri ya da terk edildikleri için iyi periler tarafından evlat edinilmiş küçük çocuklardır. Aralarında kızıl gibi hastalıklardan ölmüş çocuklar da vardır. Çocuklar, uykuya dalıp, birer kabuktan ibaret olan insan gövdelerini atınca subebeği olurlar. Balık gibi dış solungaçlar geliştirip amfibi haline gelirler. Subebekleri küçüktür, boyları on santimetreyi bulmaz. Kaya havuzcuklarını denizşakayıkları, mercan ve yosunla süsleyerek, gelgit çekilince görülen pek hoş kaya bahçeleri yapanlar da onlardır. Ayrıca, başını derde sokmuş balıklarla deniz hayvanlarına da yardımcı olurlar.

Aziz Brendan ve arkadaşları yüzyıllar boyunca subebeklerine ders vermiştir. Subebekleri her pazar mağaralarından çıkıp gelerek onlar için düzenlenen Pazar Okulu'na katılırlardı. Ancak sonunda Aziz Brendan'ın gözleri fazlaca köreldi, sakalı da öyle uzadı ki üzerine basma korkusundan yürüyemez oldu. Nihayet o ve diğer keşişler sedir ağaçlarının altında uyuyakaldı, bugün bile ziyaretçiler orada onları görebilir. Bazen adadaki kuş şakımaları öyle şiddetli ve güç-

lü hale gelir ki, uykularında kımıldanır ve dudaklarını oynatırlar, rüyada ilahi okuyormuş gibi. İhtiyar aziz uyuyakaldığından beri, bebeklere adaya göz kulak olan deniz perileri ders vermektedir. Perileri ise, çok sevdikleri kraliçeleri Amphitrite yönetir.

Subebeklerinin uyuduğu sualtı mağaraları, geceleri yeşil, kırmızı ve siyah kadife giyinmiş güzel yaratıklar olan suyılanları tarafından korunur. Gövdeleri baştan aşağı halkalarla eklemlidir, bazılarının üç yüz kadar beyni vardır ki bu sayede mükemmel dedektif olurlar; bazılarının ise gövdelerindeki her eklemde gözleri vardır. Nahoş bir şey çıkageldiğinde, yılanlar ona saldırmak için hızla hamle eder ve sayıları yüzleri bulan ayaklarında bir bıçakçı dükkânı dolusu bıçakla başka silahlar belirir. Kötü niyetle adaya yaklaşma girişiminde bulunan her davetsiz misafir, ya canını kurtarmak için kaçmak zorunda bırakılır, ya da minik parçalar halinde kesilip yenir. Mağaraları, ortada bırakılmış bütün artıkları yiyip bitiren yengeçler temiz tutar; suyun tatlı ve saf kalmasını ise, kayalarda yaşayan denizşakayıkları, mercanlar ve taş mercanlar sağlar.

Tıpkı kara çocukları gibi bütün subebekleri de ders görür, ama dersleri pek hoş olup içinde hiç zor sözcükler bulunmadığı için öğrenmek zevk halini almıştır. Dersler dışında, bebekler gün boyu oynamakta özgürdür. Ancak, iyi olmaları gerekir, davranışlarını da cuma günleri adayı ziyaret eden Senneyaparsansanadaoyapılır Hanım gözler. Çok uzun boylu ve çok çirkindir, elinde bir kızılcık sopası taşır ama bunu asla bebekler üzerinde kullanmaz. Bebeklerin tam olarak ne yaptığını daima bilir, hatta düşündüklerini bile; onları buna göre ödüllendirir ya da cezalandırır. İyi bebekleri onlara deniz pastaları, deniz elmaları, deniz karamelaları ve deniz dondurması vererek ödüllendirir. Söz dinlemeyen bebeklere böyle ikramlarda bulunulmaz; davranışları çok kötüyse bebeklerin vücutları dikenlerle kaplanır, iğrenç bir hale getirilir. Senneyaparsansanadaoyapılır Hanım bu tür cezalar vermekten hoşlanmaz ama kurulmuş bir makine gibi işler ve elinden başka türlüsü gelmez. Efsaneye göre, ezel kadar yaşlıymış ve ilelebet yaşayacakmış; ancak insanlar iyi davrandığı zaman güzelleşir. Diğer ödevleri arasında çocuklara kötü davranan ya da onları istemeyerek inciten bütün insanları –anne babalar, öğretmenler ve doktorlar– azarlayıp onlara kendi ilacından bir doz vererek cezalandırmak da vardır.

Adaya düzenli olarak gelen diğer ziyaretçi, Senneyaparsansanadaoyapılır Hanım'ın kız kardeşi, Sananeyapılmasınıistersenonuyap Hanım'dır. Pazar günleri gelir. Kardeşi kadar uzun boyludur ama çok güzeldir; dünyanın en tatlı, en müşfik, en neşeli yüzüne sahiptir. Bir önceki hafta iyi davranmış olan bebekleri kucağına alır, onları kucaklar, onlarla oynar. Ondan gelecek sevgi, belki de iyi davranışlar karşılığında alınabilecek ödüllerin en büyüğüdür.

Bütün subebekleri sudilini konuşabilir, böylece de çevrelerindeki balıklar ve diğer deniz hayvanlarıyla iletişim kurarlar.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

AZİZ ERLİNİQUE, bkz. CANTAHAR.

B

BABAR'IN KRALLIĞI, bkz. CELESTEVİLLE.

BABİL, yeri bilinmeyen, kitaplığıyla ünlü bir şehirdir (Kitabı Mukaddes'te Tekvin 11:1-9'da geçen Babil ile karıştırılmamalıdır). Kimilerinin Evren dediği bu kitaplık, sayısı belirsiz ve belki de sonsuz sayıda dehlizden oluşur. Birbirlerinden devasa hava bacalarıyla ayrılan bu dehlizler, çok alçak parmaklıklarla çevrilidir. Altıgenlerin herhangi birinden bakıldığında üst ve alt katlar sonsuza doğru uzanır. Dehlizlerin tanzimi hep aynıdır: İkisi dışında bütün kenarlar boyunca, her kenarda beş uzun raf olmak üzere yirmi raf uzanır; yerden tavana varan yükseklikleri, normal bir kitaplığınkinden azıcık fazladır. Boş kenarlardan biri dar bir koridora uzanır, bu koridor da ilkinin eşi olan başka bir dehlize açılır. Koridorun sağında ve solunda iki tane küçücük oda bulunur: biri ayakta durarak uyumak içindir, diğeriyse bir tuvalettir. Dekor sarmal bir merdiven ve bir aynayla tamamlanır. İnsanlar bu aynadan yola çıkarak, kitaplığın sonsuz olmadığı sonucuna varmışlardır (gerçekten sonsuz olsa, niye böyle yanıltı üzerine kurulu bir çoğaltmaya gerek olsun ki?). Her rafta birbirleriyle aynı biçimde, dört yüz on sayfalık otuz beş kitap bulunur. Her sayfada kırk satır, her satırdaysa seksen siyah harf vardır. Toplam yirmi beş ortografik sembol bulunduğu ve kitaplık sonsuz olduğu için, herhangi bir dilde söylenebilecek her şey, burada bir sayfada mutlaka yazılıdır: geleceğin son derece ayrıntılı tarihi, başmeleklerin otobiyografileri, kitaplığın güvenilir bir kataloğu, binlerce sahte katalog, herkesin ölümünün gerçek öyküsü, her kitabın bütün dillere çevirileri. Nesillerdir kütüphaneciler Kitap'ı bulmak için kitaplıkta gezinmiş durmuştur.

(Jorge Luis Borges, "La Biblioteca de Babel", *El jardin de senderos que se bifurcan*, Buenos Aires, 1941)

BABİLARY, Doğu Çin Denizi'nde, Japonya'nın güneybatısında bir adadır. Kadınlar tarafından yönetilir. Başşehri Ramaja'dır. En önemli kısmı, altı yüz metre genişliğinde sekizgen bir pazar yeridir. Pazar yerinin iki yanında simetrik evler uzanır. Ortada, on yedinci yüzyılda bu alanı yaptıran Kraliçe Rafalu'nun heykeli, onun çevresinde de Babilary kadınlarının heykelleri bulunur.

Ada Camaraca Savaşı'yla kadınların hâkimiyetine geçmiştir. Bu savaşta aciz kocasına ve ordularına karşı savaşan Kraliçe I. Aiginu, ön saflara en genç ve en güzel kızları yerleştirerek zafer kazanmıştır. Erkekler kızların cazibesine karşı koyamamış ve savaş kan dökülmeden sonlanmıştır.

Kraliçenin genellikle yabancılardan oluşan bir haremi vardır, kocalarını bu haremden seçer. Aynı anda birden fazla koca alması yasaktır ve seçtiği kişi en az bir yıl onun eşi olmak zorundadır. Eşin iyi huylu ve çekingen olması gerekir, iffetine dair en ufak bir şüphe bile bulunmamalıdır.

Kadınlar sadece savaşçı ve korsan değil, aynı zamanda müzisyen ve şairdirler de. Erkekler eğitim almazlar, sadece görünümlerine dikkat etmeleri gerekir. Kadınlar kimle evlendikleri konusunda fazla dikkatli davranmazlar, çünkü boşanma hakkına sahiptirler. Erkeklerinse böyle bir hakkı yoktur.

Bütün tiyatro oyunları yedi kadından oluşan bir Edebi Mahkeme tarafından yargılanır, kraliçe de en iyi yazarları ödüllendirir. Kötü yazarlar cezalandırılırlar, bir daha da yazmalarına izin verilmez. Erkeklerden kurulu bir Moda Mahkemesi, saç ve giyim kurallarını belirler.

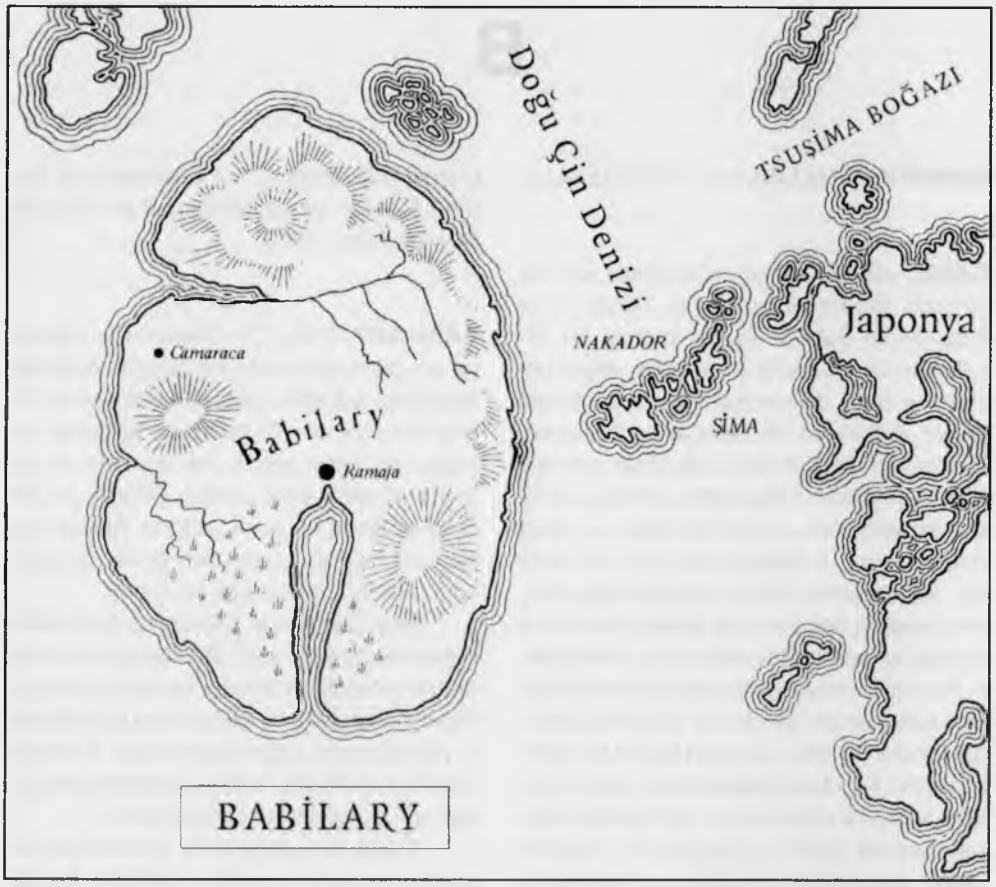

Babilary dininde iki tanrı vardır: Kadınların tanrısı Ossok ve erkeklerin tanrısı Ossokia.

Yerel dilde Babilary'nin anlamı "Kadınların Şanı İçin"dir.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver, Traduit d'un Manuscrit Anglois, Par Monsieur L.D.F.*, Paris, 1730)

BACHEPOUSSE, Chichi Takımadaları'nda bulunan, tropik ağaçlarla ve hoş kokulu çiçeklerle kaplı bir adadır. Adanın yerlileri cana yakındır, konukları rengârenk çiçeklerle, meyvelerle, geyik eti ve balla karşılarlar.

Adanın merkezinde üç tane tepe, bir de küçük yanardağ vardır; yanardağ patladığında ada hafifçe sallanır ve dağ eteklerini bereketli lav ırmakları kaplar. Kısa süre sonra, yenilenmiş toprağın içinden, altın çiçekler fışkırır. Yerliler bu çiçekleri hemen toplar, onları komşu adalardan yiyecek ve başka mallar almakta para niyetine kullanırlar. Yerliler tembel ama sanatçı ruhludur; gündelik yaşamlarında her şeyi yeni ve coşkulu bir biçimde yaparlar. Örneğin, erkekler sığırlarını otlatmaya çıkarmadan önce, onları hava durumuna göre boyarlar: fırtınada griye, güneşli günlerde parlak maviye, rüzgâr estiğindeyse beyaza ve mora. Kadınlar çamaşırları gül taçyaprağı suyunda yıkarlar. Çocuklar gündelik bedensel ihtiyaçlarını kare biçiminde iyi kalitede ipekle giderir. Er-

genlik çağına gelmiş genç kızlar meme uçlarını delip minicik güller takarlar ve bunları şehevi bir zarafetle taşırlar.

(Robert Pinget, *Graal Flibuste*, Paris, 1956)

BAHARNA, RÜYADÜNYA'nın GÜNEY DENİZİ'nde, DYLATH-LEEN'den yelkenle on bir gün çeken Oriab Adası'nın önemli bir limanıdır. Baharna'nın rıhtımları somakidendir; bu somakilerin arkasından şehrin silueti yükselir: Taştan yapılma büyük teraslar, dik ve basamaklı yollar ve yer yer bu yolların üstünde, her iki yandaki binaları birbirlerine bağlayan köprüler. Dikkate değer yapılar arasında limanın girişindeki ikiz deniz feneri Thon ve Thal ile, granit kapılı bir tünelin içinden akarak şehri boydan boya geçen ve Yath Gölü'ne dökülen büyük kanal bulunur. Yath Gölü'nün kıyılarındaysa, çok eski, isimsiz bir şehrin kalıntıları vardır. Ziyaretçilerin geceyi bu ıssız kalıntıların içinde geçirmeleri hiç tavsiye edilmez. Böyle bir şey yaparlarsa, uyandıklarında binek hayvanlarını (genellikle zebralar) kan kaybından ölmüş halde bulmaları ve yerde, yanı başlarında devasa perdeli ayak izlerine rastlamaları çok güçlü bir olasılıktır. Ayrıca ziyaretçilerin eşyalarının arasından birkaç önemsiz parçanın kaybolmuş olması da mümkündür.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sample* içinde, Sauk City, 1948)

BALADAR TAKIMADALARI, bkz. ÖNCEKİGİBİ ADASI.

BALBRİGİA VE BOULOULABASSİA BİRLEŞİK CUMHURİYETİ, Orta Avrupa'dadır. Ülke YEŞİL ADALAR İmparatoru Kral I. Kaboul'un güzel sarayıyla ünlüdür. Bu saray bir tepenin üzerinde yükselir, hemen yanında su sarnıçları vardır. Yüksek tavanlı odaları ağaç boyunda bitkilerle ve içinde kırmızı balıklar bulunan kocaman akvaryumlarla doludur. Meyilli terasların üzerine büyük bahçeler kuruludur ve kaliteli mermerlerin, pahalı halıların ve çeşmelerin arasında portakal ağaçlarıyla palmiye ağaçları yetişir.

Balbrigia ile Bouloubassia'yı François Gauwain adında bir bulaşıkçı çocuk birleştirmiştir. Bouloulabassia'lılar Kral I. Kaboul'un sarayına saldırdıklarında, Gauwain onları dumana boğarak, kurnazca saklandıkları kraliyet mahzenlerinden çıkmak zorunda bıraktı. Ancak Kral I. Kaboul kızını onunla evlendirmeye razı olmadığı için, Gauwain Bouloulabassia'lıların tarafına geçti ve Kral XXIV. Bridabatu'nun hizmetine girdi. Kral şu tarihi sözlerini işte o zaman söylemişti: "Benim ordumu mahzende boğmayı başarmış biri, hiç şüphe yok ki savaş meydanında muzaffer olacaktır!" Oysa Kral I. Kaboul Gauwain'i yendi ve eski bulaşıkçı çocuğu tanımadığı için onu esir aldı. Ancak, Gauwain sarnıçlara zehir döküp Balbrigia nüfusunun tamamını yok etti. Kral Kaboul'un kızı Prenses Julia'nın hayatını bağışlayıp onunla evlendi, sonra da iki krallığı birleştirerek cumhuriyeti ilan etti.

(Max Jacob, *Histoire du roi Kaboul 1er et du marmiton Gauwain*, Paris, 1971)

BALDİVYA, bkz. KIZILDERİLİ ADASI.

BALEUTA, Pasifik Okyanusu'nun kuzeyinde geniş bir alan kaplamasına karşın az bilinen HİKMET ADALARI'nın bir parçasıdır. Takımadadaki çoğu ada gibi Baleuta da uygarlığıyla kültürünü kasıtlı olarak, kitaplar vasıtasıyla dış dünyadan edinilmiş bir fikirler sistemi üzerine kurmuştur. Baleuta'da benimsenen sistem, Platon'un yazılarında taslağını çıkardığı siyasi idealdir.

Baleuta, dünyada Platon idealini uygulamaya koyan gelmiş geçmiş tek devlet olma iddiasındadır. Hem devlet hem de hükü-

met, Platon Üniversitesi'nde yönetim eğitimi görmüş felsefecilerin kontrolü altındadır; Baleuta Akademisi, devlet kurumuna eşdeğerdir. Örneğin, Posta Dairesi, bir önceki örgütlemede postanın yüzde sekseninin yerine ulaşamadığını keşfedince, Aşkın Etik Bakanlığı'nın kontrolü altına girmiştir.

Baleuta halkı, sosyal olarak, kadınlarla çocukların ortak mülkiyeti yöntemini uygular. Böylece kadınların devlet işlerine karışmalarının önlendiğine inanılır. Cinsel ilişkiler geçici ve tesadüfidir; bir erkeğin karısı, ertesi gün rahatlıkla başka bir erkeğin karısı olabilir. Annelik fikrinin kendisine hiç önem verilmez. Adanın erkekleri, babası olabilecekleri çocukların kaydını tutma gereğini duymaz. Başka ülkelerde "aşk" adı verilen şeye burada sadece üreme ihtiyacına bağlı cinsel arzu gözüyle bakılır, sonuçta da adanın kültürü açısından önemsiz bulunur.

Erkekler çoğu kez belli bir kadınla "evlenmiş" olup olmadığını hatırlayamaz; onlardan olma çocukların, ziyaretçinin sokaklarda oynarken göreceği, kötü beslenmiş çocuk kalabalıkları arasında olup olmadığını bilme imkânları yoktur. Aslında itiraf etmek gerekir ki, böyle şeylere pek de aldırmazlar. Yılın belli zamanlarında evlilik piyangolarının çekildiği anlaşılıyor, ancak elde bu törenleri ya da ayinleri anlatan hiç metin yoktur.

Sağlık hizmetleri, Platon'un Hippokrates tıbbına ve onun hayatı uzatma kaygısına ilişkin eleştirilerine göre düzenlenmiştir. Ölüm oranının belli bir düzeyin altına düşmesini önlemek amacıyla, salgın hastalıkların –belli bir dereceye kadar– doğal seyrini izlemesine izin verilir ve doktorlar iyileştirilebilen hastalıkların hepsini tedavi etmekten kaçınır. Nüfus kontrolü için kürtajdan da yararlanılır. Platon'un belli bir yaştan sonra anne babalığa izin verilmemesi görüşü uyarınca, yaşlanmaya başlamış kadınlar için kürtaj zorunludur. Tüm sağlık sistemi Tıp Felsefesi Bakanı tarafından kontrol edilir. Kendisinin, "Özellikle Cicero'nun *De Officiies*'ine gönderme yaparak, insanların şarbona yol açan basillere karşı ahlaki görevleri nelerdir?" konulu, önemli çalışmasını tamamlamakta olduğu söylenir. Baleuta halkı, bu önemli eserin basımını büyük sabırsızlıkla beklemektedir.

Platon ilkelerinin böyle katı biçimde uygulanması, Baleuta'da ortaya çıkmış ender siyasi çatışmalardan birine yol açmıştır. Platon'un öğretisine göre ada, lirik ve epik şairlere yasaklanmıştı. Bu yüzden de küçük bir anarşist grup, mevcut devletin yıkılmasını ve şiirin önde gelen toplumsal ilke haline getirilmesini talep ederek dikkati biraz üzerine çekince, çete reisi bekleneceği gibi yargılandı, Krakatume mahkûm adasına gönderildi ve orada şiirleri yok edildi. Bu emsale rağmen, şair grupları hâlâ, anayasaya karşı çıkarak adanın bazı bölümlerine yayılmaktadır. Böylesi grupların bastırılması, etkin ve iyi eğitilmiş polis gücünün belli başlı görevidir, bu yüzden de kumar konusundaki kavgaların sonucunda patlak veren şiddetle uğraşmaya pek vakitleri kalmaz. Ancak genelde, Sokrates'in "Haksızlığa tahammül etmek, haksızlık etmekten iyidir" ilkesi kabul edileli beri suç oranı hatırı sayılır derecede düşmüştür. Adanın yargıç kurulları, kötülüğe tahammül etmekten asla bıkmaz gibidir: buna bağlı olarak mahkûmiyet oranı da düşmüştür. Devlet hapishanesi neredeyse boş durmaktadır.

Hem saf, hem de uygulamalı sanatlarda, ada herhangi bir ulusal sanat geleneğinden yoksundur, sırf güzellik adına güzelliğin peşinden koşma fikri ise, ahlakdışı bir lüks sayılır. Bazı mimarlar uzlaşmacı bir çözüme başvurmuştur; adayı gezen bir ziyaretçi, Baleuta evlerinin cephelerinin eski püskü, sokaktan görünmeyen arka kısımlarının ise iyi tasarlanmış olduğunu mutlaka fark edecektir. Bütün kamu binaları silolara ya da depolara benzer, çoğu Akropolis ya da Parthenon model alınarak yapılmış olan dükkânlar hariç.

Bu dikotomi en açık biçimiyle başşehrin merkezindeki meydanda bulunan anıtta kendini gösterir: Platon'un, (Kant'ın felsefesinin tamamen Grek atasına bağlı olduğunu göstermek için) omuzlarında Kant'ın ayakta

durduğu muazzam bir bronz heykeli. Sanatçıların rollerini resmi olarak küçümseyen bir devletten beklenebileceği üzere, figürler groteskti, orantı ya da perspektif teorisine dair herhangi bir bilginin izlerini taşımazlar. Kant'ın antinomiler kuramını sembolize etmek üzere anıtın kaidesinin içine halka açık bir defi hacet yeri yapılmıştır. Adı *Herakleiteon*'dur, üzerinde de *panta rhei* diye, "her şey akar" anlamına gelen bir yazı vardır. Platon kuramı, adanın müzik konusundaki başarısını da kısıtlar. Baleuta'da birçok müzik aletinin bulundurulması yasaklanmıştır; yasal olarak kullanılabilenler de, özellikle halka açık konserlerde bütün müzisyenler serbestçe doğaçlama yaptığı için, kakofonik sesler çıkarma eğilimi gösterir.

Baleuta'da eğitim, başta Platon olmak üzere klasiklerin incelenmesi temeli üzerine kurulmuştur. Dilbilgisi öğretimini kolaylaştırmak için ders kitabı olarak Homeros ve Horatius kullanılır, ancak öğrencilere eserlerin şiirsel içeriğini hor görmeleri, hepsine dilbilgisi kılavuzları gözüyle bakmaları öğretilir. Yetişkinlerin eğitimi, "Berberler için Parmenides" ve "Taksi şoförleri için Platon-Sokrates etiğine bir Giriş" gibi başlıklı konferanslar halinde, herkese açıktır.

Adanın belki de en büyük şenliği, Platon Üniversitesi'nin yıldönümü kutlamasıdır. Felsefecilerin hayatlarını ya da önemli bilimsel keşifleri canlandıran resimlerle bezeli geçit arabaları, sokaklarda çekilir. Yıldönümü aynı zamanda deneme yarışmalarında kazanılan ödüllerin dağıtımıyla da bilinir. Son zamanlardaki konular arasında "Temelde Aristoteles temaları ve metafizik üzerine kurulmuş, neşeli bir şekilde resimlenmiş bir çocuk masalı taslağı çıkarın" ile "Platon'un huzurunda küçümsemeyle bir domuz cumhuriyetinden söz eden Glaukon neden idam edilmemişti?" de yer almaktadır.

Baleuta'yı ziyaret edenlerden, adaya geldiklerinde yedi form doldurmaları istenir. Bütün normal sorulara ek olarak, felsefi inançlarını belirtmeleri de istenir. Bundaki amaç, Felsefi İşler Bakanlığı'nın belirli kanıları teşvik etmek, belirli kanılara yönelik hevesi de kırmak için gereken tedbirleri almasını sağlamaktır. Ziyaretçiler ayrıca, adada kaldıkları sürece kendilerine gösterilen resmi konukseverliğin bedelini ödemeleri gerektiği konusunda da bilgilendirilirler.

(Alexander Moszkowski, *Die Inseln der Weisheit, Geschichte einer abenteuerlichen Entdeckungsfahrt*, Berlin, 1922)

BALKABAĞI ADALARI, kuzey Atlas Okyanusu'nda takımadalardır, burada büyüyen ve kiminin hacmi yetmiş ayakkübe varan muazzam balkabakları yüzünden bu adı almıştır. Sakinler, kabakları kurumaya bırakır, içlerini çıkarır ve meyvesini tekne, saplarını direk, yapraklarını da yelken olarak kullanır. Takımadaların sakinleri, komşu adalara akınlar düzenleyen korsanlardır, koskocaman balkabaklarından filolarıyla saldırdıkları düşmanları Karyonot'lar (bkz. CEVİZ ADALARI) onlara "balkabağı korsanları" der.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy)

Tipik bir BALKABAĞI ADALARI teknesi

BALNİBARBİ, kuzey Pasifik'te, Japonya'yla California arasında bir adadır. Başşehri Lagado, LUGGNAGG Adası'yla yapılan ticaretin en önemli limanlarından biridir. İngiltere'deki Portsmouth büyüklüğünde bir liman olan Maldonada'dan gelen gemiler de düzenli aralıklarla Luggnagg'a giderler.

Başşehir aşağı yukarı Londra'nın yarısı büyüklüğündedir. Bütün evler bakımsızdır, biçimleri de çok acayiptir. Paçavralara bürünmüş şehir sakinleri, çılgın gözlerle etraflarına dik dik bakarak caddelerde koşuştururlar. Kırsal kesimde emekçilerin çeşit çeşit aletle çalıştığı görülebilir, ama tam olarak ne yaptıklarını anlamak imkânsızdır. Toprağın verimli olmasına karşın, çimin, buğdayın ya da mısırın izine rastlanmaz.

Balnibarbi'de hüküm süren yoksulluk, büyük ölçüde sözde "Projeci"lerin yüzündendir. 1660 dolaylarında, bir grup insan LAPUTA'ya yelken açmış ve beş ay sonra yüzeysel bir matematik bilgisi edinmiş, kafaları o yüce bölgede kazandıkları gelgeç ruh haliyle dolu bir halde geri dönmüşler. Derhal her şeyi yeni bir temele oturtacak planlar ya da "projeler" çıkarmaya başlamışlar. Lagado'da bir Projeciler akademisi kurulmuş; bugün herhangi bir önem taşıyan her şehrin bir akademisi vardır. "Projeler" bir kişinin on kişilik işi yapabilmesini mümkün kılmak, hiç yıpranmayan binalar meydana getirmek, yılın herhangi bir döneminde bütün bitkileri ve ekini olgunlaştırmak üzere tasarlanmıştır. Mesele ise, bu planların hiçbirinin henüz tamamlanmamış olması ve ülkenin yokluk içinde beklemesidir. *Munodi* olarak bilinen bazı lordlar Projecilere direnmiştir, ama sonunda halktan düşmanca tavırlar görmemek ve kralın hoşnutsuzluğuyla karşı karşıya kalmamak için evlerini yıkıp modern modaya uygun biçimde yeniden yapmak zorunda kalmışlardır.

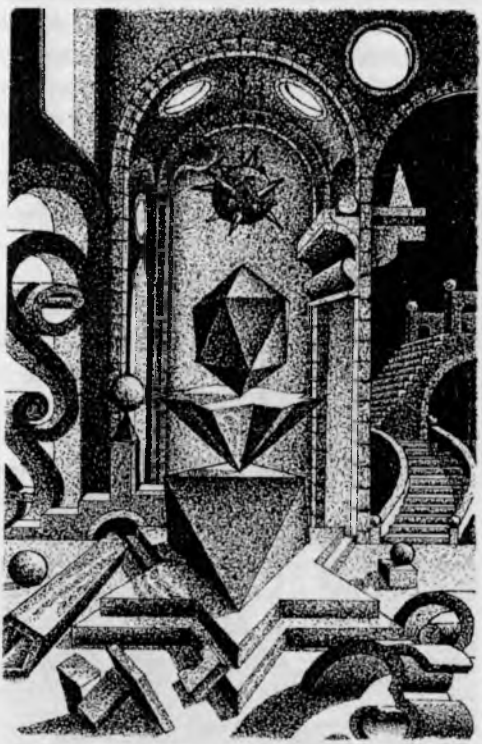

BALNİBARBİ'deki Lagado Akademisi'nde mimari deneylerin yapıldığı laboratuvar.

Tipik "proje"lerden biri, hıyarlardan güneş ışığı elde etmek üzerine bir projedir: güneş ışınları küçük şişelerin içine sımsıkı kapatılıp mühürlenir ve kötü havalarda yeniden açığa çıkarılır. Başka bir projedeyse bir mimar, arılar ve örümcekler mükemmel yapılarını böyle inşa ediyorlar diyerek, (FİLOZOFLAR ADASI'nda olduğu gibi) yukardan başlayıp aşağı doğru gidilen yeni bir ev inşası yöntemi geliştirmiştir. Diller Okulu'nda, dilin geliştirilmesi için "projeler" yapılmaktadır: çoklu heceler kesilmekte ve hayal edilebilir her şeyin isimlerden ibaret olduğundan yola çıkarak, bütün fiiller ve ortaçlar atılmaktadır. Bir başka Projeci ise sözcüklerin toptan ortadan kaldırılması üzerinde çalışmaktadır. Bunun akciğerlerin aşınmasını azaltarak insan sağlığını geliştireceği iddia ediliyor. Altında yatan mantık ise, sözcükler zaten şeyleri temsil ettiğinden, insanların konuşmalarında söz edebileceği şeyleri yanlarında taşımalarının daha uygun olacağı. Söylenenlere bakılırsa, kadınlar ve okuma yazma bilmeyenler, atalarının yaptığı gibi dilleriyle konuşmalarına izin verilmezse ayaklanacakları tehdidinde

BALNİBARBİ, LAPUTA, GLUBBDUBDRİB VE DİĞER ADALAR

bulunmasa, bu "proje" az daha uygulamaya konulacakmış. Hükümete karşı komploları ortaya çıkarmak için tasarlanan bir plan ise, şüphelilerin yediklerinin tahlilini ve idrar ve dışkılarının analizini içerir. Bunun sebebi, insanların hiçbir zaman defi hacet sırasındaki kadar ciddi, düşünceli ve kararlı olmayışıdır.

Balnibarbi bir krallık olsa da, Laputa İmparatorluğu'nun bir parçasıdır ve ona vergi öder.

(Jonathan Swift, *Travels Into Several Remote Nations of the World. In Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*, Londra, 1726)

BALON TOPLAYICILAR ÜLKESİ, ÜST-TEN-ALTTAN ve SARIŞALLIGAM ülkeleri arasındadır. Başlıca mahsulü balonlardır, yaz sonunda gökyüzü her renkten balonla dolar. Şeftali, karpuz, çavdar somunu ve buğday somunu balonlarının yanı sıra sosis ve domuz pirzolası balonları da yetişir. Cambaz ayaklığı üstündeki insanlar bu balonları toplar. Ayaklıklarından düşerlerse, ellerinde tuttukları balonlar sayesinde dengelerini yeniden kazanana kadar havada durabilirler. Bazen toplayıcılardan birinin fazlaca neşeyle şarkı söylediği ve bunun sonucunda çok çok hafifleyerek balonları tarafından sürüklendiği görülür. Şarkıları tükenince kalbi ağırlaşacak ve yeniden ayaklıklarının üstüne düşecektir.

Bu ülkenin en uç noktasında sirk palya-

Gözlerini kendine çevirip kendi kendini tanımaya çalış; varılması en zor olan bilgi budur.

Kendilerini uyanık zanneden cahillerin pek rağbet ettiği gelişigüzel yargıya asla itibar etme.

Yoksulların gözyaşları sende zenginlerin delillerinden daha fazla merhamet uyandırsın, ama adaletini etkilemesin.

Eğer kararında birini kayıracak olursan, armağanın değil, merhametin etkisi ağır bassın.

Bu kurallara uyması halinde bir valinin ömrünün uzun, şöhretinin ölümsüz, mükâfatının bol, mutluluğunun da tarifsiz olacağı söylenir.

(Miguel de Cervantes Saavedra, *El ingenioso hidalgo Don Quixote de La Mancha*, Madrid, 1605-15)

BARIŞ ADASI, bkz. BROOLYİ.

BARON HUGHES ŞATOSU, Fransa ovalarında bir yerde bulunan, çıkma kuleli duvarları ve devasa bir çekme köprüsü olan karemsi beyaz bir binadır. On beşinci yüzyılın ortalarında, şeytanın gönderdiği iki elçinin, görevlerini yerine getirip şeytanın işini yapmak yerine şatodaki ölümlülerin tarafına geçmesiyle ünlenmiştir. Hatta şeytanın elçisi yakışıklı Gilles, ölümlü Anne'a âşık olmuştur. Bunun sonucunda ikisi de şeytan tarafından taştan heykellere çevrilerek cezalandırılmıştır ki, bu heykeller bugün hâlâ şatonun arkasındaki küçük mezarlıkta durmaktadır. Ancak şeytan onları ölümün kesin sessizliğine boğmakta başarılı olamamıştır, çünkü heykellerin göğüslerinin derinliklerinde sevgililerin kalplerinin atışı, bugün bile duyulabilmektedir.

(*Les Visiteurs du soir*, yönetmen: Marcel Carné, Fransa, 1942)

BASİLİSK ÜLKESİ, Güney Afrika'da, bakışı son derece güçlü olduğu için bölgeyi çöl haline getirmiş dehşet verici bir yılan olan basiliskin yaşadığı çöllük bölgedir. Basilisk bakışıyla kayaları parçalayabilir, otları kavurabilir, su içtiği dereleri zehirler ve hayvanları bir nazarda öldürür. Sadece gelincikler bu yaratıktan etkilenmez; ayrıca basiliskin horoz ötüşünden korktuğu da söylenir. Seyyahlar, bunu akıldan çıkarmayarak, bu bölgeden geçerken yanlarında bir horoz ya da bir gelincik bulundurmalı. İnsanın kendini basiliske karşı savunması için faydalı bir başka alet de aynadır; kendi görüntüsü, onu oracıkta öldürür. Ancak, at sırtındayken canavarı mızrakla öldürmek tavsiye olunmaz: Zehir mızraktan geçip yukarı doğru yürür ve sadece binicinin değil, atın da ölümüne neden olur.

Basiliskin neye benzediği şimdiye kadar tam olarak tarif edilmemiştir; bazıları onu dört bacaklı, tepeli bir horoz olarak görür, tırnakları delgi gibidir, sarı tüylüdür, beyaz dikenli kanatlara ve bir yılan kuyruğuna sahiptir. Bu kuyruğun ucunda ya bir kanca ya da minik oklar fırlatarak ağaçların yapraklarından kan damlatan, iğne iğne bir horoz başı vardır; ne var ki bazıları da onu sadece tüylü bir yılan olarak tarif etmiştir. Köpek Yıldızı mevsiminde basilisk yumurtaları üstüne kara kurbağaları kuluçkaya yatar.

Kıyı yakınlarında, insan yüzlü mantikorlar yaşar; birbirine bir tarağın dişleri gibi geçmiş üç sıra dişleri, kuyruklarının ucunda bir akrebinki gibi iğneleri bulunan, tatlı mavi gözlü devasa kırmızı aslanlardır. Sesleri, bir flüt ile bir trompetin birbirine karışmış sesine benzer. Süratleriyle ve insan etine olan düşkünlükleriyle tanınırlar.

(Yaşlı Plinius, *Naturalis Historia*, İS 1. yy; Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura*, İS 1. yy; Lucanus, *Pharsalia*, İS 1. yy; Gustave Flaubert, *La Tentation de Saint Antoine*, Paris, 1874)

BASKERVİLLE KONAĞI, Dartmoor, İngiltere.

BASKERVİLLE KONAĞI, İngiltere'de Dartmoor'da bir konaktır. Baskerville ailesinin ata evidir; Grimpen köyüne oldukça yakın, büyük Princetown cezaevine on dört mil uzaklıktadır. Büyük detektif Sherlock Holmes ve Dr. John H. Watson 28 Eylül-20 Ekim 1888 günleri arasında Baskerville Konağı'nı ziyaret etmiş ve tuhaf bir on sekizinci yüzyıl efsanesine göre konak çevresindeki ıssız kırlıklara musallat olan dev bir köpeğin yol açtığı sorunu çözmüşlerdir. Baskerville Konağı şimdi Ulusal Vakıf'ın yönetimindedir.

(Sir Arthur Conan Doyle, *The Hound of the Baskervilles*, Londra, 1902)

BASTİ, yeri belli olmayan bir mağara-köydür. Yeraltı diyarı PELLUCİDAR'ın güneyine doğrudur, ÖLÜM ORMANI'ndan uzakta değildir. Basti, alçak, tatlı eğimli tepelerle çevrili tebeşir kayaları arasındaki dar, yılankavi bir koyağın sonundadır.

Basti'liler ilkel bir yamyam kabiledir. Pellucidar'ın çoğu halkı gibi onlar da, bütün ziyaretçilerin düşman olduğunu ve görüldükleri yerde öldürülmesi gerektiğini varsaymaktan ibaret olan basit kurala bağlı kalırlar. Esir alınanlar köle olarak kullanılır ve efendileri için yeni meskenler kazmaya zorlanır. Ellerine kaba taş aletler verilir ve işleri gereken standartta olmazsa vahşice dövülürler. Basti'liler zekâlarıyla tanınmaz, kolayca kışkırtılıp öfke nöbetlerine sokulabilirler.

(Edgar Rice Burroughs, *Seven Worlds to Conquer*, New York, 1936)

BASTİANİ, büyük bir kaledir. Muazzam bir askeri mühendislik örneğidir. Adı konulmamış bir ülkenin kuzey ve güney eyaletleri arasındaki sınırı çizen sarp ve kesintisiz dağ dizisinin güney yamaçları ile TATAR ÇÖLÜ arasındaki tek geçidi bekler.

Bastiani, sanki bir yaylanın kayalarına yapıştırılmış gibi, tek başına durur. En yakındaki kent olan San Rocco, otuz kilometre uzaktadır, yani at sırtında iki günlük mesafede. Bastiani'nin sağına ve soluna doğru millerce uzunlukta yabanıl, aşılmaz dağlar uzanır. Askeri önemine rağmen (ki zamanla azalmıştır, çünkü o bölgede asla bir istila olmamıştır), kalenin iddiasız bir görünümü vardır. Az pencereli bir kışlaya benzer bir yapı olan merkezi korugandan uzanan iki muazzam, mazgallı duvar, her tarafta ikişer tane olan yan tabyaları birbirine bağlar. Böylece duvarlar yaklaşık beş yüz metre genişliğindeki ve her iki tarafta yüksek, sarp kayalarla kuşatılmış olan bütün geçidi kapar. Kalenin sağ tarafına doğru, hemen dağın duvarlarının altında, ova hafifçe alçalarak bir eyer görünümüne bürünür; geçide giden eski yol oradan geçer ve Bastiani duvarlarında son bulur.

Tatar Çölü'ne bakan bir tepenin üstünde küçük, müstakil bir hisar olan Yeni Tabya, kalenin kuzeyinden yürüyerek kırk beş dakika uzaklıktadır. Burası çok önemli bir ileri karakol mevkiidir, tamamen tecrit edilmiştir ve herhangi bir tehdit yaklaştığında buradan alarm verilmesi gerekir.

Yeni Tabya'nın nöbet değişim kuralları çok serttir: Örneğin, kalenin kuzeyinden hiç kimse, hatta herkesin tanıdığı subaylar bile, farklı parolaları bilmeksizin giremez. Bu parolaları, karmaşık bir kontroller sistemi düzenler. Her sabah saat 5.15'te, Yeni Tabya'nın nöbetçileri Bastiani'den ayrılır – düzenli bir müfreze olarak, çıkmak için parolaya ihtiyaçları vardır. Nöbet değişiminden önce Yeni Tabya'ya yeniden girmek için, sadece komutanlarının bildiği, bir önceki günün parolasını kullanırlar. Yeni Tabya'da nöbet değişince, gene yalnızca komutanın bildiği yeni parola işlerlik kazanır. Yeni parola

yirmi dört saat süreyle, bir sonraki nöbet değişimine kadar geçerli olur. Ertesi gün, Yeni Tabya müfrezesi kaleye döndüğünde, parola değişmiştir. Bu yüzden de üçüncü bir parolaya ihtiyaç vardır. Yani komutan üç parola bilmelidir: Gitmek için bir parola, devriye görevi sırasında kullanılacak parola ve dönüş parolası. Eğer bu süre içinde komutana bir şey olursa, askerler artık kaleye yeniden giremez ve eğer bir kaza yüzünden gecikirlerse, Yeni Tabya'ya da dönemezler, çünkü o arada parola değişmiş olacaktır. Bu nedenle de ziyaretçilerin gezintilerini büyük bir itinayla düzenlemeleri tavsiye olunur.

Bastiani'nin gümüş trompetleri Güney Eyaleti'ndeki askeri çevrelerde, kırmızı ipekten kordonları ve seslerinin kristalimsi berraklığıyla meşhurdur.

(Dino Buzzati, *Il deserto dei Tartari*, Milano, 1940)

BAŞPARMAKLAR YUKARI, SARIŞALLIGAM ÜLKESİ'nde bir köydür. CİĞER-SOĞAN şehrinin ne çok uzağında, ne de çok yakınındadır. Bir vakitler adı Başparmaklar Aşağı'ydı, ama sonra değişti. Köyün adının Başparmaklar Yukarı ve Başparmaklar Aşağı arasında değişip durması beklenmektedir.

Başparmaklar Yukarı, eski kereste deposundaki yabani zakkumlar ve yabani güllerle dikkati çeker. Bu çiçeklere, parmaklıkların üstünde oturmaya gelip gökteki kayan yıldızları seyreden kaymış âşıklar gözkulak olur; bu mehtaplı gecelerde pek popüler olan bir vakit geçirme şeklidir.

Köy aynı zamanda kereste deposunda bulunan tuhaf sıçan türüyle de tanınır. Kereste deposundaki çiviler gitgide daha fazla paslanır, sonunda tahtadan düşerler. Düşerlerken de, sıçanlar tarafından yakalanırlar. Sıçanlar onları çiğneyip yemek için götürür. Sarışallıgam Ülkesi'ndeki çivi yiyici sıçanların hepsi buraya anneleriyle babaları tarafından gönderilmiştir. Burada, pas rejimiyle kocaman olur ve güçlenirler.

Kereste depolarından dönen bir arkadaşını gören genç bir sıçan onu "Nereye gittin?" diye selamlar. Buna verilecek geleneksel cevap şudur: "Başparmaklar Yukarı'ya." Törensel konuşma sonra şöyle devam eder: "Peki, kendini nasıl hissediyorsun?" "Çivi gibi." Sıçanların, oturup çivilerini çiğnerken birbirlerine hikâye anlatmak gibi bir alışkanlıkları da vardır.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

BAŞSIZ VADİ, bkz. TROPİK VADİ.

BATI DİRHEM, bkz. SHİRE.

BATI YABANI, NARNİA'nın batısında kalan dağlık bir bölgedir. Yüksek dorukları arasında Büyük Nehir'in kaynağı olan durgun bir göl yatar. Gölün yukarısında bulunan, yeşillik bir daireyle taçlandırılmış çimenlik bir tepede, dünyanın en güzel bahçelerinden birine geçit veren altın kapılar yükselir.

Ziyaretçiler, üç sebepten burayı ziyaret edebilir: günahlarının kefaretini ödemek, kişisel zevk aramak ya da Narnia'nın yaratıcısı Aslan'ın emirlerine itaat etmek için. Bahçeye, dağlar ve nehir vadilerini aşıp yürüyerek gelebilirler ya da Narnia ile Batı Yabanı arasında ulaşımı sağlayan ve uçan bir at olan Tüy tarafından getirilirler.

Altın kapılar üzerinde, gözardı edilmemesi gereken, gümüş harflerle yazılmış bir yazıt bulunur:

Altın Kapılardan içeri gir, ya da girme hiç
Meyvemi başkaları ya da cetlerin için al
Çünkü çalanlar ya da duvarıma tırmananlar
Gönüllerinin arzusuyla çaresizliği bulacaklar.

Açılmaları için kapılara hafifçe dokunmak yeterlidir. Kapıların ardında gümüş elma ağacı yükselir. Bir ziyaretçiye bu elmalardan biri verilecek olursa eğer, büyük bir mutluluğa ulaşır; ama çalarsa yorgunluğa yenik düşer ve ömür boyu bu meyvenin tadından nefret eder.

Bahçede iki hayvanın yaşadığı bilinir: konuşan bir fare ve güzel bir kuş. Kuş gözcülük yapar, ağaçtaki tüneğinden gelenleri izler. Kartaldan büyüktür, safran rengi göğsü, mor bir kuyruğu ve kızıl bir ibiği vardır.

(C.S. Lewis, *The Magician's Nephew*, Londra, 1955; C.S. Lewis, *The Last Battle*, Londra, 1956)

BAUCİS, Asya'da bir şehirdir. Baucis'e doğru yönelmiş seyyah, koruluklar içinde yedi günlük yürüyüşün sonunda şehri hâlâ görememesine karşın oraya varmıştır bile. Şehri, birbirinden oldukça uzakta, yerden yükselen ve bulutların üstünde kaybolan narin direkler taşır. Seyyahın yukarı merdivenle çıkması gerekir. Şehir sakinleri yerde nadiren görülür; ihtiyaçları olan her şey yukarıda olduğu için, aşağı inmemeyi tercih ederler. Üzerinde durduğu o uzun flamingo bacakları ve güneşli günlerde aşağıdaki yaprakların üzerine düşen köşeli, dantel gölge haricinde, şehre ait hiçbir şey yere değmez.

Baucis sakinlerine ilişkin üç varsayım vardır: ilkine göre topraktan nefret ederler; diğerine göre, toprağa karşı, onunla her türlü temastan kaçınacak ölçüde bir saygı duyarlar; üçüncüsüne göreyse toprağı, onlar var olmazdan önceki haliyle severler, bunun için de boru dürbünleriyle teleskoplarını aşağı çevirip onu yaprak yaprak, taş taş, karınca karınca incelemekten, kendi yokluklarını büyülenmişçesine seyretmekten asla bıkmazlar.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

BEAULİEU, Amerika Birleşik Devletleri'nde New England'ın en büyük şehirlerinden birine kırk mil mesafede, bir nehir üzerinde bulunan, surlarla çevrili bu kent, reklam panolarından ve dumanları tüten fabrika bacalarından tamamen arınmış bir bölgededir. Bütün arabalar kent kapısında durmalıdır, çünkü girmelerine izin verilmez. Girişte iyi bir garaj ile bir tür han ve ahır vardır, buradan, kapılar içinde izin verilen tek ulaşım vasıtaları olan at arabaları ya da binek atları kiralanabilir. Ziyaretçiler, Beaulieu'ya girişin çok sıkı bir şekilde kısıtlandığı konusunda uyarılmalıdır, eğer kent surlarının dışındaki dünyadan vazgeçmeye hazır değillerse, boşuna seyahate kalkışmasınlar.

Kent kapısı, tirizli birçok penceresi ve Cambridge'deki St. John's College'ınkini biraz andıran yüksek bir kulesi bulunan düzensiz bir taş binalar yığınına gömülü kemerli bir giriş boyunca uzatılmış bir zincirden ibarettir. Eğri büğrü gri taş binalar yer yer doğrudan doğruya nehrin kıyısından yükselir ve Warwick Şatosu'nu hatırlatır. Bu binalar birçok işe yararlar. Buradaki ayakbastı parası kuralları katıdır ve kente satılmak üzere getirilen bütün mallar için değişen bir *ad valorem* vergi ödenmesi gerekir, bu arada "hemşehrilik hakkı" dışarıdan gelenlere ancak küçük bir ücret ödenmesi karşılığında bağışlanır. Kimse ruhsatsız olarak kentte kalamaz, ziyaretçiler bazı şeylerin tamamen yasak olduğuna da dikkat etmelidir: Örneğin, yerel ürünlerle (ister yiyecek, ister mamul eşya ya da el sanatı ürünleri olsun) rekabet edecek herhangi bir şey ve kentin "gereksiz lüks" sayarak yasakladığı maddeler. Kapıda, kentin telefon ve telgraf hizmetleri de vardır. Arabalar gibi bunlara da acil durumda gerekli şeyler gözüyle bakılır ve surlar içinde yasaktırlar. Kentli birinin, eğer istiyorsa, motorlu bir arabaya ya da özel telefona kent surları dışında sahip olmasını önleyecek hiçbir şey yoktur, ancak bu hoş karşılanmaz ve sıradışı bulunur.

Kapı-kule üzerinde kentin sancağı dalgalanır, kemerin tepesinde kentin altınla süslenmiş renkli arması vardır, kapılarda da

hep baltalı mızraklı iki nöbetçi nöbet tutar. Bunun nedenini, yapmacık olmakta ya da inadım inat ortaçağcılıkta aramamak gerek. Beaulieu sembolizmin anlamını biliyor ve bunu hem evrensel biçimde hem de zekice kullanıyor, hepsi bu.

Kent kapısının yankı yapan büyük tonozundan geçen ziyaretçiler hemen kentin içine girer. Burada önce, taştan yapılmış, birbirine yakın üçgen çatılı evleriyle küçük bir pazar yeri bulunur. Bir yanda, cephesi boyunca açık bir pasaj uzanan göze çarpan bir bina olan Borsa vardır; burada kumaş, tahıl ve çiftlik ürünleri gibi kentin fazla ürünleri satılır, ya da topluluğun dışına satılmak için Borsa görevlilerinin eline teslim edilir. Ana cadde bu meydandan çıkar ve hafif bir meyille kavislenir. Burada evler, aralarındaki bahçe duvarlarıyla birbirinden iyice ayrılmıştır. Duvarlardaki ızgaralı açıklıklar sayesinde çevredeki ve duvarların ötesindeki bahçeler biraz biraz görülebilir. Bu evlerin çoğu, tıpkı eski günlerdeki gibi hem atölye ve satış odası, hem de konut olarak kullanılır, çünkü burası her tür zanaatkârın sokağıdır. Gerçek zanaatların yeniden hayat bulması, makine kullanımını hatırı sayılır ölçüde azaltmıştır; buhardan hiç yararlanılmaz. Beaulieu'ya göre, mekanik emek, fiilen alçaltıcı olmasa bile zihnen aptallaştırıcıdır ve bu tür emeğin mümkün mertebe gereksiz hale gelmesi, Beaulieu halkı için ahlaki bir konu oluşturur.

Ana cadde kentin ana meydanına gider. Büyük bir vakar ve güzelliğe sahip olan bu yer, evlerle dükkânların sadeliğinin yerini hem tasarım, hem de renk açısından hatırı sayılır bir zenginliğe bıraktığı, hayran kalınacak kamu binalarıyla çevrilidir. Meydanın bir tarafında, çok hoş ağaçlar ve yarı yarıya gözden saklanmış, yeşil ve gölgeli bir kilise bahçesiyle çevrili olan –ama Saint Cuthbert Kilisesi'ne benzemeyen– semt kilisesi yer alır. Başka bir tarafında da, gene kentin büyük sancağının dalgalandığı yüksek bir kulesi olan belediye binası vardır, meydanın diğer tarafları ise, Lonca binalarının gözalıcı bir şekilde oyulmuş cepheleriyle doludur.

Merkezdeki meydanın ötesinde, ana pazaryeri vardır, buraya iki Lonca binasının arasındaki üstü kemerli muazzam geçitten girilir. Merkezdeki meydanın karşı tarafında sokak, bir eğlence bahçesiyle birleşir: tiyatro, konser salonu, umuma açık banyolar, esas han ve birkaç kafeyle dükkân da burdadır; dükkânlar özellikle hayatın daha hafif yanına ilişkin şeylere adanmıştır. Birçok tiyatro ve konser salonunun varlığına rağmen, filmler yasaktır. Sanat müzesi diye bir şey ise bilinmez; her tür sanat gündelik hayatın bir parçası olduğu için, "sanat müzesi" teriminin kendi içinde çelişkili olduğuna inanılır.

Bu meydanların gerisinde meskenler yer alır, her evin en azından dört dönümlük bir bahçesi vardır. Herhangi bir türde toplu konuta izin verilmez, her ailenin ayrı bir evi ve bahçesi bulunmalıdır. Buradaki yollar hoş bir şekilde kavislenir, ağaçların gölgesi altındadırlar; ister dünyevi ister dinsel olsun, nişlere konmuş heykellere sık sık rastlanır. Çeşitli dini tarikatlara ait kuruluşlar da buradadır ve her biri ikiye ayrılmıştır: erkekler için bir ev, kadınlar için bir ev. Beaulieu'da önde gelen manastır kurumu Benedikten'dir. Kentin geri kalanından daha yüksek bir arazide durur, hem boyutu, hem de resmi statüsüyle gerçek bir manastırdır. Ayrıca Dominiken Rahibeleri ile Aziz Augustinus'un Kilise Nizamı'nın da birer evi vardır. Toprağın tekrar nehre doğru inmeye başladığı noktada, ferah arazisi, koruları ve bahçeleriyle Kolej yer alır; surların gerisindeki çiftlikler bölgesinden öteye uzanan, geniş bir manzarası vardır.

Beaulieu'da, elinde toprak bulundurmadıkça, kimse özgür bir hemşeri sayılmaz – elinde bulundurabileceği asgari toprak, ailesinin bütün ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli bahçe arazisidir, azamisi ise asgari bir üretkenlik standardını koruyabilecek miktarda çiftlik arazisi. Vergiler neredeyse tamamen toprak kirası şeklindedir ve ölçeği, toprak edinildiği andan itibaren tespit edilir; sürülüp ekilebilir toprak, orman, meyve bahçesi, mera, bahçe ve üzerinde bir ev inşa edil-

miş toprakların vergileri farklıdır. Eğer bir toprak sahibi kendi gayretiyle mülkünün herhangi bir kısmını geliştirirse, vergilerinde indirim yapılır; eğer herhangi bir toprağın bozulmasına izin verirse, vergisi artar. Vergi gelirleri, sayıları çok fazla olmayan çeşitli ücretlerle ve dışarıdan gelip surlar dahilinde alım-satım yapmasına izin verilenlerden alınan "kapı vergisi"yle desteklenir. Kamu borçlanmasına izin verilmez; yasalara göre, gelir daima yıllık harcamaları karşılamalarıdır, kamu kredisiyle güvence altına alınmış tahviller de çıkarılamaz.

Beaulieu, oy vermenin doğal bir hak olduğu yolundaki eski on dokuzuncu yüzyıl teorisini terk etmiştir. Bu ayrıcalık sadece toprak sahiplerine mahsustur ve kentin yönetmeliğinde belirlenmiş nedenlerle herhangi bir süreyle geri alınabilir. Bir suç ya da kabahatten suçlu bulunan kişi, kusurunun ciddiyetine göre bir yıl ile ömür boyu arasında değişen sürelerle, oy verme hakkından mahrum kalır. Beaulieu mahkemeleri, Avrupa mahkemelerinden çok farklıdır. Her şeyden önce, bir mahkemenin amacının adaletin uygulanması, doğrunun savunulması ve hatalının cezalandırılması temel bir ilkedir. Bu nedenle teknik ayrıntılara dayalı temyiz yasaktır ve böyle bir temyize başvuran avukat derhal barodan çıkarılır.

Beaulieu'da bütün eğitimin birincil amacı, karakterin gelişmesidir, bu nedenle de eğitim asla dinden ayrılmaz. Katı laik bir eğitim, Beaulieu sakinlerine nefret verici gelir. Çünkü yirminci yüzyılda uygarlığın çöküşü ile eşzamanlı olan karakter bozukluklarını, sağlam değer standartlarının yitirilmesini ve liderliğin kayboluşunu büyük ölçüde laikliğin on dokuzuncu yüzyılda baskın oluşuna bağlarlar. Eğitim zorunlu değildir ama anne babalar çocuklarının okumayı, yazmayı ve toplama yapmayı öğrenmesini sağlamakla yükümlüdür. Bütün çocukları aynı yöntemlere tabi kılmak, hatta hepsine aynı dersleri okutmak yolunda bir çaba görülmez; aksine, bütün çocukları aynı okullarda aynı noktaya doğru ittirmekle alay edilir. Çocukların çoğunun belli bir evreden sonra yoğun bir öğrenime tabi tutulmaktan çok az fayda gördüklerine ya da hiç görmediklerine inanılır. Eğer çocuklar okumaya devam etmek isterlerse; kısmen Oxford New College kısmen Cambridge'deki St. John's College hissini veren Beaulieu Koleji'ne giderler. Burası belki de Beaulieu'daki en güzel binadır ve her tür entelektüel, ruhsal ve sanatsal niteliğin, sonuna kadar desteklendiği bir yerdir. Birçok alanda kayda değer başarılara karşılık verilen birçok burs vardır ve bir öğretim üyesi, ömür boyu bedava yiyecek ve konut talep edebilir.

(Ralph Adams Cram, *Walled Towns*, Boston, 1919)

BEAUREPAİRE, okyanusla ve çorak topraklarla çevrili güçlü bir kaledir; seyyahlar buraya ulaşmak için, belki de ağırlıklarını taşımayacak emniyetsiz bir köprüden geçmek zorundadır. Beaurepaire'in bütün sakinleri oruçlardan ve uzun süreli gece nöbetlerinden bezmiş durumdadır, mutsuzluk her yerde gözle görülür haldedir. Şatoda bulunan (biri çıldırmış rahibeler, öteki şaşkın keşişler için) iki manastırda hiç süs ya da renk bulunmaz; duvarlar çatlak ve haraptır, kulelerin de çatısı yoktur.

Gece mışıl mışıl uyurken, anca örtünecek kadar giyinmiş güzel bir kadının hıçkırıkları sizi uyandırır, kadın talihsizliğinin sorumlusunun adını açıklar: Clamadeu des Iles'in kethüdası Anguinguerron. Geceyi onunla geçirecek olursanız ve can düşmanıyla savaşmanızı isterse, reddedemezsiniz.

(Chrétien de Troyes, "Perceval chez Blanche-fleur", *Le Conte du Graal*, 12. yy)

BEBEKLER KRALLIĞI, leziz bir dünyadır. Seyyah buraya erişmek için, Başkan Silberhaus'un Almanya'da Nuremberg'deki holünün bir duvarını baştan başa kaplayan bü-

yük gardroba tırmanmalıdır. Fındıkkıran (lakabı Bay Drosselmayer) adlı bir rehber de ona refakat etmelidir.

Gardrop, bir çayıra açılır. Çayırın sonunda, arpa-şekerinden kolonların desteklediği, yerleri acıbadem ve fıstıkla döşeli bir balkon bulunur. Daha ileride, tamamı şekerden yapılmış çoban kadınların, avcı erkeklerin ve avcı kadınların olduğu hoş kokulu bir orman uzanır, bunun da ötesinde ise Bademezmesi köyü vardır.

Başşehre ulaşmak için ziyaretçilerin, deniz kabuklarıyla mücevherlerden yapılmış, altınyunusların çektiği bir salla Gül Esansı Nehri'ni geçmeleri gerekir. Şekerleme Ormanı'nın berisindeyse, üstü kristalize şeker kaplı, ışıl ışıl glase meyvelerden inşa edilmiş Şekerlemekent adındaki metropol bulunur. Ana meydanda, kremşanti doldurulmuş ayna gibi havuzların, portakal ve frenküzümü şurubu akan çeşmelerin ortasında Paskalya Çöreği Dikilitaşı yükselir. (Kremşanti sevenler kaşıklarını getirip havuzlara daldırabilirler, kent sakinleri buna kızmaz.)

Şekerlemekent halkı ruhgöçüne inanır ve daha sonraki bir yaşamda, "daha iyi pişmelerini" ve daha güzel bir şekil almalarını sağlayacağını düşündükleri "Şekerci" denen ruhani bir lidere saygı gösterirler.

Seyyahlar, Marie Silberhaus'un Bebek-Prensesleri ile Bademezmesi Sarayı'nda çaya davet edilme şansını yakalayabilirler. Bebek-Prensesler'e, başları kusursuz incilerden yapılmış, bedenleri yakut zümrütle kaplı, ayakları da Benvenuto Cellini üslubuyla saf altından oyulmuş harikulade küçük uşaklar hizmet eder. Ancak Bademezmesi Sarayı'nda işler tamamen yolundadır denemez; binanın mevcudiyeti arada bir kulelerden birini ısırıp koparan Açağız adındaki devin didiklemeleri nedeniyle tehdit altındadır.

(Alexander Dumas (père), *Histoire d'une cassenoisette*, Paris, 1845)

BEDEGRAİNE ya da **BEDGRAYNE,** Orta İngiltere'de, CAMELOT'lu Kral Arthur'un saltanatının ilk yıllarında kuzeyin asi lordlarının yenildiği yerdeki bir ormandır.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939; John Steinbeck, *The Acts of King Arthur and His Noble Knights From the Winchester Manuscripts of Sir Thomas Malory and Other Sources*, New York, 1976)

BEDGRAYNE, bkz. BEDEGRAİNE.

BEELZEBUL'UN ŞATOSU, bkz. İBLİS'İN BAHÇESİ.

BEKLA, BEKLA İMPARATORLUĞU'nun başşehridir, etrafını çevreleyen Bekla Ovası'na hâkim bir konuma sahip Crandor Dağı'nın yamaçlarındadır. Şehrin surlarının çevresi altı mildir ve Crandor Dağı'nın doruğunu da içlerine alacak şekilde yükselir, büyük bir hisarla taçlanırlar, buradan itibaren de yarlar dosdoğru aşağıdaki kadim taşocaklarına iner. Dik bir merdiven kayalık cepheyi çıkar ve hisarın mahzenlerine giden bir tünele girerek gözden kaybolur. Bu hisara erişmenin sadece bir yolu daha vardır: Beyaz Kızlar adıyla bilinen şelalelere doğru akan bir derenin üzerine dikilmiş alçak bir kemer olan ve Güney surunda bulunan Kızıl Kapı. Derenin yatağı derinleştirilmiştir, ama inşaatı yapanlar suyun altında canlı kayalardan dar ve dolambaçlı bir yol bırakmışlardır. Bu patikayı bilenler, kemerin altından, havuzun içinden geçerek, hisara giren yolu bulabilir. Bekla surları ayrıca, Crandor Dağı'nın alt yamaçlarındaki büyük çayırlık ve ormanlık alanları da içine alır. Burada, hisarın doğusundaki ormandan gelip çayırlık araziyi boydan boya geçerek Barb adındaki göle dökülen bir çay akar.

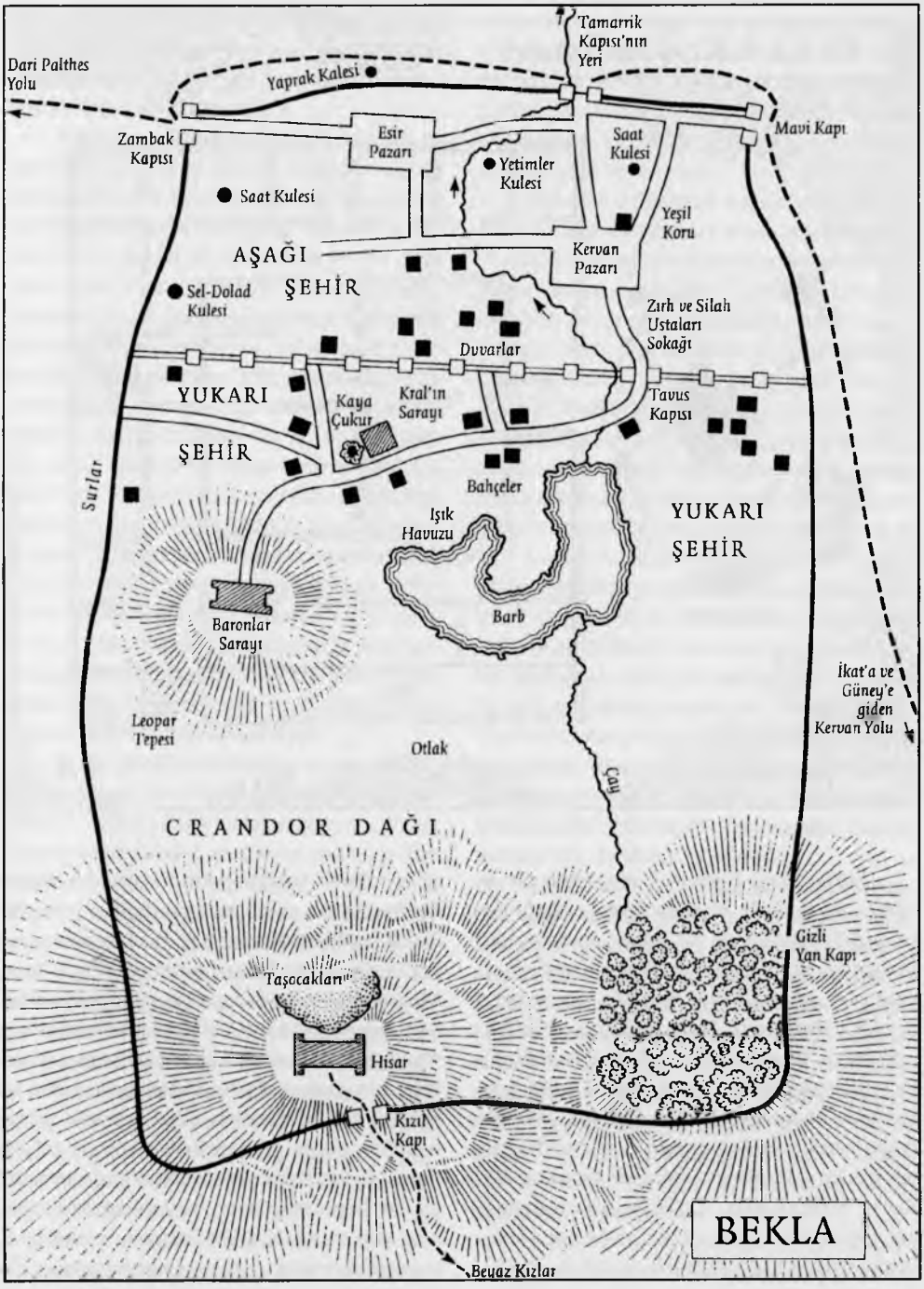
Tamarrik Kapısı'nın Yeri
Dari Palthes Yolu
Yaprak Kalesi
Zambak Kapısı
Esir Pazarı
Saat Kulesi
Mavi Kapı
Yetimler Kulesi
Saat Kulesi
Yeşil Koru
AŞAĞI ŞEHİR
Kervan Pazarı
Sel-Dolad Kulesi
Zırh ve Silah Ustaları Sokağı
Duvarlar
YUKARI ŞEHİR
Kaya Çukur
Kral'ın Sarayı
Tavus Kapısı
Surlar
Bahçeler
Işık Havuzu
YUKARI ŞEHİR
Baronlar Sarayı
Barb
İkat'a ve Güney'e giden Kervan Yolu
Leopar Tepesi
Otlak
Çay
CRANDOR DAĞI
Gizli Yan Kapı
Taşocakları
Hisar
Kızıl Kapı
BEKLA
Beyaz Kızlar

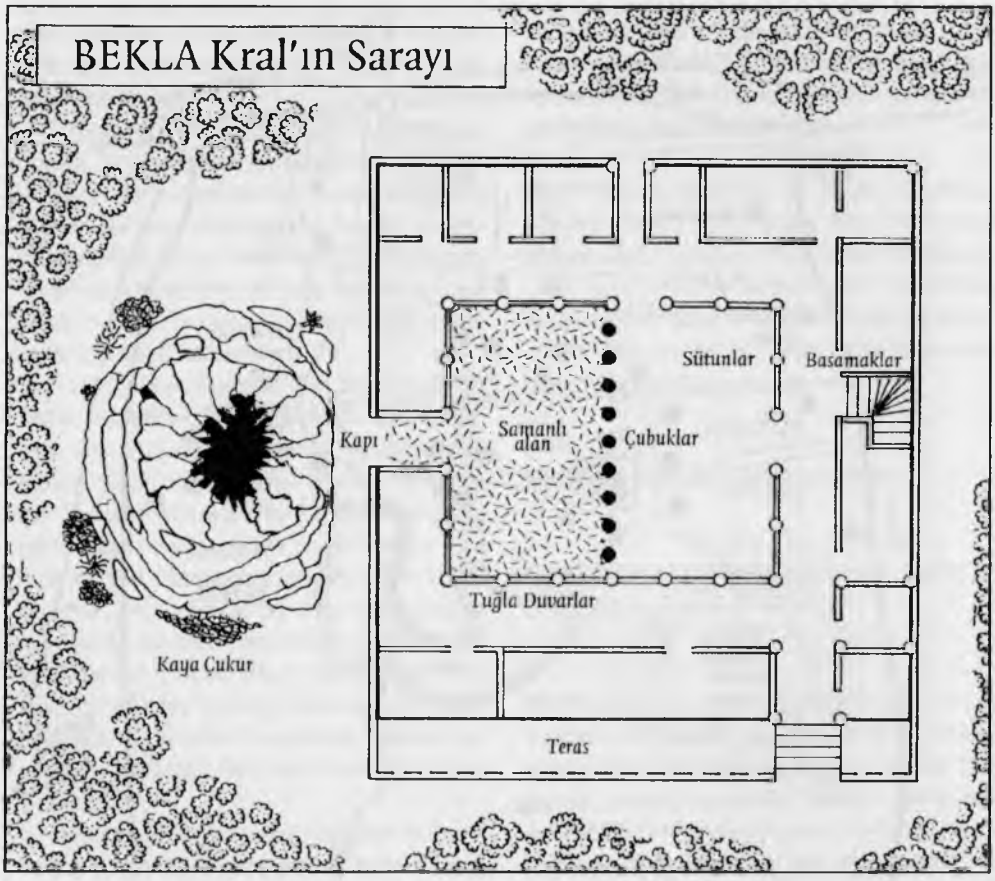

Bekla, Aşağı Şehir ve Yukarı Şehir olmak üzere, taş surlarla ikiye ayrılmıştır. Aşağı Şehir'den Yukarı Şehir'e tek geçiş, Tavus Kapısı yoluyladır. Bu girişten yararlanmak isteyen ziyaretçiler, kapıcı Tavus Kapısı'nı açan karşıt ağırlığı çalıştırırken, önce Ay Odası diye bilinen küçük bir odaya alınır. Ancak, Yukarı Şehir'e sadece özel izni olanlar kabul edilir. Seyyahlar burada hem Kral'ın sarayını, hem de doğusundan Barb'ı gören, Leopar Tepesi adında bir yükseltinin üstündeki Baronlar Sarayı'nı bulacaklardır. QUİSQ'dakilere benzeyen taş binalar, gölün ve onu saran servi korularının çevresinde kümelenir. Bu binalar soylular, eyaletlerden gelen heyetler ve yabancı büyükelçiler için mesken olarak kullanılır.

Yukarı Şehir'deki en güzel manzara, asmalar ve çiçeklerden oluşan teraslarıyla Leopar Tepesi'dir. Bahçelerin üzerinde Baronlar Sarayı'nın yirmi yuvarlak kulesi yükselir. Daire şeklindeki balkonlar, bu kulelerin üzerinde dev sütunların başları gibi görünür. Mermer balkonların hepsinin yüksekliği ve biçimi aynıdır ama her biri farklı şekilde süslenmiştir; bunlara alçak kabartma leopar, zambak, kuş ya da balık heykelleri oyulmuştur ve kuleler, söz konusu heykel hangi bitki ya da hayvana aitse, onun adıyla bilinir. Kulelerin hepsi, Bekla halkını festivallere çağıran bakır çanları barındıran narin, boyanmış sivri tepelerle son bulur. Kraliyet Sarayı'nı çevreleyen kulelerin kendileri, saray duvarına yaslanmış büyük mızraklara benzer. Korkuluk duvarlarına nilüfer yaprakları ve tomurcuklar oyulmuştur. Bunları yapan zanaatkârlar, aralarına hepsi de aslından büyük böcekler, başka bit-

kiler, su damlaları eklemiştir. Parlak gün ışığında saray haşin görünmeye meyillidir ama alacakaranlık hatlarını yumuşatır ve oyulmuş eserlerin güzelliğini pekiştirir.

Tepenin eteğinde Kral'ın Sarayı denen yapı yükselir. Saray aslında askerler için bir yemekhane olarak inşa edilmiş, ama şehrin ORTELGA ordusu tarafından fethinin ardından daha meşum bir amaçla başka bir şeye çevrilmiştir. Binanın havalandırması ve ışıklandırması kötüdür, sadece duvarların tepesinde pencere vardır; çünkü bina aslında daha çok karanlık bastıktan sonra kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Ortelga fethinden sonra kemeraltları tuğlayla örülmüş ve bir uçta zemine ağır demir çakılmıştır. Böylece, bir vakitler burada Tanrı'nın gücünün bedenlenmiş hali diye tapılan ayı Shardik'in tutulduğu alan da kapatılmıştır. Ziyaretçiler uzaktaki duvarda hâlâ, ayı için kazılmış derin bir kaya çukura giden demir bir kapı görebilir. Ortelga saltanatının doruk noktasında salon, savaşlarda elde edilen ganimetlerle doldurulmuş korkunç bir tapınak halini almış, duvarlarına Shardik'in düşmanlarının kafatasları sıralanmıştı.

Aşağı Şehir, bir sokaklar ve meydanlar labirenti, faal bir ticaret imparatorluğunun kalbidir. Zırh ve Silah Ustaları Sokağı, Tavus Kapısı'ndan başlar ve şehre gelen bütün malların kontrol edilip tartıldığı sıra revaklı Kervan Pazarı'na kadar uzanır. Meydanın bir kenarında şehrin depoları ve meşhur Fleitel tarafından tasarlanıp yapılmış olan pirinç teraziler durur, bunlar bir seferde bir arabayla iki öküzü kaldırıp tartabilecek kadar kuvvetli terazilerdir. *Yeşil Koru* adlı meyhane, tüccarlar ile bazı pazar görevlilerinin sık sık yemek yediği yerdir, tavsiye edilebilir. Yazın seyyahlar, şarkı söyleyen bir çeşmesi olan avluda yemeklerini yiyebilirler; kışın en iyisi içerde yanan mangaldan yararlanmaktır.

Bekla'nın en büyük harikalarından biri, şehir Ortelga'dan oraya yürüyen coşkulu ordu tarafından işgal edildiğinde yerle bir olmuştur. Şehrin kuzey kapısı olan Tamarrik Kapısı, Fleitel'in şaheseriydi. Kapı, eşmerkezli küreler, helezonlar, firavuninciri yapraklarının arasından bakan yüzler, büyük eğreltiotları, likenler, rüzgâr arpı ve akşamları kutsal güvercinler beslenmek için indiğinde kendi kendine çalan gümüş davulla süslenmişti. Bu kapıyı gösteren herhangi bir resimli kayıt kalmamıştır.

Bekla'nın düşmesi sonucunda, şehrin büyük kısmı Ortelga ordusunca talan edildi ve yıkıldı. Tamarrik Kapısı'nda bir gedik açıldıktan sonra Aşağı Şehir çabucak istilacıların eline geçti, ama zaptı neredeyse imkânsız olan hisar, dört ay daha dayandı. Direnişçilerin moralini bozmaya yönelik bir çabaya girişen Ortelga'lılar, her gün hisardan görünecek şekilde iki çocuğu astı. Sonunda Bekla komutanı Santil-ke Erketlis teslim olmayı kabul etti ve bu sayede ordusuyla birlikte zarar görmeksizin uzaklaşmasına izin verildi.

Quiso'da uygulandığı şekliyle özgün Shardik kültünün değişmeye başlaması, Bekla'nın düşüşüne ve hemen sonrasına denk gelir. Ayıyı bulmuş olan avcı Kelderek, artık bir rahip-kral, kültün ilk halinde var olmayan bir şahsiyet olarak ortaya çıktı. Yüksek rahibe Tuginda bunu ve başka gelişmeleri, ayı kültünün siyasi amaçlarla saptırılması denemese de değiştirilmekte oluşunun kanıtları diye gördü ve fikrini dile getirmeye başladı. Bunun sonucunda da Quiso'ya sürüldü.

Bekla, yıllarca Ortelga yönetiminde kaldı. Bu süre içinde şehir bir zamanlar olduğu gibi bir ticaret merkezi olarak kalmaktansa, askeri bir müstahkem mevki haline geldi. Ortelga yönetiminde gerçekleştirilen değişikliklere, geleneksel Cram kültünün (ki artık hakkında hiçbir şey bilinmiyor) kaldırılması ve tapınağın kutsallığının bozulması da dahildi. Shardik kültü her yerde hazır ve nazırdı ve "Tanrı'nın Gözü" olarak bilinen rahip-kralın yönetiminde etkin ve bazen zalim bir diktatörlük için dayanak sağlıyordu.

Herhangi bir değişikliğin gerçekleşmesi, ancak Shardik'in şehirden kaybolması sonucunda vuku bulabildi. Şehrin her yerinde çatılarda ateşlerin yakıldığı yıllık ateş festivali sırasında –bu festival eski dinden alınmış ve Shardik kültüne uyarlanmıştı– Shar-

dik'i alevler içinde öldürme yolunda bir girişimde bulunuldu. Komplo başarısızlıkla sonuçlandı ve Kral'ın evinin çatısının büyük kısmı yıkıldı. Komplodan sorumlu olan adam, davası görülürken, ayının kafesindeki samanlara yanan bir kömür fırlatmayı başardı. Paniğe kapılan ve korkan Shardik, demir parmaklıkları parçalayıp kente kaçtı ve açık araziye varana kadar büyük katliama yol açtı. Kelderek hemen efendisinin ardından gitti ve şehri ebediyen terk etti. O ayrıldıktan kısa süre sonra bir isyan çıktı. Savaşlara nihayet son veren ateşkes sırasında Bekla yeniden Ortelga hâkimiyetine girdi. Bugün hâlâ başşehir konumunu muhafaza etmektedir.

Ziyaretçiler de görecektir ki, Bekla'nın kökenleri hakkında pek az şey bilinmektedir. Mimari kanıtlar, şehrin –efsanelerde iddia edildiği gibi– Quiso'da görülen yapıları diken zanaatkârlar tarafından inşa edilmiş olduğu izlenimini uyandırır. Şehir uzak geçmişte de, bir isyan onları Telthearna Nehri'ndeki adalarına dönmeye zorlamazdan önce, Ortelga'lıların hâkimiyeti altındaymış gibidir.

Bekla çevresindeki, Bekla Ovası diye bilinen, kırlık alan düzdür ve büyük ölçüde kuraktır. Zaman zaman şiddetli toz fırtınalarının etkisinde kalır. Tek çiftçilik faaliyeti sığır yetiştirme ve gütmedir; tek yerleşim yerleri de birbirlerine uzak köylerdir. Bekla'dan çıkan birkaç yol ovayı geçerek GELT DAĞLARI'nın eteklerine ve eyalet şehirleriyle başşehirlerine varır. Bekla'nın suyu, KABİN'den gelen bir kanal vasıtasıyla temin edilir, ziyaretçiler bu suyu gönül rahatlığıyla içebilirler.

(Richard Adams, *Shardik*, Londra, 1974)

BEKLA İMPARATORLUĞU, güneyde YELDA, Belshiba ve Lapan'a, batıda da TEREKENALT'a sınırı olan kocaman bir ülkedir. Kuzeyde ve doğuda, Telthearna Nehri ile Tonilda ormanları imparatorluğun doğal sınırlarını oluşturur. Başşehri BEKLA, imparatorluğun göbeğinde, Bekla Ovası'nın ortasındadır. İmparatorluk son zamanlarda doğusundaki ZAKALON ile ticari ilişkilere girişmiştir; demir, nakış işleri ve başka metalar ihraç edilir.

Uzun süre önce Bekla İmparatorluğu'nun tamamı, ORTELGA Adası'ndan gelenler tarafından yönetiliyordu. Ortelga'lılar, Tanrı'nın gücünün yeniden bedenlenmiş hali olduğuna inanılan muazzam büyüklükte bir ayının, Shardik'in kültünün müritleriydi. Shardik'in kendisi, imparatorluğun bütün yanından hacılar çeken QUİSO Adası'nda kaldı. Bu Ortelga yönetimi dönemi, yüksek rahibenin bir köleye âşık olmasıyla sona erdi; köle, kutsal ayıyı öldürdü, sonra da yüksek rahibeyle birlikte emin bir yere kaçtı. Bu olayların ardından genel bir isyan patlak verdi ve Ortelga'lılar kuzeydeki ada ülkelerine çekilmek zorunda kaldılar. Ama Bekla gene de imparatorluğun başşehri ve bütün askeri tatbikatların merkeziydi. Sınırları korumak ve vergilerin toplanmasını garantiye almak için sahada daimi ordular tutuluyordu. Önceleri devriyeler Telthearna'ya, hatta Ortelga'ya kadar giderdi ama bu alışkanlık kısa sürede bırakıldı ve ordu GELT DAĞLARI'nın ötesinde pek ender olarak görülür oldu. Bu durum da, Bekla ordusunun, kuzeyde Shardik kültünün canlandırılmasının ardından o kadar kolay yenilgiye uğramasını açıklayabilir.

Bu dönem boyunca, imparatorlukta kölelik mevcuttu. Ancak kimi tarihçiler, köleliğin hep var olduğunu ve yenilgiye uğramış askerlerin esir alınmasının normal sayıldığını ileri sürerler. Bekla İmparatorluğu'nun altın çağında, malikâneler ve ticari kuruluşlar gittikçe büyüyüp daha fazla refaha kavuştukça, köle talebi de büyük ölçüde arttı; sonunda ortaya bir profesyonel köle tacirleri sınıfı çıktı. Önceleri devlet kontrolüne tabiydiler, ama yavaş yavaş, emrinde silahlı çeteler bulunduran güçlü ve korkutucu liderler haline geldiler. Sayıları gittikçe artan köleler, çiftçilerle köylüler için bir tehdit halini aldı, köle ticaretine muhalefet kuvvetlendi. Nihayet, bu konuda iç savaş patlak verdi. Yeldashay'lı bir malikâne sahibi olan Santil-ke Erketlis, iki tarafın en yetkin generali olarak ortaya çıkıp güneyli köle tacirlerinin güçlü

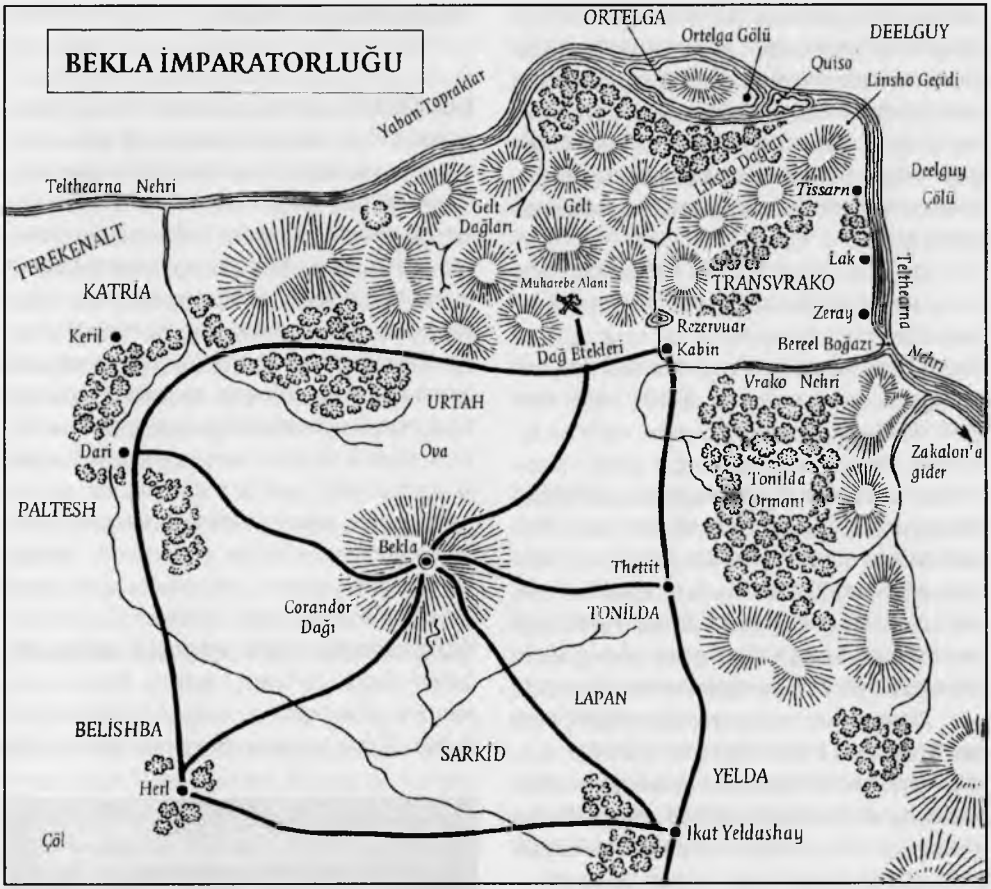

ordularını yenerek savaşı bitirdikten sonra, Bekla'daki kargaşaya da nihayet son verdi.

Muzaffer Heldril ya da "eski usul" partinin yönetimi altında, imparatorluğun yurttaşı olduklarını kanıtlayabilen bütün köleler azat edildi; ancak yabancı kölelerin köleliği devam etti. Köleleri azat etmenin maliyetini telafi etmek için, geleneksel duvarcılık ve oymacılık zanaatları bir kez daha teşvik edildi. Aynı zamanda, köylülerle küçük çiftçilerin kısmetini iyileştirmek için önlemler alındı. İşte KABİN'deki büyük su deposu da bu sırada yapıldı.

İç savaşların sona ermesinden on yıl kadar sonra, imparatorluk, Shardik'in yeniden bedenlenmiş hali olduğunu iddia ettikleri bir ayının Ortelga'lı müritleri tarafından istila edildi. Kuzey eyaletleri ve Bekla çok geçmeden düştü ve güney eyaletleri ayrılarak imparatorluğun yeni yöneticilerine karşı ittifaka girdiler. Güney eyaletlerine karşı savaş, yıllarca devam etti. Bekla'nın Rahip-Kral'ı –yani Kelderek– Heldril partisine karşı olan eyalet lordları arasından müttefikler buldu ve onlara önemli mevkiler verdi. Kısmen onları yatıştırmak için, kısmen de savaşın finansmanına katkı olsun diye, yüksek vergilendirilmiş bir kölelik sistemi yeniden yürürlüğe kondu; bu girişimin güneyde Bekla hâkimiyetine karşı muhalefeti güçlendirme gibi bir etkisi de oldu. Shardik kültünün muhtemel yayılımını da sınırladı; artık ayı sadece köle tacirlerinin tanrısı olarak görülüyordu. Köle ticaretinin kendisi ise, çoğu kişi için bir tatminsizlik kaynağı halini aldı. Ruhsatlı tüccarlar, sık sık kendilerine verilen hakları aşıyor, ovadaki yerleşimlerden insanları kaçırıyordu. İş, daha büyük bir pazar oluş-

turduğu anlaşılan köle çocuklara gelince, kotalar sık sık görmezden geliniyordu. Çocuklar alanında ihtisas yapan kölecilerin, profesyonel dilencilere satılabilsinler diye kurbanlarının çoğunu sakat bıraktıkları biliniyor. Diğer gayri meşru uygulamalar arasında, erkek çocukların özel bir pazar için hadım edilmesi de bulunuyordu.

Bir süre sonra Shardik kafesinden kurtuldu ve Bekla'dan kaçtı, Kelderek de onun peşinden gitti. Başşehirde bir isyan patlak verdi. Tam o sırada güney orduları imparatorluğu boydan boya temizledi, hatta KABİN'i de alarak Ortelga ordusunu etkin bir biçimde, ülkenin ortasında tecrit ettiler. Kaçınılmaz askeri yenilgiyle karşı karşıya kalan Ortelga'lılar, ateşkes görüşmeleri yaptı. Kölelik bir kez daha lağvedildi, kalan bütün köleler azat edildi. Eski Yelda, Lapan ve Belshiba eyaletleri bağımsız ülkeler halini aldı ve, ateşkes koşullarına göre, Ortelga'nın Bekla'daki yönetiminin sürmesine izin verildi.

Ziyaretçiler, imparatorluğun her yerinde, aralarında hatırı sayılır benzerlikler olsa da, başlıca iki dil konuşulduğunu görecektir. Kuzeyde ve merkezde Bekla dili, güneyde Yeldashay dili konuşulur. Bunlara ek olarak bir miktar bölgesel lehçe ve şive de vardır.

Bekla İmparatorluğu'nun para birimi *meld*'dir.

(Richard Adams, *Shardik*, Londra, 1974)

BEKLEYEN ZEVCE, Wuchang, Çin'deki Hsinhsien'in kuzeyinde, kadına benzeyen bir dağdır. Tarihe göre kadim çağda evli bir asker savaşmak üzere imparator tarafından evinden çok uzaklara gönderilmiş. Ona sadık olan karısı, küçük çocuklarını arkasına katıp, kocasını geçirmek üzere tepenin eteğine gitmiş. Orada onun arkasından günlerce, aylarca, yıllarca durup bakmış, ta ki sonunda taşa dönüşene kadar.

(Anonim, *Tal-Ping Geographical Record*, İS 981)

BELEGAER, bkz. AMAN.

BELESBAT, Biscay Körfezi'nde, Fransız Vendee'si kıyılarının hemen açığında, Jard-sur-mer ve Saint Vincent kentleri arasında, suyun altında bir şehirdir. Kadim çağlarda, komşu şehirler Belesbat'ın zengin ve bolluk içinde olduğunu bilirlerdi ama daha fazlasını pek bilmezlerdi, çünkü yaşayan hiç kimse şehirden ayrılmamıştı. Birçok meraklı seyyah Belesbat'a girmeye çalışmış, ama asla başaramamıştır. Bir gün bir balıkçı fırtınaya tutulunca Belesbat limanına sığınmak istedi. Bir kraliyet kabulüyle karşılanınca da hayretler içinde kaldı; şehrin bütün kapıları ardına kadar açıldı, onun şerefine muhteşem balolar ve görkemli şölenler düzenlendi. Meraktan içi içini yiyerek, yorgunmuş gibi yapıp yalnız bırakılmak istedi. Gözetimsiz kaldığında, arkasından müzik ve neşeli kahkahalar gelen küçük bir kapı keşfetti. Kapıyı açtı, kendini muazzam ve sessiz bir labirentte buldu. Uzun karanlık duvarları izledi, ıssız

Biscay Körfezi'ndeki BELESBAT'ta sualtı labirentinin kuzey kesimi.

avlulardan geçti ve sonunda kopartılmış insan organları, çürümekte olan gövdeler ve iskeletlerle tavanına kadar dolu büyük bir odaya geldi. Çabucak geri döndü, ağlarını kumsalda bıraktığını bahane etti ve onları toplamak için izin istedi. Onu bıraktılar, o da kaçıp korkunç haberleri bütün havaliye yaydı. Vendée lordları bir koalisyon oluşturup Belesbat'ı kuşattılar, bütün sakinlerini öldürdüler, sonra da denizden bir fırtına yükseldi ve böylece dalgalar şehri yuttu. Seyyahlar Belesbat'ı ziyaret etmenin tehlikeli olduğu konusunda uyarılır, çünkü sualtı ruhları hâlâ şehirde bulunan hazinelerin başında gece gündüz nöbet tutar.

(Claire Kenin, *La Mer mystérieuse*, Paris, 1923)

BELSHİBA, bkz. BEKLA İMPARATORLUĞU.

BENGODİ, Berlinzone'de ya da Bask Ülkesi'nde (Batı Pireneler'deki Biscay ile karıştırılmamalıdır), rendelenmiş Parmesan peyniri dağıyla meşhur olmuş bir yöredir. Dağın doruğunda, hayatlarını makarna ve ravioli yaparak geçiren, sonra bunları tavuk suyunda pişirip aşağı yuvarlayarak alt taraftaki yerlilere neşe ve besin saçan insanlar yaşar.

Bu nirengi noktasından çok uzak olmayan bir yerde seyyahlar, Bengodi'nin meşhur bağlarından aşağı akan bir şarap nehri bulacaklar (MUTLULAR ADASI boyunca akan nehir gibi). İşçiler asmaları sosisle bağlayarak şaraplarının rayihasını arttırırlar.

Bengodi'de birçok tuhaf taş bulunabilir. Takan kişiyi görünmez hale getiren kantaşıyla, (delinmeden önce bulunursa) yüzüğe takılabilen ve takan kişinin bütün dileklerini yerine getirdiği söylenen yerel değirmentaşları dikkate değerdir.

(Giovanni Boccaccio, *Decamerone*, Floransa, 1858 [?])

BEN HATUR'UN KÖYÜ, Afrika'da bir yerlerde bir Arap köyüdür. Atlas Okyanusu'na dökülen büyük bir nehrin (muhtemelen, Kongo'nun) keşfedilmemiş küçük kollarından birinin kıyılarında saklı durur. Tarzan'ın gelini olan Cadrenet Prensesi –General Armand Jacot'nun kızı– köy şeyhi tarafından kaçırılmış ve çocukluğunu burada, ağır savunma çitinin arkasında, damı palmiye kaplanmış, arıkovanından yapılma bir kulübede geçirmişti.

(Edgar Rice Burroughs, *The Son of Tarzan*, New York, 1915)

BENNET, Güney Kutup Dairesi'nde, enlemi 82°50' güney, boylamı 42°20' batı olan bir adadır. Alçaktır, kayalıktır ve çevresi yaklaşık iki kilometredir. Burada hemen hemen hiç bitki yetişmez, bir tür hintinciri hariç. Tek tuhaflığı, adaya kuzeyden gelen seyyahların göreceği, denize doğru çıkıntı yapan tek bir kaya tabakasıdır.

Ada 17 Ocak 1828'de, Liverpool limanından *Jane Guy* adlı uskunanın kaptanı tarafından keşfedilmiştir, adını da bu geminin sahiplerinden birinden alır.

(Edgar Allan Poe, *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket*, New York, 1838)

benÖLÜM, Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yerlerde bulunan küçük bir kırsal topluluktur. Nüfusun büyük bir çoğunluğu kasabada yaşasa da bazıları varoşlardaki kulübelerde kalmayı tercih eder, kasabaya sadece yemek yemek için inerler. Topluluk üyeleri, toplu şekilde yenen yemekleri yapmayı, sıraya bindirmiştir. Yöredeki tek büyük tarım ürünü, istisnasız her şey için kullanılan karpuzdur; karpuzlar imalathanelere götürülür, sadece şekerleri kalana kadar pişirilir, sonra da onlara insanın gerçekten sahip olduğu tek şeyin biçimi verilir – hayatları. Şeker kurutulur, güneşte sertleşmeye bırakılır. Orada her an kurumakta olan kırmızı, altın, gri-siyah, beyaz,

kahverengi ve mavi renkte şeker şeritlerini görmek mümkündür. Kulübelerin çoğu tamamen karpuz şekerinden yapılmıştır. Hatta her yerde bulunan bu şekerden pencere bile yapılabilir; öyle şeffaftırlar ki, onları cam pencerelerden ayırt etmek neredeyse imkânsızdır. Ayrıca karpuz şekeriyle alabalıklardan çıkarılan yağ karıştırılarak, ışıklandırmada kullanılan mis kokulu bir madde elde edilir; bu madde parlak, hoş bir ışık verir.

Buradaki geri kalan tek sanayi, nehirdeki balık üretme çiftliğinde yapılan alabalık üreticiliğidir. Balık üretim çiftliği, karpuz şekerinden ve çevre tepelerden toplanmış taşlardan yapılmıştır. Güzel bir fayans döşemesi vardır, fayanslar birbirine öylesine kusursuzca yapışmıştır ki, müzikle yerleştirilmiş gibidirler.

Bölge şu ya da bu sebepten sakinlere cazip gelmiş şeyleri temsil eden çeşit çeşit heykelle süslenmiştir. Örneğin, hepsi karpuz şekerinden yontulmuş, patates ya da enginar gibi farklı sebze türlerinin yirmi ya da otuz heykeli vardır.

Bu yörenin en acayip özelliği, güneşin haftanın her günü farklı bir renge bürünmesidir; bu renk, ekilen ve hasadı yapılan karpuzların rengini belirler. Renk düzeni aşağıdaki gibidir:

Pazartesi: kırmızı
Salı: altın rengi
Çarşamba: gri
Perşembe: siyah
Cuma: beyaz
Cumartesi: mavi
Pazar: kahverengi

Siyah renkli olanlar çok tatlıdır, özellikle sesi olmayan şeyler için kullanılırlar; örneğin bunlardan, sessiz saatler yapmada faydalanılmıştır.

Topluluğun defin görenekleri de kendine özgüdür. Ölülere karpuz şekerinden elbiseler giydirilir, mezarlarının ışığı sonsuza dek pırıldasın diye boyunlarına fosforlu yosundan boncuklar takılır. Ölülerin bedenleri, çamdan yapılmış, camla ve küçük taşlarla süslenmiş armalı kalkanlar üzerinde taşınır. Camdan bir çubuk suya batırılır ve Mezar Ekibi ölüyü nehir yatağına indirir, cam bir mezara koyup mezarı kapatırlar. Geleneksel olarak cenazeleri alabalık üretme çiftliğinde yapılan bir dans izler.

Seyyahlar burada barışçıl ve rahat bir topluluk bulacaktır. Halkının birbiriyle ilişkisi merasimsiz, resmiyetten uzaktır, hatta bazılarının belli isimleri bile yoktur. Yerel gazete yılda bir kez çıkar.

Ancak topluluğun geçmişinin sorunsuz olduğu söylenemez. Yıllar boyunca –konuşabildikleri ve güzel sesleri olduğu halde– son derece tahripkâr olan kaplanlar başlarına dert oldu; onlar da bu kaplanları birer birer avladılar. Sonuncu kaplan tepelerde öldürüldü, alabalık üretme çiftliğine getirildi ve bedeni karpuz yağına batırılıp yakıldı.

Daha yakın zamanda ise topluluk bölündü. Bir grup, kasabadan ayrılarak Unutulmuş İşletmeler olarak bilinen bir yere, kasabaya biraz uzak ve her tür unutulmuş şeyin bulunabileceği garip bir bölgeye yerleşti. Miller boyunca uzanan bu bölgenin girişinde asılı olan bir duyuru, içeri girenleri umutsuzca kaybolma tehlikesine atıldıkları konusunda uyarır. Asi grup, burada yıkıldı yıkılacak barakalarda yaşayıp, çevrelerinde buldukları unutulmuş şeylerden viski yapardı. Onlarla yerleşimciler arasında hatırı sayılır bir düşmanlık da vardı. Sonunda asiler, kendi kolunu bacağını kesmenin bir topluluğu yönetmenin hakiki yoluna örnek oluşturduğunu iddia ederek oralarını buralarını öyle kötü kestiler ki, kan kaybından öldüler.

(Richard Brautigan, *In Watermelon Sugar,* San Francisco, 1964)

BENSALEM, Güney Pasifik Okyanusu'nda, Solomon Adaları bölgesinde, muhtemelen UFFA Adası'na yakın bir adadır; kıyının açıklarındaki birkaç küçük ada da yetki alanına girer. Bensalem'in çevresinin kabaca 5.600

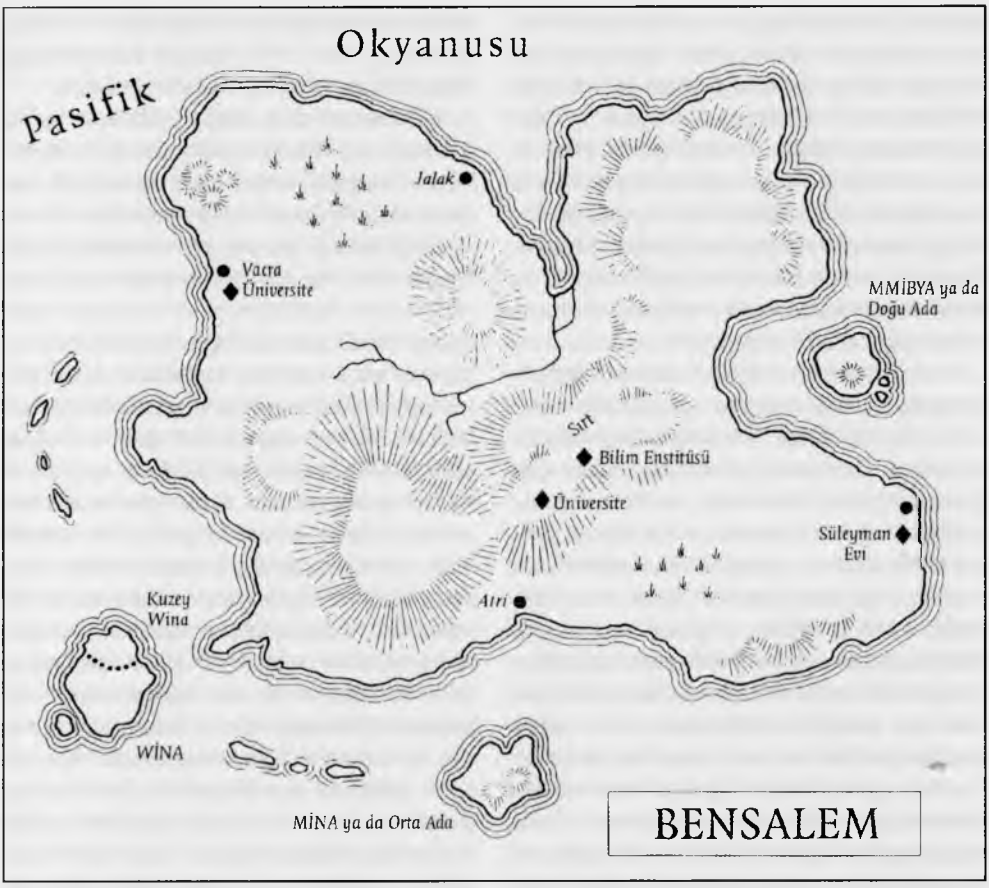

mil olduğu düşünülmüştür; oysa, İrlanda'nın üçte ikisinden daha büyük olmadığı neredeyse kesindir.

Uzun süredir dünyadan tecrit edilmiş olduğu halde, Bensalem kadim çağlarda iyi bilinirdi, o sıralar sık sık Sur, Kartaca, Çin ve ATLANTİS'ten gelen gemiler tarafından ziyaret edilirdi. İÖ ikinci binyılda ada devleti güçlü bir ticaret milletiydi. Seyir sanatında Atlantis'in mahvoluşunu izleyen düşüşle birlikte, Bensalem gittikçe daha da fazla tecrit edildi. İÖ yaklaşık 300'de, Bensalem Kralı Solamona, ülkenin kendi kendine yetecek kadar zengin ve bereketli olduğuna karar verince bu tecrit eksiksiz bir hal aldı. Yabancıların ülkeye girmesine ilişkin sert yasalar kondu ve dış dünyayla iletişim, milettin selameti açısından mutlaka gerekli olmadıkça, yasaklandı. Bensalem'in safiyetini korumak için yabancı ülkelere seyahat yasaklandı. O günden beri ada dış dünya ile çok az doğrudan temas kurmuştur, çünkü kıyılarına çok az gemi gelmiştir. Güçlü ticaret filosu, artık balıkçılıkta, malların kentten kente naklinde, ve kıyı açıklarındaki adalarla teması sürdürmede kullanılır. Kral Solamona'nın hatırası, Bensalem halkının gözünde çok azizdir.

Bensalem Hıristiyanlığa, İS *circa* 50 yılında meydana gelen bir mucizeyle geçmişti. Doğu kıyısındaki bir liman olan Renfusa'nın halkı, bir haçla taçlanmış koca bir ışık sütununun adaya yaklaştığını gördü. Araştırma yapsın diye tekneler gönderildi ama mucizevi bir şekilde sütuna yaklaşamadılar. Sadece şehrin bilge kişilerinden biri, diz üstü çöküp dua ettikten sonra yaklaşmayı ba-

şardı. O yakınlaştıkça, ışık sütunu yok oldu, suyun üzerinde yüzen sedir ağacından bir tekneyi geride bıraktı, içinde Eski ve Yeni Ahit ile Aziz Bartholomeos'tan gelen, Tanrı tarafından kendisine tekneyi denize indirme emri verildiğini ve bu teknenin sahillerine vurduğu ülkenin halkına kurtuluş getireceğini açıklayan bir mektup vardı. Mucize kabilinden, İbraniler, Persler ve Hintlilerin hepsi, İncil'i ve mektubu, sanki kendi dillerinde yazılmış gibi kolaylıkla okuyabildi.

O zamandan beri Bensalem Hıristiyan olmuştur, ancak hâlâ Yahudi grupları mevcuttur ve görüşleri fevkalade hoşnutlukla karşılanır. Bensalem Yahudileri, bakire doğum doktrinini kabul eder ve İsa'nın insanüstü olduğuna inanarak, ondan Samanyolu ya da İlyas diye söz ederler. Geleneksel olarak, Bensalem halkının İbrahim'in oğlu Nahora'dan geldiğine ve yasalarının onlara gizli bir kabala içinde Musa tarafından aktarıldığına inanırlar. Mesih Kudüs'e hükmetmek için geldiğinde, Bensalem Kralı onun ayaklarının dibinde oturacaktır. Bensalem'in Hıristiyan inançlarında kuvvetli İbrani unsurları olduğunu da unutmamak gerek. İnsanlar, dünyanın babası Âdem ve Nuh gibi, ya da müminlerin babası İbrahim gibi Kitabı Mukaddes'te geçen belli kişilere özellikle derin saygı gösterirler.

Bugün Bensalem hâlâ tecritçi politikasını korur ve özel heyetleri taşıyan gemilerini dünyanın dört bir yanına göndermeyi sürdürür. Hâlâ bir monarşidir, çünkü halkın *Radar* adı verilen krallarına ve tarihleriyle yaşıt olan bir kuruma büyük saygıları vardır, ancak monarşinin rolü şimdi daha çok semboliktir. Dış ilişki olmadığı için, hükümet, daha çok bir dizi kurul ve meclis tarafından yürütülen bir idari meseledir. Kurullar, hem otuz dokuz kent ile on kırsal yörenin idaresinden, hem de sanat, bilim ve sanayinin gelişiminden sorumlu üç atanmış üyeden oluşur. Her kurul, herkesin katılabileceği bir meclisle birlikte çalışır. Genel idare, merkez kurulu ve meclisine aittir. *Radar*'ın tek siyasi işlevi, merkezi meclisin danışmanlık yaptığı merkez kurulunu atamaktır. Herhangi bir düzeyde ortaya çıkan herhangi bir fikir farklılığı, karar için üst kurul ve meclise sunulur.

Bensalem'deki doğal toplumsal birim, babanın yani *tirsan*'ın hâkim olduğu ailedir. Soyundan gelenlerden otuz tanesinin üç yaşına erdiğini gören her erkek, devletin finanse ettiği Aile Şöleni'yle şereflendirilir, baba bu şölende aile işlerini düzenler ve oğullarından birini kendisiyle birlikte oturmak üzere tayin eder; bu oğul "Asmanın Oğlu" adıyla bilinir ve babasının bayraktarı olarak görev yapar. Dinsel ayinden sonra düzenlenen özel bir törende babaya bir gelir armağan edilir, kralın birçok ayrıcalık ve bağışıklık içeren beratı sunulur. Sonra da tanelerinin her biri ailenin soyundan gelen birini temsil eden altından yapılmış bir üzüm salkımı verilir. Üzümler mine kaplıdır – dişi torunlar erkeklerden fazla ise yeşilimsi sarıdır ve tepesinde bir hilal vardır; erkek çocukların sayısı daha fazlaysa mordur ve üzerinde bir güneş bulunur. Baba halk içinde her nerede görünürse, Asmanın Oğlu önünden gider, mine üzüm salkımını taşır. Büyük bir ailenin babası öyle onurlandırılır ki kralın kendisinin bile ona borçlu olduğu söylenir. Aile birimi, çocukları büyütmeye uygun tek çevre ve onunla bununla cinsel ilişki kurmaya karşı başlıca savunma sayılır.

Bensalem halkı iffetiyle tanınır. Fahişeler ya da saray yosmaları yoktur, eşcinsellik diye bir şey bilinmez. İffetleri ve kendilerine saygıları, iki özdeyişle özetlenir: "İffetsiz olan, kendine saygı duyamaz" ve "İnsanın kendine duyduğu saygı, dinden sonra, bütün kötülüklerin başlıca gemidir." Evlilikte tekeşliliğe kesinlikle uyulur. Anne-babanın bir evliliğe rıza göstermesi resmen gerekmez, ama bu rıza alınmazsa, evlilikten doğan çocuklar anneleriyle babalarının mirasının sadece üçte birine hak kazanırlar. İlk tanışma ile nişan ya da evlilik arasında tam bir ay süren bir ara zorunludur. Çiftteki muhtemel fiziksel kusurları fark etmek için, aynı cinsten arkadaşların onları çıplak yıkanırken görmelerine izin verilir. Bu iş, kentlerin dışındaki

Âdem ile Havva'nın Havuzları denen yıkanma yerlerinde yapılır.

Bensalem'de en önemli kurum, Solamona tarafından kurulmuş ve Tanrı'nın işleri ile yaratıklarının incelenmesine adanmış olan Süleyman Evi'dir. Eve İbranilerin kralının adı verilmiştir, kütüphanesinde de onun uzun zamandır kayıp olduğu sanılan (I. Krallar 4:33'te sözü edilen) *Doğa Tarihi* kitabı vardır.

Solamona'ya göre: "Kuruluşun sonu, şeylerin nedenleri ve gizli hareketlerine ilişkin bilgidir; ve insan imparatorluğunun sınırlarını, mümkün olan her şeyin etkilenmesine kadar büyütmek." Ev'in bilimsel araştırması, denizaltıların ve uçan makinelerin geliştirilmesine yol açmıştır. Dereler, çavlanlar ve değirmenler, enerji sağlamada kullanılır. Binaların derinlerindeki mağaralar madenlerin üretimi ve muhafazası için kullanılırken, astronomik ve meteorolojik gözlem ve deneyler için yüksek kuleler inşa edilmiştir. Hava koşulları bu amaçla yapılmış büyük binalarda deneysel olarak yaratılabilir. "Perspektif" evleri optik bilim deneylerine ve teleskop, mikroskop ve başka optik donanım üretimine ayrılmıştır. "Ses" evlerinde akustik deneyler yürütülür, buralarda ayrıca keman-piyano gibi müzik aletleri ile doğal sesleri yeniden üretecek donanımlar da imal edilir. Burada yürütülmüş olan araştırmalar, sesi birçok *karan* boyunca (bir *karan* bir buçuk mile eşittir), inceli kalınlı bir borular sistemiyle iletmeyi mümkün kılmıştır, bu sistem muhtemelen 1876'da keşfini yaparken Alexander Graham Bell adlı İskoça esin kaynağı olmuştur. "Makine" evlerinde her cins makine, silah ve havai fişek imal edilirken, "Parfüm" evleri de, kokuların tahlili ve sentezinde uzmanlaşmıştır. Duyuların yanıltılması evleri, illüzyonların temsili için kullanılır – tıpkı VİLLİNGS Adası'nda ve KARPATHENBURG'da bulunan donanımlar gibi. Bensalem halkı yalan ve sahtekârlığı nefret verici bulduğu ve bunlar yasalarla da yasaklanmış olduğu için, bu illüzyonlar doğal nesnelerin sahte bir tablosunu vermekte kullanılmaz.

Süleyman Evi, biyolojik bilimler dalında ise hayvan ve bitki türlerini çaprazlayarak yenilerini yaratma yöntemlerini bulmuştur – hatta artık bazı bitkiler tohum kullanılmaksızın yetiştirilmektedir. Tıbbi araştırmalar da tam anlamıyla teşvik edilir. Sağlık veren çeşitli içkiler ve ilaçlar hazırlanarak bütün ülkeyi saran bir dağıtıcılar ağı vasıtasıyla dağıtılır. "Cennet Suyu" olarak bilinen bir tanesi de dahil, madensuyu havuzları, tıbbi olarak ömrü uzatmada ve birçok rahatsızlığın tedavisinde kullanılır. Süleyman Evi aynı zamanda beslenme üzerine de çalışmalar yürütür, insanları uzun sürelerle beslemek ya da vücudu uzun oruçlara dayanmaya yardımcı olacak şekilde güçlendirmek gibi özel amaçlı besinler üretmiştir. Tıbbi ilerlemeler, bütün bakteriyel hastalıkları silmeyi mümkün kılmıştır. Kanser, hastalığa bağışıklığı olan bir yengecin keşfiyle, yenilgiye uğratılmıştır. Yengeçten geliştirilen bir serum, ergenlikte yapılan kanser aşılarında kullanılır. Bu keşfin haberi isim vermeksizin dünyanın dört bir yanındaki bilimsel kurumlara iletilmiş, ancak araştırmanın kaynağı bildirilmediği için kulak arkası edilmiştir. Tıp bilimi, uzun ömür beklentisinde büyük bir artışa yol açmıştır; şimdi çoğu kimse seksen yaşını aşmaktadır, hatta bazılarının yüz on yaşına bile eriştiği görülmüştür.

İhvan ya da Süleyman Evi Biraderleri, Bensalem'den ayrılmalarına izin verilen tek kişilerdir. Her on iki yılda bir altı tanesi iki gemiyle yabancı ülkelerin durum ve koşullarını keşfetmek için yola koyulur, bilimsel keşifler ve diğer keşiflerin haberleriyle geri dönerler. Bunlar Bensalem'in belli başlı ithalatından ikisidir, getirenler de "Işık Tacirleri" diye bilinir. Ülkelerini saran gizliliği korumak için, seyahatleri sırasında takma isim ve milliyetlerle dolaşırlar.

Işık Tacirleri, aşağıdaki unvanlarla tanınır: Deneyleri toplayan "Yağmacılar"; mekanik sanatlar ve liberal bilimlerde ihtisas yapmış "Esrar Adamları"; yeni deneyler sürdüren "Öncüler"; deneylerin sonuçlarını tasnif eden "Derleyiciler"; yeni bilgi için pratik uy-

gulamalar bulma dalında uzman "Drahomacılar" ya da "Hayırseverler"; var olan deneylerin sonuçlarını tahlil eden ve bunları iyileştirme yolları bulan "Lambalar"; onaylanmış bu deneyleri uygulamaya koyan "Aşıcılar"; ve, nihayet, bu keşifleri insanlar öğrensin diye daha geniş gözlemler, belitler ve aforizmalar halinde yorumlayan "Doğanın Yorumcuları".

Bensalem, özel heyetleri taşıyan gemilere sahip olduğu gibi, dış dünyada neler olup bittiğinden haberdar olmak için radyodan da yararlanır. Haberler bütün kentlerde aynı anda tele-fotografik bir süreçle yayımlanır ve çoğu kez sadece bir yapraktan oluşan ince gazetelere dağıtılırlar. İlan ya da köşe yazısı yoktur.

Bensalem'in bugünkü gelişimini mümkün kılmış olan bilimsel araştırmalar, özgün Süleyman Evi'nden gelişmiş olan çeşitli kurumlar vasıtasıyla yürütülür. Bilim Enstitüsü, Üniversite ve eğitim kuruluşları, Renfusa limanı arkasında doğal bir yükselti olan Sırt'tadır. Renfusa Enstitüsü, inorganik bilimlerde uzmanlaşmışken, Vacra Enstitüsü biyolojik bilimler üzerinde yoğunlaşır. Batı kıyısındaki belli başlı kentlerden biri olan Vacra'nın bir zooloji parkı da vardır, burada hayvanların toplumsal örgütlenmesi incelenir. Maymunlar üzerinde ilk "sütürizasyon" (dikiş atma, dikişleme) deneylerinin (aşağıya bakınız) yürütüldüğü yer de burasıdır. Günümüzde "sütürize" maymunları, yaprakları süpürmek ve basit bahçe işlerini yapmak üzere eğitmek mümkündür ve parkların bakımının büyük kısmı artık maymunlar tarafından yürütülmektedir. Jalak Enstitüsü ışığın incelenmesi konusunda ihtisas sahibiyken, Atri Enstitüsü ses üzerinde çalışır.

Halkın kendisi de geçen yüzyıllarda değişmiştir. Beyinleri ve üst kafatasları, "sütürizasyon" denen, çocuklukta beynin kapanma sürecini yapay olarak erteleyen ve zihni güçlerin artışı, daha iyi bir hafıza ve iyileşmiş bir yargıyla sonuçlanan süreçle büyütülmüştür. Örneğin, Bensalem halkı yeni bir dili birkaç ayda öğrenebilir. Bu değişiklik aynı zamanda psişik duyarlılıkta ve telepatinin daha sık kullanılmasında da bir artışa yol açtı. Gizli kalmış nedenlerle, tedavi insanların boyunu da uzattı: Erkeklerin ortalama boyu şimdi altı ayaktır; kadınlar ortalama olarak, iki inç kısadır. Etkiler kalıtsal değildir ve her yeni kuşakla birlikte yeniden meydana getirilmeleri gerekir. "Sütürizasyon"un başlatılması, Ayrılık denen olaylara da yol açtı. Muhtemel yan etkiler korkusuyla çocuklarının tedaviden geçmesine izin vermeyi reddeden kişiler giderek reddedilmiş bir sınıfa dönüştüler (halk dilinde onlara "küçük kafalar" deniyordu), bu sınıf hızlı öğrenme ve zekâda ötekiler tarafından geçildi. "Küçük kafalar"ın kırgınlığı sonunda şiddete ve iç savaşın patlak vermesine neden oldu. 1830'lu yıllarda yapılan bir anlaşmaya göre, "küçük kafalar" Bensalem'i terk etti ve Bensalem'in açıklarında çeşitli adalara yerleşerek daha az önem taşıyan bağımsız devletler kurdular.

Seyyah, ülke açıklarındaki adaları ziyaret etmek isterse, bunların farklı yönlerde geliştiğini aklından çıkarmasa iyi eder. Hükümetleri çok istikrarsızdır, sürekli olarak birbirleriyle savaşırlar. Örneğin, Doğu Ada'nın şimdiki adı Mantıki Madde İdealistleri Birliği, ya da Mmibya'dır, adını orada başarılı bir devrime öncülük etmiş bir gruptan almıştır. İnsan toplumlarının sadece ekonomik öğelerin bir ürünü olduğuna inanırlar, armaları bir testereyle çapraz konmuş bir yaba, şiarları da "Şeyler insana hâkimdir"dir. Mmibya başlangıçta tamamen eşitlikçi bir toplumdu, herkesin sefalet çekmesinin bazılarının rahat etmesine yeğleneceğine inanılırdı. Devrimden kısa süre sonra kıtlık ve yoksulluk nüfusun büyük kısmını yok etti; şimdi önderler kendi geleneksel ilkeleri konusunda bu kadar da dogmatik olmama eğilimi gösteriyorlar.

Mina ya da Orta Ada, kendi kendini tayin etmiş bir diktatör önderliğinde, tamamen askerleştirilmiş bir toplumdur. Kimsenin kendi başına kalmasına ya da beş kişiden fazla gruplara katılmasına izin verilmez.

Hepsi üstlerine itaat eder, silah taşır –taş sopa ile sapan– ve birbirinin eşi maskeler takarlar. Milletin tek amacı, kapabildiğini kapmaktır. Propaganda aralıksız sürer ve "Mina her şeydir, biz bir hiçiz" ya da "Hükümetimiz ne dese doğrudur, yanlış olsa bile" gibi sloganlarla devletin yüceliği vurgulanır. Vurgu ise, amansızlık üzerinedir; normal selamlaşma "Amansız efendimiz" şeklindedir, buna bir pençe atma jesti eşlik eder. Adanın arması arı çemberiyle sarılmış bir kovan, şiarı ise "Sok ve Öl"dür.

Öte yandan, Wina tamamen gelişigüzel bir toplumdur. Halkın çoğunluğu yoksulluk içinde, kendilerinden üstün saydıkları küçük bir işsiz güçsüz sınıfı desteklemek için çalışır. Kentlere reklamcılık hâkimdir; deniz kıyısı plansız kalkınma yüzünden mahvolmuştur ve her yerde çöp vardır. Karayolu kazalarına sık sık rastlanır. Alkol ve uyuşturucu yaygın biçimde kullanılır. İnsanlar hayatı kolayından alır ama öngörüden yoksundur ve batıl inançlara sıkı sıkıya bağlıdırlar. Örneğin dokuz, şanssız bir sayı olarak kabul edilir, insanın ceketine yeşil filizler takması ve "yeşile dokunması" ise, talihsizliği uzaklaştırır denir. Çalışma günü dokuz saat sürer... buna rağmen her şeyde kronik bir yetersizlik hissedilir ve işsizlik oranı yüksektir. Kuzey Wina halkı somurtkan, tutumlu bir ırktır, çöl çevresinde yaşamaya alışkındır. Çoğu güneye taşınmıştır, şimdi Wina'da önemli mevkiler işgal etmektedirler.

Buna karşılık, Bensalem'in kendisinde toplumsal sistem, tüm sınıf ayrımlarından sıyrılmış bir toplum yaratacak şekilde gelişmiştir. Toplam nüfus kabaca iki milyondur. Doğum kontrolü, bu sayının makul olmayan ölçüde artması ihtimalini düşürmüştür. Çoğu çift yirmi ila yirmi beş yaş arasında evlenir, ender olarak iki ya da üçten fazla çocukları olur.

Bensalem'in ekonomik ve toplumsal sistemleri, sınırsız enerji kaynaklarının varlığı üzerine kurulmuştur. Yakın zamanlara kadar bu enerji, kuzey ve güney kıyılarındaki fiyortların ağzındaki barajlardan gelen hidroelektrik güçten elde edilirdi; ancak, "Bensalium" diye bilinen yeni bir elementin atomlarını ayırmak suretiyle elde edilen yeni bir atomaltı enerji bunun yerini almıştır. Elektrik kullanımı, özgürleşme ve ilerlemenin anahtarı olarak görülen otomasyon sürecine yardımcı olmuştur. Yüksek otomasyon derecesindeki fabrikalarda az sayıda işçi çalışır, bunların çoğu da hammaddelerin ve bitmiş ürünlerin dağıtımını düzenler. Bütün fabrikalar temizdir, çevre kirlenmesinden arınmıştır ve neredeyse sessizdir, çünkü bütün hareketli parçalar ve eklemler elastik bir maddeyle tamponlanmıştır.

Toprak kamuya aittir, kullanımı da sıkı bir kontrol altındadır. Artık her tür meta bedelsiz sağlanabilir, para ortadan kalkmıştır. Özel gelir birikimi yoktur. Otomasyon, çalışma haftasının –ki "Görevler" adı verilir– ancak dokuz saate indirildiği anlamına gelmiştir. Zamanın geri kalanı "İkinciller"e –bahçıvanlık, amatör bilimsel araştırma, edebi ve sanatsal meşgaleler ve benzer şeyler– ayrılmıştır. "Görevler", yerel kurullar tarafından düzenlenip tahsis edilir. "İkinciller"i bireylerin kendileri seçer. İnsanlar ömür boyu aynı işte kalmazlar. Uygulanabilmeye tabi olarak ve yetkili kurulun onayıyla, mesleklerini sık sık değiştirirler. Bensalem hammadde yönünden öylesine zengindir ki, tek madeni ithalat, elektrik iletim hatlarında kullanılan ve özel heyetleri taşıyan gemilerin geriye getirdiği bakırdır. Bütün ithal malları için, denizsuyundan elektrolizle çıkarılmış altınla ödeme yapılır. Ekonominin genel ilkesi, arzın talebe denk gelmesi gerektiği ve geleceğidir. Rekabetçi bir perakende ticaret yoktur.

Sağlık nedenleriyle Bensalem'de bütün kentler kıyıya kurulmuştur. Bu durum iletişimi de kolaylaştırır ve daha iyi doğal olanaklar sunar. Bir kentin nüfusu kırk bindir, ancak başşehir Renfusa'nın altmış bin, Vacra'nın ise elli bin nüfusu vardır. Nüfus yoğunluğu bir seçme meselesi değildir; bu sayının, sınai ve toplumsal amaçlar için gereken optimum rakam olduğu anlaşılmıştır. Kentler kıyıdaki bir karayoluyla ve hızlı teknelerin sık seferleriyle birbirine bağlanır. Ço-

ğu sahilden yirmi kilometreden uzak olmayan köyler, mükemmel yollarla kentlere bağlanmıştır. Ulaşım, saatte on beş mil hızla giden, ama hafif akümülatör bataryalar bir kez şarj edilince yüz mil seyahat edebilen üç tekerlekli elektrikli arabalarla sağlanır. Atla ulaşım halen kullanılır. Denizde ulaşım için, nehir mavnaları boyunda teknelerden yararlanılır. Bunların kısa uçak kanatları, pruvaya monte edilmiş bir pervaneleri ve iki helikopter rotorları vardır. Alt yüzey, "vinç paletleri"nde ya da su kesimlerinde geriye gider gibi görünür, bunlar teknenin su yüzeyini yalamasını sağlayan yarıklı paletlerdir. Tekneler alüminyum alaşımından yapılmıştır ve saatte yüz elli mil hıza ulaşabilirler. Spor ve eğlence için yatlar kullanılır.

Bensalem kentleri güzel ve sakindir. Bütün yolların kenarlarına ağaç dikilidir ve sessizdirler. Onlarda yürümek geniş bir parkta yürümeye benzer. Evler sadece bir katlıdır ve Roma villaları gibi, merkezi avluların çevresinde inşa edilmiştir. Esnek camdan çatılar, sıcak havalarda geri çekilebilir. Bütün evlerde merkezi ısıtma vardır; çöp ve lağım pislikleri, elektrik marifetiyle yakılıp kül edilir. Temizleme amacıyla, duvarlardaki borulardan güçlü hava akımları zemin boyunca üflenebilir. Her ev, biraz Londra'daki birbiriyle bağlantılı ayırma bürolarını andırır şekilde, yeraltı posta tüpyolu sistemine bağlıdır. Bütün ev eşyaları ve mutfak gereçleri, fincanlardan iskemlelere varana dek, eski Çin sanatını hatırlatan bir zarafete ve sade hatlara sahiptir. Çoğu ailenin, kentteki evlerine ek olarak, kırda basit kütük kulübeleri vardır ve burada bütün yollar, mümkün mertebe göze çarpmasın diye koyu yeşille kaplıdır.

Bensalem kentlerinin en cazip yanlarından biri de, sokaklarda özgürce gezen hayvanların sayısının çokluğudur. Geyikler, ceylanlar, kangurular, koalalar, maymunlar ve sincaplar kentlerde özgür yaşar, yalaklardan ve onlara ayrılmış yem tabaklarından beslenirler. Hayvanlar yarı ehlidir, bitkilere zarar vermemek üzere eğitilmiştir. Bensalem halkı, insanın hayvanlara karşı belirli görevleri olduğuna inanır; hayvanları avlamak, vurmak ya da gereksiz şekilde öldürmenin ne olduğu bilinmez. Bensalem'de kedi beslenmez, çünkü kuşları yemelerine engel olmanın yöntemi bulunamamıştır. Hayvanlardan gene tıp laboratuvarlarında yararlanılır, insanların çoğunluğu da et yemeyi sürdürür. Bensalem'de yemek ve içki, Avrupa'dakinden daha besleyicidir. İçkiler arasında birkaç çeşit şarap, bir tür bira ve elma şarabı da vardır.

Kırsal kesim, uygulamalı bilim sayesinde dönüşüm geçirmiştir. Bireysel çiftlikler yoktur; bunun yerine büyük alanlar, asistanlarından oluşan ekiplere sahip idareciler tarafından kontrol edilir. Bütün yabanotları temizlenmiş, bütün sınırlar ve çitler kaldırılmıştır. Meyve ve sebzeler çoğu kez, selofana benzer bir maddeden yapılmış ve yeraltı telleri vasıtasıyla elektrikle ısıtılan büyük şeffaf seralarda yetiştirilir. Tahıllar, büyük ağır başları ve kısa, sağlam sapları olan ıslah edilmiş bitki türleri meydana getirecek şekilde değiştirilmiştir. Mahsul çok yüksek olduğu için sadece en iyi topraklar ekilip biçilir, geri kalanı eğlence etkinliklerine ayrılmıştır.

İki büyük fiyortta yoğun biçimde balık çiftçiliği yapılır, suyun besin içeriği kimyasal gübreleme yoluyla planktonları arttırılarak yükseltilmiştir. Balıklar, dipten açılan, depolu özel yapılmış teknelerle yakalanır. Serpilen yemlerle balıklar açık depolara çekilir, sonra depolar panolarla kapatılır. Bu belki de olmuş olacak en etkin balık avlama yöntemidir. Balıkçılık sanayii, Bensalem beslenme rejimine önemli bir katkıda bulunur, oysa bütün sanayide sadece beş yüz kişi çalışmaktadır.

Bilimsel araştırmalar Bensalem'in dinsel inancında bir düşüşe yol açmamıştır. Tersine, doğanın Tanrı'nın dili, bilimin de doğanın yorumcusu olduğu söylenir. Dinsel öğreti, mantıklı şekilde incelenmiştir, Yaradılış hikâyesi gibi iler tutar yanı olmayan Kitabı Mukaddes öğretileri de bir yana bırakılmıştır. Sarsılmaz bir dogma yoktur, adanın dini şimdi uyumlu bir felsefe, bilim ve manevi

inançlar birliğidir. Bu bileşim, Bensalem halkının gezegenin çok bilincinde olmasını, yani kendi yerlerinin farkında olmalarını ve insan ırkı ile onun başarılarından gurur duyabilmelerini sağlamıştır. Kiliselerinde bulunan yazıtta sadece "Sevgi, hakikat, enerji" yazılıdır. Kiliseler dünyanın din öğretmenlerinin resimleriyle donatılmıştır, bir inanç çokluğunu kabul işareti olarak değil, insan kişiliğinin başarılarının bir simgesi olarak. Profesyonel ruhban sınıfı yoktur; vaizler, uygun kurul tarafından seçilmiş gönüllülerdir. Ayinler, sessizlik anlarıyla noktalanır, bu sessizlikler sırasındaki telepatik iletişim, gerçek bir ruhsal cemaat duygusu doğurur.

Geçmişin dinsel öğretileri, amblemi yüzünden genellikle "Süzgeç" diye bilinen Seçme Enstitüsü tarafından incelenir. Enstitü, Renfusa'nın arkasındaki Sırt'tadır, iki alıntının yazıtlarını taşır: "Hikmetin başlangıcı, öğrenilen hiçi unutmaktır" (Antisthenes) ve "Şeylerin en büyükleri üzerinde rastgele yargılarda bulunmayalım" (Herakleitos). Enstitü'nün görevi, geçmişten miras kalan bilgiyi sistemli bir şekilde tetkik ve tasnif etmektir. Bu miras, on bilge kişiden oluşan bir kurul tarafından aşağıdaki şekilde tasnif edilir: hakikatler, muhtemel hakikatler, fikirler, şiirsel değeri olan efsaneler ve mitler, fiziksel olana ilişkin olgular, toplumsal ve psişik bilimler, yanlış ya da anlamsız beyanlar. Son kategori dışındakiler temel önermeler halinde formüle edilir ve *Anafikir* diye bilinen bir dizi cilt olarak yayımlanır. Bu dizi de, önermelerin dogma haline gelmesini önlemek için, sürekli olarak elden geçirilip düzeltilir.

Eğitim yedi yaşında başlar ve üç aşamaya bölünmüştür. Önce, okuma ve diğer temel beceriler öğretilir. Öğrenciler daha sonra doğal bilimler ve metafizik okur. Eğitimleri, kişisel davranış ve toplumsal örgütlenme öğrenimiyle tamamlanır. Sonuncusu dramatik tarih (başka ülkelerde normal tarih diye okutulan konular) ve insan tecrübesi bilimi olarak ikiye bölünmüştür. İnsan tecrübesi bilimi, insan tecrübesi ve bilgisinin, ekonomiden siyasete, iklimbilimden din ve felsefenin etkisine kadar bütün yönlerini içerir. Her aşamada, öğrenmeyi öğrenmek vurgulanır. Öğrenme araçları bir kez kavranınca, öğretmen bir pedagogdan ziyade rehber hizmeti sunar.

Bensalem dilinin kökeni belirsizdir. Biraz Rumenceye benzer ama sözcük dağarcıklarında benzerlik yoktur. Eski yazıtlar da biraz Amhara diline benzer, ama burada da gene etimolojik bir bağlantı mevcut değildir. Dilde, çeşitli kokunun türlerini tanımlamak için otuzdan fazla sözcük vardır; bu olgu, kokunun biliminde ve rayihaları imal edip harmanlama edimindeki gelişmelerle ilintilidir. Bensalem halkı, Tanrı'ya şükretmek istediklerinde özel bir el hareketinden yararlanır: sağ el kararlı şekilde kaldırılır ve sonra yavaşça ağza doğru indirilir.

Erkeklerin uzaktan uzağa Elizabeth devri giysilerini andıran giysileri vardır: Yakası ceketin üstüne kıvrılmış gömlek, dizboyu pantolon ve gevşek kesimli, baldır boyu ceketler. Süleyman Evi Üstat'ları dışında kimse şapka giymez, onlar ise –beyaz keten iç çamaşırları üstüne giyilip beyaz bir kemerle tutturulmuş– kara cüppeleri, şeftali rengi ayakkabıları ve mücevher kakma eldivenleriyle dikkati çekerler. Yazları kadınlar sariye benzer bir elbise giyer. Daha soğuk havalarda, kapüşonlu pelerinler ve mantolar giyilir. Kumaşlar eskiden keçi kılından örülmüş ince kumaşlar olurdu, ama şimdi muhtemelen hepsi sentetiktir. Erkekler tıraş olmaz.

Her yıl, adanın merkezine yakın olan Mironal Vadisi'nde büyük bir festival düzenlenir. Ormanlık tepeler arasındaki vadinin berisinde yüksek dağlar vardır. İçinden bir nehir geçer, vadiyi kadim *Radarlar* şatosunun hâkim olduğu dar bir koyaktan terk eder. Vadinin düz zemini stadyumlar, yarış pistleri ve açık hava tiyatrolarıyla, ahşap yemek salonları ve diğer binalarla kaplıdır. Her yıl nüfusun yarısının katıldığı festival tam bir hafta sürer ve spor müsabakaları, oyunlar, tiyatro, yarışmalarla konserleri içerir. Bilimsel sergiler ve tarım şovları, müzik performansları ve şiir okumalarıyla birleşir. Sat-

ranç maçları çok popüler bir etkinliktir. Kazananlara sembolik ödüller verilir: Anı niyetine bir plaka ve *Radar*'ın bahçesinden, kimyasal olarak muhafaza edilmiş, altından bir sapa takılmış bir çiçek gibi. Her etkinlik cinsine göre, farklı çiçekler verilir.

Seyyahlar, Bensalem'e girişin son derece sıkı kontrol edildiği konusunda uyarılır. Kral Solamona tarafından çıkarılan düstura göre, sadece belirli bir süre içinde yasal olmayan biçimde kan dökmemiş ziyaretçilerin ülkeye girmesine izin verilir. Adanın kıyılarına tesadüfen erişenlere ise, malzeme ve yardım sunulur ama karaya ayak basmalarına müsaade edilmez.

Vizesi olan seyyahlar iyi karşılanır, masrafı devlete ait olmak üzere cömertçe konuk edilirler. Kalmak zorunda değildirler, adayı serbestçe terk edebilirler. Bütün ziyaretçiler üç günlük bir karantinadan geçer, sonra da mavi tuğladan yapılmış, cam ya da yağlanmış patiskadan güzel pencereli ferah bir bina olan Yabancılar Evi'ne yerleştirilirler. Yabancılar Evi'nin Guvernörü bir rahiptir, tepesinde küçük kırmızı bir haçı olan beyaz türbanı, rütbesini belli eder. O da, başka herhangi bir görevli de, hizmetleri için ödeme kabul etmez. Ziyaretçiler, özel izin olmaksızın, başşehrin bir buçuk milden daha ötesine seyahat edemez.

(Francis Bacon, *New Atlantis*, Londra, 1627; Viscount Herbert Louis Samuel, *An Unknown Land*, Londra, 1942)

BENWİCK, bkz. BANOİC.

BERİLA, bkz. ENLAD.

BERSABEA, yeri belli olmayan bir şehirdir. Sakinleri, semalarda asılı duran başka bir Bersabea daha olduğuna, şehrin en yüce erdemlerinin ve duygularının orada boşlukta durduğuna ve yeryüzündeki Bersabea semalardakini model alacak olsa, iki şehrin tek bir şehir olacağına inanır. Geleneğin yaydığı imge, burasının gümüş kilitli ve elmas kapılı, som altından bir şehir olduğu yolundadır. Tamamen gömme ve kakma işi bir mücevher-şehir, ancak azami emeğin azami değerdeki maddelere uygulanmasıyla meydana getirilebilecek bir ürün. Bu inanç doğrultusunda, Bersabea sakinleri onlara semavi şehri çağrıştıran her şeyi el üstünde tutarlar; necip metaller ile ender taşları biriktirirler, her tür gelip geçici başarıyı reddederek, kompozit düzende biçimler geliştirirler.

Yeraltında bir başka Bersabea olduğuna da inanırlar, başlarına gelen her türlü bayağı ve değersiz şeyi içinde barındıran bir Bersabea; görünür Bersabea'yı aşağıdaki ikizine bağlayacak her şeyi ya da benzerliği şehirden silmek, hep özen gösterdikleri bir şeydir. Yeraltındaki şehirde çatı yerine içinden peynir kabukları, yağlı kâğıtlar, balık pulları ve bulaşık suları, makarna artıkları ve eski sargı bezleri dökülen, tersine çevrilmiş çöp tenekeleri kullanıldığını hayal ederler. Hatta şehrin özünün karanlık, çekiçle dövülebilecek kadar koyu kıvamlı olduğuna, lağımlardan boşalan zifte benzediğine ve insan bağırsaklarının güzergâhını uzattığına; bir kara delikten bir kara deliğe sürüklenen dışkıların en sonunda en alttaki yeraltı zeminine saçıldığına inanırlar. Aşağıdaki kat kat tembel, etrafı halka halka köpüklerin ortasında, helezoni kuleli bir dışkı şehrinin yükseldiğine de.

Bersabea inanışında bir hakikat unsuru vardır, bir de hata unsuru. Şehre, biri semavi, biri de cehennemi olmak üzere kendisinin iki yansımasının eşlik ettiği hakikattir; ancak şehir sakinleri bu yansımaların içeriği konusunda yanılıyor. Bersabea topraklarının altındaki derinliklerde bekleyen cehennem, en yetkin mimarlar tarafından tasarlanmış, piyasadaki en pahalı malzemeyle yapılmış, her cihazı, mekanizması ve dişli sistemi işlevini yerine getiren, püsküller ve saçaklarla bezenmiş bir şehirdir.

Mükemmeliyet karatlarını üst üste yığmaya kararlı olan Bersabea, artık kendi boş

küpünü doldurmaya yönelik korkutucu bir manyayı, erdem olarak kabul ediyor. Şehir, yegâne cömertçe gevşeme anlarının kendisinden koptuğu anlar, kendisini koyverdiği anlar, genişlediği anlar olduğunu bilmiyor. Gene de, Bersabea'nın başucu noktasında, şehrin bütün zenginlikleriyle parıldayan, etrafı atılmış şeylerden oluşan bir hazineyle çevrili bir semavi cisim süzülür: patates kabukları, kırık şemsiyeler, eski çoraplar ve şekerleme kâğıtlarının uçuştuğu, tramvay biletleri, kesilmiş tırnaklar ve soyulmuş nasırlarla, yumurta kabuklarıyla döşeli bir gezegen. Burası semavi şehirdir, ve göklerinde, sadece sıçtığı zamanlarda pinti, hesapçı, haris ve açgözlü olmayan bu şehrin, Bersabea'nın, sakinlerinin tek özgür ve mutlu eylemi sırasında uzayda dönüp dursun diye fırlatılmış uzun kuyruklu kometler uçup geçer.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

BEYAZ ADAM'IN ADASI, İrlanda Denizi'nin belirtilmemiş bir noktasında, kadim Druid'lerin yaşadığı bir adadır. Gemiciler yaklaşmaya çalıştığında ada gözden kaybolur. Oraya sadece, bir mezarlıktan alınmış küçük bir taş parçası üzerinde giden tek bir adam varmayı başarmıştır. Ancak, geri dönmediğinden, başından geçenleri anlatması mümkün olmamıştır, bu yüzden de bu ada hakkında daha fazla bir şey bilinmiyor.

(Hersart de Villemarque, *Romans de anciens Bretons*, Paris, ty)

BEYAZ EV, İngiltere'de, Kent'te küçük bir kulübedir. Rochester'dan pek uzak değildir. Evin kendisinin ille de ayırt edici olan bir yanı yoktur, ancak damdaki demir işleri ile çatıdaki koruyucu tabaka, bir mimarın kâbusu olarak tanımlanmıştır. Evin esas özelliği ve avantajı ise, bir tebeşir madeni ile artık kullanılmayan bir çakıl ocağı arasında, başka herhangi bir binadan uzaktaki ıssız durumudur.

Beyaz Ev'de tatilde olan beş çocukluk bir grup, onları Avustralya'ya götürecek bir delik kazmaya çalıştıkları sırada çakıl ocağında bir Psammead ya da kum perisi keşfettiler. Psammead'in kendi türünün varolan tek örneği olduğu anlaşılıyor. Gözleri, bir salyangozunkileri andıran uzun boynuzlar üstünde içeri-dışarı hareket edebilirler. Kulakları yarasa kulağı gibidir, tombiş bedeni de bir örümceğinkinin tıpkısıdır. Psammead sık bir kürkle kaplıdır; elleri ayakları da bir maymunun elleriyle ayaklarını andırır.

Psammead'in kendisine bakılırsa, binlerce yıldır yaşamaktadır. Anlaşılan, tarihöncesi çağlarda tür hayli sık bulunuyormuş. Tarihöncesi çocukların onlara içlerinde yaşasınlar diye kumdan şatolar yaptıkları plajlarda yaşarlardı, ancak ne yazık ki çocuklar aynı zamanda şatoların etrafına hendekler kazmış, gelgitin bu hendekleri doldurmasını sağlamıştı. Psammead'ler ise ıslanır ıslanmaz soğuk alırlar, bunun sonucu olarak da çoğu kez ölürlerdi. Çakıl ocağında bulunan örnek, çoğundan daha talihliydi; asla gerçekten ıslanmadı – sadece sol bıyığının üstü suya değmiş, o kadar– kumda derin bir delik kazıp içine kaçarak sağ kalmış. Binlerce yıl boyunca bütün canlılardan saklanmış.

Seyyahlar, Psammead'in dilekleri yerine getirebildiği ama etkisinin ancak günbatımına kadar sürdüğü konusunda uyarılır. Bir dileği yerine getirmek için gözleri yerinden uğrayıp bütün bedeni şişene kadar nefesini tutar, sonra da içini çekerek nefesini bırakır. Dilek derhal yerine gelir. Eğer onu bulan çocukların başlarına gelenler tipik bir örnekse, bir Psammead'in yerine getirdiği dileklerin çoğunun utanç verici sonuçları olurmuş gibi görünüyor. Gün kadar güzel olmak istedikleri zaman dilekleri yerine gelmiş ama sonunda aileleri onları tanımamış, hatta resmen evden uzaklaştırmıştı. Çakıl ocağının altınla dolması yolundaki bir dilek de kabul edildi ama altın İngiltere'de kabul edilen

akçe değildi, bu durum polislerle zorlu bir karşılaşmaya yol açtı. Kanatları olsun şeklindeki dilekleri de, günbatımında sihrin etkisi geçince onları bir kilise kulesinin tepesinde mahsur bıraktı.

(Edith Nesbit, *Five Children and It*, Londra, 1902)

BEYAZ TAŞ ADASI, bkz. İsle de la PİERRE BLANCHE.

BEZELER, SARIŞALLIGAM ÜLKESİ'nin yüksekteki mısır çayırlıklarında, Şampuan Nehri'nin batısına doğru küçük bir köydür. Biraz uzaktan, başparmağı yağmurdan korumak için takılabilecek yüksüğe benzer türden küçük bir şapkayı andırır.

Köy beze kadar hafiftir, adını da buradan alır. Merkezinde, Ana Cadde'nin ana meydana açıldığı yerde, içinde büyük bir sicim makarası bulunan Büyük Makara Binası durur. Sicimin bir ucu köye bağlıdır, rüzgâr sürükleyince makaradaki iplik biter. Rüzgâr işini bitirince, köy halkı makarayı sarar, köyü esas yerine çekerler. Bölgedeki rüzgârlar çok güçlüdür.

Köy, CİĞER-SOĞAN şehrinden gelen ve kendi topluluklarını başlatmaya karar veren insanlar tarafından kurulmuştu. Yüksek çayırlıklarda gezerken tipiye yakalandılar. Derileri, ayakları, burunları ve kuyruklarında pas olan beş sıçan tarafından kurtarıldılar. Sıçanlar burunlarını kara gömdü, kuyruklarını da insanlar sap gibi yapışabilsin diye havaya kaldırdı. Sonra onları şimdiki köylerinin yerine sürüklediler. Bezeler köyünün kurucularının kurtarılışı, sıçanların Büyük Makara Binası'nın önüne dikilmiş gerçekçi heykelleriyle anılır.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

BEZGİNLİK ADASI, yeri bilinmeyen, hep sisle örtülü, bataklık bir adadır. Bütün bitkileri zehirlidir ve bütün hayvanları zehirli bir koku çıkarır. Seyyahlar, bu hayvanların herhangi bir ziyaretçiye saldırabileceği, bağırsaklarını parçalayıp çıkarabileceği, sonra da onları iyileştirebileceği konusunda uyarılır; üstelik bu süreci defalarca tekrarlayabilirler. Bezginlik Adası'nı ziyaret etmiş olanların orayı bir kez daha ziyaret etmek istediği görülmemiştir.

(Marie Anne de Roumier Robert, *Les Ondins*, Paris ve Londra, 1768)

BİNGFİELD ADASI, Doğu Hint Adaları'nda bir yerdedir. Ada büyüktür, doğudan batıya geçmek birkaç gün sürer. Batı kıyısı sık ormanlarla kaplıdır, ağaçlar neredeyse suyun kenarına kadar gelir. İçeride, geniş nehir vadisi daha açıktır. Ada doğuya doğru, uzun, dar bir kara boğazı halini alır. Bu garip coğrafya nedeniyle, ilk ziyaretçiler dağlık bir burunda bulunduklarını sanmışlardı. Bu bölgede bulunan taş yapılar, adayı yalnızca ara sıra, iğrenç törenlerini yapmak üzere ziyaret eden Barka'lı yamyamlar tarafından dikilmişti. Bunların dışında, ada ıssızdır.

Bingfield Adası'nın en ilgi çekici yanı, aralarında hem tuhaf köpek-kuşunun, hem de daha normal etoburlarla yabani sığırların bulunduğu hayvan varlığıdır. Köpek-kuşu uçamayan büyük bir kuştur, uzun, kabarık tüylerle kaplıdır. Başı tazı başı, kuyruğu da domuz kuyruğu gibidir. Panterinkilere benzeyen pençelerle son bulan uzun bacakları vardır. Köpek-kuşu yumurtlar ama, yavrularını emzirir. Yırtıcı ve hayli korkusuz bir yaratıktır. Her şeye saldırabilir, sırtlarına atlayıp dişleri ve pençeleriyle eti parçalamak suretiyle, adanın büyük kedilerini öldürmeye gücü yeter. Köpek-kuşu ehlileştirilebilir ve mükemmel bir avlanma hayvanı olur.

Bingfield Adası, aynı zamanda, bataklık bölgelerinde bulunan ve hem suda hem de karada yaşayan tuhaf bir hayvanın da

yuvasıdır. Bu yaratık, filden büyük değildir, öküz başıyla at başı arası büyüklükte bir başı vardır. Kulakları kısa ve kafasına yakındır; boynu kalın ve boğa boynu kadar güçlüdür.

Adaya, bir deniz kazasının ardından teknesi buraya sürüklenen bir İngilizin, William Bingfield'ın adı verilmiştir. Bingfield iki yoldaşıyla birlikte, küçük bir mağarada tam iki yıl yaşadı. Bir seferinde bir yamyam grubunun karaya çıkarak, kurbanlarını öldürüp yemeye hazırlandığını gördü ve aralarındaki beyaz bir kadının, İngiltere'de ayrıldığı nişanlısı Sally Morton olduğunu fark etti. Av için eğittiği köpek-kuşlarıyla onu kurtarmayı başardı. Ancak Bingfield daha sonra, bahtsız Sally'ye tecavüze giriştikleri için, yoldaşlarından birini öldürmek, diğerini de ağır yaralamak zorunda kaldı.

(William Bingfield [?], *The Travels and Adventures of William Bingfield, Esq.; Containing, as Surprizing a Fluctuation of Circumstance, both by Sea and Land, as ever befell one Man. With An accurate Account of the Shape, Nature and Properties of that most furious, and amazing Animal, the Dog-Bird*, Londra, 1753)

BİSM, ayrıca **GERÇEKTEN DERİN DÜNYA** olarak da bilinir. Bism yeryüzünün çok derinlerindedir ve bugüne dek pek az kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Buraya, bazen açılıp kapanan ve Bism'in mavi, kırmızı ve yeşil sularıyla göz kamaştırıcı ve harika Büyük Ateş Deresi'ne erişmeyi sağlayan geçitler aracılığıyla gidilebilir. Bism'deki yercüceleri bile bu derede hayatta kalamazlar. Burada yaşayabilen tek canlılar –ki aynı zamanda burada büyürler– alışkanlıkları hiçbir şekilde bilinmeyen semenderlerdir. Semenderler ufak ejderhalara benzer, etkileyici ve espritüel dilleriyle tanınırlar.

Buraya gelen seyyahlar, Bism'in yercücelerinin oldukça cana yakın, misafirperver, yeryüzünü ürkütücü ve tatsız bulan ve herhangi bir canlının neden yeryüzünde yaşamak isteyeceğini anlayamayan yaratıklar olduğunu göreceklerdir. Görünüm olarak birbirlerine hiç benzemezler. Boyları bir ayaktan altı ayağa kadar değişir ve surat yapıları geniş bir çeşitlilik gösterir. Bazıları sakallı, bazıları kaygan suratlıdır, bazılarının alınlarında boynuz vardır, bazılarınınsa ufak birer hortum gibi burunları vardır. Ancak hepsinin on veya on iki parmaklı yumuşak ayakları vardır.

Altın ve gümüş gibi değerli taşlar Bism'de çiçek gibi yetişir. Yakutlar yenilebilir, elmaslarsa suyu için sıkılabilir. Yercücelerine göre, dünyanın geri kalan madenleri sadece ölü mücevher ve mineral üretmektedir.

Bism'in üzerindeki diyar –burası yine de yeryüzünün altında kalır– bir zamanlar Alt Dünya olarak bilinirdi, ancak artık tamamen yok edilmiş durumdadır. Alt Dünya yercüceleri buraya Gölge Dünya ismini verir. NARNİA Prensi Caspian'ın karısını öldüren ve oğlu Riltan'ın ruhunu çalan cadının diyarıydı. İki insan çocuk ve Narnia'nın yaratıcısı Aslan'ın emri altındaki bir bataklık-kıpırı tarafından üstlenilen uzun bir seferin sonunda, cadının on yıllık hükümdarlığı sona ermişti. Bu, Üst Dünya'nın istilasında kullanılmak üzere yeryüzüne çok yakın yerlerde çalışarak tünel kazan, cadının himayesi altındaki yercüceleri için büyük bir rahatlamaydı.

Cadının tutsaklarını kurtarmak üzere buralarda kazılmış olan mağaralar halen görünürdedir ve sıcak yaz günlerinde Narnia'lılar için harika gezi yerleridir.

(C.S. Lewis, *The Silver Chair*, Londra, 1953)

BLANK, yeri bilinmeyen bir şatodur. CAMELOT'un yuvarlak masasının en büyük şövalyelerinden biri olan Sir Launcelot, onu şatoyu çevreleyen ormanlarda başıboş dolaşır ve sayıklarken bulan Sir Bliant tarafından (şatonun lordu Slivant'ın kardeşi) bulunup buraya getirilmişti. Launcelot, ESCALOT'lu Elaine tarafından kandırılıp da onunla yatınca ve bu yüzden de Kral Arthur'un karısı ve kendisinin hakiki aşkı Guinevere tarafından sadakatsizlikle suçlanınca, öfke ve keder-

den delirmişti. Sir Bliant tarafından bulunmadan önce iki yıl boyunca aklı başından gitmiş bir halde ormanlarda dolaştı. Sonunda CORBİN'de tedavi görüp deliliğinden kurtuldu.

Elaine ile olan birlikteliğinin meyvesi, kaderinde babasından da yiğit olmak yazan, CARBONEK ŞATOSU'nda Kutsal Kâse'yi görecek üç silahşörden biri olan Galahad'dı.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485)

BLATHUANYA, bkz. BLİTVA.

BLEFUSCU, LİLLİPUT'tan sadece sekiz yüz yarda genişliğinde bir kanalla ayrılan küçük bir adadır. Blefuscu halkı boyları ve görünüşleriyle, çoğu seyyaha son derece küçük görünecek olan Lilliput'lulara benzer. Blefuscu, yumurtaları sivri ucundan kırma konusundaki Lilliput öğretisini kabul edemedikleri için komşu imparatorluktan gelen Yuvarlakuç sürgünlerinin geleneksel sığınağıdır.

(Jonathan Swift, *Travels Into Several Remote Nations Of The World. In Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*, Londra, 1726)

BLEMMYAE ÜLKESİ, Afrika'da, yüzleri göğüslerinde olan başsız insanların oturduğu bir ülkedir (ayrıca bkz. BRİSSONTE). Bu durumun onları fazla rahatsız etmediği anlaşılıyor, ancak boyun gibi bir lükse sahip olmadıkları için, etraflarını görmek isteyince bütün vücutlarıyla dönmeleri gerekir. Temel gıdaları insan etidir, seyyahlara onların duygularını belli etmemelerine kanmamaları tavsiye olunur.

(Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura*, İS 1. yy)

BLİTHUANYA, bkz. BLİTVA.

BLİTVA ya da **BLİTHUANYA,** kuzey Avrupa'da, vaktiyle Hunya İmparatorluğu'nun bir parçası olan ve Blato-Blitvinskia antlaşmasından sonra bağımsızlığına kavuşan bir cumhuriyettir. Blitva'da neredeyse bir buçuk milyon kişi yaşar, aynı antlaşmanın ardından bağımsız olan Blathuanya Devleti'nde de aynı sayıda insan vardır. Sekiz yüz bin kişi hâlâ Hunya boyunduruğu altındadır. 1925 yılındaki Noel darbesinin ardından Blitva, Hunya, Kobilya ve İngermanlandiya arasında savaş çıktı. Henüz sona ermemiş olan bu savaş, bütün bölgeyi seyyahlar için fevkalade tehlikeli hale getirir.

(Miroslav Krleža, *Banket u Blitvi*, Zagreb, 1939)

BLOKULA, İsveç'in en kuzeyinde, Serafica diye bilinen bir çocuk kraliçenin yönettiği küçük bir Elf krallığıdır. Şato bir dağ geçidindedir; merkezdeki bir avlu çevresine inşa edilmiş bodur, dikdörtgen biçiminde bir yapıdır. Birkaç tane tahta erkek heykeli avluda durur; bazıları şatonun Elf sakinlerinden çok daha uzundur ve çok gerçekçi olmalarına rağmen, hayli kötü oyulmuşlardır.

Serafica'nın uyrukları Troller diye bilinir. İlgilerini çeken tek şey yemek, içmek, eşek şakaları yapmak ve soyağaçlarının izini sürmektir. Çok içerler ve cümbüşleri öylesine kabadır ki, Blokula adı iğrenç şölenlerle eşanlamlı hale gelmiştir. Diğer elf krallıklarının gözünde, Blokula'nın pek itibarı yoktur.

Serafica küçüktür, neredeyse cüce gibidir, biraz da tarla faresine benzer. Sarayın mutlak hâkimi olduğu halde, meşhur Lapon cadılarından biri ve sarayda sürekli ikamet eden tek fani olan dadısı Dame Habonde tarafından denetlenir.

Uzak kaldığı, erişilmesi de zor olduğu halde, Blokula'nın Avrupa'daki diğer Elf krallıklarıyla ilişkileri vardır. BROCELİANDE

büyükelçisi ve o saraydaki kurtadamların sabık efendisi Aquilon, bu yakınlarda Kraliçe Serafica'nın resmi Kraliyet Gözdesi yapılmıştır.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

BLOMBODİNGA, PAFLAGONYA'nın başşehridir.

BOHU, bkz. TOHU.

BONG-AĞACI ÜLKESİ, konumu belli olmayan bir ülkeden deniz yoluyla bir yıl bir gün uzaktadır. Bu diyarın belli başlı hoşluklarından biri Bong-Ağacı Ormanı'dır, ki tecrübeli seyyah bunu ilk balkabaklarının yetiştiği COROMANDEL kıyısında ve büyük GROMBOOLİA OVASI'nda da görecektir.

Ülkede birkaç gösterişsiz hayvan türü bulunur: Hindiler (doğal yaşam alanları tepelerdir ve insanların nikâhını kıyma ehliyetleri vardır) ve kiminin burnunda halkalar olan domuzlar gibi. Bu halkalar beş yeni peniye satın alınabilir ve sevilen hatıra eşyalarıdır.

Bong-Ağacı Ülkesi mutfağının başlıca yiyecekleri, kıymayla ayva dilimlerinin nefis bileşimleridir, bazen –*asalet icabı*– bir kenarı keskin üç dişli çatallarla yenir.

Burada, zarif bir kuş ile güzel bir kedi arasında şimdi dillerde dolaşan bir düğün yapılmıştır.

(Edward Lear, "The Owl and the Pussy Cat", *Nonsense Songs, Stories, Botany and Alphabets*, Londra, 1871; Edward Lear, *The Dong with a Luminous Nose*, Londra, 1871; Edward Lear, "The Courtship of Yonghy-Bonghy-Bò", *Laughable Lyrics: A Fourth Book of Nonsens Poems, Songs, Botany, Music, etc.*, Londra, 1877)

BOSSARD ya da **KAMBURLU ADA,** yeri belirsizdir. Bossard'ın kuşları kambur, topal, tek kollu ya da bir şekilde sakattır. Anneleri onları yedi ya da dokuz yıldan fazla evde tutmayı reddeder – vakit geldiğinde sorguçlarından bir iki parça kıl koparır, kötü ruhları uzakta tutmak için birkaç sözcük mırıldanır ve onları bundan sonra yaşayacakları ÇAN ADASI'na postalarlar. Bossard'lılar asla tatlı tatlı şarkı söylemezler, hiç durmadan onları kuşa dönüştürmüş akraba ve dostlarına lanet okurlar.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

BOŞLUK SERGİSİ, HIRİSTİYAN'IN ÜLKESİ'nde, YIKIM ŞEHRİ'nden SEMAVİ ŞEHİR'e giden hac yolu üzerinde önemli bir kasabadır. Kasaba adını, aslen Beelzebul (kasabanın başbeyi), Lejyon ve Apolyont tarafından başlatılmış olan ve sürekli burada kurulan panayırdan alır. Buranın belli başlı vatandaşları Lord Şehevi-Arzu, Lüks, Zamparalık ve Açgözlülük'tür. Panayırda satılan her şey boştur, bu yüzden de eşyaların yelpazesi evden toprağa, unvandan çocuklara, eşlere, fahişeler ve genelev patronlarına, ruhlardan değerli taşlara kadar uzanır. Panayır jonglörler, kumarbazlar ve dümenciler ile aldatıcılar, katiller ve hırsızlarla dolup taşar. Kasabanın sokakları, o sokaklarda satılan malların geldiği ülkelere göre adlandırılır: Britanya Sıra Evleri, İtalya Sıra Evleri, İspanya Sıra Evleri gibi. Birçok panayırda olduğu gibi burada da diğerlerinden daha popüler mallar vardır; Boşluk Sergisi'nde bunlar, yalnızca İngiliz tüccarların sevmediği, Roma mallarıdır.

Boşluk Sergisi, geçmişte seyyahlar için oldukça tehlikeli bir yerdi. Panayırda mal satın almak istemeyenler tutuklanıp hapse atı-

lır, ticareti sekteye uğratıp, kasabada dini ihtilaf yaratmaktan dolayı Lord İyidennefretet'in huzurunda yargılanmaya getirilmeden önce depolara kapatılır ve dövülürlerdi. Suçlu bulundukları takdirde seyyahlar bazen farzedilen suçlarına karşılık kazığa bağlanıp yakılırdı.

Görünüşe göre kasaba artık çok daha az tehlikeli bir hale gelmiştir ve seyyahların burayı güven içinde ziyaret etmeleri mümkündür. Bu değişim daha çok, artık Semavi Şehir'e giden yolda seyyahlara rehberlik eden bir Yüceyürek'in ortaya çıkışıyla ilgilidir. Artık Boşluk Sergisi'nde insafa cevaz vardır ve bu da hasta ve fakirlerin ıstıraplarını dindirmekte oldukça faydalı olmuştur.

Boşluk Sergisi'ne arada sırada, yedi başlı ve on boynuzlu, ejder bedeninde bir canavar saldırır. Geçmişte bu canavar birçok çocuğu öldürmüş, kasabalıları da kendi şartlarını kabul etmeye zorlamıştır. Canlarını ruhlarından çok sevenler bu şartları kabul edip onun boyunduruğuna girmişlerdir. Tüm vahşiliğine rağmen bu ejder, bir kadının kontrolü altındadır. Korkutucu bir canavar olmasına rağmen kısa bir süre önce Yüceyürek'in komutasındaki bir grup savaşçı tarafından ciddi şekilde yaralanmıştır; artık kasabaya yaptığı baskınlar neredeyse durmuştur ve çoğunluk onun yaraları yüzünden ölmüş olabileceğine inanmaktadır.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world, to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered, the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, London, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part, Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, London, 1684)

BOŞ ŞAPKALAR, vakur bir kraliçenin yönettiği bir şehirdir. Tek sakinleri boş şapkalardır. Bazen sokaklarda şişman tavşanlara, şişman sıçanlara ve şişman yılanlara da rastlanır ama onlara da çoğu zaman boş şapkalardan fazla bir şey gözüyle bakılmaz. Şehri ziyaret etmiş olan az sayıdaki seyyah burayı dehşet verici bir yer olarak tanımlar, kendilerini de hemencecik boş şapkaymış gibi hissetmeye başladıklarını söylerler. Boş Şapkalar Kraliçesi sürekli olarak hafifçe mırıldanıp durur: "Bir yerlerde bir vida gevşemiş, depoda sızıntı var." Bu muammalı ifadelerle neyi kastettiğini kimse bilmez.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

BOU CHOUGGA, Büyük Sahra'da bir şehrin harabeleridir. Civarda oturan birçok sakinin tanıklıklarına göre, harabelerin altında, Kuzey Afrika Müslüman istilasına uğrayınca oraya kaçan Hıristiyanların oturduğu büyük

BOU CHOUGGA'daki büyük taş kuyu.

bir şehir vardır. Hıristiyanlar, vaktiyle bu araziyi bereketli kılmış nehirlerle çayların yollarını değiştirmiştir, şimdi de mutlu bir şekilde toprak altında yaşarlar. Ama bir gün çölü yeniden sulayacaklardır.

Yüzeyde Bou Chougga'ya dair kalan tek iz, dört beş metre derinlikte büyük bir taş kuyudur. Kuyu kuru olmakla birlikte, başını taşa dayayan bir seyyah, bir zamanlar onu beslemiş olan suyun yeraltından gelen mırıltısını duyacaktır.

(Certeux, —, *L'Algérie traditionnelle*, Paris, 1884)

BOULOULABASSİA, bkz. BALBRİGİA VE BOULOULABASSİA BİRLEŞİK CUMHURİYETİ.

BOYNUZLULAR ÜLKESİ, OZ'daki Küpçükler Ülkesi'nin kuzeybatısındaki dağların altında, derinlerde, ZIPLAYANLAR ÜLKESİ ile büyük bir mağarayı paylaşır. İki ülke birbirinden bir parmaklıkla ayrılır.

Boynuzlular ufak tefek bir halktır, bedenleri top gibi yuvarlaktır, kollarıyla bacakları kısadır. Başları da yuvarlaktır, uzun ve sivri kulakları vardır. Alınlarının ortasında boyu altı inçi aşmayan, ama fildişi beyazı ve keskin boynuzlar bulunur. Boynuzlular'ın cildi açık kahverengidir, kar beyazı giysiler giyerler. Boynuzları dışında en çarpıcı özellikleri saçlarıdır. Her Boynuzlu'nun üç renk saçı vardır – kırmızı, sarı ve yeşil. Kırmızı bölüm alttadır ve çoğu kez gözlerin üzerine sarkar. Sonra bir sarı saç şeridi, nihayet de parlak yeşilden bir topuz gelir. Boynuzlular Jak adlı bir reis tarafından yönetilir, Jak adını OYUNCAK ÜLKESİ'nin meşhur Küçük Jack Horner'ından almış olabilir. Rütbesini gösteren nişan, boynuzunun hemen üstüne taktığı mücevherli bir yıldızdır.

Boynuzlular şehrinin sokakları taş döşeli değildir, zaten çevreyi iyileştirme yolunda en ufak bir çabaya girişilmemiştir. Evler dıştan kir pas içinde ve ihmal edilmiş görünür. Ancak içleri göz kamaştıracak kadar güzeldir. Duvarlar radyum kaplıdır, metalik yüzey insan, hayvan, çiçek ve ağaçları gösteren rölyef desenlerle adamakıllı süslenmiştir. Bütün mobilyalar da radyumdan yapılmıştır. Boynuzlular durumu, evlerinin dışında değil içinde yaşadıkları ve sadece harici bir güzellik görüntüsü yaratmak için enerji harcamanın anlamı olmadığı şeklinde açıklar. Yakın komşuları Zıplayanlar'ın bunun tam tersi bir felsefeye göre yaşadıklarını ve güzel mermer evlerinin içlerinin hem pis ve kasvetli, hem de rahatsız olduğunu iddia ederler. Bir Zıplayan evinin içini kimse ziyaret etmediği için bu iddianın doğruluğunu saptamak imkânsızdır. Radyumun bir başka avantajı da, radyum kaplı odalarda yaşayanların asla hastalanmamasıdır. Değerli metal, şehrin altında derinlerden çıkarılır; radyum madenciliği, Boynuzlular'ın belli başlı faaliyetidir.

Boynuzlular mizah anlayışlarıyla ve berbat sözcük oyunları yapmaktan aldıkları zevkle tanınır. Yaptıkları esprilerden biri az daha onların Zıplayan komşularıyla savaşa girmelerine yol açıyordu. Boynuzlular, Zıplayanlar'ın kavrayış kıtlığı çektiklerini söylemişlerdi. Zıplayanlar'ın sadece bir bacakları olduğu için yeri yeterince kavrayamadıklarını ima ederek espri yapmak istiyorlardı. Ancak bu lafları ciddiye alındı, Zıplayanlar kendilerini fena halde hakarete uğramış hissettiler. Oz Prensesi Dorothy'nin dostlarının araya girmesi ve Boynuzlular'ı, parmaklığın öte yanındaki komşularına esprilerini açıklamaları için ikna etmesi sayesinde topyekûn bir çatışma önlendi.

(L. Frank Baum, *The Patchwork Girl of Oz*, Chicago, 1913)

BRAGMAN ya da **İNANÇ ÜLKESİ,** Hint Okyanusu'nda bir adadır. Buranın insanları kesinlikle On Emir'e uygun yaşar. Büyük İskender bu adayı fethetmek üzere yola çıktığında, Bragman halkı ona yazıp hayatlarının sadeliğini anlattı, İskender de onlara eziyet

etmemeye karar verdi. Bragman'da eğlence yoktur, ziyaret etmeye de değmez doğrusu.

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357)

BRAN ADASI, DANTELÜLKE'den uzakta değildir. Aslında ada, Habundes Denizi'nin Baronu Hildebrand'ın çürümekte olan cesedidir. Kısır ve hüzünlüdür, çünkü baron beyinden başlayarak kemikler ve iliklerden dışarı doğru çürümektedir.

Ziyaretçiler yazı renginde –tahminen siyah ve beyaz– kuşların ada çevresinde süzüldüğünü görecektir. Ada sakinleri her gün çürümekte olan barona saygılarını sunar ve, kör oldukları halde, kendilerinden son derece emin bir şekilde yollarını bulabilirler. Adanın yeraltındaki dışkılık fenerinin rehberliğinde, güneşe uzun süre bakmış bir adam gibi kör bir halde ilerlerler. Fener, baronun ağzından dışarı solunan saf cerahatle beslenir. Dindar seyyahların Bran Adası'nda Katolik Özdeyiş Şapeli denen bir manastır inşa etmekte olan beyaz aksakalları ziyaret etmeleri önerilir.

(Alfred Jarry, *Gestes et Opinions du Docteur Faustroll, Pataphysicien, Roman Néo-Scientifique*, Paris, 1911)

BRANDLEGUARD, SAS DOOPT SWANGEANTİ'nin başşehridir.

BRAZİL, Güney İrlanda ile aynı enlemde bir adadır. Adı Gaelce olabilir, çünkü Bresail kadim bir putperest yarı-tanrısının adıdır ve hem *Bres* hem de *ail* heceleri hayranlık ifade eder. Brazil, adacıkların serpiştirilmiş olduğu bir iç denizi çevreleyen büyük bir toprak halkasından oluşur. Sıradan faniler bunu göremez, Brazil'i görmek ancak az sayıda seçilmiş kişiye nasip olur.

(Angelinus Dalorto, *L'Isola Brazil*, Cenova, 1325)

BREE ELİ, ORTA DÜNYA'da, SHİRE'ın doğusunda bir ölçüde tecrit edilmiş bir yerdir.

Bree Eli küçük bir ağaçlık alandır, her yanından çorak dağlarla çevrilidir. Bölgede sadece dört köy vardır: Bree'nin kendisi, Staddle, Koyak ve Baştokay. Sonuncusu, Bree Eli'nin başlıca ormanı olan Tokay Ormanı'nın kıyısındadır. Dördü arasında en önemlisi, kesinlikle Bree'dir. İki kadim yolun, Kuzey Yolu ile Doğu Yolu'nun kesiştiği noktadadır. Bree Eli halkının Yeşilyol diye bildiği birincisi, Kuzey Toprakları'nın çoğunda artık yaşanmadığı için pek az kullanılır, Doğu Yolu ise GRİ LİMANLAR'dan başlar, Shire ve Bree Eli'nden geçerek AYRIKVADİ'ye kadar uzanır.

Bree köyü daha çok, sırtını Bree Tepesi'ne yaslamış, batıya bakan taş evlerden oluşur. Bree'yi büyük bir hendek ve Batı yanında bir kavis oluşturacak şekilde uzanan, Doğu yoluyla kesişen dikenli bir çit korur. Hem güney, hem de doğu girişleri gece olunca kilitlenen kapılarla muhafaza edilir. Bree bu konumu sayesinde seyyahlar için önemli bir buluşma noktası ve haber alıp verme merkezidir. Shire'ın Doğu Dirhem'inde sıradışı bir şeyi anlatmak için hâlâ "Bree'den gelen haberler kadar tuhaf" deyişi kullanılır. Seyyahların sevdiği bir mola yeri olan Sıçrayan Midilli Hanı salık verilebilir. Burası, Bree hobbitleriyle başlamış ve o gün bugün Shire'da da yayılmış olan pipo otu içme göreneği için önemli bir merkezdir.

Bree Eli, Orta Dünya'da, birbirlerine Büyük Ahali ile Küçük Ahali diye hitap eden insanlarla hobbitlerin birlikte mutlu mutlu yaşadığı tek yerdir. Bree Elliler sıfatıyla, hepsinin eşit statüsü vardır. Ziyaretçiler onların pek seyahat etmediğini, daha çok dört köyün içişleriyle ilgilendiklerini görecek. Ancak geçmişte, Bree hobbitleri ile Shire'lılar arasında daha fazla temas olduğu anlaşılıyor.

Bree insanları tıknaz ve kısa boyludur. Neşeli ve hür yapıdadırlar, diğer insanlara karşı, kendi cinslerinin gösterdiğinden daha fazla dostluk gösterirler. Bu bölgeye yerleşen ilk insanların soyundan geldiklerini, bu-

ranın ilk sakinleri olduklarını iddia ederler. Bree erkeklerinin Sazmumu, Keçiyaprağı, Fundaparmağı gibi isimleri vardır ve elbette tarihin yazılmaya başlamasının öncesinden beri Sıçrayan Midilli'yi işletmiş olan meşhur Kaymakpürüzü sülalesini de unutmuyoruz.

Bree hobbitleri ise dünyadaki en eski hobbit yerleşimi olduklarını iddia ederler ve bu topraklara hobbitler Brendibadesi'ni aşıp Shire'a gitmeden çok daha önce yerleştiklerini söylerler. Aslında her şeyi Shire hobbitlerinden önce yaptıklarını iddia edip onlara, biraz da küçük görerek, "göçmenler" derler. Dost canlısı ve meraklı bir ırktırlar, daha çok Staddle'daki hobbit deliklerinde yaşarlar; ancak bir kısmı da Bree'de oturur. Bazılarının insanlarla eş olan isimleri vardır ama çoğu, Shire'dan herhangi bir ziyaretçiye aşina gelecek normal hobbit ismi taşır: Kıyı ve Tepedibi gibi.

Bree Eli'ni ziyaret edenler sık sık gizemli bir cümle duyacak: "Zamanla, bir tuğla duvarın ötesini görebilir." Anlamı saptanmamış olsa da, bu cümlenin bölgeye özgü bir zekâ ve bilgelik biçimine işaret ettiği anlaşılıyor.

Bree Eli'nin para birimi gümüş penidir.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954)

BRENN, bkz. YEDİ ADALAR.

BRETON LİMANI, bkz. STORN.

BRİDGETOWN, bkz. MECCANİA.

BRİGADOON, İskoçya Yaylaları'nda bir köydür ama, hiçbir Ulusal Yüzölçümü Haritası'nda bulunmaz. Kırlar, bu bölgede sıkça rastlandığı gibidir; köy dağlar ve çam ormanlarıyla çevrili dar bir vadinin derinliklerinde yatar ve buraya ancak tek kemerli bir taş köprüden gidilir. Brigadoon, MacConnachy Meydanı'nı çevreleyen küçük taş kulübelerden oluşur.

Brigadoon'da, ilki 22 Mayıs 1753'te olmak üzere, iki mucizenin meydana gelmiş olması ziyaretçilerin ilgisini çekecektir. O gün, civardaki cadıların varlığıyla dehşete kapılan yerel papaz Bay Forsythe, köyün ayartılmaktan kurtulmak için uykuya dalması ve her yüz yılda bir günlüğüne uyanması için dua etti (UYUYAN GÜZEL'İN ŞATOSU'ndakini hatırlatan bir yöntem). Dua, Bay Forsythe'ın hayatı pahasına, kabul olundu. Ama mucizenin bir şartı vardı: Köyün sakinlerinden hiçbiri Brigadoon'u terk etmeyecekti, yoksa köy ebediyen yok olacaktı. Sınır, vadiden çıkan köprüydü ve köyden kimse burayı geçemeyecekti.

24 Mayıs 1953'te, Yaylalar'da kaybolan iki Amerikalı turist, yirminci yüzyıldaki uyanma günlerinden birinde, tam aşkta hayal kırıklığı yaşayan bir köy sakini Brigadoon'dan ayrılmaya kalkıştığı sırada, köye geldiler. Köylülerin onun ardına düşmekten başka çaresi yoktu ve Amerikalılardan biri kaçağı kazayla öldürdü.

Olanlar karşısında şoka giren Amerikalılar, New York'a dönmek üzere köyden ayrıldılar, ama bir tanesi yerli bir kıza âşık olmuştu bile. Brigadoon'un yeniden ortaya çıkacağı umuduyla İskoçya'ya geri gelmeye karar verdi. İşte ikinci mucize o zaman meydana geldi: Köy aynı yüzyılda ikinci kez uyandı ve Amerikalı sevdiği kıza kavuştu.

Ancak seyyahlar Brigadoon görünecek diye fazla beklememeleri için uyarılır, onun yerine, o kadar romantik olmasa da, Yaylalar'daki başka köyleri ziyaret etsinler.

(*Brigadoon*, yönetmen: Vincente Minnelli, ABD, 1955)

BRİGALOR, yeri belli olmayan bir adadır. Burada kasaplar, adaya ayak basma bahtsızlığında bulunan gemicilerin kulaklarından sosis yapar. Kulakları, yarı et yarı kıkırdak olduğu için, vücudun diğer her yanına tercih ederler – özellikle sosis yapımına pek uygunmuş.

(Anonim, *Le voyage de navigation que fist Panurge, disciple de Pantagruel, aux isles*

incognues et éstranges de plusieurs chose merveilleuses et difficiles à croire, qu'il dict avoir veues, don't il fait narration en ce présent volume, et plusieurs aultres joyeusetez pour inciter les lecteurs et auditeurs à rire, Paris, 1538)

BRİSEVENT ya da **HARİKA ADALAR,** Atlas Okyanusu'nun güneyinde, kentaurlar, kikloplar, maymun-adamlar gibi olağanüstü yaratıkların yaşadığı bir adalar grubudur. Yaratıkların bir kısmı sıradan insanlara benzer, ancak kimi gözlerle, kimi kulaklarla kaplıdır; bazıları devdir, bazıları ise öyle ufaktır ki hayattaki en büyük kaygıları böcekleri bertaraf etmektir. Grubun en önemli adası, AMAZONYA'dan gelen bir grup kadının yerleşmiş olduğu Amazon Adası'dır. Kendi ekonomileri ve polis örgütleri vardır. Erkekler, adanın ortasından geçen koca bir nehrin öte yanında tutulur. Kimi zaman Amazonlar tarafından ele geçirilir, bir iki gün –ya da onların dilinde, ay (kamer)– alıkonur, sonra da geri gönderilirler. Kaçan bazı adamlar komşu bir adada, Amazon Adası'nda kendilerine edilen kötü muamelenin öcünü almak için köle olarak tuttukları sahibelerinin yardımıyla, kendi hükümetlerini kurmuşlardır. Bu kadınlar erkeklerini memnun etmek için hiçbir şeyden kaçınmaz: balkonlarının altında serenat yapar, onlar geçerken yere yapışıp yatar, lokmalarını onlar için çiğner ve kışın da vücutlarıyla onların yataklarını ısıtırlar.

(Charles Sorel, *La Maison de jeux*, Paris, 1657)

BRİSSONTE, Nil Nehri'nin ağzından pek uzakta olmayan bir nehirdir. Kaynağı henüz keşfedilmemiş olsa da Mısır'da "Büyük Su" anlamında Archoboletus diye bilinir; bu isim, belki de onun bir gölden doğduğunu gösteriyordur.

Brissonte'de geziye çıkan seyyahlar nehir boyunca adalarda birkaç ilginç yaratık görecektir. Örneğin, latif kumsalları olan küçük bir adada, Epistigi adı verilen acayip bir kabile yaşar. Bu yerliler yedi ayak boyundadır ve vücutlarında, normalde başlarında olması gereken kimi duyuları taşırlar; zaten başları da yoktur. Başka bir adada, ayakları doğuştan ters yöne bakan bir grup yerli yaşar ve bunun bir sonucu olarak, gidiyorken geliyormuş, geliyorken gidiyormuş gibi görünürler.

Nihayet seyyahlara, *celeste* adlı, hiç tasvir edilmemiş ve resimleri hiç çekilmemiş tuhaf ve güzel hayvanlardan oluşan sürülere karşı tetikte olmaları salık verilir.

(Anonim, *Liber monstrorum de diversis generibus*, İS 9. yy)

BROBDİNGNAG, Amerika Birleşik Devletleri'nde, California kıyısında, 1703'te keşfedilmiş büyük bir yarımada. Altı bin mil uzunlukta, üç ila beş bin mil genişliktedir. Adanın kuzeydoğusu, kimileri otuz mil yükseklikte

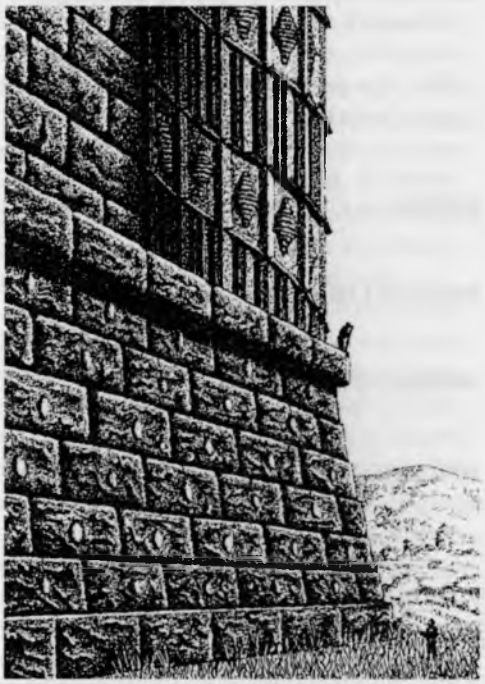

BROBDİNGNAG'da Lorbrulgrud'un doğu surlarından bir bölüm.

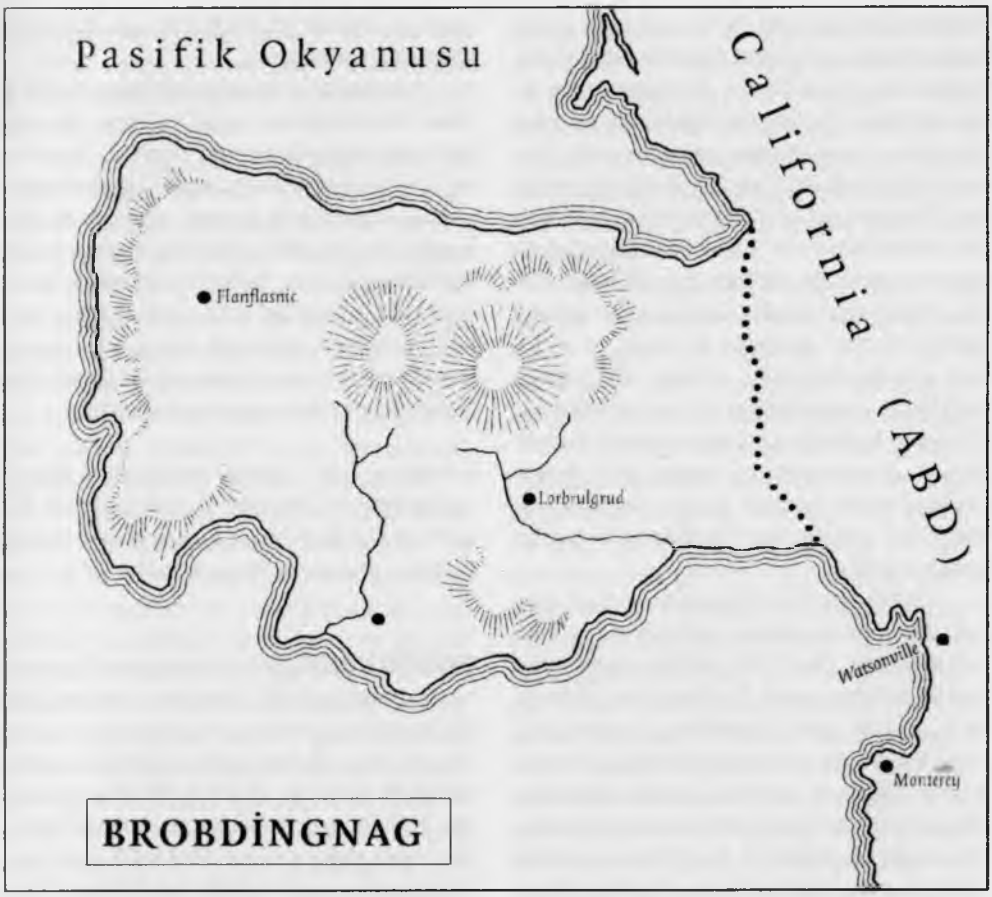

olan bir yanardağ dizisiyle çevrilidir; kimse bu dağların gerisinde ne olduğunu bilmez. Sahil kayalık ve tehlikelidir. Liman da öyle; ayrıca kıyı denizciliği de yoktur, bu yüzden Brobdingnag dünyanın geri kalanından tamamen tecrit edilmiştir. Başka bir ülkeden buraya ulaşmanın bilinen bir yolu yoktur.

Brobdingnag halkı kilise kulesi kadar uzun boylu bir devler ırkıdır. Bir adımda on yardayı aşarlar. Ülkelerindeki her şey de buna göredir – mısırlar kırk ayak boyundadır, sıçanlar köpek kadardır, yazları insanı çok rahatsız eden sinekler de tarlakuşu cüssesindedir. Dolu taneleri dünyanın geri kalan taraflarında bilinenlerin on sekiz katı büyüklüktedir. Normal bir insan bir salyangoz kabuğuna ayağı takılsa bile kaval kemiğini kırabilir. Ülkenin çeşitli bölümlerinde kazılıp çıkarılan koskoca kemikler ve kafatasları, Brobdingnag'lıların atalarının, onlarla mukayese edince zayıf nahif kalan şimdiki ırktan da daha büyük olduğuna işaret eder.

Ülkenin tarihi ayrıntılı olarak bilinmez. Yakın geçmişte kral, halk ve asiller arasında mücadeleler olmuş, her biri iktidar için birbiriyle rekabet etmiştir. Bu mücadelelerin sonucu olarak birkaç iç savaş çıktığı da biliniyor, bunların sonuncusu genel bir antlaşmanın imzalanmasıyla sonuçlanmıştı. Monarşi, aklıselim, mantık, adalet ve müsamaha ilkelerini temel almıştır; örneğin topraklarının verimini arttırabilen bir çiftçi, bir politikacıdan daha önemli sayılır.

Brobdingnag kültürü ahlak, tarih, şiir ve matematikle sınırlıdır; bu devler ırkı, bu alanlarda sivrilir. Ayrıca, kusursuz saat me-

kanizmaları yaparlar. Bilim yalnızca pratik uygulamaları açısından öğrenilir, soyut spekülasyona ya da kuram yürütmelere hiç itibar edilmez. Çinliler gibi devler de eskiden beri basım sanatından yararlanmıştır. Ancak kütüphaneleri o kadar da zengin değildir. Ülkedeki en büyük kütüphane olan kralın kütüphanesinde, 1.200 ayak uzunluğunda bir koridorda yalnızca bin cilt kitap vardır. Hâkim olan edebi üslup açık, erkeksi ve saftır; her türlü gösterişli ifadeden ya da fuzuli sözden kaçınılır. İnşaat, Brobdingnag'lıların ustası olduğu bir işe benzemiyor. Örneğin, başşehir Lorbrulgrud'daki Kraliyet Sarayı, çevresi yedi mil kadar olan düzensiz bir binalar yığınıdır. Kralın, denizden on sekiz mil uzakta olan Flanflasnic'te de bir sarayı vardır.

Lorbrulgrud'un ("Evrenin Gururu" olarak çevrilebilir), ülkenin merkezinde olduğu söylenebilir. Geniş bir nehirle neredeyse eşit iki bölüme ayrılır. En önemli ve etkileyici anıtı, üç bin ayak yükseklikte, duvarları yüz ayak kalınlıktaki tapınak kulesidir (ki, bir mukayese yapmak gerekirse, aşağı yukarı Salisbury Katedrali'nin kulesiyle aynı yükseklikte olduğu söylenebilir). Bir kenarı kırk metre olan kare taş bloklardan yapılmıştır, ülkenin tanrıları ve imparatorlarının, nişlerde duran mermer heykelleriyle süslenmiştir. Başşehre ek olarak, elli bir tane büyük, surlu şehir ve yüz tane kadar da kasaba vardır.

Ülkenin yasaları basit ve açıktır. Hiçbiri, sözcük sayısı olarak, alfabedeki harflerin sayısını geçemez (çoğu daha kısadır) ve sade, basit bir dille ifade edilmiş olmaları gerekir. Halk genelde yasaları birden fazla şekilde yorumlamaya yetecek kadar cevval değildir ve bu nedenle de sivil davalar azdır. Cinayet idamlık bir suçtur, bu suçu işleyenlerin kafası kesilir.

Ülkenin bir dış istilaya uğramasından çekinecek neden olmadığı halde, asiller ve yerel aydın tabakanın komuta ettiği büyük bir ordu hazırda tutulur. Disiplin son derece iyidir, bütün manevralar hayranlık verecek şekilde yürütülür. Ordu toplam 176.000 piyade ve 32.000 süvariden oluşur. Barut ve ateşli silahlar bilinmez.

Yarımadanın hayvan varlığına, kabaca insan büyüklüğünde, zarif ve kibar bir memeli olan *splackmuck* da dahildir. Seyyahlar, bu hayvanlardan biriyle karıştırılabilecekleri konusunda uyarılır. Aslında bu bir avantaj da sayılabilir, çünkü Kaptan Lemuel Gulliver'in Avrupa yerlilerini tarif etmesinden sonra Brobdingnag kralı onların "yeryüzünün yüzeyinde sürünerek doğaya en büyük ıstırabı çektiren en zararlı küçük iğrenç haşarat ırkı" oldukları sonucuna varmıştır.

(Jonathan Swift, *Travels Into Several Remote Nations Of The World. In Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*, Londra, 1726)

BROCÉLİANDE, Brötanya'nın sık bir ormanında önemli bir Elf krallığıdır. Avrupa'daki bütün Elf saraylarının en mağruru ve zarifidir, sakinleri diğer krallıklara belli bir küçümsemeyle bakarlar. Onların gözünde müreffeh ZUY Sarayı yaldızlı bir bakkal dükkânından biraz daha iyicedir; POMACE gibi İngiliz sarayları ve ELFHAME ile FOXŞATOSU gibi kadim İskoç diyarları, sıkıcı taşra yörelerinden ibarettir.

Brocéliande bütün Elflerin ilk yuvası olan Pers ülkesinin kadim geleneklerini koruduğunu iddia eder, ancak PERİ KRALLIĞI'ndan kanıtlar, bu iddiayı desteklemez. Buna rağmen Brocéliande kraliçesi normal taç yerine pembe bir türban takar ve kraliyet sihirli değneği, Fırat kıyılarından geldiği söylenen sedir ağacı tahtasından yapılmıştır; öyle çok mücevherle kaplıdır ki, sallamak için saraylılardan oluşan bir ekibe ihtiyaç duyulur.

Brocéliande, nedimelerin damıttığı gülsuyuyla ve oraya özgü kedi türleriyle meşhurdur. Burası, Afrit'ler adı verilen hesaplanamayacak kadar büyük güce sahip yaratıkların doğaüstü dünyasına duyulan inancın muhafaza edildiği bilinen tek yerdir. Afrit'leri

hoşnut etmek için üç ayda bir törenler düzenlenir ve bu törenlerden önce yapılan ayinsel horoz dövüşlerinin ardından, muzaffer horoz kurban edilir.

Sarayın yaşantısının büyük bölümüne günün modası hâkimdir, bu moda dilin saflaştırılmasından kedi yarışına kadar herhangi bir şeyle ilgili olabilir. Pikniğe ve geyik avına çıkılır, gemi kazalarını izlemek için kıyıya seferler düzenlenir. Bir keresinde geyik avında kurtadamlardan oluşan ünlü Kraliyet Sürüsü'nden yararlanılmıştı ama sarayın lordlarından birine saldırıp onu öldürünce yok edildiler. Böylece Avrupa saraylarında tutulan son sürünün de sonu gelmiş oldu.

Sarayda moda sürekli değiştiği halde, kumar hiç değişmeyen bir meşgaledir. İki dolu tanesinden hangisinin önce eriyeceği ya da bir kedinin ne yana sıçrayacağı gibi bahisler yüzünden büyük miktarda para el değiştirir; kumar borcu şeref borcudur, yani Brocéliande'da hayat çok pahalı olabilir. Kumar çılgınlığı ve sarayın gelirinin büyük kısmının feodal harçlardan ve hatta kaçakçılıktan geliyor olduğu gerçeği, önemli bir ticaret merkezi olan Zuy'un sakinlerinin Brocéliande'a neden tepeden baktıklarını açıklamaya da yardımcı olur. Gene de yabancı saraylardan gelen büyükelçiler bu krallığı hoş bir atanma mahalli sayarlar.

Bahar ve kış Brocéliande'da ayinsel bir giysi değişimi ile kutlanır. Bahar festivalinde kışın kürkleri ve kadifelerinin yerini ipekler ve bürümcük alır. O andaki iklim hesaba katılmaz, yani saraylılar çoğu kez ılık ilkbaharlarda kürklere ve soğuk, ıslak sonbaharlarda da ince yaz giysilerine bürünmüş olabilir. Bu gibi durumlarda kadim Perslerin mirasıyla övünerek cesaretlerini pekiştirir, daha az resmi saraylardan gelen ziyaretçileri de hayli eğlendirirler.

Saray etiketi sıkıdır. Hangi saraydan olursa olsun hiçbir aristokrat peri, mutlaka gerekli olmadıkça uçmaz –uçmak hizmetkârlarla işçi perilere göre bir faaliyet sayılır– ve Brocéliande'da da bu göreneğe sıkı sıkıya bağlı kalınır. Aynı zamanda, alt sınıfların uçma yetenekleri çok ilgi uyandırır ve yıl boyu düzenli bir yarışma programı yapılır. Gene büyük miktarda para el değiştirir. Yarışma humması öyle bir dereceye varmıştır ki, kanadını kırma talihsizliğine uğrayan gözde bir yarış uşağı yıllarca aygır muamelesi görmüş, ölmeden önce birçok yarış galibi ortaya çıkarmıştır.

Saray faaliyetlerinin hepsi havai işler değildir. Brocéliande'ın resmi bir astronomu vardır, Dando adlı sabık bir arşivci de Elf krallıklarının tarihi konusundaki standart çalışmalardan biri olan *Kozmografi*'yi yazmıştır.

Geçmişte Brocéliande krallığının en ünlü yeri, Barenton denen bir pınardı. Suyu, yazların en sıcağında bile soğuktur ama kışın asla donmaz. Bazen başında bir hanımın oturduğu görülür. Uzun boylu ve bir kraliçe kadar heybetlidir, ama krallıktan ayrı bir hayat sürdürüyor gibidir. Dando'nun *Kozmografi*'sine göre o, Elfler gelmezden çok zaman önce burada yaşayan yerli Brötanya perilerinden biridir. Dando, pınarın Karnak taşları kadar eski olduğu gibi, Brocéliande'ın ilk merkezi de olduğunu iddia eder; burası, avare kabilenin Pers ülkesinden atıldıkları zaman yerleştiği yerdir. Ancak pınar yıllarla birlikte tekinsiz bir nama sahip olmuştur ve artık nadiren ziyaret edilir. Buna karşılık sularından hâlâ meşhur Eau de Brocéliande'ın yapımında yararlanılır. Her yirmi beş yılda bir havuzun başında törensel bir piknik düzenlenir ama saraylılar bu pikniğe çoğu kez aldırmaz.

Brocéliande gelenekleri, pembe türbanı takan her kraliçenin Pers asıllı yeni bir görenek çıkarmasını gerektirir. Mellior kraliçe olduğunda haremağaları âdetini başlatmaya karar verdi. Elflerin daha bebekken kaçırdığı fani çocuklardan iki erkek çocuk seçildi ve hadım etme işlemi, Konstantinopolis'ten getirilen bir cerrah tarafından yapıldı. Bu çocuklar yıllarca kraliçenin refakatçisi olarak hizmet verdiler ama daha sonra saray astronomunun yanına asistan olarak verildiler. Astronomun kendisinin de, bekâret konusunda çok katı olan Afrit'lerle alışverişi oldu-

ğu için bu göreve pek uygun bulundular. Bekâret konusundaki en ufak bir ihlalin iması bile Afrit'lerin öfkeye kapılmasına yol açar. Ödüllü dövüşlerde yer alarak saray hayatını canlandırmaları önerilince, konumlarında bir değişiklik daha meydana geldi; bu öneri sonunda onların dövüş horozları gibi mahmuzlar takmalarına ve birinin ciddi biçimde yaralanmasına yol açtı. Ama artık yararlılık dönemleri geçmiş gibi görünüyordu, kraliçe de onların Pointe du Raz'da küçük bir ada olan ve Brötonların Ölüler Adası diye bildikleri İstirahat Adası'na gönderilmelerini teklif etti. Bu teklif saraylı hanımların protestolarıyla ve işçi periler arasında isyan mırıltılarıyla karşılandı. İşçi periler sonunda uçmayı reddettiler ve işlerini yürüyerek yaptılar. Tehlikeli bir alana adım attığını hisseden kraliçe teklifini geri aldı, kullanılmayan bir inziva yeri iki haremağası için yenilendi; yaşlılık nedeniyle ölene kadar orada yaşadılar.

Kimi tarihçiye göre Büyücü Merlin bakire Vivien tarafından Broceliande Ormanı'ndaki içi boş bir meşeye hapsedilmiştir ve halen de oradadır. Kimileriyse bu versiyona karşı çıkar ve onun MERLİN'İN MEZARI'nda ebedi uykusunu uyurken görülebileceğini söyler; bu kuramların ikisi de ikna edici biçimde yalanlanmamıştır.

(Alfred, Lord Tennyson, *Idylls of the King*, Londra, 1842-85; Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

BRODİE'NİN ÜLKESİ ya da **MLCH ÜLKESİ,** Afrika'da bir yerlerdedir. On sekizinci yüzyılın sonlarına doğru Aberdeen'de doğmuş olan David Brodie, D.D. adlı bir Presbiteryen misyoner, bu ülke ve sakinleri hakkında bir rapor yazmıştı. Bu elyazması, Arjantinli Jorge Luis Borges tarafından, Lane'in *Binbir Gece Masalları* çevirisinin (Londra, 1839) bir cildinde keşfedildi. Bu bölgede birçok ilkel kabile yaşar: Maymun-adamlar, Nr'ler, Kroo'lar ve Mlch'ler. Sonunculara, âdetlerini ayrıntılı olarak tarif eden Dr. Bro-

BRODİE'NİN ÜLKESİ'nden altın lütuf-iğnesi ve kraliyet bileziği takımı.

die, Yahoo'lar (bkz. HOUYHNHNM'LER ÜLKESİ) diyordu.

Mlch dili kulak tırmalayıcıdır ve sesli harfi yoktur. Pek az kişinin adı vardır. Birbirlerine hitap etmek için, bir avuççuk çamur fırlatmayı ya da kendilerini yere atıp tozlar içinde yuvarlanmayı âdet haline getirmişlerdir. Meyve, köksap ve küçük sürüngen yerler; kedi ve yarasa sütü içerler; elleriyle balık tutarlar. Yemek yerlerken, normalde kendilerini gizler ya da hiç değilse gözlerini kapatırlar. Bütün diğer fiziksel alışkanlıklarını kalabalık içinde yerine getirirler. Bilgelik edinmek için, kabile büyücüleriyle kraliyet ailesinin çiğ cesetlerini kıtlıktan çıkmış gibi yerler. Neredeyse çıplak dolaşırlar, giyinme ve dövme yapma sanatı hiç bilinmez.

İçinde berrak su pınarlarıyla gölgelik ağaçların bulunduğu otluk, geniş bir yaylaları olduğu halde, sanki sıcak iklimin ve genel sağlıksızlığın meşakkatinden keyif alıyormuş gibi, bu ovayı çevreleyen bataklıklara doluşurlar. Kabileyi, iktidarı mutlak olan bir kral yönetir, ama gerçek yöneticiler büyücülerdir. Kabilede doğan her erkek çocuk kılı kırk yaran bir muayeneye tabi tutulur; eğer belli bir stigmata sergilerse, kral safına yükseltilir. Fiziksel dünya onu bilgeliğin yolundan saptırmasın diye oracıkta hadım edilir, gözleri yakılıp oyulur, elleriyle ayakları kesilir. Bundan sonra Kasr (*Qzr*) denen bir mağaraya kapatılır, yanına sadece dört büyücü ve ona bakıp gübreyle yağlayan iki kadın kölenin girmesine izin vardır.

Savaş ilan edilirse, kabile büyücüleri onu mağarasından çıkarır, cesaretlendirmek için kabileye gösterir ve bir bayrak ya da tılsım gibi omuzlarına oturtup savaşın ortasına taşırlar. Kral, bu gibi durumlarda, Maymun-adamların ona savurduğu taş yağmuru altında hemen ölür.

Kraliçe başka bir mağarada yaşar ve Mlch'lerin doğal bulduğu metal ve fildişi bilezikler takar. Kraliçe, iltifatına mazhar olduklarını göstermek için, seçilmiş kişilerin etine altın bir iğne batırır.

Mlch'lerin hafızaları çok zayıftır, birkaç saat önce olmuş şeyleri bile güçbela hatırlarlar. Ancak hafızaları ileri doğru işler ve sanki geleceği hatırlıyorlarmışçasına, olağan olayları büyük bir doğrulukla önceden haber verirler.

Cennet ve Cehennem hakkında tuhaf fikirleri vardır. Cehennem kurudur ve ışık doludur; hastaları, yaşlıları, kötü muamele görenleri, Maymun-adamları, Arapları ve leoparları barındırır. Cennet bataklık ve bulutludur ve kralla kraliçenin, büyücülerin, yeryüzünde mutlu, amansız ve kan içici olanların oturduğu yerdir. Adı Gübre olan bir tanrıya tapınırlar, bu tanrıyı belki de kendi krallarının imgesiyle, ona benzer olarak yaratmışlardır: kör, kolu bacağı kesilmiş ve sınırsız gücü olan bu tanrı, sık sık karınca ya da yılan biçimini alır. Halkta babalık kavramı yoktur, aylar önce yapılmış bir işin bir çocuğun doğumuyla herhangi bir ilişkisi olmasını anlayamazlar, bütün kadınların cinsel ilişkide bulunduğuna, ama hepsinin anne olmadığına dikkati çekerler.

Dilleri karmaşıktır. Her tek heceli sözcük, özgül anlamı hangi bağlamda kullanıldığına ya da onu izleyen yüz buruşturmalara bağlı olan genel bir fikre tekabül eder. Örneğin *nrz* sözcüğü, noktaların dağılımını ima eder ve yıldızlı gök, leopar, bir kuş sürüsü, saçılmış bir şey, dağılma edimi ya da savaşta yenilgiyi izleyen ricat anlamına gelebilir. Her sözcük, başka şekilde telaffuz edilerek ya da başka bir yüz buruşturmayla söylenerek, tam tersi anlama gelebilir.

Kabilenin bir başka âdeti de, şairlerin keşfidir. Bir adamın aklına, genellikle bulmacamsı, altı ya da yedi anlaşılmaz sözcük gelebilir. Kendini tutamaz ve yere yayılmış kabile büyücüleriyle sıradan insanların oluşturduğu dairenin merkezinde ayakta durup haykırarak onları söyler. Eğer şiir onları harekete geçirmezse, hiçbir şey olmaz. Ama şairin sözcükleri onları etkilerse hiç ses çıkarmadan, büyük bir korku içinde, ondan uzaklaşırlar. Ruhun ona dokunduğunu hissederler, hiç kimse, hatta kendi annesi bile onunla konuşmaz, hatta bakmaz bile. Artık o insan değil tanrıdır, bu yüzden de herkes onu öldürebilir.

(Jorge Luis Borges, *El informe de Brodie*, Buenos Aires, 1970)

BROOLYİ ya da **BARIŞ ADASI,** Güneydoğu Pasifik'teki RİALLARO Takımadaları'nın bir adasıdır. Broolyi sarp kayaları ve dalgalar tarafından fevkalade şekiller verilmiş sivri uçlu resifleri olan yüksek bir adadır. Büyük Broolyi limanı ya da şehrini bir burun korur. Broolyi'nin karşısında Anarşi Adası Kayoss vardır. Broolyi'den sürgün edilenler buraya çıkarılır ama birkaç gün içinde birbirlerini öldürürler. Broolyi, mutlak bir monarşiyle yönetilir, adalılar barışın nihai zaferine inanır. Savaşma işi kusursuz hale getirildiğinde bütün savaşların duracağını, ölümün dehşetinin evrensel rehber ilke haline geleceğini ve barış davasına en iyi savaşla hizmet edileceğini savunurlar. Broolyi'ye yerleşenler LİMANORA'dan sürülenlerdi, özellikle de mağrur ve savaşkan olanlar.

Broolyi dini hayli farklı bir dindir. Adadaki tapınaklar bir din fabrikasından gelen makinelerle çalıştırılır. Mumdan yapılmış otomatik rahipler ayinleri düzenler ve alayda yer alırlar.

Ada zaman zaman, Broolyi'liler için ölümcül olan ama kölelerini etkilemeyen salgınlara uğrar. Salgın sırasında Broolyi'liler dağlara kaçar; köleler için ise salgın zamanı

talan ve cinayetle kutlanan bir karnavaldır. Böyle dönemlerde en iyisi Broolyi'den uzak durmaktır.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903).

BULUTLU DAĞ, Irak'taki Basra'dan deniz yoluyla altı ayda ulaşılan bir ülkedir, muhtemelen Hint Okyanusu'ndadır. Seyyahlar yanlarına simya bilen İranlı bir sihirbaz alsalar iyi ederler, çünkü Bulutlu Dağ'ın yolunu yalnızca onlar bulabilir. Ancak bu sihirbazların simya ihtiyaçlarını tatmin için yol arkadaşlarını kurban etmek gibi bir âdetleri de olduğundan, ihtiyatlı davranmaları da salık verilir. Bulutlu Dağ'ı ilk olarak, yanına gerçekten de İranlı bir sihirbaz alan ve onun tarafından katledilmekten zor kurtulan Hasan adlı Basralı bir kuyumcu tasvir etmiştir.

Seyyah bir kere karaya çıkınca sihirbazı dağın eteğinde kendi haline bırakmalıdır; sihirbaz, eşyalarının arasından bakır bir dümbelek ile altınla süslenmiş gümüş bir tokmak çıkaracak ve tokmakla kösü dövmeye başlayacaktır. Bunun üzerine yerden bir toz bulutu kalkacak, yavaş yavaş üç güzel deve şeklini alacaktır; seyyahın bunlardan birine binmesi tavsiye olunur. Yedi günlük bir yolculuğun ardından seyyah kızıl altından dört sütunun desteklediği kubbeli bir bina görecek. Büyük ve güzel bir saray olan bu binada, bir hükümdarın kızları oturur. Bu genç hanımlar seyyaha gideceği yeri unutturmaya çalışacak; ancak en iyisi, yola sekiz gün daha devam etmektir. Sonunda doğudan batıya doğru bir bulut kümesinin yayıldığı görülür. Burası seyyahın aradığı dağdır.

Bulutlu Dağ'a ancak şu şekilde tırmanılabilir: Seyyah develerden birini öldürmeli, derisini yüzmeli, bu derinin içine girip sonra da özenle dikmeli ve bir akbaba onu av niyetine kapana kadar beklemelidir. Kuş, deve derisini dağın tepesine bırakacaktır; seyyah bundan sonra dışarı çıkmalı, çığlıklar atarak kuşu korkutup kaçırmalı (bu çığlıkları önceden talim etmek gerekir) ve rahat rahat dağı keşfe çıkmalı. Burada esas olarak kemik ve yakacak odun bulacak. İranlı sihirbaz aşağıdan ona seslenerek, simya işinin başarıyla uygulanması için şart olan yakacak odunları kendisine atmasını isteyecek. Ancak seyyahlar, sihirbazın ısrarlı taleplerini yerine getirmeme konusunda uyarılır. Yoksa sihirbaz kıymetli değneklerini alıp gider, seyyahı da kaderine terk eder. Ne yazık ki, kolayca aşağı inmeyi sağlayan bir yol bilinmiyor. Dağda tek başına bırakılan Hasan, öbür taraftan aşağı inmeyi başarmış ve fırtına dalgalarıyla yakındaki bir kumsala taşınmıştı. Ancak onun kurtulmasını sağlayan, belki de sadece talihti.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy)

BULUTGUGUKİSTAN, Grek ülkesindeki Phlegra ovasının üstünde, havada inşa edilmiş bir şehirdir. İÖ 400'e doğru, her türden kuşlar için bir müstahkem mevki olsun diye Atinalı Pesithetairos tarafından kurulmuş ve kuşların Savaş Tanrısı olan Pers Prensi Yavru Horoz'a adanmıştı. Bulutgugukistan'ın planları, bir daireyi kare haline getirerek çatılmıştı. Merkezde pazaryeri vardı, sokaklar buradan her yönde dışa doğru uzanıyordu. Şehrin harabeleri bugün hâlâ durur, özellikle de Büyük Sur'da bulunan, pelikan sürüleri tarafından tahtadan yapılmış kapı.

Derler ki kuşlar bu müstahkem mevkiden dünya hâkimiyeti iddia etmiş ve insanların sunduğu kurbanların göklere ulaşmasını engellemek için surları kullanmış, sonunda da aç bıraktıkları tanrıların boyun eğmesini sağlamışlar.

(Aristophanes, *The Birds*, İÖ 414)

BUMBAR'LAR ÜLKESİ, bkz. VAHŞİ ADA.

BURUN SARAYI, belirsiz bir yerde çok büyük bir villadır, ek yapıları Epiros ya da Peloponnesos kadar geniştir. Denizden yaklaşan seyyah, kumulları, buzulları, Alman kavaklarıyla çevrili yunaklıkları ve yuvarlak alınlıklı otelleri görebilir. Oraya vardığında kumullardaki çiçeklerin tuhaf bir biçimde sıcak olduğunu keşfedecektir. Parkların bitki sınırları alışılmadık biçimdedir. Otellerin zengin alınlıklarında, pencereler her zaman seyyahların zihinlerine açılır.

(Arthur Rimbaud, *Illuminations*, Paris, 1886)

BURZEE, OZ'un batı sınırını çizen ve Ölümcül Çöl'ün ötesinde yatan kadim bir ormandır; YOKDİYAR'a yakındır. Dev meşeleriyle köknarlarının ortasında, dümdüz, kadife gibi çimenlerde, dolunayda buraya dans etmeye gelen elflerle perilerin ayaklarının bıraktığı bir peri halkasının izi vardır.

Tarihe göre bir gece, danstan sıkılan periler, faniler ırkına yararlı olacak bir şey yapmaya karar verdiler. Giyenin tek bir dileğini hemen gerçekleştirecek sihirli bir pelerin dokuma fikrini buldular – eski sahibinden çalınmış olmaması şartıyla. Pelerin, büyük ve küçük bir altın halkadan oluşan ve kuvarstan yapılma bir sırıkla desteklenen bir peri tezgâhında dokundu. Bütün peri topluluğu, ellerinde gümüş bir mekik taşıyarak etrafında dans etti; ipliğin uçlarını halkalara bağladılar ve sonra da mekikleri elden ele geçirip pelerin tamamlanana kadar dans etmeyi sürdürdüler. Pelerine gücünü veren sihirli ipliği bizzat Kraliçe Lulea dokudu.

Pelerin bir güzellik mucizesiydi, gökkuşağının bütün renkleriyle parıldıyordu, kuğu tüyü kadar hafifti ama öyle sağlamdı ki, neredeyse tahrip edilemezdi. Hediyenin kime verileceği meselesini ise Aydaki Adam kararlaştırdı: Perilerden birinin pelerini Yokdiyar'a götürmesini ve rastladığı ilk mutsuz kişiye vermesini önerdi. Periler bunu kabul etti, pelerin de Meg (namı diğer Fluff) adlı yetim kıza verildi; yani o ülkenin tuhaf veraset yasaları nedeniyle Yokdiyar Kralı olacak çocuğun kardeşine.

Pelerin daha sonra Yokdiyar ile komşusu İX arasında savaşa yol açtı, çünkü İx Kraliçesi ona sahip olmayı arzu ediyordu. Ama dileği yerine gelmedi, çünkü pelerini çalmıştı. Sonunda periler hediyelerini geri aldılar, ancak Yokdiyar Kralı Bud'ın son bir dilekte bulunmasına izin verdiler. Kral, ülkenin görüp göreceği en iyi hükümdar olmayı diledi. Pelerinin nerede olduğu hâlâ bilinmiyor.

(L. Frank Baum, *Queen Zixi of Ix, or The Story of the Magic Cloak*, New York, 1907)

BUSTROL, Madagaskar'ın güneyinde, boylamı 60° (doğu mu batı mı?), enlemi 44° güney olan bir adadaki bir krallıktır. Bustrol'e, yüksek yarlarla çevrili bir göle açılan ve muazzam büyüklükteki meşe ağaçlarından oluşan büyük bir ormandan girilir. Öbür yanda, beş yüz kilometre kadar uzunlukta bereketli bir toprak şeridi uzanır. Gölde büyük bir susamuru türü yaşar, ormanlar ise tavuk ya da hindi gibi kızartılabilen olağanüstü büyüklükte kuşların çığlıklarıyla doludur.

Sakinler, kendilerini her yönde bin beş yüz ayaklık tamamen kare biçiminde eyaletler içinde örgütlemişlerdir ve bu eyaletleri birbirinden ayırmak için sığ siperler kazılmıştır. Evler asla bir kattan yüksek olmaz, çünkü Bustrol'de esen rüzgârlar müthiş bir kuvvettedir. Her eyalet, kralın önünde yirmi iki aileyi temsil eden bir hâkim ve eğitim ile

Baldan yapılmış alkollü içki için kullanılan üç BUSTROL testisi.

dinden sorumlu, alçakgönüllülük ve ahlak öğreten bir rahip tarafından yönetilir. Bustrol'ün gelenekleri yedi bin yıllıktır ve toplum, eğlence ve işin temelini oluştururlar. On sekizinci yüzyıl başlarında Bustrol'de 8.323.000 kişi yaşıyordu: Bu sayı o günden bugüne pek artmamıştır. Erkekler otuz yaşına gelmeden evlenmez (yirmi beş yaşında evlenen kral hariç), kadınlar da yirmi yaşına gelmeden önce. Poligami yaygın bir âdettir.

Bustrol'lüler pek çalışkan sayılmaz. Meyve ağaçları ile sebzeler kolayca yetişir; güney-güneydoğuda bol miktarda elma, armut ve fındık, kuzey-kuzeybatıda da fasulye ile bezelye bulunur.

(Simon Tyssot de Patot, *Voyage et Avantures de Jaques Massé*, Bordeaux, 1710)

BUTUA, orta Güney Afrika'da bir krallıktır. Kuzeyde Monoemugui Krallığı'yla sınırı vardır, doğuda Lupata Dağları'yla, güneyde de Hotanto'lar Ülkesi'yle.

Butua halkının gelenekleri, dünyanın en vahşi insanları hakkında söylenip yazılmış her şeyden beterdir. Tenleri kuzgun karasıdır; kısa boylu ve sinirlidirler, saçları kıvır kıvırdır ve doğal olarak sağlıklı, orantılıdırlar, kuvvetli dişleri vardır ve uzun ömürlüdürler. Şehvet, zalimlik, kin ve batıl itikat gibi suça yönelik her tür tutkuya düşkündürler. Öfkeli, hain ve cahildirler. Kadınlarının vücudu güzeldir, hemen hemen hepsinin iyi bakılmış dişleri ve yıldız gibi parlayan gözleri vardır; ama despot kocalarından öyle zalimce muamele ve taciz görürler ki, çekicilikleri otuz yıl bile sürmez. Elli yaşını geçtikleri çok nadirdir. Butua'da kadınların sadece erkeğin zevki için doğduğu kabul edilir. Herkesin besleyebildiği kadar karısı vardır; her bölgenin reisiyle kral, çoğunlukla servetinin derecesiyle orantılı olarak, hatırı sayılır bir hareme sahiptir. Her ay krallığın her yanından hükümdara yaklaşık beş bin kadınlık bir vergi gönderilir; o da arasından tercih ettiği iki bin tanesini seçer. Kralın kadınlarının sayısının toplamı on iki bini bulur ve sürekli değişir. Bu kadınlar dört sınıfa ayrılır: En uzun boylu ve kuvvetli olanları, Kraliyet Sarayı'nda muhafızlık etmek üzere görevlendirilir. "Beş Yüz Esir" de denen ikinci sınıf yirmi ila otuz yaş arasındadır, sarayda süfli işleri yapar, bahçeyle uğraşır ve açık havadaki zor işlerin büyük bölümünü üstlenirler; üçüncü sınıf, Butua tanrılarına bakire kurban olarak sunulan on altı ila yirmi yaş arası kızlardan oluşur; dördüncü bir sınıf ise, yaşları en fazla on altı olan narin ve güzel çocuklardan meydana gelir, bunlar da sadece kralın zevkine hizmet etmek için ayrılmıştır.

Butua sakinleri, düşkün olma meyli gösterdikleri birçok suça rağmen, halk olarak çok dindardırlar, tanrıdan korkarlar. Her bölgenin bir dini lideri vardır, bu lider kralın otoritesine tabidir ve bir rahipler okulunun başındadır. Her tapınakta yarı yılan yarı insan bir puta tapılır: putun aslının bir kopyası, Kraliyet Sarayı'nda durur – Butua halkı dünyayı yılanın yarattığına inanır. Sadece kralın, kurbanların sunulduğu özel bir şapelde ibaret etme ayrıcalığı vardır; ancak başşehirdeki esas tapınakta yapılan ayinlere de katılır. Her eyaletin hükümeti her yıl iki cinsten on altı kurbanı, dini liderine göndermek zorundadır. Lider, rahiplerin yardımıyla, onları bazı belirli tören günlerinde kurban olarak sunar. Rahipler aynı zamanda hastalara şifa vermekten de sorumludur, bunun için bitkilerden yapılmış hayli etkin merhemler kullanırlar. Ödemeleri, tedavi ettikleri hasta kişinin toplumsal mertebesine göre kadın, kız ya da köle cinsinden yapılır. Ödeme olarak yiyecek kabul etmezler; tapınaklarda bırakılan bağışlar sayesinde hiç aç kalmazlar.

En sık rastlanan yiyecek mısır, bulunduğunda balık ve insan etidir. Sonuncusunu halk kasapları sağlar; Butua'da çok makbul olan maymun etini de.

Duyarlılıktan hiç mi hiç nasiplerini almadıkları için, bu vahşiler bir dost ya da bir akrabanın ölümünün birazcık olsun üzüntü verici olabileceğini hayal edemez. Başkalarının ölümünü en ufak bir kaygı belirtisi göstermeden izleyebilirler ve birisinin şifa bul-

ma umudu yoksa ya da yaşı ilerlemişse sonunu çabuklaştırmak onlar için normal bir şeydir. Cenaze görenekleri, cesedi bir ağacın dibine koymaktan ibarettir.

Butua'nın nüfusu, sırf iktidarda olanların suça yönelik alışkanlıkları yüzünden değil, doğum yapan bir kadının üç yıllık tam bir perhize mahkûm edilmesi yüzünden de sürekli olarak azalmaktadır.

(Donatien-Alphonse-François, Marquis de Sade, *Aline et Valcour*, Paris, 1795)

BUYAN ADASI, Atlas Okyanusu'nun kuzeyindedir. Buyan havası ziyaretçiler için nahoş bir sürpriz oluşturur: Dünyayı dolaşan fırtınalar, rüzgârlar ve sağanaklar burada toplanır ve öfkelerini Buyan'a kusarlar. Adanın hayvanları, iklime uygundur: birçok yılan – ki ziyaretçiler aralarında dünyanın en yaşlı yılanını da bulabilir, ancak bulmayacakları umulur; geleceği gören ve zaman zaman gördüklerini kehanete döken kargalar; demirden bir gagası ve bakır kanatları olan acayip bir kuş türü; şimşek yılanları, fırtına kuşları ve gökgürültüsü arıları – bu arıların yağmur tadı veren balları, büyük bir Buyan lezzetidir.

Zalim kadim çağlarda bir kurban sunağı olarak kullanılmış meşhur Alatuir Taşı, artık Buyan'da görülemez. Ürdün Nehri'nin kıyılarına taşınmış ve çevresinde altından küçük bir kilise yaptırılmıştır. Şimdi yorgun seyyah tanrılar için bir koltuk görevi görür.

(Karl Raston, "Buyanka", *The Songs of the Russian People* içinde, Edinburgh, 1932)

BÜYÜK ANNE ADASI ya da **HANIMLAR ADASI** Pasifik Okyanusu'nda bulunan bir kadınlar cumhuriyetidir. Uzunluğu beş-altı kilometre olan büyük bir körfez limanın çevresini atnalı gibi sarar. Diğer yerlerde kıyı hayli sarptır. Adanın, yüksekliği üç bin ayağı aşan iki volkanik doruğunun birinden tüy gibi ince bir duman sürekli göğe yükselir. Dağların altında, pırıl pırıl berrak pınarlarla sulanan verimli, teraslanmış bir vadi uzanır. Burada kahve, tütün, biber, tarçın ve şekerkamışı yetiştirilir; bol miktarda av kuşuyla hayvanı, ayrıca da balık bulunur.

Ada yirminci yüzyılın başında, Hong Kong'dan San Francisco'ya giden *Cormorant* adlı buharlı bir geminin filikalarının orada karaya oturması sonucunda keşfedilmişti. On dört yaşında Phaon adlı bir oğlan hariç, yolculardan sadece kadınlarla kızlar hayatta kalmıştı. Deniz kazası geçiren yoldaşlarının isterisi ve umutsuzluğuyla savaşmak için, yaşça en büyük olan kadın kendi kendini başkan tayin etti.

Adadaki hayat kolayca düzenlendi, çünkü filikalar alet ve levazım doluydu. Kadınlar, daireler halinde düzenlenmiş bir bambu çadırlar koleksiyonu olan Hanım Şehri'ni inşa etti. Bir okuma çadırı, bir de kilise çadırı vardı (felaket sırasında bir Kitabı Mukaddes kurtarılmıştı). Kilisenin adı, Hanımlarımızın Hanımı'ydı. Daha ilk yıl bir toplantı evi törenle hizmete açıldı, vaktiyle Darmstadt'ta van de Velde'nin ressamlar kolonisinin üyeleri arasında yer almış bir kadın sayesinde, yemek odası onun stilinde döşendi. Yazı yazma malzemeleri de kurtarılmıştı, bu sayede kadınlar adadaki gelişmelerinin tarihsel bir kaydını tutabildiler. Daha önceleri ataerkil bir dünyada yaşadıkları hayatı reddetmişlerdi, çok mutluydular.

Gemi kazasından bir yıl sonra kadınlardan biri, bir erkek çocuk doğurdu. Çocuğun Krişna'nın bir enkarnasyonu ve mistik bir dünyada ona görünmüş olan tanrı Mukalinda'nın oğlu olduğunu varsaydı. Başka doğaüstü doğumların sonucunda, adada aydan aya başka çocuklar da dünyaya geldi. Kimse bu çocukların doğal babasının kim olduğunu keşfe pek hevesli olmadığı için, mitik eşleşmeler üzerine bir *lingam* (Hindu'larda Şiva'yı temsil eden fallik sembol) kültü gelişti ve adada Mukalinda'ya bir tapınak dikildi. Ancak dünyaya gelen çocuklar arasında doğal olarak bazı oğlanlar da vardı ve kadınlar bunu,

hem kültlerinin hem de anaerkil topluluklarının ayakta kalmasına yönelik bir tehdit olarak görmeye başladı. Beş yaşından büyük oğlanları adanın, "Erkek Adası" dedikleri uzak bir köşesine sürgün etme kararı aldılar.

Kadınlar kendilerini kültlerine adamayı sürdürürken, delikanlılar Phaon'un önderliği altında dikkatlerini daha somut hedeflere yönelttiler. Sonraki on yıl boyunca, özellikle ahşapla ilişkin olanlar başta olmak üzere, birçok zanaat geliştirdiler. Hatta yelkenlilerden oluşan küçük bir filo bile yaptılar. El becerileri, Erkek Adası'nda bir tanrının ortaya çıkmasına yol açtı: Kutsal El.

Bir süre sonra, Büyük Anne Adası'nda, doğum sayısında görülen açıklanamaz düşüş, bir tür psikoz patlamasına yol açtı; kızlar tapınakların sığınağına koşuyor, binaları ateşe veriyorlardı. Bir grup delikanlı onların hummaya varan heyecanları içinde daha fazla hasara yol açmalarını önledi ve adanın, üzerinde "Erkek" yazan yeni bayrağını göndere çekti.

(Gerhart Hauptmann, *Die Insel der grossen Mutter oder das Wunder von Ile des Dames, Eine Geschichte aus dem utopischen Archipelagus*, Berlin, 1924)

BÜYÜK DÜKALIK, Almanya'da mütevazı bir devlettir. Turistler şirin Sieghartsweiler köyünü ziyaret edip, Akbaba Kayası'nın güzelliğine hayran kalabilir. Ama Büyük Dükalık asıl, dünyada kedigiller felsefesinin sırrını çözmüş tek erkek kedi olan Murr Kedisi'nin anayurdu olarak meşhurdur. *Çatıdaki Biyografik Eğlenceler*'in yazarı olan Murr, gür sesi, saf ruhu ve boş karnıyla damlarda gezen öğrenci kedi ile, ringa tavası ile bir kap leziz sütün yakınında kıvrılıp yatmış ve yemeğini paylaşmamak için her daim türlü bahaneler uydurup minder ısıtan eğitimsiz kedi arasında bilimsel ve felsefi esaslara dayalı bir ayrım yapmış ilk kişidir.

Büyük Dükalık'ın sakinleri günlerini birbirini taklit ederek geçirirler; aslında ziyaretçinin kime hitap ettiğini bilmesi zordur. İnsanlar, Bakan Zinnober haline gelen Zaches adlı bir cüceden söz eder; anlaşılan, Médard adlı bir keşiş de kendini bir Leh beyefendisine dönüştürmüştür.

Büyük Dükalık İtalya ile, özellikle karnaval döneminde, hâlâ ayrıcalıklı diplomatik ilişkiler sürdürür. Büyük Dükalık'ın en büyük unvanı, Yeşil Benekli Kaplan Nişanıdır; kişinin ceketindeki düğme sayısı, onun nişanı taşıyanların hiyerarşisindeki rütbesini gösterir.

(Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, *Der goldene Topf*, Bamberg, 1814; Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, *Die Elixiere des Teufels*, Berlin, 1816; Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, *Klein Zaches genannt Zinnober*, Berlin, 1819; Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, *Lebensansichten des Katers Murr*, Berlin, 1822; Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, *Prinzessin Brambilla – Ein Capriccio nach J. Callot*, Breslau, 1820)

BÜYÜK FENWİCK DÜKALIĞI, (Fenwick Büyük Dükalığı ya da Fenwick Grandükalığı değil), kuzeyinde sınırını Tuna Nehri'nin oluşturduğu, Alpler'in güney eteklerinde bulunan, dünyanın en küçük ve en az gelişen ülkesidir. Dükalık, üç mile beş mil büyüklüğünde bir alanı kaplar, bunun bir kısmı ormanlıktır ama çoğu bağlara ayrılmıştır. Dükalığın başlıca ihraç maddesi, basit ama hoş şarabıdır.

Ülkenin tek şehrinin adı da Büyük Fenwick'tir. Hem hükümdarın oturduğu yer olarak kullanılan hem de Meclis'in toplanma yeri olan Şato, şehir meydanına hâkimdir. Büyük Fenwick, büyüklüğüne rağmen küçük ve etkisiz bir televizyon ağına sahiptir, bu ağın adı da Büyük Fenwick Ulusal Televizyon Hizmeti'dir.

Büyük Fenwick beş yüz yıl önce Sir Roger Fenwick adlı bir İngiliz tarafından kurulmuştu; halkı İngiliz geleneklerine sadakatle bağlıdır, ulusal dili de İngilizcedir. Şimdiki anayasal hükümdar, dul Grandüşes XIII. Gloriana'dır; kuşaktan kuşağa geçen Başbakan ve Meclis Başkanlığı görevinde Mountjoy'lu

Kont Rupert vardır (1958'de geçici olarak uzaklaştırılmıştı); Sadık Muhalefet'in lideri ise David Benter'dir. İngiliz Muhafız Tugayı örnek alınarak kurulan ve başında Mareşal Tully Bascombe'un bulunduğu (sivil hayatta Baş Ormancı) küçük bir ordu da vardır, daha çok törensel amaçlarla bulundurulur.

1958 yılında, ulusal şarabın California'da yapılan ucuz bir taklidi yüzünden Dükalık iflas etti. Nasılsa yenilecekleri düşüncesiyle, yüklü bir savaş tazminatı alma umuduyla Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı savaş ilan edildi. Hatırlanmaya bile gerek olmayacak kadar meşhur bir başarıyla, yirmi kişilik bir keşif kuvveti, bir hava baskını talimi sırasında terk edilmiş olan New York'u teslim aldı. Dünyanın en öldürücü silahı olan Q-bombası ele geçirildi ve Büyük Fenwick buna dayanarak kendini dünyanın en güçlü ülkesi ilan etti. Ne var ki bombanın işe yaramadığı anlaşıldı; bunun üzerine de Büyük Fenwick ile Amerika Birleşik Devletleri arasında bir barış antlaşması imzalandı.

1962'de Büyük Fenwick şarabının uzun mesafelere taşındığında patlayıcı bir hal aldığı keşfedilip ithalatçı ülkeler Dükalığın şaraplarına kısıtlama getirdiği zaman, ikinci bir ekonomik bunalım yaşandı. Dükalık, aya gidecek bir füze yapma bahanesiyle Amerika Birleşik Devletleri'nden bir buçuk milyon dolarlık bir borç istedi. ABD, karşılıksız olarak bir milyon dolar ödedi, altta kalmak istemeyen Sovyetler Birliği de modası geçmiş bir roket verdi. Patlayıcı şaraplarını itici yakıt olarak kullanan Büyük Fenwick, armağan edilen füzeyi uzaya fırlattı ve Büyük Fenwick keşif ekibi, rakip Amerikan ve Sovyet füze ekiplerinden önce aya vardı. Ay, Büyük Fenwick bölgesi ilan edildi.

Aya seyahat etmek isteyen ziyaretçilerin vizelerini ülkelerindeki Büyük Fenwick konsolosluğunda kontrol ettirmeleri tavsiye olunur.

(*The Mouse That Roared*, yönetmen: Jack Arnold, Birleşik Krallık, 1958; *The Mouse on the Moon*, yönetmen: Richard Lester, Birleşik Krallık, 1962)

BÜYÜK GARABAGNE, yeri değişen garip bir ülkedir. Sınırları da belirgin değildir ve Büyük Garabagne'a girmek hem çok zor hem tehlikelidir – yalnızca kimi hayalciler ve şairler buraya ulaşıp geri dönmeyi başarabilmiştir. Zehirli manzaraları bazen derin bir meditasyonun ardından, bazen de seyyahın sanrılara kapıldığı bir sırada görülebilir. Ülke üzerine ilk izlenim berbattır, ziyaretçileri umutsuzluğun eşiğine taşır. Haberiniz olsun, burada her seyyah kendi canavarları, uçurumları ve çölleriyle karşı karşıya gelir. Büyük Garabagne'ın sakinleri –Hac'lar, Emanglon'lar ve birkaç Meidosem türü– Batı toplumunun küçük görüp nefret ettiği her türlü niteliğe sahiptir.

(Henri Michaux, *Voyage en Grande Garabagne*, Paris, 1936; Henri Michaux, *Meidosems*, Paris, 1948; Henri Michaux, *Ecuador*, Paris, 1968)

BÜYÜK MARİNA, bir zamanlar kadim bir medeniyete sahip zengin, güzel bir ülkeyken, MORİTANYA'nın Korucubaşı ve vahşi sürüsü tarafından yenilgiye uğratılmıştır. Kıyısında Roma harabelerinin, Hıristiyan kiliselerinin ve Merovenj şatolarının bulunduğu büyük bir göl, Hesperides Adaları'nı içine alır. Doğuda ALTA PLANA, kuzeyde TEUTOBURGER Ormanı ve CAMPAGNA vardır. Toprakların yukarısında, MARMORKLİPPEN Sıradağları yükselir.

Büyük Marina, mantarları ve (köpeklerin sevdiği) domalanları, güzel kestaneleri ve büyük cevizleriyle ünlüdür. Ilıman iklim sayesinde, servilere ve birçok meyveli ağaca da rastlanır. Buranın kuşları arasında bıldırcınlar, benekli ardıç kuşları, incirkuşları, kızılkuyruklar, ördekler, ispinozlar ve saka kuşları da vardır.

Yavru Horoz kapısı ve limanıyla küçük Marina şehri, meşhur asma kaplı tepelerin sol tarafına düşer. Liman yakınında, Sagrada Familia ya da Kutsal Aile şapeli vardır; Sunmyra Prensi'nin başını taşıyan kap burada, temeltaşının altında gömülüdür.

Şairler Loncası'na çok saygı gösterilir ve kafiye bulma yeteneği hem ruhsal hem de mali yönden şair için bir bolluk kaynağı sayılır. Cenazelerde ölen hakkında yargıda bulunan da şairdir. Bunu iki vezinle yapabilir: adil bir hayatı övmeye uygun olan *elegeion* ya da eski günlerde canavar öldürenleri övmeye ayrılmış olan *ebernum* – bunun okunuşu sırasında kara bir kartal (adı Admiratio'dur), kafesinden serbest bırakılır.

(Ernst Jünger, *Auf den Marmorklippen*, Frankfurt, 1939)

BÜYÜK SERVİ BATAKLIĞI, Amerika Birleşik Devletleri'nin Gainesville kasabasının yakınlarında, nemli ve derin bir vadide bulunur. Üzeri fazlaca büyümüş bitkiler, yosunlar ve tuhaf otlarla kaplıdır. Ortalık, çürüyen taşlardan geldiği sanılan pis kokularla kaplıdır. Bu taşlar yakınlardaki antik bir mezarlığa ait olabilir, ancak mezarlık o kadar eskidir ki taşların üzerindeki isimler Zaman'ın elleri tarafından silinmiştir.

Ziyaretçiler, bu korkunç ölüler şehrinde, kırık vazolar, türbeler ve yıkık mezarlardan oluşan bu arazide, büyük taşlardan birinin altında bir geçit bulabilirler. Bu rota ilk olarak, kayıp arkadaşı Bay Harley Warren'ı arayan Randolph Carter tarafından tarif edilmiştir. Bay Carter'ın günlüğüne göre Harley Warren, duvarlarından tiksinti verici ve dünyanın merkezinden geliyormuş gibi görünen bir sıvının aktığı bu geçitte kaybolmuştur. Warren, elektrikli telefon aracılığıyla, Carter'a yeraltındaki birçok dehşeti anlatmıştır ve sonunda derin, yankılı, insana ait olamayacak bir sesle, çoktan öldüğünü söylemiştir.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Statement of Randolph Carter", *Weird Tales* içinde, New York, 1925)

BÜYÜK SU, Meşumağaçlık Ormanı'ndan Arayış Şatosu'na kadar uzanan, adalarla bezeli büyük bir göldür. Seyyahlar burayı İngiltere'nin kuzeyinde bir yerlerde bulabilir. Meşumağaçlık Ormanı'nın kendisi sık ve yolsuz izsizdir – kimse burada avlanmaya cesaret edemez, hiçbir suçlu buraya sığınma cüretini gösteremez. Ormana ilişkin birçok efsane vardır: kimileri patikalarında ölülerin yürüdüğünü söyler, kimileri burada zebanilerin yaşadığını; kimileri ise ormanın cehennemin ağzını gizlediğini varsayar ve buraya Şeytan'ın Parkı adını verir. Meşumağaçlık kıyısında Utterhay pazar şehri vardır, suyun kenarında da Cadı'nın Meskeni denen ev durur.

Gölü gezip oradaki adaları ziyaret etmek isteyen seyyahlar, dümensiz küçük bir tekne olan "gönderme kayığı"ndan yararlanmalıdır. Bu kayıkla yolculuk etmek için onu kullanan erkek –ya da kadın– kendini kesip tekneye kanını sürerken şunları söylemelidir:

Kırmızı kuzgun şarabı ancak,
İçtin mi, iskele sancak,
Öyleyse uyan, ama önce uyu
Ve seç alışılmış olan yolu!
Yavaş yavaş çıkmalı sefere
Seller köpüğe kesmiş
Gönderenindir bu irade
Kanla harman edilmiş.

Büyük Su'nun güneybatısında, aynı zamanda Su Kıyısındaki Beyaz Mıntıka olarak da bilinen Arayış Şatosu yükselir; taş ve kireçtaşından yapılmış orta boy bir tahkimattır. Şatonun sahibi olan lordlar kayıp aşklarını bulana kadar, kadınların şatoya girmesi yasaktır. Güney yönünde Letafet adlı, güller ve zambakların bürümüş olduğu güzel bir bahçe vardır. Arayış Şatosu düşman araziyle çevrilidir. Rakibi, Kızıl Şövalye'nin Şatosu, ya da Kızıl Dayanak, insan yiyen vahşi köpekleriyle tanınır.

Büyük Su'daki belli başlı adaların sayısı beştir – seyyahın yeterince vakti varsa, hepsi görülmeye değer.

Ekinlerin bakılmadan, ekilmeden ya da biçilmeden yetiştiği Aranmayan Artış Adası. Şato artık harabe halindedir, taşların arasın-

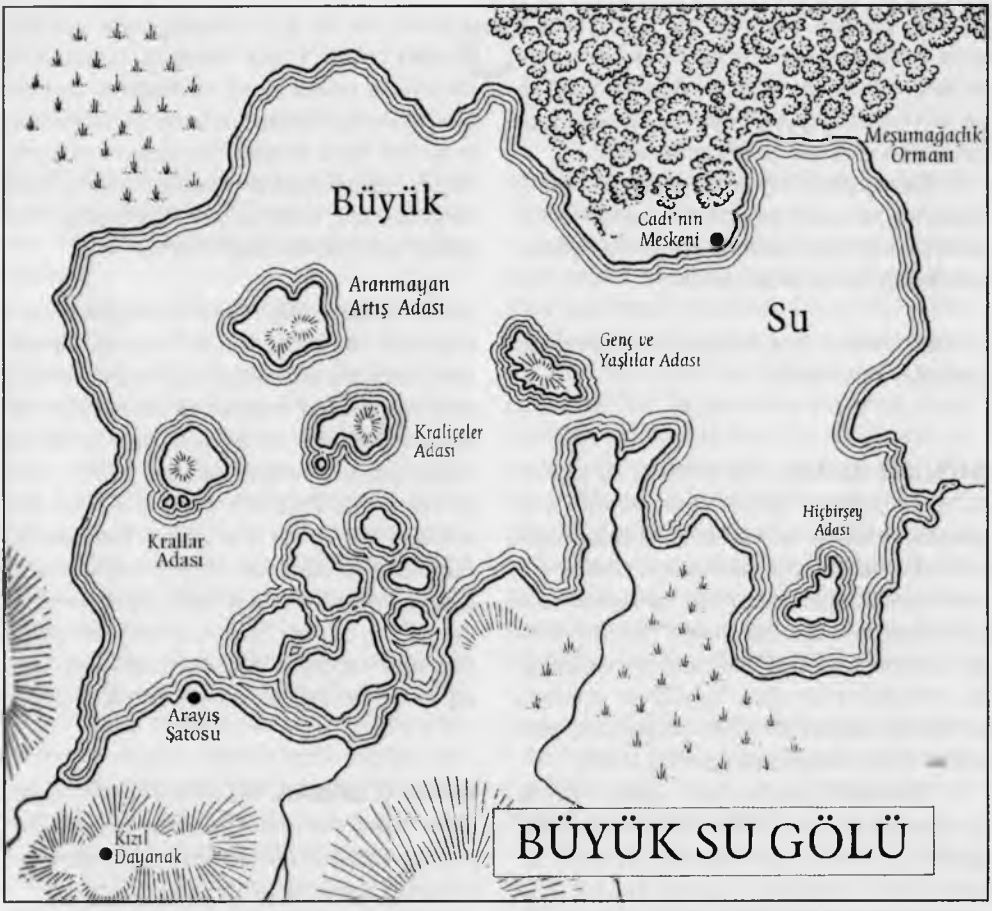

da yılanların, kertenkelelerin, kınkanatlıların ve leş sineklerinin süründüğü görülür.

Genç ve Yaşlılar Adası. Buradaki tek bina, harap bir şatodur, geriye kalmış oymalarıyla üstü kemerli geçitleri, eski güzelliğinin kanıtıdır. Kimi seyyah, artık bu harabelerin bile yok olduğunu, adada yaşları beş ila on beş arasında değişen ve hiç büyümüyormuş gibi görünen bir sürü çocuğun yaşadığını bildirmiştir.

Beyaz taştan sarayının güzelliğiyle bilinen Kraliçeler Adası. Büyük salonda çok sayıda güzel kadın tam bir sessizlik içinde oturur, önlerindeki masada duran yiyecekleri almak üzere elleri uzanmıştır. Bir platform üzerinde, kralın cesedinin bulunduğu bir musalla taşı durur; kralın göğsüne kan lekeli bir kılıç konmuştur, yanı başında diz çökmüş bir kraliçe vardır. Canlı gibi görünmelerine rağmen, bütün bu hareketsiz bedenler yıllardır ölüdür. Adada şimdi hırpanice giyinmiş, saraya girmeye cesaret edemeyen ve gece vakti ağıtları duyulan eski şövalyeler yaşar.

Yalçın kayalıklar üzerinde yükselen şatosuyla, kayalık bir ada olan Krallar Adası. Canlı renklerle süslenmiş salonda, yüksek bir masanın etrafında üç kral ve üç bilge adam oturur. Bir musalla taşında, bıçaklanarak öldürülmüş güzel bir kadının cesedi vardır. Adada sadece, salona girmeye cesaret edemeyen, hafif giyinmiş bir grup genç kadın bulunur. Hava, kuşların şarkısı yerine silah şıkırtılarıyla doludur.

Hiçbirşey Adası, düz, çoğu kez sisli bir

adadır; vaktiyle üzerinde hiç bitki yokmuş ama şimdi meyve ağaçlarıyla, koyun, sığır ve keçi sürüleriyle kaplıdır. Ada sakinleri kısa yün ceketler giyer, boynularına yeşil yapraklardan yapılmış çelenkler takarlar.

Ziyaretçiler, Büyük Su adalarının görünüşlerini çabucak değiştirebilecekleri ve onlara burada tasvir edildiği şekilde görünmeyebileceği konusunda uyarılır.

(William Morris, *The Water of the Wondrous Isles*, Londra, 1897)

BÜYÜLÜ ARAZİ, HIRİSTİYAN'IN ÜLKESİ'ndeki SEMAVİ ŞEHİR'İ çevreleyen nehir yakınlarındaki bir ormandır. Ormandaki patikaları bulmak zordur, üstelik son derece çamurludurlar, üzerine basmak tehlikelidir. Bazen, ağaçların altında yetişen bitkilerin sıklığı yüzünden, bu patikaları izlemek neredeyse imkânsız hale gelir. Seyyahlar oralarda bir yerde muhtemelen içine düşecekleri dipsiz bir çukur olduğu konusunda uyarılır.

Ormanda han ya da ev yoktur; birkaç çardak vardır ama bunlardan da kaçınmak gerekir, çünkü bu çardaklarda uyuyanlar bir daha asla uyanamaz. Aslında Büyülü Arazi'nin herhangi bir noktasında uyuyakalmak tehlikelidir. Buralarda kimi zaman hırsızlar ve canavarlar görüldüğü için, seyyahlar silahlı dolaşırlarsa isabet ederler.

Orman, bütün erkekleri mutlu ettiğini iddia eden, aynı zamanda Dünyanın Sahibesi diye tanınan Madam Kabarcık adlı büyücünün efsunu altındadır. Tatlı tatlı konuşup gülümseyerek hacıların yolculuklarına engel olmaya çalışan uzun boylu, cazip bir kadındır; onun güzelliğine teslim olanlar ölmüş sayılır, yolculuklarının hedefine asla ulaşamayacaklardır. Madam Kabarcık beline koca bir çanta takar ve sanki ona mutluluk veren tek şey buymuş gibi durmaksızın çantadaki paraları karıştırır. Özellikle zengin seyyahlarla ilgilenir, yoksulları hor görür. Madam Kabarcık kimilerini tanrıça olduğuna ikna etmiştir, bazı yerlerde ona tanrıça diye tapılır. Yiyip içmekten hoşlanır, sık sık şölen masalarında görülür. Vaatleri boştur; birçok seyyaha, tavsiyelerini dinlerlerse onlara taçlar ve krallıklar vereceğini söylediği halde, aslında şehvetleriyle hırslarına hitap ederek binlercesini mahvetmiştir. Hükümdarlarla uyrukları arasına, karı koca arasına, hatta, söylendiğine göre, bedenle kalp arasına nifak tohumları eker.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world, to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1684)

BÜYÜLÜ ORMAN, RÜYADÜNYA'da, Derin Uyku kapılarının ardında uzanır. Seyyahlara, civarda yaşayan rahiplerin resmi kutsamalarıyla yola koyulmaları tavsiye olunur.

O çarpık ormanın tünellerinde büyük meşe ağaçları büyük dallarını uzatırlar ve tuhaf mantarlarıyla fosforlu loş bir ışık saçarlar, buralar sinsi ve gizemli Zoog'ların yaşadıkları yerlerdir. Zoog'lar az bilinen ve anlatılmaması daha uygun olacak birçok gizi bilirler. Avrupa ve Amerika'daki bazı açıklanamayan söylentiler, olaylar ve kayboluşların sorumlularının Zoog'lar olduğu söylenir.

Zoog'lar, görünmemeyi tercih eden, oyuklarda veya büyük ağaçların kovuklarında yaşayan ufak kahverengi yaratıklardır. Genelde mantarlarla beslenseler de insan etini sevdikleri söylenir ve Büyülü Orman'a giren pek az kişi buradan çıkabilmiştir.

(Howard Phillip Lovecraft "The Dream Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

C

CAER CADARN, Cantrev Cadiffor Kralı Smoit'in kalesi ve vadi Cantrevleri ya da güney PRYDAİN'deki küçük krallıkların en büyüğüdür.

Düşük payeli soyluların müstahkem mevkilerinin –ki bazıları tahkim edilmiş çitlerden başka bir şey değildir– aksine Caer Cadarn, güçlü kuleleri ve demirle desteklenmiş kapıları olan taş bir şatodur. Üzerinde Smoit'in Kara Ayı armalı sancağı dalgalanır – Smoit'in yarım meşe ağacından yontulmuş, oturma yerinin iki yanından pençelerini kaldırmış koca bir ayı biçimindeki tahtının bulunduğu Büyük Salon'da da aynı arma göze çarpar.

Caer Cadarn'ın etrafındaki bölge bir zamanlar mısırıyla ünlüydü; mısırı, Prydain'in en iyisi olarak bilinirdi. Achren'in Prydain'de hükümdar olduğu yıllarda tarım düşüşe geçerken, birçok kadim sanat da yitti gitti. Hatta Achren'in yenilgisinden sonra bile tam olarak toparlanamadılar; küçük soylular arasındaki bitmez tükenmez kavgalar –çoğunlukla çalıntı sığırlar yüzünden– çiftçilerin toprağı işleyebilmesini neredeyse imkânsız hale getirdi.

Don Soyu ile Prydain'e hâkim olmak isteyen Ölüm Efendisi Arawn arasındaki savaşlar sırasında, güney Cantrev'in birçok beyinin aksine Smoit, Don Soyu'na ve CAER DATHYL'in Yüce Kralı Math'a sadık kaldı. Ne var ki kale, çok iyi bilinen bir olayda, düşmanlarından birinin eline geçti. Savaşın son aşamalarında, Smoit Caer Cadarn'in dışına çekildi ve bir vakitler MONA'nın vekilharcı, şimdiyse Arawn'ın müttefiklerinden biri olan Magg'ın askerleri tarafından pusuya düşürüldü. Sonra da kendi şatosunda hapsedildi. CAER DALLBEN'den kuzeye doğru seyahat eden Taran, Gwydion –Don Soyu'nun savaş lideri– ve Gurgi, sırf sancağı üzerinde dalgalanıyor diye kalenin Smoit'in elinde olduğunu sanarak, dosdoğru tuzağa düştüler.

Mahpuslar sonunda, Prenses Eilonwy, ozan-kral Fflewddur Fflam ve Mona Kralı Rhun tarafından kurtarıldı; TYLWYTH TEG'in Peri Tayfası'nın menzil bekçilerinden biri olan Gwystyl de onlara yardım ederek, kraliyet üçlüsüne Peri Tayfası kökenli silahlar verdi: patlayan ve koca duman bulutları çıkaran yumurtalar ile, kırılınca çok büyük alevler çıkaran mantarlar. Hücum gece vakti meydana geldi ve patlayıcıların neden olduğu kargaşa sırasında esirler zahmetsizce salıverildi. Caer Cadarn esas sahibine teslim edildi, ama çarpışmalar sırasında Mona Kralı Ruhn öldü. Şimdi şatonun önündeki höyükte yatıyor.

(Lloyd Alexander, *The Black Cauldron*, New York, 1965; Lloyd Alexander, *Taran Wanderer*, New York, 1967; Lloyd Alexander, *The High King*, Londra, 1968)

CAER DALLBEN, PRYDAİN'in güneyinde, bir demirci ocağı da bulunan küçük bir çiftliktir. Çatısı sazlarla örtülü beyaz çiftlik evi, bir koruyla ve ormanın kenarına kadar uzanan mısır tarlalarıyla çevrilidir. Caer Dallben, Büyük Avren Nehri gerisinde yükselen tepelerle, kuzey rüzgârından korunur.

Sıradan bir çiftlik gibi görünse de, Caer Dallben bir vakitler, kimi vesilelerle Prydain'in mevcudiyetini tehdit etmiş olan Ölüm Efendisi Arawn'a karşı bir müstahkem mevkiydi. Kuzeydeki Caer Dathyl gibi, Caer Dallben de, Arawn ile müttefiklerine karşı manevi bir savunma olarak inşa edilmişti; Caer Dathyl'deki büyük şatonun düşüşünden sonra bile, Caer Dallben kötülüğe karşı bir kalkan olarak ayakta kaldı.

Caer Dallben, Prydain'in tarihindeki belli başlı pek çok olayla ilintilidir. Arawn'ın

nihai yenilgisinin ardından Prydain'in Yüce Kralı olacak Taran'ın domuz bakıcısı yardımcısı olarak çalıştığı yer burasıydı. Arawn'a karşı mücadelenin ikinci aşamasının başlangıcında büyük meclisin toplandığı ve Ölüm Efendisi'nin Kazandan Doğmuş ölmeyen savaşçılarını yaratmakta kullandığı kazanı çalmak için cüretkârca bir planın yapıldığı yer de burasıydı.

Caer Dallben, adını, vaktiyle burada yaşamış olan güçlü efsuncu Dallben'den alır. Dallben görünürde sadece bir ihtiyardı; ama güçleri, Prydain'deki bütün büyücülerinkini aşardı. Nereden geldiği belli değildir, ancak bir zamanlar MORVA'da yaşamış olan üç kadın büyücü, onu kendi arazilerindeki vahşi bataklıklara hasır bir sepetle bırakılmış bir çocuk olarak bulduklarını ve büyüttüklerini iddia ederler. Dallben, ilk sihirsel güçlerini onların hocalığı altında kazandı. Kaynattıkları bir bilgelik iksirini yanlışlıkla tattığı ve büyücülük mesleğine böyle başladığı söylenir. Prydain'in geleceğindeki olaylar hakkında pek çok şey söyleyen kehanet niteliğindeki *Üçün Kitabı*, üç kadın büyücü tarafından Dallben'e verildi.

Caer Dallben ihtiyarın sihriyle korunur; birisinin oraya onun izni olmaksızın gelmesi imkânsızdır, bu yüzden de ziyaretçiler onun rızası olmadan girmeye kalkışmamaları konusunda şiddetle uyarılır. Geçmişte Dallben, görünürde mütevazı meskenini savunmak için büyük fırtınalar çıkarmış ve yeri sarsmıştır. Gücünün tek sınırı, öldüremeyişidir – ancak onu öldüren kişinin yok olacağı da yazılıdır.

Bugünlerde Dallben artık Caer Dallben'de yaşamıyor. Arawn'ın nihai yenilgisinin ardından, büyücü Don Soyu ile Prydain'i terk etti ve YAZ ÜLKESİ'ndeki asıl evine geri döndü.

(Lloyd Alexander, *The Book of Three*, New York, 1964; Lloyd Alexander, *The Black Cauldron*, New York, 1965; Lloyd Alexander, *The Castle of Llyr*, New York, 1966; Lloyd Alexander, *Taran Wanderer*, New York, 1967; Lloyd Alexander, *The High King*, Londra, 1968)

CAER DATHYL, PRYDAİN'in kuzeyinde bir hisardır. Ülkenin Yüce Kral'ı Taran'ın tahtının bulunduğu yerdir.

Şimdiki yapı, Achren ve Ölüm Efendisi Arawn'ın kötücül güçlerini bu topraklardan sürmek için YAZ ÜLKESİ'nden geldiklerinde Don Soyu tarafından inşa edilmiş ilk şatonun yerinde durur. Güneydeki CAER DALLBEN'le birlikte, Yüce Krallar'ın maiyetleriyle yaşadıkları muazzam şato, Prydain'in belli başlı savunmalarından biridir.

Caer Dathyl savaş sırasında kale görevini yerine getirdiği gibi, aynı zamanda Prydain zanaatkârlarının işlerinden birçok seçkin örneği içeren bir güzellik ve anı mahallidir. Ozan kültürünün merkeziydi, ozanların birçok kitabı ve kaydı buradaki büyük salonda saklanırdı.

Arawn'a karşı verilen savaşı izleyen uzun savaşta Caer Dathyl, Arawn'ın ürkütücü savaş lideri Boynuzlu Kral'ın ordularınca tehdit edildi. Boynuzlu Kral, büyülü kılıç Dyrnwyn tarafından yenilgiye uğratıldı. Savaşın sonuna doğru, hisar bizzat Ölüm Efendisi'nin ordusunun –korkunç ölmez savaşçılar, Kazandan Doğmuş'ların– saldırısına uğradı ve nihayette yerle bir edildi. Şimdi eski şatodan eser bile kalmamıştır. Taran Yüce Kral olunca Caer Dathyl'i yeniden inşa etmeye yemin etti ve onu bugünkü haline getirdi.

(Lloyd Alexander, *The Book of Three*, New York, 1964; Lloyd Alexander, *The Black Cauldron*, New York, 1965; Lloyd Alexander, *The Castle of Llyr*, New York, 1966; Lloyd Alexander, *Taran Wanderer*, New York, 1967; Lloyd Alexander, *The High King*, Londra, 1968)

CAERLEON ya da **CARLİON,** Galler'de Usk Nehri'nin üzerinde surlarla çevrili bir şehir ve kaledir. Şehir, her iki yüz yardada bir surlardan yükselen büyük kulelerle dört sağlam kapı tarafından korunur. Surların içinde kalabalık sokaklar, daha küçük istihkâmlar ve kiliseler, şatonun etrafında küme-

lenir. Şatonun tuhaf bir özelliği, bir zamanlar Sihirbaz Merlin tarafından kullanılan odaya çıkan 208 basamaklı merdivendir.

CAMELOT'lu Arthur'un maiyeti dönem dönem Caerleon'da konaklardı, belki de burası hâkimiyeti altındaki toprakların en kolay erişilenlerinden biri olduğu için.

Arthur, BEDEGRAİNE muharebesi için kuvvetlerini buraya yığdı ve zaferini de burada kutladı. Gene burada Arthur, onun aslında kız kardeşi Morgan le Fay olduğunu fark etmeden, Orkney Kralı Lot'un karısıyla yattı.

Sarayın en sevilen eğlencesi avlanmaktır. Köpekler ve insanlar gruplara ayrılır ve köpekler, erkek geyiği avcılara doğru sürsünler diye serbest bırakılır. Geyiği öldüren adam büyük şeref kazanır.

(Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; Anonim, *The Mabinogion*, İS 14.-15. yy; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

CAFFOLOS, Büyük Okyanus'ta bir adadır. Caffolos halkının en çok önem verdiği şey dostluktur. Dostlarından biri hastalanınca Caffolos yerlileri onu bir ağaçtan sarkıtır ve toprağın solucanları tarafından yutulmaktansa, Tanrı'nın melekleri kuşlar tarafından yenmesinin daha hayırlı olduğunu iddia ederler. Komşu bir adada hastalar, doğal bir ölümün ıstırabından kurtarmak için, özel olarak eğitilmiş köpeklere boğdurulur. Sonra da ziyankârlık olmasın diye etleri yenir.

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357)

CAGAYAN SALU, güney Filipinler yakınlarında Salu Takımadası'nda, küçük, volkanik bir adadır. Kıyıdaki yerliler kısmen Müslümandır, zararsızdırlar ama iyi silahlanmışlardır. İç taraflardaki yerliler Berbanang denen bağımsız bir kabiledir, başka hiçbir yerli onların köyünün yakınına gidemez. Berbanang'lar transa girip astral bedenlerini, yüksek, sağır edici bir gürültüyle uzağa göndermeyi beceren yamyamlardır. Bu hem insanların hem hayvanların korkudan ölmesine neden olur ve kurbanların etini uygun sertleştirip uygun yoğunluğa getirir. Ancak ziyaretçilerin aklında olsun, Berbananglar hindistancevizi incisinden kolye takan hiç kimseye saldırmaz.

Cagayan Salu'ya ilişkin hikâyeler Bengal Asya Derneği'nden E.F. Skertchley (*Journal*, Bölüm III, No.1, Baptist Misyon Yayınevi, Kalküta, 1897) ve Henri Junod (*Les Baronga*, Attinger, Neuchatel, 1898) tarafından yayımlanmıştır.

(Andrew Lang, *The Disentanglers*, Londra, 1902)

CAGNY VADİSİ, İrlanda'da, ERİNN UYURLARI MAĞARASI ile GORT NA CLOCA MORA yakınlarında dar bir vadidir. Vadinin havuzundaki sombalıklarının, İrlanda'daki bütün canlı yaratıkların en derin ve bilgilileri olduğu söylenir.

Vadinin adı, komşu çam ormanlarında karıları Zayıf Kadın ve Gri Kadın'la yaşayan iki filozofla birlikte anılır. Filozoflar öyle bilgeydi ki, bütün güçlükleri çözüme kavuşturur, bütün soruları cevaplarlardı ve Gort na Cloca Mora'nın ayakkabıcı cüce cinleriyle, bu bölgedeki çeşitli peri boylarıyla da iletişim kurabilirlerdi. Filozoflardan birinin kızı olan Caitlin, İrlanda'ya gelen tanrı Pan tarafından kaçırılmıştı, ama sonra Angus Og'la evlendi, şimdi de onunla Erinn Uyurları Mağarası'nda yaşıyor.

Filozoflardan biri, artık öğrenecek yeni şey bulamadığı için ölmeyi seçti. Kulübesindeki bir odanın ortasını temizledi, ceketiyle çizmelerini çıkardı ve parmaklarının ucunda durdu. Sonra gittikçe daha hızlı dönmeye başladı, ta ki hareketleri tıpkı bir topacınkiler gibi sabit ve düzenli bir hal alana kadar. Çeyrek saat sonra hareketi yavaşladı, o da yüzünde sakin bir ifadeyle düşüp öldü. Karısı da aynı şeyi tekrarladı ama, besbelli daha

dayanıklı olduğu için, onun ölmesi daha fazla vakit aldı. Cansız bedenleri kulübenin ocak taşının altına gömülüdür.

(James Stephens, *The Crock of Gold*, Londra, 1912)

CAHİLLER ADASI, DAVALAR ÜLKESİ'nden dar bir su şeridiyle ayrılır.

Ada sakinleri, hemen hemen elli basamaklık bir merdivenle ulaşılan büyük bir şarap cenderesinin içinde yaşar. Bu cendere, farklı biçimler ve boyutlarda başka cenderelerle, soyguncular için yağlı iplerle ve birçok idam sehpası ve işkence aletiyle çevrilidir.

Adanın başlıca işi, bir tür yerel şarap olan "içilebilir altın"ı yapmaktır. Bu şarabın yapıldığı üzümler "devlet tahvilleri", "hazine mülkü", "hazine-i hassa", "kraliyet öşürü", "borç", "armağan" ve "havadan gelen" gibi çeşitli isimleri olan çeşitli bağlardan gelir. Ancak en iyisi, "hazine" diye bilinen bağdan gelendir. Buradan gelen üzümler büyük cenderede sıkıldığı zaman, bütün Lordları en az altı ay buram buram bu üzüm gibi kokar. Cenderenin Hakiki Çarmıh'ın tahtasından yapıldığı söylenir. Her parçasının üstünde, o parçaya ülkenin dilinde verilen ad yazılıdır: vidaya "makbuz" denir; haznenin adı, "harcama"dır; mengeneye "devlet"; kirişe "tahsil edilmemiş alacak"; desteklere "mürura uğramış iltizam"; ana kerestelere "fesih"; yan kerestelere "mahkeme marifetiyle tahsilat"; fıçılara "kazanç fazlası"; çift saplı sepetlere "tomarlar"; ezme teknesine "ibra"; bağbozumu sepetlerine "muteberlik beyanları"; küfelere "tasdik edilmiş kararname"; kovalara "potansiyeller" ve huniye de "borçtan kurtulma" ya da "ibraname" denir.

Adalılara, katıksız cehaletlerinden ötürü Cahiller adı verilir. Kurallar gereği, adadaki her şeye cehaletin hâkim olması gerekir; hiçbir şeye "Lordları öyle diyorlar", "Madem Lordları böyle arzu ediyor", "Lordları'nın emri başım üstüne"den başka cevap verilmemelidir.

Cahillerin tiksindirici bir görünüşü vardır, ama adanın hayvanları onlardan da iğrençtir. Burada görülecek çirkin yaratıklardan biri, İki Katı denen kocaman vahşi bir köpektir. Bir çift köpek başına, bir kurdun karnına ve bir ifritin pençelerine sahiptir. İki Katı, borçluların sütüyle beslenir ve her biri açısından iyi bir çiftlik kirası değeri taşıdığı için bütün Lordları tarafından el üstünde tutulur. Annesi olan Dört Katı, eniğine benzer, ama onun dört başı vardır – ikisi erkek, ikisi dişi. Adadaki en yırtıcı yaratık odur, kilit altında tutulan büyükannesi Ücretlerin Reddi hariç.

Şarap cenderesini ziyaret edenler, arka kapının yanında zincire vurulmuş tuhaf birini görecek. Bu kişi yarı cahil, yarı bilgindir, gözlükleriyle kabuğuna çekilmiş bir tosbağaya benzer. Yerel lehçeyle "hesapların tetkiki" denen tek bir tür yiyecekle beslenir. Adı Teftiş'tir ve ezelden beri burada zincirlenmiş olarak tutulmaktadır; Lordları'nın hiçbiri bu durumdan hoşnut değildir, ısrarla onu açlıktan öldürmeye çalışırlar.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

CAİR ANDROS, ULU NEHİR'de uzun, ormanlık bir adadır, GONDOR'un başşehri MİNAS TİRİTH'in elli mil kadar kuzeyindedir. Ada gemi biçimindedir ve nehir büyük bir kuvvetle adanın kuzey "pruva"sını döver.

Ada, onu çevreleyen bölgeleri korumak için tahkim edilmiştir. Yüzük Savaşı sırasında, kısa süreyle MORDOR'un güçleri tarafından ele geçirilmişti ama kolayca geri alındı. Mordor'un Karanlık Efendisi Sauron'un nihai yenilgisinin ardından, Batı Ordusu'nun gemileri buraya demirledi.

(J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

CAİR PARAVEL, NARNİA'nın başşehridir.

CALAMY, bkz. MABARON.

CALEJAVA, yeri bilinmeyen küçük bir ada-da bir cumhuriyettir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru, adaya despot bir kral tarafından sürülmüş Ava adlı Avrupalı bir doktor tarafından kurulmuştu. Calejava'yı ziyaret edenler örgütlü ve barışçıl bir uygarlıkla karşılaşacak. Cumhuriyetin ekonomisinin tamamı ortak mal sahipliğine dayalıdır ve tarım üzerine kuruludur. Herkes günde beş saat toprakta çalışır, bir saat ara verir: herkesin eşit boş zamana hakkı vardır. Üretilen bütün mallar eşit olarak paylaşılır ve kamulaştırılmış depolardan elde edilebilir. Siyasi güce, çalışmak suretiyle, çoğunlukla da insanın saban sürme, ekme ve biçmedeki yeteneğini kanıtlamasıyla ulaşılır; işi daha da kolaylaştırmak için, her türlü tarım makineleri son derece geliştirilmiştir.

Calejava'da kalacak yer bulmak zor değildir, ancak odaları sakinlerle paylaşmak gerekir. Yiyecekler basit ama besleyicidir ve ziyaretçiler siyasi ya da ahlaki inançları yüzünden rahatsız edilmeyeceklerinden emin olabilirler. Ancak Calejava'da herhangi bir eğlence biçimi olmadığı konusunda uyarılırlar, eğlence amaçlı bir tatil için burayı düşünmemek gerekir.

(Claude Gilbert, *Histoire de Calejava ou de l'Isle des Hommes Raisonnables, avec le Paralelle de leur Morale et du Christianisme*, Dijon, 1700)

CALEMPLUİ, Çin kıyılarının açıklarında, büyük bir nehrin ağzındaki bir adadır. Yirmi altı ayak yüksekliğinde mermer surla çevrilidir, duvar öylesine mükemmel levhalardan oluşur ki, tamamıyla yekpare gibidir. Surun en tepesinde mermer bir kenarlık vardır, onun gerisinde de seyyahlar, çember biçiminde sıralanmış, her birinin elinde pirinç bir top olan muazzam dişi heykellerle karşılaşacaktır. Bu ilk dairenin gerisinde ise, el ele tutuşmuş demir döküm canavarlardan oluşan ikinci bir daire vardır. Üçüncü bir daire kakmalı kemerlerden, dördüncü de portakal ağaçlarından oluşur – adadaki yegâne ağaç türü portakal ağacıdır. Beşinci bir daire, her birisi bir başka tanrıya adanmış ve her birisiyle bir Çinli keşişin ilgilendiği 360 küçük şapelden ibarettir. Nihayet seyyah, adanın ortasında Grek tapınaklarına benzeyen küçük bir grup altın bina bulacak ki, bunların amacı meçhuldür.

(Fernao Mendes Pinto, *Peregrinaçào*, Lizbon, 1614)

CALİBAN'IN ADASI, bkz. PROSPERO'NUN ADASI.

CALLİOPE bkz. OCEANA (1).

CALNOGOR, ATVATABAR'ın başşehri, denizden beş yüz mil içerdedir. Buraya hem KİORAM şehrinden kutsal bir demiryoluyla, hem de bir hava gemisiyle ulaşılabilir. Bütün binalar kaliteli beyaz mermerdendir. Kralın sarayı da, Borodemy denen yasama organı da Calnogor'dadır; tıpkı şehrin en büyük binası olan Pantheon ya da Bormidophia gibi. Kral Aldemegry Bhoolmakar'ın sarayı yüksek, koni biçiminde bir binadır, yirmi katlıdır, her kat sütunlarla süslenmiş bir dizi pencereyle çevrilidir. Giriş kulelerinde devasa altın aslanlar vardır, altın şeritler biçimindeki pençeleri duvarlardan aşağı uzanır ve daha alttaki taş sıralara perçinlenir; böylece de, alttaki bütün yapıyı bir arada tuttukları izlenimini verirler. Mimari, Hindu, Mısır, Grek ve Gotik üsluplarının bir bileşimidir. Sarayın kendisi, etrafını revaklı duvarların çevirdiği geniş bir avlunun ortasındadır. Saraydan bir su deposu geçer ve duvarlar, hepsi taştan

oyulmuş aslanlar, filler, yılanlar, kartallar, *bockhockid*'ler denen mekanik devekuşları, genç erkekler ve kızlarla süslenmiştir.

Pantheon ya da Bormidophia, bir tapınma yeri ve Atvatabar'ın Yüce Tanrıçası Leydi Lyone'un mekânıdır. Atvatabar'daki en olağanüstü nesne de buradadır: Birkaç yüz ayak yüksekliğinde, biçimi biraz yüreği andıran yekpare altın bir koni olan Tanrıça'nın Tahtı. Taht, tanrıların çeşitli kastlarına ve bilim, sanat ile ruhsallığın sembollerine tekabül eden üç parçaya bölünmüştür. Kırk ayak uzunluğunda ve yetmiş iki ayak çapındaki, üstünde Atvatabar'ın başlıca mucitlerinin vücutlarının alçıdan kalıpları bulunan alt bölüm ya da bilimsel panteon, mucitlerin en önemli icatlarının kabartma rölyeflerini gösterir. Orta bölüm, sanata ve niteliklerine adanmıştır. Yirmi dört ayak yükseklikte ve altmış ayak çapındaki bu bölüm, ikiye ayrılmıştır: Şiir, Resim, Müzik, vs. tanrılarını temsil eden üst bölme ile sanatla gelişen ruhun Hayalgücü, Duygu, Şefkat gibi niteliklerini gösteren alt bölme. Otuz altı ayak yüksekliğinde, otuz ayak çapında olan üst bölümde ise, tahtın koltuğu ile, üç başka kısım yer alır: sihir ve astroloji; büyücülük, kehanet ve benzer sanatlar; ve teosofi, elektro-biyoloji ile ilgili diğer bilimler. Tanrıça, kaidenin (manolyalar, meşeler, karaağaçlar ve bu tür başka ağaçlardan oluşan bir orman) ortasında, ağır ağır dönen ödağacı yeşili kadifeden bir koltukta görülebilir; binanın açık olduğu saatler boyunca, turistler ve hakiki inananlardan oluşan muazzam bir izleyici kitlesine bu şekilde sunulur.

(William R. Bradshaw, *The Goddess of Atvatabar, being the History of the Discovery of the Interior World and Conquest of Atvatabar*, New York, 1892)

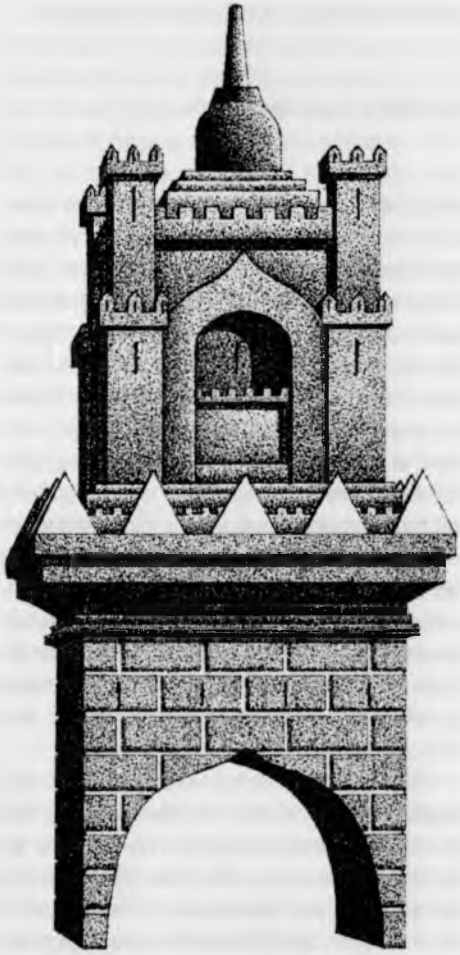

CALONACK'tan ahşap bir fil-şatosu.

CALONACK, PATHAN'ın ötesinde zengin bir ada krallığıdır, balıkçılığa meraklı seyyahlar için bir cennettir. Calonack kralının bin zevce almaya hakkı vardır. Ülkenin en güzel kızları arasından seçilen bu zevceler ona yüzlerce çocuk verir. Yerel efsaneye göre, kralın "art ve çoğal" şeklindeki Tanrı buyruğuna uymasının ödülü olarak, dünyanın her yanından her tür balık Calonack kıyılarına gelir. Her tür yılda bir kere gelir, başka bir tür onun yerini almadan önce de kıyıda üç gün kalır. Öyle çok sayıdadırlar ki, suda başka hiçbir şey görünmez ve insanlar istedikleri kadarını tutup yer.

Savaşta *warke* denen filler kullanılır ve sırtlarında ahşap şatolar taşırlar; kralın kendisinin, on dört bin *warke*'den oluşan bir ordusu vardır. Calonack hayvan varlığına bir-

çok salyangoz türü dahildir, bazıları öyle büyüktür ki insanlar kabuklarında yaşayabilir ve adanın her yerinde kabuk evlerden yapılma güzel köyler görülebilir. Calonack'ta tehlikeli yılan türlerine de rastlanır. İnsan baldırı kadar kalın olan kara başlı bir tür, krallar ve lordlar tarafından pek lezzetli bulunur.

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357)

CALORMEN, NARNİA'nın kuzeyinde kalan ve onun dört katından daha büyük olan imparatorluktur. Calormen'e en yakın ülke, büyük bir çöllük araziyle ayrıldığı ARCHENLAND'dır. Kuzeyde çöl, Archenland'la aralarındaki gerçek sınır olan Kıvrılan Ok Nehri'nin kıyısında son bulur. Güneyde ise, üzerindeki bir adada Calormen'in başşehri Tashbaan'ın yer aldığı isimsiz bir nehir akar. Bir tek küçük vahası bulunan çölde yerleşim yoktur. Buraya giden seyyahlara çölü geçmenin oldukça zor ve tehlikeli olduğunu söylemekte fayda var. Belki de izlenecek en iyi güzergâh, vahanın batısındaki taşlık vadiden geçip, eteklerinde Kıvrılan Ok'un aktığı Pire Dağı'nın çift doruklarına doğru giden yoldur.

Çöldeki kayda değer tek yer, Tashbaan'ın kuzeybatısında kalan, eski krallara ait on iki mezardır. Mezarlar, taştan yapılmış devasa arı kovanlarını veya başlarıyla yüzlerini örten gri cüppelere bürünmüş devasa insanları andırırlar. Dizilişilerinde bir düzen yoktur, kökenleri hakkında da pek az şey bilinir. Batıl inançlara göre buralar gulyabanilerin uğrak yeridir.

Başşehir Tashbaan dünya harikalarından biridir. Çok kemerli bir köprü nehrin güney kıyısından, yüksek surlarla çevrili ve daima çok sayıda asker tarafından korunan pirinç kapılara dek uzanır. Sabah akşam çalınan borular, şehre yegâne giriş olan kapıların açıldığı ve kapandığı haberini verir. Duvarların iç tarafında şehir, her karışı binalarla kaplı bir tepeye doğru tırmanır. Tepenin zirvesinde Tisroc Sarayı ve gümüş kubbesiyle büyük Tash Tapınağı durur. Ziyaretçiler, üzerlerinde sayısız sivri uçlu kule ve minarenin yükseldiği bir sıra evler, sıra sütunlar ve kemerli geçitler yığını görünümündeki şehri göz kamaştırıcı bulacak.

Tepenin aşağı kısımlarında kalan fakir bölgeler yukarı kısımların ihtişamıyla üzücü bir zıtlık sergiler. Sokaklar dardır ve iki yanlarında uzanan duvarlarda hemen hemen hiç pencere yoktur. Her yerde çöp yığınları vardır, bölgenin tamamı daima, pazarlara gidip gelen insan kalabalığıyla doludur. Dört saplı koltuklar üzerinde taşınan Tashbaan'ın lordları ve leydileri yüzünden, sokaklarda ilerlemek büsbütün zorlaşır. Seyyahlar onların yolundan derhal çekilmenin yasal bir gereklilik olduğu ve sokakların gözcüler tarafından kontrol edildiği konusunda uyarılır.

Daha yukarı taraflarda yollar genişler ve yol kenarlarında palmiyeler, sıra kemerler, ülke tanrılarının ve kahramanlarının büyük heykelleri sıralanır. Sıra kemerli girişler, merkezi avlular veya fıskiyeli turunçgil bahçeleri etrafında kurulmuş ve zengin bir şekilde döşenmiş saraylara açılır.

Tisroc Sarayı güzellikleri sözcüklerle tasvir edilemeyecek bir dizi büyük salondan oluşur. Ziyaretçiler mutlaka Siyah Mermer Salonu, Sütunlar Salonu, Heykeller Salonu ve dövme bakırdan muazzam kapılarıyla Taht Odası'nı görmelidirler. Eski saray, taraçalar halinde şehir surlarına doğru alçalan kraliyet bahçeleri içerisinde bulunur.

Seyyahlar Tashbaan'dan, nehrin ağzına demir atmış gemilerin direklerini görebilirler. Şehrin her iki tarafında da, nehrin kıyıları boyunca, aralarından sayısız evin beyaz duvarlarının görülebildiği bahçeler sıralanmıştır. Şehrin güney tarafında ise bir dizi alçak ve ağaçlık tepe uzanır.

Calormen'de ziyaret edilecek diğer bir şehir ise, başşehrin güneyinde kalan Azim Balda'dır. Birçok yolun kavşağında bulunan Azim Balda önemli bir iletişim merkezi ve ülke posta sisteminin de çekirdeğidir. İmpara-

torluk Posta Merkezi'nin atlı habercileri buradan tüm ülkeye mektup taşır. Ülkeyi atla geçmek haftalar sürer.

Diğer kayda değer yerler arasında güneyin en hoş noktalarından biri olan, fevkalade Binbir Rayiha Vadisi yakınındaki Mezreel Gölü vardır.

Balıkçılığın, zanaatın ve genel ticaretin de önemli olmasına ve Pugrahan kıyı bölgesinden tuz da çıkarılmasına rağmen, Calormen temelde bir tarım toplumudur. Ülke idari amaçlarla, her biri Tarkaan denen bir lord tarafından yönetilen eyaletlere ayrılmıştır.

Kuzeyde kalan Archenland ve Narnia gibi ülkelerin tersine Calormen kesinlikle hiyerarşik bir devlettir. Nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan koyu tenli köylülerin ya çok az hakları vardır ya da hiç hakları yoktur, köleliğe sık sık rastlanır. Muazzam güçleri olan Tarkaan'ların kendileri de kralın mutlak otoritesine tabidir; örneğin, sadece en ayrıcalıklı olanlarının kralın huzuruna çıkma hakkı vardır. Lordlar ve leydilerin giyimleri son derece zengindir; erkekler mücevherli, bazen de tüylü türbanları, parfümlü saçları ve boyalı sakallarıyla göz kamaştırırlar. Atlar bile, kakma gümüşlü at başlıkları ve üzengileriyle, oldukça zengin giydirilir. Üst sınıflar arasında anlaşmalı evlilik yaygındır.

Zenginlerin tersine Calormen'in fakir insanları uzun, kirli cüppeler ve parmak uçlarından yukarı doğru kıvrılan tahta ayakkabılar giyerler. Üstleri gibi, onlar da sarık takar.

Tarih boyu Calormen her zaman saldırgan bir ülke olmuş ve sık sık kuzeydeki boş toprakları fethedip kendisine katmaya çabalamıştır. Narnia Kraliçesi Susan, Prens Rabadash ile evlenmeyi reddettiğinde hem Archenland'ı hem de Narnia'nın kendisini istila etme planları masaya yatırılmıştı. Archenland Kralı Lune ile Narnia hükümdarları bu planlardan haberdar oldu, sonuçta da Calormen ordusu, Narnia ve Archendland birleşik ordusu tarafından yenilgiye uğratıldı. Calormen Prensi Rabadash, bu yenilginin ardından, Narnia'nın yaratıcısı Aslan tarafından bir eşeğe dönüştürüldü, ama yıllık Güz Festivalinde insan şekline geri dönmesine izin verildi. Ancak eğer Tashbaan'dan on milden fazla uzaklaşırsa ömrü boyunca eşek olarak kalacağı konusunda uyarıldı. Yaşadıklarından ders alan Rabadash, Calormen'in gördüğü en barışsever hükümdar oldu ve kendisine Barışçı Rabadash unvanı verildi. Ne var ki, şimdi resmi tarih kitaplarında, nasıl olduysa, daha çok Gülünç Rabadash olarak anılır. Günlük konuşma dilinde, aptalca bir şey yapan birisine kaçınılmaz bir şekilde "ikinci Rabadash" denir.

Calormen'de tapılan tanrılar Azaroth ve Tash'tır. İlki hakkında pek az şey bilinir ama Tash, kurban olarak insan isteyen, dört kollu, akbaba suratlı, şeytani bir tanrı olarak temsil edilir. Calormen kralları, ölümsüz Tash'ın soyundan geldiklerini iddia ederler. Belki kralın her adı geçişte "sonsuza dek yaşasın" denmesi bununla açıklanabilir. Tash ve Azaroth'a yapılan tapınma dışında Calormen'li kızların, düğünlerine hazırlandıkları sırada Gecenin Leydisi Zardeenah'a gizli adaklarda bulunmaları da âdettendir.

Ziyaretçiler Calormen'in yemeklerini oldukça zengin bulacaktır. Aristokrasiden birine sunulan yemekte ıstakoz ve salata, badem ve yer mantarları ile doldurulmuş su çulluğu, üzüm ve fıstıklı pilav yanında tavuk ciğeri, ardından kavun ve kremalı itüzümü veya dut ezmesi yer alabilir. Yemeklere beyaz şarap eşlik eder. Benzer lüks alışkanlıkları, esanslı duş veya eşek sütüyle banyo yapmak gibi Calormen âdetlerinde görülebilir.

Calormen insanları, ozanlarından "Doğal sevgi çorbadan, evlatlar da zımpara taşından daha değerlidir" gibi özdeyişleriyle dolu öğretici alıntılar yapmayı çok severler. Gençlere herhangi bir akademik bilim dalı gibi masalcılık sanatı öğretilir.

Yerel para birimi *hilal*'dir. İmparatorluk Postası ile mektup göndermek beş *hilal* tutar.

(C.S. Lewis, *The Horse and His Boy*, Londra, 1954; C.S. Lewis, *The Last Battle*, Londra, 1956)

CAMELERD, Kral Leodegrance ya da Leodagran'ın, İngiltere ile Galler arasındaki sınırda bir yerlerde olan krallığıdır. Yıllarca Kuzey Galli Kral Rience'in ardı arkası kesilmez saldırılarıyla hırpalandıktan sonra, harap oldu; toprak fazla boy atmış bitkilerle örtüldü ve yabani hayvanlar tarafından istila edildi. Bir gözlemcinin deyişiyle, "Ülke, insan ile hayvan arasında parçalandı". Rience, CAMELOT'lu Arthur tarafından Camelerd'den sürüldü, Arthur da daha sonra Leodegrance'ın kızı Guinevere'le evlendi.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; Alfred, Lord Tennyson, *Idylls of the King*, Londra, 1842-85)

CAMELİARD, POİCTESME yakınlarında bir ülke olan Glathion'un başşehri ve aynı zamanda Emisgarth Lordu, Camwy ve SARGYLL Lordu olan Kral Gogyrvan'ın sarayının bulunduğu yerdir. CAMELERD'le karıştırılmamalıdır. Kralın saray halkı, şövalyeliğiyle ünlüdür.

Saray mensuplarının belli başlı meşgaleleri sevişmek, avlanmak ve turnuvalardır – sonuncusunda kazanılan tek ödül şeref ve bir inci tespihtir. Saray aynı zamanda alegori ve metafordan geniş ölçüde yararlanan bir aşk şiiri okuludur. Gogvyrvan'ın bir âdeti vardır: Kendisinden talep edenlerin hepsi, onlara yapılan haksızlıkları düzeltecek savunucular bulana kadar yemek yemez.

Saraydaki ana oda, doğu ve batı duvarlarındaki beş yüksek pencereyle aydınlanan büyük Adalet Salonu'dur. Kralın, huzuruna çıkanların şikâyetlerini dinlemek için oturduğu taht, bir gölgeliğin altında, sarı satenle kaplı hasırotlarından oluşan bir koltuktur.

Cameliard'a iki hayalet musallat olmuştur. Bir tanesi, şimdiki hükümdarın büyükbabası olan ve üçüncü, beşinci, sekizinci ve dokuzuncu karılarını katlederek henüz yaşarken Glathion'da hükmetmiş hükmedecek en kötü hükümdar olarak tanınan Smoit'in hayaletidir. Smoit, on üçüncü karısıyla evlenmeden az önce bir merdivenden düşüp boynunu kırınca ölmüştü. Smoit üzerine oturmayan bir zırhla görünür, ona çoğu kez bir başka hayalet eşlik eder – uzun bol giysiler içindeki solgun bir hanım olan dokuzuncu karısı Kraliçe Sylvia Tereu.

(James Branch Cabell, *Jurgen: A Comedy of Justice*, New York, 1919)

CAMELOT, Kral Arthur'un güney İngiltere'deki Logres Krallığı'nın başşehridir. Saray maiyeti burada toplanır, ama zaman zaman CAERLEON ya da KİNKENADON'da da bulunabilirler. İS 528 yılında burayı Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Connecticut'tan gelme bir tamirci ziyaret etmişti.

Şato ve şehir, Camelot Nehri üzerindedir. Şehrin kendisi pek etkileyici değildir; evlerinin çoğu çatıları sazlarla yarım yamalak örtülü meskenlerdir, kayda değer pek az taş bina vardır ve sokaklar da taş döşenmemiş bir yollar labirentinden ibarettir. Camelot'a, nehrin üstündeki tepenin doruğuna inşa edilmiş muzzam bir şato hâkimdir.

Şatonun ana salonu, ziyaretçilerin hâlâ MERLİN'İN MEZARI olarak bilinen mağarada uyuyan bedenini görebilecekleri büyücü Merlin tarafından yapılmıştı. Binanın duvarları, heykeller ve mistik sembollerle süslenmiştir. Ziyaretçiler heykellerin dört ana gruba ayrılabileceğini fark edecek: insanları öldüren hayvanları, hayvanları öldüren insanları, kusursuz savaşçıları ve melekleri gösterenler. On iki tane vitray pencere Arthur'un en muazzam zaferlerinden sahneler resmeder; özellikle kralı AVALON'da Excalibur adlı kılıcı alırken gösterenine dikkat edilmelidir. Salonun her ucunda taş tırabzanlı galeriler vardır ve döşeme siyah-beyaz karolar halinde büyük döşeme taşlarındandır. Koca şöminenin yanları çıkıntılıdır ve oyma taştan bir bacası vardır.

Ana salonda 150 şövalyenin oturabileceği ünlü yuvarlak masa da vardır. Tasarımı Merlin tarafından gerçekleştirildiği halde

masanın kendisi krala, Arthur'un Guinevere'le evlenmesi münasebetiyle CAMELERD'li Leodegrance tarafından verilmiştir. Masanın dünyanın yuvarlaklığını simgelediği söylenir. Aynı zamanda, ülkenin en soylu ve erdemli şövalyelerinden oluşan Yuvarlak Masa Kardeşliği'ni de simgeler. Kardeşlik şövalyeleri yıllar boyunca daha önce aralarından bir kısmına görüneceği haber verilen Kutsal Kâse'yi aradı. Ancak içlerinden sadece üç tanesi CARBONEK ŞATOSU'ndaki kutsal emaneti görecek kadar erdemli çıktı.

Ziyaretçiler kanatlı pencerelerin aydınlattığı ve Bathsheba duvar halısıyla dekore edilmiş bir oda olan büyük adalet salonunu da görmeli. Burada adalet normal koşullar altında bütün şövalyelerin hazır bulunduğu bir mahkeme tarafından uygulanır ve davalar önde gelen baronlar tarafından karara bağlanır. Eziyetle yargılama denen şeye sık sık başvurulur, ancak davalar dövüşerek de karara bağlanabilir, çünkü Tanrı'nın ve hakikatin, muzaffer olanın yanında olduğu varsayılır. Eğer suçlanan kişi dişiyse, yerine dövüşecek bir savunucu seçebilir.

Camelot'ta hayat, Hıristiyan yılının büyük şölenleri merkezinde gelişir. Bu şölenler arasında özellikle Pentecost öne çıkar. Geleneklere göre Pentecost şöleni, bir maceraya atılınmadan ya da bir mücadeleye davet yapılmadan başlayamaz. Yeşil Şövalyeler Pentecost sırasında Camelot'a gelmiş ve Sir Gawain'in uzaklardaki YEŞİL ŞAPEL'e gitmesiyle sonuçlanan meydan okumayı gerçekleştirmişlerdi; Kutsal Kâse arayışı da Pentecost'ta törenle başlatıldı.

Camelot yasalarına göre, bir şövalye onu maceraya sürükleyecek en ufak olayı bile görmezden gelemez. Bir arayış ya da macera başlayınca, ta sonuna kadar sürdürmeli ve saraya bu konuda bir rapor sunmalıdır. Hiçbir şövalye onunla eşdeğer kişiler tarafından yapılacak bir mücadele davetini reddedemez.

Arthur kral olunca Camelot'u başşehri yapmıştı. Uzun süren saltanatı Guinevere ve Launcelot'un gayri meşru aşkıyla yara aldı ve bu aşk, suçlu âşıkların kaçtığı JOYEUSE GARDE Şatosu'nun kuşatılmasına yol açtı. Salisbury Ovası'nda, Arthur'un piç oğlu Mordred tarafından ölümcül şekilde yaralandığı feci muharebeyle doruğuna varan ve gittikçe artan çatışmalar, Arthur'un saltanatının son yıllarına damgasını vurdu.

Arthur'un kendisi Camelot'ta gömülü değildir, ancak ziyaretçiler burada başka kahramanların ve ünlü kişilerin mezarlarını görebilir; Orkney'li Kral Lot ve Sir Launcelot'ın aşkından ölen ESCALOT'lu talihsiz Elaine gibi.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu*, İS 13. yy; Sir Thomas Malory, *Le Morte darthur*, Londra, 1485; Alfred, Lord Tennyson, *Idylls of the King*, Londra, 1842-85; Mark Twain [Samuel Langhorne Clemens], *A Connecticut Yankee in King Arthur's Court*, New York, 1889; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

CAMFORD, İngiltere'de bir üniversite kentidir. 1903 yılında başında Profesör Presbury'nin bulunduğu Mukayeseli Anatomi kürsüsüyle ünlüdür. Bay Sherlock Holmes, Profesör Presbury'nin araştırmalarının sırrını açıklamıştır – bir insan, damarlarına maymun serumu zerketmek gibi basit bir süreçle maymuna dönüştürülebilir. Profesör Presbury'nin gençleştirici bir serum bulma niyeti de, İskoç meslektaşı Dr. Jekyll'inki gibi, başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

(Sir Arthur Conan Doyle, "The Adventure of the Creeping Man", *The Case Book of Sherlock Holmes*, Londra, 1927)

CAMPAGNA, BÜYÜK MARİNA'nın kuzeyinde bir ülkedir, ondan MARMORKLİPPEN Sıradağları'yla ayrılır. Yazları sıcak ve puslu, sonbaharlarda ise ıssız ve kavruktur.

Sakinleri, genelde yarı göçebe bir hayat süren vahşi ve serkeş çobanlardır. Ya-

saları, bir göze-göz sistemine dayalıdır, adalet duyguları bölgenin öyle tipik bir örneğidir ki, Büyük Marina avukatları bu tür kavgalara "bir Campagna davası" der. Haşin tarzlarına rağmen ülke sakinleri konuksever insanlardır; âşıklara, keşişlere ve borçlulara sığınaklık sunmuşlukları vardır.

Ülkenin tanrıları kendileri için yapılmış ve taş ya da meşeden kabaca kesilmiş putlara sahiptir; bu putlar, özel mülk olan otlaklarla halka açık kavşakların sınırlarına konur. Onlara erimiş tereyağ ya da yağ sunulur ve kışdönümü gecesinde çobanlar, kurban ateşlerinde kullanılarak yanıp kömür olmuş sopalarla, doğurmak üzere olan her yaratığın bedenini işaretler. Campagna'daki en meşhur putlardan biri, burun delikleri, dili ve cinsel organları kırmızı olan ve çevresinde tüyler ürpertici törenlerin yapıldığı rivayet edilen Kırmızı Öküz Baltalığı'dır.

(Ernst Jünger, *Auf den Marmorklippen*, Frankfurt, 1939)

CANAVAR'IN ŞATOSU, Fransa ormanlarının derinliklerinde, birçok merdiveni ve loş avluları olan kadim, eğri büğrü bir binadır. Muazzam teraslarını insanlarla tazıların canlıymış izlenimi uyandıran heykelleri süsler, geçit vermez görünen kapılar koskoca duvarlarda kemerler oluşturur. Artık içinde oturulmuyor ama, şato vaktiyle korkunç bir canavara dönüştürülmüş olan büyülü bir prense aitmiş. O sıralar şatoya gelen bir seyyah, görünmez eller tarafından karanlık bir koridordan götürülürmüş, bu koridor duvarlardan biten canlı insan kollarının tuttuğu şamdanlarla çok az aydınlatılmıştır.

Derken, şatonun efendisi olan Canavar (ya da "Çirkin") ortaya çıkar ve seyyahların yaptığı, beyaz bir gül koparmak gibi, en ufak kural ihlali karşılığında, misilleme talep edermiş. Kuralı çiğneyen kişi, genç bir kız onun yerini almayı kabul etmezse eğer, bunu hayatıyla ödeyebilirmiş. Aslında Canavar'ın eski haline dönmesini sağlayan da,

CANAVAR'IN ŞATOSU'nda hazineyi koruyan okçu heykeli.

böyle kural çiğnemiş birinin kızı oldu. Kız, Canavar'ın ölmekte olan bedeninin başında ağlayarak yaşamaya devam etmesi için ona yalvarmıştı; Canavar, bir insan olsa istediğini yapabileceğini, ama aşklarını kanıtlamak isteyen zavallı canavarların elinden ancak yere yatıp ölmek geldiğini söyledi. Kızın kederi büyüyü bozdu ve onun canavar biçimini üstünden atıp yeniden eskisi gibi prens olmasını sağladı.

Şatonun mahzenlerinde mücevherler ve değerli taşlardan oluşan muazzam bir servet yatar ama bunlar, davetsiz giren herkesi vuran bir okçu heykeli tarafından korunur. Bakan herkesin dünyadaki herhangi bir yeri görmesini sağlayan meşhur bir aynanın ise, şatonun birçok odasından birinde, kullanılmadan, öylece durduğu söylenmektedir.

(Mme Marie Leprince de Beaumont, "La Belle et La Bête", *Magasin des enfants, contes moraux*, Paris 1757; *La Belle et La Bête*, yönetmen: Jean Cocteau, Fransa, 1946)

CANAVARLAR PARKI, Mısır'daki İskenderiye'nin kumsallarında kurulmuş bir tür Disneyland; bugüne sadece harabeleri kalmıştır. Şehri korumak için kıyıya dizilmiş, tarif edilemeyecek kadar korkunç bir dizi deniz canavarının muazzam heykelinden oluşur.

CANAVARLAR PARKI'nda İskenderiye'yi koruyan heykeller.

Büyük İskender İskenderiye'yi inşa etmeye başladığında, her gece denizden bir canavar sürüsü çıkar, inşaatın temellerini darma duman ederdi. Kral, yıkıcı canavarların çizimlerinin yapılabilmesi için camdan bir kafes yapılıp içine bir ressam konmasını ve bu düzeneğin olduğu gibi denizin derinliklerine indirilmesini buyurdu. Sonra da ressamın çizimlerine göre devasa heykellerin yapılmasını emretti, onları yüzleri denize dönük olarak kıyıya dizdirdi. Yaratıklar denizden çıkıp da ikizlerini görünce yüzgeçleri yağlayıp ebediyen yok oldular.

Hoş bir palmiye korusunun ortasında yükselen harabeler, şimdi çocuklar için güvenli bir oyun alanıdır.

(Maria Savi-Lopez, *Leggende del mare*, Torino, 1920)

CANSAY, bkz. MANCY.

CANTAHAR, denizin bir koluyla Saint Etienne'den ayrılmış olan bir adadır, Ümit Burnu'nun güneydoğusunda, yabanıl Tristar Adası'ndan iki bin fersah kadar uzaklıktadır. Cantahar neredeyse kusursuz bir daire şeklindedir, kıyıdaki dağlar halkası, düz bir iç bölgeyi çevreler. Seyahat etmek ve malları yüzen atların yedekleyerek çektiği mavnalarla adanın bir ucundan bir ucuna naklet-mek için, bir kanallar sisteminden yararlanılır. Kanalların kıyıları boyunca ağaçlar sıralanır ve yasalara göre bu ağaçların meyveleri oradan geçen seyyahlara aittir.

Son on yüzyıl boyunca Cantahar, bir *Kincandior* ("adalet, merhamet ve yiğitlik" anlamına gelen bir kaynaşık sözcük) tarafından yönetilen bir monarşi olmuştur. Sakinleri cömerttir, misafirperverdir, şeref konularında da kıskançtır. Hepsi iki elini de aynı rahatlıkla kullanır, kuvvetli ve çeviktirler, yüz yaşından fazla yaşarlar ve kumardan pek hoşlanırlar. Düğünler yıllık bir şölende yapılır, erkekler istedikleri gelinleri seçer ve zenginlikleriyle servetleri konusunda herkese beyanda bulunurlar. Sonra seçilen geline bir gül sunulur, o da gülü göğsüne yerleştirerek kabul ettiğini belli eder. Ertesi gün çift, güneşe saygı göstermeye yemin eder, birbirlerine de ömür boyu karşılıklı sadakat sözü verirler. Güneş (Monsky) ve ay (Raka), yegâne tapınma nesneleridir ve –halk içinde tartışılmaması şartıyla– diğer dinlere hoşgörü gösterildiği halde, yeni dinsel inançlar getirmek kesinlikle yasadışıdır. Cantahar sakinleri, Monsky'nin yapılan kötülüğü cezalandıracağından emindir. Cimrinin

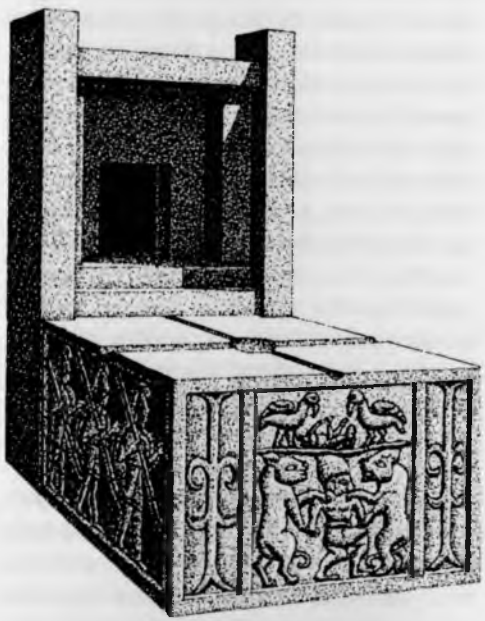

CANTAHAR'da taştan yapılmış bir sunak.

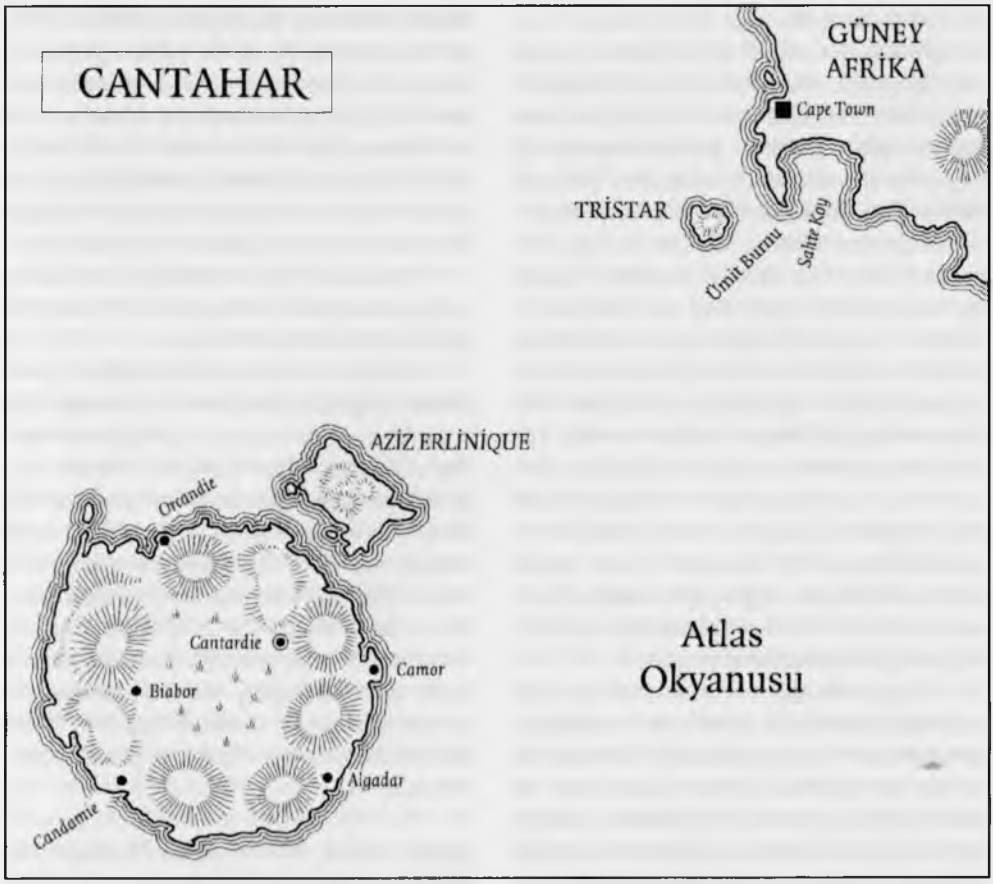

parasını çalar, titiz adamın yemeğine sinek atar, tembelin yatağına ekmek kırıntıları serper, ayyaşın şarabına su koyar. Bütün erkek çocuklar Monsky'ye, kızlar da –bir gün meyve verecek bitkiler olarak görüldükleri için– Raka'ya adanır.

Ziyaretçiler, Cantahar sakinlerinin dinsel törenlerden çok hoşlandığını fark edecektir. Kan lekeli sunaklarındaki olağan insan kurbanların dışında, Cantahar halkı hemen hemen her olayı sınırsız bir debdebeyle kutlamaktan gurur duyar. Örneğin, cenazeler askeri müzikle kaldırılır. Ölüye güzel giysiler giydirilir ve müteveffanın hayatındaki önemli olayları gösteren güzel resimlerle çevrelenir. Sonra ceset büyük bir neşe içinde yakılır. Başka bir şenlikte kadınlar, on yedinci yüzyılda bir savaşta Cantahar erkekleri yenilmişken ve tek varolma şansı kadınların elindeyken Aziz Erlinique'e karşı kazandıkları zaferi kutlar. Bu kutlama sırasında kadınlar kâğıt taçlar takar ve bütün bir gün boyunca kasabalarla hisarların yönetimini ele alır. Başka birçok şenliğe de katılmaya değer: Baharda, Cantahar Olimpiyatları; yazın yabani hayvan dövüşleri; sonbaharda Su Şenliği; ve kışın şiir yarışması.

Suçlular, devlet için çalışmaya zorlanarak cezalandırılır, eğer herhangi bir becerileri yoksa, bekçileri onlara öğretir. Eğitim herkes için parasızdır ama zenginlerin çocukları genellikle aile içinde yetişir ve özel hocalardan ders alır.

Başşehir Cantardie, içerideki bir gölde bulunan büyük bir adadadır. Süslü kuvars sütunlarının desteklediği dar çatılar, sokak-

lardaki ziyaretçileri yağmurdan korur. Cantardie'nin başlıca tapınağı da benzer sütunlarla çevrilidir; Monsky'nin büyük heykelini barındıran bu tapınak, yalnızca rahipler tarafından ziyaret edilebilir. Şehirde kamuya ait büyük tahıl ambarları, mermerden yapılmış bir saray ve fevkalade bir kütüphane vardır.

Cantahar hayvan varlığına birkaç emsalsiz tür dahildir. Spor için avlanan *picdar* ayı boyundadır, rengi yeşil olup beyaz beneklidir, başı da leopar başıdır. Seyyahlar, *picdar*'ın çok tehlikeli bir hayvan olduğu konusunda uyarılır. *İgriou* ya da "tembel", beyaz bir eşeğe benzer; sadece etrafta köpekler varsa hareket eder ve çalışkan, enerjik insanlardan kaçar. *Tigrelis* atla geyik arası bir şeydir, çubuklu bir derisi, kulaklarının arasında beyaz bir sorgucu vardır, araba çekmede kullanılır. Ağzı çok hassastır, gem yerine ipek bir kordon kullanılması gerekir. *Tigrelis* günde otuz fersah gidebilir.

Seyyahlar bilsin ki, Cantahar'da alkol satılmaz, insanlar da temkini elden bırakmadan yer içer. Saat, güneşsaati, kumsaati diye bir şey bilinmez. Zaman, *rigody* adlı bir bitkiyle ölçülür; bitkinin her dalından sadece bir tek yaprak çıkar, o yaprak da çok ağır dönerek, yarım daireyi altı saatte kateder.

Cantahar dili, Grondo'dur. Zor bir dil olduğu için ziyaretçilerin dertlerini anlatacak bazı işaretleri öğrenmesi tavsiye olunur. Örneğin, selam şöyle verilir: Üstünüz olan kişiye selam verirken, bir el önce göğüse, sonra yere konulur ki bu onun ayaklarına kapandığınız anlamına gelir; astınız olanlara selam verirken ise, eller, "Seni hatırlıyorum" anlamına alna konur. Kadınlar, kollar göğüste kavuşturularak, erkekler de dirseğini gıdıklayarak selamlanır. Cantahar parası *ropar*'dır, dört Amerikan dolarıyla eşdeğerdir. On iki *poc* bir *rati*, yirmi *rati* de bir *ropar* eder.

(De Varennes de Mondasse, *Le Découverte De L'Empire De Cantahar*, Paris, 1730)

CANTARDİE, CANTAHAR'ın başşehridir.

CAPA BLANCA ADALARI, Atlas Okyanusu'nda, İspanya'ya ait bir adalar grubudur. Başşehri Monteverde bir at arabasının bile zar zor geçtiği yılankavi, dar sokakları olan son derece kadim bir kenttir. Evlerin üst kısımları sokağın üzerine uzandığı için, tavanaralarında oturanlar dışarı uzanıp, sokağın öbür yanındaki komşularıyla el sıkışabilirler.

Yiyecekler iyidir, Monteverde'de gece çok geç saatlere kadar açık kalan bol miktarda kafe ve restoran vardır.

Vaktiyle her pazar günü yapılan geleneksel boğa güreşleri artık kaldırılmıştır. Bu, o günün en meşhur boğa güreşçisine meydan okuyarak, eğer arenadan kendisi muzaffer şekilde ayrılırsa boğa güreşlerinin ebediyen kaldırılmasını talep eden İngiliz doğabilimci Dr. John Dolittle'ın eseridir. Hayvanların dilini konuşmak yolundaki benzersiz yetisi sayesinde Dr. Dolittle boğaları, asıl matadoru arenadan kovalamaya ve sonra da birkaç ilginç numara yapmaya ikna edebilmiştir. O günden bugüne, Capa Blanca Adaları'nda hiç boğa güreşi yapılmamıştır.

(Hugh Lofting, *The Voyages of Doctor Dolittle*, Londra, 1923)

CAPE-VED ADALARI, bkz. YEŞİLLİK RIHTIMI.

CAPHAR SALAMA, Güney Kutbu bölgesinde, Akademik Deniz'de bir adadır. Üçgen biçimindedir ve çevresi yaklaşık olarak otuz mildir. Ada, tahıl ve otlak yönünden zengindir, nehirlerle dereler tarafından sulanır, her tür hayvanla doludur: bir tür minyatür dünyadır. Meşhur CHRİSTİANOPOLİS şehri, adanın kuzey kıyısı yakınlarındadır.

(Johann Valentin Andreae, *Reipublicae Christianapolitanae descriptio*, Amsterdam, 1619)

CAPİLLARİA, Norveç ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki okyanus yatağını kaplayan geniş bir denizaltı ülkesidir. Ortalama olarak, su yüzeyinin on üç bin ayak altındadır. Ilık akıntılar toprağını son derece bereketli hale getirdiği için her tür bitki ve hayvanı besler. Hayvan varlığı ve jeolojisi incelenince, Capillaria topraklarının yeryüzünün en kadim katmanlarından birini temsil ettiği akla gelir. Milyonlarca yıl önce, kıtaların çoğu iskân edilmemiş çöllerken, Capillaria'daki tarihöncesi hayvanlar, birçok zengin ve değişkin biçimde evrimleşmişlerdi bile.

Ne yazık ki Capillaria sakinlerinin tarih bilgisi de, gelenekleri kaydetme bilgisi de yoktur. Bu yüzden de ülkenin tarihi hakkında pek az şey söylenebilir. Sakinleri güzel, heybetli bir kadınlar ırkıdır, hepsi 1,80 m'nin üstündedir, bulut gibi etraflarında uçuşan sarı saçları vardır. Yüzleri meleğimsi, bedenleri yumuşaktır; belirgin, köşeli hatları yoktur. Genellikle uçuşan pelerinler giyerler, bunlar geriye savrulunca ipeksi, ama yarı şeffaf bir cildi ortaya çıkarır; sütlü camın şeffaf pırıltısıyla, iç organları ima ederler. İskeletleri kırılgan ve zarif bir yapı olarak görünür, akciğerleri iki yumuşak, mavi nokta, kalpleri de pembemsi bir bölgedir. Sumermeri gibi ciltleri, damarlarının atışı, kanın hareketi, her an dağılıp suda su gibi silinip gidebilecek bir güzellik hayali teşkil eder.

Bu kadınlara *Oiha*'lar denir. Bu, "insan" ya da "doğanın kusursuzluğu" diye tercüme edilebilecek bir sözcüktür. Capillaria'da erkek diye bir şey bilinmez. Mitolojilerine bakılırsa, *Oiha*'lar, onlara benzeyen bir yaratık olan, kendi kendini gebe bırakıp çoğaltan ilk *Oiha*'dan gelirler. İlk *Oiha* sonunda vücudundan, içinde gebe bırakma işlevini yerine getirmiş olan rahatsızlık verici ve çirkin bir organı bertaraf etmiştir. O gün bugün, o organ parazit gibi yaşamını sürdürmüştür, onu dışarı atmış vücutla yeniden birleşmek konusundaki ebedi ama boş arzusuyla yaşar. Erkek cinsi, kadın vücudundan sürülüp atılmış ilkel bir yaratık sayılır.

Bu dış parazit, yani *bullpop*, dokuz ila on inç uzunluğunda küçük bir yaratıktır, silindir şeklinde bir bedene, bir insan yüzüne ve yumru yumru bir başa sahiptir, keldir. Yüzünde burun yerine iki tane tuhaf aralık vardır. Kollarıyla elleri küçük ve incedir ama bacakları son derece gelişmiş ve kuvvetlidir, uzun el ve ayak tırnakları, yüzgeçleri, aynı zamanda da bir çift güdük kanadı vardır. *Bullpop*'lar, biraz denizatları gibi, dikey yüzer ve onların kemik iliklerini çok lezzetli bir şey sayarak yiyen *Oiha*'lar tarafından fevkalade küçük görülürler. *Oiha*'lar bu kemik iliğini yemenin bir şekilde üretme yetisiyle bağlantılı olduğuna inanırlar; sanki bir tür doğurgan uyarımmış gibi.

Bu teorilerinin de, ilk *Oiha* mitinin de doğru yanları vardır. *Bullpop*'lar sahiden de üreme organlarıdır, onları ise *Oiha*'lar üretir. Bir *Oiha* doğduğunda, rahimden plasentayla birlikte, iki yüz kadar *bullpop* da atılır, geri kalanı bebek *Oiha*'nın dışkısındadır. Akan su plasenta ve dışkıyı sürükleyip götürdüğünde, minik *bullpop*'lar ya mercan dallarına tutunur ya da deniz yatağının çamuruna karışır. *Bullpop*'ların okyanus yatağındaki balçıktan türediği yolundaki *Oiha* inancının gerçek açıklaması budur.

Bu iki tür ya da ırk, böylece birlikte yaşamak zorunda kalmıştır, ama her ikisi de aralarındaki bağdan habersizdir. *Bullpop*'ların *Oiha*'lara karşı tavırları değişir. Bir kısmı, *Oiha*'ları memnun etmek için onları taklit etme girişiminde bulunur: Tencereye atlama onuru için yarışırlar, *Oiha*'ların onları fiziksel bir ihtiyaç nedeniyle değil, kişisel bir tercih nedeniyle yiyeceğine inanırlar. Kimileri de, neredeyse dinsel bir tavır benimser, *Oiha*'ları hayranlıkla gözleyip sonra da resimlerini yapar. Aslında bu resimler pornografiktir – çeşitli müstehcen pozlar almış *Oiha* çiftlerini gösterir. Kaçınılmaz olarak, bu resimlerde az sayıda *bullpop* da bulunur: Yaratıcıları, bu şekilde resme dahil olmayı, ilahi *Oiha*'ların gönlünü alma ve onların lütfuna mazhar olmanın bir yolu olarak görür.

Ancak, bütün *bullpop*'ların ortak bir noktaları vardır. Önüne geçilmez bir dürtü sonucu, deniz yatağından yukarı doğru helezonlar çizen muazzam, daire şeklinde kuleler inşa ederler; içinde yaşadıkları sıvının üstünde çok daha özgür ve büyük bir dünyanın varolduğuna inanırlar. Denizin yüzeyine ulaşacak bir kule inşa ederlerse, sonunda orada yaşayan ilahi yaratıklara katılacaklarına inanırlar. Ama çabaları hep, yeterince yüksek olduklarına karar verince kulelere el koyan ve onları mesken olarak kullanan *Oiha*'lar yüzünden sonuçsuz kalır. *Oiha*'lar, kulelerin hazır olduğuna karar verince binaya girer ve oraya, Avrupalı kadınların kullandığı parfüme benzer bir sıvı püskürtür; bu sıvı, bina üzerinde çalışan *bullpop*'ları öldürerek orayı dezenfekte eder. Bunun bir sonucu olarak da, hiçbir bina tamamlanamaz.

Bu istilalar sırasında kullanılan "parfüm"ün, asla kendilerini savunmaya çalışmayan *bullpop*'lar üzerinde garip bir etkisi vardır. Önce onları heyecanlandırır, bunun sonucunda *bullpop*'lar müdahale eden *Oiha*'nın çevresinde gittikçe artan bir hızla daireler çizmeye başlarlar. Sonra birbirlerine saldırmaya koyulurlar ve bazen de kazayla bir *Oiha*'ya çarparlar. Kahramanlar denen başka *bullpop*'lar, bunu üstün *Oiha*'ya karşı bir saldırı diye yorumlar ve *truborg*'lar ya da *strindberg*'ler denen diğerlerini öldürerek *Oiha*'yı savunmaya kalkışırlar. Birkaç *bullpop* kuleleri savunmaya çabalar ama bunlar –*gont*'lar ya da *kant*'lar– *kant*'lara karşı özel bir nefretleri varmış gibi görünen ve *goethe*'ler, *wilde*'lar ve *dannunzio*'lar olarak bilinen *bullpop* alttürleri tarafından kaçınılmaz biçimde imha edilirler.

Bullpop'lar *Oiha*'lara kulelerini ve saraylarını sağlamakla kalmaz, onların giysilerini de yaparlar. Yenmemiş ya da boğulmamış yaşlı, tamamen gelişmiş *bullpop*, genellikle kozasını örmek için ince, kara bir iplik çıkartarak krizalit evresine girer. *Oiha*'lar kozalara ipekböceği kozası muamelesi eder, onları kaynar suya atarlar. *Bullpop* ölür, iplik de çözülüp örümcek ağı inceliğinde, ipek elbiseler yapmada kullanılan bir kumaş olarak dokunur. *Bullpop* beyninin saldığı bu madde, *Oiha* ekonomisinin en önemli hammaddesidir. Kimyasal tahliller bunun mürekkebe benzediğini gösterir, bu herhalde *bullpop*'ların en sevdiği yiyecek denizin yüzeyinden aşağı inen basılı kâğıtlar olduğu içindir. Böyle kâğıtlarla beslenmiş *bullpop*'lar, *Oiha* masalarında özellikle değer verilen lezzetli bir yiyecek halini alır.

Oiha'lar, onlar için *bullpop*'lar tarafından inşa edilmiş kulelerde lüks içinde yaşar. Mobilyaları bile yenilebilir, çikolata ya da şekerden yapılmıştır. Bütün hayatları, zevk merkezi çevresinde döner, dillerinde zevk, "felsefe"ye eşdeğerdir. "Duyarlılık", kültürlerinde en yüksek hayat kalitesidir ve uygulamada, "duyu" ya da "bilgelik" ile eşanlamlıdır. Bütün duyuları son derece gelişmiştir, hoş uyarıcılara büyük bir hassasiyetle ayarlanmıştır. Belli yemeklerin kokusu ve tadı, belli müzik enstrümanlarının müziği, bir renk, bütün bunlar *Oiha*'larda hemen hemen orgazm gibi bir tepki uyandırır. Bütün *Oiha*'lar doğumlarından itibaren sürekli hareket eden suyla çevrilidir, bu su onların hassas cildini gıdıklar ve okşar; bunun bir sonucu olarak da doğumlarından itibaren bir şehvet halinde yaşarlar. Sevişmelerinin, türün korunmasıyla hiçbir ilgisi yoktur; sadece kendisi için varolan bir sanattır bu, ifadesini bir *Oiha*'nın diğerine olan hayranlığında bulur; bütün diğer zevk alanları gibi, öylesine inceltilmiştir ki, resmen ruhsal deneyim halini almıştır. Sevişmelerini, hayâsızlıkla suçlanmadan tanımlamaya çalışmak imkânsız olur. Ama *Oiha*'ların kendi dilinde, bu sevişme en saf ve soylu idealleri, şahane ve yüce olan her şeyi ifade eder – vücut içindeki ruhun saf bir tezahürüdür.

Oiha'ların dili, bilinen herhangi bir dil grubuna girmez. Soyut fikirleri, aslına bakarsanız herhangi bir fikri, ifade edecek sözcükleri yoktur. Sözcükler yalnızca elle tutulur nesnelere ya da duyular yoluyla yaşanabilecek şeylere atıfta bulunur, ancak sözcüklerin kendileri nesneleri tanımlamaz; daha

çok, konuşan kişide meydana getirdiği duygulara ve duyumsal etkiye atıfta bulunurlar. Sözün kısası, *Oiha* dili tümüyle ünlem ve nidalardan oluşur. Çeşitlilik, bir sözcüğün telaffuzunu ya da tonlamasını değiştirerek sağlanır. *Oiha* sözcüğünün kendisi temelde bir ünlem, bir sevinç ve coşku nidasıdır.

Bullpop'lar ise bunun aksine, kulelerini inşa etme gereksiniminin hâkim olduğu, nispeten karmaşık toplumlarda yaşarlar. Çeşitli kabilelerde toplanırlar, bunların her biri grubun siyasi tercihlerine göre örgütlenmiştir. Monarşiler, cumhuriyetler ve sosyalist devletler vardır, hepsi kendi siyasi çizgilerini izleyerek kuleler inşa eder.

Oiha'ların *bullpop*'lar hakkındaki görüşlerine rağmen, *bullpop*'lar aslında son derece gelişmiştir. Vücutları küçük olduğu ve gerekenden fazla çeşitli organlar geliştirdikleri halde, örneğin en zor cerrahi müdahaleleri yapacak kapasitededirler: Hiç zahmet çekmeden bir gözü karaciğere dönüştürmek, beyin nakli yapmak, bir balığın solungaçlarını bir *bullpop*'un kalbine aşılamak gibi; liderleri de bilim ve teknolojinin her yönünde bilgilidir.

Daha ileri *bullpop*'lar, kulelerine *Oiha*'lar tarafından el konulmasını bir doğal âfet, bir *gonchargo*, hatta bir doğal gücün etkisi olarak bile kabul etmezler. Tam tersine, bunun, belli atomların çözülmesine neden olan patolojik maddelerin etkisi olduğunu iddia ederler. Buna rağmen, *bullpop*'ların en bilgesi bile, kulelerinin neden mütemadiyen ellerinden alındığını anlamayı başaramaz. Bazıları *Oiha*'ların varlığını bile inkâr eder ve her şeyi aralarında daha hassas olanların sinir sistemlerini etkileyen bir kitle psikozuyla açıklar.

Kuleler arasında savaş, rastlanmayan bir şey değildir. Şiddetli bir *gonchargo* kulelerden üç tanesini yıkınca, Birleşik Kuleler İmparatorluğu yaratma yolundaki bir çaba başarısızlığa uğradı. Bir grup, haddinden fazla inşaat yapmak ve yukarılarındaki suların yoğunluğunu arttırarak okyanus akıntılarında değişikliklere yol açmakla suçlandı. Sonuçta ortaya çıkan savaş, her iki tarafa da ağır kayıplar verdirdi.

Savaşın ilk aşamalarında, kulelerden birinin müttefikleri arasında bir anlaşmazlık çıktı. Bunun nedeni, bir grubun, birinci tekil şahsın dilden silinip yerine birinci çoğul şahsın konulmasının, bir bütün olarak *bullpop* toplumunun çıkarları açısından daha hayırlı olacağını ileri sürmesiydi. "Ben" üzerine kurulu hükümetlerin hiçbir zaman "biz" üzerine kurulu hükümetlerle uyum içine sokulamayacağını iddia ediyorlardı. Sonuçta, Birinci Çoğul Şahısçılar zafere ulaştı ve böylece dilbilgisi ve başka konular üzerine daha da büyük çatışmaların yaşandığı bir çağa girildi. Bazı dilbilgisi uzmanları "benimki" sözcüğünün silinmesini talep etti ve bütün bağlamlarda bunun yerine "bizimki" sözcüğünün konması konusunda layiha verdiler; çocukların "bizimki" demeden önce "benimki" sözcüğünü kullandığını, bu yüzden de bunun daha büyük anlam taşıdığını iddia eden On Sekiz Aylık Bebekler Muhafazakâr Partisi tarafından ortaya konan iddiaların kolaylıkla üstesinden geldiler. En iyi kule yapma yönteminin hangisi olduğu üzerine kavgalar çıktı: örneğin, nasılsa hedefleri mümkün mertebe kısa sürede yüzeye ulaşmak olduğuna göre, acaba çalışmaya en üst kattan mı başlanmalıydı?

Gonchargo'ları önlemek için her tür proje uygulamaya kondu, aralarında dile ilişkin olanları da vardı. Fiil kiplerinin reforma ihtiyacı olduğu öne sürülüyordu, böylece şimdideki bütün eylemler gelecekte meydana geliyor sayılabilirdi; böylece gelecek üzerine tahminlerin pratik sonuçları hemen uygulamaya konacak olursa, koca yüzyıllardan tasarruf edileceği varsayılıyordu. Bu görüşü ileri süren parti –Fütürist Toplumsal Kauçuk Sedyeciler Partisi– kısa bir süre iktidara geldi ama ani bir dizanteri salgını onları kulelerini bırakmaya mecbur edince (salgını tahmin edememişlerdi), mevkilerini de bırakmak zorunda kaldılar. Fütüristlerin düşüşünün ardından yönetimi Bıldır Yağan Karı Dondurma Derneği devraldı – bunlar, ge-

leceğe ilişkin kehanetlerde bulunmak bunca zor olduğuna göre, geçmişe dönerek herkesin kendisini 1640 yıl önceki durumda bulmasının tercih edileceğinden emindiler.

Bullpop toplumunda pek çeşitli ve birbiriyle çelişen ideolojiler ve teolojiler gelişmeye devam etti; kimileri ırksal ve fiziksel tipleri ve bunların niteliklerini tartıştı, kimi de ırk saflaştırılması ve ırk savunması talep etti. Ancak nihai çarpışma, iki büyük ırk arasında, Burundaki-Ben ırkıyla, Pırtlak-Kulak-Memesi ırkı arasında çıktı. Bazı *bullpop*'ların bunların ikisine de sahip olmadığı fark edilince, işler büsbütün karıştı. *Oiha*'nın ortak düşmanı temsil ettiği ve *gonchargo*'nun da kaderin bir cezası olduğu şeklindeki sıradan ve geleneksel inanca dönülünce, nihayet yeni bir temel bulunmuş oldu. Sonunda, Birinci Gonchargo Kooperatifi tarafından kurulan bir Gonchargo Hükümeti iktidara geldi. İlk eylemleri, bir Tüketiciler Gonchargo Enstitüsü ile bir Biyokimyasal Çizme Fabrikası kurmak oldu. Daha sonraki gelişmeler muğlak kalmıştır.

Capillaria'yı ziyaret edenlere hemen *bullpop*'ların icat ettiği ve su altında nefes almalarını sağlayacak suni solungaçlardan edinmeleri tavsiye olunur. Erkek ziyaretçiler cinsiyetlerini belli etmemelidir, çünkü bu durum onları cezaya yatkın hale getirir ve *Oiha*'lar tarafından yenme ya da *bullpop*'larla birlikte zorla çalıştırılma seçenekleriyle karşı karşıya kalırlar.

(Frigyes Karinthy, *Capillaria*, Budapeşte, 1921)

CAPRONA, bkz. CASPAK.

CARABAS ŞATOSU, Fransa'da bir yerlerdedir; aslında adı Dev'in Şatosu'dur, Çizmeli Kedi diye bilinen akıllı bir kedi tarafından ele geçirilmiştir. Kedi, bir değirmencinin en küçük oğluna bıraktığı tek mirastı, delikanlı bir süre babasının servetinden ona düşen bu yetersiz pay yüzünden yanıp yakıldı. Ancak kedi, Fransa Kralı'nı, efendisinin aslında Carabas Markisi olduğuna ikna etmeyi başardı, sonra da yakınlardaki bir şatonun efendisi olan devin üstesinden gelmek için bir plan yaptı. Kedi devi, kendini önce bir aslana, sonra da bir fareye dönüştürsün diye sataşıp kızdırdı; sonra da onu yedi ve şatoyu efendisine sundu. Delikanlıyı böyle zengin bir çevre içinde görüp gerçek bir marki olduğuna inanan Kral, ona kızını verdi, evlendiler; kedi, Fransa sarayında önemli bir şahıs haline geldi.

(Charles Perrault, "Les Maître Chat ou Le Chat Botté", *Contes*, Paris, 1697)

CARAS GALADHON ya da **AĞAÇLAR ŞEHRİ,** LÓRİEN'in artık terk edilmiş başşehri ve Lady Galadriel ile Celeborn'un sarayının olduğu yerdir. Başşehir, Lórien'deki meşhur mallorn ağaçlarının en yüksekleriyle taçlanmış yeşil bir tepenin üstündedir. Şehir, koca bir yeşil surla çevrilidir. Surun ötesinde, dış tarafında beyaz taşlardan bir yolun bulunduğu derin bir hendek vardır. Beyaz köprü, şehir kapılarına ulaşmayı sağlar. Tepenin doruğunda, Galadriel ile Celeborn'un, elf muhafızların koruması altında yaşadıkları ağaç durur.

Şehrin güneyinde hiçbir ağacın yetişmediği, etrafı kapalı bir bahçe vardır. Bir merdiven, gümüş tasın bulunduğu yeşil bir çukura iner; tasın üstünde durduğu alçak kaide, dallanıp budaklanmış bir ağaç biçiminde oyulmuştur ve yukarıdaki bir çeşmeden akan su içine dolar. Suyla dolduğu zaman, bu tas Galadriel'in Aynası halini alır. Galadriel tası doldurur ve suya üflerdi, su durulunca da "olmuş, olan ve olabilecek şeyler"in tuhaf imgelerini ortaya koyardı.

Caras Galadhon, ORTA DÜNYA'nın Üçüncü Çağ'ında, Galadriel batıya gitmek için ayrılınca ve Celeborn KUYTUORMAN'ın sonraları Doğu Lórien diye bilinecek bölümünde yeni bir elf krallığı kurmaya gidince, terk edildi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

CARBONEK ŞATOSU, bir zamanlar Kutsal Kâse'ye barınak olmuş yerdir. Collibe Denizi'nin fırtınalı sularının tepesinde durur ve yalnızca İnanç Gemisi ile seyahat etmek suretiyle ulaşılabilir. Bu sihirli gemide bir yatak, ipek bir taç ve kabzası sihirli bir yılanın kemikleriyle sihirli bir balığın kılçıklarından yapılmış bir kılıç vardır. Seyyahlar, sadece cesur ve erdemli kişilerin kılıcı çekebileceği konusunda uyarılır; başkaları çekerse eğer, tıpkı her iki bacağından da yaralanan Kral Pelles'in akıbetine uğrar.

Uzun Kâse arayışı sırasında Sir Galahad, Sir Bors ve Sir Perceval, Collibe Denizi'ni aştılar. Kapıyı koruyan aslanların yanından geçip, şatonun ta kalbinde, Kâse'nin minik şapelini buldular. Burada üç şövalye İsa, melekler ve Arimateali Yusuf'un hayalini gördüler ve Kâse'den içtiler. Sonra İsa Sir Galahad'a, kutsal emaneti alıp yeri bilinmeyen Sarras şehrine götürmesini buyurdu ki, Arimateali Yusuf'un burada putperest bir kralı Hıristiyanlığa döndürdüğü söylenir.

Bu yüzden seyyahlar artık Carbonek'te Kâse'yi de muhafız aslanları da görmeyecekler; görecekleri şeyler sadece harabe halindeki şato ile kutsal şapel ve birçok cesur adamın hayaletleridir.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; Alfred, Lord Tennyson, *Idylls of the King*, Londra, 1842-85; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

CARLİON, bkz. CAERLEON.

CİSMANİ TUTUM, bkz. YIKIM ŞEHRİ.

CARN GAFALL, Galler'in Buellt alanında tuhaf bir anıttır; sadece bir taş yığınından ibarettir, bu yığının en üstünde bir köpeğin patisinin izi vardır. Bu iz CAMELOT'lu Kral Arthur'un köpeği Gafall tarafından, yabandomuzu Trwyd için düzenlenen avda bırakılmıştı. Anıtı ziyaret edenler üzerinde iz olan taşı götürmeyi defalarca denemiş, ama bir gün bir geceden fazla muhafaza etmeyi başaramamıştır. Taş önlenemez bir biçimde, ertesi sabah yığının tepesindeki yerine döner.

(Anonim, *The History of Britons*, İS 10. yy)

CASHEEDOORP, bkz. SAS DOOPT SWANGEANTİ.

CASPAK, Büyük Okyanus'un en güneyinde büyük bir adadır. Tam yeri bilinmemekle birlikte, civarda buzdağları görünecek kadar güneydedir. Caspak'ın sarp kayaları okyanustan dimdik yükselir, karaya çıkılabilecek bir yer yoktur. Kayalar aynı yükseklikte dir, yer yer yeşil ve kahverengidir; demir piritlerin ışıltısı ve bakırın pas rengi denizden açık seçik görülebilir. Adaya tek ulaşım, sarp kayaların içinde döne döne ilerleyen bir tünelden denizin altına boşalan bir nehir yoluyladır. Nehir kayalıkların ötesinde yeryüzüne çıkar ve izini sürünce, kaynağının muazzam bir iç göl ya da deniz olduğu görülebilir; gölün yirmi mil kadar yukarısında ise kırmızı kumtaşı kayalarla çevrili daha küçük bir su alanı vardır.

Toprağın büyük bölümü sık ormanlarla kaplıdır, bu ormanları parka benzer alanlar ve hafif eğimli güzel yamaçlar keser. Kabaca daire biçiminde olan ovalarla ormanlar, Caspak'ı okyanustan ayıran sarp kayaların eteğinde sona erer. İklim ılık ve nemlidir; göller, buharları havanın bunaltıcılığına katkıda bulunan sıcak yeraltı kaynaklarıyla beslenir. Adada önemli petrol yatakları bulunmuştur.

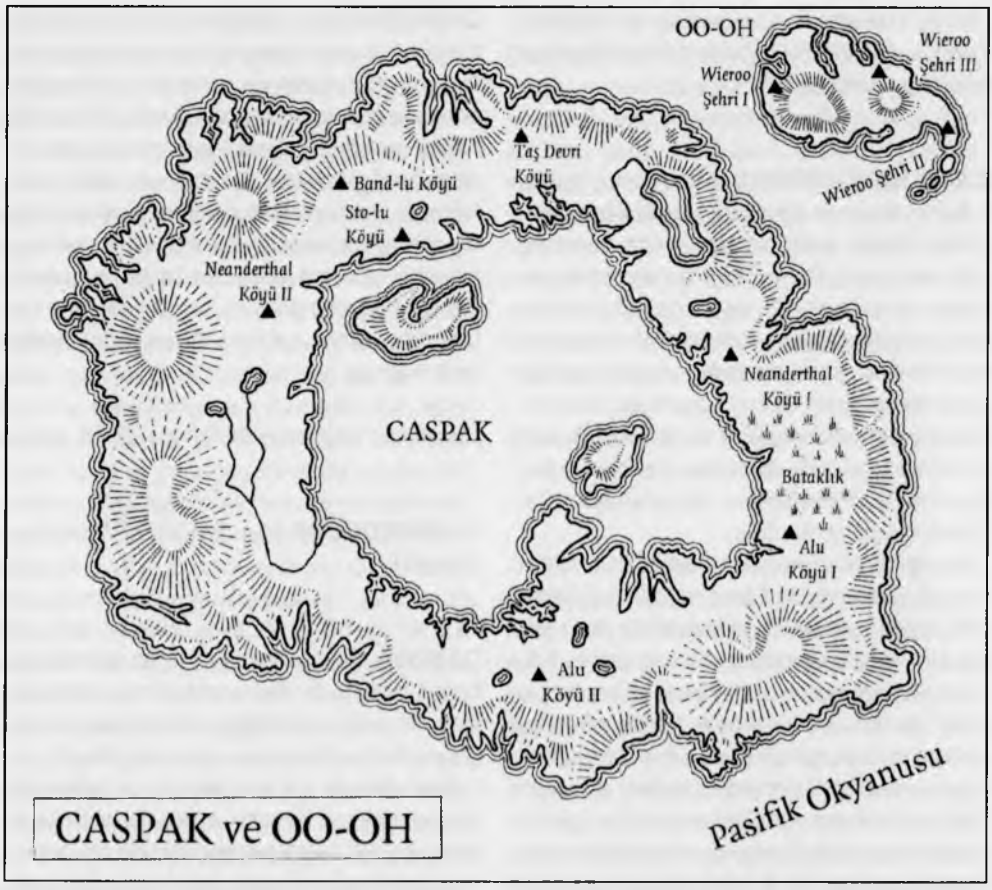

CASPAK ve OO-OH

Caspak'ın fiziksel görünüşü ve jeolojisi hakkında elde bulunan az miktarda bilgi, buranın volkan faaliyeti sonucu yok edilmiş kadim bir dağın kalıntıları olduğunu akla getirir. Özelliklerinin çoğu, buranın vaktiyle, şimdi Pasifik Okyanusu'nun derinliklerinde yatan büyük bir toprak kitlesinin bir parçası olduğuna işaret eder. Volkanik faaliyetten kurtulmuş bir tek toprak parçası daha vardır, o da Caspak'tan biraz uzakta, kıyıların açıklarındaki OO-OH Adası'dır.

Caspak bitki örtüsü, tarihöncesi dönemlerde dünyanın diğer taraflarında bulunmuş olanlara benzer. Ovalar uzun boylu, gür ve sağlıklı otlarla örtülüdür, bu otların her yaprağının ucunda, rengi menekşeden sarıya, şarap renginden maviye değişen parlak bir çiçek vardır. Ormanlarda dev ağaç-eğreltiotlarına rastlanır, çoğunun boyu iki yüz ayağı geçer. Bir tür dev mısır da görülebilir, bazılarının boyu elli ila altmış ayak arasındadır, koçanları insan vücudu, taneleri de yumruk kadardır. İçerlerde, daha açık alanlarda, okaliptüs ve akasyaya da sıkça rastlanır.

Hayvan varlığı da aynı şekilde çeşitten yana zengindir. Nehirlerle göllerde hâkim olan tür, tarihöncesi çağların sürüngenleridir. Aralarında boynu on altı ilâ on sekiz ayak uzunluğunda olan azman *plesiosaurus* ile koskocaman, kuvvetli bir kuyruğu, muazzam arka bacakları ve kısa ön bacakları olan, on ayak yüksekliğindeki büyük kertenkele *allosaurus* da vardır. Devasa bir kangu-

ru gibi, muazzam sıçramalarla ilerler. Dev pterodaktiller de vardır. Adanın suyollarında, hepsi son derece vahşi ve tehlikeli etobular olan daha küçük kertenkeleler ve sürüngenler kaynar.

İç taraflardaki ovalarda büyük antilop ve kırmızı geyik sürüleri ile tüylü dev gergedanlar ve bizona benzeyen *auroch*'lar dolaşır. En azından üç at türü görülmüştür, en küçükleri köpekten çok az iriyken, en büyüğü on altı el boyundadır.

Caspak'ta maymun adamlardan Neanderthal adamlarına ve nispeten gelişmiş Taş Devri adamlarına varana kadar çeşili ırklar yaşar. Bu ırklar belirli bir coğrafi modele göre dağılmıştır: en ilkel insanlara adanın güneyinde, daha gelişmiş olanlarına da kuzeyinde rastlanır. Irkların en ilerisi olan Wieroo'lar ise artık Caspak'ta yaşamıyor, Oo-oh'a göç ettiler.

Caspak sakinlerinin en az gelişmiş olanları, sivri dişleriyle ve ağır sopalarla dövüşen Holu ya da maymun adamlardır. Sto-lu diye bilinen diğer bir ırk, onlara kıyasla daha yüksek bir evrim aşamasını temsil eder; insan elinden çıkma mağaralarda yaşarlar ve taş baltalarla silahlanmışlardır; tarım hakkında hiç bilgileri yok gibidir, avcı toplayıcı olarak yaşarlar. Kuzeyde, Sto-lu bölgesi yerini Band-lu bölgesine bırakır. Band-lu'lar yılan derisinden yapılmış kaba giysilere bürünürler ve taş uçlu mızraklar, taş bıçaklar ve taş baltalarla savaşırlar; daha da kuzeyde Kro-lu ya da mızraklı adamlar yaşar. Bütün bu halklar aynı derecede saldırgandır, yabancıları görür görmez öldürürler. Hepsi aynı dilin çeşitlemelerini kullanır; güneyden kuzeye doğru gittikçe sözdağarı ve sözdiziminin gelişmişliği artar.

Caspak'ta bulunan bütün ırklar, aslında güneyden geldikleri ve sonunda kuzeye gidecekleri yolundaki inancı paylaşırlar, zaten güney için kullandıkları sözcük de "başlangıca doğru" anlamına gelir. Bu inanç belki de, bu adada rastlanan kendine özgü ve karmaşık evrim modelini temel alıyordur. Kabilelerin hiçbirinde çocuk ya da bebek görülmez. Bunun yerine yaşam, Caspak köyleri yakınlarındaki ılık havuzlarda başlar. Bu havuzlar, onları yırtıcılardan korumaya yarayan zehirli bir serumla çevrili yumurtalar ve iribaşlarla doludur. Yumurtalar havuzlara yerleştirilir ve denize doğru yüzer, ilerledikçe de gelişirler. Bazıları sürüngen ya da balık olur, hatta bazıları insansımaymun ya da maymun düzeyine erişebilir. Bu aşamaya bir kez erişildikten sonra birey yavaş yavaş gelişerek daha yüksek hayat biçimlerine, sonunda da *Galu* denen biçime ulaşabilir. Az sayıda *Galu*, yavrularını normal şekilde doğurur; bunlara *Cos-ata-lu* denir ki, sözcük anlamı "yumurta-yok-adam"dır.

Caspak'ın, 1721 sıralarında Kaptan Cook'un izlediği rotayı takip eden İtalyan seyir görevlisi Caproni tarafından keşfedilen esrarengiz Caprona kıtasından geriye kalan parça olduğuna inanılır. Caproni, Pasifik'in bu bölgesinde kayalık, yaşanmaya uygun olmayan bir kıyı tarif etmişti; ona göre bu kıyı, tek bir liman ya da kumsal olmaksızın yüzlerce mil boyunca uzanıyordu. Ayrıca, gemisinin pusulasını etkileyen garip bir metalden oluştuğunu da iddia etmişti. Karaya çıkamamış, ama rotasını değiştirmeden önce günlerce kıyıda gezmişti; keşfinin doğru düzgün bir haritasını da asla çıkaramamıştı. Caspak'ta araştırmaya çıktığı bilinen tek ekip, 1916'da bir Alman denizaltısını esir alan bir grup İngiliz ve Amerikalıdır. Alman esirleriyle birlikte güneye doğru sürüklenmişler ve sonunda Caspak'a varmışlardı, belki de denizaltılarının gövdesi, adayı çevreleyen setteki manyetik kayaların çekimine kapıldığı için. Denizaltı, yeraltı nehrinden yukarı çıkmayı başarmış ve Caspak'ın iç sularına varmıştı. Gruptan birkaçı öldü, hayatta kalanlar da adadan ayrılmakta çok güçlük çekti. Seyyahların ziyaretlerinin başında bir kaçış güzergâhı saptamaları hararetle tavsiye olunur.

(Edgar Rice Burroughs, *The Land That Time Forgot*, New York, 1918; Edgar Rice Burroughs, *Out of Time's Abyss*, New York, 1918)

CASTORA, bir kraliçe tarafından yönetilen, yeri bilinmeyen bir ülkedir. Bütün erkekler Castora'dan sürülmüş, Kadınlar Meclisi de hiçbir erkek ziyaretçinin ülkede yirmi dört saatten uzun süre kalamayacağı yolunda bir kanun kabul etmiştir; bu sürenin ardından erkek, Castora'nın Koruyucusu olan tanrıça Pallas'a kurban edilecektir.

Pallas Tapınağı mutlaka ziyaret edilmelidir: tapınak yirmi dört mermer kolonla desteklenmiştir, tanrıçanın özelliklerinin bir listesini taşıyan altın bir heykelini de barındırır. Tapınakla, Castora'nın soylu ailelerinden gelen elli genç kadın ilgilenir. Tanrıçanın kendisi tapınak mahallinin yakınında sihirli bir çeşme yaratmıştır, içinde yıkananlar dokuz ay sonra kız doğurur. Yasalara göre her kadın, ülkenin nüfusunu arttırmak için yılda bir kez mutlaka çeşmeyi ziyaret etmelidir.

Castora'daki tek ulaşım şekli, kuş ekiplerinin havada çektiği arabalardır. Acil ihtiyaç halinde, fare ekipleri de kullanılabilir.

Castora, sihirbazların yaşadığı dağlarla çevrilidir; bu sihirbazlar orada yetişen birçok tuhaf bitkiyi büyülerinde kullanırlar: Medea'nın zehirlerini Castora dağlarından aldığı söylenir. Seyyahlar, bir Castora prensesinin erkek çocuk doğurduğu için sürüldüğü korkunç bir kale olan Pişmanlık Kulesi'ni de ziyaret etmelidir. Mekânı daha rahat hale getirebilmek için hemen yanı başına bir peri sarayı ve bahçesi inşa edilmişti; görünmez olduğu halde, mutlaka ziyaret edilmelidir.

(Marie Anne de Roumier Robert, *Les Ondins*, Paris ve Londra, 1768)

CASTRA SANGUİNARİUS ve **CASTRUM MARE,** Afrika'nın göbeğinde, Wiramwazi Dağları'nın ötesinde, zamanla değişmeden varlıklarını sürdürmüş iki eski Roma ileri karakoludur. Bu bölgeye gelen seyyahlar, yerli Bagego kabilesinden iki şehir hakkında muhtemelen bir şeyler duyacaklardır; Bagego'lar bu şehirlerden Kayıp Kabile diye söz eder. İki şehir birbiriyle savaş halindedir, biri ziyaret edildiğinde, diğeri hakkında iyi konuşulmaması tavsiye olunur.

Castra Sanguinarius'a bir ormandan geçerek varılır. Ormanın arkasında, üzerinde sağlam çitler ve mazgallı siperler bulunan heybetli bir kale duvarı yükselir. Duvarın kaidesinde, içinden bir derenin usul usul aktığı geniş bir hendek vardır; hendeğin üzerinden uzanan bir köprüyse, iki yanında yüksek kulelerin bulunduğu bir cümle kapısına gider. Şehirdeki binalar, Afrika'nın bu kısımlarında bekleneceği gibi yerli kulübeleri değil, dayanıklı yapılardır. Kapılara yakın olanlar, bir iç avlunun etrafına inşa edilmiş, tek katlı ve alçı sıvalı evlerdir. Dükkânlar ve diğer meskenler, şehrin merkezini oluşturur. Bütün diğer yapılar arasında dikkati çeken, Castra Sanguinarius kolezyumudur. İki yanında boyları kırk ila elli ayağa yükselen zarif kolonların durduğu kemerli açıklıklar, Roma'dakine hayli benzeyen bu heybetli arenayı kuşatır. Mahkûmlar işte burada Romalı gladyatörler, vahşi hayvanlar ve bir insansımaymun kabilesinin üyeleriyle dövüşür (bkz. MAYMUN KRALLIĞI).

Castra Sanguinarius'tan epeyce uzak olan Castrum Mare, küçük bir adaya kuruludur ve aynı şekilde surlarla çevrilidir. Sokaklar taşla döşenmemiştir, toz içindedir. Evler sokak hattına kadar gelir. Yan yana olan evler arasında kalan boşluklar yüksek duvarlarla kapatılmıştır, böylece sokağın iki yanı, sadece kemerli girişler, ağır kapılar ve sırlanmamış, tamamen parmaklıklı pencerelerin bozduğu birer duvar cephesi sunar.

Bu durum insanda Castrum Mare suçluların işlettiği bir hapishaneymiş izlenimi uyandırsa da, aslında bu parmaklıklar muhtemel bir köle ayaklanmasına ya da barbarların istilasına karşı konmuş korunmalardır. Ancak kapılar nadiren kilitlenir, çünkü içeri girecek hırsızlar ya da sakinlerin hayatını tehdit edecek suçlular yoktur. Eski Roma dönemindeki kuruluşunun ardından Castra Sanguinarius'u terk eden Honus Hasta, o şehrin aksine, suçlularla kötülük erbabının bulunmayacağı başka bir şehir kurmaya karar vermişti. Castrum

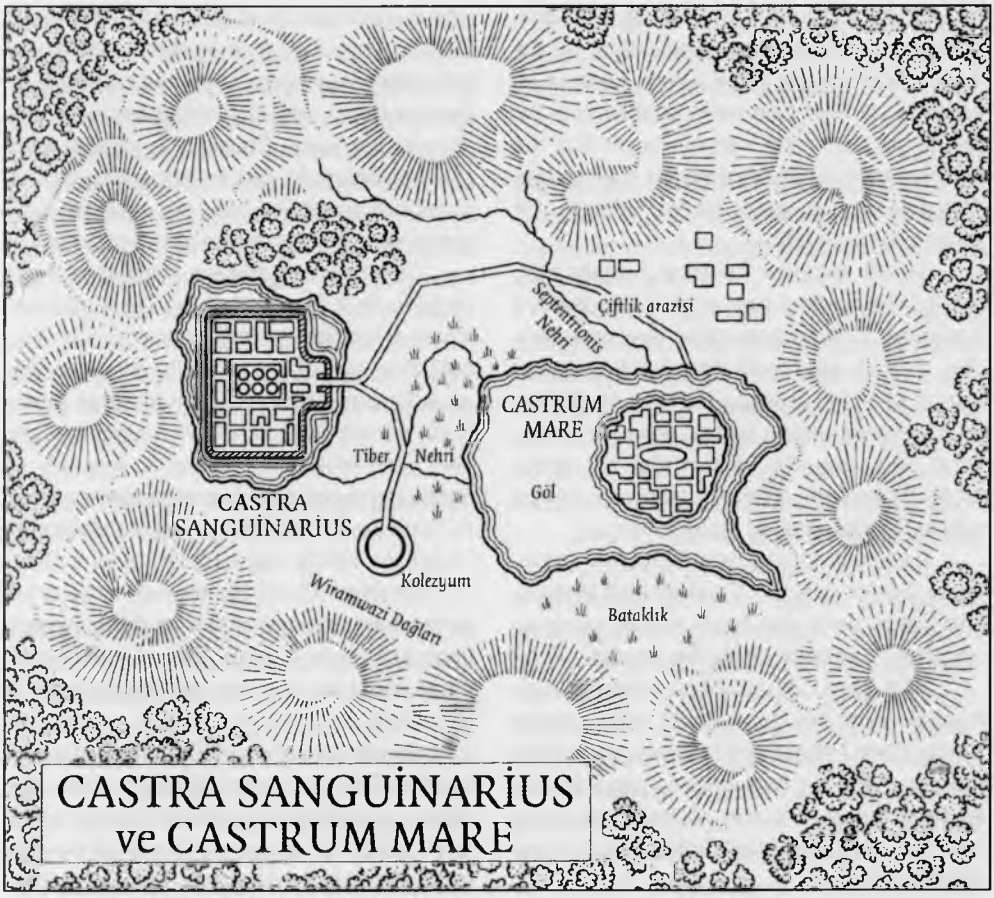

Mare'nin ilk imparatoru oldu ve öyle sert yasalar koydu ki, hiçbir hırsız ya da katil yaşayıp suçunu yayma fırsatı bulamadı. Honus Hasta'nın koyduğu yasalar yalnızca suçluyu ölüme mahkûm etmekle kalmayıp ailesinin tüm üyelerini de mahkûm ediyordu ki, ahlakı bozuk bir babanın eğilimlerini miras bırakacağı kimse kalmasın.

Her iki şehir de giysi, yiyecek ve sanat açısından eski Roma'nın göreneklerini muhafaza eder. İki şehri de ziyaret eden seyyahlara, sahibi can vermesin diye kendi hayatını feda edecek sadık bir kölenin hizmetinden yararlanmaları önemle tavsiye olunur. Çünkü yabancıların yakalanıp kurbanlık koyun gibi kesilme ya da arenadaki kanlı dövüşlere dahil edilme tehlikesi daima vardır.

(Edgar Rice Burroughs, *Tarzan and the Lost Empire*, New York, 1929)

CATHNE, Afrika'da, Onthar Vadisi'nde, tümüyle altından inşa edilmiş surlu bir şehirdir. Buraya, ateş ve erimiş kayalarla dolu yüksek bir zirve olan Xarator Dağı'ndan ulaşılabilir. Cathne bir ormanla, üzerinden Altın Köprüsü'nün geçtiği bir nehrin dönemecinin arasındadır. Nehir son derece tehlikelidir, birçok seyyah kaynayan sularına düşmüştür.

Ortasında koca bir kubbenin bulunduğu üç katlı büyük bir yapı olan Thoos Tapınağı, şehrin en görülmeye değer yerlerinden biridir; ikinci ve üçüncü katlarda iç kısmın çevresinde boydan boya galeriler uza-

nır, kubbenin içi ve surlar mozaikle bezenmiştir. Ana girişin hemen karşısında, bir niş içine yapılmış büyük bir kafes, kafesin iki yanında da altın aslanların desteklediği bir sunak yer alır; nişin karşısında bir dizi taş koltuk vardır. Kralla kraliçenin de katıldığı Thoos töreninde, genç bir kız kafesteki bir aslana kurban edilir.

Şehrin dışında Aslanlar Tarlası adlı, mahkûmların vahşi hayvanlarla dövüşmeye zorlandığı bir tür arena vardır. Arenanın kendisi, yirmi ila otuz ayak derinliğe kazılmıştır, kazılıp çıkarılan toprağa konmuş taş levhalar ise koltuk yerine geçer. Aslanlar Tarlası'nın doğu ucunda, bir ucundan bir ucuna alçak bir kemerin uzandığı geniş bir rampa vardır, üzerine kraliyet locaları konur.

Cathne sakinleri, eski Romalıları hatırlatan giysiler giyerler. Erkekler kısa tünikler, kadınlarsa varla yok arası etekler giyer ve göğüslerini sadece bir şeritle örterler.

Altın Şehri Cathne'nin halkının can düşmanları, yirmi beş mil doğuda kalan Thenar Vadisi'ndeki Fildişi Şehri'nde yaşayan Athne halkıdır. Yılda bir kez ateşkes ilan edilir ve iki şehir birbiriyle ticaret alışverişinde bulunur; tuz, çelik, karaderili köle ve beyaz kadınlar satın alırlar.

Bölgede seyahat etmenin en iyi yöntemi, fillere binmektir.

(Edgar Rice Burroughs, *Tarzan and the City of Gold*, New York, 1936)

CATHURİA, bkz. GÜNEY DENİZİ.

CATMERE, İngiltere'de kuzey Northumberland'deki Catmere Lough'un sazlık kıyılarında bir Elf krallığıdır. Catmere sarayı lüks olmaktan çok uzaktır ve birkaç şerit ekilmiş araziyle çevrilidir. Bölgenin geri kalanı birbirini izleyen kıraç kırlıklar ve turba bataklıklarından ibarettir.

Catmere elfleri daha çok koyun etiyle yaşar – börek, et suyu ve bir öküzü devirecek büyüklükte muazzam kuzu pirzolaları. Doğrusu, koyunlar mülkün ekonomisi için temel önem taşır; burada giyilen giysilerin istisnasız hepsi, koyun sürülerinden elde edilen yünden örülür. Catmere'de yapılan kışlık giysiler, bölgenin sert kışlarına son derece uygundur: pelerinler, kalın yün yelekler, eldivenler ve kuzu derisinden astarlı çizmeler.

Catmere her zaman şimdiki yerinde değildi. İlk şato, Kuzey Denizi ile Solway Halici arasındaki yedinci istasyon olan Procolitia'nın yakınlarında, daha sonra Hadrianus Duvarı olacak yerin civarındaki bir pınarın yanına inşa edilmişti. Romalıları çeken, yerin mükemmel doğal su kaynağı olmuştu, ama çok geçmeden görünmez yerel ruhların onlardan pek de hoşlanmadığını hissettiler. İltifata başvurdular; pınar kutsandı, çevresine küçük bir tapınak inşa edildi ve bu tapınağın su perisi ya da koruyucu tanrıçası olarak Kraliçe Coventina'ya tapılmaya başlandı. Kendisi bu saygıyı asil bir sükûnetle karşıladı.

Ancak bir süre sonra bir saray mensubu, Borcovicus'ta rakip bir kültün –Mitra kültünün– kurulduğunu açıkladı. Coventina sadece türedi bir yabancı gözüyle baktığı Mitra'yla aynı kefeye konması fikrine çok kızdı ve sarayını kirlenmemiş çorak bir arazideki şimdiki yerine taşıdı. Catmere hâlâ surdan görülebilir; burası Coventina tarafından, Roma istihkâmlarının yavaş ve kaçınılmaz çürümesini gözleyebilsin diye özellikle seçilmişti. Kendisi oranın terk edildiğini görecek kadar yaşadı ve öldüğü güne kadar ataların nın evine geri dönmekten söz etti. Halefi II. Coventina'nın onun niyetini uygulamaya koyması bekleniyorduysa da, plandan hiçbir şey çıkmadı, çünkü Northumberland iklimi, ille de gerekli olmadıkça taşınmaya meydan verecek gibi değildi.

IV. Coventina'nın saltanatı sırasında, Catmere diğer Elf krallıklarından sürgünler kabul etmeye başladı. Aslında bu, mesele çıkaracak uyruklardan kurtulmak isteyen diğer krallıklara bir hizmetti; sürgün edilmiş kişi için sağlanan barınma ve yiyeceklerin be-

delini o kişinin ülkesi ödüyordu ve bu sığınak hizmeti Catmere gelirlerinin önemli bir parçası haline geldi. Sürgünün geçmişine ilişkin sıkı soruşturmalar yapılır ve bir anlaşmaya varmadan önce sert koşullar konur. Bu koşullardan bir tanesi sürgünlere yola çıkmadan önce afyon verilmesidir ki, nereye getirildiklerini bilemeden gelsinler. Sürgünü Catmere'e getirmiş olanlara, onun sağ salim geldiğine dair imzalı bir beyan verilir. Buraya getirilen en meşhur sürgünlerden biri, dince kabul olunmuş inançlara aykırı düşünceleri nedeniyle ELFWİCK'ten sürülmüş olan Sir Bodach'tır.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

CEBELULLAH ["Allah'ın Dağı"], EL HADD ile ARDİSTAN arasındaki sınırda bulunan, üçlü volkanik zirvedir. Bu üç zirveye sırasıyla Baba, Ana ve Oğul denir. Oğul ortadaki konidir. Oğul'un altından, El Hadd üzerindeki yaylaya çıkan zorlu ve tehlikeli bir yol geçer. Bu patika oldukça geniş olmasına rağmen tekinsizdir ve hemen hemen tamamı boyunca iki kenarında dik ve dar vadiler bulunur. CİNİSTAN'ı çevreleyen volkanların güney uzantısı olan Cebel, pek çok efsane ile anılır. Cebel'in patladığı zaman hiç kül ya da kaya kusmadığı, bunun yerine yanan saf bir ışık saçtığı söylenir. Bazıları eski çağlarda dini hizmetlerin El Hadd tarafındaki platoda gerçekleştirildiğini ve zirvelerin böyle zamanlarda mistik bir ışıkla parıldadığını söyler. Oğul diye bilinen zirve kimi zaman temellerine kadar sallanır ve sonra da sanki yıllardır yamaçlarında birikmiş olan kirli sulardan kendini arındırmak istercesine, kaynar su ırmakları kusar. Üç volkanın da El Hadd ve Cinistan'a gidiş yolunu koruma gücüne sahip olduğuna inanılır ve şimdiye dek hiçbir kötü şey ya da kişinin bunları geçemediği söylenir. Kötücüller ya dik vadilere takılır ya da volkanlar tarafından yok edilirler.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

CEHALET DAĞLARI, HİKMET KRALLIĞI'ndadır. Dik ve engebeli, yosun ve balçık kaplı olan Cehalet Dağları bazı tuhaf yaratıkların ikamet yeridir.

Herdaim Hazır Sözcük Avcısı –dağınık tüyleri ve sözcükleri insanın ağzından anında almaya yarayan keskin bir gagası olan bir kuş– yuvasını bazen sarp kayalıklara yapar. Kuşun doğal yaşam ortamı Bağlam olsa da bu yerin nahoşluğu, zamanının çoğunu dışarıda geçirmek istemesine yol açar.

Önemsiz işler ve değersiz amaçlar iblisi, boşa gitmiş çabalar umacısı ve alışkanlıklar canavarı Korkunç Ivırzıvır, zarif giyimli, şeffaf suratlı bir beyefendidir. Ne gözleri, ne burnu, ne de ağzı vardır. Önemsiz işler yapmanın –hiçbir zaman insanı gittiği yöne götürmedikleri için– önemli olduğuna inanan Korkunç Ivırzıvır'ı amacından saptırmak oldukça kolaydır. Bir avuç çakıl taşını saymak için ya da bunun gibi herhangi bir önemsiz şey için avlanmayı bile bırakabilir.

Samimiyetsizlik İblisi ziyaretçileri derin bir çukura hapseder; ne söylediklerinde ne de görünümünde samimidir.

Peltemsi Dev'in bir şekli bile yoktur, bu yüzden yanında ne varsa onun şeklini almaya çalışır. Dağlarda bir doruk, ormanda bir ağaç, şehirde bir gökdelen olabilir. Her şeyden ürktüğü için oldukça saldırgandır; sindirmesi güç olduğundan düşünceleri yutamaz.

Uzlaşmacı Üç İblisler, halkalar halinde hareket eder. Ne zaman birincisi "buraya", ikincisi de "oraya" dese, üçüncü her ikisiyle de hemfikir olur.

Hoplayan Korkunç Geçtigitti'ler nefret ve kötü niyet acuzeleridir. Yumuşak kabuklu salyangozlara benzerler, ateş saçan gözleri ve ıslak ağızları vardır. Arkalarında sümükten bir iz bırakırlar ve şaşırtıcı derecede hızlı hareket ederler.

Küstah Ukala Dümbeleği genel olarak bir ağızdır ve her zaman yanlış bilgi vermeye hazırdır. Dişleri gerçekleri parçalamak için kullanılan Muazzam Abartı ile birlikte avlanır.

Beylik Mazeret, yırtık pırtık kıyafetler içerisinde dolaşan, sürekli aynı mazereti tekrarlayıp duran ufak bir yaratıktır. Zararsız görünse de kurbanını bir kez yakaladı mı asla bırakmaz.

Cehalet Dağları'nın en tepesinde, sarmal basamaklarla ulaşılabilen Havadaki-Şato bulunur. Basamakların başında, insanlara aramadıklarını bulmalarında, dinlemediklerini duymalarında ve orada olmayanı koklamalarında yardımcı olan Resmi Duyular-Alıcısı oturur. İnsanların amaç, görev ve uygunluk yetilerini çalabilse de, gülme sesini duydukları sürece olayların gülünç yönünü görme yetilerini alamaz. Redingot giyer, kalın gözlükler takar ve ziyaretçilerin duygularını aldatmadan önce haklarında akla hayale gelebilecek her türlü bilgiyi yazmak için oldukça ısrarcı davranır.

(Norton Juster, *The Phantom Tollbooth*, Londra, 1962)

CEHENNEM EVİ, Amerika Birleşik Devletleri'nin Maine Eyaleti'nde, Matawasakie'deki sisli bir vadidedir. 1919 yılında, bir Amerikan silah taciri ile ufak tefek bir İngiliz aktrisin oğulları Emeric Belasco tarafından inşa edilen Cehennem Evi, "Perili Evlerin Everest'i" diye bilinir. 1928 kışında pencereleri duvar örülerek kapatılmıştır, köy sakinleri de oranın tekinsiz olduğuna inandıklarından evden uzak durmuştur.

1940'ta, iki medyum ve üç bilginden (Dr. Graham ile iki profesör: Rand ve Fenley) oluşan bir ekip, esrarın kökenine inme girişiminde bulundu. Üç ıstıraplı günün ardından, Dr. Graham yakınlardaki ağaçlıkta ölü bulundu. Profesör Rand beyin kanaması geçirdi ve belli ki balo salonunda yaşadıklarını anlatamadan öldü. Profesör Fenley çıldırdı ve Medview Akıl Hastalıkları Hastanesi'ne götürüldü, bugün de hasta olarak oradadır. Medyumlara gelince, adı Grace Lauter olanı kendi boğazını kesti, diğeri, yani Benjamin Franklin Fisher ise, büyük verandanın önünde cenin pozisyonunda çömelmiş bulundu; belli ki onu oraya ev atmıştı.

1920 Aralık'ının 18'iyle 24'ü arasındaki haftada ise, esrar, Dr. Barrett diye birinin yönetimi altındaki bir ekip tarafından çözüldü. Bugün ev zararsızdır, ancak yıl boyunca vadiyi kaplayan sarımsı sis yüzünden pek az ziyaretçi oraya gitmeye cesaret eder.

(Richard Matheson, *Hell House*, New York, 1971)

CELEBRANT OVASI, LÓRİEN'in birkaç kilometre güneyinde, Yüzük Savaşı sırasında ROHAN'ın kuzey sınırını çizen Kireçışığı Nehri ile kuzey ORTA DÜNYA'nın ULU NEHİR'i arasındaki bölgedir.

Üçüncü Çağ 2510'da Ova büyük bir savaşa sahne olmuştu. GONDOR'un kuzey ordusu Vekilharç Cirion komutasında, RHÛN civarındaki yöreden bir Doğudölleri kabilesi olan ve yöreyi boydan boya aşıp Gondor'un Calenardhon eyaletini işgal eden Balchoth'lara karşı yürümüştü. Balchoth, DUMANLI DAĞLAR'dan gelen ork sürüleriyle takviye edilmiş, kuzey ordusunun etrafı çabucak sarılmıştı. Ancak kuzeyden Eorl komutasında bir kuvvetin gelmesiyle kuşatma kaldırılmış, düşman bozguna uğratılmıştı. Balchoth'lar bundan sonra Orta Dünya'nın tarihinden silinmişe benziyor. Gondor, kuzeyin adamlarına duyulan şükranla, onların Calenardhon'a yerleşmesine izin verdi ve burası Rohan Krallığı oldu.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

CELEPHAİS, RÜYADÜNYA'da, Ooth-Nargai'deki Cereneria Denizi'nin kıyılarında bulunan tanınmış ve harikulade güzellikte bir şehirdir. Deniz yönünden gelen ziyaretçiler ilk olarak alçaktaki bayırlarında sallanan gingko ağaçlarıyla Aran Dağı'nın karlı doruğunu görürler. Sonra görüş alanına, Celephais'in parlayan minareleri, bronz heykellerle süslü lekelenmemiş mermer duvarlar ve Naraxa Nehri'nin denize döküldüğü yerdeki büyük taş köprü girer. Şehrin arkasında meyve ve çirişotu bahçeleri, küçük mabetleri ve kulübeleriyle narin tepeler yükselir. Arkalarında ise Tanaria'nın etkileyici ve mistik mor sırtları yer alır. Sütunlar Sokağı'nın hemen aşağısında yüksek rahibin yüce tanrı Nath-Horthath'a ibadet ettiği Celephais'in turkuaz tapınağı yer alır. Ziyaretçiler Celephais'te başka önemli tanrılara da ibadet edildiğini ve kedilerin en az Hindistan'daki inekler kadar değerli olduklarını göreceklerdir. Eğer ziyaretçi gül rengi kristalden yapılmış Yetmiş Haz Tapınağı'nı görmek isterse, Celephais'li kedilerin reisine danışması en doğrusu olacaktır. Bu gri ve ağırbaşlı varlığı, genellikle oniks kaldırımlar üzerinde güneşlenirken bulmak mümkündür.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

CELESTEVİLLE, bir fil kenti ve Babar'ın krallığının başşehridir. Kral Babar tarafından, kuşların yıkanıp şakıdığı, güzel kokulu tropik bitkilerin havaya rayiha verdiği mavi bir gölün kıyısında kurulmuştur. Kral Babar bu yerin güzelliğini keşfettikten sonra, başşehrinin inşası için gerekli olan malzemeyi ithal etmeye karar verdi ve deve kervanları gerekli malzemeleri başka ülkelerden getirdi. Kraliyet Sarayı'nın çevresinde güzel bahçeler düzenlendi; her filin kendi kulübesi oldu, halkın eğlenmesi için görkemli bir tiyatro binası yapıldı. Görev tamamlanınca, Babar uyruklarının her birine giysiler ve oyuncaklar armağan etti, kutlamak için maskeli balolu, operada bir geceli büyük bir parti düzenlendi.

Celesteville Okulu, Babar'ın dostu olan Küçük İhtiyar Hanım'ın idaresi altındadır, burada hem çok genç hem de daha yaşlı fillere ders verilir.

Celesteville'e, Babar'ın sevgili kraliçe eşi meşhur Kraliçe Celeste'in adı verilmiştir.

(Jean de Brunhoff, *Le Roi Babar*, Paris, 1939)

CENNET ADASI, güney Pasifik'tedir, adını latif özelliklerine borçludur. Bir sıradağ, adayı ikiye böler. Bir tarafta, on altıncı yüzyılın başında burada gemileri batmış olan bir grup Avrupalının koloni haline getirdiği iskân edilmiş alan vardır. Diğer tarafta ise kahverengi derili, uzun boylu ve düzgün orantılı yerliler yaşar. Yerlilerin karıları dışında her şeyleri ortaktır, bu yüzden de aralarında rekabet için pek sebep doğmaz.

Avrupalı ziyaretçiler fizik ve ahlak açısından alt düzeyde sayılır. Yerlilere bir şeyler bulaştıracakları korkusuyla beş ay karantinaya alınırlar ve düzenli olarak ormandaki bir havuzda banyo yapmaya zorlanırlar.

Yerliler, insan sesinin de, müzik aletlerinin de yaptığı müzikten pek hoşlanır. Kuşlar bile şarkılara katılır ve mütemadiyen tekrarlandığı için, şarkıların sözlerini öğrenmişlerdir. Koskocaman bir başı ve yelesi olan zararsız türde bir aslan adada başıboş dolaşır, köpek gibi eğitilebilir. (Seyyahlar, XUJAN KRALLIĞI'nda da benzer türde bir aslanın ehlileştirilmiş olduğunu görecektir.)

(Ambrose Evans [?], *The Adventures, and Surprizing Deliverances, of James Dubourdieu, And His Wife: Who were taken by Pyrates, and carried to the Uninhabited-Part of the Isle of Paradise. Containing A Description of that Country, its Laws, Religion, and Custom: Of Their being at last releas'd; and how they came to Paris, where they are*

still living. Also, The Adventures of Alexander Vendchurch, Whose Ship's Crew Rebelled against him, and set him on Shore on an Island in the South-Sea, where he liv'd five Years, five Months, and seven Days; and was at last providentially releas'd by a Jamaica Ship. Written by Himself, Londra, 1719.

CENNETİ ŞEHR'in güney çölünden görünüşü.

CENNETİRAHATBIRAK, KOCAKARIMASALLIĞI ile HİÇBİR-YERİN-ÖBÜR-UCU arasında bir yerlerde, barışçıl, sessiz bir yerdir. Burada sıcak güneş denizden su çeker ve rüzgârın Chantilly danteli gibi bulut desenleri dokuduğu buhariplikleri yapar. Bunların gökte asılı olmasının yarattığı genel etki, biraz görkemli bir Kristal Saray'ı andırır.

(Charles Kingsley, *The Water Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

CENNETİ ŞEHR ya da **PEK SEMAVİ ŞEHİR,** Suudi Arabistan'da, Arabistan'ın beyazların hiç girmediği orta çöllerinde, Rub'ü'l-Hâlî ya da Boş Alanlar'dadır. Buraya Çin, Hindistan veya Hint Okyanusu'ndaki adalar üzerinden gelmek daha kolaydır. Cenneti Şehr Demir Dağları'nın gerisinde, şehri gizleyen Altın Dağları'nın eteklerinde yer alır. Kayalarda o kadar çok altın vardır ki, dağ sırasının tamamı altından yapılmış gibidir. Geçmişte yaşanan muazzam bir volkanik yer hareketi dağı yarmış, iki buçuk mil genişliğinde ve ölçülemeyecek kadar yüksek ve uzunlukta, kayalık, devasa bir yol açmıştı. Güçlü ve becerikli eller ise kayaları duvar, ev, siper, cami ve minare haline getirerek altından gibi görünen bu şehre son şeklini vermişlerdir. Tek bir taş bile birbirine kireçle oturtulmamıştır. Uzaktan bakıldığında da Cenneti Şehr bir mücevher gibi parlar. İnanılmaz kemerleri olan sivri uçlu kapılarla bölünmüş uzun duvarlar, narin minareleri ve yükselen kubbeleri çevreler. Arka plandaki kara dağlarla büyük bir tezat oluşturan yumuşak yeşil bahçeler ve tüy gibi uçuşan palmiyeler de şehrin başka güzellikleridir. Burada incir, nar, limon, kayısı ve portakal gibi değişik türden birçok ağaç ve buğday, arpa, tütün ve şekerpancarı gibi çeşitli mahsuller yetişir. Cenneti Şehr'de antilop ve koyun sürüleri ve pelikanlar, turnalar, güvercinler, şahinler, kartallar ve su kuşları gibi farklı farklı türlerden çok sayıda kuş görmek mümkündür.

Düzlüklerden yukarıya uzanan geniş ve düz bir yol, büyük bir altın kemerin altından kalabalık pazarları ve görkemli konakları olan şehre girer. Şehrin altında inanılmaz bir hazine odasına açılan, oldukça tehlikeli bir labirent yer alır. Burada tüm çağlardan ve ülkelerden zenginlikler bulunur – bunların arasında Nil'den gelen, Kartacalılardan ve bizzat Hazreti Süleyman'dan kalan hazineler de vardır. Eğer bir yolcu buraya varacak olursa tek çıkış yolu yerin altından akan, Gece Nehri isimli bir sıcak su kaynağıdır.

Bu yüzyılın başında bir grup beyaz adam Cenneti Şehr'i ziyaret etmiş ve Mekke'nin kutsal Siyah Taş'ını ve Muhammed'in Medine'de ölüm döşeğinde en sevdiği karısı Ayşe'ye armağan ettiği Büyük İnci Yıldızı'nı çalmışlardır. Siyah Taş geri getirilse de, bir insanın baş parmağının büyük boğumu iriliğinde olan Büyük İnci Yıldızı New York'ta bir kadına satılmıştır ve bugün özel bir koleksiyonun bir parçasıdır.

(George Allan England, *The Flying Legion*, Chicago, 1920)

CENNET VADİSİ, ÖZGÜRÜLKE'nin başşehridir.

CENTRUM TERRAE [DÜNYANIN MERKEZİ], yeryüzü yüzeyinin dokuz yüz mil kadar aşağısında bir bölgedir. Buraya yüzeydeki göller vasıtasıyla girilir. Bilinen girişlerden biri MUMMELSEE'dendir, ama yılda kaç gün varsa o kadar göl girişi olduğu söylenir. Göllerden gelen bütün geçitler, Centrum Terrae'yi bir kraliçe arının kovanını yönetmesine çok benzer şekilde yöneten kralın sarayında birleşir. Uyrukları, ruhları da fani olan fani bir su perileri ırkıdır. Üç yüz yaşına kadar yaşar, öldürülemez, kendi kendilerine silinip giderler. Bu periler günah işleyemez, bu yüzden de Tanrı'nın gazabına uğramazlar. Hastalıktan tamamen muaftırlar.

Centrum Terrae'ye erişmeyi sağlayan göllerden her biri bir prens tarafından yönetilir; bu prensler, gölün bulunduğu ülkenin halkının giyindiği şekilde giyinirler, ancak yeryüzü hükümdarlarından normal olarak beklenen debdebe onlarda yoktur. Göller dört ana nedenle yaratılmıştır: su perilerine dünyaya açılan bir pencere sağlamak; dünyanın denizleriyle okyanuslarını demirlemek, tabir caizse, onları yerinde tutan çivi görevi görmek; bir su kaynağı ağı yaratmak; Tanrı'nın iradesinin ifadesi olmak. Bu göllerin içinde ve altında yaşayan perilerin işlevi ise dünyayı nemli tutmaktır.

Su perileri, henüz sertleşmemiş olan ve rafadan yumurtaya benzeyen incilerden güç alıp büyürler.

(Johann Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen, *Der abenteuerliche Simplicissimus Teutsch*, Nürnberg, 1668; Johann Hans Jakob Christoffel von Grimmelshausen, *Continuatio des Abentheurlichen Simplicissimi oder Schluss desselben*, Nürnberg, 1669)

CESSARES CUMHURİYETİ, Şili ile Arjantin'in arasında, And Dağları'nın batı yamacında, 43° ya da 44° güney enleminde bir ülkedir. Üç yanı dağlarla kaplıdır, dördüncüsünde ise bir nehir onun dışarıyla bağlantısını keser. İspanyollar ülkeye kabul edilmez, diğer ziyaretçiler de Cessares'in tam yerini açıklayan kişinin hain sayılıp idam edileceği konusunda uyarılır. Cumhuriyet on yedinci yüzyılda, rehberliğini sonradan ilk valileri olan Alphen diye birinin yaptığı yüz elli Hollandalı aileden oluşan bir grup tarafından kurulmuştu. Üç gemi dolusu –bir tanesi Macellan Geçidi'ni geçerken batmıştı– Hollandalı, yanlarında iki yüz kadar yetim, tohum, alet-edevat, hasat kötü olursa diye iki yıllık yiyecek, giysi, ilaç, etinden yararlanılacak ve çalıştırılacak hayvanlar, silah ve zanaat, sanat, bilim üzerine kitaplarla geldi. Yanlarında, oraya varır varmaz hemen meskenleri olsun diye on tane de prefabrik ev getirdiler; ikisi erkekler, dördü kadınlarla çocuklar, geri kalanı da malzemeler için.

Cessares'in başşehri Salem, ülkenin merkezinde bir milkarelik bir şehirdir; bereketli arazide kuruludur, içinden nehirden gelip caddeler boyunca akan kanallar geçer. Sokaklar bir mil uzunluğunda ve otuz yarda genişliğindedir. Evler temizdir, çok tertiplidir ve bir örnektir, her biri elli yarda genişliğinde, yüz yirmi dokuz yarda boyunda küçük bir bahçeyle çevrilidir ve hepsi iki katlıdır. Gölge yapmak ve havayı temiz tutmak için sokakların ortasına ağaçlar dikilmiştir. Salem'in dikkate değer yerleri Kütüphane, Doğal Tuhaflıklar Müzesi, Okullar ve çürüyen bedenlerin nahoşluğunu maskelemek için güzel kokulu otların ekildiği Mezarlık'tır.

Cessares'in kanunları basittir: bütün yurttaşlar kardeştir, bu nedenle de, devletin bakımını üstlendiği dullarla yetimler hariç, herkesin çalışması gerekir. Hiç kimse otuz hektardan fazla toprağa sahip olamaz. Şölen kanunen yasaktır. Hükümet, Senato'nun onayı olmaksızın yeni yasalar dikte edemez. Halkın seçtiği üç senatör vardır: en azından kırk yaşında olmalıdırlar ve ömür boyu hiz-

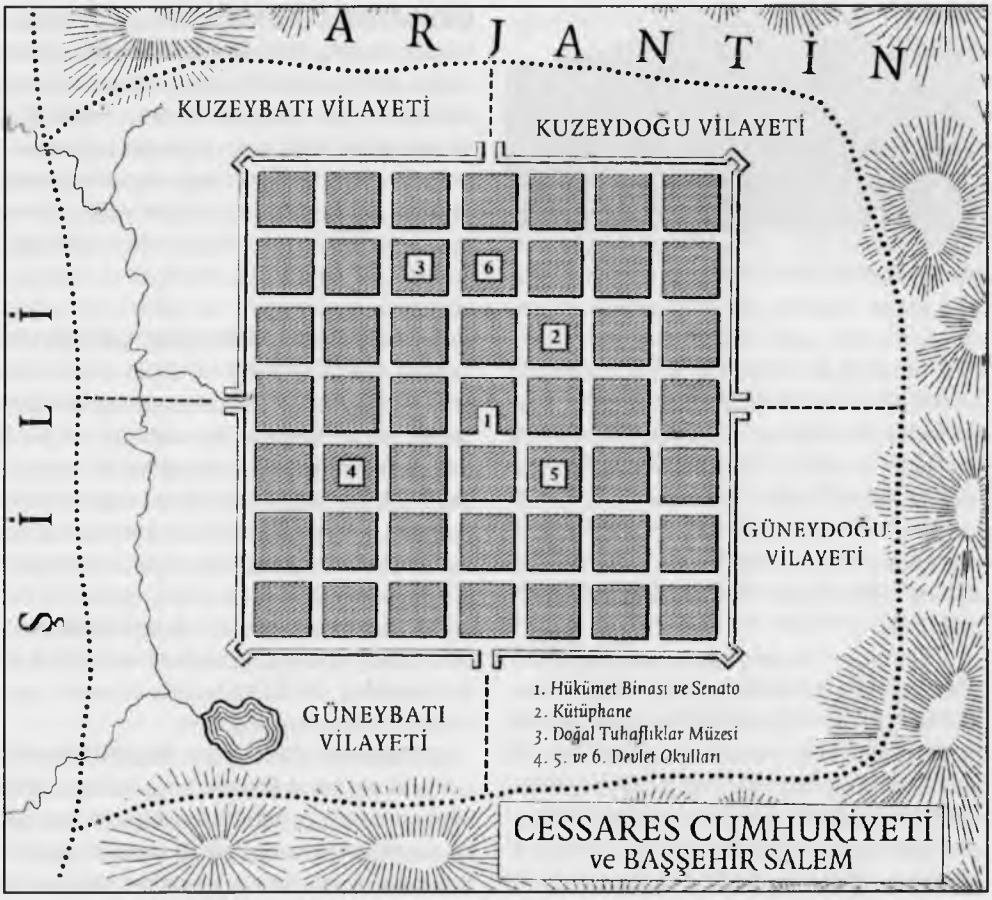

met vermek üzere seçilirler, ama hal ve gidişleri kötü olursa görevden alınabilirler. Yurttaş sayılmak için bir erkeğin en azından yirmi bir yaşında, Protestan ve evli olması gerekir. Hiçbir Katolik hükümette yer alamaz. İşkence yasaktır.

(James Burgh, *An Account of the First Settlement, Laws, Form of Government and Police of the Cessares: A People of South America, in nine Letters. From Mr. Vander Neck, one of the Senators of that Nation, to his friend in Holland, with Notes by the Editor*, Londra, 1764; Fray Diego de Ocaña, *Relacion del viaje a Chile, año de 1600, Supplement to Anales de la Universidad de Chile*, Santiago de Chile, ty)

CEVİZ ADALARI, Atlas Okyanusu'ndadır, SEBZE DENİZİ'nden pek uzak değildirler; burada yetişen bazı ağaçlar on beş ayaktan uzun muazzam cevizler verdiği için adalara bu ad verilmiştir. Sakinleri olan Karyonot'lar ("ceviz denizcileri"), cevizleri gemi olarak kullanır.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy)

CEZA SÖMÜRGESİ, her yandan çıplak ve yalçın kayalarla çevrili derin bir çukurluktan oluşan küçük kumluk bir vadideki büyük bir hapishanedir. Yerleşim bölgesine pek de uzak sayılmayacak mesafede bir nehir vardır; çok basamaklı bir merdiven, ziyaretçileri

nehirden yukarı doğru getiren gemiye gider. İklim tropiktir.

Yerleşimdeki evler birbirinin hemen hemen aynıdır. Komutanın karargâhı ve çayhane de dahil, çok harap durumdadırlar. En ilginç olanı, cezalandırma donanımının bulunduğu binadır. Bu donanım, toprağa derinlemesine gömülmüş bir düzenektir, zamanla popüler lakap denebilecek isimler takılmış üç parçadan oluşur. Alt kısmına "Yatak", üsttekine "Tasarımcı" denir, hareketli orta kısmın lakabı ise "Tırmık"tır. Ceza Sömürgesi'nin temel ilkesi birinin suçundan asla kuşku duymamak olduğu için, boş yalanlardan kaçınmak amacıyla mahkûmun ağzına bir tıkaç konur. Mahkûm, bir kat özel pamuktan yapılmış "Yatak"a, yüzükoyun, hemen hemen çıplak halde yatırılır. Elleri, ayakları ve boynu kayışlarla tutturulur. Mahkûm kayışla bağlanır bağlanmaz "Yatak" harekete geçer. "Yatak"ın hareketleri tıpı tıpına, hükmün fiilen infazına yarayan cihaz olan "Tırmık"ın hareketlerine denk düşer.

Bu hüküm, mahkûm tarafından bilinmez ve mahkûmun vücuduna "Tırmık"ın iğneleriyle yazılır. Çeşitli modeller halinde düzenlenmiş, iki tür iğne bulunur. Her uzun iğnenin yanında bir de kısa iğne vardır. Uzun iğneyle yazı yazılır, kısa iğne de yazı belirgin kalsın diye kanı temizleyip akıtmak için su püskürtür. Sonra kanla su, küçük huniler vasıtasıyla, hazır mezara giden bir ana boruya yönlendirilir. Hükmün uygulanışı rahat bambu koltuklarda oturan ziyaretçiler tarafından izlenebilsin diye, "Tırmık" camdan yapılmıştır.

Yazının mahkûmu hemen değil de, ancak on iki saatlik bir sürenin ardından öldürmesi gerektiği için, hükmü yazmak üzere basit bir kaligrafi seçilmemiştir. Göğüs civarında hükmün birçok kuyruklu hatla çizildiği dar bir kuşak vardır, vücudun geri kalanı, süslemelere ayrılmıştır. Pamuk ise kanamayı keser.

İlk altı saat boyunca iğneler gittikçe daha derine gömülerek yazarken, mahkûm sadece acı çeker. İki saat sonra, artık bağıracak mecali kalmadığı için, tıkaç çıkarılır. "Yatak"ın baş tarafından, elektrikle ısıtılan bir kaba biraz ılık pirinç lapası konur ki, mahkûm isterse diliyle yalayabildiği kadarını yesin. Kimsenin bu fırsatı kaçırdığı görülmemiştir. Ancak altıncı saat civarındadır ki, mahkûm bütün yeme arzusunu yitirir. Sessizleşir, gözlerinde bir aydınlanma parıltısı belirir. Görevliler bu anın duygularının insanı mahkûmla birlikte "Tırmık"ın altına girmeye teşvik edecek kadar yoğun olduğunu söylerler. O andan itibaren mahkûm dinliyormuş gibi dudaklarını büzer, yazıyı anlamaya başlar. Kuyruklu hat yüzünden, bir gözlemcinin yazıyı okuması zordur, ama mahkûm bunu yaraları vasıtasıyla çözer. Sonunda "Tırmık" onu boydan boya deşerek mezara, orada birikmiş kan, su ve pamuğun üzerine fırlatır. Böylelikle hüküm yerine getirilmiş olur, bir askerle bir subay da mahkûmu gömer.

(Franz Kafka, *In der Strafkolonie*, Leipzig, 1919)

CHALLENGER DÜZLÜĞÜ, İngiltere'de, Sussex'teki Hengist Down'da, F.R.S., M.D., D.Sc., vs. Profesör G.E. Challenger'ın on dokuzuncu yüzyılın son yıllarında, 21 Haziran Salı günü saat 11.30'da şaşırtıcı deneyini başardığı yerdir. En yakın istasyon, Londra'nın Victoria İstasyonu'ndan bir buçuk saat uzaklıkta olan Storrington istasyonudur.

Seyyah, Challenger Düzlüğü'ne gelince Profesör Challenger'ın Dünya gezegenine hasar vermekte yararlandığı şaftın kalıntılarını görürür – ki o deneyden beri herkesin bildiği gibi, Dünya biraz deniz kirpisini andıran, canlı bir hayvandır. Deney sonucunda, duyulmuş duyulacak en korkunç feryat, bütün Güney Kıyısı boyunca yankılanmış, ta Fransa'ya kadar ulaşmıştı. Keşif için gönderilen on dört kafes havaya atılmış, içlerinden biri Worthing Pier yakınlarında, bir ikincisi de Chicester'dan pek uzak olmayan bir noktada yere inmişti. Çok kesif ve mide bulandırıcı kokuya sahip melas gibi bir madde

–Berlin'den Profesör Dreisinger'a göre, kokarcanınkine benzer koruyucu bir salgı– havaya fışkırarak bir uçağı pisliğe gömdü. Yeryüzündeki her yanardağ, kızgınlığını dile getirdi: İzlanda'da Hecla, İtalya'da Vezüv ve Etna (bunun sonucunda İtalyan mahkemeleri Profesör Challenger'ı, bağları mahvettiği için yarım milyon liretlik tazminata mahkûm etti), Meksika ve Orta Amerika'nın yanardağlarıyla, doğu Akdeniz'in bütün yanardağları. Bu deney asla tekrarlanmadı.

(Sir Arthur Conan Doyle, *When the World Screamed*, Londra, 1892)

CHANA, Hint Okyanusu'nda, Hindistan kıyıları yakınlarında bir adadır; halkı, vaktiyle büyük limanıyla iftihar ederdi, ama şimdi deniz limanı sular altında bırakmıştır. Derler ki, bir vakitler Chana Kralı öyle güçlüymüş ki, İskender'e savaş açmış. Bugün Chana yalnızca geniş dinsel inanç yelpazesiyle dikkati çeker. Chana'lılar sabah gördükleri ilk şeye taparlar, bu da adada dinlerin hızla birbirini izlemesinin getirdiği büyük bir kafa karışıklığına yol açar; taptıkları şeylerin putlarını yaptıkları için de, her gün birçok yeni put inşa edilir. Bir sürü batıl inançları vardır. Örneğin, sabahları bir tavşan, domuz ya da kuzgun görmek şanssızlık sayılır. Bir ordunun önünde avını yakalayan bir atmaca ise, ender görülür ve hayra alamettir.

Chana'da çok sayıda aslan ve bekçi köpekleriyle yan yana avlanan köpek kadar büyük sıçanlar vardır. Ölüler gömülmez, aşırı sıcakta çürümeye bırakılır.

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357)

CHANA'dan iptal edilmiş bir put.

CHANEPH ADASI ya da **RİYAKÂRLIK ADASI**, dişisi erkeği, genci yaşlısıyla, her tür riyakârın yaşadığı bir yerdir. İstisnasız hepsi münzevi, mırıl mırıl konuşan azizden farksız tipler ve bağnaz kişilerdir ama, seyyahların adanın kadınlarıyla riyakârca küçük bir eğlence yaşama ihtimalinin yüksek olduğu söylenir.

Chaneph halkı yoksuldur, geçen seyyahların onlara verdiği bağışlarla yaşarlar. Ama, adanın yeri bilinmediği için, seyyah sayısı hem azdır, hem de seyrek uğrarlar.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

CHARİOT, CAMELOT'lu Kral Arthur'un kız kardeşi olan efsuncu Morgan le Fay'in şatolarından biridir. Vahşi Orman'ın neredeyse içine girilmez nitelikteki ağaçlıklarının biraz kuzeyinde kalır. Şato, çocuklar efsuncunun eline düşsün diye, yenebilir maddelerden yapılmıştır. Yağ gibi parlayan bir süt gölünden yükselir. Asma köprü, içine inek tüyleri saçılmış yağdan yapılmıştır, mide bulandıran tatlılıkta bir kokusu vardır. Bu büyülü şatoya yalnızca çocuklar girer, ama bir sefe-

rinde kötü kalpli Morgan'ın yaptığı bir büyüyle, Launcelot da buraya hapsedilmiştir.

(T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

CHELİ, Akdeniz'de, ENNASİN ADASI'nın kuzeydoğusunda büyük, bereketli ve zengin bir adadır. **İLTİFATLAR ADASI** olarak da bilinen Cheli, Kral Panigon ya da diğer adıyla Herkese-her-şey tarafından yönetilir.

Saray, özenli görgü kuralları ve iltifatlarıyla tanınır. Örneğin, kralın, çocuklarının ve saraylıların ziyaretçileri karşılamak için limana inmesi âdettendir. Bütün ziyaretçilerin şatoya girerken kraliçeyi, kızlarını ve maiyetini öpmesi beklenir.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

CHELM, muhtemelen eski SSCB'de bulunan, adı biraz kötüye çıkmış bir Yahudi kentidir. Kimi yetkililer burasının Doğu Polonya'da, artık hiç bağlantısının kalmadığı bir kentten türediğini söyler. Chelm'in sakinleri benzersiz akıl yürütme sistemleriyle tanınır; bu sistem gerçekliğin saf mantığa müdahale etmesine izin vermez.

Seyyahlar Chelm'in görkemli Belediye Binası'nı ziyaret etmelidir – penceresiz inşa edilmiş bir yapıdır. Kent sakinleri, ışık yokluğunu telafi etmek için Bina'ya kovalar dolusu gün ışığı getirmişler, ne var ki bunun içerideki karanlık üzerinde pek etkisi olmamıştır. Chelm'in merkezinin, ona bakarsanız dünyanın da merkezinin, aynı zamanda birkaç yerde olduğunu bilmek faydalı olabilir. Sakinlere göre bunun nedeni, merkez olarak neresi seçilirse seçilsin, oraya başka herhangi bir yerden ulaşılabilir, bunun böyle olmadığını iddia etmek de beyhudedir. Seyyahlar, insanların sokaklarda yürüdüğünü, buna karşılık atlarla arabaların kaldırımdan gittiğini görünce şaşırmamalı, çünkü nereden baksanız, sokak geniştir, kaldırımsa dar; kentin sakinleri de bir insanın bir at ya da arabadan daha önemli olduğuna, bu nedenle de daha geniş olan yolu kullanması gerektiğine inanır.

Chelm sakinlerinin bir tavuğu bir horozdan ayırabilmek için kolay ve şaşmaz bir yöntemleri vardır. Önüne bir parça ekmek atarlar. Ekmeğin arkasından koşan erkekse horozdur, dişiyse tavuk.

(Samuel Tenenbaum, *The Wise Men of Chelm*, New York, 1965)

CHİAOHU TAPINAĞI, batı Çin'dedir; ziyaretçiler burada, üzerinde ufak bir açıklık bulunan yeşim taşından güzel bir yastığa hayran kalabilir. Eğer bir erkek ziyaretçi iyi bir evlilik yapmayı talep ederse, rahip ondan yastığa girmesini ister. Ziyaretçi açıklıktan sürünerek geçince, kırmızı pavyonlar ve nefis malikâneler görecektir. Yüksek rütbeli bir subay, kızını onunla evlendirmek isteyecek, kız ona sekiz çocuk doğuracak, bütün oğulları İmparatorluk Sekreteri olacaktır. Ziyaretçi orada, düşünmeyi aklına bile getirmeden onlarca yıl kalacaktır. Bir gün, ansızın, sanki bir rüyadan uyanır gibi, kendini yeniden yastığın yanında bulacaktır. Uzun süre yas tutacaktır.

(Anonim, *Tai-Ping Geographical Record*, İS 981)

CHİCHEN İTZA, UXAL'ın başşehridir.

CHİNG PEH, bkz. MARBOTİKİN DULDA.

CHİTA, Karayipler'de bir adadır, Küçük Antil Adaları'ndan biridir. 1940'lı yıllarda *Angedu-Nord* tarafından keşfedilmiş olan adaya, keşif seferinin düzenleyicisinin Kübalı metresinin adı verilmişti. Seyahatlerinin amacı,

Brötanya'da Pont-Aven'deki bir kitapçı dükkânında bulunmuş bir belgede tarif edilen korsan Edward Lou'nun hazinesini bulmaktı. Ada alçaktır ve hoştur, çok yeşildir, üzerinde birkaç mor tepe ve kırmızı toprak şeritleri vardır, insanda yamalıymış duygusu uyandırır. Burada hiç böcek ya da kuş yoktur, ama herhalde bu adaya özgü, biraz dev bir yeşil salataya benzeyen bir ağaç türü vardır.

Chita'yı, kolu bacağı kopmuş birkaç adamı gözlem konusu olarak muhafaza eden Çinli bir cellat yönetir, ziyaretçilerin son derece dikkatli olması tavsiye olunur.

(Pierre-Mac Orlan, *Le Chant de l'equipage*, Paris, 1949)

CHRİSTİANOPOLİS, CAPHAR SALAMA Adası'nda bir şehirdir. Adı verilmemiş bir ülkeden sürgün edilmiş olan biri tarafından kurulmuştur. Dilenciler, şarlatan hekimler, fazlaca boş vakitleri olan sahne oyuncuları, burnunu herkesin işine sokanlar, fanatikler, kimya bilimini mahveden iksirciler ve Gülhaççılar içeri alınmaz. Christianopolis, uzunluğu yedi yüz ayak kadar olan, dört kule ve muazzam bir surla tahkim edilmiş bir meydandan oluşur. Şehrin içinde Christianopolis'in gücünü artıran sekiz kule daha vardır. Merkeze yakın daha küçük on altı kuleyse, zaptedilmesi imkânsız olan hisarı çevreler. Şehrin düzeni icabı, halkın kullanımına açık tek bir sokak, iki tane kesintisiz bina sırası ve bir pazar yeri mevcuttur. Ayrıca, yüz ayak kadar bir çapı olan daire şeklinde bir tapınak da vardır. Bütün binalar üç katlıdır, hepsine halkın kullanımına açık balkonlardan ulaşılır, bu balkonlar pişmiş taştan yapılmış ve ateş geçirmez duvarlarla birbirinden ayrılmıştır. Bütün şehirde bol miktarda pınar ve akan su ile temiz hava ve havalandırma sistemi vardır. Surların dışındaki hendek balık doludur ki, barış zamanında da bir amaca hizmet etsin. Açık ve başka şekilde kullanılmayan alanlarda, yabanıl hayvanlar yaşar.

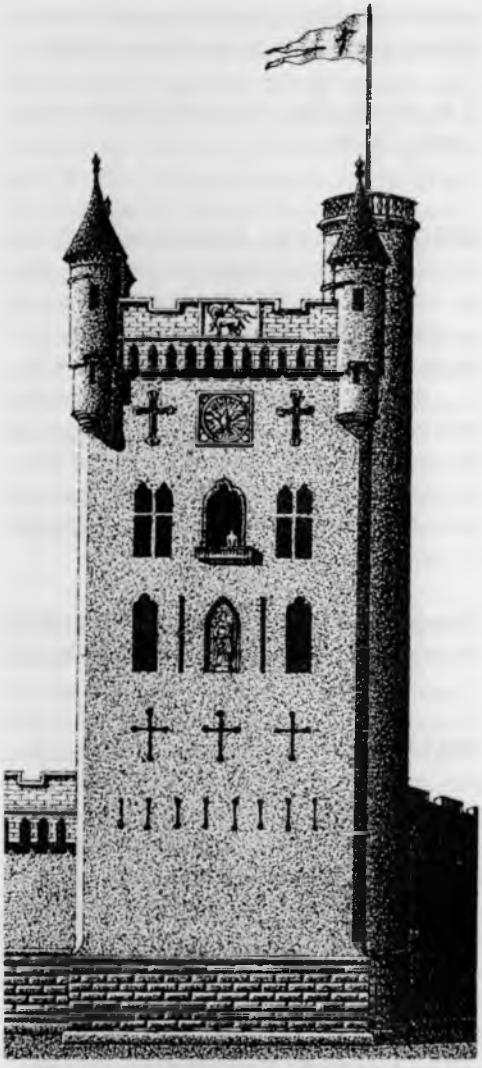

CHRİSTİANOPOLİS şehrinin güneydoğu kulesi.

Bütün şehir üç bölgeye ayrılmıştır: biri yiyecek sağlamak için, biri talim ve egzersiz için, biri de güzellik için. Birinci bölüm –Çiftlik Semti adı verilir– doğudadır; tarım ve hayvancılık için halka açık iki depodan oluşur, bir de depolara bitişik yedi değirmen ve fırın vardır. Ateşle yapılmış eşyalar hariç her şey, bu bölümde üretilir: kâğıt, kiriş, şarap vs. Kuzeyde bir bölge mezbahalara ayrılmıştır, batıdaki bir bölge de metaller ve mi-

neraller için demirhanedir. Şehrin en dikkate değer binaları, Tapınak ile Kütüphane'dir. Tapınak'ın çevresi 316 ayaktır, yetmiş ayak yükseklıktedir. Toplantıların yapıldığı yarısında oturacak yerler kayaya, her kulağın konuşmacının sesinden eşit uzaklıkta olmasını sağlayacak biçimde oyulmuştur. Diğer yarıyı işgal eden sahnede her üç ayda bir kutsal komediler sergilenir. Tek süsleme, çok sayıdaki pencereden iki tanesi arasına yerleştirilmiş olan çarmıha gerilmiş bir İsa'dır. Kütüphane, dünyanın en eksiksiz kütüphanelerinden biridir: insanların kaybettiğini sandığı her cilt burada mevcuttur ve yeryüzündeki her dil burada tam olarak temsil edilir. Evler özel mülk değildir, hükümet tarafından bireylere bağışlanır ve devredilir. Her evin üç odası ve evin reisinin sorumlu olduğu tek bir kapısı vardır. Bu kapı, halkın kullanımına açık balkona, oradan da kulelere ya da helezoni bir merdivene açılır. Her binanın arka tarafında bir bahçe vardır. Binaların, cam ve tahtadan olmak üzere çifte pencereleri vardır. Mobilyalar seyrektir.

Christianopolis'te dört yüz kişi yaşar. Bütün ağır işi erkekler görür ama bu onların tatlı huylarını değiştirmez, vahşice ve terbiyesizce davranmazlar. Kadınlar dikiş dikmeyi, yün eğirmeyi, nakış yapmayı, dokumayı öğrenir ve Christianopolis'te hiçbir kadın ev işi yapmaktan utanmaz. Kilisede ve meclis binasında kadınların sesi duyulmaz. Christianopolis'in askerleri açgözlü değildir, ılımlıdırlar, tertemiz yıkanmıştırlar. Her yurttaşın kamu görevleri aynıdır: düşmanları kollamak, şehir surlarında nöbet tutmak, tahıl ve üzüm hasadı yapmak, yol yapımında çalışmak, bina inşa etmek, lağımları boşaltmak ve fabrikalarda yardımcı olmak. Okulda dilbilgisi, hitabet, çeşitli diller, mantık, metafizik, teosofi, aritmetik, geometri, mistik sayılar, müzik, astronomi, astroloji, doğal bilim, tarih, Kilise tarihi, etik, teoloji, tıp ve hukuk ilmi okurlar. Bütün şehir sakinleri Hıristiyandır. Başrahip bir Katolik piskoposu değildir ve evlidir. Her gün üç dua edilir: sabah, öğlen, akşam. Kimse bu dualara gelmezlik edemez. Yemekler özel yenir, ama bütün yiyecekler halka açık dükkânlardan alınır. Christianopolis'te para yoktur, herkes kendi ihtiyacı kadar alır. Christianopolis halkı ölüme, uygun bir ceza gözüyle bakmaz: kusurlar düzeltilir, o kadar. Çünkü "Herkes bir adamı yok edebilir, ama sadece en iyi olan onu adam edebilir" derler. Unvan ya da kan silsilesine hiç değer verilmez. Christianopolis, her biri büyük kulelerden birinde yaşayan sekiz adam tarafından yönetilir. Caphar Salama'nın küçük kulelerine dağılmış, onlara tabi sekiz kişi daha vardır. Christianopolis'te herkes mutludur.

(Johann Valentin Andreae, *Reipublicae Christianapolitanae descriptio*, Amsterdam, 1619)

CİACOS TAKIMADALARI, bkz. YAMYAM ADASI.

CİBOLA ya da **DONMUŞ ATEŞ ŞEHRİ,** QUİVERA'nın başşehridir.

CİĞER-SOĞAN, SARIŞALLIGAM ÜLKESİ'nin en önemli şehri ve başşehridir. Demiryoluyla ulaşılabilir, tren seferlerini de tüm ülkenin en hızlı uzun mesafe treni olan Altın Başak Limited gerçekleştirir. Şehir, tatlı eğimlerle yükselip alçalan kırlarda ve ülkenin tarım hayatının göbeğinde bulunur.

Şehrin en tanınmış sakinlerinden biri, Ana Cadde'deki postanenin dışında akordeonunu çalarken görülebilecek olan Patates Suratlı Kör Adam'dır. Çevresinde para toplamak için farklı farklı kaplar vardır. Teneke maşrapa topçuların on ayaklık mesafeden parayı fırlatması içindir; içine en fazla bozuk para atan en şanslı sayılır. Dibi delik tahta kupa, yoksullar için kullanılır; böylece hem köre bir beş kuruş verme zevkini tadar, hem de paralarını geri alabilirler. Kör Adam bir bulaşık tasıyla bir banyo leğeni arasında

oturur, birisinin postaneden bütün parasını çekip ona vereceğini umar. Patates Suratlı Kör Adam, şehrin en ünlü hikâye anlatıcılarından biridir.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

CİNİSTAN, EL HADD'in kuzeyinde esrarengiz bir yerdir. Aşırı derecede uzak ve ulaşılması çok zor olan bu ülkeyi çok az insan ziyaret edebilmiştir; buranın çevresi CEBELULLAH'a kadar uzanan volkanlarla çevrilidir. Cinistan'ın ötesinde, gerçek dünya cennetini çevreleyen dağların uzandığı söylenir.

Ülke hakkında, Mir adı verilen hükümdarının her zaman, ARDİSTAN'lı otoriter ve despot krallar tarafından kendisine meydan okunduğunda dahi, barış yanlısı olduğu dışında çok az şey bilinir. Ardistan Cinistan'a savaş ilan ettiğinde, kaynağını bu ülkeden alıp El Hadd'e geçen Suhl Nehri'nin kuruduğu, ya da bazı tarihçilerin iddiasına göre yönünü değiştirip, cennete geri döndüğü söylenir. Tüm bölgede barış sağlanana dek de nehir yeniden akmamıştır. Cinistan Mir'i, kuraklığın hüküm sürdüğü uzun, susuz yıllar boyunca ÇOBANİSTAN çölüne dönüşen yerde ve USULİSTAN sınırında barışa hizmet edenler için hayati önem taşıyan gizli su kaynaklarını korumayı sürdürdü. Yüz yılda bir, USULA kadar uzakta yaşayanlar dahi, Cinistan yakınında patlayan volkanların ırak ışıklarını seyredip durdu. Bu patlamaların, barışı arayanlar için cennet kapılarının açıldığını simgelediği söylenir.

Cinistan'da –AYNA ÜLKESİ'nde de olduğu gibi– isimler her zaman aslına sadık ve sahibinin doğasını, uğraşını ve hatta mesleğini büyük bir kesinlikle belirten adlardır. Örneğin, adının anlamı "erdemin kölesi" olan Abdü'l-Fadl isimli bir adam tüm yaşamını hayırsever ve merhametli olmaya adamıştır; aynı şekilde, kızı Merh-Meh, yani "merhamet" de. Sadece Mir'in kendisine ait herhangi bir kişisel adı yoktur. Onun –Emir'in kısaltılmış şekli olan– unvanı sadece "Efendi" anlamına gelir ki, bu da onun karakterini ve işlevini tam anlamıyla ifade eder.

Cinistan halkının ant içtiklerinde yüzlerini örtmek gibi bir gelenekleri vardır ve yeminlerini yerine getirene dek de yüzlerini açmazlar.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir Von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

CİNLER ÜLKESİ, bkz. VAK VAK ADALARI.

CİRİTH GORGOR, ayrıca **DEHŞET GEÇİDİ** diye de bilinir; Güney ORTA DÜNYA'da MORDOR ülkesine giden büyük geçittir. Geçit, iki sıradağın, ERED LİTHUİ ile Ephel Dúath'ın birleşmesiyle meydana gelen büyük kayalıklardan geçer. Girişinde bitkisiz iki kara, dik tepe yükselir. Geçide yaklaşan üç yol vardır: biri DAGORLAD'dan, biri İTHİLİEN'den gelir, üçüncüsüyse Ered Lithui boyunca uzanır.

İkinci Çağ'ın sonunda Son İttifak tarafından yenilgiye uğratılan Mordor'un Karanlık Lordu Sauron'un dönüşüne karşı tepeleri korumak için kuleler dikilmişti. Üçüncü Çağ'da Sauron döndü ve kuleler, Mordor'un dişleri, onun karakolları oldu. Sauron geçidin sarp kayaları arasında taştan bir kale duvarı inşa ettirdi. Buraya Morannon, Mordor Kapısı dendi. Duvardaki kapı, muazzam bir demir yapıydı. Devriyeler sürekli olarak surun mazgallı siperlerinde dolaşır, ikiz kulelerin yüksekliklerinde kırmızı ışıklar yanardı.

ÖLÜ BATAKLIKLAR'a kadar uzanan metruk kara bir toprak olan Morannon'dan önceki ova, Sauron ile Batı Ordusu arasında, 24-25 Mart, 3019 Üçüncü Çağ'da yapılan son muharebenin yeriydi. Ordu MİNAS TİRİTH'ten çıktı ve Morannon'dan önce uzanan birçok çukurla tümseğin arasında kamp yaptı. Sauron'un gücüne meydan okunmuştu ama elçisi, müttefikleri tahrik etmek için

Barad-dúr Kulesi'nden çıktı. Yanında, Tek Güç Yüzüğü'nü ebediyen yok etmek üzere Mordor'un içindeki Kıyamet Çatlağı'na atmakla görevlendirilmiş hobbit Frodo'nun giysilerini taşıyordu.

Frodo'nun, CİRİTH UNGOL'da ondan alınmış olan giysilerini görmek, müttefikleri hiç umut kalmadığı ve Sauron'un gücünün asla alt edilemeyeceği konusunda ikna etti. Sauron'un elçisi teslim olmalarının kabul edilmesi için koşulan şartları bildirdi, ama müttefikler şartları reddetti ve Sauron'un askerleri Morannon'dan dalgalar halinde geçip Batı ordusunu tamamen kuşatırken, GONDOR, ROHAN ve Dol Amroth bayrakları dalgalandırıldı; Sauron'un ordusu onlarınkinin on katıydı. Orklara, trollere ve Sauron'un insan müttefiklerine karşı büyük muharebe başladı.

Tam muharebe kaybedilmiş gibi görünürken, Dişler'in ve Morannon'un kendisinin yerle bir olduğu duyuldu, Yüzük yok edilmiş, Sauron'un hükmü sona ermişti. Dünya sallandı, sanki dev bir el her şeyi örtmeye çalışıyormuş gibi, büyük bir gölge göğü kapladı. Gölge rüzgârla sürüklenirken, ortalığa tam bir sessizlik çöktü. Mordor'un yaratıkları çıldırdı, orklarla troller birbirini öldürmeye koyuldu. İnsanların çoğu düştü ya da teslim oldu ama kimileri sonuna kadar savaştı; Batı'dan öylesine nefret ediyorlardı.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

CİRİTH UNGOL, MORDOR'un batı yanını koruyan ve GÖLGE DAĞLARI ya da Ephel Dúath denen sıradağları aşan geçittir. Buraya, MİNAS MORGUL'dan doğu yolunu izleyerek ulaşılır. Yolun yanında bulunan taş duvardaki bir yarıktan, vadinin yanına tırmanan bir patikaya ulaşılabilir; bu patika da Cirith Ungol Merdivenleri'ne gider.

Geçidin kendisine ise iki merdiven uzanır: Çok belirgin Düz Merdiven –dar basamaklardan oluşan ve neredeyse el merdiveni basamakları kadar dik basamakları olan bir merdivendir– dağın içinden geçen uzun karanlık bir geçide varır. Bu geçit de sonunda, İMLAD MORGUL'un tepesinde, boğazın üstünde yüksek bir sergene çıkar. Esneyen uçurumların yanından geçerek, dağın cephesinden yılan gibi kıvrılarak uzanır; ve sonunda üst yamaçlardan geçen bir ayrığı izleyen geçide varır. Geçidin kendisi bu patikanın doruğundadır – en yüksek sırttaki bir ayrıktır, Cirith Ungol Kulesi tarafından korunur.

Büyük gözcü kulesi taşlık bir vadidedir, muazzam bir duvar gibi yükselir. Kulenin öbür yanına ulaşmak için, SHELOB'UN İNİ diye bilinen mağaralar ve tünellerden geçmek gerekir. Öbür yanda toprak bir dizi yar halinde, MORGAİ denen çentikli uca doğru iner. Ateş Dağı ORODRUİN'deki ateşlerin kızıl pırıltısı, buradan görülebilir. Kule kapısından aşağı, GORGOROTH Vadisi'ne bir yol iner. Ana kapı doğu tarafındadır, ama Shelob'un İni'ne bağlanan ve Alt Kapı denen bir yeraltı girişi de vardır.

Kulenin kendisi sırtını dağa vermiş, bir kaya sergeninde üç muazzam kat halinde inşa edilmiştir. En alt katta, bir burç duvarının çevrelediği küçük bir avlu vardır. İçeride pek çok basamaktan oluşan merdiven, üçüncü katın boydan boya yirmi ayak kadar olan ve küçük bir kubbeyle örtülü düz çatısına çıkar. Kubbenin gerisinde, büyük bir taret tepelerden yükseğe uzanır. Kule vaktiyle Nöbetçiler –tahta oturmuş iki büyük taş figür– tarafından korunuyordu. Her birinin birbirine bitişmiş üç gövdesi ve Mordor'un hem içinden hem dışından yaklaşan herkesi gözleyen üç başı vardı. Akbabaların hatlarına ve pençemsi büyük ellere sahiptiler. Nöbetçiler yok edilmiştir.

Ana kapının konumu, kulenin aslında insanların Mordor'a girmesini değil de oradan çıkmasını önlemek için yapıldığını ima eder. Bir zamanlar CİRİTH GORGOR'un önünde duran kuleler gibi, bu da GONDOR halkı tarafından İkinci Çağ'ın sonunda Karanlıklar Efendisi Sauron Son İttifak tarafın-

dan yenilgiye uğratıldığında Mordor'u gözlemek için inşa edilmişti. Sauron yeniden güçlenince, kulenin kullanımı onu inşa edenlerin aleyhine döndü; tıpkı bu bölgedeki birçok savunma ürünü gibi. Sauron Mordor'da korkuyu kullanarak hükmederken, herhangi birinin oradan ayrılmasına karşı kontrol görevi görmeye başladı. Onun hükmü altında, kuleyi orklar korudu ve Nöbetçiler'in içine kötü ruhlar yerleşti.

Frodo ve Sam'in 3019 Üçüncü Çağ'da Güç Yüzüğü'nü Hüküm Dağı'nın ateşlerinde yok etmek üzere çıktıkları yolculukta izledikleri çetin güzergâh buydu. Onlara, bir vakitler Yüzük'e sahip olmuş ve onu geri almayı şiddetle arzulayan Gollum rehberlik ediyordu. Yol seçimi, hem daha iyi korunmuş girişlerden kaçınma gereğinden, hem de Gollum'un Yüzük taşıyıcılarını dev örümceklerin sonuncusu olan Shelob'a götürerek Yüzük'e yeniden sahip olma umudundan kaynaklanmıştır. Gollum başaramadı, Yüzük başarıyla yok edildi – onunla birlikte Sauron'un karanlık gücü de.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers, Londra*, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

CİTÉ DES DAMES, bkz. İFFETLİ HANIMLAR ŞEHRİ.

CİTTABELLA, muhtemelen Orta Avrupa'da, yeri meçhul bir şehirdir. Cittabella, "Delikler Şehri" diye de bilinir. Şehrin üzerine inşa edildiği arazi gerçekten de benzersiz olmalı; başka herhangi bir şehrinkinden farklı olmakla kalmaz, tam olarak ne bir gravyer peyniriyle, ne de –delikleri düzenli olmadığından– bir petekle mukayese edilebilir.

Cittabella'yı ziyaret edenler önce şehrin garip topografisine, yani çeşitli delik sınıflarına aşina hale getirilmeli. En sık rastlanan ve en az endişe verici olan delikler, sıradan bir tencere boyunda olanlardır. Yuvarlaktırlar ve alttaki daha yumuşak koyu kahverengi toprak tabakasının üstüne yayılmış olan patlıcan rengindeki üst tabakanın aniden çökmesi nedeniyle oluşmuş tırtıklı kenarları vardır. "Tencere"nin içi kaba ve pürüzlüdür. Dibinde, üzerine bastıkça çatırdayan ve ufalanan küçük toprak ve çakıl taşı öbekleri vardır. Yağmur yağınca delikler küçük çamurlu su birikintileri halini alır, talihsiz bir kelebeği zavallı ölü kanatçıklarıyla çamurda yatarken bulmak da ender rastlanan bir şey değildir. Cittabella sakinleri ya ayaklarıyla dosdoğru deliklerin içine basarak sallapati bir yürüyüş tuttururlar ya da pürüzlü kenarları ufalamamak için dikkatli, büyük adımlar atarlar. Çocuklar deliklerin üstünden atlamaktan çok hoşlanır.

Tehlike sıralamasında alttan ikinci sırada, birkaç evi rahatlıkla yutabilecek bazı muazzam ve derin delikler vardır. Ziyaretçi bunların dibinde yağmurdan sonra biriken ve hiçbir zaman tamamıyla yok olmayan suda kurbağa kolonilerinin yaşadığını, ayrıca birkaç nilüfer ve kamış da bulunduğunu görecektir. Bu deliklerin kenarları çikolata rengi ve yuvarlaktır. Ziyaretçilere içlerine düşmemeleri salık verilir, yoksa kurbağalar ürker, ekolojik denge de altüst olur.

Bir sonraki kategoriye giren delikler, öncekilerden daha küçüktür ve evvelki gün ortadan ikiye bölünmüş dev elmalar, armutlar ya da portakallar biçimindedir. Onları tarif ederken bu ayrıntı önemlidir, çünkü önceden kesildiği için meyvenin kenarları büzülme ve buruşma eğilimi gösterir, tıpkı bu özel tür deliklerin kenarları gibi. En iyisi, insanın topuklarını duvara, deliğin iç kısmındaki birçok beyazımsı taşın hemen üzerine gömerek inmesidir. Cittabella sakinleri, bu egzersizin baldır adaleleri için mükemmel olduğunu söyler, jimnastik hocaları da çoğu kez çocuklarını deliklerin yanlarından inip çıkarak egzersiz yapmaya götürür.

Son gruptaki delikler ise, neredeyse görünmez oldukları halde, en tehlikelileridir. Bu hain delikler, bir iğnenin bile sığmayacağı kadar küçük görünür. Ne müthiş bir yanıl-

gı! Bir seyyah bunların yakınına bile gelse, çevredeki bütün toprak ufalanarak deliğin derinliklerine doğru dökülür; sekiz ya da daha fazla atın çektiği koca arabaların bu beklenmedik çukurun içine düşüp ebediyen kaybolmaları sıkça görülen bir durumdur. Bu delik kategorisi Cittabella sakinlerinin canını çok sıkar, çünkü pek hoşlandıkları resmigeçitlerle törenleri ikide bir yarıda keser.

Çok daha az rastlanan ama özellikle insanın ayakları için tehlikeli olan tamamen farklı bir delik sınıfı da, derinliği çok az olanlardır. Onlara basan kişi, paçayı kurtarmanın hemen hemen imkânsız olduğunu görecektir. Bir tür panjurla örtülmüş gibi görünen ve yüzeylerinde ince zikzak bir açıklık bulunan delikler de vardır: bunlardan birine düşen kişi, sanki öfkeli bir kadının eli onları tutup sert bir hamleyle içeri çekmiş gibi, panjurun başının üstüne kapandığını görür.

Cittabella halkı kendilerine özgü yürüyüşleriyle tanınır; her zaman sanki bir şey arıyormuş gibi yürürler. Bunun çeşitli nedenleri vardır: ya kendilerini şehrin aşina olmadıkları deliklere sahip bir semtinde bulmuşlardır; ya birkaç gün önce ortadan kaybolmuşa benzeyen, taşradan yeni gelmiş bir kuzeni (daha çok, endişeli aileleri tatmin etmek için) arıyorlardır; ya da arabacı yine arabasıyla atlarını kaybetmiştir. Sonuncu durumda, arayışa mümkün mertebe kısa zamanda son vermek en iyisidir, çünkü bu çaba nadiren başarıyla sonuçlanır.

(Lia Wainstein, *Viaggio in Drimonia*, Milano, 1965)

CİUDAD, bkz. İSLA.

CLİO, bkz. OCEANA (1).

COCAİGNE, Gölün Hanımı diye bilinen, güneşin kızı olduğu ve ayla akrabalığı bulunduğu söylenen Anaitis'in diyarı SARGYLL'in ötesindeki bir adadır. Gölün Hanımı'nın görevi saptırmak, vazgeçirmek ve yolundan döndürmektir. Çok seyahat eder, dünya nimetlerinden elini eteğini çekmiş kişileri, azizlik mertebesine götüren ruhsal yoldan döndürmekle özellikle ilgilenir. CAMELOT'lu Arthur'a kılıcını veren ve karısı Guinevere'in Sir Launcelot'a âşık olmasına sebep olan odur.

Adanın kıyısında kimse yaşamaz, içerlerdeki tek şehir de kurşuni renkli yüksek bir surla çevrilidir. Ziyaretçiler içeri girebilmek için kapıya bir ya da iki kere vurmalıdır. Cümle kapısına ilk gelenler Âdem ile Havva'ydı, şimdi kapı tokmağında suretleri vardır. Şehre en sık uğrayanlar, buraya Anaitis'i ziyaret etmek için gelen yarı insan yarı hayvan yaratıklardır.

Şehrin içinde Kraliyet Sarayı, tanıma gelmez yaratıkların bulunabileceği, loş şekilde ışıklandırılmış bir parkla çevrilidir. Dar bir patika, çok sayıda kubbe ve kulelerin altında bulunan, sarı mermerden bir avluya gider. Avludaki tek süs, otuz dört kollu ve on kafalı bir tanrı heykelidir. Bir kadını okşarken boş elleriyle de bir ikincisini tutmakla fevkalade meşgul görünür. Erotik oyuncaklar ve sembollerle tıklım tıklım dolu saraydaki en muhteşem oda, kütüphanedir. Duvarlara Kyrene'nin on iki Asan'ı boyanmıştır, tavanda bir kadının yay gibi eğilmiş vücudunun freskosu vardır; ayak parmakları doğudaki kornişe, el parmaklarının ucu da batıdakine değer. Kütüphane insanın zevk adına icat ettiği her şeyin kaydını, aynı zamanda Astyanassa, Elephantisis ve Satades'in ender elyazmalarını içerir. Ayrıca kütüphanede bir Dionysos formülleri koleksiyonu, bir erotik duruşlar haritası ve çok değer verilen iki eser de görülebilir: *Hazzın Merkezinin Nakaratı ile Otuz İki Haz*, gerçekten eşsiz ciltlerdir.

Bu ada krallığında sadece bir yasa vardır: "Sana iyi görüneni yap." Cocaigne'de asla herhangi bir değişiklik olmaz ve hayat bitmez tükenmez bir tuhaf zevkler selidir. Pişmanlık diye bir şey yoktur. Ağaçlar daima çiçek açmış haldedir ve kuşlar hep bir ağızdan hiç bitmeyen bir akşam şarkısı

söyler. Efsaneye göre, zaman burada yılın en hoş mevsiminin en zevkli gününde uyuyakalmıştır ve sarayda küçük mavi bir odada saklanan kristal bir kum saatinde görülebilir. Eğer kum saatinden alınan kuma iç içe geçmiş iki üçgen çizilirse, buharlar yükselerek ırak yerlerin görüntülerini oluşturur.

Cocaigne'e konuk olanlar, duvarlarda bakır plakaların olduğu beyaz bir odaya alınır. Burada, onlara dilleri, el tırnakları, saçları ve meme uçlarıyla şaşırtıcı okşamalar sunan dört kız tarafından yıkanırlar. Sonra dört ayrı yağla yağlanır ve giydirilirler, bunun ardından da kendilerine adanın tipik yiyecekleri sunulur: yumurta, arpa tanesi, üçgen şeklinde kırmızı yapraklar ve nar ile balla karışmış şarap.

(James Branch Cabell, *Jurgen. A Comedy of Justice*, New York, 1919)

COCKAİGNE, yeri meçhul bir ülkedir, bazen CUCCAGNA ya da BENGODİ'yle karıştırılır. Cockaigne, pişirilmek yerine çiçek gibi kendiliğinden yetişen nefis yemekleriyle ünlüdür. Tatlılarla çikolatalar ormanların kıyısında bitiverir, kızarmış güvercinler havada uçar, güzel kokulu şaraplar çeşmelerden akar ve pastalar semalardan yağar. Kraliyet Sarayı tümüyle kremalı şekerden yapılmıştır, evler de arpa şekerlemesinden; sokaklar hamur döşelidir ve dükkânlar bedava mal verir. Alman ormanlarından birinde bulunan ve biri kız, biri oğlan iki küçük kardeşin maceralarıyla ün kazanan zencefilli çörekten evin, Cockaigne'den geldiği söylenir.

Ülke sakinleri hem savaş nedir bilmedikleri hem de elli yaşına geldiklerinde yeniden on yaşına döndükleri için bir tür ölümsüzlüğe sahiptir. Cockaigne sakinlerine sürüyle hava perisi, cüce ve su perisi hizmet eder.

(Anonim, *Le Dit de Cocagne*, İS 13. yy; Marc-Antoine Le Grand, *Le Roi de Cocagne*, Paris, 1719)

COCKLEV, bkz. NAZAR.

COİMHEADACH, Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde bir adadır. Ziyaretçiler Coimheadach'a ulaşmak için Galler'de dikkatle yolculuk yapmalı, sonra da tek başlarına ve büyük bir ihtiyatla, ya İskoçya'dan kuzeye ya da dosdoğru İrlanda'yı aşarak, Blasket Adaları, Aran, Achill veya Dış Adalar'ın –hangi güzergâhı izlediklerine bağlı olarak– öbür yanına varana kadar gitmelidirler. Coimheadach batıda, büyük Atlas Okyanusu'nun ufkunun hemen ötesindedir. Ne *Coras Iompair Eireann* ne de *Machrayne's* seyyahları oraya götürebilir. Dört ambarı ve bir barı olan huysuz eski sığır teknesi *St. Ursula*'yla gitmeleri gerekir. Yolculuk genellikle zahmetli ve karanlıktır, çünkü *St. Ursula* gece yarısından hemen sonra yelken açar ve bu yüzden de akıntıyı yararak baş-kıç vurarak ilerler – arkasından gelen şafağa inat, yalpa vurarak dün gecenin peşinden gider. Ada, bir gübre yığını gibi sivri görünümüyle, ufuktan pat diye çıkar; Skellig Michael ya da Aberbach'ın berisindeki kayalar gibi. *St Ursula* adaya doğru giderken yükselen güneşin dokunduğu, üçgen biçiminde muazzam bir granit olan Coimheadach, Avrupa nihayet bitirildiğinde Yaratıcı Ruh tarafından ıskartaya çıkarılmış son parçanın koparılmış görünümüne sahiptir. *St. Ursula* hayli sarsıntı ve darbe ve sürtme sesiyle, endişe içinde yanaşır; burnu limandan dışarı dönük bir şekilde, dönüş yolculuğuna hazır bekler.

Dizel ve balık kokan rıhtım tarafında avarya mal gibi boşaltılan ziyaretçiler kendilerini Kaptan Lemuel Gulliver gibi bulacaklardır: orantıyı tamamen yitirmiş – artık bedenleri çok büyük, sesleri çok genizden, sessiz harfleri de çok serttir. Burada kartpostal ya da ağaç olmadığı gibi, "Yatak ve Kahvaltı" tabelaları da yoktur. Kente giren ziyaretçiler, sokakların da, uzun ve karanlık evlerin yapıldığı dört köşe kurşuni taşlarla döşenmiş olduğunu görecek. Bu evlerden bazıları mesken, bazıları domuz ahırıdır, ki-

mi de viski, dikenli tel ve konserve bezelye satan dükkânlardır.

Denizin çarpıttığı iskemlelerde oturan ya da sıradan fani için çok alçak kapılardan bilmiş bilmiş, kayarcasına girip çıkan adalılar seyyahı ne selamlayacak, ne de onun parlak cildini ve renkli giysilerini reddedecek; seyyah da onların istisnasız hepsinde bulunan guatra ve yün balıkçı kazaklarına gözünü dikip bakmamalı. Ufak tefek, koyu esmer bir halktırlar; müzelerdeki lahitlerdeki kasılmış vücutların boyundadırlar, yani klasik Roma'nın parlak Gael'lerinden hayli farklıdırlar. Seri, becerikli hareketleri de rutubetin ve fazlaca patates içeren bir rejimin getirdiği hastalıklarla kösteklenmiştir. Seyyahlar durup da yolu sorarlarsa, işaret eden tek bir parmak için bile şükran duymalılar, çünkü adalıların dilinde dejenere Gaelce ile kendilerine has bir İngilizce öyle bir karışmıştır ki, aşina sesler bile anlaşılmazlığa kayar.

Gösterilen yolu izleyen ziyaretçi, ipnotize edilmiş gibi yokuş yukarı, adanın solda yükselen büyük doruğuna çekilmekte olduğunu hissedecektir – bu doruk Coimheadach'in çekirdeğidir. Bereketli liman kıyısı, utanmazca bir anlam taşıyan bu yükseltiye, usulünce yerleştirilmiş bir giriş oluşturur. Seyyahların önce çok sayıda küçük tarla arasından geçmesi gerekecek; bunların bir kısmı patatese ayrılmıştır, ama çoğu, etleri Coimheadach'in serveti olan küçük kıvırcık tüylü kara sığır sürülerini barındırır. Her tarla komşusundan taş levhalı duvarlarla ayrılmıştır, bu duvarların karışık modelleri, kalın yün aile kazaklarının desenleri kadar değişken ve kişiseldir. Duvarların yapısının içine, onları inşa edenlerin adları konmuştur, onarımlar sırasında da, birbirini izleyen her mal sahibinin kimliği. Sonra duvarlar sona erer. Tarlalar ölür. Bu yükseklikte nihayet, yalnızca Coimheadach'in granit kalbiyle koskoca göğsündeki sert çalı vardır. Boyalarla işaretlenmiş koyunlar telaş içinde koşuşturur, sağa sola sürüklenir ve ortadan kaybolurlar; kapı da, çocuk sesi de yoktur ve adanın batı ucunun çevresinde dönen yol, Coimheadach Manastırı'nın olduğu yerde sarhoş edici bir boşluğa çıkar.

(Helen Wykham, *Ottoline Atlantica*, Londra, 1980)

CONCORDİA, Avrupa'nın en küçük ülkesidir, pek az haritada bulunur. Nüfusu asgaridir ve ülke tamamen turizm ticaretine bağımlıdır.

Concordia'nın topsuz, küçük bir ordusu vardır. İklim kışları ılıktır, yazlarıysa güneş kavurur; adı gene Concordia olan başşehirde yağış, ortalama üç milimetredir; burada genel bir uykulu rehavet havası hâkimdir. Zaman, 1811'de kurulmuş ve ufak ufak geri kalan katedral saatiyle saptanır; Concordia şimdiye kadar iki tam gün kaybetmiştir. Ray aralığı 141 santim olan 6-7 kilometrelik dar bir demiryolu vardır, beş kilometrelik bir ikincisiyse 1912'den beri inşaat halindedir. Ortaokul yoktur.

Concordia'nın durumu –coğrafi ve askeri olarak ve bahçecilik açısından– öylesine umutsuzdur ki, her istilacı için mıknatıs vazifesi görür. Ülke en azından dört yüz kere bağımsızlığını kazanmıştır, bu nedenle Concordia'lılar kendilerine toplamda dünyanın en bağımsız halkı gözüyle bakarlar; yılın her günü bir başka Bağımsızlık Günü kutlanır. İngilizler, Concordia'lıların kendilerini yönetmeye uygun olmadığı bahanesiyle birkaç kez buraya girmiştir; Fransızlar ise onların İngilizler tarafından yönetilmeye uygun olmadığı bahanesine sığınmıştır. Hollandalılar onları Protestan, Türkler de Müslüman yapmıştır.

1811'de Concordia ülkeyi bölüşmek için aralarında bir antlaşma yapan Arnavutlar ve Litvanyalılar tarafından tehdit edilmişti. İmparator İmkânsız Thomas, Arnavut bir haydut tarafından o sırada suikasta uğratıldı. Oğlu, çocuk-kral Tekinsiz Theodore, Eski Kastilya'nın İnfanta'sı İnez'le evlendi ve böylece Concordia'ya İspanyol birliklerini getir-

di. Bu birlikler istilacıları sürdü ve ülkeye zorla Roma Katolik dinini kabul ettirdi. Daha sonra Concordia, atalarının Kutsal Ortodoks-Olmayan Kilise'sine döndü, bugüne kadar da bu dine bağlı kalmışlardır. Kutsal Ortodoks-Olmayan Kilise'nin başında ihtiyar, yüz yaşını aşmış ve pek sağır bir piskopos vardır. Birçok dinsel mezhep bulunur -- aralarında en sert olanı, oturmak ve ayakta durmak yerine dizleri üzerinde yürüyen ve sessizlik yemini eden Mor Frerler'dir.

Concordia son silahlı çatışmayı, Almanya'nın teslim oluşundan birkaç saat önce bu ülkeye savaş ilan ederek kazandı; sonuç olarak kendilerine, onlara ait olmayan altı hektar toprak sunuldu. Armağan geri çevrildi, Concordia'nın şimdi herkesle arası iyi.

Concordia şehri ana meydanın çevresine inşa edilmiştir, şehre 1811'de inşa edilen Gotik katedral hâkimdir. Meydanı balkonlu karanlık binalar çevreler; Sovyet ve Amerikan büyükelçilikleri yüz yüze bakar.

Concordia şimdi bir cumhuriyettir; çok sayıda siyasi partisi ve hizbi vardır: Milli Demir Yumruk (MDY) ve Birleşmiş Ayrılıkçı Aşırılar Topluluğu (BAAT) bunlardan iki tanesidir. Şu anda partilerden hiçbiri iktidarda değildir; 1955'te diktatörlük ilan edildi, şimdi de bir koalisyon hükümeti kontrolü elinde tutuyor.

(*Romanoff and Juliet*, yönetmen: Peter Ustinov, Birleşik Krallık, 1961)

COOUARDZ ADASI, bkz. TALİHLİ ADALAR (1).

CORADİNE, Kuzey İskoçya'da bir yerlerde bir ülkedir. Uzun ve tatlı eğimli tepeler arasında bir vadiden oluşur. Ötesinde, yirmi ya da yirmi beş mil uzaklıkta, ulu Elf dağları yükselir. Dikkate değer bir hayvan varlığı yoktur: uzun boynuzlu beyaz boğalar, koyunlar, uzun kuyrukları ve onlara atılgan ve heybetli bir görünüş sağlayan muazzam yeleleriyle atlar, ziyaretçilerin üstüne sıçrayan birçok ehli küçük kuş ve tilki gibi hatlara sahip, senbernarlardan uzun, koca köpekler.

Coradine, mimarisiyle tanınır. Farklı binaların her biri, bahçesiz ve çitsiz, tecrit edilmiş bir şekilde durur, hiçbirine bir sokak ya da cadde gitmez. Bunların tipik bir örneği, Hasat Melodisi Evi'dir. Topraktan bir kaya gibi yükselir ve taş platformu üzerinde, topraktan beş ayak yukarıda tek başına durur. Meyilli yan tarafları sarmaşıklar, çalılar ve birçok çiçekli bitkiyle örtülüdür. Tavanlar alçaktır, ne tahtayla, ne maden işiyle desteklenirler. Çatısı hariç bütün bina kurşuni renkte, süslü bir biçimde oyulmuş taştan yapılmıştır. Meyilli çatıyı, yuvarlak, oyma kaideler üzerindeki on altı muazzam karyatit destekler. Pembemsi kahverengi camdan yapılmış, yüz ayak kadar uzunluktaki kemerli giriş, bir tepenin üzerindeki bulut gibi yükselir. Coradine'daki bütün binalar kadimdir, hiç yeni ev yapılmaz; sakinler onları tepelere benzetir ve derler ki, "kökenleri, zamanın sisleri arasında kaybolmuştur".

Tipik bir Coradine evinin içini ziyaret etmek ilginçtir. Ziyaretçi yüksek tavanlı sekizgen bir odaya girer. Döşeme, koyu renkli taşlardan bir mozaiktir. Dövülmüş bronzdan şömine on beş ayak genişliğindedir. Duvarlardan biri bronz kabartma rölyeflerle kaplıdır; geri kalanı tahtadır, çok özenle yontulmuş ve sarı bir metalle birleştirilmiştir ve hepsi bir taşlaşma sürecinden geçmiştir. Cilalı, koyu kırmızı taştan bir kaide, masa vazifesini yerine getirir, üzerinde cam ve toprak kavanozlar görülebilir. Köşede, yaldızlı boynuzlu beyaz bir boğa üzerinde oturan bir kadın heykeli vardır. Kanepemsi koltuklarla iskemleler odanın dört yanına serpiştirilmiştir. Her koltuğun yanında, üstü yuvarlak taştan, güzel kakma işli, bronz ayaklı bir sehpa vardır. Evdeki her kapı girişi doğrudan doğruya açık havaya açılır, kayarak duvarın içine giren ve aralarında renkli bir pencere bulunan ikili kapıları vardır. Yatakhaneler ya da uyku hücreleri ise, evin arkasındaki bir terasa açılır. Coradine anaerkil yönetimli bir yer-

dir, bu yüzden de her evdeki esas oda Annenin Odası'dır, aile reisi burada kalır.

Daha güçlü cins olan kadınlar, yüz yaşından fazla yaşarlar. Alınları normalden daha geniştir ve daha aşağıdan başlar, burunları büyüktür, dudakları daha ince ve sıkıdır. Ağızları morumsu kırmızı, tenleri de pişmiş toprak rengidir.

Coradine yemekleri basittir. Kahvaltı ve öğle yemeği esmer bir ekmek kabuğundan, bir avuç kuru meyve ve sütten oluşur. Akşamları yemek olarak acı ve gevrek bir tür hindiba, ezik beyin, sütlü haşlamalar ve çorbalar, fındık ezmesi ve bal sunulur. Alkol içmezler, sadece meyve suyu içerler. Coradine halkı insan sesine benzer sesler çıkaran küçük döner kürelerle müzik yapar. Ama şarkılarının sözleri yoktur. Para tanınmaz. Hep birlikte banyo yapmak popüler bir eğlencedir. Armağan vermek ya da almak ise, ciddi bir suçtur – karşılığında daima bir şey verilmelidir, çoğu kez el emeği şeklinde; örneğin kıyafet armağan etmek, tarlada bir yıl çalışmayı gerektirir. Yalan söylemek en ağır kusur sayılır. Cenaze törenleri gömme ve yakmanın bir bileşimidir: mezarda bir ateş yakılır. Rahibin veda sözleri şöyledir: "Ebediyen elveda, ah sevgili oğlum (ya da kızım)! Büyük bir üzüntüyle ve bolca gözyaşıyla seni Evrensel Anne'ye geri verdik ama o toprağın ateşle kavrulmuş ve metruk hale getirilmiş bu noktasında tatlı çimenlerle çiçekleri yeniden büyütmeden kalplerimizin yaraları geçmeyecek, büyük kederlerini de unutmayacaklar."

(W.H. Hudson, *A Crystal Age*, Londra, 1887)

CORBİN, yeri tam olarak bilinmeyen bir şatodur. Sokakları kaldırım taşı döşeli hali vaktı yerinde bir köyün üstündeki tepededir. Vadinin öbür yanında sağlam bir kule göze çarpar. Şatonun perili olduğu söylenir. Özellikle bir odadan kaçınmak gerekir, çünkü doğaüstü varlıklar kapıdan girerek orada kim uyuyorsa ona saldırır.

Sir Launcelot, Kutsal Kâse'nin yakındaki bir kulede olması sayesinde, burada deliliğinden şifa bulmuştur; ayrıca Launcelot'un oyuna getirilerek Elaine'le yattığı, bunun sonucunda da CAMELOT Kraliçesi Guinevere'in gazabını uyandırdığı yer de burasıdır.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

COROMANDEL, ilk balkabaklarının yetiştiği yerdir, Boshen'in günbatımı adalarından hayli uzaktadır. Coromandel kıyısında, bir seferinde Leydi Jingly Jones'tan karısı olmasını isteyen Yonghy-Bonghy-Bò yaşardı.

Tıpkı GROMBOOLİA OVALARI'nda olduğu gibi Coromandel'de de Bong-ağaçları yetişir. Burada iri karidesler bol ve ucuzdur, küçük karides ve suteresi –hatta süt beyazı Dorking tavukları bile– bulunur. Gurtle Koyu'nun ötesinde, kaygan Myrtle yamaçlarının dibinde Turtle adında bir kaplumbağa yaşar.

(Edward Lear, "The Courtship of Yonghy-Bonghy-Bò", *Laughable Lyrics: A Fourth Book of Nonsense Poems, Songs, Botany, Music, etc.*, Londra, 1877)

COXURİA, Büyük Okyanus'un güneydoğusunda, RİALLARO Takımadaları'ndan bir adadır. Burada, tanrıların biçim ve boy olarak kendilerine benzediğinden emin olan pigmeler yaşar. Coxuria'lılara göre, tanrılar onları sık sık ziyaret eder, onlara ilahi tükrüklerinden yapılmış sihirli bir pasta hediye etmişlerdir. Bu pastanın sadece Coxuria'da bulunduğunu ve değdiği her şeyi kutsal bir şeye çevirdiğini iddia ederler. Pastanın özelliklerini tartışan birçok mezhep vardır, bu fikirlerden çıkmış farklı ilahiyat okulları bugün Coxuria'da belli başlı siyasi güçlerdir. Mezhepler arasındaki önemli bir tartışma konusu da, tanrıların Yeryüzü'ne gelince "buz" mu, yoksa "tuz-buz" mu dedikleridir.

Coxuria nüfusu başka adalardan dinsel dogmatizmleri yüzünden ihraç edilmiş paryalar sayesinde düzenli olarak çoğalır.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

CRİSTALLOPOLİS, bkz. ELİSÉE MÜNZEVİLER ADASI.

CROTCHET ŞATOSU'nun bahçelerinden bir köşe.

CROTALOPHOBOİ ÜLKESİ, kuzey Afrika'nın bir bölgesidir. Burayı bir yamyamlar ve ölü falcıları ırkı mesken tutmuştur. Yaşadıkları bölge öylesine sıcaktır ki, gözleri ayak tabanlarında çıkar. NEPENTHE'nin koruyucu azizi Aziz Dodekanus, işte burada şehit olmuştur. Hayatının ayrıntıları belirsizdir ama İS 450 yılında Girit'teki Kallisto şehrinde doğduğu bilinir. Kendi ülkesinde bir dizi mucize gerçekleştirdikten sonra, Afrika'ya seyahat etmiş ve seksen yıl boyunca, Crotalophoboi'lileri Hıristiyan yapmaya çalışmış, sonunda biraz başarı kazanmıştır. Ancak müritleri kendi eski göreneklerine dönmüş ve onu 132 yaşındayken öldürmüştür. Vücudu on iki parçaya ayrılmış ve törenle yenmiştir. Bir uyluk kemiği kenara atılmış ve bir değirmentaşı üstüne düşmüş, bu taş da denizi aşırarak onu, şimdi bir tapınakta saklandığı Nepenthe'ye taşımıştır.

(Norman Douglas, *South Wind*, Londra, 1917)

CROTCHET ADASI, bkz. NAZAR.

CROTCHET ŞATOSU, İngiltere'deki Thames'in vadilerinden birindedir, muazzam Venüs heykelleri koleksiyonuyla meşhurdur. Adını şato arazisinde bulunan Roma harabelerinden ve Yahudi ve İskoç atalarını gizleme hevesiyle E.M. Crotchet diye imza atan, böylece de komşularını adının Edward Matthew Crotchet olduğuna ikna eden sahibi Asilzade Ebenezer MacCrotchet'ten almıştır.

Bay Crotchet gazetelerde Londra sulh hâkimlerinin hiçbir Venüs heykelinin sokaklarda içeteksiz gözükmemesini emrettiklerini okuyunca, onlara bir sığınak sağlamaya karar vermiş ve evini tanrıçanın heykelleriyle doldurmuştur. Yıkanan Venüsler, çömelen Venüsler, uyuyan Venüsler, ayağa kalkan Venüsler ve başka her türlü Venüs şimdi halka açık olan şato bahçelerini tıklım tıklım doldurur.

Crotchet arması şöyledir: Sorguç: La diyez'de şahlanmış dörtlük nota; kollar: şişmiş üç boş mesane (fikirlerin nasıl oluştuğunu göstermek için), asılmış üç kese altın (niye muhafaza edildiklerini göstermek için), kınından sıyrılmış üç keskin kılıç (nasıl idare edildiklerini göstermek için) ve nefesini tutmuş üç peruk mankeni (nasıl yutulduklarını göstermek için).

(Thomas Love Peacock, *Crotchet Castle*, Londra, 1881)

CRUSOE'NUN ADASI ya da **SPERANZA** (bazen **UMUTSUZLUK ADASI** da denir) Güney Amerika kıyılarının yirmi fersah kadar açığında küçük bir adadır; Venezuela'daki Orinoco'nun ağzındadır, Fransız coğrafyacılar tarafından önerildiği gibi Juan Fernandez

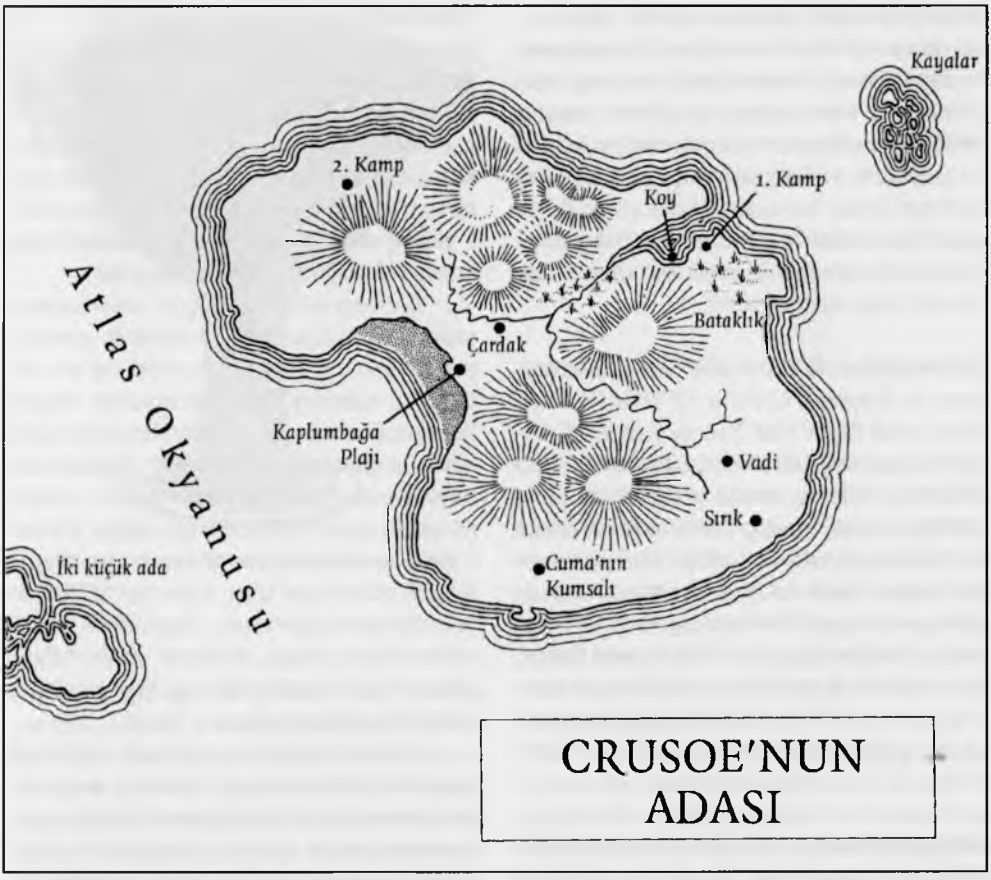

Adası ile Şili kıyısının tam ortasında değil. İç taraflar tepeliktir, tepeler bereketli bir vadiyle bölünmüştür. Birkaç ince kumlu plaj ve koy vardır ve küçük bir nehrin ağzı kuzeydoğuda iyi bir liman meydana getirir. Ada, 3 Eylül 1659'da burada gemisi batan Yorklu Robinson Crusoe adlı birinin vakayinamesiyle, on sekizinci yüzyıl başlarında tanınmıştır. Crusoe'nun kurduğu üç kampın kalıntıları ziyaret edilebilir: biri nehrin ağzının yakınlarında, bir başkası kuzeybatıya doğru, adanın o kısmının iyi bir manzarasını sunan kayalık bir platformda, üçüncü kamp da iç taraftaki vadidedir. Crusoe'nun buraya ektiği arpa, mısır ve pirinç, şimdi adadaki yerli türlerle birlikte yaşıyorlar: dikenli çam ağaçları, demir ağaçları, tütün, ödağacı, şekerkamışı, kavun, üzüm, narenciye ve kakao ağaçları. Vahşi hayvan yoktur, bir tür yabani kedi (o da artık Crusoe'nun getirdiği evcil bir türle karışmış durumda) ve keçiler hariç yabani hayvan yoktur. Bu adada birçok kuş yaşar: papağanlar, şahinler, penguenler, kaya güvercinleri vb. Kaplumbağa ve birkaç tavşan da vardır. Crusoe'nun ilk kez bir insanın ayak izini gördüğü Cuma'nın Kumsalı güneydedir, biraz daha batıda da yolunu işaretlemek için diktiği bir sırık vardır. Takvim olarak kullandığı, üzerinde "30 Eylül 1659'da burada kıyıya çıktım" yazan tahta bir kazık, ilk kampının yakınında hâlâ görülebilir. Güneybatıya doğru, iki fersah kadar uzakta, pek önemi olmayan iki küçük ada bulunur. Cuma'nın Kumsalı'nda, insan eti yiyenlere özgü bir şölenin kalıntıları olan insan kemikleri bulunabilir. Yılda iki kez iki ana

mevsim görülür: Şubat ortasından Nisan ortasına ve Ağustos ortasından Ekim ortasına kadar yağmurlu; Nisan ortasından Ağustos ortasına ve Ekim ortasından Şubat ortasına kadar kuru. Seyyahlar bunu akılda tutmalı ve yağmurlu mevsimden kaçınmalıdır (Crusoe'nun Adası konusunda dünyanın önde gelen otoritelerinden olan vekilharç Bay Gabriel Betteredge ne yazık ki bu konu üzerine bir kitap yazmamıştır).

(Daniel Defoe, *The Life and Strange Adventures of Robinson Crusoe, Of York, Mariner: Who Lived Eight and Twenty Years, all alone in an un-inhabited Island on the Coast of America, near the Mouth of the Great River of Oroonoque; Having been cast on Shore by Shipwreck, wherein all the Men perished but himself. With An Account how he was at last as strangely deliver'd by Pyrates. Written by Himself*, Londra, 1719; Daniel Defoe, *The Farther Adventures of Robinson Crusoe*, Londra, 1719; Michel Tournier, *Vendredi ou Les Limbes du Pacifique*, Paris, 1969)

CSTWERTSKST, Avrupa'da, Poldevia'da küçük bir kasabadır. İyi Ruhlar okuluyla meşhurdur.

Cstwertskst, kendine bölgedeki alayın orospusu süsü verip Cennet'e girme hakkı kazanmış kız kurusu Marichelle Borbole tarafından başlatılan geleneği izleyerek, ziyaretçilerine daha elverişli meslekler seçerek ruhlarını daha iyi bir dünyaya nasıl hazırlayabileceklerini öğretir. Başkalarına zevk vermek (Cstwertskst sakinlerine göre) Cennet'e girmek için mükemmel bir vasıf sayılsa da, aynı şekilde başka aydınlatıcı görevler de seçilebilir – örneğin devletin fazla zengin ve güçlü olmasını engellemek için vergi ödemekten kaçınmak ya da Avrupa'nın taçlı başlarından mücevher çalıp bunları üniversite kampüsündeki bohem öğrencilere dağıtmak gibi.

(Marcel Aymé, "Légende Poldève", *Le Passe-Muraille*, Paris, 1948)

CUCCAGNA, (COCKAİGNE'le karıştırmamak gerekir) Almanya'dan çok uzak olmayan küçük bir ülkedir; kimi seyyahlara göre buraya bir nehirden girilir. Ortasında, kaynar etsuyu çorbası dolu bir yanardağ olan Mecca Dağı yükselir. Dağın bağrından ravioli ve başka hamurişleri çıkar ve peynir kaplı yamaçlardan yuvarlanarak, eteklerindeki erimiş tereyağı dolu vadiye düşerler.

Cuccagna'da ziyaretçiler maymunların satranç oynadığını, kraliyet ailesinin sosislerden oluşan bir yatakta bir yatışta üç yıl uyuduğunu, kızarmış sülünlerin borazan sesiyle koşturduğunu ve semalardan boşanan iğdiş horoz sağanaklarını görecektir. Toprakta ev büyüklüğünde yer mantarları yetişir, nehirler süt ya da şarap doludur. Kışın dağlar kremalı peynirle kaplı kalır ve yıl boyunca yollarda lezzetli hamurişleri biter. Evler her tür İtalyan yemeğinden yapılmıştır, köprülerse büyük salamlardan oluşur. Arabalar atlara ihtiyaç göstermeden kendi başına gider, ağaçlarda da her tür meyve bulunur.

Küçük bir çeşme, sularında yıkanarak yaşını küçültmek isteyen herkesin emrindedir. Kadınlar şarkı söyleyerek doğum yapar, bebekler doğar doğmaz yürür ve konuşur. En fazla uyuyan en fazla parayı kazanır; çalışırken yakalanan ise doğruca hapishaneye gönderilir.

(Anonim, *Capitolo di Cuccagna*, İS 16. yy; Anonim, *Storia del Campriano contadino*, İS 17. yy; Anonim, *Trionfo dei poltroni*, İS 17. yy)

CUFFYCOAT'UN ADASI, Yeni Gine'nin yüz mil kadar kuzeyindedir. Sık ormanlarla kaplıdır. Hayvan varlığına uçan sincaplar, kangurular ve sualtındaki mercan evlerin kıyısında yaşayan denizkızları da dahildir (muhtemelen DENİZ KRALI'NIN KRALLIĞI'ndakilerle akrabadırlar). Çok seyahat ederler ve, örneğin, Güney İngiltere'de, Folkestone'daki Sandgate Şatosu'nun yakınlarında bile görülmüşlerdir. Denizkızları batı modasına uymaya çalışsalar da, nem çabucak giysile-

CUFFYCOAT'UN ADASI'ndan bir yamyamın süslü içki kupası.

rini bozduğu için bu iş onlara son derece zor gelir. Üstelik, Cuffycoat terzileri musibetlikleriyle ve sık sık greve gitmeleriyle tanınır. Rivayete bakılırsa, sualtında hayat nahoştur. İşten sonra eve gitmek için, görgüsüz ahtapotlar, buldukları her şeyi yutmaya çalışan derin deniz canavarları ve kılıçlarını evlerin duvarlarındaki çatlaktan içeri sokup duran inatçı kılıçbalıklarından oluşan kalabalığı ite kaka ilerlemek gerekir.

Adanın geri kalanında iki farklı ırk grubu yaşar. Bunlardan biri, dinsel törenlerinin bir parçası olarak yamyamlık yapan bir Hintli kabilesidir: bilgeliklerini emmek ve aynı zamanda da atalarına saygı sunmak için ihtiyar adamları yerler. Yemekleri kolay gitsin diye üstüne palmiye şarabı içer, kadınlarına da resmen köle muamelesi ederler. İkinci grup ise, toplumsal örgütlenme düzeyleri yerlilerinkinden yüksek olan ve bazen yamyamları köle düzeyine indiren bir orangutan kabilesidir. Amerikan aksanıyla, arada bir fokunkini andıran havlamaların da karıştığı ilkel bir İngilizce biçimi konuşurlar. Konuşmalarında "pekâlâ" ve "iyi sayılır" gibi ibareler kolayca seçilebilir.

Ada adını, Avustralya yolundayken burada gemisi batmış Bay Cuffycoat diye birinden almıştır. Bay Cuffycoat yamyamlardan kaçmış, denizkızlarından –Bayan Waters diye– biriyle karşılaşmış ve orangutan kabilesiyle yaşamak üzere ormanlara gitmiştir.

(André Lichtenberger, *Pickles ou récits à la mode anglaise*, Paris, 1923)

CUNA CUNA, TACARİGUA'nın başşehridir.

CUNUBİSTAN, ÇOBANİSTAN'ın sınır komşusu olan üretken ve zengin bir ülkedir. Burayı çok az yabancı ziyaret eder ve elimizdeki bilgilerin çoğu da komşu ülkelerden gelen Cunubistan'lı yolculardan azar azar toparlanmış bilgilerdir. Ülkenin zenginliği, halkın altın ve mücevher işlemeli süslü giysilerinden anlaşılabilir. Türbanları da genelde incilerle bezenmiştir.

Cunubistan bir kast toplumudur ve yaşamlarının büyük bir kısmına kast sistemi egemendir. Örneğin, düşük bir kasttan olan birinin üst düzey biri için hazırladığı yiyecek, yenmeden önce bir rahip tarafından takdis edilir. Düşük ve yüksek kastların üyeleri, bulaşıcı hastalık korkusu yüzünden hiçbir zaman bir arada yemek yemezler. İnsanlar kendilerini Budist kabul eder ve Maha Lama'yı da Gerçek Tanrı'nın yaşayan bedenlenmesi olarak görürler.

Cunubistan'ın hükümdarları hem USULİSTAN'ı, hem de Çobanistan'ı ilhak etmeye kalkışmışlardı. Bunu gerçekleştirmek için de Çoban'lıları onların kollarına doğru itme vaadinde bulunarak Usula'larla ittifaka girmek istemişlerdi. Oysa asıl amaçları Usulistan'ı işgal etmekti. Cunubistan'a ait büyük bir askeri gücün Usula'lar tarafından HATAR GEÇİDİ'nde tuzağa düşürülmesiyle bu plan sarpa sardı. Cunubistan'lılar teslim olmak ve barış yapmak zorunda kaldı. Esir alınanların bir kısmı ise Usulistan'daki orman-temizleme projesine gönderildi.

Komşu halkların çoğu Cunub'ları, zengin doğal ortamları yüzünden hiçbir şeyin kıymetini bilmeyen kibirli, tembel bir ırk olarak tanır. Cunub töreleri bol ses çıkartarak yemek yemeyi gerektirir; geğirmek beğeni göstergesidir ve ev sahibine iltifat sayılır.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir Von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

CYRİL ADASI, bilinmeyen bir yerdedir. Uzaktan görüldüğünde bir yanardağın ateşlerine ya da bir demet göktaşına benzer. Aslında, dört köşesinde yer alan dört güçlü ateşleyiciyle çalıştırılan, hareketli bir yanardağdır.

Yanardağın ve akan lavların kör edici kızıllığı ada üzerinde herhangi bir şey görülmesini güçleştirir; bunu gidermek için, adalı çocuklar ziyaretçilere yol göstermek üzere lambalar taşırlar. Bu çocuklar, kıyı yakınında kurt yenikli bir mavnanın çeşitli bölümlerinde, hiç yaşlanmadan yaşar ve ölürler.

Meraklı ziyaretçiler mavnanın karinasında sağa sola seğirten lamba gölgelerini fark edecektir. Adanın iç kısımlarında, botanikçiler adanın uyuyan şemsiye biçimli çiçeklerine hayran olabilir.

Ada Kaptan Kidd'in evi ve teknesidir; Kaptan Kidd ara sıra cin içerken ya da alevli lavlardan piposunu yakarken görülebilir.

(Alfred Jarry, *Gestes et Opinions du Docteur Faustroll, Pataphysicien. Roman Néo-Scientifique*, Paris, 1911)

Ç

ÇAĞILDAYAN KRALLIK, Manş Denizi'nin altında, Fransa'daki Seine Nehri'nin ağzına yakın bir yerdedir. Seyyahların buraya ulaşmak için önce, tercihan Picardy kıyısında bir yerlerde, boğulmaları gerekir. Krallık, pek çok uyruğu için basit bir yaşama düsturu koymuş olan Islakmeap tarafından yönetilir. Sakinleri, fosforlu derilerini kaplayan ve pır pır eden küçük ışıklar vasıtasıyla, işaret dilinde konuşurlar. Ağızlarında hafif şeyler taşımak ve sualtı bahçelerinin yabani otlarını yolmak üzere eğitilmiş belli balık türleri ev işlerine yardım ederler. Rutubetli iklime uyum sağlamak biraz vakit alsa da, ziyaretçiler Çağıldayan Krallık'ta hayatın barışçıl ve hoş olduğunu, deniz kabuğu toplayarak ya da yosunlar arasında kayıp şamandıraları arayarak geçen günlerin çabucak akıp gittiğini göreceklerdir.

(Jules Supervielle, *L'Enfant de la haute mer*, Paris, 1931)

ÇAN ADASI, GANABİN ADASI'na yelkenliyle dört gün mesafededir. Adayı tanımak çok kolaydır, çünkü seyyahlar yaklaşırken havayı çan sesleri doldurur.

Adada, aslında insanken kuşa dönüştürülmüş olan Siticine'ler ya da Ağıt Yakıcılar yaşar. Adanın yegâne insan sakini, kilise kayyumu Aeditus Usta'dır. Kuşlar, her birinin üstünde birer çan bulunan lüks kafeslerde yaşarlar. İnsan kadar büyüktürler ve tıpkı insan gibi davranırlar. Kimi beyazdır, kimi siyah, kimi gri, bazıları siyah-beyaz, bazıları da yarı beyaz ve yarı mavi. Pek azı kırmızıdır. Hepsi güzel ve parlaktırlar. Erkeklere ruhbagak, keşigak, rahipgak, manasgak, piskopogak, kardingak ve papigak denir; dişilere ise ruhbicik, rahibicik, manascik, piskopocik ve kardinocik. Son yıllarda ada, sofuların yıllık göçlerinin sıkıntısını çekmiştir – bunlar pis kokan, bütün diğer kuşların kaçındığı yaratıklardır. Kayyumun gayretlerine rağmen, onları yok etmek imkânsız görünmektedir, çünkü ölen her sofunun yerine 24 tane çıkar.

Adada aynı anda tek bir papigak bulunur. Papigak dışındaki tüm kuşlar ürer, ama fiziki birleşme olmadan. Ruhbagaklar rahipgaklarla manasgaklara can verir; rahipgaklardan da piskopogaklar doğar, onlar da büyük kardingakları meydana getirirler. Eğer ölüm araya girmezse, bir kardingak sonunda papigak olur. Öldüğü zaman, bütün kardingak yavruları arasından ve gene fiziksel birleşme olmaksızın, bir halef meydana gelir. Tür böylece intikal sürekliliği olan bir bireyden oluşur, biraz zümrüdüanka gibi. Çok eskiden bir seferinde iki papigak aynı anda doğmuştu. Bu nedenle patlak veren iç savaş sonunda adanın neredeyse tüm nüfusu yok oldu, çünkü hemen hemen her kuş taraf tuttu. Çan Adası, dünya hükümdarlarından yardım istedi ama, rakip papigaklardan biri ölmeden bölünme de sona ermedi. Neredeyse durmaksızın şarkı söyleyen diğer kuşların aksine ancak "coşkulu" günlerinde şarkı söyleyen papigakı şöyle bir görmek bile son derece zordur.

Tuhaf türlerden biri de *gormander*'dir, parlak renkli bu kuşların tüyleri, bukalemunun derisi gibi renk değiştirir. Hepsinin sağ kanatlarının altında bir işaret vardır: bir daireyi dik açıyla kesen iki çap ya da yatay bir hatla buluşan dikey bir hat. Bu melez kuşların dünyanın her yerinde birkaç zengin *gormanderi*'si ya da yuvası vardır. Asla şarkı söylemezler ama bunu telafi etmek için diğerlerinin iki katı yerler. Dişi *gormander* yoktur ve kuşlar, deniz kıyısında dolanıp durma alışkanlıkları yüzünden zührevi hastalık kaparlar.

Çan Adası'nın kuşları ne çalışır ne de toprağı işlerler; tek etkinlikleri şarkı söylemektir. Bol miktardaki erzakları, Kuzey Rüzgârı'nın altındaki kimi krallıklar hariç dünyanın tüm ülkeleri tarafından sağlanır.

Adadaki bütün kuşlar göçmendir, başka ülkelerden, en çok da EKMEKSİZGÜN ile ÇOK-ÇOK-FAZLA'dan gelirler. Ancak en kötüleri, bütün kuşların hörgüçlü ve muhtelif biçimlerde deforme olduğu BOSSARD ya da Kamburlu Ada'dan gelenlerdir. Çoğu anneleriyle babaları tarafından buraya gönderilmiştir, çünkü evde kalmış olsalar aile mirasını yiyip bitirme ihtimalleri vardır.

Dört mevsimden herhangi birinin başlangıcında Çan Adası'na gelen seyyahlar, karaya çıkmadan önce dört gün oruç tutmaya mecbur edilir. Eğer bunu yapmayı reddederlerse onlara kâfir gözüyle bakılır ve kazığa bağlanıp yakılma tehlikesiyle karşı karşıya kalırlar. Oruçtan sonraki dört günü adada yiyip içerek geçirmeleri de zorunludur. Bu mecburi dört günlük kalış, aslında daha çok hava yüzündendir; adaya ne zaman yabancılar gelse, dört gün süreyle korkunç fırtınalar hüküm sürer. Deniz bunu telafi etmek için, kış gündönümünden –Thetis'in sevgilisi tatlı ve kutsal kuşlar olan yalıçapkınlarının yumurtlamak için buraya geldiği mevsim– önceki ve sonraki yedi gün boyunca çarşaf gibidir.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

ÇARPIŞAN KAYALAR, Akdeniz'de, güçlü akıntılarla sürüklenen bir grup yüzen adadır. Birçok geminin onların sarp kıyılarına çarpıp battığı söylenir. *Argos*'un kaptanı İason meşhur seyahatinde onlarla karşılaşmasından sağ çıkmıştır ama eğer mümkünse, tecrübesiz seyyahlara onlardan kaçınmaları tavsiye olunur.

ÇARPIŞAN KAYALAR.

(Homeros, *Odysseia*, İÖ 9. yy. [?]; Rodoslu Apollonios, *Argonautika*, İÖ 2. yy.)

ÇATLAK KAFALAR SARAYI, Çatlak Kafalar Kraliçesi'nin evidir. Sarayı merdivenlerden inip çıkan ve tırabzanlardan kayan keçilerle doludur. Keçiler, önce kurmak sonra yutmak suretiyle çalar saatleri yer. Bunun sonucunda çalar saatler, yutulup hazmolunduktan sonra çalar. Keçilerin çoğu kez boynuzlarına takılı yedek saatleri vardır; beklemekten sıkılan saatler, kendi çın çın dilleriyle birbirleriyle konuşurlar. Kraliçe, bebek timsah koleksiyonundaki timsahları da saatle besler. Bunun için bir el merdivenine oturur, saatleri sevgili hayvanlarına atmadan önce kurar ve ayarlar. Bunlardan birinin kardeş torunu YOK-YOK ÜLKE'ye göç etmiş olabilir, bugün bile orada çaldığı duyulabilir.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

ÇEKİÇKAFA TEPELERİ, OZ'un en güneyinde taşlık, kıraç tepelerdir. Buraya, kolları olmayan ve ülkelerine girenlere yassı kafalarıyla vuran sakinlerinin adları verilmiştir. Çekiçkafalar'ın kauçuk gibi boyunları vardır; kafaları aniden ileri uzanabilir ve aynı hızla geri çekilebilir. Oz'un diğer sakinleri Çekiçkafalar'dan çoğunlukla Vahşi İnsanlar diye bahseder. Yabancılara karşı saldırgandırlar ama bu tepelik alan dışında onlara rastlanmaz ve böylece ülkenin diğer bölümlerindeki seyyahlar için tehlike oluşturmazlar.

(L. Frank Baum, *The Wonderful Wizard of Oz*, Chicago, 1900; L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

ÇEKİRDEK, bkz. OCEANA (2).

ÇIPLAK-SUR, AYI ÜLKESİ'nin güneyinde, açık bir ovada, her tarafı surlarla çevrili bir şehirdir. Büyük, açık meydanlarda geniş sokakları vardır. En görkemli bina kralın sarayıdır, burada yatak odalarının bile altın ve mavi tavanları vardır.

Normal zamanlarda soydan soya geçen bir monarşidir, babanın ölümü halinde taç en büyük oğula geçer. Eğer erkek vâris yoksa, Ayı Ülkesi'ne giden geçitten gelen ilk seyyah, şehre getirilir. Çırkinse, halıya sarılıp boğulur; safsa köle olarak verilir. Eğer yakışıklı ve aklı başındaysa çırılçıplak soyulur ve ondan kadim bir zırh ile altın bir giysi arasında seçim yapması istenir. İkinciyi seçerse, ya birine köle olarak verilir ya da bilgeliği sınanır. Eğer zırhı seçerse, Muharebe Kralı yapılır ve hükümdar olur.

(William Morris, *The Wood Beyond the World*, Londra, 1894)

ÇİNÇİN DAĞI, Tibet'in kuzeyinde, Lhasa'nın dört günlük mesafeyle kuzeybatısında, Tengri-nor Gölü ya da Semavi Dağlar Gölü diye de bilinen Nam-Ço Gölü'nün kıyılarındadır. Göl, atnalı biçimindedir ve kıyıları da, güneş ışığında beyaz, kehribar rengi ya da topaz renge bürünür; günbatımında ise yakut gibi pırıldar. Efsaneye göre göl, onlara süt ya da su vereni inanılmaz bir servetle ödüllendiren yılan-tanrıların evidir.

Zirvesinde Sessiz Biraderler'in lamalık binasının bulunduğu Çinçin Dağı, bir hisar gibi görünür; kırmızı kapılı beyaz bir bina olan lamalık binasının uçları yukarı dönük yassı damları, yak kılından yapılmış flamaları ve kötü ruhları uzakta tutmak için çanları vardır. Keşişler suskunluk yemini etmiştir ama işaret diliyle iletişim kurabilirler ve eşlerinin tapınakta kalmaması koşuluyla, evlenebilirler. Beş yüz keşişlik topluluğun başı, bir kaya çıkıntısı üzerinde inşa edilmiş, manastırın kendisinden bir yarla ayrılmış kırmızı bir kulede tek başına yaşar. Kapısında tokmak görevini yerine getiren bir insan uyluk kemiğinin bulunduğu kırmızı kule, mazgallı siperlerle çevrilmiş kare şeklinde bir binadır. Helezon biçiminde merdivenlerin labirentine çıkmak isteyen ziyaretçilerin, Mukaddes Peder'i görmeden önce üstleri aranır ve gözleri bağlanır. Dağın güney yüzünde açelyalar, gelincikler, susamlar, dağlaleleri, hanımeli ve şifalı bitkilerin serbestçe büyüdüğü teraslı bir bahçe vardır.

Ziyaretçilerin, hastaların dağın eteğinde bir mağaradaki mucize yaratan sularda (radyoaktif oldukları söylenir) yıkandığı yıllık şenliğe katılmaları tavsiye olunur. Ziyaretçiler şenliğe gelince, keşişlere göre seyyahları izleyen ifritleri defetmek için, kendilerine cin çıkarma ayini uygulanacaktır. Marco Polo, uzun süre kaybolduğu sanılan ama, İkinci Dünya Savaşı sırasında radyum çıkarmak için Çinçin Dağı'nda gizli bir tesis kuran Alman bilim adamlarının bulduğu bir metinde, bu şenliği tasvir etmişti.

Ziyaretçiler koyu sarı renkte, kimsenin yaşamadığı dik yarlarla çevrili tekinsiz bir kanyon olan ve Cehennem Kapıları denen

yerden geçerek buraya gelecektir. Bu bölgede tekboynuzlar ve kocaman yırtıcı beyaz kurtlar dolaşır.

(Paul Alperine, *Ombres sur le Thibet*, Paris, 1945)

ÇİZGİÜLKE, neşeli ve iyi huylu bir hükümdarca yönetilen bir adadır. Çizgiülke düz bir çizgiden ibarettir.

Çizgiülke'nin vatandaşları kısa çizgiler (erkekler) ile noktalardır (kadınlar) ve bu kişilerin hareket ya da görüş alanları, içinde yaşadıkları dünya olan bu düz çizgi ile sınırlıdır. Çizgiülke'liler bu dar patikanın dışına çıkamadıkları gibi ziyaretçilere de yer açamaz ve birbirlerini geçemezler. Ufuklarının tamamı tek bir noktayla sınırlıdır ve kimse bu noktadan başka bir şey göremez. Bu yüzden Çizgiülke'lilerin cinsiyet ve yaşları yalnızca seslerinden anlaşılır.

Görüş alanı tek bir noktayla ve hareket tek bir çizgi ile sınırlı olduğundan, ziyaretçiler Çizgiülke'de ilgi çekici pek bir şey bulamayacaklardır.

(Edwin A. Abbott, *Flatland*, New York, 1884)

ÇOBANİSTAN, CUNUBİSTAN ile USULİSTAN arasında muazzam büyüklükte bir ülkedir, HATAR GEÇİDİ denen garip bir berzahla Usulistan'a bağlıdır. Çobanistan'ın büyük kısmı yumuşak eğimli stepler ve çöllerden oluşur, ancak ülkenin ortası Suhl Nehri tarafından sulanır.

Çobanistan'ın vaktiyle bir kaya duvarıyla denizden ayrılan büyük bir göl olduğu sanılıyor. Göl bu kaya duvarını delerek şimdiki Hatar Geçidi'ni yaratınca, suları yavaş yavaş kuruyup çekildi ve şimdi Çobanistan denen sığ havzayı meydana getirdi.

Çoban'lar göçebedir ve tipik çöl gezginlerine dönüşmüşlerdir; suyun bu yakınlarda ülkelerine dönüşünün yaşam biçimlerini önemli ölçüde değiştirip değiştirmeyeceği henüz bilinmiyor. Normalde biraz cafcaflı bir biçimde boyanmış elbiseler giyerler, pantolonlarıyla ceketlerinin üzerine bir pelerin atarlar. Deri süvari çizmeleri, giyimlerinin standart bir özelliğidir. Türban takarlar, bu türbanlar rütbe gösterir; örneğin Peygamber Muhammed'in soyundan geldiği düşünülenler yeşil türbanlarıyla ayırt edilir. En yüksek rütbedeki Çoban'ların, altın ve gümüş sikkelerle bezeli saç örgüleri vardır.

Yüzyıllardır çöl gezginleri olarak yaşamış olan Çoban'lar, suya karşı müthiş bir korku geliştirmişlerdir ve yüzmeyi pek beceremezler. Sur yerine su dolu hendeklerle korunan Usulistan başşehrini belki de bunun için alamamışlardır.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

ÇOK-ÇOK-FAZLA, batıdaki ÇAN ADASI'na yerleşmiş birçok ruhbagakın anavatanıdır. Bazen soylu bir ailede o kadar çok çocuk olur ki, mirası eşit olarak bölmek mülkün yok olup gitmesine yol açabilir. Böyle bir durum ihtimal dahiline girince, çocukların bazıları anneleriyle babaları tarafından Çan Adası'na gönderilir; burada geçimlerini sağlayacakları kesindir.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

ÇÖL KENT, Atlas Dağları'nda, unutulmuş bir Roma İmparatorluğu şehridir. Halkı altın, gümüş ve kumaş ticareti yapan Yahudi bir kabiledir. Bölge kara çakallarla doludur.

Rivayete göre, Çöl Kent'in sakinlerinden –zenginliğinden dolayı nefret edilen,

düşmanlarından eziyet görmüş, hastalıktan çirkinleşmiş ve kör bir kızı olan– Abdias diye biri, kendi memleketinin çorak manzarasına benzettiği için Bohemya dağlarının kurak vadisine yerleşmiş. Bir gün bir şimşek kızının gözlerini düzeltmiş ve Abdias da kızını memnun etmek için bu kasvetli yöreyi bir çiçek bahçesine dönüştürmüş. Ancak kız fırtınalı bir günde yağmura bakmak için ihtiyatsızca dışarı çıkınca, bu kez merhametsiz bir yıldırımın çarpmasıyla ölmüş. Abdias bunun üzerine aklını yitirse de, yarattığı bahçede otuz yıl daha yaşamış.

(Adalbert Stifter, "Abdias", *Oesterreich-Novellenalmanack* içinde, Viyana, 1843)

D

DADDY JONES'UN KRALLIĞI, Finlandiya sahilinde, MOOMİN ÜLKESİ'nin kuzeyinde bir vadidir. Vadinin alt yamaçları, küçük taneli yeşil ve sarı yemişlerle yüklü ağaçların öbek öbek yayıldığı yuvarlak tepelerden oluşur. Denize yakın yakasının kıyıdan iki mil ötesinde ise kalp şeklinde bir ada yer alır. Vadi bir nehirle bölünmüştür.

Bu küçük krallık, eşek şakalarından hoşlanan ve bir tür otokrat hükümdar olan Daddy Jones tarafından yönetilir. Daddy Jones'un uyrukları birbirinden farklı yaratıklardır. *Hemulen*'ler onun asker, muhafız ve polisleri olarak hizmet eder. Bunlar uzun boylu, upuzun pırtlak burunlu, pembe gözlü ama kulaksız yaratıklardır, kulakların yerini püskül püskül mavi ya da kızıl saç tutamları almıştır; koca ayakları vardır, düztabandırlar. *Hemulen*'ler zekâlarıyla tanınmaz, kolayca da fanatikleşirler. Örneğin, sırf kendileri çalamadığı için, ıslığı ve ıslık çalanları hiç sevmezler. Nehir yatağının altında, güçlü beyaz dişleriyle tünel kazan sokulgan hayvanlar, *Nibling*'ler yaşar. Bir şeyler inşa etme konusunda iyidirler ama ziyaretçiler onlarla sosyal ilişki kurmada zorluk çekebilir – *Nibling*'ler sürekli bir şeyleri, özellikle de alışkın olmadıkları nesneleri kemirirler. Örneğin, çok uzun bulurlarsa, ziyaretçilerin burunlarını da kemirip koparabilirler. *Nibling*'ler, uzun kuyrukları ve favorileri olan, tüylü yaratıklardır. Ayaklarında vantuzları vardır ve gittikleri her yerde yapış yapış izler bırakırlar. Kendilerine has sesleri, ince bir borudan geliyormuş gibi çıkan, boğuk bir böğürtüye benzer.

Daddy Jones'un Krallığı, *Bobble*'ların da yuvasıdır. Şimdiye kadar yalnızca iki *Bobble* görülmüştür: Edward ve Edward'ın adı bilinmeyen erkek kardeşi. *Bobble* Edward'ın, bir ihtimal erkek kardeşinin dışında, dünyadaki en iri yaratık olduğu söylenir. Edward sakardır ve ne yazık ki insanların üzerine basarak öldürme eğilimi vardır. Böyle bir şey olduğunda, Edward'ın canına kast etmediği kurbanlarının cenaze masraflarını karşılama konusunda her zaman ısrarcı davrandığını bilmek ziyaretçileri memnun edecektir.

(Tove Jansson, *Kuinkas sitten kävikään*, Helsinki, 1952)

DAGORLAD, ÖLÜ BATAKLIKLAR ile CİRİTH GORGOR arasında büyük ağaçsız bir düzlük; ORTA DÜNYA tarihinin çeşitli dönemlerinde burada yapılmış büyük muharebelerle ünlüdür. İkinci Çağ'ın sonlarına doğru Son İttifak –elfler, cüceler ve insanlar arasında Karanlıklar Efendisi Sauron'u yenilgiye uğratmak için kurulmuş bir ittifak– ortalığı aylarca kasıp kavurduğu söylenen bir muharebenin ardından burada muzaffer olmuştu. Bu muharebede, Son İttifak'ın liderleri efsanevi silahlarıyla dövüştüler; Elf Gilgalad mızrağı Aiglos'la, Elendil de kılıcı Narsil'le.

Dagorlad, Üçüncü Çağ'da, doğudan gelen ve sürekli olarak GONDOR'a saldıran istilacıların bu krallığa geçtiği belli başlı yol halini aldı ve ova, bir kez daha büyük muharebelerin meydanı oldu. 1944 Üçüncü Çağ'da, muharebeye büyük arabalarla geldikleri için bu adı alan Arabalılar'dan oluşan büyük bir kuvvet, burada Gondor orduları tarafından yenilgiye uğratıldı ve tamamen imha edildi. Dagorlad, birçok korusuyla yavaş yavaş Ölü Bataklıklar tarafından ele geçirilmektedir ki, Ölü Bataklıklar da en yürekli seyyahlardan gayrısına tavsiye edilmez.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DALAND'IN KÖYÜ, Norveç'te bir limandır, okyanusun Gezgin Yahudisi Uçan Hollandalı'nın hayalet gemisinin uğradığı bilinen tek liman olarak tanınır.

Ümit Burnu'nu, gazaba gelmiş bir bora sırasında dönmeye çalışan geminin kaptanı Hollandalı, sonsuza dek yelken açmak zorunda kalsa dahi amacını gerçekleştireceğine and içti. Bu yüzden, Mahşer Günü'ne dek denizlerde yol almak üzere lanetlendi. Yalnızca yedi yılda bir, kendisini ölene dek sadakatle sevecek bir kadın bulmak üzere karaya çıkmasına izin verilir. Sonunda, Norveçli bir kaptanın kızı olan ve bağlılığını kendisini denize atarak gösteren Senta'yı bulur.

(Richard Wagner, *Der Fliegende Holländer*, ilk sahnelenişi: Dresden, 1843)

DALE, Orta Dünya'nın kuzeydoğusunda, Akan Nehir vadisinde insanlara ait bir şehir-krallık'tır. Şehir, nehre bakan ve onun güney yanında büyük bir kavis oluşturan YALNIZ DAĞ'ın güney yamacına kuruludur.

2770 Üçüncü Çağ'da büyük ejderha Altın Smaug güneye, Yalnız Dağ'a gelene kadar Dale zengin ve refah içinde bir şehirdi. Dağ'ın altındaki cüce krallığıyla geleneksel bir dostluk sürdüren Dale'in insanları, uzun zamandır cücelere yiyecek, kumaş ve ihtiyaç duydukları başka temel maddeler satıp, karşılığında maden ve taştan elişleri alıyordu. Smaug'un varlığı ve av peşinde Dale'e gece seferleri düzenlemesi birçok insanın ölmesine yol açtı; geri kalanlar kaçtı, çoğu GÖL-KENT'e yerleşti ve Dale harabeye dönüştü.

Dale'in son kralının soyundan gelen Bard, Göl-kent 2941 Üçüncü Çağ'da Smaug'un saldırısına uğradığında orayı savunanlar arasındaydı ve namlı bir okçu olarak, ejderhayı öldürdü. Dale'in yeni kralı ilan edildi ve Beş Ordu savaşı sırasında Yalnız Dağ ve çevresinde muazzam bir ork ordusuna karşı cücelerin yanı başında savaşan insanlara önderlik etti. Zaferden sonra, Bard, Smaug'un el koyduğu definenin on dörtte birini aldı ve servetini, bir kez daha zengin bir kent haline gelen Dale'i yeniden inşa etmede kullandı.

Yüzük Savaşı sırasında, Dale'liler, Karanlıkların Efendisi Sauron'un kuvvetlerine karşı verilen mücadelede Yalnız Dağ'ın cüceleriyle birleştiler. Dale ve Dağ, doğudan gelen bir ordu tarafından kuşatılmıştı ama Sauron'un güneyde yenilgiye uğramasından sonra, insanlar ve cüceler II. Bard ve Dağ'ın altındaki Kral Thorin Taşmiğfer'in komutasında bir çıkış hareketi yaparak kuşatmayı kırdılar. Bunun sonucu olarak, Dale hep GONDOR'la yakın bir ittifak içinde oldu, gene de Yeniden Birleşmiş Krallık'ın hükümdarlarının koruması altındadır.

Dale büyük bir ticaret merkezi ve cücelerin yaptığı güzel eşyaların, özellikle de sihirli oyuncakların ana satış merkezidir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DALGACIK ÜLKESİ, ACAYİPLER ÜLKESİ ile HOMURDANAN FELLAHLAR DOMİNYONU arasında tuhaf küçük bir bölgedir. Dalgacık Ülkesi, sürekli yer değiştirip dalgalanan sarp kayalık tepelerle vadilerden oluşur. Seyyah bir tepeye tırmanırken, tepenin aniden çöküp altında bir vadiye dönüştüğünü görecektir. Başka bir seyyah ise bunun tam tersine, indiği vadinin aniden yükseldiğini görerek kendini bir tepenin doruğunda bulacaktır. Bu şaşırtıcı ve akıl karıştırıcı ülkede seyahat edenler, çoğu kez toprağın dalgalanma hareketi yüzünden deniz tutmasına uğrar.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

DANTELÜLKE, HER ADASI'na yaklaşık altı saatlik yolculukla varılan mesafede bir ada-krallıktır. Seyyah adaya yaklaşırken, aniden gölgelere karşı bir parlak ışık bölgesi belirecektir. Bu ani, sert zıtlığın, Yaradılış'ın ilk gününde ışığın doğuşunun yol açtığı zıtlık kadar kuvvetli olduğu söylenir.

Dantel Kralı bu parlak ışığı eğirir, Meryem Ana, mücevher, tavuskuşu resimleri, Ren kızlarının dansı gibi iç içe geçen insan figürleri örer. Çevreleyen havanın zifiri karanlığı üstünde, kırağının pencere camlarında çizdiği şekiller gibi, net modeller belirir, sonra da gölgelerin içinde kaybolur.

(Alfred Jarry, *Gestes et Opinions du Docteur Faustroll, Pataphysicien. Roman Néo-Scientifique*, Paris, 1911)

DAVALAR ADASI, Avukatlar Ülkesi'nin kolonisidir, CAHİLLER ADASI'ndan dar ve sığ bir geçitle ayrılır. Adanın tamamı, tuhaf biçimde oluşmuş kayalarla kaplıdır.

Ziyaretçiler, Davalar Adası'ndaki aletlerin parşömen, mürekkep hokkası ve kalemden ibaret olduğunu göreceklerdir. Adada işi olan herkes, bu işi insanların ceplerindeki bozuk paraları dolandırmakta usta olan Yolonları diye birinin üzerinden halletmek durumundadır. Ziyaretçiler onu tanımakta güçlük çekmeyecektir, çünkü kısa, parlak kestane rengi bir mantoyla, lekeli yarım kollu, yarı yünlü kumaştan bir yelek giyer; dirseğinin üstünde kalan kolları güderidendir. Kokartlı bir de şapka takar.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

DEBRA-DOWA, AZANYA İMPARATORLUĞU'nun başşehridir.

DEELGUY, BEKLA İMPARATORLUĞU'nun kuzeydoğusunda, tacir ve satıcıların yaşadığı bir krallıktır. Deeelguy'ın sınırları tartışmalıdır ancak genelde bu ülkeye ait toprakların, Telthearna Nehri'nin doğusunda kalan Deelguy Çölü adlı yarı-çöl araziyi de kapsadığı kabul edilir.

(Richard Adams, *Shardik*, Londra, 1974)

DEFİNE ADASI, Meksika kıyılarının açıklarında, on mil uzunluğunda ve beş mil genişliğinde bir adadır. Güney burnunun yakınlarında, İskelet Adası olarak bilinen bir kayalıklar grubu vardır; ada ve kayalıklar birbirlerine cezirde ortaya çıkan bir kum şeridiyle bağlanır. Define Adası'nda üç tepe vardır, kuzeyden güneye uzanan bir sıra oluştururlar. Sırasıyla Pruva Direği Tepesi, Mizana Direği Tepesi ve Ana Direk ya da Boru-Dürbün Tepesi olarak bilinirler. Sonuncusu en yüksek olanıdır, diğer ikisinden iki-üç yüz ayak yükseğe uzanır. Adanın güney kıyısında, Kaptan Kidd'in Demirleme Yeri olarak bilinen doğal bir liman vardır. Ağaçların suyun azami kabarma noktasına kadar indiği bu liman neredeyse tamamen karayla çevrilidir. Bu korunaklı koya iki bataklık dere ya da nehir dökülür; ağızlarının çevresindeki yeşillik neredeyse zehirli bir parlaklığa sahiptir. Seyyahların alternatif bir demirleme yerleri daha vardır: Kuzey Koyu adındaki, sık ağaçlıklı sahilleri olan dar bir haliç.

Borinaçek Burnu'nu döndükten sonraki güneybatı kıyısı, kırk-elli ayak yüksekliğindeki sarp yamaçlar sebebiyle geçit vermeyen bir yerdir. Kuzeyde, yamaçlar yerlerini kumsallara, sonra da ağaçlarla örtülü Ağaçlık Burun'a bırakır. Gelgitler ve akıntılar tehlikelidir, özellikle de batı kıyısında.

Define Adası'nın binaları bir çitli alan ve güneydeki demir atma noktasının yakınlarındaki kütük evden ibarettir. Bir tepecikteki tatlı su kaynağı üzerine inşa edilmiş olan çitli alan aşağı yukarı kırk kişiyi barındırabilir. Besbelli savunmaya yönelik olarak tasarlan-

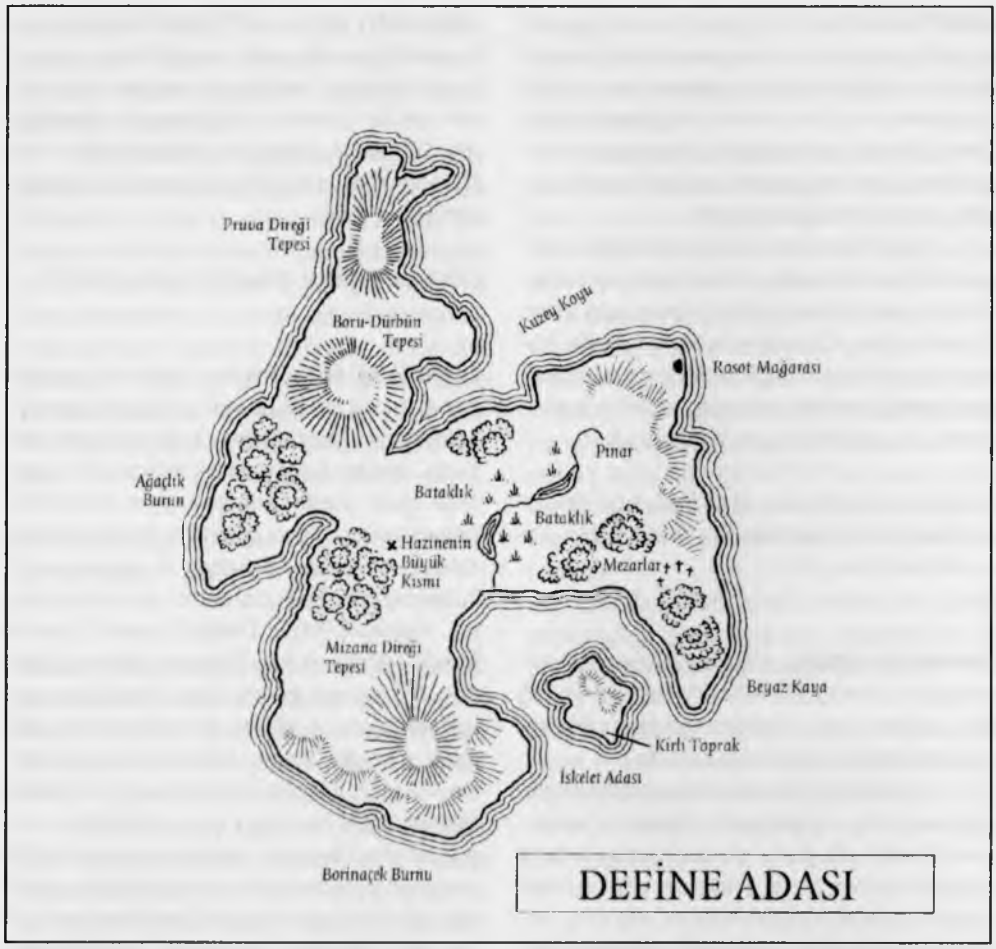

mış olan bu binanın her cenahına alaybozan tüfekleri için mazgal delikleri açılmıştır.

Adanın büyük bölümü gri ağaçlıklarla kaplıdır, çam ailesine ait daha yüksek ağaçların oluşturduğu gruplara ise arada bir rastlanır. Yaprak dökmeyen alçak boylu meşeler sıkça görülür. Çiçek açan fundalar ve karanfil ağaçları, Kaptan Kidd'in Demirleme Yeri'nin üzerindeki bayırda bulunabilir. Adanın hayvan varlığı hemen hiç incelenmemiştir, ancak kıyıda ayıbalıklarına rastlanabilir.

Adanın haritası ilk olarak 1754'te, hazinesini gömmek için burayı seçmiş olan Kaptan Flint tarafından çıkarıldı. Adı çıkmış bir korsan olan Flint, altı kişilik bir grupla karaya çıkıp 700.000 sterlin değerindeki hazinesini gömdü, sonra da şahitlerin hepsini öldürdü. Hazinenin gömüldüğü yeri gösteren tek belge, Flint'in ikinci kaptanı Bill Bones tarafından çizilmiş kaba bir haritaydı. Flint'in ölümünden çok sonra, KARA TEPE KOYU'ndaki *Amiral Benbow Hanı*'nda gemi evrakı açığa çıktı.

Hazinenin gömülmesinden yıllar sonra, Flint'in eski tayfasından Ben Gunn, tesadüf eseri başka bir gemiyle adanın yakınından geçti. Adayı tanıdı ve kaptanla tayfayı hazineyi aramaya ikna etti. Hazineyi bulmayı başaramayınca kaptan çok kızarak Gunn'ı adada mahsur bıraktı. Gunn, sonraki üç yılı burada, katıksız bir inzivada geçirdi.

Asilzade Trelawney'nin önderliğinde, *Amiral Benbow Hanı*'nda bulunan haritalarla

donanmış bir grup, Flint'in hazinesini bulmak üzere Bristol'den *Hispaniola* ile yola çıktı. Farkına varmadan, aralarında Long John Silver'ın da bulunduğu Flint'in eski tayfasından birkaç kişiyi işe aldılar. *Hispaniola* neredeyse adaya varır varmaz, başını Silver'ın çektiği bir isyan patlak verdi. Eski çitli alanda meydan muharebelerini de içeren uzun bir mücadelenin ardından, "sadık" taraf zafer kazandı. Bu aşamada Silver, Flint'in dillere destan hazinesinden küçük da olsa bir pay alabilme umuduyla tekrar saf değiştirdi. Hazinenin konumunu belirlemeye yönelik ilk girişim başarısızlıkla sonuçlandı, çünkü Ben Gunn onu çoktan bulmuş ve yeni bir yereye gömmüştü. Ama sonunda bulundu ve keşif grubunun üyeleri Gunn'la birlikte İngiltere'ye döndü. Yolculuk sırasında Silver paranın bir kısmını alarak kaçtı, bir daha da ondan hiç haber alınamadı. İsyanın başını çekenlerden üçü adada bırakıldı. Bugün bile akıbetleri bilinmiyor.

(Robert Louis Stevenson, *Treasure Island*, Londra, 1883)

DEHŞETENGİZ GECE ŞEHRİ, bkz. GECE ŞEHRİ.

DEHŞET GEÇİDİ, bKZ. CİRİTH GORGOR.

DELİKLER ŞEHRİ , bkz. CİTTABELLA.

DELİX, bkz. HİKMET ADALARI.

DEMİR ADASI, bkz. MARBOTİKİN DULDA.

DEMİR DAĞLAR, Aynı isim, biri Kuzey, diğeri de Güney Kutbu'nda olan iki sıradağa verilmiştir. Her ikisi de dairevi biçimdedir, merkezlerinde ise, yeryüzünün içi boş merkezindeki ülke PLUTO'ya geçiş sağlayan iki kutup geçidi vardır.

Bu bölge ve Demir Dağlar varlıklarından uzun süre şüphe edildikten sonra nihayet 1806 yılında keşfedildiler. O yıl, balina gemisi *Mercury*'nin mürettebatı, Spitzbergen kıyılarında gemileri battığı halde kurtuldu. Kışı kıyıda geçirdikten sonra içerilere doğru seyahat ettiler ve kuzeye yaklaştıkça ısının arttığını gördüler. Sonunda Demir Dağlar'a geldiler; çıplak kayalardaki acemice yazı, onların 8 Kasım 1806'da gelişinin anısına yazılmıştır. Dağların dış halkasını aştılar ve birden yerdeki bir delikten aşağı düşmeye başladılar. Düşüşleri sona erince, sonraki sekiz yılı geçirecekleri Pluto'ya ulaşmış olduklarını fark ettiler. Pluto'daki ülkelerin birkaçını ziyaret ettikten sonra, FELİNYA kanalıyla yüzeye döndüler.

(Anonim, *Voyage au centre de la terre, ou aventures de quelques naufragés dans de pas inconnus. Traduit de l'anglais de Sir Hormidas Peath*, Paris, 1826)

DEMİR TEPELER, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde, YALNIZ DAĞ'ın çevresindeki ovaların doğusundadır. Tepelerde, ejderha sayısının artması nedeniyle terk etmek zorunda kaldıkları GRİ DAĞLAR'dan gelen cüceler yaşar. Demir Tepeler'in cüceleri, Orta Dünya'nın diğer yerlerindeki akrabaları kadar zengin değildir, çünkü burada en çok bulunan maden altın yerine demirdir, ancak bunun bir sonucu olarak da ejderhaların hiç hoş karşılanmayan ilgisinden uzak kalmışlardır.

Kralları Náin'in önderliğindeki Demir Tepeler cüceleri, MORİA'yı ele geçirmiş olan orklara karşı, hemcinslerinin 2799 Üçüncü Çağ'da GÖLGELİDERE VADİSİ'nde giriştikleri büyük muharebede onların safında yer aldılar. Gelişleri, savaşın seyrini cüceler lehine değiştirdi. Demir Tepeler'den gelen bir grup cüce, 2941'de, Yalnız Dağ yamaçlarındaki Beş Ordu Muharebesi'ne de katıldı.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again,* Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DENİZ ÇOCUĞUNUN ŞEHRİ, Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde bir yerlerde, yüzen bir ada üzerine inşa edilmiş, son olarak 55° enlem kuzey ve 35° boylam batıda görülmüştür. Ziyaretçiler şehre ulaşmakta büyük zorluk çekerler, çünkü ufukta bir gemi göründüğü anda şehir kaybolur. Koca şehrin tek bir sakini vardır, Charles Lievens de Steenvoorde adlı birinin açık denizde kaybolmuş 12 yaşındaki kızı. Çocuk bu boş yerde oturur, günlük işlerini normal bir şekilde yerine getirir. Cesetleri asla bulunmayan boğulmuş çocuklar tarafından inşa edilmiş böyle çok sayıda yüzen şehir olduğuna inanılır.

(Jules Supervielle, *L'Enfant de la haute mer*, Paris, 1931)

DENİZİN İHTİYAR ADAMI'NIN ADASI, Hint Okyanusu'nda bir yerlerdedir, seyyahlar için tehlikelidir. Burada, Denizin İhtiyar Adamı yaşar, yapraklara bürünmüş halde, yüzünde hüzünlü bir ifadeyle oturup talihsiz biri gelsin diye bekler. Eğer bir seyyah İhtiyar Adam'a acıdığı için sırtında taşırsa, ömür boyu onun yük hayvanı olarak kalacaktır. İhtiyar Adam, manda derisi gibi siyah ve sert olan bacaklarını seyyahın boynuna dolayacak, o bilincini yitirene kadar ayaklarıyla sıkacaktır. Sonra kimin efendi olduğunu anlasın diye sırtına ve omuzlarına vurup, en iyi, en olgun meyveleri koparmak için kendisini adada taşımaya zorlayacaktır. Gece-gündüz seyyahın sırtında oturacak, idrarını ve dışkısını *in situ* (oracıkta) koyuvererek onun rahatsızlığına rahatsızlık katacaktır.

Gemici Sindbad bu yer hakkında yazmış, İhtiyar Adam'dan kurtulmayı nasıl başardığını da açıklamıştı. Sindbad İhtiyar Adam'ı nasıl öldürdüğünü anlatsa da bu ölüm doğrulanmamıştır; bu yüzden de seyyahlar ihtiyatlı davranmaya davet olunur.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy.)

DENİZ KRALI'NIN KRALLIĞI, engin denizlerin açıklarında, suyun en güzel peygamberçiçeği kadar mavi ve en berrak kristal kadar berrak olduğu yerdedir; buraları öylesine derindir ki, en diplerden yüzeye ulaşmak için çok, pek çok kilise kulesinin üst üste yığılması gerekir. Burada harikulade güzellikte ağaçlar ve bitkiler büyür, saplarıyla yaprakları öylesine hafiftir ki, sanki canlı varlıklarmış gibi, suyun en ufak hareketiyle öne arkaya sallanırlar. Büyüklü küçüklü balıklar bu dalların arasından, tıpkı kuşların ağaçlar arasında uçuşması gibi, kayarcasına girip çıkar. Aquitania Prensi'nin bir keresinde bahçenin mağaralarından birinde uyuyakaldığı söylenir.

Suyun en derin olduğu yerde, Deniz Kralı'nın şatosu yükselir. Sarayının duvarları mercandan, ucu sivri yüksek pencereleri kehribardandır; çatısı ise, kabaran dalgalar üstlerinden geçerken sürekli olarak açılıp kapanan midye kabuklarından oluşur. Bu kabukların her birinde ışıl ışıl parıldayan birkaç inci vardır, içlerinden herhangi biri herhangi bir kralın tacındaki en pahalı süs olabilir. Duvarlardan güzel çiçekler fışkırır ve pencereler açıkken balıklar, yukarı dünyadaki kırlangıçlar misali odalara ok gibi girip çıkar, kralın kızlarının elinden beslenir ve kendilerini okşamalarına izin verirler.

Sarayın önünde ateş kırmızısı ve lacivert ağaçlarla dolu büyük bir bahçe vardır, bu ağaçların meyveleri altın gibi parıldar, çiçekleri de alev alev yanan bir güneşi andırır. Bahçenin toprağını oluşturan kum, kükürt alevi gibi parlak mavidir. Sular hayli sakinken, güneş, dünyanın ışığının çanağından ileri doğru aktığı mor bir çiçek gibi görünür. Her küçük prensesin bahçede, gönlünce ekeceği kendi tarhı vardır. Biri buraya balina biçimi verirken, bir başkası denizkızı biçimini tercih

etmiştir ama en küçükleri tarhını güneş gibi yusyuvarlak yapmış, içine de sadece kırmızı çiçekler dikmiştir, güneşin ona göründüğü gibi. Bahçesine, batan bir gemide bulunmuş mermer bir erkek çocuk heykelciği koymuş, yanına da kırmızı bir salkımsöğüt dikmiştir.

Denizkızları on beş yaşına gelince, denizin yüzeyine yükselip, mehtapta kayalarda oturarak gemilerin geçişini izlemelerine izin verilir. Bir denizkızı sıradan bir faniye âşık olup da onunla birlikte yaşamak isterse, korkutucu bir ritüele boyun eğmelidir. Önce, fokurdayan, çamurlu bir bataklığın berisindeki evinde Büyücü Kadın'ı ziyaret etmesi gerekir. Evin çevresindeki bütün ağaç ve çalılar poliptir, topraktan fışkırmış yüz başlı yılanlar gibidirler. Ortalıkta fevkalade şişman salyangozlar dolaşır – Büyücü bunlara piliçlerim der. Büyücünün evi, gemileri batmış insanların kemiklerinden yapılmıştır. Denizkızına burada bir içki verilecek, bununla karaya yüzmesi istenecektir. Bu içkiyi almak için Büyücü'nün dilini kesmesine izin vermelidir, denizkızı bir daha asla şarkı söyleyemeyecek ve konuşamayacaktır. Kıyıda otururken içkisini yudumlaması gerekir – ancak o zaman kuyruğu insan bacaklarına dönüşecektir. Bu dönüşüm çok acılıdır, her adım ona kılıçların keskin uçlarında yürüyormuş gibi gelecektir. Denizkızı insan olduktan sonra bir daha asla Deniz Kralı'nın Krallığı'na dönemez, denizkızlarına bağışlanmış ölümsüzlüğü de yeniden edinemez. Eğer sevdiği kişi başka biriyle birleşirse, denizkızı ölür, vücudu da köpüğe dönüşür.

(Marie Anne de Roumier Robert, *Les Ondins*, Paris ve Londra, 1768; Hans Christian Andersen, *Den lille Havfrue*, Kopenhag, 1835)

DESPAİRİA, JANSENİA'nın batısında, daha çok kayalık ve kum çölünden ibaret ıssız bir diyardır. Despairia'nın ihracatı yoktur. Ancak komşusundan ip, bıçak, kefen, mezartaşı ve mezar kitabesi için bakır plaka ithal eder.

(Le Pére Zacharie de Lisieux, *Relation du pays de Jansénie, où il est traité des singularitez qui s'y trouvent, des coustumes. Moeurs et Religion des habitants. Par Louys Fontaines, Sieur de Saint Marcel*, Paris, 1660).

DESPİNA, Asya'da bir şehirdir. Despina'ya iki türlü ulaşılır: gemiyle ya da deveyle. Şehir karadan gelen seyyaha başka bir çehresini gösterir, denizden gelene başka.

Develi binici, gökdelen tepelerinin, radar antenlerinin, rüzgârda beyaz, kırmızı, dalga dalga rüzgârgüllerinin, kurum kusan bacaların, yaylanın göğe değdiği çizgiden fırlayışını görünce, bir gemiyi düşünür; aslında bunun bir şehir olduğunu bilir ama onu, kendisini çölden alıp götürecek yelkenli bir gemi gibi düşünür; henüz çözülmemiş yelkenlerini şişiren rüzgârla denize açılmaya hazır bir yelkenli, ya da demir gövdesinde sarsılan sıcak su kazanıyla buharlı bir gemi; ve bütün limanları, vinçlerin doklara boşalttığı yabancı ürünleri, farklı bandıralı gemilerin mürettebatının birbirinin kafasında şişe kırdığı meyhaneleri, her birinde bir kadının saçlarını taradığı ışıklı zemin kat pencelerini düşünür.

Denizci ise, kıyının pusunda, bir deve hörgücünün biçimini, sağa sola sallanarak ilerleyen iki benekli hörgüç arasında parlak nakışlı bir eyerin biçimini seçer; aslında bunun bir şehir olduğunu bilir ama hamudundan şarap tulumları, torba torba meyve şekerlemeleri, hurma şarapları, tütün yaprakları sarkan bir deve gibi görür onu, ve zaten kendisini de, onu bu deniz çölünden alıp palmiyelerin çentikli gölgesindeki tatlı su vahalarına doğru; kalın kireç duvarlı, çinili avlularında kızların, tül peçelerin yarı yarıya sakladığı kollarını oynatarak yalınayak dans ettikleri saraylara götüren uzun bir kervanın başında görür.

Her kent, biçimini, karşısında durduğu çölden alır; böylece develi binici de, denizci de iki çöl arasındaki bir sınır şehri olan Despina'yı, kendince ayrı ayrı böyle görür.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

DEV'İN BAHÇESİ, İngiltere'de bir yerlerdedir, yumuşak yeşil çimenleri olan büyük, pek hoş bir bahçedir. Güzel çiçekler çimenlerin üzerinde yıldızlar gibi oraya buraya serpilmiştir; baharları pembe ve inci renginde narin tomurcuklar açan, sonbaharda da olgun meyveler veren on iki şeftali ağacı vardır. Bahçenin ortasında yüksek pencereleri ve sağlam kuleleriyle Dev'in Şatosu durur. Bahçenin en uzak köşesinde ziyaretçiler latif beyaz tomurcuklarla bezeli bir ağaç bulacaktır; dalları altından olan bu ağaç gümüş meyvelerle yüklüdür. Ağacın dibinde, Dev'in kendisinin fani kalıntıları durur, üstü beyaz tomurcuklarla örtülüdür.

Bugün bahçe hiçbir zorlukla karşılaşılmadan ziyaret edilebilse de, yıllar, yıllar önce Dev bahçesinin çevresine bir duvar yaptırmaya karar verdi ve orada oynamaya gelen çocukları uzakta tutmak için "İzinsiz girenler cezalandırılacaktır" yazılı bir tabela astı. Ne var ki, çocuklar gidince kuşlar artık şakımaya zahmet etmedi, ağaçlar tomurcuklanmayı unuttu. Bahçeyi kar, don, dolu ve kuzey rüzgârı ele geçirdi, bahar asla gelmedi. Derken bir gün Dev çok hoş bir müzik duydu, kışın sona erdiğini fark etti. Çocuklar duvardaki bir delikten içeri süzülmüş, baharı da beraberlerinde getirmişlerdi. Bencilliğine pişman olan Dev koca bir balta aldı ve duvarı aşağı indirdi.

O gün gelen çocuklar arasında, diğerlerinden daha ufak olan küçük bir oğlan vardı. Dev içlerinde en çok onu sevdi. Ama o günden sonra diğer çocuklar her sabah bahçeye dönseler de, küçük oğlan bir daha hiç gelmedi. Yıllar geçti, Dev dermansız kaldı, günlerini oyun oynayan çocukları gözleyerek geçirmeye koyuldu. Bir kış gününde penceresinden dışarı baktı ve bahçenin en uzak köşesinde, beyaz tomurcuklu ağacı gördü; altında sevmiş olduğu küçük oğlan duruyordu. Dev bahçeye koştu, ama çocuğa yaklaşınca yüzü öfkeyle kızardı, çünkü çocuğun ellerinin ayalarında iki çivinin izi vardı, küçük ayaklarında da iki çivi baskısı. Çocuğun sesi, Dev'in gazabını kesti. "Bir seferinde bahçende oynamama izin vermiştin" dedi çocuk, "bugün sen benimle benim bahçeme geleceksin, ki orası Cennettir."

(Oscar Wilde, "The Selfish Giant", *The Happy Prince and Other Tales*, Londra, 1888)

DEVLER DENİZİ, donmuş Kuzey Buz Denizi'nin, buraya sığınmış olan devlerle trollerin yaşadığı bir bölümüdür. Bazıları tek gözlü olan (bkz. KİKLOPLAR ADASI) devlerin yırtıcı köpekleri vardır; çoğu kez Grönland'lı kızları kaçırıp evlenirler, çünkü –doğruyu söylemek gerekirse- çok çirkindirler. Kızların anneleriyle babaları onları geri almak için Angakok denen ve sihir marifetiyle devleri öldürebilen büyücülerin sanatlarına başvurmalıdır.

Seyyahlar, bu kıyılara gece ayak basanların devlerin saldırısına uğrayacağı, sopalarla dövüleceği ve sonra da yeneceği konusunda uyarılır. Korkunç kuzey kışı sona erip de güneşin sıcaklığıyla serbest kalan okyanus, mücevher gibi parlayan garip biçimli buz dağlarını kırınca, devler, uzun sakalları ve kırmızı giysileriyle, ışıkta gökkuşağının her rengine boyanan bu buzdan tapınaklara tırmanırlar. Kutup ayılarıyla birlikte, muazzam ülkeleri boyunca bu muhteşem kristal anıtlar üzerinde seyahat eder, fırtınaları azdırmak için küçük kamış borular üflerler. Bazıları Norveç'in kuzey kıyılarına kadar uzanır. Devler konuştukları zaman dehşet verici biçimde böğürür, ağaçları yerden elleriyle sökerler. Balık tutmak için sualtına daldıkları ve karada ayakları hiç kaymayacak kadar emin adımlarla yabani hayvan avladıkları bilinir.

Devlerden adı Hafstraub olanı, çoğu kez kendini gemicilere göstermekten hoşlanır. Uzun boylu, kolsuz ve heybetli dev, sudan çıkan bir balina gibi yükselir. Buz rengi, yani açık mavidir, başına miğfer takar; ancak hiç kimse denizin içinde saklı kalan kısmının insan biçiminde mi, balık biçiminde mi olduğunu saptamayı başaramamıştır.

(Tommaso Porcacchi, *Le isole piu' famose del mondo*, Milano, 1572; Maria Savi-Lopez, *Leggende del mare*, Torino, 1920)

DIŞ DENİZ, bkz. AMAN.

DİANA'NIN KORUSU, İngiltere, Staffordshire'da, Mercy Çiftliği'ne yürüme mesafesinde bulunan bir malikânenin kalıntıları. Malikâneden –Romalılar zamanından beri iskân edildiği söylenen bir yerdedir– arda kalan tek şey, dünyanın böğrüne doğru inen yuvarlak bir deliktir.

Bu delik, ince kil katmanlarının altındaki bataklıklarda, tarihöncesi çağlardan beri hayatta kalmayı başarmış gibi görünen devasa yaratık beyaz solucanın ininin girişidir. Solucan, yüzyıllar zarfında, kana aç, öldürme arzusuyla dolu ve güce düşkün, ince ve güzel bir kadının suretine bürünme yeteneği kazandı. Malikâne ve içinde yaşayan kötü ruh, solucanın kuyusuna dinamit indiren Adam Salton adında bir İngiliz tarafından yok edildi. Dinamit şimşekle ateşlendi, bunun sonucunda ortaya çıkan patlama hem Diana'nın Korusu'nu hem de yakında bulunan, meşhur Caswell ailesinin atalarının evi olan Castra Regis'i yerle bir etti.

(Bram Stoker, *The Lair of the White Worm*, Londra, 1911)

DİLEK EVİ, bkz. SMALLDENE.

DİMRİLL DALE, bkz. GÖLGELİDERE VADİSİ.

DİONYSOS ADASI, Atlas Okyanusu'nda, Herakles Sütunları'ndan (Cebelitarık Boğazı) yaklaşık seksen günlük mesafededir. Görmüş olan seyyahlar burayı, yüksek ve ağaçlıklı diye tarif eder. Adanın ismi, kadim Grek şarap tanrısının bıraktığı izlerden gelir. Örneğin, sahilin biraz uzağında, üzerinde hafifçe silinmiş Grek harfleriyle "Herakles ve Dionysos buraya kadar geldi" yazan bronz bir sütun vardır. Biraz daha içerlerde, Khios'takine (Sakız Adası) benzer bir şarap nehri akar, öylesine geniştir ki, kimi yerlerinde tekneyle gezmek dahi mümkündür. Nehrin akışı kaynağa doğru takip edildiğinde ise –beklenilenin aksine– bir pınara değil, irice asmalarla dolu bir ağaçlığa varılır. Buranın olgun üzümleri, kırmızı şarap damlalarını damıtır ve bu damlalar da sonunda nehri oluşturur. Nehrin balıkları şarap rengine ve tadına sahiptir ve yakalandıklarında da tortu dolu oldukları görülür.

Adanın her yanında başka bir tür asma yetişir. Bu asmaların, belden yukarısı kadın olan geniş ve sağlıklı gövdeleri vardır. Bu kadınların parmak uçlarından asma dalları ve üzüm salkımları uzar ve saçları da yaprak, filizler ve salkımlardan oluşur. Bazıları Lidya dilinde ya da Hintçe, birçoğu ise Grekçe konuşur. Üzümleri kopartılırsa, acıyla bağırırlar. Seyyahlara, bu ağacımsı yaratıkların kendilerine sarılmasına izin vermemeleri tavsiye olunur – yoksa anında zehirlenip kendilerinden geçer, aile, onur ve vatanlarını unutup giderler. Her kim bunlarla ilişkiye girerse, anında asmaya dönüşür ve bulunduğu yere kök salar.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy.)

DİRANDA, MARDİ TAKIMADALARI'nda iki krallığa bölünmüş büyük bir adadır. Diranda'ya varan seyyahlar, adada yaşayan körlerin, tek-bacaklı, tek-kollu kişilerin, kısaca özürlülerin sayısını görünce hayrete düşeceklerdir. Bu durum, her iki krallıktan genç insanların birbirleriyle kapıştığı, acımasız gladyatör müsabakaları düzenleme âdetinden doğar. Yerel halk, bu tür eğlenceye çok düşkündür ve bunu, diğer tüm erdemlerden daha fazla ödüllendirdikleri cesaretlerini kanıtlamak için mükemmel bir fırsat olarak değerlendirirler. Ancak bu müsabakalar aslın-

da Diranda'yı yöneten iki kralın, hızla artan ada nüfusunu azaltmak için seçtikleri bir yöntemdir; ve seyyahlara bu müsabakalardan kesinlikle uzak durmaları öğütlenir.

(Herman Melville, *Mardi, and A Voyage Thither*, New York, 1849)

DİŞBUDAK KORUSU ŞATOSU, Galler'in en batısındaki dağ olan Mynnydd Prescelly'nin altındaki bir vadide, antik bir Elf diyarıdır. Krallığın adı, sakinlerinin ev inşa etmediği ve geceleri uyumak için uçarak yukarıdaki dişbudak ağaçlarının dallarına konduğu ilk tarihine gönderme yapar. Bu âdet artık geçerli değildir ve Dişbudak Korusu Şatosu da, bütün diğer Elf krallıkları gibi, sadece çalışan perilerin uçması şeklindeki görgü kuralını benimsemiştir; normalde soylular kanatlanmaz, çünkü bu vakarlarını zedeler. Dişbudak Korusu Şatosu'nun Elfler'i, yaptıkları benzersiz tatlı içkiyle ve muazzam şarkı söyleme gelenekleriyle tanınır. İyi komşulardır, yolunu şaşırıp diyarlarına giren ineklerle insanoğullarına karşı genelde hoşgörüyle davranır, ağaçlarından onları gözlemekle yetinirler.

Çatısı sazla örtülmüş bu küçük şatonun sakinlerinin en büyük başarısı, vadilerinin tepesindeki dağı görünür ve görünmez hale getirmek olmuştur; dağ bazen oradadır, bazen değildir. Bu başarıyı ilk olarak çok önceleri, hâlâ ağaçlarda uyurken gerçekleştirmişlerdi. O günlerde, İrlanda'dan St. Bride Koyu'na seyahat etmiş ihtiyar bir adam, "inanç yoluyla" yüzebilir hale getirdiğini söylediği bir granit levhayla diyarlarına gelmişti. Elfler'e inancın doğasını açıkladı, inançla dağları bile yerinden oynatabileceğini iddia etti, ama ne yazık ki bunun onlara göre olmadığını söyledi. Çünkü onların ruhu yoktu, bu yüzden de bırakın dağı, bir çakıl taşını bile hareket ettirmeyi beceremezlerdi. Bu sözler, Elfler'in gururunu kırdı, ihtiyar adam Carmarthenshire'ın dinsizlerini imana getirmek için oradan ayrılınca, söylediklerinin aksini kanıtlamak için hemen işe koyuldular, gel gör ki tek bir çakıl taşı bile yerinden oynamadı. Nihayet, saray şairinin yeğeni, eğer dağı hareket ettireceklerse bunu şarkı gücüyle yapmaları gerektiği sonucuna vardı. "Mynnydd Prescelly, Kaldırılasın" güfteli özel bir Kaldırma şarkısı bestelendi. Önce hep birlikte söylediler ama daha sonraları ana melodiye kendiliğinden ortaya çıkmış üst sesler eklendi, görkemli bir koro ortaya çıktı. Dağ da, onları hayretler içinde bırakarak, sahiden gitti. Özenli bir araştırma, neler olup bittiğini ortaya çıkardı: Mynnydd Prescelly, bir bulut şeklinde yükselmiş, Plynlimon'a gitmiş, orada birkaç gün şiddetli bir yağmur olarak yağmış; sonra yerine dönerek bir kez daha yağmur olup yağmış, sonunda da katılaşıp dağ haline gelmişti. Şarkı söyleme ve dağı yerinden kaldırma düzenli bir tören halini aldı, onun ufuk hattından yok oluşunu fark eden yöre insanları, dönüşünü hasada başlama işareti saydılar.

Dişbudak Korusu Şatosu'nun Kraliçelerinin adı hep Morgan olmuştur, silsilelerinde kötü şöhretiyle dillere düşmüş Morgan Le Fay de yer alır. Belki de krallıktan çıkıp çıkacak en ünlü şarkıcı, Müziğin Broşu Morgan'dır. Adını ağ örme konusundaki becerisinden alan halefi Örümcek Morgan'ın saltanatı süresince Elfler, tebdili kıyafet edip insan kılığına girerek katedraldeki org resitallerini dinlemek için Worcester'a gitme, daha sonraları da o şehirdeki Üç Koro Festivali'ne katılma göreneğini benimsediler.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

DODON'UN KRALLIĞI, Rusya'da, kıyıya pek uzak olmayan bir yerdedir. Uzun yıllar komşularıyla savaşmış olan Kral Dodon, barışı korumanın bir yolunu aradı. Bir seyyah sihirbaz, krallığın sürekli savaş halinde olmaksızın korunabilmesini sağlamak amacıyla, krala yavru bir altın horoz verdi; horoz, başşehrin en yüksek kilise kulesinin tepesi-

ne tüneyecek ve tehlike halinde o tehlikenin kaynağına doğru dönüp kırmızı ibiğini havaya dikmek ve altın tüylerini kabartmak suretiyle halkı uyaracaktı. Yavru horozun tünediği yerde sakin sakin durduğu uzun yıllar boyunca, krallık barış içinde yaşadı, ta ki bir gün doğuya doğru dönüp ötene dek. Kral bu muhtemel savaş tehdidini araştırmak üzere bir ordu gönderdi, ancak bu ordu asla geri dönmedi. Ardından kral ikinci bir ordu gönderdi ve bu da geri dönmeyince, meseleyle kendisi ilgilenmeye karar verdi. Kral her iki ordusunu da doğudaki dağların arasındaki bir vadide katledilmiş buldu. Yanlarında da ipek bir çadırda, güzel bir kadın oturuyordu. Kadın kendini Şemahan Kraliçesi olarak tanıttı, kral da ona deliler gibi âşık oldu. Bu arada krala altın horozu veren sihirbaz göründü ve hediyesine karşılık güzel kraliçenin elini istedi. Sihirbazın küstahlığına fena halde öfkelenen kral onu reddetti, kraliçeyle birlikte başşehre geri döndüler. Ancak kraliyet çiftinin şehre varması üzerine altın horoz tüneğinden uçarak krala saldırdı ve onu sarayının kapısında öldürüp bıraktı. Şemahan Kraliçesi kayıplara karıştı, sihirbaz bir daha krallıkta görülmedi ve altın horoz yavrusu da başşehrin en yüksek kulesinin tepesinde yaldızlı bir rüzgârgülüne dönüştü.

(Aleksandr Puşkin, *Skazka o zolotom petushke*, Moskova, 1835)

DOĞRUÜLKE, yeri belli olmayan, doğru olmayan hiçbir şeyin söylenemediği ve yapılamadığı bir ülkedir. Ziyaretçiler buraya geldiklerinde, bütün eylemlerinin katı bir yiğitlik ve adaba uyması gerektiğini ve vaat ettikleri her şeyin ergeç yerine getirilmesi gerektiğini göreceklerdir. Bir ziyaretçi Doğruülke'nin mükemmel sokaklarında bir kâğıt parçası bile düşürse, kâğıdın o anda zıplayıp yeniden cebine girdiğini görecektir – sakinlerini, köpekleri evcil hayvan olarak kullanmamaya zorlayan bir ülkenin nahoş bir özelliği. Doğruülke'de vurulan her darbe saldırana geri döner ve her hakaret, bunu dile getirmiş kişi tarafından bir darbe olarak hissedilir. Ziyaretçiler Doğruülke'de gündelik hayatlarının hareketlerini tekrarlayabilirler ama bunlar burada, toplumsal riyakârlık, gizlenmiş duygular ya da aldatmanın başka herhangi bir biçimi tarafından dayanılmaz şekilde lekelenecektir. Daha önceki dostluklar, iş ortaklıkları ve evlilikler, buraya geldikten sonra şaşırtıcı bir düzenlilikle kopar ve Doğruülke'ye gelen pek az seyyah daha önceki uğraşlarına yeniden dönebilir.

(Pierre Carlet de Chamblain de Marivaux, "Voyage au Monde Vrai", *Le Cabinet du Philosophe*, Paris, 1734)

DOĞU DİRHEM, bkz. SHİRE.

DOKSAN ADALAR, YERDENİZ'in İçdeniz'in batı yanında, kuzeyde HOSK ile güneybatıda Ensmer arasında bir adalar kümesidir. Batısında, orada yaşayan ejderhalar yüzünden insanların çoğunun ürktüğü PENDOR Adası vardır. Bu kümedeki adaların gerçek sayısı tartışmalıdır. Eğer sadece tatlı su kaynağı olan adalar sayılırsa, yetmiş kadar olabilirler; eğer her kayalık toplam sayıya katılacak olursa, yüzü geçerler. Gene de hesaplar kesin olmaz, çünkü cezir sırasında bir noktada on ada varken, medde sadece üç tanesi görülebilir. İçdeniz'de gelgit zayıf olduğu halde, bu adacıklar arasındaki kanalların sayısının çokluğu suyun buralarda diğer alanlardan çok daha fazla yükselip alçaldığını gösterir.

Kanallarda az sayıda köprü vardır, adalarda da büyük kent bulunmaz. Adalar'ın en önemli sanayiinin –*turbie* denen küçük balıklardan yağ çıkarılması– başlıca merkezi olan Serd Adası'nda küçük bir yerleşim vardır. Büyük ticaret kadırgalarının, takımadanın geri kalanına ihraç edilen yağı almak için geldikleri yer Serd'dir. Seyyahlar ve tacirler

oradaki *Deniz Evi*'nde kalır, yiyecekleri kazalar tarafından sağlanır. Ziyaretçilerin çatı kirişli binada uyumalarına izin verilir.

Adaların geri kalanı on ya da yirmi adalık kazalar halinde gruplanmıştır. Her biri gayri resmi olarak bir reis ya da Ada Adamı tarafından idare edilir; bu adamların o önemli mevkii nasıl edindikleri konusunda bir miktar belirsizlik vardır.

Adalarda yoğun bir biçimde tarım yapıldığı halde, insanların hayatına deniz hâkimdir. *Turbie*'leri yakalamak için evden eve ağlar gerilir; yürüyecek yaşta her çocuğun minik bir kayığı vardır; seyyar satıcılar mallarının çığırtkanlığını, küreklerinin ritmine uygun olarak yapar; kadınlar komşularını ziyaret etmek için kanalları kayıklarıyla aşar. Birçok yerde evler, pencereleriyle balkonları denizin üzerine sarkacak şekilde yapılmıştır. Doksan Adalar zengin değildir, evlerin bazıları penceresizdir, çıplak toprak döşemeleri vardır. Bölgede inşaat taşı yoktur, evler tahta ve sazdan yapılır. Ancak, lüksten yoksun olsalar da, ada toplulukları kendi kendine yeterli sayılır; yağ sanayiiyle birlikte balıkçılık ve çiftçilik, kendilerini geçindirmelerini sağlar.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968)

DOKSEROS, bkz. NEOPYA ADASI.

DOKTOR MOREAU'NUN ADASI, bkz. NOBLE'IN ADASI.

DOKUZ GİRDAP ADASI, her yerden bin mil uzakta, ıssız bir adadır. Artık tuhaf tarihini hatırlatacak pek bir şey kalmamış, bereketli barışçıl bir sığınaktır. Sadece Yalnız Kule denen yerin pembe ve çuhaçiçeği rengi taş işlemeleri ile kumsaldaki taş bir ejderha figürü, geçmişin sessiz tanıkları olarak durur.

Yüzyıllar boyunca ada, onu çevreleyen dokuz girdaplık bir zincir yüzünden ulaşılmaz halde kalmıştı; bu yüzden de ırak bir ülkenin kralı, çocuğunu sürgüne göndermek için en emniyetli yer olarak burayı seçti. Bunu kısmen, çocuğu kız olduğu, o ise bir oğlan istediği için; kısmen de kız ona karşı çıktığı için yaptı. Kız adaya gönderildi, kendisine büyü yapıldı; asla yaşlanmayacaktı, cesur biri onu kurtarmak üzere ortaya çıkana kadar da adada kalacaktı. Büyücü kral, onun başında nöbet tutsunlar, biri aşçılık, biri de hizmetçilik etsin diye bir ejderhayla bir grifon da yolladı. Prensesin annesiyle onu doğurtmuş olan cadı, gönüllü olarak kızla sürgüne gitmek istediler, Yalnız Kule'nin girişinde taş figürler olarak yıllarca durdular.

Yüzyıllar boyunca birçok prens büyülenmiş kızı kurtarmaya çalıştı, ama girdaplar onları geriye püskürttü. Sonunda bir kaptanın oğlu hikâyeyi duyarak adaya geldi. Cezirin girdapları tam olarak ne zaman sakinleştireceğini ustaca hesaplayarak karaya çıktı. Prensese âşık oldu, ejderhayı yendi, grifonun da kolayca üstesinden geldi.

Büyücü kralın kanından damlalarla yaratılmış olan girdapların cezir sırasında yakuta dönüştüğü anlaşılıyor. Yiğit gemici tarafından toprağa savrulan yakutlar, sanki ilintili oldukları kötülüğün bedelini ödemek istermiş gibi, anında zengin tahılların boy vermesini sağladılar. Prensesle gemicisi evlendi, şimdi de adada inşa ettikleri güzel bir sarayda yaşıyorlar. Ejderha taşa dönüştü, kumsalda bırakıldı ve sevilen bir oyuncak halini aldı.

(Edith Nesbit, *The Island of the Nine Whirlpools*, Londra, 1899)

DOMİNORA, Güney Pasifik'te, MARDİ TAKIMADALARI'nın kuzeyindeki önemli bir adadır, Mardi Adaları'nın en kudretli olanıdır. Kano filosu bu üstünlüğü korumaya çalışır. Dominora savaşçılarının inancına göre, adanın maruz kaldığı aşırı yağmurların nedeni, göklerin bile bu güçlü adaya olan borçlarını su yağdırarak ödemesidir. Ziyaretçiler, kralın

DOMİNORA kralının miğferi.

geleneksel giysilerine dikkat etmelidir: tacı, üstüne bir denizkestanesi oturtulmuş, iğneyle kaplanmış ve suaygırı dişiyle süslenmiş bir tür miğfer gibidir, küpe olarak uçları kıvrılmış birkaç ok takar, kedibalığı derisinden yapılma kemerinden ise küçük bir dart torbası sarkar. Kralın göğsünde takımadanın mavi renkte haritasından oluşan bir dövme vardır; sağ kolunda tüm ulusal kahramanların adları yazılıdır, sağ ayağının altına ise geleneksel düşmanı olan Franko Adası kralının armasından dövme yaptırmıştır. Bu şekilde, her an Franko kralını ayaklar altına almış olur.

(Herman Melville, *Mardi, and A Voyage Thither*, New York, 1849)

DONDUM TAKIMADALARI, Atlas Okyanusu'nda, SİLHA'nın güneyindedir. Dondum Kralı, takımadanın kendisine vergi ödeyen diğer elli dört adasının daha hükümdarıdır. Dondum'un sakinleri, alınlarının ortasında gözleri olan, sadece çiğ etle beslenen ve uzaktan kiklopların (bkz. KİKLOPLAR ADASI) akrabası gibi görünen çirkin devlerdir. Dondum halkından birinin annesiyle babasından ya da dostlarından biri hastalandığında, Dondum'lu, rahibe gider; ona annesinin, babasının ya da arkadaşının ölüp ölmeyeceğini sorar. Ardından rahip bu soruyu bir puta yöneltir ve eğer putun içindeki ruh evet derse hasta boğularak öldürülür, küçük parçalara bölünür ve arkadaşlarla halk şairlerinin davet edildiği bir törende ciddiyetle yenir. Kemikleri de gömülür.

Dondum'un güneyinde, takımadanın geriye kalan elli dört adası bulunur. Bunların arasında kayda değer olanlarından biri, kafaları olmayan ve omuzlarında gözleri bulunan kısa boylu insanların yaşadığı adadır. Dondum Takımadaları'nın diğer ilginç halkları da, burunsuz ve ağızsız düz suratlı kabile; yalnızca üst dudaklarıyla yüzlerini güneşten koruyarak güneş altında uyuyabilecek kadar koca dudaklı insanlar; ağızları olmadığından yiyecek ve içeceklerini başlarının tepesindeki bir delikten alan cüceler; dört ayak üzerinde yürüyen, vücutları deri ve tüylerle kaplı, maymunlar gibi ağaçtan ağaca atlayan halk; (muhtemelen HERMAFRODİT CUMHURİYETİ'nin bir kolonisi olan) hermafroditler ve dizlerinin üzerinde yürüyen, her ayağında sekiz parmağı olanlardır. Tüm bu kabilelerin, Babil Kulesi'ni inşa eden dev Nemrud'un hükümdarlığı zamanında dünyaya gelmiş kadınlar ve şeytanların birleşmelerinden ortaya çıktığı söylenir.

(Sir John Mandeville, *Voiage de Sir John Maundevile*, Paris, 1357)

DONMUŞ ATEŞ ŞEHRİ, ya da **CİBOLA,** QUİVERA'nın başşehridir.

DÖNGÜSEL YIKINTILAR ÜLKESİ'nde ilkel bir tapınağın kalıntıları.

DONMUŞ SÖZCÜKLER DENİZİ, kuzeyin donmuş denizinin sınırında bulunur. Kış mevsiminde buradaki tüm sesler ve sözcükler donar; baharın ılıman havası geldiğinde çözülmeye başlarlar ve rahatlıkla duyulabilirler. Seyyahlar çeşitli renklerden oluşan kristalize şekerlemelere benzeyen donmuş sözcükleri toplayabilirler.

Bu denizi yazın geçen Pantagruel isimli biri, Arimaspeya'lılar (bkz. ARİMASPEYA ÜLKESİ) ile Bulut Binicileri arasındaki bir savaşın gürültülerini duymuştur – savaş bir önceki kışın başında yapılmıştı.

(François Rabelais, *Le quart livre des facts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1532)

DOONHAM, bir zamanlar tanrılar, kahramanlar ve şairlerin dünyevi işlevlerini yerine getirdikten sonra gittikleri, kayıplara karışmış Antan ülkesinin bataklık sınırlarını belirleyen nehirdir. Prenses Evasherah, babasından Çalkantılı Okyanus Suyu'nun altı damlasını çaldığı için dokuz bin yıl boyunca bu nehirde timsah şeklinde yaşamaya mahkûm edilmiştir. Bu suyun, değdiği her şeye sonsuz bir güç katma hasleti vardır; Evasherah'ın planı ise, bu gücü sevgilisinin üzerinde kullanmaktı; ancak o henüz ulaşamadan, sevgilisi babası tarafından boğduruldu. Ancak, sevgilisinin ölümsüz denen yanı çıkarıldı ve LYTERİA'da hâlâ buna tapınılmaktadır.

Doonham'a giden seyyahlar, Evasherah'yı, yeşil satenle kaplı ve altın işlemeli, kaymaktaşından yapılma fildişi ayaklı bir sedirde, incir yapraklarıyla süslenmiş, zümrüt ile incilerle bezenmiş bir sayvanın altında boylu boyunca uzanmış halde bulabilirler. Evasherah bazen timsah kılığında, bazen insan biçiminde, bazen de donuk-renkli kanatlı bir kelebek olarak görünür.

(James Branch Cabell, *Something About Eve*, New York, 1929)

DOORN, bkz. TENHA ADALAR.

DÖNGÜSEL YIKINTILAR ÜLKESİ, yeri meçhuldür, muhtemelen Hazar Denizi'nin en güneyine akan bir nehrin ağzında, Zend dilinin Grekçe ile bozulmamış olduğu yerdedir. Adada küçük bir tepe vardır, çamurlu sahil boyunca böğürtlen çalıları ve bambu kamışlar büyür. Ülkenin en önemli özelliği, tepesinde taştan bir kaplan ya da at olan ilkel bir tapınağın kömür haline gelmiş dairevi harabeleridir. Burada bir insan hayal edilerek onun vücuda gelmesi sağlanabilir. Bu adamın gerçek olmadığının tek kanıtı ateşin ona zarar vermemesidir. Eksiksiz bir adamı hayal etmek bir yıldan uzun sürer, işin belki de en zor yanı, onun sayısız saç telini hayal etmektir. Hayal edilen adamlar nehrin aşağı yanında, piramitleri ayakta kalmış başka yıkık tapınakların ateş tanrısı rahibi olarak görev yaparlar; diğerleri kendilerinin var olmadıklarının farkına bile varmaksızın normal insanlar arasında yaşar. Kendi gerçekliğini doğrulamak isteyen herhangi bir seyyah, bunu ülkede sık sık rastlanan ateş sınavından geçmek suretiyle yapabilir.

(Jorge Luis Borges, "Las Ruinas Circulates", *El jardin de senderos que se bifurcan*, Buenos Aires, 1941)

DRAKULA'NIN ŞATOSU, Karpat Dağları'nda, Besztercze-Naszod yöresinde, Doğu Macaristan'ın eski bir kasabası olan Bistritz

DRAKULA'NIN ŞATOSU'nun batı cephesinden görünüş.

(Macarca Besztercze) yakınlarındadır. Seyyahların şatoya Bistritz'ten (buradaki muhteşem Golden Krone Oteli tavsiye olunur) ulaşmak için her gün öğleden sonra üçte yola çıkıp Jail, Borgoprund, Maros Borgo ve Tihucza'dan geçerek deniz seviyesinden bin iki yüz ayak yükseklikteki Borgo Geçidi'ne varan at arabasına binmeleri gerekir. Burada, bizzat Kont Drakula'nın gönderdiği bir araba seyyahları alıp, gece yarısı şatoya bırakır.

Şato, korkunç bir uçurumun kıyısına inşa edilmiştir. Üç tarafı hemen hemen hiç geçit vermez. Artık kimsenin yaşamadığı batı kanadı, binanın geri kalanından daha konforludur. Pencerelerinden derin bir vadi görülebilir. Ufukta ise sivri uçlu, yüksek dağlar uzanır. Şapel, her ne kadar harap durumda olsa da, epey ilgi çekicidir, çünkü Kont Drakula ve ailesinin diğer üyelerinin tabutlarını barındırır. Bu tabutlar gündüz vakti vampirlerin dinlenme yeri görevini görür, geceleri ise şapeli ziyaret etmek tavsiye olunmaz. Ziyaretçilere, yanlarına bunca yıldır işe yaramış olan gümüş haç, ipe dizilmiş sarmısak, tahta kazık ve çekiç şeklindeki malum gereçleri almaları önerilir.

Drakula'nın Şatosu'nu ziyaret edip sağ çıkabilen az sayıda kişi arasında İstanbullu bir Türk avukat da bulunmaktadır.

(Bram Stoker, *Dracula*, Westminster, 1897)

DREİVİERTELSTEİN, SCHLOSS, Styria'da küçük bir Elf krallığıdır. Başşehri, sapa ve alelade bir yer olan Kraliçe Aigle Şatosu'dur. Schloss, eskiden Elf krallıklarının en ünlü aşçılarından biri olan Ludla'nın yemekleriyle adını duyurmuştu. Şatoyu ziyaret edenler, buraya en çok onun doldurulmuş kazını, yılanbalığı çorbasını ve diğer spesiyalitelerini tatmak için gelirlerdi. Ludla'nın en güzel yemeklerinden biri de, Kraliyet doğum günlerinde yapılan kerevit suflesiydi; suflenin çeşnisi bir sırdı ve hazırlanırken herkes mutfaktan çıkarılırdı. Vaktiyle şato sakinlerden biri bu sufleyi yemenin, bulut yemek gibi bir şey olduğunu söylemişti. Aigle'in kendisi ise, Ludla'nın ona hazırladığı lezzetlere karşı pek kayıtsızdı. Bunun yerine, saray halkının vaktinin büyük kısmını alan, maceralar hazırlamakla meşguldü. Bu maceralarda aranan nesneler, Taşın İçindeki Kurbağa'dan, Gümüş Nallı Dağkeçisi ya da En Tepedeki Dala Asılmış Yüzük'e kadar değişirdi. Yılda iki kez de Yazın İlk ve Son Gülünü Bulma yarışması yapılırdı. Birkaç ejderha arama macerası da hazırlandı, ancak sonradan, biraz ejderhalar ortadan kalktığı için, ama daha çok da bazı arayışçılar mağaralarda kaybolduğu ve bir daha hiç bulunamadıkları için bundan vazgeçildi.

Saray hayatı, TİSHK'li siyasi sürgün Tamarind'in gelişiyle sekteye uğradı. Tamarind hemen popüler oldu, özellikle çocuklar ve hizmetkârlar arasında. Gözden düşüşü, Kraliçe Aigle'yi uçmaya götürmesiyle başladı. Normal şartlar altında Elf aristokrasisi uçmaz, çünkü uçmayı vakardan uzak bulurlar ve yalnızca hizmetkârlara mahsus sayarlar. Uçuş sırasında Kraliçe hafifçe yaralandı ve bundan sürgünün sorumlu olduğu söylentisi hızla yayıldı. Bunun üzerine herkes sürgüne karşı tavır aldı ve birçok Elf diyarında yaygın olan yabancı düşmanlığını sergilemeye başladı. Ludla ise Avcı Böreği'nin içine kemik koyarak öç aldı. Tamarind kemik yüzünden boğulma tehlikesi atlattı ama sonra iyileşti; ne var ki, sürgüne âşık olan Kraliçe Aigle ünlü aşçısını anında saraydan uzaklaştırdı. Kısa süre sonra Tamarind, Schloss'tan ayrılmaya ve Avrupa turuna çıkmaya ikna edildi.

Börek olayından beri Schloss'ta hiç arama macerasına girişilmedi. Aigle macera düzenleyemeyecek kadar meşgul görünürken, nedimeleri de kendilerine başka uğraşlar bulmuş gibiydiler – ormanda yürüyüş yapma alışkanlığı edindiler, bunlar ister istemez Ludla'nın yerleştiği kulübeye varan yürüyüşlerdi. Seyyahlar Ludla'nın güzel yemeklerini gayet ehven fiyatlar karşılığı tadabilirler; ancak şaraplarını yanlarında götürmeleri gerektiğini hatırlatalım.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

DREXARA, Kuzey Amerika'da Appalaş Dağları'nın ötesinde, terk edilmiş bir bölgedir. Ormanlık ve dağlıktır, av hayvanı boldur, sakinleri de etrafta dolanıp duran Kızılderili topluluklardır. Seyyahlar bu Kızılderililerin tüm yerli kabilelerin en vahşisi sayıldıklarını ve insan etini, etlerin en lezzetlisi olarak kabul ettiklerini bilmelidir. Ayrıca tutsaklarını, içki ve diğer ticari ürünler için İspanyol köle tacirlerine sattıkları da bilinir.

(Abbé Antoine François Prévost, *Le Philosophe anglois, ou Histoire de Monsieur Cleveland, fils naturel de Cromwell, par l'auteur des Mémoires d'un Homme de qualité*, Utrecht, 1731)

DRİMONİA, Balkanlar'da olma ihtimali olan, yeri belirsiz bir Avrupa ülkesidir; *Drimonia Rehberi*'nin yazarı Sinyor Olindi Lindi'ye göre buraya ulaşmak için kuzey İtalya'yı, Yugoslavya'yı ve birkaç başka ülkeyi de geçmek gerekir.

Lindi'nin rehberinde fazla pratik bilgi yoktur ancak dilbilim konularına bol bol yer verilmiştir. Dili anlamak için seyyahın iki temel ifadeyi öğrenmesi yeterlidir. Bunlardan ilki aşağı yukarı "evet" anlamına gelen *trunca*'dır, ancak tam karşılığı "eğer-yüce-vekadiri-mutlak-Oskutchawa'nın-arzusu-buysa-benimki-de-öyle-olsun"dur. Bu yüce Oskutchawa'nın kim olduğunu merak edip araştıran meraklı bir seyyah, birkaç farklı yanıtla karşılaşır. Kesin olarak bilinen bir şey yoktur. Bazıları Oskutchawa'nın yüzyıllar önce tapınılır olmaktan çıkan çok eski bir put olduğuna inanır. Bazıları vejetaryen beslenme vaazı verdiği kurtlar tarafından parçalanan bir peygamber olduğunu söyler. Daha muhtemel bir varsayıma göre ise, on üçüncü yüzyılın sonlarına doğru yaşamış, müthiş bir içkici ve hiciv şarkıları yazan bir serseridir. Zamanını barbarca kullanışına uygun olarak kendini darağacında bulmuştur, çünkü hakikati tarafsız bir şekilde ihmal etmiştir.

Öğrenilmesi gereken ikinci sözcük ise "hayır" anlamına gelen *narta*'dır. Tam karşılığı: "bugün-yağmur-yağıp-yağmayacağını-bilemeyeceğimden-yanıtımı-sunamıyorum"dur. Bilgiçlik taslayan bazı filologlar ise bu sözcüklerin çevirisine "her-ne-diyecek-olursam-olayım"ı da eklemekte ısrar edeceklerdir; ancak klasik metinlerde bu nüansı destekleyen yeterli kanıt olmadığından gözardı edilebilir.

Deneyimli seyyahlar Ent dili ile bu dil arasında belli bir benzerlik olduğunu fark edeceklerdir (bkz. FANGORN ORMANI).

(Lia Wainstein, *Viaggio in Drimonia*, Milano, 1965)

DRUADAN ORMANI, ORTA DÜNYA'daki GONDOR'un Anórien tarafındaki Eilenach tepesinde bir ormandır; MİNAS TİRİTH'in otuz mil kadar kuzeyine düşer. Eilenach'ın doruğunda bir işaret kulesi vardır, bir tane de ormanın doğusunda yükselir; bunlar, Gondor işaret kulelerinin ilkidir.

Ormanda Woses, ya da Ormanın Vahşi Adamları yaşar, Gondor kurulmadan önce bu bölgede oturan Vahşi Adamlar'ın soyundan gelmedirler. Zehirli oklarla silahlanmış ilkel bir halk olan Woses, biraz, DUNHARROW hisarına giden yoldaki Púkel-adamları denen büyük taş heykelleri andırır. Uzaktan

uzağa davullarla haberleşirler, Orta Dünya'nın Ortak Dil'inin rafine edilmemiş bir şeklini kullanır, Minas Tirith'e "Taşevler", sakinlerine de "Taşev Halkı" derler. Woses'in ot eteklerden oluşan basit bir giyim tarzı ve gırtlaktan gelen derin sesleri vardır. Orta Dünya'nın Üçüncü Çağ'ında, savaşkan Rohirrim ya da ROHAN adamları tarafından bazen spor niyetine avlandıkları anlaşılmıştır.

Yüzük Savaşı sırasında Rohirrim, Rohan'dan Minas Tirith'e büyük yürüyüşleri sırasında ormanın doğu ucundaki çam ormanına vardıklarında, yollarının orklar tarafından kesildiğini gördüler. Woses'in reisi Ghân-buri-Ghân onlara yaklaştı, ırkının ormanda barış içinde yaşamasına izin verilmesi ve avın sona ermesi karşılığında, önlerine düşüp onları ormanın unutulmuş yollarından götürmeyi teklif etti. İyi niyetini göstermek için, Rohirrim'in önü sıra, kralları Théoden'le birlikte yürüdü. Yüzük Savaşı'ndan sonra, orman Woses'e verildi. Ziyaretçiler, özel izin olmaksızın başka herhangi birinin buraya girmesinin yasak olduğu konusunda uyarılır.

(J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DUBİAXO, bkz. HİKMET ADALARI.

DUMANLI DAĞLAR, ORTA DÜNYA'nın Kuzey Çorağı'ndan güneydeki ROHAN Geçidi'ne kadar neredeyse üç yüz fersah boyunca uzanan büyük sıradağlardır. Doğu yanlarında ULU NEHİR akar.

Dumanlı Dağlar çok tehlikelidir, patikaların çoğu aldatıcıdır ve hiçbir yere gitmez, bu yüzden de onları aşmak için araziyi çok iyi bilmek gerekir. AYRIKVADİ'nin güneyinde tek geçit, özellikle yalçın bir dağ olan Caradhras tarafındaki Kızıl Boynuz Kapısı'dır. Orta Dünya'nın cüceleri oradaki kötü hava şartları yüzünden Caradhras'a Zalim Barazinbar derler (Barazinbar "Kızıl Boynuz" anlamına gelir); sanki Caradhras, seyahın onu aşmasını neredeyse imkânsız hale getirmek için olumsuz şartları fiilen yaratıyor gibidir. Güneyde MORİA vardır. Dumanlı Dağlar'ın birçok zirvesi, özellikle Moria'ya doğru olanlar, ataları kadim zamanlarda burada yaşamış ve çalışmış olan cücelerde güçlü hatıralar uyandırır. Dağın doğu yanında, kadim bir ırk ve kuşlar arasında en büyüğü olan Kartallar'ın Yuva'sı vardır. Muazzam büyüklükte, bir insanı sırtlarında taşıyabilen kartallara, birçok soylu kahramanlık hikâyesi yakıştırılır.

Üçüncü Çağ boyunca, Dumanlı Dağlar çeşitli kötü yaratıklara mesken olmuştu. Bunların arasında koca kötü kurtlar ve savaşmaya gittiklerinde orkların bindikleri Warg'lar ya da Sauron'un Köpekleri de bulunurdu. Zalim, vahşi yaratıklar olan orklar, sadece yok etme sanatlarında beceri sahibiydiler ve silah üretme yetileriyle tanınırlardı. Tünel açma ve maden çıkarma konusunda da belirli bir becerileri vardı, ama çoğu kez bu gibi işleri onlar için yapsınlar diye başkalarını esir almayı tercih ederlerdi. MORDOR'un Karanlık Efendisi Sauron'un kötü girişimlerine katılmış bütün aşağılık yaratıklar arasında en korkutucu olanı belki de orklardı. Ayrıkvadi yakınlarındaki bir dizi muazzam mağarada yeraltında yaşar, dağları etkin biçimde kontrol ederlerdi. 2793-99 Üçüncü Çağ'da Moria'da orklarla cüceler arasındaki büyük savaşta ve gene 2941'de YALNIZ DAĞ'daki Beş Ordu Muharebesi'nde pek çoğu öldürülse de, üremeyi ve dağlarda yaşamayı sürdürdüler.

Dumanlı Dağlar ve altlarındaki mağaralar, aslında SHİRE'dan bir Ülken hobbit'i olan Gollum'un öyküsüyle yakından bağlantılıdır. Gollum, Orta Dünya üzerinde tam kontrole sahip olmak için Sauron tarafından döverek şekillendirilmiş güç yüzüğü olan Tek Yüzük'e bir süre sahip olmuştu. Yüzük'ü bir yeraltı gölü adasında yaşadığı Dumanlı Dağlar'a getirdi, yavaş yavaş onun zararlı etkisine boyun eğdi, ta ki görünüşü bile değişene ve solgun ampul gözlü, uzun perdeli ayaklı küçük, kaygan bir yaratık haline gelene kadar...

Bu heybetli zirveler dizisine bir kötülük havası yapışıp kalmıştır: dünyanın başlangıcında bunların Karanlık Düşman Morgoth tarafından potansiyel düşmanlara karşı bir engel olarak dikildikleri söylenir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

DUNDONALD ŞATOSU, İskoçya'daki Clyde Halici girişinde, küçük bir liman olan Irvine'den yaklaşık iki mil uzaklıkta, harabeye dönmüş bir binadır. Uzun süre boyunca, Ateş Bakireleri'nin buraya dadandığı, karanlık gecelerde binanın kulelerinde peydahlandıkları söylendi. Böyle zamanlarda, yıkık duvarlarında dolanan ya da kulelerden fışkıran alevler görülürdü. On dokuzuncu yüzyıl ortalarında bu alevler, Glasgow'a giden, kereste yüklü Norveç briki *Motala*'yı batırdı:

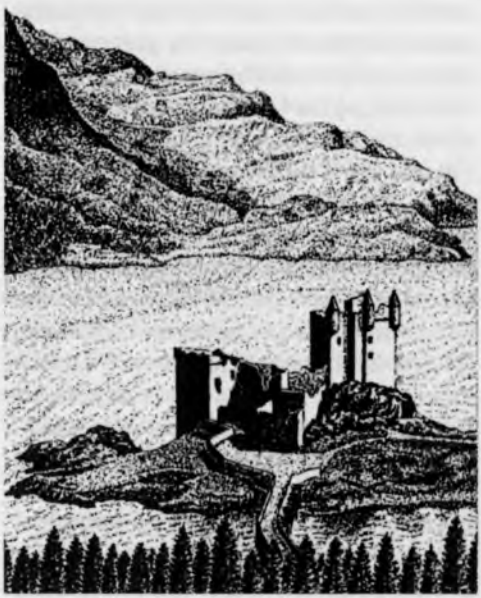

DUNDONALD ŞATOSU'nun harabeleri.

anlaşıldığı kadarıyla kaptan, alevleri Irvine'in ışıkları sanmış ve dümeni kayalara doğru kırarak gemisinin paramparça olmasına neden olmuştu. Yapılan bir araştırma kale yıkıntısında herhangi bir insan faaliyeti izi olmadığını ortaya çıkarınca, Ateş Bakireleri miti daha da güçlendi.

Ancak bu esrarengiz olaydan kısa süre sonra mitin ardında gizlenen gerçek nihayet ortaya çıktı: meğer gizli bir tünel, kanalı Yeni Aberfoyle ve KÖMÜR ŞEHRİ'nin mağaralarına bağlıyormuş, fışkıran alevler de kaçak metanın tutuşmasından kaynaklanmaktaymış.

(Jules Verne, *Les Indes Noires*, Paris, 1877)

DUNHARROW, TAPANVADİ'de bir ormandır. ROHAN'ın belli başlı savunma noktalarından biridir. Tam olarak söylemek gerekirse, Dunharrow genel olarak bölgenin adıdır, ormanın kendisine ise Dunharrow Sığınağı denir, ama günlük kullanımda her zaman bu ayrıma uyulmamaktadır.

Dunharrow ilk kez İkinci Çağ'ın karanlık yıllarında, Sauron ORTA DÜNYA'ya hâkimken ve GONDOR Númenor'lar tarafından kurulmadan önce tahkim edilmiştir. İlk yapılışının nedenleri hâlâ meçhuldür. Hisar, Harrowdale'in doğu tarafındaki dimdik kayalara inşa edilmiştir, yukarıya çıplak kaya yüzeyinden kıvrıla kıvrıla çıkan dik bir patikayla ulaşılır. Hisarı EDORAS'a bağlayan yoldaki her dönemeçte seyyah, kollarını şişko karınlarında kavuşturmuş, bağdaş kurmuş oturan adamların kocaman heykelleriyle karşılaşacaktır. Koncolos (*Púkel-men*) denen bu heykellerin hisarı ilk kez inşa edenler tarafından oyulduğu sanılmaktadır. Şekiller rüzgâr ve hava koşullarıyla öylesine aşınmıştır ki, bazılarının tek ayırt edilebilen yüz hatları göz çukurlarıdır.

Kıvrıla kıvrıla Sığınak'a çıkan yol, atlarla yük arabalarının geçmesine yetecek genişliktedir, ama doruktan aşağısının apaçık ve engelsiz biçimde görülmesi, hisarı fiilen geçit vermez hale getirir. Yarların üstünde, ka-

yanın içinden geçen bir kesme, Firienfeld diye bilinen bir çimenlik ve fundalık bölgeye çıkar. Güneyde ziyaretçiler Starkhorn Dağı'nı ve İrensağa'nın çentikli kütlesini görebilir. İkisi arasında ise Dwimorberg'in zirvesi yükselir; burada kayadaki bir kapı, ÖLÜLERİN PATİKALARI'na ulaşır. Bir yol Firienfeld'den geçip Patikalar'ın bir girişine varır. Başka bir yol ise MİĞFER DİBİ'ne gider.

Orta Dünya'nın büyük bölümünü etkileyen Büyük Yüzük Savaşı sırasında Dunharrow, Rohan Atlıları'nın toplanma yeri ve kralları Theoden'in sarayının bulunduğu yerdi. Bu dönemde, hisara varan yolun iki yanında çadırlar ve barakalar uzanırdı. Theoden, Gondor'dan haberciyle gelen ve Gondor ile Rohan arasındaki uzun süreli ittifakın şartlarına göre bir yardım talebi sembolü olan Kızıl Ok'u burada aldı. Ve Rohirrim, ya da Rohanlılar atlarına binip buradan Gondor'a giderek, Dunharrow'un komutasını Eowyn'e bıraktı. Uzun boylu sarışın bir Rohan kadını olan Eowyn kendisine verilen emirlere itaat etmedi, erkek kılığına girerek Rohan birliklerinden biriyle yola çıktı. Daha sonraki muharebelerde kendini gösterdi, az daha canından oluyordu. İyileştikten sonra, İTHİLİEN Lordu Faramir'le evlendi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DUNLAND, ORTA DÜNYA'nın, DUMANLI DAĞLAR'ın batısında kalan bir bölgesidir. Toprağı bereketli olduğu halde, üzerinde sadece Dunlending'ler ("Garpeli halkı") adlı hayli geri kalmış, çoban ve dağlı olarak bilinen bir ırk yaşar; kendi kadim dilleri ve ilkel kültürleri vardır. Bir vakitler dağların çevresindeki bölgeleri iskân etmiş olan ve bölgeye yerleştiklerinde Rohirrim ya da ROHAN erkekleri tarafından buradan sürülmüş insanların son kalıntılarıdır

Dunlending'ler kuşaklar boyu Rohan'a karşı son derece düşmanca davrandı, ülke sakinlerine "Kuzeyli Soyguncular" adını verdiler. Rohan'a yönelik büyük saldırıların ilki, 2598 Üçüncü Çağ'da, Rohan doğudan hücuma uğramışken meydana geldi; Dunlending'ler, Wulf adlı birinin komutası altında batıdan kopup geldiler. İkinci belli başlı saldırı yıllar sonra, Hornburg Muharebesi sırasında, 3019 Üçüncü Çağ'da gerçekleştirildi. Gücü yozlaşmaya uğramış olan büyük Büyücü Beyaz Saruman, Dunlending'lerin Rohirrim'e karşı duyduğu nefreti körükledi ve çoğu, saldırı sırasında Saruman'ın orklarının yanında yer aldı. Muharebeden sağ çıkanlar, Rohirrim'in, eğer bir daha Rohan'a girmemeye yemin ederlerse zarar görmeden topraklarına dönmelerine izin vereceğini duyup şaşırdılar.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

DUN VLECHAN, kuzey Poictesme'de, yüksek ve ağaçlık bir bölgedir. Ağaçlığın derinliklerinde, dört büyük kuşun ayak kemikleriyle desteklenmiş gri bir kulübe bulunur. Kulübenin köşelerinde aslan, ejderha, horoz yumurtasından çıktığı söylenen hayali bir yılanla sağır yılan şeklinde oymalar vardır; bunların şehevi ve entelektüel günahı, gururu ve ölüm acısını simgeledikleri söylenir. İç kısmın duvarları, perspektif ve sadelikten hiç nasibini almamış olan antik fresklerle kaplıdır. Odanın her köşesinde, doğuda kutsal amaçlarla kullanılan şemsiyelere benzeyen, dokuz renkli ve gümüş saplı bir şemsiye durur. Ancak buradaki en önemli nesne, kapının önünde duran balkabağıdır.

Bu kulübe, bazılarının Beda, kimilerinin ise Kruchina dediği, Dünyanın Derdi'nin meskenidir. Seyyahlar, her şemsiyenin altına bir mum yerleştirip, gereken türde çorba yaptıktan sonra yemeğin hazır olduğunu söyleyerek Dert'i çağırabilirler. Bunun üzerine vücutsuz bir baş peydahlanıp, içeri girmek istediğini söyleyecektir. Dert, dünyanın

yaradılışından kalma, beyaz kilden bir büsttür. Dert'in şekillendirilme işinin, Şavat'ın gelişiyle yarıda kaldığı söylenir; inançlarına sadık bir Yahudi olan Yaratıcı, o gün çalışmayı bırakmış ve böylece de yeryüzünün son yaratımı eksik kalmıştır. Dert, gün boyu krallıkları yutarak ve haset dolu haberler yayarak dolanır durur. Gece olduğunda ise, baş kulübeye döner ve onun işini Phobetor diye biri devralır. Dert yalnız baştan ibaret olduğundan ve kalbi olmadığından, merhametten hayli yoksundur. Onun alanı, hayatın ta kendisidir; her yeni doğan bebeğin çığlığı Dert'e bir sadakat yeminidir. Dert arkadaşlıktan hoşlanır, ancak onunla geçirilen tek bir gün, insanlarla geçirilen bir yıla bedeldir.

Seyyahlar, Dert'in bölgesini işgal ettikleri için çıldırmış kimi garip yaratıkların Dun Vlechan ormanlarında dolaştığı konusunda uyarılırlar.

(James Branch Cabell, *Figures of Earth, A Comedy of Appearances*, New York, 1921)

DUNWİCH, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Massachusets'te bir kasabadır. Seyyah, Dean's Corner'ın az ilerisindeki Aylesbury Yolu kavşağında yanlış yola saptığı zaman, ıssız ve tuhaf bir bölgeye varacaktır. Burada toprak yükselir, ağaçlar haddinden fazla büyük görünür ve yabani otlar, böğürtlenlerle çimenler insanların yerleştiği yerlerde rastlanmayacak kadar gürdür. Aynı zamanda ekili alanlar da oldukça az ve kıraç görünür, seyrek bir şekilde dağılmış olan evler ise eskilik, kirlilik ve harabiyet açısından şaşırtıcı bir şekilde birbirinin aynıdır. Seyyah, niye olduğunu bilmeden, zaman zaman çökük eşiklerde ya da meyilli, taşlı çayırlarda göze çarpan yamru yumru, münzevi kişilere yön sormaktan çekinir. Yoldaki bir yükselti, derin ormanların üstündeki dağları görüş alanına getirince, bu garip rahatsızlık duygusu artar. Dağların dorukları, rahatlık hissi vermeyecek kadar yuvarlak ve simetriktir. Derin koyaklarla dik yamaçlı dar vadiler yolu böler, kaba saba ahşap köprülerin emniyeti de hepten şüpheli görünür. Yol tekrar inişe geçtiği zaman seyyahların içgüdüsel olarak hoşlanmayacağı bataklık arazi belirir; burada görünmez çobanaldatan kuşları öter ve anormal denecek kadar çok sayıda ateşböceği, iri kurbağaların bet sesleriyle dans etmek üzere ortaya çıkar.

Yol üzerindeki çoğu evin boş ve yıkıldı yıkılacak halde olduğunu görmek de, şimdilerde köyün savruk ticari kuruluşunu barındıran, kulesi kırılmış kiliseyi görmek de insanın şüphelerini gidermeye yetmez. Geçilmesi gereken kasvetli bir köprü vardır ve hafif, berbat bir koku, seyyahın burun deliklerini yüzyılların küfü ve çürümesiyle doldurur. Daha sonra, Dunwich'ten geçtiğini öğrenir.

Burası, korkunç bir yaratığın Watheley ailesinin bir ferdinin çocuğu olarak doğduğu yerdi, hık demiş hayalet babasının burnundan düşmüş tiksinç bir canavar. Sadece bir kez görülmüştü – pek çok bacağı ve emici hortumları olan devasa bir yumurtaya benziyordu. Yaratık, gökyüzünden tek bir yıldırım düştüğünde ölmüştü. Tarif edilemez pis bir koku kırları kapladı; ağaçlar, çimenler ve çalılar gazaba geldi, yapraklar sarıyla gri arası tuhaf, hasta bir renge bürünerek soldu; hem tarla, hem de orman ölü kuşların cesetleriyle doldu. Pis koku çabucak uçtu gitti ama, Dunwich çevresindeki vurgun yemiş kırlık bölge, bir daha asla eskisi gibi olmadı.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dunwich Horror", *The Outsider and Others*, Sauk City, 1939)

DURGUN (göl), bkz. ELİFBA.

DURGUNLAR, HİKMET KRALLIĞI'nda hiçbir şeyin olmadığı ve her şeyin değiştiği bir ülkedir. Herhangi bir şey olacağı zaman renklerini değiştirdikleri için kolay kolay görülemeyen Uyuşuklar tarafından iskân edilmiştir. Durgunlar'ın yasaları, düşünmenin, düşünmeyi düşünmenin, tahmin etmenin, varsaymanın,

akıl yürütmenin, derin düşünmenin ya da tasarlamanın yasadışı olduğunu ileri sürer. Gülmek de yasaklanmıştır, gülümsemeye ise ancak iki perşembede bir izin verilir. Uyuşuklar bütün gün hiçbir şey yapmaz, bu da yorucudur, bu yüzden haftada bir tatil yapar ve hiçbir yere gitmezler. İki bekçi köpeğinden korkarak yaşarlar, kocaman gövdeleri çalar saat biçiminde olan bu köpekler Tik ve Tak adlarıyla bilinirler (ayrıca bkz. SÖZLÜKKENT). Durgunlar'a ulaşmak isteyen seyyahlar hiçbir şey düşünmeden yol almalıdır.

Durgunlar'ın yakınında Beklentiler adı verilen küçük bir ev bulunur; burada oturan Eğerci'nin işi, sanki Beklentiler'in ötesine hiç geçmeyeceklermiş gibi, isteseler de istemeseler de insanları yol boyu acele ettirmektir.

(Norton Juster, *The Phantom Tollbooth*, Londra, 1962)

DUVARDAKİ KAPI, her şeyin güzel ve herkesin fazlasıyla mutlu olduğu, yeri değişen bir bahçeye açılan kapıdır.

Dünyanın birçok yerinde bulunabilecek olan bu kapıdan, iki yanında mermer kenarlı çiçek tarhlarının bulunduğu uzun, geniş bir patikaya çıkılır ve bu patika yumuşak, müşfik ve hoş bir sesi olan, uzun boylu, sarışın bir kıza gider. Ziyaretçiler hem onun tarafından, hem de başka birçok güzel insan tarafından eğlendirilir. Bahçenin hayvan varlığı oldukça şaşırtıcıdır; pek çok benekli panter, Kapuşin maymunu ve uzun kuyruklu küçük papağan vardır. Bahçede, keyif veren birçok çeşmesi ve nefis gölgelikli sıra sütunları olan geniş, serin bir saray bulunur.

Bahçeye giden yolu bulan seyyahlar, genelde önemli bir randevuya yetişmekle bu keyif diyarına girmek arasında bir seçim yapmak zorunda kalırlar. Ancak, belli bir ziyaret sayısından sonra bu mutluluk bahçesinin mezarları haline gelebileceği konusunda uyarılmalıdırlar.

(H.G. Wells, "The Door in the Wall", *The Country of the Blind*, Londra, 1911)

DÜNYALAR ARASINDAKİ ORMAN, hiçbir sesin, hareketin, kuşun ya da hayvanın olmadığı, sessiz, rüyamsı bir yerdir. Sadece büyüyen ağaçların sesleri duyulur. Orman öylesine sıktır ki, hep sabahmış gibi her şeyin üzerine sıcak yeşil bir ışık vurur.

Ağaçlar arasındaki boşluklarda her birkaç metrede bir, sayısız başka dünyalara geçit veren göletler bulunur. Bu göletlerin sularının, içine girenlerin veya çıkanların derisini ıslatmamak gibi bir özelliği vardır. Bu göletleri Orman'da içlerinde sıradan su bulunan, sıradan su birikintileriyle karıştırmamaya dikkat etmek gerekir.

Seyyahlar Orman'a ancak Orman'ın kendisinden getirilmiş tozdan yapılma belli sihirli yüzüklerle girebilir. Sarı yüzükler veya "eve dönüş" yüzükleri, seyyahı Orman'a getirir; yeşil yüzükler ya da "çıkış" yüzükleri ise başka dünyalara götürür. Yüzüklerin, taşıyan kişinin teniyle doğrudan temas halinde olması gerekir – eldiven takılması onları etkisiz hale getirir. Yüzüğü takan kişiler, o parmaklarındayken başka birine dokunmamaya özen göstermelidir, çünkü yüzükle temas edince canlı bir mıknatıs halini alırlar ve diğerlerini de kendileriyle beraber başka dünyalara götürürler.

Farklı havuzları birbirinden ayırmak son derece zordur, kendini yanlış dünyada bulmak ise çok kolaydır. Bu yüzden seyyahlara son derece ihtiyatlı olmaları tavsiye edilir. Seyyah Orman'a dönmek için sarı bir yüzük takmalı ve doğru gölete dalmalıdır.

Dünyalar Arasındaki Orman'ı ziyaret eden seyyahlar buranın sükûnetine rağmen anlaşılması güç bir şekilde canlı ve "erikli pasta kadar lezzetli" olduğunu söylerler. Orman'a varınca buraya nasıl ulaştıklarına dair hiçbir şey hatırlamazlar ve hem buraya daha önce de gelmiş oldukları, hem de önceki hayatlarının giderek silikleşen bir rüya olduğu hissine kapılırlar. Dante Gabriel Rossetti de Orman'ı ziyaret etmiş olacak ki, burası hakkında kısa bir şiir yazmıştır.

(Dante Gabriel Rossetti, "Sudden Light", *Poems*, Londra, 1870; C.S. Lewis, *The Magician's Nephew*, Londra, 1955)

DÜNYANIN ÖTESİNDEKİ ORMAN, AYI ÜLKESİ'nin kuzeyinde hafif ağaçlık tepeleri olan bir ülkedir. Büyük kısmı, meşeden gürgene, üvezden fındığa ve tatlı kestaneye kadar yaprakları dökülen türde çeşit çeşit ağaçla örtülüdür. Güneyde ise topraklar taşlık bir yabanla ve denize bakan çok sarp bir yarla sona ermiş sıradağlarla sınırlanır.

Dünyanın Ötesindeki Orman'da sadece iki bina vardır. Bir tanesi, çitle çevrili bir gül ve çiçek bahçesindeki basit, saz damlı kulübe, diğeri de özene bezene yapılmış Altın Ev'dir. İkincisi, beyaz mermerden yapılmıştır, boyalı ya da yaldızlı nişlerde oyma ve boyalı figürler yer alır; verandanın sütunları arasında insan ve hayvan imgeleri göze çarpar. Bina adını, altın çatısından alır. Ana salon kemerlidir, çevresinde sütunlar dizilidir; duvarları altın rengine ve laciverde boyanmıştır, döşeme rengârenktir, pencere camları düğümler ve resimlerle kaplanmıştır. Odanın ortasında altın bir fıskiyeden sular fışkırır.

Altın Ev, Orman'ın sadece Hanım denen hükümdarının evidir, uyrukları ona anne ve tanrıça gözüyle bakar; komşu Ayı Ülkesi'nde de ona tapılır. Büyük bir sihirli gücü vardır, çevresindeki insanlarla nesnelerin görünüşünü değiştirebilir, hava koşullarını kontrol edebilir ve insanların düşüncelerini okur. Şehvetli erkek seyyahlar, onun sihirli güçlerinin bekâretiyle birlikte yok olup gideceği konusunda uyarılır.

Orman aynı zamanda bazı alanlarda tavşanlar gibi kaynaşan kıt zekâlı bir cüce ırkının da vatanıdır. Bu cüceler bazen dik durumda bazen de dört ayak üzerinde yürür.

(William Morris, *The Wood Beyond the World*, Londra, 1894)

DÜNYANIN SONU ADASI, NARNİA'nın o kadar doğusunda kalır ki gökyüzündeki takımyıldızlar bile yeni ve farklıdır, ve güneş Narnia'dan göründüğünden çok daha büyük görünür. Ada, aralarında süpürgeotuna benzeyen bir bitkinin bulunduğu gür yeşil bir çimen örtüsüyle kaplıdır.

Adadaki tek "yapı", çatısı olmayan, pürüzsüz taşlarla döşeli ve gri sütunlarla çevrili geniş alandır. Üzerinde neredeyse yerlere kadar uzanan, koyu kırmızı bir örtünün bulunduğu uzun bir masa, bu döşeli alanı boydan boya kateder. Her yanında, hepsi oymalarla bezeli, ipek yastıklı taş sandalyeler durur. Masa buraya Narnia'nın yaratıcısı Aslan tarafından konmuştur ve üzeri sürekli, buraya gelen ziyaretçiler yesin diye konmuş, en lezzetli yiyeceklerle doludur. Yiyecekler her gün, doğu yönünden gelen, büyük beyaz kuş sürülerince getirilip götürülür. Adaya doğru alçalmaya başladıklarında, bilinmeyen ancak insan dili olduğu anlaşılan bir dille şarkı söylerler.

Ada, semadaki yerini yeniden alana kadar tekrar gençleşmekte olan yıldız Ramandu'nun evidir. Bu bölgenin yıldızları, Narnia'nın üzerindeki gökyüzünde olduğu gibi birer yanan gaz topu değil, gümüş elbiseli ve saçlı, parıldayan insanlardır. Ramandu yaşlanıp eli ayağı tutmaz hale gelince, göklerden Dünyanın Sonu Adası'na getirilmiştir. Kuşlar her gün ona, güneşin vadilerinden bir ateş yemişi getirir. Yemişler yaşlanma sürecini tersine çevirdiğinden, Ramandu bir gün tekrar gökyüzünde bir yıldız olabilecek kadar gençleşecektir.

Dünyanın Sonu Adası, Son Deniz'in suları içerisinde yer alır. Deniz o kadar temizdir ki, hareket eden bir geminin gölgesi deniz tabanında görülebilir. Suyu tatlı ve tazedir, sert ama hafif bir şarap gibi olduğu söylenir. Son derece besleyicidir ve bu denizde yolculuk yapanlar uyku ve yemek ihtiyacı duymaz. Berrak suyun içinden, bir denizaltı peyzajı görülebilir: dağlar, tepeler, ormanlar ve yeşillik arazi. Denizaltı vadileri karanlık ve tehlikelidir; mürekkepbalığının, denizyılanının ve kra-

ken gibi kötü yaratıkların inidir. Denizaltı tepeleri ise sıcak ve barış doludur; şehirler ve kaleler buralarda yapılmıştır, özellikle de bir Amerikalı gazeteci tarafından Ölümün Tahtı olarak adlandırılanı. Yapılar inci veya fildişi rengindedir, üstlerinde sayısız sivri kule, minare ve kubbe yükselir. Deniz insanlarının (DENİZ KRALI'NIN KRALLIĞI'nın sakinleriyle karıştırılmamaları gerekir) tenleri eski fildişi rengi, saçları da koyu mordur. Kral ve maiyeti, inciden küçük taçlar ve kolyeler takar; zümrüt yeşili veya portakal rengi flamalar akıntıyla beraber omuzlarında dalgalanır. En sevdikleri şeylerden biri, soyluların denizatlarına bindikleri avlardır. Ufak vahşi balıklar, diğer türleri yakalamak için kullanılır.

Denizde, doğudan batıya doğru akan kırk ayak genişliğindeki akıntıdan başka rüzgâr ya da dalga yoktur. Doğuya doğru seyahat edildikçe ışık daha da parlaklaşır, böylece insan sonunda gözlerini kırpmadan güneşe bakılabilir ve Dünyanın Sonu Adası'na uçmaya hazırlanan beyaz kuşları görebilir.

Denizin ulaştığı son noktaya, göz kamaştırıcı bir parlaklıkta, zambak benzeri çiçeklerle kaplı olduğundan, Gümüş Deniz denir. Su gittikçe daha da sığlaşır ve Dünyanın Sonu'na ulaşmak için sandal kullanmak gerekir. Dünyanın Sonu, uzaktan bakınca duvara benzeyen bir şeyle işaretlenmiştir. Aslında burası, arkasında güneşin yükseldiği, sonsuza dek donmuş devasa bir dalgadır. Ardında da ASLAN'IN ÜLKESİ uzanır.

(Edgar Allan Poe, "The City Under the Sea", *The Raven and Other Poems*, New York, 1845; C.S. Lewis, *The Lion, the Witch and the Wardrobe*, Londra, 1950; C.S. Lewis, *Prince Caspian*, Londra, 1952; C.S. Lewis, *The Voyage of the "Dawn Treader"*, Londra, 1952)

DÜNYANIN SONUNDAKİ KUYU ÜLKESİ, muhtemelen kuzey Avrupa'da bir yerlerde, UPMEADS'in kuzeyindedir, kişisel görünüşlerini geliştirmek isteyen seyyahlar için bir barınaktır.

Kuyu'nun kendisine giden yol bariz bir şekilde işaretlidir. Dünyanın Duvarı diye bilinen dağların berisinde, seyyah geniş bir lav alanına ulaşacaktır. Burayı aşan ve kayaya oyulmuş işaretlerle gösterilen yol (üç yapraklı bir dalın kestiği bir kılıç), bir çayırdan geçer ve ikinci bir sıradağa gider. Burada da, sonunda küçük vadilere açılan bir geçidi işaret eden, eli kılıçlı, zırhlı bir şövalye heykeli vardır.

Aynı kılıç ve dal işareti, seyyahın dinlenebileceği bir mağarayı gösterir. Buradan itibaren yol dümdüz ileri doğru uzanır ve seyyah sekiz günlük yolculuğun ardından, uzun süreli bir ziyarete layık olmayan Masumlar Ülkesi'ne varır. On iki gün sonra da ıssız, çorak bir araziye gelir; buradaki tek bina, ihtiyar bir adamla torununun oturduğu Büyücüler Evi'dir, gelenlere misafirperverlik gösterirler. Ev, küçük bir ormanlık alandadır, buranın berisinde ise, onu aşmaya çalışanların cesetleriyle dolu taşlık bir çöl uzanır.

Seyyah bu uyarıya rağmen cesaretini yitirmeyerek ilerlemelidir. Çölü aşmayı başarırsa, amfitiyatro biçiminde bir vadiye gelir, burada zehirli suyla dolu bir havuzun ortasında ölü, yapraksız bir ağaç büyür, üzerinde birçok şövalyenin kalkanlarıyla silahları asılıdır; vadinin yamaçlarını ölü erkeklerin, kadınların ve çocukların cesetleri bekler. İki gün daha yolculuk yaptıktan sonra ise, İyi Su Nehri'nde bir kara kayalar silsilesine ulaşacaktır.

Yarın içine oyulmuş bir merdiven, yalnızca denize gidiyormuş gibi görünür, ama cezirde buradan kara kumlu bir kumsala ve içi pınar suyuyla dolu, korunaklı bir taşlık alana ulaşılır. Üzerindeki bir yazıda şöyle der: "Çok uzaklardan bana bakmak için gelen sen, eğer arzun günlerin uzunluğuna dayanacak kadar kuvvetliyse, suyumdan iç; yoksa içme; ama dostlarına ve yeryüzü soyuna büyük bir harika gördüğünü söyle." Ziyaretçi, orada üzerinde "Kalbi sağlam olanlar benden içer" yazan altın bir kupa bulacaktır. Burası, Dünyanın Sonundaki Ku-

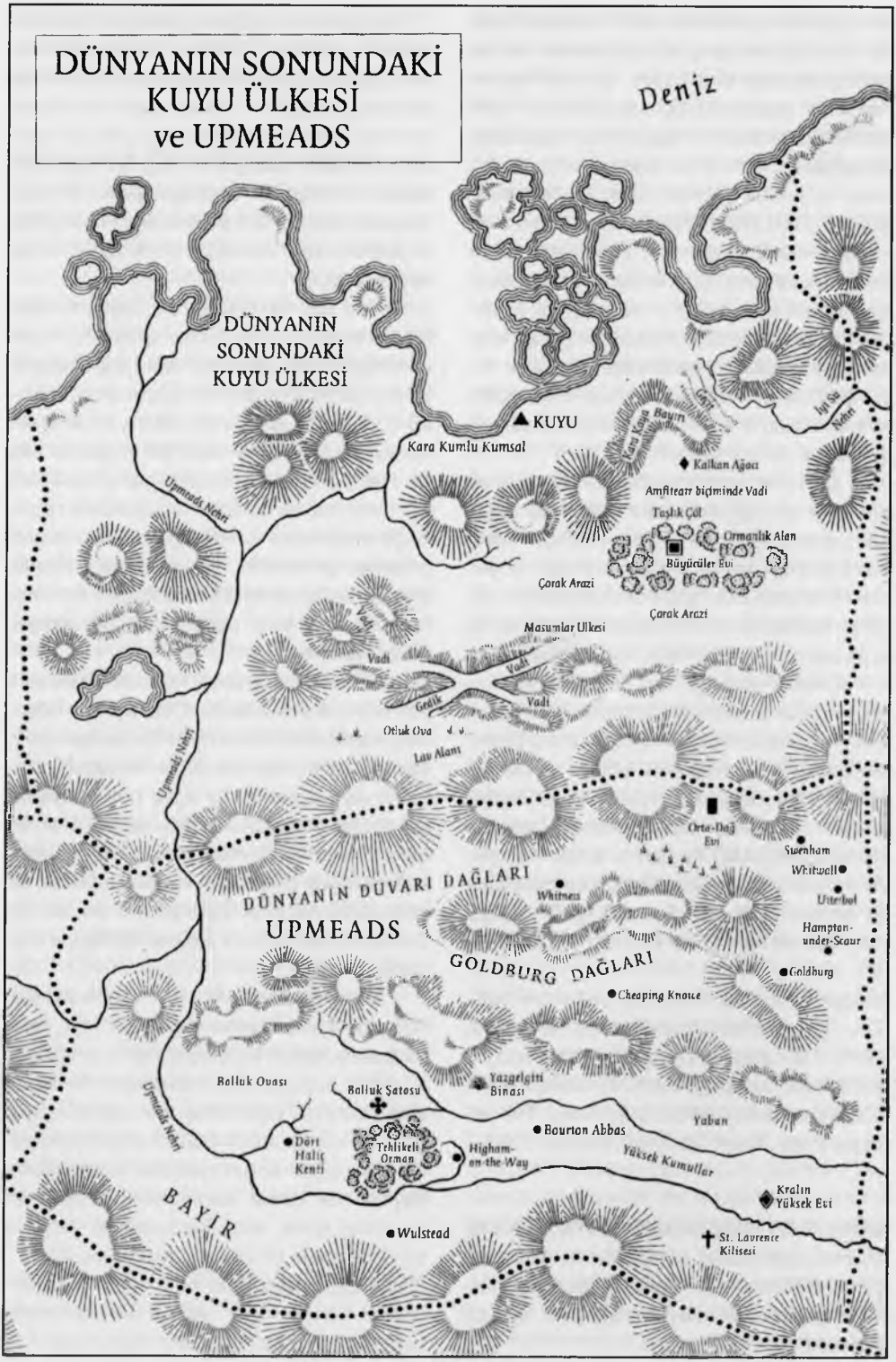
DÜNYANIN SONUNDAKİ
KUYU ÜLKESİ
ve UPMEADS
Deniz
DÜNYANIN
SONUNDAKİ
KUYU ÜLKESİ
KUYU
Kara Kumlu Kumsal
Kara Kaya Bayırı
Kalkan Ağacı
Amfiteatr biçiminde Vadi
Taşlık Çöl
Ormanlık Alan
Büyücüler Evi
Çorak Arazi
Çorak Arazi
Masumlar Ülkesi
Vadi
Vadi
Vadi
Vadi
Gedik
Otluk Ova
Lav Alanı
Upmeads Nehri
Upmeads Nehri
Upmeads Nehri
Orta-Dağ Evi
Swenham
Whitwell
Uiterbol
Whitness
DÜNYANIN DUVARI DAĞLARI
UPMEADS
GOLDBURG DAĞLARI
Hampton-under-Scour
Goldburg
Cheaping Knowe
Bolluk Ovası
Bolluk Şatosu
Yazgelgiti Binası
Bourton Abbas
Yaban
Dört Haliç Kenti
Tehlikeli Orman
Higham-on-the-Way
Yüksek Kumullar
Kralın Yüksek Evi
BAYIR
Wulstead
St. Lavrence Kilisesi

yu'dur; ondan içenlere uzun ömür ve değişmeyen genç bir görünüş verilir. Vücutlarındaki bütün yara izleri silinir ve bu dünyayı yöneten tanrıların da kendisine benzedikleri söylenir. Buraya varan seyyah sayısı fazla değildir.

(William Morris, *The Well at the World's End*, Londra, 1896)

DÜZÜLKE, canlı cansız bütün nesnelerin düz çizgiler şeklinde göründüğü bir ülkedir. Düzülke'de ne güneş ne de başka gökcisimleri bulunur, ancak kendi doğa kanunlarınca güneye doğru sabit bir çekim vardır ve bu özellik pusula görevi görür.

Evlerin çoğu beşgen şeklinde inşa edilmiştir, ışık gizemli bir şekilde hem gece hem gündüz, hem içerde hem dışarda belirdiği için evler penceresizdir. Her evin doğu cephesinde kadınlar için küçük bir kapı, batı cephesindeyse erkekler için nispeten büyük bir kapı bulunur. Güvenlik sorunları yüzünden kare ve üçgen evlere izin verilmemektedir; cansız nesnelerin hatları kadın ve erkeklerinkinden daha silik olduğundan, dalgın seyyahların bunlara çarpma ihtimali vardır. Yine de ücra ve geri kalmış kırsal kesimlerde ender kare evlere rastlanabilir, bunlar on birinci yüzyıl mimarisinin artıklarıdır.

Düzülke sakinlerinin ortalama uzunlukları ya da genişlikleri, kişinin yaşına bağlı olarak, on bir inçtir (en fazla on iki inç). En düşük toplumsal sınıfı oluşturan kadınlar, düz çizgilerdir. Toplumun geri kalanıysa şu şekillerle belirlenir: askerler ve en düşük işçi sınıfı ikizkenar üçgenler; orta sınıf eşkenar üçgenler; profesyonel erkekler ve beyefendiler kare veya beşgenlerdir; soyluların altı veya daha fazla kenarı vardır; en yüksek sınıfı teşkil eden rahiplerse kusursuz dairelerdir. Ziyaretçilerin, yukarıdan gölge yaratacak bir ışık gelmediğinden bütün cisimlerin düz bir çizgi kadar yassı göründüğünü unutmamaları gerekir – tıpkı ufuktaki bir ada ya da masanın kenarındaki demir bir paraya göz hizasından bakıldığı zaman göründüğü gibi.

Sosyoloji meraklılarının ilgiyle fark edecekleri gibi, Düzülke'nin doğa kanunlarından birinin sonucu olarak, her erkek çocuk babasından bir fazla kenara sahiptir ve bu, her yeni kuşağın gelişim ve soyluluk derecesinde bir basamak yükselmesini sağlar. Bu kural tüccarlar ve askerler için her zaman geçerli değildir, ancak askeri başarılar, özenli çalışma veya aileler arası evlilikler de sosyal sınıflarda yükselme sağlayabilir.

Düzülke kadınları, (en azından iki uçta) sadece noktadan oluşmaları dışında, kendilerini görünmez yapma yeteneğine de sahiptir ve bu yüzden ciddiye alınmalıdır. Düzülkeli bir kadınla çarpışmak ani ve kesin bir yok oluş getirebilir. Bunun yanı sıra beyin gücünden tamamen yoksundurlar. Ne düşünceleri, ne karar verme yetileri ne de basiretleri vardır, hafızaları da çok zayıftır.

Düzülke'liler, görünümleri birbirinin aynı olmasına rağmen, duyma, hissetme ve çıkarım gibi çeşitli duyumlarla birbirlerini tanıyabilirler – yüksek zümreler birbirlerini görünümden de tanıyabilir. Öte yandan, estetik ve sanatsal yaşamları kısırdır. Bütün manzaraların, tarihi yerlerin, portrelerin, çiçeklerin ve natürmortların parlaklık ve belirginlik dışında hiçbir çeşitlilik göstermediği tek çizgi-

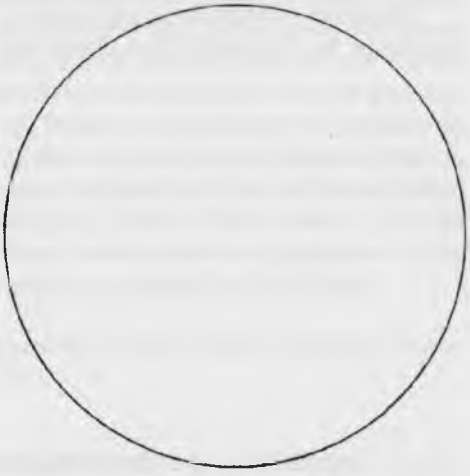

DÜZÜLKE'li bir rahip ve karısı.

lerden ibaret olduğu bir yerde bu normaldir. Ama yine de bu durum her zaman böyle değildi. Tarihinin kısa bir dönemi boyunca, renk, Düzülke'nin günlük hayatında çok önemli bir role sahipti. Ancak bunun sonucunda entelektüel sanatların hızla çöküşü ve toplumsal kabullenmedeki karışıklıklar yüzünden renk yasa dışı ilan edildi. Düzülke'de artık hiç renk yoktur.

Düzülke'nin yapısının temel direkleri ve dayanağı, çemberler, yani rahiplerdir. Düsturları "Tertibinle ilgilen"dir. Her şeyden çok bireyin ve kolektif tertibin gelişimini amaçlayan bu doktrin, siyasetten dine ve ahlaka varıncaya kadar bütün alanlara uygulanabilir.

(Edwin A. Abbott, *Flatland*, New York, 1884)

DYLATH-LEEN, RÜYADÜNYA'da büyük ve kalabalık bir şehirdir. GÜNEY DENİZİ kıyılarında, Skai Nehri ağzının yakınındadır. Çoğunlukla bazalttan yapılmış olan Dylath-Leen ince, keskin köşeli kuleleriyle, uzaktan bakıldığında İrlanda'daki Devler Yolu'nun bir parçasını andırır. Sokakları karanlık ve iticidir. Rıhtımların yakınında birçok kasvetli meyhane vardır ve bütün şehir, dünyadaki tüm ülkelerden ve birkaç başka yerden gelen tuhaf denizcilerle doludur.

Seyyahlar meyhanelerde bilgi edinmeyi oldukça zor bulacaktır, çünkü tacirlerle tayfalar sadece bazı kara kadırgalar hakkında fısıltıyla konuşur. Bu kadırgalar bilinmeyen bir limandan Dylath-Leen doklarına yakut yüklü olarak gelir, onların ufukta görünmesi fikri bile kasaba halkını korkuyla titretmeye yeter. Gemilerdeki yetkili kişilerin ağızları birazcık fazla geniştir, türbanları alınlarının üstünde pek nahoş bir şekilde iki çıkıntı halinde dikilir ve ayakkabıları bütün Rüyadünya'daki en küçük ve tuhaf ayakkabılardır. Ama Dylath-Leen sakinlerini en çok ürküten şey, görünmeyen kürekçilerdir. Her kadırganın üç sıra küreği vardır; fazlasıyla hızlı, canlı ve kuvvetli bir şekilde hareket ederler. Yöre halkı, tüccarlar ticaret yaptığı sırada bir gemi haftalarca rıhtımda bağlı dururken, mürettebatın hiç ortada görünmemesinin tuhaf olduğuna inanır. Ayrıca gemiye hiç erzak gönderilmemesini meyhane sahiplerine ya da bakkallarla kasaplara haksızlık sayarlar. Bu nahoş tüccarlar, getirdikleri yakutlar karşılığında sadece altın ve sağlam siyah köleler alır; asla başka bir şey almazlar.

Seyyahlar, güney rüzgârının kadırgalar tarafından üfürdüğü kokunun, sadece sürekli o sert *thagweed*'i içen en dayanıklı denizcilerin dayanabileceği kadar kötü olduğu konusunda uyarılır.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

E

EASTWİCK, Atlas Okyanusu kıyısında bir Rhode Island kasabasıdır. Günümüzde buranın başka kasabalardan fazla farkı kalmamış olsa da Eastwick eskiden, New York'lu bir mucit olduğu söylenen Daryl Van Horn adlı yeni bir sakinin ortaya çıkışına bağlanmış garip olayların mekânıydı. Eastwick kadınlarını şeytani bir şekilde cezbettiği anlaşılan Van Horn, ünlü Lenox malikânesini satın almıştı. Günümüzün ziyaretçileri, kırmızı, mavimsi-gri arduvazlı çatısı, zekice biçimlendirilmiş bakır olukları ve org boruları yığını gibi duran yekpare uçlu bacasıyla on dokuzuncu yüzyıl başına ait bu malikâneyi keşfe çıkabilirler. Evin biraz küçük gibi görünen pek çok penceresiyle –özellikle de hizmetlilerin bölümünü aydınlatan üçüncü kattaki sıra– ürkütücü ve simetrik bir cephesi vardır. Ancak artık kat mülkiyetine geçildiği için ne yazık ki eski cazibesini biraz yitirmiştir.

Eastwick onlarca yıl boyunca, Narragansett Koyu'nun kendine ait tarafına bir L harfi gibi sarılarak kasvetlilikle modaya uygunluk arasında kalmıştır. O zamanlar küçük beyaz balıkçıllar her yere yuva yapar, benekli pavuryalar da kumsalda ağır aksak dolaşırdı, şimdi de öyledir. Eskiden kasabanın iş hayatı Liman Sokağı'nı merkez alırdı, ona dik açıyla bağlı olan Meşe Sokağı ise kasabanın eski, güzel evlerinin bulunduğu bir yerdi. Şimdi Liman Sokağı'nın kaldırımları yeniden döşenmiş ve daha fazla trafiği kaldırabilmesi için genişletilmiştir, Meşe Sokağı da düz bir caddedir. Ancak, kasabanın tam merkezinde, iki sokağın buluştuğu yerde bulunan atların su içtikleri yenilenmiş mavi mermerli yalak da dahil, eski düzenlemelerin çoğu yerinde durmaktadır.

Eastwick eskiden karanlık sanatların sergilendiği yer olmak gibi kötü bir şöhrete sahipken, şimdi güvenli bir yer olarak bilinmektedir. Ziyaretçiler, vaktiyle kasabanın başına bela olan dehşete düşürücü şimşekli yıldırımlı fırtınaların, esrarengiz Van Horn'un gidişiyle yok olduğunu göreceklerdir.

(John Updike, *The Witches of Eastwick*, New York, 1984)

EBEDİYET ÜLKESİ, bkz. MAG-MELL.

EBUDA ya da **AĞLAYAN ADA,** İrlanda kıyılarının ötesinde, kuzey Atlas Okyanusu'ndadır. Sakinlerinin sayısı azdır ve vahşidirler. Uzun zamandır süregelen korkunç bir göreneği sürdürürler; kıyılarının açıklarındaki bir katil balinaya her gün bir genç kız sunarlar. Bu nahoş kutlamanın tarihi kuşaklarca geriye uzanır. Neptün'ün sürülerinin çobanı Proteus, bir gün ada kralının kızlarından birine âşık oldu ve onu hamile halde, kumsalda bıraktı. Çılgına dönen kral, kızı hemen öldürttü. Proteus öç almak için denizdeki bütün hayvanları Ebuda'nın üzerine saldı: katil balinalar ve denizaslanları adayı istila etti, hem insanları hem de sürüleri yok ederek, takviye edilmiş şehri kuşattılar. Dehşet içindeki halk bu felaketi nasıl önleyecekleri konusunda bir kâhine danıştı. Cevap, her gün Proteus'a güzel bir genç kızın sunulmasıydı, ta ki kalbinde kralın ölü kızının yerini alacak birini bulana kadar. Ama her şeye rağmen Proteus'un bu işten pek de faydalandığı söylenemez; çünkü her gün kıyının açıklarında kayaya bağlanan bu kızlar katil balina tarafından yenip yutulur. Ebuda halkı bugün bile Proteus ve hayvanlarına sunulacak güzel genç kızlar arayarak denizleri dolaşır.

(Ludovico Ariosto, *Orlando furioso*, Ferrara, 1516)

ECNATNEPER ya da **NODNOL,** TAERG NATİRB'in başşehridir.

EDORAS, ORTA DÜNYA'nın merkezi bölgesinde bir krallık olan ROHAN'ın başşehridir; Karçayı'nın üstünde, AK DAĞLAR'ın eteğindedir. Yüzük Savaşı'nın başlamasından beş yüz yıl kadar önce inşa edilen şehir bir tepenin üzerindedir ve büyük bir sur, hendek ve dikenli çitle çevrilidir.

Kapıların hemen içinde yontmataştan geniş bir yol yukarı doğru gider, bu yolun bir kenarına açılmış kanalın içinden bir dere akar. Su, tepenin doruğundaki terasta bulunan, at başı şeklinde oyulmuş bir taştan çıkar, kanala akmadan önce taş bir havuza sıçrar. Bu terastan başlayan büyük bir merdiven, Meduseld'in önündeki yüksek bir platforma varır.

Meduseld, Rohan'ların babadan oğula geçen hükümdarı olan Yurt Hükümdarı'nın Altın Binası'dır. 2569 Üçüncü Çağ'da inşa edilen bina adını yüksek sütunların desteklediği koca altın damından alır. Gölgeler mekânı denebilecek bu binanın içi sadece doğu duvarının tepesine açılmış pencereler vasıtasıyla aydınlandığı için hayli karanlıktır. Bina, zengin şekilde döşenmiştir: Oymalı sütunlar ve döşemenin dört köşe taşları rengârenk ışıldar, üzerlerinde rünik yazılar ve tuhaf donanımlar vardır. Duvarlarda, Rohan'ın geçmişinin efsanevi ve tarihi kişilerini resmeden kumaşlar asılıdır. Rohan'ın kurucusu Genç Eorl'u büyük atı Felaróf'a binmiş güneye, CELEBRANT OVASI Savaşı'na giderken gösteren resim, ziyaretçinin dikkatini çekecektir. Kahramanca bir pozdur – binici, sarı saçı ardı sıra dalgalanarak, borusunu çalar; başlayacak muharebenin beklentisiyle başını kaldırmış atın burun delikleri yalaz yalaz ve kırmızıdır.

Rohan dilinde Edoras'ın anlamı çok basittir: "Saraylar".

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

EGYPLOSİS ya da **KUTSAL SARAY,** ATVATABAR'da CALNOGOR'un bin mil batısındaki bir gölde bulunan adadaki bir saraydır. Yeşil mermer bloktan oyulmuş bir saraylar kümesinden oluşur. Ana bina, en alçaktaki sıralardan yüz otuz ayak yükseklikte, çok renkli cam kubbesi olan bir Grek tiyatrosudur. Egyplosis, nesnelerin ve canlıların ruhsal güçle yaratılabildiği, okült Harikar kültüne adanmış ve kayalardan kesilmiş bir tapınaklar grubu olan Cehennem Sarayı'nın üstüne inşa edilmiştir. Egyplosis'ten Cehennem Sarayı'na, bir dizi yontulmuş bitkinin oluşturduğu labirentten geçerek ulaşılır.

(William R. Bradshaw, *The Goddess of Atvatabar, being the History of the Discovery of the Interior World and Conquest of Atvatabar*, New York, 1892)

EGZOPOTAMYA, iki farklı şekilde ulaşılabilen uçsuz bucaksız, çölleşmiş bir ülkedir. İlk yolda Paris'ten trene binip kıyıya gelinir, sonra bir gemiye, derken gene bir trene ve nihayet kiralanan bir arabaya ya da taksiye binilir. Tren ve gemi için önceden yer ayırtmak gereklidir. İkincisi çoğu kez yolcularla öylesine dolu olur ki, neredeyse denizin dibine değer. Genç dişi seyyahlar, kaptanın genç kızların popolarını çimdiklemeye pek meraklı pis bir moruk olduğu konusunda uyarılır. Teknedeki yiyecekler esas olarak salçalı süt danası yahnisi, güneşte olgunlaşmış deniz ürünleri ve çorbadan oluşur.

Egzopotamya'ya varmanın ikinci yolu ise, terminalden 975 numaralı otobüse binmektir. Şoför zaman zaman delirir ve Paris'ten geçen normal güzergâhı izleyeceğine, daha büyük ulusal karayollarından birine katılır, ekstra ücret almadan aracı dosdoğru Egzopotamya'ya sürer.

Egzopotamya iklimi çok sıcaktır; asla rüzgârlı olmaz ve havanın hiç olmayışı nedeniyle atmosfer çok sağlıklı görünür. Seyyahlar altın kumlarda yürürken çok dikkatli olmalıdır, çünkü kim ayakta durursa kök salma ihtimali vardır.

Bitki örtüsü hayli zayıftır. İçlerinde dikkati çekenler, geçenlerin ayak bileklerine yapışan ve hayli acı verebilen dikenli bir bitki

olan *Scrub spinifex*'tir. Bazı uzun sürüngen asmalar, kum tepeciklerinde yalınayak dolaşanların topuklarını gıdıklayacaktır; eğer bu asmalar kesilirse, kuvvetli bir reçine kokusu havaya mis gibi bir rayiha verir ve yapışkan bir maddenin iri damlaları toprağa düşer. Kısa yeşil otlar arasında hem küçük sarı salyangozlar, hem de kum *lumette*'leri bulunabilir. Çocuklar bu *lumette*'leri avlayarak eğlenir, ama bunlardan birini yemek bir çocuğu hasta edebilir. İnsan sarı salyangozlardan birinin üzerine basarsa kabuğu çatlar ve kalp şeklinde şeffaf bir su damlası belirir.

Egzopotamya'nın en çarpıcı özelliği, ülke boyunca eşit olmayan bir ışık veren güneşidir. Kum tepeciklerinden bakınca güneş açık ve koyu renk çizgilerle çaprazlamasına çizilmiş görünür: Egzopotamya'nın açık renk çizgilerle aydınlanan yanları çok sıcaktır, koyu renk çizgiler altındaki kısmı ise soğuktur. Açık renk bölgede duran bir ziyaretçi elini koyu renk bölgeye uzatırsa, gözlerinin önünde eli yokolur.

Joseph Barrizone namıdiğer Pippo namıdiğer La Pipe'in sahibi olduğu meşhur otel ve restoran yok olmuştur. Demiryolu otelin yerinden geçmiş ve büyük bir delik koca binayı yutmuştur.

Çöllük bir ülke olan Egzopotamya'nın nüfusu çoktur, yer bolluğu birçok kişinin yaşamak için burayı seçmesine sebep olur.

(Boris Vian, *L'Automne à Pékin*, Paris, 1956)

EJDER ADASI, TENHA ADALAR'ın doğusunda kalan adadır, X. Caspian tarafından hükümdarlığının dördüncü yılında keşfedilmiş ve adlandırılmıştır. Onun adaya ayak bastığı yer olan koydaki yalçın kayanın cephesine oyulmuş olan yazıt bu olayın anısınadır.

Norveç'in fiyortlarını andıran ve genellikle şelaleli dik vadilerle son bulan derin koylara sahip ada, dağlıktır. Pek az miktardaki düz arazi, sedirler ve başka ağaçlarla kaplıdır. Ada çok hoş olmasına rağmen pek davetkâr gözükmediği gibi, birkaç yabani keçi dışında yaşayan da yokmuş gibi görünür.

Ejder Adası adını Kral Caspian ve beraberindekilerin adaya su almak için çıktığı sırada yaşanan olaylara borçludur. Gruptakilerden Eustace isimli geçimsiz çocuk, işten kaytarma umuduyla dağlara kaçtı. İç taraflarda, ölmek üzere olan bir ejderhayla karşılaştı, yağmurdan korunmak için ejderhanın mağarasına girdi, onun topladığı hazineyi buldu, uyuyakaldı. Bir ejderhanın hazinesi üzerinde uyuduğu ve bütün geceyi hazineyi düşleyerek geçirdiği için, uyandığında kendini ejderhaya dönüşmüş buldu; türün yamyamlık alışkanlığını da aldığı için, ejderhanın leşini yemeye koyuldu. Eustace, koca pençeleriyle üzerindeki pul tabakalarını yırtarak yeniden insan biçimine dönmeye çalıştı. Sonunda, Narnia'nın yaratıcısı Aslan tarafından eski haline döndürüldü. Aslan, ejder derisi katmanlarını soydu, acısını dindirmek için çocuğu leziz bir suyla dolu havuza daldırdı. Eustace bu ikinci dönüşümden sonra çok daha iyi bir çocuk oldu.

Ejderhanın hazineleri arasında bulunan bileziklerden biri, Narnia'nın, zorba Miraz tarafından sürgün edilmiş yedi lordundan biri olan Lord Octestan'a atfedilmiş bir yazıttan bir parça taşır. Lordu ya bir ejderhanın öldürdüğü, ya da kendisinin ejderhaya dönüştüğü sanılmaktadır.

(C.S. Lewis, *The Voyage of the "Dawn Trader"*, Londra, 1952)

EJDERHALAR DİYARI, SELİDOR'un güneybatısında, YERDENİZ Takımadaları'nın ise batısında bulunan bir adacıklar, kayalar ve büyük balık sürüleri bölgesidir. Seyyahlar, hem tehlikeli kayalıkları, hem de bölgeyi sık sık ziyaret eden ve buraya adını veren ejderhalar yüzünden, Ejderhalar Diyarı'ndan uzak durmaları konusunda uyarılır.

Diyarın kendisi, büyük balık sürüleriyle adalar arasındaki dar kanallar labirentinden oluşur. Bu adaların resiflerinden bazıları yarı yarıya dalga, midye ve deniz şakayıklarıyla kaplıdır; mavi suda salınan garip deniz canavarlarına benzerler. Diğer bir kısmı ise,

sivri uçlu bir kaya veya insanların yaptığı kulelerle kemerler misali, dimdik uzayıp gider. Yüksek kayalıklar aşınarak inanılmaz şekillere dönüşmüştür – boğa sırtı, yılan başı gibi. Büyük bir kaya, özellikle de güneyden bakıldığında, bir adamın başı ve omuzlarına sahip gibidir, oysa kuzeyden bakıldığında sadece kabaran dalgaların içine koca bir mağara oyduğu sarp bir kayalık gibi görünür. Dalgalar inip çıktıkça, kayanın yakınındaki deniz sanki konuşur gibidir. Bazı seyyahlar denizin, Eski Yerdeniz Dili'nde "başlangıç" ya da "evvel zaman" anlamına gelen *ahm* hecesini telaffuz ettiğini söyler. Kimine göre ise bu ses, "son" anlamına gelen *ohb*'a daha yakındır.

Bu kayanın ötesinde sular derinleşir ve bölgenin en yüksek adalarından birinin –ki adı Kalessin Kalesi'dir– kara renkli sarp kayaları, suyun üç yüz ayak üzerine kadar çıkar. Kalessin'in yalçın kayaları, büyük jeolojik güçlerin sıkıştırıp bir araya getirdiği kaya silindirlerine ya da sütunlarına benzer ve adaya kocaman kara bir kule görünümü verir.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968; Ursula K. Le Guin, *The Farthest Shore*, Londra, 1973)

EJUR, PONUKELE-DRELCHKAFF'ın başşehridir.

EKMEKSİZGÜN, yeri bilinmeyen bir ülkedir. ÇAN ADASI'nda yaşayan kuşların çoğu Ekmeksizgün'den gelir. Her yıl sürüler halinde Ekmeksizgün'den göç ederler, çünkü yuvalarında kalırlarsa ellerine herhangi bir miras geçmeyeceğinin farkındadırlar. Yolculuk çok uzun olsa da Çan Adası'na gitmeye isteklidirler, orada hiç değilse rahat bir hayat sürdürebileceklerini bilirler. Göçmenler arasında, bir işte çalışacak beceri ya da imkâna sahip olmayanlar, aşkta hayalkırıklığına uğrayanlar, işleri bozulanlar veya işledikleri bir suçun cezasını çekmemek için kaçanlar da vardır. Bir kez ayrıldılar mı, pek azı yuvasına döner. Ekmeksizgün sakinlerine topluca Asaphis denir.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

EL ADALARI, YERDENİZ Takımadaları'nın Doğu Üçyöresi'nde iki küçük adadır. Adlarını kuzeye, KARGAD İMPARATORLUĞU'nun adalarına doğru iki elin parmakları gibi uzanan dağlık burunlardan alırlar. Her iki ada da sık ve geçit vermez ormanlarla kaplıdır.

Doğu El Adası'nın kıyıları soğuk ve kasvetli, barınılmaz yerlerdir. Kayalar, parmaklar arasındaki fiyortlar ve su geçitlerinden dosdoğru denize iner, kumsal yoktur. Fiyortlar taş kaplı dik yamaçlarla biter, bu yamaçlar mağaralarla delik deşiktir ve köklerinin yarısı havada olan ağaçlarla kaplıdır.

Batı El Adası'nın burnunda, bir derenin denize döküldüğü yerde bir köy vardır. Köyde kaba saba ama konuksever balıkçılarla keçi çobanları yaşar. Gemileri sağlam kerestelerden yapılmış, sağlam, denizin sürüklediği tahtalardan inşa edilmiş teknelerdir ve bölgenin sert denizlerine dayanmak üzere tasarlanmışlardır.

GONT'ta bir hata sonucu uyandırdığı gölge-hayvanı yok etme macerasında, Ged (belki de Yerdeniz'in gördüğü en büyük büyücü) sonunda El Adaları'na geldi. Doğu El Adası'ndaki karanlık su geçitlerinden birinde, gölgenin kendisiyle karşılaştı ve ilk kez ona saldırdı ama, gölge onun karşısında büzüştü ve kaçtı. Ged bundan sonra Batı El Adası'ndaki köyde birkaç gün dinlendi, efsanevi kayığı Ufkabakan'ı da orada edindi. Köylülere konukseverliklerine teşekkür etmek için, hasta çocuklarına iyileştirme büyüleri, sürülerine bereket büyüleri de yaptı. Balıkçıların teknelerine de büyü yaptı ve evlerin çatı tah-

talarına, evleri ateşle rüzgârdan, sakinlerini de delilikten koruyan "Pirr" rününü yazdı. Adalılara eski kahramanlara dair şarkılar da öğretti. El Adaları'na Yerdeniz'den çok az gemi geldiği için, yüz yıl öncesinin şarkıları bile, köylüler için heyecan verici bir yeniliktir.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968)

ELDAMAR, bkz. AMAN.

EL DORADO, Amazon ile Peru arasında bir krallıktır. Bu ad, kralın yılda bir kez yağlanıp altın tozuna bulanarak El Dorado'ya, yani "Altın Olan"a dönüştüğü eski bir âdetten türemiştir. Tüm zenginliklerine rağmen El Dorado halkı hiç açgözlü değildir ve hazinelerinin çok fazla olduğunu düşünürler. Altın sadece saraylarını ve tapınaklarını süsleyecekleri bir güzellik unsuru olarak işlerine yarar; bunun dışında ona yiyecek ve içecekten daha değersiz bir şey gözüyle bakarlar.

El Dorado dini, bahşettiği nimetlere karşılık şükran duyulan Evrenin Yaratıcısı'na tapınmak üzerinde yoğunlaşmıştır. O'nun gözlerinde kral ve halkı eşittir, çünkü ölüm hepsini eşitleyecektir.

El Dorado'ya giden seyyahlar orada hoş karşılandıklarını görürler. Yörenin tipik mutfağından örnekler, yol kenarındaki hanlarda tadılabilir. Bunlardan, meyve salatası, papağan buğulama ve sinekkuşu dolması tavsiye edilir. Ziyaretçi kırlara saçılmış altın külçelerinin ve değerli taşların çokluğunun cazibesine kapılırsa, yerli halkın alaylarına kulak asmadan birazını almakta tereddüt etmemelidir.

El Dorado'nun başşehri, Orinoco Nehri'nin kollarından Caroin'in kaynağındaki büyük bir altın kum gölünün kıyılarına, bizzat İnka'lar tarafından kurulmuş olan Manoa'dır. Şehirdeki her şey altındandır. Binalardan silahlara, mobilyadan giysiye kadar Manoa'daki her nesne güneş misali parıldar. Şehir çok az sayıda Avrupalı tarafından ziyaret edilmiştir; Juan Martin de Abuljar adlı bir İspanyolun buraya gözleri bağlı götürüldüğü söylenir. Kendisine kötü davranılmamıştır, ancak şehre kapatılmış ve kırlara gitmesine izin verilmemiştir. Bu yüzden ziyaretçiler, yerli halk tarafından hoş karşılansalar bile, hareket serbestilerinin ciddi şekilde engellenebileceğini bilmelidir.

El Dorado'nun kuzeyindeki bir nehrin ortasında tek başına duran bir adada kırmızı derili, vahşi bir genç kız kabilesinin yaşadığına dair haberler alınmıştır; âdetlerine dair pek az şey bilinir, ancak ATLANTİS'in uzak bir kolonisi oldukları söylenir.

(Sir Walter Raleigh, *The Discoverie of the lovlie, rich and beautiful Empyre of Guiana with a relation of the great and golden City of Manoa (which the Spanyards call El Dorado) And the Provinces of Emerria, Arromanio, and of other countries, with their rivers, adjoyning. Performed in the year 1595 by Sir Walter Raleigh, Knight, Captaine of Her Majesty's Guard, Warder of the Stanneries and Her Majesty's Lord Lieutenant of the Countie of Cornewalle*, Londra, 1596; El Inca Garcilasso de la Vega [Gómez Suàrez de Figueroa], *Comentarios reales que tratan del origen de los Incas*, Madrid, 1609; Voltaire [François Marie Arouet], *Essai sur l'histoire générale et sur moeurs et l'esprit des nations depuis Charlemagne jusqu'à nos jours*, Cenevre, 1756; Voltaire [François Marie Arouet], *Candide, ou l'Optimisme*, Paris, 1759; Paul Alperine, *L'Ille des Vierges Rouges*, Paris, 1936)

ELENNA, ORTA DÜNYA ile AMAN arasındaki denizde bulunan bir adadır, Ölümlü Topraklar'ın en batıda olanıdır; Ölmez Topraklar'dan görülebilen Elenna, Dünya'nın Muhafızları Valar tarafından, Birinci Çağ'da Morgoth'a karşı mücadeledeki hizmetleri için Edain'e –insanlar– verilmişti. Ve Dúnedain ya da Batı İnsanları, Orta Dünya'nın İkinci Çağı'nın şafağında, Númenor Krallığı'nı Elenna'da kurdu.

Númenor'lular zengin ve meşhur gemiciler oldular, Orta Dünya'ya keşif heyetleri göndermeye başlayıp, PELARGİR gibi yerlerde koloniler kurdular. Ancak yavaş yavaş, Númenor'luların çoğunluğu Valar'ın aleyhine dönmeye başladı. İkinci Çağ'ın sonlarında Karanlıklar Efendisi Sauron buraya mahpus olarak getirildi. Çok geçmeden, Númenor'u yozlaştırdı, Morgoth'a tapınılmasına adanmış bir kült kurdu, hatta insanları kurban etme âdeti çıkardı. Sonunda da Númenor'luları, baştan çıkaracak kadar yakında bulunan ve güçlü bir yasakla –"Valar'ın Yasağı"yla– men edildikleri, batıdaki Ölmez Topraklar'a yelken açmaya ikna etti.

Öfkeye kapılan Valar, Númenor'u denizin sularına boğdu. Geriye sadece Yaratıcı'larına tapınmaktan ve Valar'a duydukları saygıdan asla ayartılmayan İnananlar kaldı. Sürgündeki Númenor'luların krallıkları olan GONDOR ve ARNOR krallıklarını ilk kuranlar, onlardı.

(J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

ELFHAME, İskoçya sınırında, Eskdalemuir Rasathanesi yakınındaki bir tepenin altında yer alan bir Elf krallığıdır. Tepe neredeyse yusyuvarlak ve çok diktir. En tepede, krup hastalığına yakalanmış bebeklerin içine batırıldığı ve yerlilerin Fair Loch (Peri Gölü) dedikleri küçük bir göl bulunur. Yosunsuz ve kristal zeminli göl, aşağıdaki Elf diyarı için çatı penceresi vazifesi görür. Elfhame'e, tepenin yamacındaki bir kapıdan girilir; kapı elçabukluğuyla açılır ve dallanan karmaşık bir koridorlar sistemine, oradan da gümüş lambrisi ve kristal şamdanlar içinde mumlarıyla taht odasına gider. Oda ovaldir, çevresinden dolanan ve daha çok bir katedralin içindeki gezinti yerini andıran bir koridor vardır; burası krallık yaşamının merkezi ve balkonlarda dedikodu yapmak, flört etmek ve kumar oynamak için toplaşan saray mensupları için de önemli bir buluşma noktasıdır.

Elfhame halkı, popüler geleneğin aksine, ne ölümsüzdür ne de çok küçük. Aşağı yukarı minyon bir insan boyundadırlar, uzun ömürlü olsalar da ölümlüdürler. Ölümsüz oldukları efsanesi, şüphe yok ki, çok yaşamalarından ve ölene dek narin ve hoş kalmalarından çıkmıştır. Bütün Avrupa Elfleri gibi onlar da Pers Ülkesi'nden çıktıkları sanılan eski bir ırk olan Peri'lerin soyundan gelirler. Bilinen Elf krallıkları içinde hâlâ o ülkede bulunan sadece PERİ KRALLIĞI'dır; diğer tüm Peri'liler Pers ülkesinden sürülmüş ve batıda muhtelif yerlere yerleşmişlerdir: Britanya'da Elfhame ve ELFWİCK'e, İsveç'te BLOKULA'ya ve Fransa'da BROCELİANDE'a. Her ne kadar Broceliande en kadim gelenekleri sürdürdüğünü iddia etse de, bu çeşitli krallıkların kültürleri temelde aynıdır. Görünüşe göre Elf'ler yalnızca Britanya'da tepelerin altında yaşarlar – ki bu ZUY'un görgülü Elf'leri gibi pek çok Avrupalı kuzenlerinin gözünde barbarca bir görenektir. Elf'ler yalnız Britanya'da yeşildirler, ama tüm Elf'ler uçabilir ve takılıp çıkarılabilen kanatları vardır. Ne var ki, aristokrasi normalde kanatları kullanmaz ve uçma işini işçi perilerle hizmetkârlara bırakırlar.

Aristokratların tuhaf özelliklerinden biri de, nadiren çocuk sahibi olmalarıdır. Öte yandan çocuklara aşırı derecede düşkündürler, ara sıra insan bebeklerinin çalınıp yerlerine aptal ve çirkin bebeklerin bırakıldığına rastlanır. Çocuklar saraya getirilir, orada herkesin okşayıp şımarttığı oyuncaklar halini alırlar. Yeni bir çocuğun gelişi bir haftalık şenlikle kutlanır. Şenliğin her günü, bir süre aç bırakılmış olan bir gelinciğin, çocuğun boynunu ısırıp üç dakika süreyle kanını emmesine izin verilir. Kanın yerine çocuğa, aynı miktarda damıtılmış çiy, kurum ve bıldırcınotu verilir; bu karışım, çocuğun insani doğasını tam olarak yok edemese de onu insan olmaktan çıkartır (bu, aşağı yukarı Elf kanına denk gelen bir karışımdır; aslen Elf kanı tahlil edilemeyen bazı maddeler içerir, bu maddelerden birinin de manyetik hava olduğu sanılmaktadır). Aynı zamanda hayli uzun ömür de verir ve bu şekilde tedavi edilen insan yavru-

ları çoğu kez 150 yaşına kadar yaşar (Elf'lerin kendileri ise birkaç yüzyıl yaşar). Çocuk, yaşlanma işaretleri gösterdiğinde tepeden kovulur ve insanların dünyası içinde başının çaresine bakmak zorunda kalır.

Normal şartlar altında bir hükümdarın ölümüne alametler eşlik eder; Elfhame'de bu işaret genelde gölün üzerinde günler boyu uçan kara kuğuların ortaya çıkışıdır. Bunun ardından, kraliçe halefinin adını belirler. Eğer bir isim belirlenmezse, gaipten haber alma yoluna gidilir. Tarlakuşları yakalanır, halkalanır ve kurşun ile ağırlaştırılır; her kuş saraydaki seçilmeye layık hanımlardan birini temsil eder. Öğle saatinde Şansölye, Astrolog, Kayıt Tutucu ve Mabeyinci, kara kukuletalar takarak sıraya girip Bilme Odası'na giderler. Burası, içinde dipsiz olduğu söylenen bir kuyunun bulunduğu bir kilerdir. Tarlakuşları birer birer suya atılır ve kuşu boğulmadan önce en uzun süre mücadele eden kişi kraliçe ilan edilir. Saray görevlileri taht odasına dönerek yeni kraliçenin elini öper ve içinde baharatla ballı şarap bulunan iki kulplu büyük bir içki kâsesinden, onun sağlığına içerler.

Bütün krallıklarda bazı yerel farklılıklara rağmen aynı dil konuşulsa da Elf dilinin kökenine dair hiçbir şey bilinmemektedir. Bilinen insan dillerinin hiçbirine benzemediği halde, bazı âlimler onun Galce ile bağlantılı olabileceğini ileri sürer. Yumuşak bir dildir, lafı ağzında gevelercesine sesler ve alçak sesli tıslamalarla doludur.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

ELFWİCK, İskoçya'daki doğu Caithness'te Kraliçe Gruach'ın yönettiği bir Elf krallığıdır. Kraliyet Şatosu denize bakan sarp kayalıklar üzerindedir. Elfwick, "tuhaf" başlığı altında tasnif edilmiş bir kitap dolabını da içeren zengin klasik eserlere sahip kütüphanesiyle meşhurdur – burada, eski kilise büyüklerinden Hieronymus, Khrisostomos ve Origenes adlı yazarların risaleleri bulunur.

Denizle büyük kütüphanenin birleşmesi, yakın zamanda krallığın aristokratlarından Sir Bodach'ın çöküşüne neden olmuştur. Sarp kayalıklara çarpan dalgaların bitmek tükenmek bilmez sesleri ve bu suların muazzam miktarı, onun sonsuzluk konusunda kafa yormasına neden oldu. Sir Bodach, merakını tatmin etmek için St. Andrew's ve Oxford üniversitelerine girerek ölümlü öğrencilerin omuzları üzerinden okudu ve ölümsüzlük fikrini keşfetti. Sir Bodach aynı zamanda Almanya'ya seyahat ederek, Üstat Faust adlı bir şahsın konferanslarına da katıldı. Ancak ölümsüz bir ruha sahip olduğuna dair en son inancına, denizin üzerinde yükseklerde uçarken sahip oldu.

Ancak Elfwick, ruhun ölümsüzlüğü fikrini anti-sosyal ve yıkıcı bulduğundan reddeder. Bu yüzden, çalışkan Sir Bodach insanlar arasında ölümsüzlüğü tartışmaya başladığında dalaletle suçlanarak, CATMERE'e sürüldü. Sürgünü sırasında başkalarını kendi dinine çevirmeye çalışmama sözünden döndü ve bunun sonucu olarak da idamdan yakayı zorlukla sıyırdı. Catmere'e varınca denizci oldu, uzun ve mutlu bir yaşamın sonunda da, denize gömüldü.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

EL HADD, ARDİSTAN ile CİNİSTAN arasında, küçük ama son derece verimli bir ülkedir. Ardistan'a bakan dağlar genelde çoraktır, ancak öbür tarafta, etkin bir kanal ve ark sistemiyle sulandıkları bereketli bir ovaya inerler. Ülkede büyük şehirler yoksa da, her vadi ve tepede yaşayanlar vardır ve yoğun biçimde işlenmiştir. El Hadd mineraller açısından da zengindir; dağın alt yamaçlarından altın, gümüş, bakır ve demir çıkartılır.

Dağların içinden geçerek Ardistan'dan gelen sadece iki yol vardır. Gizli bir geçit, doğudaki CEBELULLAH'a çıkar; daha normal güzergâh ise, Suhl Nehri'nin büyük bir şelaleye dönüşerek uçurumlardan aşağı

doğru çağladığı, Babullah'tan ("Allah'ın Kapısı") geçer. Geçidi aşmak kolay değildir, ne var ki nehrin kıyıları boyunca uzanan ve şelalenin ötesine giden yollar vardır. Burânın kuzeyinde Suhl, yekpare bir kaya havzası içindeki büyük bir gölden çıkar. Havzayı evler çevirir, kenarı boyunca da bir yol uzanır. Evler suyun kıyısından setler halinde yukarıya doğru inşa edilmiştir, en üst noktada ise bütün heybetiyle bir melek heykeli yükselir. Meleğin ayağından başlayan tüneller, gölün ortasındaki küçük, yapay bir adaya çıkar. Adada, su akışının kontrol edildiği mekanizmaların yer aldığı bir sarnıç bulunur. Ne var ki, kaya havzası yüzyıllar boyu boş kalmış ve El Hadd'den çevre toprakları sulayan hiçbir nehir akmamıştır. Bu uzun yıllar boyunca havza, insanlara, çözülemez bir nedenden dolayı inşa edilmiş dev bir yapı gibi görünmüştür. Su yokluğu dağların ardındaki toprakları çöle çevirmiş, ama görünüşe göre, El Hadd alternatif su kaynakları kullanarak ayakta kalmıştır. Suhl ancak bu bölgeyi paramparça eden savaşlar sona erip barış elde edilince yeniden çağlamaya başlamıştır.

El Hadd mızrakçıları, Pers tarzında eyerlenip koşumlanan beyaz atlara binerler. Belli bir mesafeden zırh gibi görünen, örgülü deri şeritlerden yapılmış, dar giysiler giyerler. Tek silahları, uzun mızraklar ve kemerlerine taktıkları bıçaklardır; tek gerçek korumaları, parlak, hafif bir metalden yapılma özel miğferleridir. Bazen bu miğferler hafif kumaşlarla kaplanır. El Hadd mızrakçılarını yürüyüş halinde görenler onların, birçok kutsal kitapta bahsi geçen semavi orduları andırdıklarını söylerler. Bu izlenim, nefeslilerin hep birlikte çaldığı coşkun parçalar için kullandıkları enstrümanlarla –çok eski model trompet ve trombonlarla– daha da güçlenmiştir.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

ELİFBA, dünyanın en hüzünlü şehrinin bulunduğu, yeri bilinmeyen bir ülkedir. Bu şehir öylesine yıkıcı bir hüzne sahiptir ki, kendi adını bile unutmuştur. Şehrin kuzey bölgelerinde fabrikalar hüzün imal eder, sonra da bu hüzün paketlenip dünyanın dört bir yanına gönderilir. Şehir, hemşerilerin servetlerine göre bölünmüştür: çok zengin olanlar için gökdelenler; orta sınıf için pembe duvarlı, mavi balkonlu ve misketlimonu yeşili pencereli beton evler; yoksullar için de umutsuzlukla yapıştırılmış eski mukavva kutular ve plastik örtüden yapılmış, yıkıldı yıkılacak gibi duran kulübeler. Çok yoksulların ise evleri yoktur, kaldırımlarda ya da dükkânların kapı girişlerinde uyurlar. Şehir, suratsızbalık tutulan Yaslı Deniz'in kıyısındadır. Bu balıklar, sakinlerin başlıca beslenme rejimini oluşturur, ancak ziyaretçilere bunları yemekten kaçınmaları salık verilir; gökler maviyken bile insanların melankoliyle geğirmelerine yol açarlar.

Elifba'daki birçok yere, alfabe harflerinin adı verilmiştir. Harf sayısı sınırlı, yer sayısı da neredeyse sınırsız olduğu için, birçok yer aynı adı paylaşır, yani ziyaretçiler gerçekten de istedikleri yeri ziyaret edip etmediklerine çok dikkat etmelidir. Elifba'da ziyarete değer yerler arasında şunlar vardır: Ziyaretçinin harabe halindeki perili şato ile altın tarlalarını ve gümüş dağlarını gezebileceği, havasının iyi olduğu söylenen K Koyağı; adı Keşmir'deki Dal Gölü'nden esinlenerek konmuş, Durgun diye bilinen güzel bir göl. Bu gölün etrafında, ruhları hâlâ hüthüt kılığında çeşmelerin ve terasların çevresinde uçan eski imparatorların inşa ettirdiği zevk bahçeleri bulunur.

(Salman Rushdie, *Haroun and the Sea of Stories,* Londra, 1990)

ELİSÉE MÜNZEVİLER ADASI, Pasifik Okyanusu'nun kuzeyinde, Kuzey Kutup Dairesi yakınında, aynı anda hem bir Amerikalı hem de bir Fransız keşif heyeti tarafından keşfedilip, ikisinin de kendisine ait olduğunu iddia ettiği bir ülkedir.

Ada sekiz yüz metre yüksekliğinde bir dağ silsilesiyle boydan boya bölünmüştür, sıcak su kaynaklarıyla hiç donmayan gayzerlerin bulunduğu bir bölgesi vardır. En yüksek tepe Schrader Volkanı'dır. Amerikalılar kuzeye doğru ilerlerken Fransız keşif heyeti orada kalmış ve adada kışı geçirmeye zorlanmıştır. Eski bir cam üfleyicisi olan bir keşif ekibi üyesi, mineraller ve volkanik ısıdan yararlanarak, lav sütunları üzerine büyük bir cam kubbe inşa etmiş, adına da Cristallopolis demiştir. Kubbenin altına, doğal bir gölet ve gayzeri de içine alacak şekilde birkaç küçük mesken inşa etmiştir. Cristallopolis, kaplıcalardan gelen buharla ısıtılır ve buhar gücüyle çalışan dinamolarda aydınlatma için elektrik üretir. Keşif ekibi üyeleri, burada can sıkıntısını önlemek için bir edebiyat dergisi çıkardılar ve artık ana besin kaynakları arasında yer alan deniz kuşlarını ehlileştirdiler. Öte yandan Amerikalılar, Maurelville ya da Maurel Şehri denen bir iglo şehrine yerleştiler. Aynı zamanda, bu şehrin ardındaki dağlarda Yeni Maurel Şehri denen bir yeraltı kenti de kurdular, çok geçmeden burada bir altın damarı keşfedildi. Batık geminin ekipmanlarından oluşturulan, gayzerlerin kilinden elde edilen alüminyumdan yapılmış ve lav sütunlarıyla desteklenen bir telefon sistemi, sakinler için faydalı bir iletişim ağı sağlamıştır.

(Alphonse Brown, *Une Ville de verre*, Paris, 1891)

ELMAS DAĞLARI, Hint Okyanusu'nda adsız bir adada bulunurlar, kendi adlarını ise eteklerindeki vadilerde bulunan muazzam miktardaki parıltılı elmastan alırlar. Seyyahlar bu taşların aşırı derecede tehlikeli olduğu konusunda uyarılır, ki aslında bunlar, kendilerini alma küstahlığını gösterecek tüm yabancılara saldıran etobur yaratıklardır. Adadaki tacirler taşları toplamayı şu yöntemi uygulayarak başarır: bir dişi domuz alır ve keserler, derisini yüzüp eti kuşbaşı doğrar, dağın tepesinden vadiye fırlatırlar. Elmaslar taze ete saldırır; akşamüstüne doğru kartallar ve akbabalar dağlardan aşağıya uçar ve elmasların hâlâ tutunduğu etleri toplayarak yuvalarına taşırlar. Bu arada yuvaların bulunduğu yerlere tırmanmış olan tacirler, çığlıklar atarak kuşları korkutup kaçırır. Daha sonra seri ve dikkatli hareketlerle elmasları etlerden ayırarak kocaman çantalara doldurur ve dünyanın çeşitli yerlerindeki, durumdan habersiz mücevheratçılara satarlar. Şu an bile pek çok zarif parmak, masum bir yüzük gibi görünen ama aslında saldırma fırsatını kollayan yırtıcı bir canavar taşımaktadır.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-15. yy)

ELVENHOME, bkz. AMAN.

EMO, MERCAN ADASI'ndan birkaç haftalık deniz yolculuğu mesafesinde, bir mercan resifiyle çevrili volkanik bir adadır. Emo'da, birbirinden yamaçlarında sıra sıra ağaçlıklar dizili geniş bir vadi ile ayrılmış, her ikisi de yaklaşık dört bin ayak yüksekliğinde iki dağ vardır. Adada değerli sandalağaçları bulunur.

Emo sakinleri, üstü palmiye yapraklarıyla örtülmüş bambu barınaklarda yaşayan yamyamlardır. Evlerin çoğu, meyilli bir çatı, üç kenar ve açık bir ön cepheden ibarettir. Yamyam toplumu, sözü mutlak sayılan bir reis tarafından yönetilen, kesinlikle hiyerarşik bir toplumdur.

Emo dininin odak noktası, tabu fikridir. Eğer bir kişi, belli bir ağacı tanrısı olarak seçerse, ağacın meyveleri onun için otomatikman tabuya dönüşür; onları yerse topluluğun diğer üyeleri tarafından öldürülüp yenileceği kesindir. Reisin kendisi de tabudur, bu yüzden yaşayan ya da ölü bir reise dokunan herkes tabu olur ve öldürülmesi gerekir. Reis saçını öylesine kabartır ki, başında türban var gibi durur. Bu saç stili, berberlerin özenle uğraşmasını gerektirir, ama onların da parmakları tabu ilan edilmiştir ve normal

amaçlar için kullanılamaz; bu yüzden de berberlerin bebek gibi beslenmesi gerekir.

Adalıların başka ilginç dini gelenekleri de vardır. Tanrılarından biri, durgun su birikintisinde tutulan dev bir yılanbalığıdır. On iki ayak uzunluğunda ve bir insan bedeni kalınlığındaki yılanbalığı, bu yaratığı besleyen bakıcının pes perdeden ıslığı üzerine ortaya çıkar.

Her ne kadar reis resmi olaylarda Çin ağaçdutu kabuğundan yapılma kat kat bir giysiye sarınıp çıksa da, Emo halkı genelde bellerinin çevresine doladıkları ve *maro* adını verdikleri şerit şeklinde bir bez takarlar. Reisin ve önderlerin vücutları, karmaşık desenli dövmelerle kaplıdır. Dövme işlemi, on yaşında başlayıp kişi otuz yaşına gelmeden bitmeyen ve konusunda uzman sanatçıların gerçekleştirdikleri uzun ve acılı bir işlemdir. Deri, keskin bir kemik parçası ile delinir; delinen yerlere içinde hindistancevizi yağı ile karıştırılmış mumcevizi çekirdeği bulunan bir merhem sürülür. Ziyaretçilere bu tür bir makyaja kalkışmamaları önerilir, çünkü bu işlem ciddi bir ağrı ve yanmaya neden olduğu gibi, bazen kişiyi çok acılı bir ölüme kadar götürebilir.

Emo'da spor, güreş, boks ve sörfün vahşi şekillerini içerir. Heyecanlı ziyaretçilere, bu sporların sonuncusunu dikkatle yapmaları önerilir, çünkü Emo suları köpekbalıklarıyla doludur.

(Robert Michael Ballantyne, *The Coral Island*, Londra, 1858)

EMPİ TAKIMADALARI, Atlas Okyanusu'ndadır, MUTLULAR ADASI'ndan pek uzak sayılmaz. Etrafı, kükürt, zift ve katran ateşinde yanmış insan etini hatırlatan, dayanılmaz bir kokunun oluşturduğu nahoş sisle çevrilidir. Ara sıra yağarak yerleri kaplayan zift yağmuruyla daha da kötüleşen, karanlık ve nemli bir atmosferi vardır. Ziyaretçiler, takımadanın her yerinden işitilebilen kesintisiz yaygaraya hayret edeceklerdir: kaynağı belli olmayan bir noktadan, acı çeken birçok insandan gelirmiş gibi çıkan, bir çığlık ve ağlama sesleri karışımı yükselir. Adalardan sadece birine gidilmiştir: ağacı ve suyu olmayan, kayalık ve verimsiz bir yer olduğu söylenir. Ada, dikenler ve ince uzun yapraklarla kaplıdır, üzerinden üç nehir geçer: bir pislik, bir ateş ve bir kan nehri. Çok uzun ve aşılması zor olan ateş nehri, su gibi akar, deniz gibi dalgaları vardır. Balık yönünden zengindir, bazıları yanan kömürlere, kimisi de yanan odunlara benzer.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy)

EMPORİUM, OCEANA (1)'in başşehridir.

EMYN MUİL, ORTA DÜNYA'nın güneyinde, GONDOR sınırında bir dağ sırasıdır; ROHAN'ın doğusunda, ÖLÜ BATAKLIKLAR'ın batısındadır. ULU NEHİR bu tepelerin arasından Rauros Çağlayanı'na akar, oradan da Wetwang bataklıklarına taşınır. Emyn Muil tepeleri kurşuni renkte kayalıktır, büyük sırtlar halinde kuzeyden güneye uzanırlar. Batıda dik yarlar ve sarp kayalarla sona ererler, doğu yamaçları ise, büyük yarıklarla kırışmış olsa da daha az meyillidir. Üst sırtlar tamamen çıplaktır. Alt yamaçlarda bulunan, soğuk doğu rüzgârının katlettiği ölü ağaçların çarpık çurpuk kalıntıları da manzarayı pek iç açıcı hale getirmez.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954)

ENLAD, YERDENİZ'in kuzeyinde, OSSKİL'den ince uzun Osskil Denizi ile ayrılan bir adadır. Ana limanı, batı kıyısında bulunan ve Fildişi Şehri olarak da bilinen Berila'dır. Enlad, hoş yeşil tepeleri ile huzurlu bir yerdir; ana faaliyeti koyun yetiştiriciliğidir. Yılbaşında, çoban eşleri buraya kucaklarında yılın ilk kuzularını taşıyarak gelirler. Kuzulara kokular sıkılır ve sürünün çoğalmasını sağlamak için saray büyücüsü onlara efsunlar yapar. Enlad

aynı zamanda, Batı Uçyöreler adaları ile safir, oksit ve teneke ticaretinin merkezidir.

Enlad, tüm Yerdeniz'in en eski ilidir ve lordlarının soyları da efsanevi kahraman Enlad'a kadar uzanır.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968; Ursula K. Le Guin, *The Tombs of Atuan*, Londra, 1972; Ursula K. Le Guin, *The Farthest Shore*, Londra, 1973)

ENNASİN ya da **İTTİFAK ADASI,** Sicilya ile hemen hemen aynı biçimde ve yerde, üçgen bir adadır. Halkı kızıla-boyalı Pikt'lere benzer, yalnız burunlarının şekli sinek ası gibidir.

Buranın sakinleri birbirlerine hem akrabalık hem de evlilikle bağlıdır, bundan da büyük gurur duyarlar. Akrabalık dereceleri öylesine karmaşık ve evlilikler öylesine giriftir ki, birilerinin annesi, babası, damadı, teyzesi, halası, kuzeni ya da yeğeni olmayan birilerini bulmak imkânsızdır. Örneğin ziyaretçiler, yaşlı bir adamın üç dört yaşlarında bir kıza "baba", kızın da ona "kızım" dediğini duyunca şaşıracaklardır. Çiftler birbirlerine hitap ederken birçok tuhaf sevgi sözcüğü kullanır: "ahtapot", "domuzbalığı", "baltacık" bunlara örnek olarak verilebilir.

Ennasin'liler için en akla gelmedik çiftler arasında yapılan evlilikler esas eğlence ve vakit geçirme yoludur, ancak ziyaretçiler ender olarak bunlara katılmaya davet olunur.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

ENTELEKİ, yeri bilinmeyen bir ada krallıktır. Ana limanı Mataeotekni ya da "Faydasız Bilgiler Yurdu"dur.

Adanın kraliçesi genelde "nüve" diye tanınsa da, gerçek adı adanın ismi olan Enteleki'dir. Bu ad ona manevi babası Aristoteles tarafından verilmiştir. Seyyahlar kraliçeyi genç, hoş ve narin biri olarak görecekler, oysa aslında yaşı iki binden fazladır. Kraliçenin, hastalardan gelen şikâyetin cinsine göre bir nağme çalmak suretiyle, tüm hastalıkları iyileştirme yetisi vardır; hastaya dokunmasına bile gerek kalmaz. Mucizevi müziğini çaldığı enstrüman, ilginç bir alettir; boruları Çin tarçını çubuklarından, ses yansıtıcısı *guaiacum*'dan, tıkaçları raventten, pedalları çalıdan, klavyesi ise mahmudedendir. Bu enstrümanla çalınan bir nağme kör, sağır, dilsiz, cüzamlı ve felçlileri anında iyileştirir.

Kraliçenin kendisi yalnızca "şifasız" hastalıkları iyileştirir; daha az ciddi şikâyetlere ise kraliçenin görevlileri bakar; *ayırıcılar*, *perazonlar*, *nedibinler*, *yakıcılar* ve diğerleri, iyileştirmede müzik dışındaki yolları kullanır. Zührevi hastalıklar, dentiform omura bir nalınla üç kez dokunmak kaydıyla iyileştirilir, ateş ise hastanın kemerinin sol tarafına tilki kuyruğu asarak düşürülür. Rahipler arasında yaygın olan züğürtlük ise onları tüm borçlarından arındırarak iyileştirilir. Evlerdeki salgın hastalık havası, evi havaya fırlatmak suretiyle temizlenir.

Kraliyet ailesinden birinin ise, kadınları yeniden şekillendirerek, onları gençliklerine kavuşturma yeteneği vardır. Dişsiz, gözleri çapaklı kocakarılar, çekici, sarı saçlı onaltılık kızlara dönüştürülür. Ancak bu gençleştirici kadınların topuklarını ilk hallerine dönüştürmeyi başaramadığından, yeniden şekillendirilmiş kadınlar ilk gençliklerinde olduğundan daha kısadırlar, ki bu da onların erkeklerle karşılaştıklarında aniden yığılmalarını ve kolayca sırtüstü düşürülebilmelerini açıklar. Erkekleri benzer bir yolla yeniden şekillendirmek mümkün değildir; onlar gençliklerine yeniden şekillendirilmiş kadınlarla yaşamak suretiyle kavuşmak durumundadırlar. Sonra da, "Yılan Gömleği" ya da Grekçe'de *Aphiasis* diye bilinen beşinci ya da esas frengiye yakalanır, yıldan yıla saç ve deri değiştirirler.

Adada yürütülen diğer işler arasında Etiyopyalıları beyazlatmak, ponza taşından su çıkarmak, parçalanmış çalılıklardan üzüm, devedikeninden incir toplamak da vardır. Kimi saray mensupları yoktan yüce

şeyler var eder ve sonra da yüce şeyleri bir hiçe çevirirler; daha başkalarının gerekliliği erdeme dönüştürdüğüne tanık olunabilir.

Kraliçe Enteleki'yi, hastaları iyileştirirken görmek insanları kendilerinden geçiren bir coşkuya kaptırmaya yeter, ki bu durumdan ancak kraliçenin yanında taşıdığı beyaz güller sayesinde kurtulabilirler. Ziyaretçiler kraliçenin, soyut felsefe ve mantık terimlerini kullanarak garip bir şekilde konuştuğunu fark edeceklerdir. Örneğin dürüst insanları selamlama şekli şöyledir: "Kişiliklerinizin yüzeyinde ışıldayan doğruluk bende, zihinlerinizin nüvesinde gizli erdemlere dair kati bir inanç uyandırıyor. İşte bu nedenledir ki, geçmişte her türlü kişisel duygulanımla başa çıkabilmiş olan ben, şu an kendimi sizlere, içtenlikle, sonsuz içtenlikle, sonsuzdan da öte bir içtenlikle hoşgeldiniz demekten alıkoyamıyorum". Kraliçe konuklarına mükemmel sofralar sunan, son derece cömert bir evsahibesi olmasına rağmen, ilahi nektardan başka bir şey içmez ve ölümsüzlük veren kutsal yemekten başka bir şey yemez. Çiğneyicileri onun için her şeyi çiğner, kızıl-çizgili gırtlaklarında öğütürler. İyice çiğnedikten sonra, çiğnediklerini en saf altından yapılma bir huni yoluyla doğrudan kraliçenin midesine akıtırlar. Kraliçenin tüm doğal faaliyetlerini bir vekil aracılığıyla yerine getirdiği söylenir.

(François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

EPHEL DÚATH, bkz. GÖLGE DAĞLARI.

ERDİYARI, SHİRE'ın dışlarında, ORTA DÜNYA'nın kuzeybatısında, Brendibadesi Nehri ile YAŞLI ORMAN arasında bir bölgedir.

Erdiyarı, Yüksek Otluk diye bilinen sık, yüksek bir çalılıkla Yaşlı Orman'dan ayrılır. Yıllar önce Yaşlı Orman'ın istilasına karşı korunmak için dikilen Otluk'un uzunluğu yirmi milden fazladır; sadece doğuya, BREE ELİ ve AYRIKVADİ'ye giden yola çıkışı sağlayan Erdiyarı Kapısı'yla gedik verir. Yüzük Savaşı'nın patlak vermesinden kısa süre önce, Otluk, Yaşlı Orman'ın melun ağaçlarının saldırısına uğramıştı. Erdiyarı hobbitleri, direnir ve saldırıyı püskürtürken, Orman'ın hâlâ Şenlik Ateşi Meydanı diye bilinen bir alanındaki ağaçları yaktılar. Ziyaretçiler bugün bile o alanda ağaç büyümediğini fark edecektir.

Erdiyarı kalabalık nüfuslu bir bölgedir. Yaşlıerler ailesinden bir önder nehri –Shire'in ilk sınırını– geçip Er-Tepesi'nin altında büyük bir *iyin*, ya da hobbit deliği olan Brendi Konağı'nı inşa ettiği zaman Shire'a eklenmişti. Konağın sahibi adını Brandybuck olarak değiştirdi ve ondan sonra Erdiyarı Efendisi olarak tanındı. O gün bugün, ailenin reisi hep Brendi Konağı'nda oturmuştur. Otoritesi, Brendibadesi'nin batısındaki bataklık alan olan Sazlık'ın halkı tarafından hâlâ tanınır. Yüzük Savaşı'nın sonunda Erdiyarı resmen Shire'a dahil edilmiş, ama görece özerk kalmıştır.

Shire hobbitleri, aralarındaki farklılıklar çok az olduğu halde, Erdiyarı hobbitlerini tuhaf ve egzantrik bulur. Erdiyarlıların tuhaflıklarından biri, teknelerden hoşlanmalarıdır, belki de nehirde kullanılan ve binenlerin çalıştırdığı şata aşina oldukları için. Hatta bazıları yüzebilir ve Shire'lı kuzenlerinden daha maceracı görünürler.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

EREBOR, bkz. YALNIZ DAĞ.

ERED LİTHUİ ya da **KÜL DAĞLARI,** MORDOR'un kuzey sınırı boyunca doğudan batıya uzanan bir dağ sırasıdır. Ered Lithui, CİRİTH GORGOR Geçidi'nde, kuzeyden güneye uzanan GÖLGE DAĞLARI dağ sırasıy-

la birleşir. Adını, dağların çıplak, kurşuni görünüşünden alır.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

ERED NİMRAİS, bkz. AK DAĞLAR.

EREGİON, bkz. HOLLİN.

EREWHON, (üç hece ile E-re-whon diye telaffuz edilir) burayı ziyaret eden seyyahlar tarafından yeri kasten gizlenmiş olsa da, muhtemelen orta ya da kuzey Avustralya'da bulunan bir krallıktır. Yerini Yeni Zelanda'da (Yukarı Rangitata bölgesi, Canterbury) gösteren coğrafyacılar, buranın toprak alanının akıl almaz büyüklüğünü göz önüne almamışlardır.

Buraya, ülkeyi çevreleyen ve üzerinde koyunların otladığı ovalardan geçip çok soğuk dağlardan inen nehrin açtığı geçit aşılarak varılabilir. Bu dağ tepelerindeki geçitlerin çoğu buzla kaplıdır ancak ısrarcı bir seyyah karla kaplı da olsa kullanılabilir durumda bir geçit bulabilir. Erewhon sınırlarını, Erewhon'lularla hiçbir benzerliği olmayan renkli insanların yaşadığı Erewhemos'la paylaşır. Erewhon'lular Akdenizlilere benzeyen muhteşem varlıklardır. Kadınları güzel, kibar ve iyi huyludur. Mısırlı, Helen ve İtalyan ırkın bir karışımı gibidirler – örneğin burunları Grek burnudur. Erewhon'u ziyaret etme arzusunda olan herkes, sarışın ve mavi gözlü olmanın kesin bir avantaj olduğunu akılda bulundurmalıdır.

Seyyahlar Erewhon'da, Avrupa'dakine benzer göreneklerle karşılaşacaklardır. Ancak seyyah, Erewhon'luların aletlerinin ilkelliğine şaşıp kalacaktır; icatlarıyla Avrupa'nın beş ya da altı yüzyıl gerisinde gibidirler (ancak tabii ki pek çok Avrupa köyünde de durum aynıdır). Birkaç şey Erewhon'da hiç bilinmez: örneğin barut ve kibrit. Tütün de bulunmaz ama ihtiyaç içinde olan seyyaha, özel bahçelerin çoğunda bulunan bir tür bitkiyi kurutup tütün yerine içebileceği duyurulur. Yiyecekler ise sağlıklıdır. Öğle yemeğinde genelde keçi eti, yulaf ekmeği ve biraz süt bulunur. Çocuklar mavi arpa şekeri ile sevindirilir – bükülmüş değil de, örgü olanıyla. Erewhon'da iyi cins bir kırmızı şarap üretilir.

Erewhon kırsal kesimi çok hoştur. Köy yollarında, ya gençliğinin baharında ya da belirgin bir olgunlukta ve yaşlanmış çok güzel kadın ve erkeklerin heykelleriyle süslü küçük mabetler görülebilir: onların önünden geçerken Erewhon'lular başlarını saygıyla eğerler. Ülkede feribotla geçilebilen ve kimisi oldukça büyük, birçok nehir vardır. Erewhon'a geçit veren nehre çok yakın ilginç bir yer de Erewhon Stonehenge'idir. Üzerinde, insanüstü ve hain yüz ifadeleri olan kaba ve barbar şekiller vardır – Mısır, Asya ve Japon yüz hatlarının bir karışımı gibi. Bunlar gerçek ölçülerden altı yedi kat büyüktürler, çok çok eskidirler, aşınmış ve yosun kaplıdırlar. Her heykel, dört ya da beş muazzam bloktan yapılmıştır. Kadim devirde Erewhon'lular çirkinlerle hastalıklı kişileri, bu tür belalar kendi başlarına gelmesin diye, bu heykellere kurban etmişlerdir. Rüzgâr bu içi boş heykellerin içinden estikçe, ortaya Handel'i hatırlatan bir melodi çıkar:

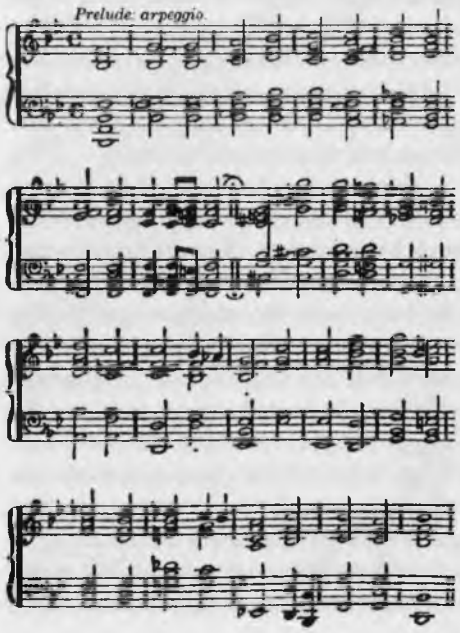

Erewhon köyleri, Alpler ya da Lombardiya'dakilere benzer. Büyük ve öne doğru çıkıntılı çatıları ve kimisi parlak birkaç penceresi olan evler, dar bir ana yolun her iki yanında birbirine yaslanmış olarak dizilir. Bazı evlerin dış cephesinde asma yetişir; içeride ise duvarlar *The Illustrated London News* ve *Punch*'ın eski sayıları ile kaplıdır. Hanlar bir şişe ya da bardak işareti ile gösterilir, temizlikleri ve rahatlıklarıyla tavsiye edilebilirler.

Erewhon'un ahım şahım bir hayvan varlığı ve bitki örtüsü yoktur: az sayıda kara sığır, toparlak burunlu ve koca kuyruklu koyunlar, keçiler, köpekler, şimdilerde soyu tükenmiş olan Yeni Zelanda'ya has bir türü hatırlatan bir cins bıldırcın. Kedi ise hiç yoktur.

Erewhon'da birçok kasaba ve şehir vardır ve bunlar uzaktan azametli kulelerle yuvarlak kubbeleri andırırlar. Kasabaların çoğunda Müzik Bankaları ve Devasız Sıkıntılar Hastaneleri vardır: hatta bazılarında yine ünlü hapishanesiyle gurur duyan Sunchildston'daki (eski Soğuk Liman) gibi bir Eski Makineler Müzesi vardır. Diğer önemli kasabalar Fairmead ve Bridgeford'dur. Bazı kasabalarda ise ünlü Erewhon'luların heykelleri bulunur; her elli yılda bir, yirmi dört kişiden oluşan bir jüri, en yeni sanat okulunun öğretilerine uygun olarak hangi heykellerin kalıp hangilerinin gideceğine karar verir. Geriye kalanların tamamı yok edilir.

Erewhon'un başşehri yüce kuleleri, tabyaları ve sarayları andıran azametli binalarıyla muhteşemdir. Bunların tipik bir örneği, Senoj Nosnibor'un metropolün eteklerindeki evidir (eski tren istasyonunun huşu verici yıkıntıları buradan görülebilir; evin bahçelerinden bakınca heybetli bir manzara oluşturur). On-on iki hektarlık arazi, üst üste taraçalı bahçeler şeklinde düzenlenmiştir, bunların inen ve çıkan geniş basamaklı merdivenleri vardır. Basamaklarda, yanlarında çeşitli Erewhon çalılarıyla doldurulmuş vazoların bulunduğu, en usta işçilikle yontulmuş heykeller bulunur. Basamakların her iki yanında, aralarında çimenli dar sokaklar bulunan sıra sıra yaşlı selvi ve sedir ağacıyla seçme üzüm bağları, meyve ağaçlarıyla dolu bahçeler vardır. Evin odaları ise, Pompei'deki gibi bir avluya açılır. Avlunun ortasında bir hamam ve çeşme bulunur.

Evlerdeki tek müzik enstrümanı, geniş çe oturma odalarında tutulan bir düzine büyük bronz gongdur ve hanımlar arada bir gelip bunları çalarak oldukça nahoş sesler çıkartırlar. Bu müzik aynı zamanda, çoğunlukla Müzikal Banka denen yerlerde gerçekleşen ticari aktarımların tamamında kullanılır. Erewhon madeni parası tümüyle gümüştendir –altın paraya çok nadir rastlanır– ve Erewhon'da tam işleyişi aşırı derecede karmaşık olan, her biri iki farklı banka ve ticari kodun kontrolü altında bulunan, iki farklı para birimi vardır. Müzikal Banka toplumsal kabul görür ama parası dış dünyada hiç işe yaramaz; öteki banka herkesçe kullanılsa da hakkında konuşulmaz. Müzikal Banka'nın merkez şubesi, büyük, merkezi bir meydandadır. Binanın tuhaf ve soylu bir tasarımı vardır, çok eskidir. Doğrudan doğruya meydana açılmaz. Onun yerine, paravanayla ayrılmış bir kemeraltı yolu, meydandan bankaya gider. Kemerlerin altından geçilince, sıra kemerlerle ya da üstü kapalı kemerli bir yolla, çevresi kapanmış yemyeşil bir çimenliğe gelinir, ön tarafta ise bankanın heybetli kuleleri ile, üç derin girintiye bölünmüş, farklı türde mermerlerle ve birçok heykelle süslenmiş huşu uyandıran cephesi yükselir. Her iki tarafta, meyve bahçeleri ile bahçeler ve pek çok sayıda kuşun yuva yaptığı güzel, ihtiyar ağaçların tam ortasına konmuş, fevkalade rahat görünümleri olan tuhaf ama dayanıklı evler vardır. Müzikal Banka hem hayalgücünü, hem de yargı gücünü anında çarpar. Ama dışı etkileyiciyse eğer, içi daha da fazla etkiler. Çok yüksektir, muazzam sütunlar üzerinde duran duvarlar tarafından birkaç parçaya bölünür. Pencereler, çağlar boyunca bankanın belli başlı ticari olaylarını anlatan renkli camlarla doludur. Ziyaretçi binanın uzak bir bölme-

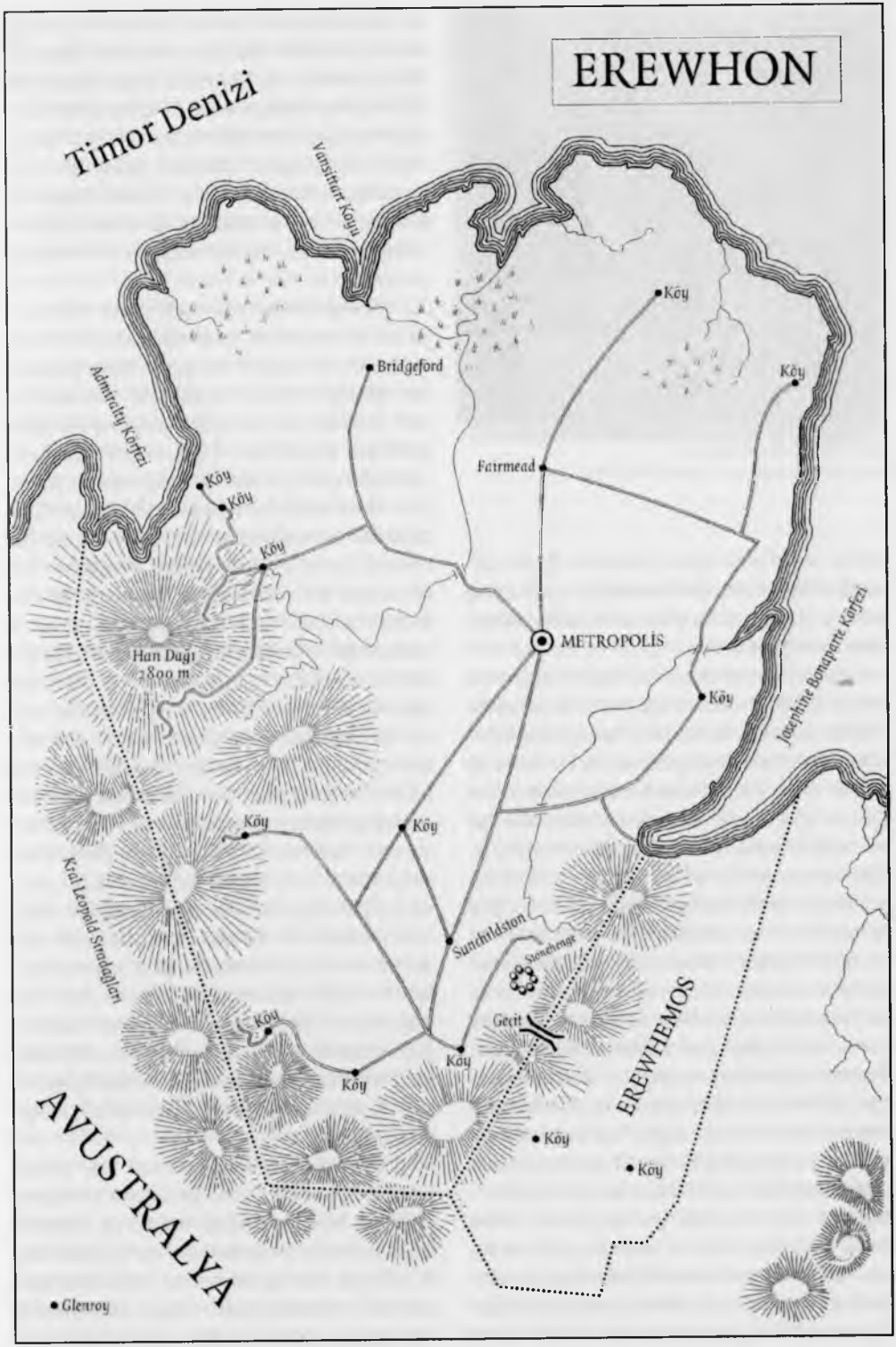
EREWHON
Timor Denizi
Vansittart Koyu
Admiralty Körfezi
Bridgeford
Köy
Köy
Fairmead
Köy
Köy
Köy
Han Dağı
1800 m
METROPOLİS
Köy
Josephine Bonaparte Körfezi
Köy
Köy
Kral Leopold Sıradağları
Sunchildston
Stonehenge
Köy
Geçit
Köy
Köy
EREWHEMOS
Köy
Köy
AVUSTRALYA
Glenroy

EREWHON Stonehenge'i.

sinde, erkeklerle oğlan çocukların şarkı söylediğini duyabilir; işin tek rahatsız edici yanı budur, çünkü müzik Avrupalı kulaklara özellikle iğrenç gelir.

Eğitim, Mantıksızlık Üniversiteleri'nde verilir. Burada başlıca öğretim, Nazariye bilimidir. Erewhon'lular, bir erkek çocuğa sadece onu çevreleyen dünyada var olan ve hayatı boyunca aşinası olacağı şeylerin doğasını öğretmenin ona evren hakkında dar ve sığ bir kavram vermek anlamına geleceğini söyler; çünkü evren, diye akıl yürütürler, şu anda içinde bulunmayan her türlü şeyi içerebilir. Onun gözlerini bu imkânlara açmak ve böylece de onu bir dizi tamamen acayip ve imkânsız olaya hazırlamak, çocuğu hayattaki işlerini fiilen yürütmesi için eğitmenin en uygun yolu sayılır. Erewhonlular, insanlar yaptıkları her şeyde sadece mantığın rehberliğine tabi olurlarsa, hayatın tahammül edilmez olacağına inanırlar. Mantık insanı aldatır, onu istisna kabul etmeyen çizgiler çekmeye ve dili tanımlamaya yöneltir – derler ki, dil de, tıpkı güneş gibidir, önce besler, sonra kavurur. Erewhon'lulara, aslında kadim zamanlarda oluşturulmuş kuramsal bir dil öğretilir. Bu dilde akıcılık, bir bilgin ve centilmenin gerçek işaretidir. Ama dehaya itibar etmezler, çünkü herkesin şu ya da bu ölçüde dâhi olduğunu söylerler. Bazı radikal profesörler, Faydasız Bilgiyi Bastırma Derneği'nin ve Geçmişi Tümüyle Silme Derneği'nin üyeleridir, ama bunlar küçük hiziplerdir. Sanat çalışmaları çok gelişmiştir, öğrenciler kendi eserlerinin piyasa değerini bilmek için ticaret tarihi öğrenmelidir. Bu yakınlarda bir de Ruhsal Atletizm Üniversitesi kurulmuştur.

Erewhon kanunları çok sıkıdır. Herhangi tür bir hastalığa tutulmak, büyük bir suç ve ahlaksızlık sayılır ve soğuk algınlığı geçiren biri hâkim karşısına çıkarılıp hapse atılabilir. Ancak, zimmete para geçirme ve diğer ahlaksız hareketler, Avrupalıların hastalığı gördüğü gibi görülür, geçmiş olsuna gidilir, şifa veren tedavilere başvurulur. Onlar, Düzelticiler tarafından tedavi edilir. Düzeltici mevkii, uzun ve özel eğitim gerektiren bir mevkidir. Şifa vereceği ahlaki suçu birinci elden tanıyabilmek için, öğrencinin kimi mevsimleri, tıpkı dini bir görevde olduğu gibi her kötülüğün uygulanmasına ayırması gerekir. Bu mevsimlere "oruç" denir ve daha sık rastlanan kötülüklere bizzat üstesinden gelebileceğini anlayana kadar devam eder ki, öğrenci böylece kendi tecrübesinin sonuçlarından yararlanarak hastalarına tavsiyede bulunabilsin. Bu egzersizleri ömür boyu sürdürmüş birçok uzman olduğu gibi, içki, oburluk ya da özel çalışmaları için seçtikleri kötülük her neyse onun yüzünden din şehidi olarak ölen, kendini işine adamış kişiler de vardır. Erewhon'da yoksul olmak da suç sayılır. Servetini kaybetmek ya da sevgili bir dostu kaybetmek, fiziki suçlar kadar şiddetle cezalandırılır ve bu suçları işleyenler Kişisel Mahrumiyet Mahkemesi'nin karşısına çıkarılır.

Bu yasalar, birkaç tuhaf toplumsal âdetten çıkmıştır. Örneğin, nasıl ki başka yerlerde birisinin sağlığı sorulursa, burada da huyu suyu soruşturulur. Herhangi bir kötü talih ya da başkalarından kötü muamele görmek, insanlar bunu duyunca rahatsız olacağı için, topluma karşı işlenmiş bir suç

sayılır. Hastalık öylesine korkunç bir suç olduğu için Erewhon görgü kurallarına göre kişinin biraz rahatsız olduğu anlamına "Bir çift çorap çaldım" ya da günlük dilde "Çoraplar bende" demek kibarca bir şeydir. Şifa bulmak ve sağlıklı kalmak için Erewhon'lular, aile Düzeltici'sinin sert nezareti altında haftada bir kere dayak yer ve yılda iki ya da üç ay ekmek ve sudan oluşan bir rejimle kendilerini cezalandırırlar.

Erewhon'da ölüme hastalığa olduğu kadar nefret duyulmaz. Erewhon'lular, bu bir suç sayılacak olsa bile, kanun kapsamı dışında kaldığını, kanunun da bu yüzden bu konuda suskun durduğunu ileri sürer. Erewhon'lular ölülerini yakar, külleri de herhangi bir toprak parçasına savurur (bu yeri müteveffanın kendisi seçebilir). Kimsenin ölülere gösterilen bu konukseverliği reddetmesine izin verilmez. Genelde gençken bilmiş ve hoşlanmış olabilecekleri bir bahçe ya da meyve bahçesini seçerler. Batıl inançlara göre külleri herhangi bir toprak üzerine savrulanlar, o andan itibaren oranın kıskanç muhafızları haline gelirmiş. Biri ölünce aile dostları suni gözyaşlarıyla dolu (yakınlığın ya da akrabalığın derecesine göre, iki ila on altı tane arası) küçük bir kutu gönderir ve insanlar tam olarak kaç tane gözyaşı göndereceklerini bilmeyi görgülülük sayarmış.

Bir çocuğun doğumuna ilgi gösterilmemesi onlara göre daha merhametli bir davranıştır. İyi bir şeye yol açsa da doğuma acılı bir konu gözüyle bakılır, çünkü Erewhon'lular sağlıksızlığın yanlış olduğunu düşünür. Hepsi varlık öncesine ve bu dünyaya gelmenin daha önceki bir varoluşta kendi özgür iradeleri sayesinde gerçekleştiğine inanır. Doğmamışların her iki cinsten evlileri taciz ettiğini, kendilerini himayeleri altına almaya razı edene kadar hiç durmaksızın çevrelerinde dönüp durduğunu, onların zihinlerini ve bedenlerini rahat bırakmadığını söylerler. Böyle olmasaydı –diye akıl yürütür Erewhon'lular– bir insanın biriyle birlikte olması, hiçbir seçme hakkı olmadan fani hayatın şansları ve değişikliklerine katlanması

EREWHON'dan bir başsağlığı kutusu.

gerektiğini söylemesi korkunç bir cüret oluştururdu. Bir çocuk doğunca, onun doğumunun tüm sorumluluğunu üstlendiğini belirten bir belge hazırlanır. Konuklar çocuğu bizar eder, annesiyle babasına böyle üzüntü çektirdiği için fena halde azarlar. Çocuk ağladığı zaman, bu onun pişmanlık belirtisi olarak kabul edilir ve bir aile dostu, doğum belgesini onun adına imzalar.

Erewhon zihninin dikkate değer bir özelliği, herhangi bir konu hakkında hayli emin olduklarında ve bunu bir uygulama sisteminin üstüne oturtacak bir temel olarak beyan ettiklerinde, eleştirmeye nadiren hazır olmalarıdır. Aziz tutulan bir kurumun civarında pis kokular alırlarsa, ellerinden geldiği sürece mutlaka burunlarını tıkarlar.

Erewhon'luların zaman kavramı da gariptir. Hayatta geriye doğru çekildiğimizi söylerler, ya da, geleceğe, karanlık bir koridora girer gibi ileri doğru gittiğimizi. Zaman yanımız sıra yürür ve biz ilerledikçe panjurları kapatır, ama böylece verilen ışık genellikle gözümüzü kamaştırır ve önümüzdeki karanlığı daha da koyultur. Bir seferinde pek az görürüz ve o az şeyi de, hemen ardından neler göreceğimiz yolundaki

endişemizden çok daha az önemseriz. Şimdinin göz kamaştırıcı parıltısından geleceğin kasvetine ebediyen merakla göz atarak, önümüzde olanın başlıca hatlarını, ardımızdaki donuk aynaların hayal meyal yansıyan ışıkları sayesinde önceden sezeriz ve altımızda kapak açılana kadar sendeleyerek ilerleriz. Derler ki vaktiyle geleceği geçmişten daha iyi bilen bir insan ırkı varmış ama bu bilginin onlarda yol açtığı ıstırapla bir yıl içinde ölmüşler.

Erewhon'lular, açık açık birkaç tanrıya tapınır ama gizliden gizliye sadece birine inanırlar. Tapındıkları tanrılar adalet, kuvvet, umut, korku ve sevgi gibi insani niteliklerin cisimlenmiş halidir. Bu tanrıların bulutların çok ötesindeki bir bölgede gerçek bir nesnel varlıkları olduğuna inanırlar. Tanrılar insanların işleriyle pek yakından ilgilenir, genelde de onlara hayırları olur ama ihmal edilirlerse çok kızarlar ve onlara karşı suç işlemiş olan kişiyi değil de karşılarına çıkan ilk kişiyi cezalandırırlar. Tanrıların iki parça maddenin aynı anda aynı mekânı işgal edemeyeceği şeklinde bir yasaları vardır, Zaman ve Mekân tanrıları bu yasayı ortaklaşa uygular. Böylece uçan bir taşla bir adamın başı, "sahip olmadıkları bir hakka sahipmiş gibi davranarak", bu tanrıları çileden çıkarma çabasıyla aynı anda aynı mekânı işgal ederse, bazen ölüme kadar varan sert bir cezanın geleceğinden emin olunabilir.

Putlarına ve tapınaklarına rağmen, bu alenen itiraf edilmiş din, Erewhon'lular arasında sadece yüzeysel nitelikte kalır. Onlar aslında, rahiplerin esas tanrıların düşmanı gözüyle baktıkları Tanrıça Ydgrun'a inanırlar. Ydgrun'un çok sıradışı bir konumu vardır: hem her yerde hazır ve nazır, hem de kadir-i mutlak olduğu düşünülür ama yüceltilmiş bir kavram değildir ve bazen hem zalim, hem de absürd olur. Ona çok derin bir bağlılıkla tapanlar bile Ydgrun'dan biraz utanır ve adını dile getirmekten çok, kalpleri ve yaptıklarıyla ona hizmet ederler. Gerçek Ydgrun'cular, ondan ender olarak söz eder, ama çok önemli nedenler olmaksızın onun emirlerine asla karşı gelmez: bu gibi durumlarda onu büyük bir özgüvenle görmezden gelirler, tanrıça da onları nadiren cezalandırır, çünkü onlar cesurdur, Ydgrun ise değildir.

Bir anlamda ruhun ölümsüzlüğüne ve ölülerin yeniden doğacağına inanan küçük bir mezhep de vardır ve gittikçe büyümektedir. Bu mezhep hastalıklı bedenlerle doğanların ve hayatlarını hasta olarak geçirenlerin öteki dünyada ebediyen işkence göreceğini, ama kuvvetli, sağlıklı ve yakışıklı olanların sonsuza kadar ödüllendirileceğini öğretir.

Ülke sakinlerinin, bir balonla ve yanında Erewhon'lu bir hanımla kaçışından sonra ilahi kökeni olduğuna inandığı İngiliz George Higgs'in ziyaretinin bir sonucu olarak, Sunchildism adlı bir din Erewhon'a kısa bir süre için hâkim olmuştu.

Erewhon'a gelen ziyaretçi, Sunchildston'daki Eski Makineler Müzesi'ni görmeyi ihmal etmemelidir. Müze'nin büyük kısmı, her tür bozulmuş makineyi içerir: buhar makinelerinin parçaları, çok eski bir demiryolu katarı, duvar saatleri ve kol saatleri vs. Anlaşılan, beş yüz yıl önce mekanik bilgi pek ileri durumdaymış. Ancak, bir nazariyat profesörü makinelerin sonunda insan ırkının yerine geçmesinin mukadder olduğunu kanıtlayan olağanüstü bir kitap yazmış ve herkesi ikna etmiştir. Bunun sonucunda da Erewhon'luların suçların en büyüğü saydığı tifo hastalığına eşdeğer bir cezayla, her tür iyileştirme ve icadı şiddetle yasaklayan kanunu kabul ettirmiştir.

Erewhon'un hızla değişen bir ülke olduğu ve birkaç yıldır oradan hiç bilgi alınmadığı göz önüne alınmalıdır. Bu yüzden de yazarlar, yukarıdaki tanımın doğruluğuna kefil olamazlar.

(Samuel Butler, *Erewhon*, Londra, 1872; Samuel Butler, *Erewhon Revisited*, Londra, 1901)

ERİADOR, ORTA DÜNYA'da, DUMANLI DAĞLAR ile Mavi Dağlar'ın arasında ve Grisel ile Glanduin nehirlerinin kuzeyinde uzanan bütün topraklara verilen eski bir isimdir. Üçüncü Çağ'ın sonunda burada iskân edilmiş alanlar sadece SHİRE, BREE ELİ ve çok az nüfuslu AYRIKVADİ'ydi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

ERİKRAUDEBYG ya da **KIZIL ERİK'İN ÜLKESİ,** Grönland'ın kuzeydoğusunda bir yerleşimdir, ŞEYTANIN DİŞLERİ dağlarıyla çevrilidir, kıyıdan on yedi günlük bir yolculukla varılır. Şeytanın Dişleri'nin kenarında yeraltına girerek kaybolan bir nehrin kıyısındadır. Bu dağların eteklerinde, arasına kavak, firavuninciri ve palmiye ağaçlarının da serpiştirilmiş olduğu bir çam ormanı nehre kadar uzanır, burada yerini toprak bir yolla aşılabilen bir bataklığa bırakır.

Aslında Erikraudebyg, onuncu yüzyılda Grönland'ı keşfetmiş olan Kızıl Erik'in krallığının kalıntılarıdır. Eskimo efsanelerinde "Kızıl Saçlı Adam'ın Ülkesi" diye bilinir ve Eskimo'ların Grönland fethinden geriye kalmış tek Viking yerleşimidir. Merkezdeki köy, yüksek dik çatılı, obsidyen taşından pencereli ve kuzey Avrupa bitkileri ve çiçekleriyle dolu bahçeleri olan birkaç yüz taş ya da ahşap kulübeden oluşur. Bir meydandan geçerek dağın eteğindeki Kraliyet Sarayı'na ulaşan bir merkezi yolla iki alana bölünür. Saray, yaklaşık otuz penceresi ve ejderha biçimi oyma kapı direkleri olan tek katlı taş bir binadır; av hatıralarıyla dekore edilmiştir. Taht Odası'nda, mamut dişlerinden yapılmış bir tören koltuğunu taşıyan kürsünün önüne sıralar konmuştur.

Doğabilimciler Erikraudebyg'in hayvan varlığını çok ilginç bulacaktır. Bol miktarda mamut ve muazzam ayılar vardır, bunlar kutup ayılarından büyüktür, boz ayı rengindedir. Tarihöncesi Avrupa'sının mağara ayısı *Ursus spelaeus*, Şeytanın Dişleri mağaralarında yaşarken, Pliyosen Çağ'dan kalmış iki boynuzlu gergedan *Rhinoceros tichorhinus* da tuzlu bataklık arazide bulunur.

Erikraudebyg sakinleri uzun boylu, beyaz tenlidir, erkeklerin uzun kızıl saçları ve posbıyıkları vardır, kadınları sarışındır – Viking soylarının kanıtı. Erkekler rengeyiği derisinden, ayak bileğinden dize kadar çapraz bağlanmış deri sırımlarla bezeli tünikler ve pantolonlar ile kürk kaplı kısa şosonlar giyerler; kadınlar uzun, kapüşonlu, kürklü giysilere bürünmüştür. Askerler ise halka ve zincirden yapılmış zırhlar giyerler; sivri uçlu miğferleri, kılıçları, savaş sopaları ve yuvarlak kalkanları vardır; reisler fildişi boynuzlu miğferler takar. Viking savaş gemileri heybetlidir, boyları kırk metreye varır, büyük ve çubuklu kumaştan yelkenleri vardır, her iki yanda on beşer kürekçi oturur.

(Paul Alperine, *La Citadelle des glaces*, Paris, 1946)

ERİNN UYURLARI MAĞARASI, İrlanda Dağları'nın altındadır, CAGNY VADİSİ'nden çok uzakta değildir. Mağaraya, dağın yamacında yanan meşalelerle işaretlenmiş bir yarıktan geçerek ulaşılır. Burası, İrlanda'nın kadim tanrılarından Sonsuz Aşk ve Sevinç diye de bilinen Angus Og'un normal meskenidir. Çok güzel ve kuvvetli görünür ama ilgi duyduğu insanlar onu gitgide daha fazla ihmal ettikleri için o da gittikçe daha mutsuz olmaktadır. Angus Og ölümsüz iradeye tabidir ve ancak ondan yardım isteyen insanlara yardım edebilir.

Angus Og, Cagny Vadisi'nin filozoflarından birinin kızı olan Caitlin'i vaktiyle İrlanda'yı bir kez ziyaret etmiş olan tanrı Pan'dan kurtardıktan sonra, onunla evlenmişti. Angus Og'un "Arzu ve Humma ve İhtiras ve Ölüm" dediği Pan, daha sonra İrlanda'yı terk etti – zaten burası aslen onun olmayan ve kendisine tapınmanın sağlam kökler salmadığı bir ülkeydi.

(James Stephens, *The Crock of Gold*, Londra, 1912)

ERSİLİA, yeri değişen, oturanların, şehrin yaşamını ayakta tutan bağları belirlemek için evlerin köşeleri arasına, renkleri akrabalık, alışveriş, otorite ve temsil ilişkilerine göre değişen, beyaz, siyah, gri veya siyah-beyaz ipler gerdiği bir şehirdir. İpler artık aralarından geçilemeyecek kadar çoğaldığında çekip giderler. Evler parça parça sökülür; ipler ve dayanakları kalır yalnızca.

Ersilia'yı terk edenler tüm ev eşyalarıyla konakladıkları bir tepenin eteğinden ovada yükselen kazık ve ip kargaşasına bakarlar. Ersilia kenti hâlâ odur, kendileri ise bir hiç. O zaman Ersilia'yı başka yerde yeniden kurarlar. Eskisinden daha karmaşık olmakla birlikte kurallara daha uygun olmasını istedikleri aynı şekli dokurlar iplerle. Sonra onu da terk eder, kendilerini ve evleri daha da uzaklara taşırlar.

İşte bu yüzden seyyah Ersilia topraklarından geçerken dayanıksız, duvarları yıkılmış, rüzgârın savurduğu ölü kemiklerinden yoksun, terk edilmiş kent kalıntıları görecektir: bir biçim arayan karmakarışık ilişkilerin örümcek ağları.

(Italo Calvino, *Le cittá invisibili*, Torino, 1972)

ESCALOT, İngiltere'de, Winchester'dan pek uzak olmayan bir şatodur. Sir Launcelot bir keresinde, Winchester'daki bir at üstünde mızrak dövüşü turnuvasına katılmadan önce burada kalmıştı. O Escalot'tayken, şatonun lordunun kızı Elaine, turnuvada onun renklerini taşımayı kabul eden Launcelot'a âşık oldu. Ne var ki o bu aşka karşılık vermedi ve Elaine onunla CORBİN Şatosu'nda yatmayı ancak onu aldatarak becerdi. Birliklerinin meyvesi, sonunda şövalyelerin en asili olan ve CARBONEK ŞATOSU'nda Kutsal Kâse'yi bulan oğulları Galahad'dı. Launcelot Elaine'i terk edince kadın üzüntüden öldü, bedeni, mutsuz aşkını anlattığı bir mektup taşıyarak nehirden aşağı doğru yüzdü, CAMELOT'a gitti. Mektup yüksek sesle şatoda toplanmış olanlara okundu, Elaine büyük matem ve kederle CAMELOT'ta gömüldü.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu*, İS 13. yy; Alfred, Lord Tennyson, *The Idylls of the King*, Londra, 1842-85)

ESRARENGİZ, bkz. LİNCOLN.

ESRAR VADİSİ, bkz. TROPİK VADİ.

ESSUR, Phars'ın batısındaki bir krallıktır. Yüksek bir dağ silsilesi iki krallığı ayırır. Komşu ülkelerin birçoğunun aksine Essur büyük ormanlar ve gürleyerek akan nehirlerin olduğu bir yerdir. Av hayvanları bakımından da oldukça zengindir. Doğal harikaları arasında başşehrin yakınlarında bulunan bir kaplıca vardır.

Ülkenin dini hayatında, GLOME'da tapınılan tanrıça Ungit ile benzerlik gösteren tanrıça Talapal'ın tarikatı etkindir. Yakın bir zaman önce İstra'ya tapınma ortaya çıkmıştır. Bu tanrıça hakkında efsanelerdeki ayrıntıların birçoğu açıkça Glome Prensesi İstra'nın hayatına dayandırılmıştır. İstra'nın putları, bir köylü evinden daha büyük olmayan, saf beyaz mermerden ve Grek tarzında yivli sütunlardan yapılmış tapınakların içinde duran sade ahşap heykellerdir. İstra'nın bahar ve yaz boyunca görkemli bir yaşam sürdüğüne ve kış aylarında da ağlayarak dünyayı başıboş dolaştığına inanılır. Hasat mevsiminin sonuna doğru tapınaklardaki İstra putları örtülerek her iki tanrıçanın da ayrılışı temsil edilir.

(C.S. Lewis, *Till We Have Faces, A Myth Retold*, Londra, 1956)

ESTOTİLAND, Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, İzlanda'dan küçük bir adadır, içinden dört nehir geçer, ortasında bir dağ vardır. İnsanların görkemli tapınaklarda birbirini yediği Drogio Adası'nın kuzeyindedir. Estotiland halkı gemici pusulası kullanmak hariç dünyadaki her türlü sanattan anlar.

(F. Marcolini, *Dello scoprimento dell'Isole Frislandia, Eslanda, Engrovelanda, Estotilanda e Icaria, fatto sotto il Polo Artico dai due fratelli Zeno, M. Nicolo e M. Antonio*, Venedik, 1558)

EŞEKENT, TİLKİKÖY yolundan birkaç mil uzakta, eşeklerin yaşadığı ve Kral Tep-Anır tarafından yönetilen bir kasabadır.

Eşekent'in etrafı, yalnızca birkaç kapısı olan ve dışarıyı hiç göstermeyen yüksek ve beyaz boyalı bir duvarla çevrilidir. İçeride, sağda solda dağınık şekilde, eşeklerin tuğladan, alçak evleri görülebilir. Burada belli bir sokak yoktur ve evler de numaralandırılmamıştır; eşeklere göre onlar o kadar akıllıdırlar ki yollarını bulmak için bu tür yöntemlere ihtiyaçları yoktur. Onlara göre kendi şehirleri, numaralı sokakları olan şehirlerden çok daha hoştur. Tüm evlerin içi ve dışı beyaza boyalı ve son derece temizdir. Genelde evlerde tek bir oda bulunur ve Kraliyet Sarayı dahil her yerde mobilya türünden tek eşya, güzelce örülmüş çim paspaslardır.

Eşekent sakinleri, yeryüzünün en gelişmiş medeniyetinin ortasında yaşadıklarına inanırlar. Aynı şekilde, dünyanın en akıllı varlıkları olduklarına da inanırlar; onlara göre "eşek" sözcüğü "akıllı" ile eş anlamlıdır. Şehirde hiç okul yoktur ve eşeklere göre kendileri öyle bilgedirler ki, "Tecrübe Okulu"ndan başka hiçbir okula gitme ihtiyaçları da yoktur. Gençleri –başka ülkelerde olsa okula gitmeleri gerekirdi– muzurluktan uzak tutmak için onlara, kuyruklarını fırça gibi kullanarak evleri ve duvarları beyaza boyama görevi verilmiştir.

Elbise giymedikleri halde tüm eşekler şapka takar – erkekler sivri uçlu şapkalar, dişiler ise güneş boneleri. Altın ve gümüş bilezikler ön bileklere, çeşitli metallerden yapılmış bantlar ise arka bileklere takılır. Eşekler genelde, ön ayaklarını kol, toynaklarını ise el gibi kullanarak dik oturur ve ayakta dik dururlar. Parmakları olmamasına rağmen, ziyaretçiler onların beklenmedik şekilde eli çabuk olduklarını fark edeceklerdir.

Eşekler, yakın komşuları Tilkiköy'ün tilkilerinden korkarlar. Şehirlerini saldırılara karşı korumak için duvarların hemen iç tarafına asılmış olan metal levhaları tekmeleyerek, tüm muhtemel davetsiz misafirleri uzak tutan korkunç bir gürültü çıkarırlar.

Ziyaretçilerin boyun eğmek zorunda oldukları yetersiz miktarda ot, buğday kepeği ve yulaf gibi yiyeceklerin dışında Eşekent'in sessizlik ve sükûnet arayan seyyahların karşısına çıkardığı belli başlı bir dezavantajı vardır: eşek ahalisi her sabah toplanıp, yeryüzünün en gürültülü ve nahoş seslerinden biri olduğu söylenen bir anırma korosu ile şafağı karşılar.

(L. Frank Baum, *The Road to Oz*, Chicago, 1909)

ETİDORHPA'NIN ÜLKESİ, ABD'de Kentucky'nin ünlü mağara sistemleri içindeki bir girişten ulaşılan bir yeraltı bölgesidir. Sarp bir kayalıktaki bir kemeraltı yolundan, bir tünele kadar izlenmesi gereken bir dere akar. Bazen su neredeyse tünelin çatısına ulaşır ve ziyaretçiler, yüzerek geçmek zorunda kalırlar. Nihayet, dereden uzaklaşan bir patikayla, büyük bir mağaraya ulaşılır. Karanlık yoğunluğunu biraz yitirir ve acayip bir ışık, sabit bir yayılma noktası olmaksızın sanki boşlukta yüzüyormuş gibi görünür. Ziyaretçi burada, vücutlarının tüm yüzeyi ile görme yeteneği geliştirmiş gözsüz yeraltı yaratığı sürüleri bulacaktır. Daha sonra seyyah cam kümeleri yığılmış, beyaz kristalden bir mağaraya varacaktır. Mağaranın zemini, küçük tuz kristallerinin saçıldığı bir yeraltı gölünün kurumuş yatağıdır. Bunun gerisinde millerce

uzanan derin bir boğaz vardır ve öte yanda da patika dimdik inerek İtalya'daki Epomeo Yanardağı'nı besleyen yassı bir su tabakasına gider. Seyyah şimdi yeryüzünün yüzeyinden yüz elli mil aşağıdadır.

Yeraltı yolculuğunda ayağı sürçenler için Sarhoşların İni denen bir oda vardı. Burada vaktiyle zekiyken şimdi aptal olmuş, çekip büzülmüş ve biçimleri bozulmuş, herbirinin devasa bir başı, bacağı ya da alnı olan minik dejenere bir varlıklar ırkı yaşar. Yeni gelenleri baştan çıkarmaya, onları içmeye davet edip kendi düzeylerine indirmeye çalışırlar. Yeryüzünde anormalleşen bir sarhoşun zihnidir; burada ise bedeni. İn, çapı bin ayak olan muazzam bir amfitiyatrosudur, merkezinde ise koskoca kâselerde içkinin fermente edildiği taş bir platform vardır. Seyyah, sarhoşların ricalarına karşı direnmelidir, bunun üzerine onlar yok olacak ve yerlerini yumuşak bir müzikle dans ederek ortaya çıkan bir grup güzel kadın alacaktır. Bütün kızların en güzeli Etidorpha'dır.

Sonra Orta Daire gelir, yeryüzünün yüzeyinden yedi yüz mil aşağıda şeffaf bir zardır. Göze görünmeyen bu zar, ağırlıksız olduğu halde yerçekimini meydana getiren ve muhafaza eden bir güç katmanıdır. Buradan, bir kaya rafından boşluğa atlamak suretiyle yeryüzünün içine girilebilir. Yeryüzünün kabuğuyla, Yeryüzünün Sonu olarak da bilinen iç küre buradadır. Bu noktadan ileri-deki arazi hakkında elde hiçbir tanım yoktur.

Etidorpha'nın Ülkesi'nin bitki örtüsü esas olarak parlak beyaz, kırmızı, sarı ve mavi renkte, geometrik desenli sapları olan, ananas ya da çilek kokulu devasa mantar ormanlarından oluşur. Yeryüzünün yüzeyinde "asli" denen renkler burada daha ince ince bölümlenmiştir, böylece Etidorpha'nın Ülkesi'nde çok daha fazla ton vardır. Hayvan ise azdır: burada böcekler, kuşlar ve biraz tarihöncesi sürüngenlerini andıran uçan yaratıklar yaşar.

(John Uri Lloyd, *Etidorpha or the End of the Earth, the Strange History of a Mysterious Being and the Account of a Remarkable Journey as Communicated in Manuscript to Llewellyn Drury who Promised to Print the Same but Finally Evaded the Responsibility which was Assumed by John Uri Lloyd*, Cincinnati, 1895)

ETTENAVLAKLARI, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde, rüzgâra maruz bir mera bölgesidir. Meralar, DUMANLI DAĞLAR'ın bir batı çıkıntısıyla, bu çıkıntıya neredeyse paralel olarak aktıktan sonra RHUDAUR'dan güneybatıya yönelen ve sonunda burada Bruinen ile birleşen Mitheithel Nehri'nin arasındadır. Ziyaretçiler, Ettenavlakları'nda nehri aşan köprü olmadığı konusunda uyarılır. Rhudaur gibi Ettenavlakları'nda da troller yaşar; bunlar zevk için öldüren ve kurbanlarını çoğu kez soyguna uğratıp sonra da yiyen koskocaman, aptal yaratıklardır. Troller mağaralarda yaşar ve şafak sökmeden yeraltında olmaları gerekir, yoksa güneşin ışıkları onları taşa çevirir. Onun için en iyisi Ettenavlakları'nda gündüz seyahat etmektir.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954)

ETTİNSMOOR, Shribble Nehri'nin öte tarafında kalan, daha ilerisinde kuzeyin vahşi toprakları uzanan, NARNİA'nın kuzeydoğu topraklarındaki bataklık bölgeyi sınırlayan geniş, tenha fundalık arazidir. Shribble üzerinde hiç köprü yoktur, ancak nehir sığ olduğundan ziyaretçiler içinden yürüyerek rahatlıkla karşıya geçebilirler. Duyulabilen sesler çullukların ve kızkuşlarının ötüşleridir. Bazen de göz ucuyla gökyüzünde bir şahin görülebilir.

Batıdan sığ bir dere, bir koyaktan akarak Shribble'a karışır. Koyak, burayı sokak olarak kullanan kuzey devlerinin sık sık geldiği bir yerdir. Ayakları geçidin dibinde, dirsekleri ise geçidin kenarlarına dayanmış bir

şekilde, sanki bir duvara veya çite dayanmışlar gibi duran devlere burada sık sık rastlanabilir.

Bu devlerin en sevdikleri spor, kurgana kaya fırlatmaktır. Kurganı hiçbir zaman tutturamasalar da, bu onların kavrayabildikleri ender oyunlardan biridir. Oyun oynandığı sırada civarda olan ziyaretçiler için durulacak en emniyetli yer, kurganın yanı olacaktır. Bu tür oyunlar genellikle, birbirlerinin kafalarına taş tokmaklarla vurdukları kavgalarla son bulur. Ancak kafatasları o kadar serttir ki darbeler genellikle kurbandan çok saldırganın canını acıtır.

Koyağın ötesinde, sadece yabanördeklerinin gittiği, kasvetli ve ıssız fundalık arazi miller boyunca uzanır. Shribble'dan yayan on günlük mesafede bulunan kuzey sınırı, kayalık bir bölgeye doğru alçalan dik bir bayırla son bulur. Gerisindeki ülke karanlık uçurumlar, yüksek doruklar ve derin, dar ve kasvetli vadilerle doludur.

Bayırın bittiği yerde, derin bir boğazın içinden, girdaplar ve şelalelerle dolu bir nehir gürültülü bir şekilde akar. Boğazın üzerinden şimdilerde kötü durumda ancak hâlâ kullanılabilir nitelikte olan (kemeri St. Paul Katedrali'nin kubbesi yüksekliğinde) muazzam büyüklükte bir köprü geçer. Köprünün yapımında kullanılan taşların her biri Stonehenge'deki taşlar kadardır. Bütün taşlarda devlerin, minotorların, kalamarların, çıyanların ve kökenleriyle doğaları ancak tahmin edilebilecek korkunç tanrıların resimleri oyulmuştur. Yol burdan kuzeye doğru, devlerin harabe şehirlerine ve HARFANG'a doğru devam eder.

(C.S. Lewis, *The Silver Chair*, Londra, 1953)

EUDAEMON, Macaria Adası'nın (aynı adlı Afrika krallığıyla karıştırılmamalıdır) başşehridir. Eudaemon büyük, muhteşem ve mutluluk içinde oluşturulmuş bir şehirdir. Sakinleri fevkalade iyi eğitimlidir, cumhuriyetlerinin iyiliğini kendi çıkarlarının önünde tutarlar. Zenginiyle yoksulu, üst sınıflardan olanıyla alt sınıflardan olanı, ortak mutluluk için birlikte çalışır. Dine ve ahlaka dayanarak özel hayatı düzenleyen kanunlar titizlikle uygulanır, sarhoşluk şiddetle cezalandırılır, devlet görevlileri yasaya herhangi bir karşı gelişte mevkilerinden yoksun kalırlar. Dine küfür, dilin kesilmesiyle cezalandırılır.

Alt sınıfların oy vermesine ya da şehrin yönetimine katılmasına izin verilmez, halka açık bir yere Latince bir duyuru asılmıştır: *Vulgus pessimus rerum gerendarum auctor est.* Zaten ziyaretçiler şehirdeki ilanların hep Grekçe ya da Latince olduğunu görecektir; Grekçe olanların çoğu da Euripides'in *Hekuba*'sındandır.

Eudaemon'un dini İncil temellidir, ama aşırı dindârlık yoktur. Dine ilişkin toplu tartışmalara izin verilmez, dini fikirler ise ancak tayin edilmiş papazlar tarafından ifade edilir; mesele çıkaran filozoflar sürülür.

(Gaspar Stiblinus, "Commentariolus de Eudaemonensium Republica", *Coropaedia*, Bazel, 1555)

EUDOSSİA, Asya'da bir şehirdir, hem aşağı hem yukarı uzanır, yılankavi daracık sokakları, merdivenleri, çıkmaz sokakları ve mezbeleleri vardır. Eudossia'da muhafaza edilen bir halıda seyyahlar, şehrin gerçek biçimini gözleyebilir. İlk bakışta hiçbir şey, düz ve dairevi hatları boyunca simetrik motiflerini tekrarlayan, tüm örgüsü boyunca her biri izlenebilecek parlak renkli ipliklerle dokunmuş bu halı kadar Eudossia'ya benzemekten uzak olamaz gibidir. Ama insan durur da halıyı dikkatle incelerse, halıdaki her yerin şehirdeki bir yere tekabül ettiğini ve şehrin içindeki her şeyin bu desende, trafiğe, kalabalığa, itiş kakışa takılarak gözden kaçırılan gerçek ilişkilerine göre düzenlenmiş olduğunu fark eder. O yarım yamalak bakışta belli olan Eudossia'nın tüm kargaşası, katırların anırması, is lekeleri, balık kokusudur ama halı, şehrin gerçek oranlarını, en minik

olanına varana kadar her ayrıntıda ima olunan geometrik düzenini kanıtlar.

Eudossia'da kaybolmak kolaydır: ama bir seyyah bakışlarını halı üzerinde yoğunlaştırırsa, geniş bir halka çizerek onu gerçek varış noktasına, erguvan renkli o kapalı olana götüren koyu kırmızı, çivit mavisi ya da morumsu kırmızı bir iplikte, aradığı sokağı tanır. Her Eudossia sakini, halının sabit düzenini kendisinin şehre ilişkin imgesiyle, kendi ıstırabıyla mukayese eder ve her biri, arabesklerin arasına gizlenmiş cevabı, hayatının hikâyesini, kaderin cilvelerini bulabilir.

Bir kâhine, halıyla şehir kadar birbirine benzemez iki nesne arasındaki esrarengiz bağı sormuşlar. Bu iki nesneden biri –demiş kâhin– tanrıların yıldızlı gökyüzüne ve dünyaların etrafında döndüğü yörüngelere verdiği biçime sahiptir; diğeri ise, her insan yaratısı gibi, onun yaklaşık bir yansımasıdır.

Falcılar epeyce bir süredir halının uyumlu deseninin ilahi bir kaynağı olduğundan emindiler. Kâhin de bu bağlamda yorumlandı, herhangi bir tartışma çıkmadı. Ama insan, aynı şekilde bunun tam tersi sonuca da varabilir: Eudossia şehri bu haliyle evrenin gerçek haritasıdır; eğri büğrü sokakları, toz bulutları arasında birbiri üzerine yığılan evleri, yangınları ve karanlıktaki çığlıklarıyla yayılmış biçimsiz bir lekedir.

(Italo Calvino, *Le cittá invisibili*, Torino, 1972)

EUGEA, Atlas Okyanusu'nda bir adadır. Sakinleri olan Symphyte'ler, nazik ve cesur bir halktır. Grup halinde adaya yerleştiler, ormanların ağaçlarını kestiler, toprağı ekip biçtiler, aileleri için evler inşa ettiler ve şehirleri için kanunlar çıkardılar. Dinsel ayinler ve ilkeler, o kadim zamanda, adının unutulmasını isteyen bilge bir adam tarafından kondu. Büyük tanrı Theose'ye, "kavranamaz bir dünyanın kavranamaz yaratıcısı" olarak yılda on altı kez saygı gösterilecekti. Bilge adamın öğretilerine göre tanrıça Psycholie –tabiata ve insan dahil bütün varlıklara hayat vermişti– ateşiyle, her tür maddenin kimyasal yanını temsil eden tanrıça Syngènie'yi gebe bıraktı. Birçok başka tanrı ve tanrıça bu dünyadaki temel güçleri, daha sonra Sir İsaac Newton tarafından tanımlanacak olan güçleri temsil eder. Örneğin, gelgit üç tanrının aşka ilişkin çelişkilerini temsil eder: Okyanus'un Tanrı'sı, Güneş Hélion ve Ay Ménie. Kutup mıknatısiyetini ikiz tanrılar Axigères simgeler. Güneş Hélion, Lampèlie (ya da ışık) ve Pyrophyse'nin (ya da ısı) babasıdır. Symphytesler evrenin gizli ilkeleri rehberlik ettiği için adil ve yiğittirler. ATLANTİS sakinleri büyük afetin ardından kendi ülkelerinden kaçtıklarında, savaşarak onların istilasını püskürtmeyi başarmışlardı.

(Népoumucène Lemercier, *L'Atlantiade, ou La Théogonie Newtonienne*, Paris, 1812)

EUPHONİA, Almanya'daki Harz Dağları'nda, yaklaşık on iki bin sakini olan küçük bir şehirdir, kimi ziyaretçi tarafından devasa bir müzik konservatuvarı olarak görülür, çünkü müzik halkının yegâne faaliyetidir. Bütün Euphonia'lılar –erkekler, kadınlar, hatta çocuklar– şarkı söylemek, bir müzik aleti çalmak ya da müzik sanatlarıyla ilintili başka bir etkinlikte bulunmak dışında bir şey yapmaz. Kimi müzik aletleri yapar, kimi nota basar, başkaları ise zamanlarını akustik araştırma yapmak ya da sese ilişkin fiziki olayları incelemekle geçirirler.

Şehir, çeşitli müzikal etkinliklere karşılık gelen bölümlere ayrılmıştır. Her sesin, her müzik aletinin adını taşıyan ve yalnızca o belli yetenekle ilgili olanların oturduğu bir sokağı vardır.

Askeri rejim altındaki Euphonia'nın despot bir tiranlık olduğunu söylemek haksızlık olur. Gerçekten de kusursuz bir düzenle yönetilir, bunun bir sonucu olarak da olağanüstü sanat eserleri yaratılmıştır. Alman hükümeti sakinlerin hayatını daha kolay ve hoş hale getirmek için gücü dahilindeki

her şeyi yapmıştır, karşılık olarak da sadece yılda iki ya da üç kere farklı şenliklere katılmak üzere bin kadar müzisyenin gönderilmesini talep eder.

Euphonia'lılar bunun dışında şehirlerinden pek ayrılmaz. Tersine, müzik sanatlarıyla ilgilenenler Euphonia'ya gelir. Yirmi bin kişi artı on bin sanatçı için inşa edilmiş büyük bir amfitiyatro, her yıl, seyirci kitlesinin bir parçası olmak üzere seçilmeden evvel ağır testlerden geçmeleri gereken muazzam sayıda turisti oraya çeker.

Euphonia eğitimi çok genç yaşta başlar; çocuklara mümkün olan her ritmik kombinasyon öğretilir, sonra sıra skalaların ve seçtikleri bir müzik aletinin çalınışını öğrenmeye ve sonunda da şarkı söylemekle armoniye gelir. Buluğa erdiklerinde –hayatın, gerçek tutkularının kendini göstermeye başladığı o dönem– ergenlere, ifade ve *bello stile* öğretilir. İfadede samimiyetin –takdiri son derece zor olan o ender niteliğin– bütün Euphonia'lıların gözünde çok büyük değeri vardır, bu nedenle de büyük bir dikkatle öğretilir. Gerçek ifade samimiyetini öğrenemeyen ya da öğrenmeyen kişiler, sesleri ya da alet çalma becerileri mükemmel olsa bile, şehirden sürgün edilir; ancak böyle dönüklerin bazen en uzaktaki evlerde, davullara deri hazırlayarak ya da enstrümanlara tel takarak yaşamalarına izin verilir.

Bütün öğretmenlerin, her genel konunun çeşitli dallarında ihtisas yapmış birkaç asistanı vardır. Örneğin, öğretmen keman çalmanın genel teorisini öğretirken, asistanları kemanın *pizzicato*, hız ya da diğer yanlarını ele alır.

Çalışma ve dinlenme saatlerinin başlayışıyla sona erişi, bütün şehre hâkim bir kulenin tepesindeki devasa bir orgun çalınmasıyla ilan edilir. Beş asırlık bu alet buharla çalışır ve sesi hemen hemen dört fersah öteden duyulur. Talimat ve genel bilgiler de sadece Euphonia'lıların anlayabileceği müzikli bir şifreyle, gene bu orgla iletilir.

Yeni bir müzik eseri deneneceği zaman, teker teker her parça üzerinde üç ya da dört gün çalışılır. Sonra org, şarkıcılar salonunda bir toplantı yapılacağını ilan eder. Koro şefinin yönettiği şarkıcılar yüzerlik gruplara ayrılır, hepsi ayrı bir koro oluşturur. Soluk duraklamaları öyle yerleştirilmiştir ki, soluk alan şarkıcı sayısı hiçbir zaman toplam şarkıcı sayısının dörtte birini geçmez ve böylece müziğin akışını bozan herhangi bir kesinti duyulmaz.

Müzik eserleri önce metne sadık olma niyetiyle, sonra doğru perde değiştirmek ve nihayet de doğru üslupla ifadeye ulaşmak için incelenir. Koro üyelerine, müziğin ritmini izleyen bütün bedensel hareketler şiddetle yasaktır. Tekniklerini iyileştirmek için şarkıcılara sessizlik egzersizleri yaptırılır, bu öyle mutlak bir sessizliktir ki bir böcek vızıltısı duyulabilir, ya da kör bir adam kendini salonda yalnız sanabilir. Böyle duraklamalardan sonra şarkıcılara *a tutti* atak yaptırılır ve bir tanesi bile girişini kaçırmaz. Aynı çalışma orkestra tarafından da yürütülür ve ancak her iki parça da mükemmel olduğunda bir araya getirilirler; o zaman da iki grup, vokal olanla enstrümantal olan, halkın nihayet dinleyebileceği bir sanat eseri yaratır.

Euphonia'da son birkaç yüzyıldır kullanılan zekice bir mekanizmayla şefin batonunun her müzisyene yönelik hareketini halkın görmesi engellenmiştir. Böylelikle şef halkın dikkatini çelmeden müzisyenlere derhal ulaşır.

Müzik felsefesi Euphonia'da önemli bir bilimdir ve sakinler müziğin evriminin üzerine kurulu olduğu yasaları ve tarihi ahlak kurallarını çalışır. Bu bilimde ihtisas yapmış olan profesörlerden biri, kötü müzik konserlerinin garip âdetini yaratmaktan sorumluydu. Yılın belli zamanlarında Euphonia'lılar dünyanın geri kalanının yüzyıllardır hayran kaldığı ve kusurlarından kaçınmaları şiddetle tavsiye olunan ucubeleri dinlemeye davet olunurlar. Bu konserler erken on dokuzuncu yüzyıl İtalyan müziğinin *cavatine e finali*'sinden pek çoğunu ve yirminci yüzyıldan önce birkaç ses için yazılmış dini denebilecek fügleri içerir.

Davet olunmayan seyyahların Euphonia'ya girmesi hemen hemen imkânsızdır; harikulade sesleri olması, eksiksiz her müzik aletini çalmaları ve Euphonia görevlilerinin çok acımasızca değerlendirdikleri kişilik testlerinden geçmeleri gerekir.

(Hector Berlioz, *Euphonie, ou la ville musicale. Nouvelle de l'avenir*, Paris, 1852)

EURALİA, Barodia Krallığı'nın kuzeyinde, Batı Euralia ve Doğu Euralia adlı komşu iki krallıktır, her biri bir kral ve kraliçe tarafından yönetilir. Toprakları daha çok tepeliktir, az sayıda ormanıyla deresi vardır. Önemli yerlerden biri, konuk odaları dekore edildikleri renklere göre adlandırılmış olan, Euralia Sarayı'dır. Güllerle karanfillerin bulunduğu saray bahçesiyle sarayın unvan sahibi üyeleri ilgilenir. Euralia'nın sihirli geçmişi, Roger İskorbütbacak'ın yazdığı *Geçmişte ve Bugün Euralia*'da anlatılmıştır. Ejderhalara sık sık rastlanır, büyücü sayısı da fazladır; ancak iyi büyücü ender bulunur.

(A.A. Milne, *Once on a Time*, Londra, 1917)

EUSAPİA, Asya'da bulunan ve hayatın tadını çıkarmaya adanmış bir şehirdir. Hayattan ölüme geçiş çok ani olmasın diye, Eusapia'lılar şehirlerinin bir eşini yeraltına kurmuştur. İskeletleri sarı bir deriyle kaplanmış olarak kurutulmuş cesetler, eski faaliyetlerini sürdürsünler diye yeraltına taşınır. Bu etkinlikler arasında ilk sırayı kaygısız anlar alır: cesetlerin çoğu yiyeceklerle donanmış masaların çevresinde oturtulur, ya da onlara dans ediyormuş ya da küçük trompetler çalıyorlarmış gibi bir duruş verilir. Ayrıca, yaşayan Eusapia'nın tüm ticaret ve meslekleri de yerin altında sürdürülür ya da hiç değilse yaşayanların sıkıntıyla değil de keyifle yaptıkları: Saatçi, dükkânındaki bütün durmuş saatler arasında, parşömen kâğıdına dönmüş kulağını ayarı bozuk bir sarkaçlı saate dayar; bir berber, kuru fırçayla, boş göz çukurlarıyla senaryoyu okuyarak rolünü ezberleyen bir aktörün elmacık kemiklerine sabun sürer; gülen kafataslı bir kız, bir dananın leşini sağar.

Elbette canlıların çoğu ölümden sonra hayattaki nasiplerinden farklı bir kader ister: ölüler kenti aslan avcıları, mezzosopranolar, bankacılar, viyolonistler, düşesler, kibar fahişeler ve generallerle doludur – sayıları, yaşayan şehirde olup olacağından daha fazladır.

Aşağı inerken ölülere refakat etmek ve onları arzu edilen yere yerleştirme işi, kukuletalı biraderler örgütüne verilmiştir. Başka hiç kimsenin ölüler Eusapia'sına girme yetkisi yoktur ve orası hakkında bilinen her şey de onlardan öğrenilmiştir.

Coğrafyacılar böyle bir biraderlik örgütünün ölüler arasında olduğunu ve canla başla yardım ettiklerini söyler; kukuletalı biraderler, ölümden sonra, aynı işi diğer Eusapia'da sürdürecektir. Rivayete göre, bazıları zaten ölmüş ama hâlâ aşağı yukarı gidip gelmeyi sürdürüyorlarmış. Her halükârda, bu örgütün canlıların Eusapia'sında muazzam yetkesi vardır.

Derler ki, onlar yeraltına her inişlerinde, aşağı Eusapia'da bir şey değişirmiş; ölüler şehirde yenilikler yaparmış; çok sayıda değil ama geçici heveslerin ürünü olmayan, üzerinde uzun uzun düşünülüp taşınılmış değişiklikler. Derler ki, bir yıldan bir yıla ölülerin Eusapia'sı tanınmaz hale gelirmiş. Canlılar da, onlarla aşık atabilmek için, kukuletalı biraderlerin onlara ölülerin yenilikleri hakkında her söylediğini yapmak istermiş. Böylece canlıların Eusapia'sı, yeraltındaki kopyasını kopyalamaya koyulmuş.

Ama Eusapia sakinlerinin başka bir teorisi var: aslında yukarı Eusapia'yı kendi şehirlerinin eşi olarak inşa edenler ölülerdi şeklinde bir teori. Diyorlar ki, ikiz şehirlerde artık kimin canlı kimi ölü olduğunu anlamanın hiç yolu yokmuş.

(Italo Calvino, *Le cittá invisibili*, Torino, 1972)

EV, OZ'u çevreleyen çölün kuzeybatısında ve Kayalar Kralı Roquat'ın diyarı NOME ÜLKESİ'nin güneyinde bir krallıktır. Ev şimdi genç kral XV. Evardo tarafından yönetilmektedir.

Ev'in sahil kesimleri sık ormanlarla kaplıdır ama başşehir meyve ağaçlarıyla yeşil tarlaları olan, çiftlik evleri serpiştirilmiş güzel bir vadiye inşa edilmiştir. Kraliyet Sarayı, çeşmeler, mermer heykeller, çimler ve çiçek tarhlarıyla bezeli bir parkın içindedir. Sarayın yakınlarında ise, şimdi komşu Oz'un saygın bir yurttaşı olan Makine Adam Tiktak'ı da gerçekleştirmiş meşhur mühendisler Smith ve Tinker'ın merkez üssü olarak isim yapmış olan, Evena kenti vardır.

Şimdiki hükümdarın babası Evoldo bütün kölelerini öldürene kadar döven bir zorbaydı. Tiktak'a zarar vermeyi beceremeyince –çünkü o düşünebiliyor ve doğru şekilde kurulursa konuşabiliyordu– onu deniz kenarındaki bir mağaraya kapatıp anahtarı da suya attı. Son eylemi karısını, beş kızını ve beş oğlunu Nome Ülkesi'nin belalı kralına satmak oldu, o da onları yeraltındaki sarayı için süslere dönüştürdü. Bunun üzerine Evoldo üzüntü ve pişmanlıkla kendini suda boğdu.

O ölünce ülkesi gerçek bir hükümdardan yoksun kaldı, Kız yeğeni Langwidere de iktidarı ele geçirmek için bu fırsattan yararlandı, saraya geçerek askerleri ve hizmetkârlarıyla orada yalnız yaşadı. Ev halkı Langwidere hakkında ne düşüneceğini bir türlü bilemiyordu, kız ona her rastlayışlarında farklı görünüyordu, sadece kemerinden sarkan yakut anahtarla tanınabiliyordu. Bunun açıklaması, Langwidere'nin ayın her günü için otuz farklı başı olmasındaydı, onları istediği gibi değiştirebiliyordu; anahtar ise baş koleksiyonunun durduğu dolabı açıyordu. Yeni bir baş taktığında değişen sadece Langwidere'nin görünüşü değildi; bütün karakteri ve ruh hali de değişiyordu, bu da onu ne yapacağı önceden hiç tahmin edilmeyen bir hanım haline getiriyordu.

Ev'e gelen ziyaretçiler burada varlığı sürdürmenin hiçbir sorun teşkil etmediğini göreceklerdir, çünkü hazır yemekler içeren sefertaslarıyla yemek kovaları ağaçlarda yetişir; bunlar kraliyet malıdır ve her kova, kraliyeti gösteren *E* ile işaretlenmiştir. Tek tehlike işareti, kuma yazılı bir uyarıdır –"Tekerlilere dikkat edin"– ama buna da aldırmamak gerekir. Tekerli'ler sadece Ev'in uzak bölgelerinde yaşar ve kendilerine vahşi pozlar verdikleri halde, biraz haylaz ama hayli zararsızdırlar. Fiziksel olarak insanlara benzerler, tek farkları kol ve bacak boylarının eşit olması ve tırnak niyetine tekerleklerle bitmesidir. Düzgün zeminde son derece seri hareket edebilir ama engebeli ya da kayalık araziyi geçmekten acizdirler. İnsanları ezebilirler ama hiçbir şeyi kavrayamazlar ve birine ciddi zarar verme ihtimalleri zayıftır. Aslında hayli çaresizdirler ve ancak başkalarını gerçekten vahşi olduklarına inandırarak kendilerini koruyabilirler. Tekerli'ler çok renkli parlak giysiler giyer ve neşeli hasır şapkalar takar.

(L. Frank Baum, *Ozma of Oz*, Chicago, 1907; L. Frank Baum, *The Road to Oz*, Chicago, 1909)

EVARCHİA, Balkan Yarımadası'nda bir ülkedir, 1978'e kadar krallıktı, sonra Ulusal Askeri Hükümet tarafından yönetim ele geçirildi. Evarchia kıyıları açıklarındaki adalar, dokuzuncu yüzyılda ilhak edildi ve Evarchia'yı bir imparatorluk haline getirdiler; adalılar korsanlara karşı koruma istemişti, yönetim değişimi kansız olarak gerçekleşti. Bu adaların bazıları, ürettikleri baharatın adını almışlardır, Hindistancevizi Adası ya da Karanfil Adası gibi. Seyyahlara, havaalanının bulunduğu Büyük Ada ya da Macrenese Adası'na gitmeleri tavsiye olunur. Buradaki Yaz Sarayı, Eski Fener yakınlarından görünebilir, adanın başlıca özelliklerinden bir diğeri olan ve 1566 depreminde kısmen yıkılan Korsan Şatosu'ndan da uzak değildir.

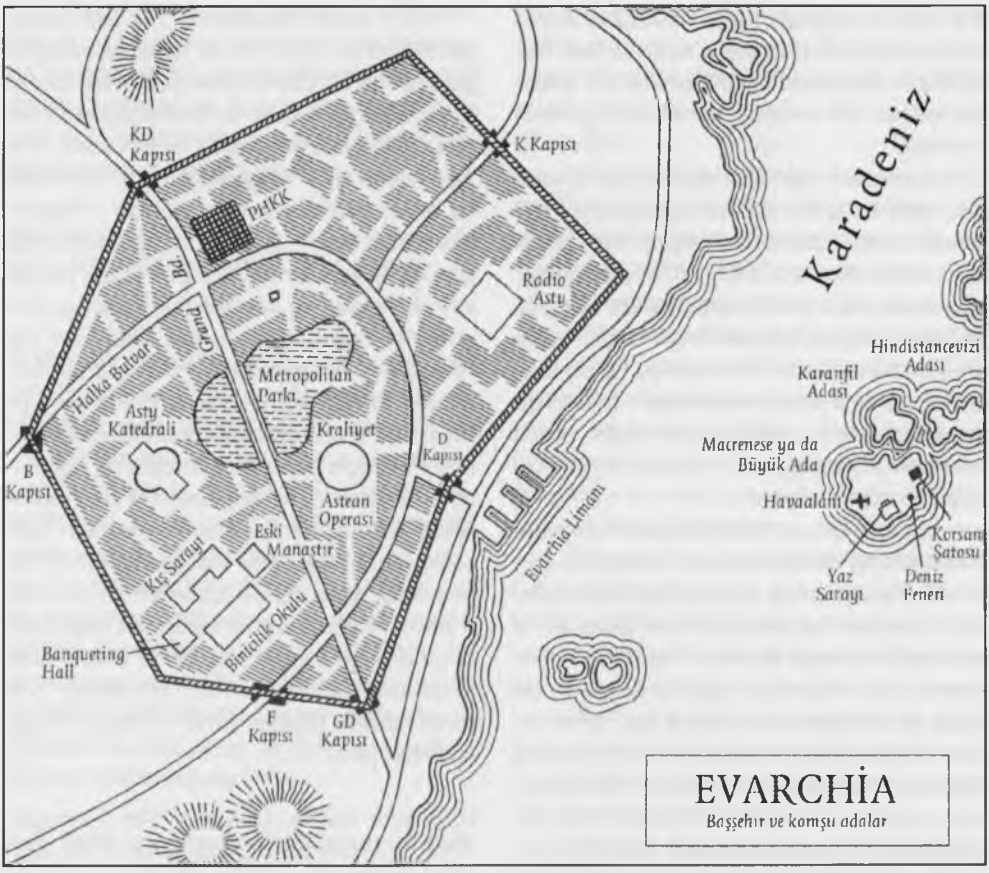

Ada hayvanlarının tipik bir türü olan ada ispinozuna Macrenese Adası'nda kolaylıkla rastlanabilir. Yetişkin adalıların "süslü-kuş", çocukların da "afili-sallangaç" dedikleri bu kuşun göğsü yeşildir. Kanatları, açık durduğunda koyu kırmızı çizgilidir, ama bütün olarak mavi ya da camgöbeği rengiymiş izlenimi verir. Yeşil ispinoz boyundadır, küçük, sarı, papağanınkine benzer bir gagası vardır.

Başşehir anakaradadır ve güzel Gotik pencereleri ve pre-Raphaelizm-sonrası üslubunda dekorasyonu olan sade döşenmiş Kış Sarayı, burada 1869'da inşa edilmiştir. Dikkate değer cepheleri olan üç başka bina sarayı çevreler: köşeli bir biçimde yükselip saat kulesi halini alan sol kenarıyla, kubbeli Binicilik Okulu; Saray'ın solundaki sıvalı, kornişli ve kabartmalı Ziyafet Binası; ve sağındaki Eski Manastır. Kraliyet Astean Operası ve Asty Katedrali'ni de ziyaret etmeye değer. Metropolitan Parkı Evarchia'nın merkezindedir, doğusunda, Asty bölgesinde ise bakımını Parklar, Havuzlar, Kamu Anıtları ve Kültür (PHKK) Vekâleti'nin üstlendiği ünlü bahçeler vardır. Geniş ve kenarında ağaçların sıralandığı bulvarlar, soğuk ve karlı başşehri boydan boya keser: Büyük Bulvar ve Halka Bulvar.

Evarchia'nın Radyo Asty adında bir ulusal radyosu, birkaç gazetesiyle dergisi vardır: *Asty'nin Times*'ı, *Astean Times*, *Evarchia Mücevher Koleksiyoncusu Aylık Dergisi* ve *Kızıl Raket*. Evarchia'da sadece bir büyük roman yazılmıştır; İngilizce bir çevirisi 1954'te Gri Duvarlar Yayınevi tarafın-

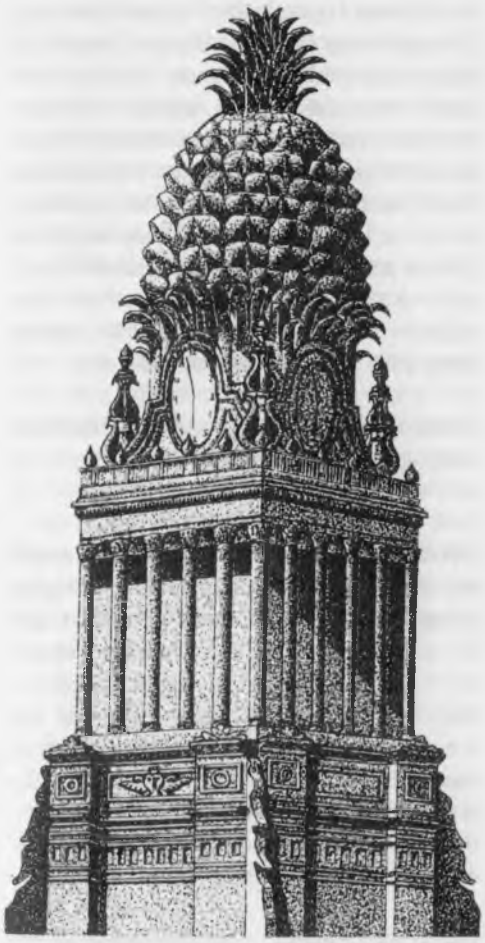

EVARCHİA'nın merkezinde Binicilik Okulu'nun saat kulesi.

dan basılmıştır. Halkın çoğu Evarchia dilinin yanı sıra İngilizce de konuşur, ancak adalılarla köylüler *v*'yi yumuşak bir şekilde, *f* gibi telaffuz ederler. Evarchia Katolik ve Prekanonik Kilisesi'ne göre, en önemli kış şenliği 6 Ocak Yortusu'dur, ama ziyaretçiler, nispeten daha küçük bir şölen olsa da, Noel'in de kutlandığı konusunda uyarılır.

(Brigid Brophy, *Palace without Chairs: A Baroque Novel*, Londra, 1978)

EVDEN-İŞE-İŞTEN-EVE ÜLKESİ, Güney İngiltere'de Portsmouth-Waterloo demiryolu hattında bir köydür. Evden-işe-işten-eve yaşayan birinin özlediği her şey bu köyde bulunabilir. Köy, İngiliz bilgin Merlin'in uzak torunlarından biri tarafından, özellikle pazartesi sabahları böyle yaşamaktan bıkmış olanlar için kurulmuştur. Gözleri çökmüş, ince çizgili takım elbiseli insanlar trenin ikinci ya da birinci sınıf vagonlarının pencerelerinden bakıp dururlar. Birden manzara açılır, şaşırtıcı bir hal alır. Tren, ağır çekimdeymiş gibi, sarsıntıyla değil de sessizce durur. Kapılar sessizce açılır ve havayı üçüncü sınıf romantik pazar ikindisi filmlerini hatırlatan yumuşak bir müzik doldurur. Evden-işe yaşayanların her biri, trenden çıktığında gizli arzusunu bulacaktır. Bu arzu yumuşak geniş dalgalı, beyaz kumlu bir plaj olabilir. Şömine önünde rahat bir koltuk, bir bardak iyi viski, kocaman sarı bir köpek ve sayfaları tükenmeyen yeni bir Agatha Christie romanı da olabilir. Dünya Kupası Finali'nde en iyi yer de olabilir tabii. Woking'li bir adam, treni de yanında millerce uzunlukta bir oyuncak demiryolu bulmuştu. Surbiton'lu bir kâtibin bulduğu ise tohum ekilmiş ve gül yetiştirilmeye hazır küçük bir Fansız bahçesi oldu. Liphook'lu bir tezgâhtar kadın büyük bir süpermarketin harabelerini bulmuştu, kömür halindeki kalıntılardan hâlâ dumanlar yükseliyordu ve güzel beyaz bir toga ve bir Roma harpı da kadının emrindeydi. Yolcular ne zaman ayrılmak isterse tren yola çıkar ve bir saniye bile gecikmeden Waterloo'ya varır.

(Elspeth Ann Macey, "Awayday", *Absent Friends and Other Stories*, Londra, 1955)

EVLİLİK FEDAKÂRLIĞI ADASI, Hint Okyanusu'nda bir yerlerdedir, ilk kez ünlü vakanüvis Gemici Sindbad tarafından tasvir edilmiştir. Büyük ve muhteşem bir şehirde yaşayan ada sakinleri, tuhaf cenaze törenleriyle tanınır. Koca ya da karıdan biri öldüğü zaman, geriye kalan kişi de eşiyle birlik-

te gömülür. Gövdesi, bir iple şehirden çok uzak olmayan derin bir boğaza indirilir; dul kalmış eş de aynı yolu izler ama yanına küçük bir sürahi su ve birkaç somun ekmek almasına izin verilir. Cenaze alayı boğazın üzerine taş bir levha yerleştirerek çifti ebediyen birleştirir.

Adanın bir başka köşesinde, seyyahları latif yemekler ve hindistancevizi sütü ikram ederek karşılayan vahşi bir zenci kabilesi yaşar. Ancak seyyahlar bu yiyecekleri tatmamaları için uyarılır, çünkü çoğu kez içlerine uzun süreli bir delilik haline yol açan, halüsinasyon yaratıcı güçlü bir madde konmuş olur. Sonra da kurbanlar, yerli yemeklerin bazılarında kullanılır ki bu yemekler de iki kategoriye ayrılır: sadece kralın tatmasına izin olan pişirilmiş ve ağır soslarla sunulan yemekler ile kabilenin geri kalanının yediği –*la cuisine minceur* tarzında– çiğ yemekler.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy)

EVRENSEL MUSLUK ODASI, Büyük Britanya'da bir yerde, bir dağın altındadır. Ziyaretçiler bütün odanın yekpare kayadan kesilip oyulmuş olduğunu fark edecek; duvarlarından birinin önünde, normal bir banyoda görülenlerin eşi bir dizi musluk vardır. Ancak, Evrensel Musluk Odası'nın muslukları farklıdır, çünkü havayı değiştirmek için kullanılırlar. Her birinin üzerinde "Güzel Hava", "İyi Hava" ya da "İyi Açık Hava" gibi şeyler yazan etiketler vardır. Karşı duvar, dünyanın geri alan yerlerinde neler olduğunu görmeyi sağlayan büyük bir dürbünden oluşur.

Büyük Britanya'nın kötü ikliminin, üzerinde "Güneş", "İyi ila Orta" ve "Sağanak Yağışlı" yazan muslukların sıkışmış olmasına ve doğru dürüst döndürülememesine bağlı olduğunu keşfetmek, seyyahlar için ilginç olacak. Bu durum, on dokuzuncu yüzyılın sonunda, İngiltere birden bir ejderha belasına uğradığında meydana gelen bir dizi tuhaf olayın bir sonucudur. İki Londralı çocuk Aziz George'a danışmaya karar verdiler ve mermer heykelini öperek Aziz'i uyandırdılar. Aziz George onlara Evrensel Musluk Odası'nı ziyaret etmelerini ve üzerinde "Su" ve "Kar" yazan muslukları açarak, ateşlerini söndürmek suretiyle ejderhaları öldürmelerini tavsiye etti. Ejderhaların cesetleri de üzerinde "Atık" yazan musluğu çevirerek öğütüldü, sonra da İngiltere'nin ortasındaki büyük bir çukura atıldı. Ancak, çocuklar Büyük Britanya'nın iklimini normale çevirmeye karar verdiğinde, muslukları sıkıştı ve bütün ülkede şemsiyeler zorunlu bir moda halini aldı.

(Edith Nesbit, *The Deliverers of Their Country*, Londra, 1899)

EWAİPANOMA, Orinoco'nun kollarından biri olan Coara Nehri civarındaki bir bölgeye verilen isimdir. Toprak sık bir cengelle kaplıdır ve buraya adlarını veren kabilenin diyarıdır. Yerliler, bölgelerinde mutlak kontrol sahibi olan güçlü savaşçılardır; dışarıdan gelen pek az kişi onları görmüştür. Görmüş olanlar Ewaipanoma'lıları, omuzlarında gözleri, göğüslerinin ortasında ağızları olan, uzun saçları da sırtlarından aşağı dalgalanan kişiler olarak tanımlarlar.

(Sir Walter Raleigh, *The Discoverie of the lovlie, rich and beautiful Empyre of Guiana with a relation of the great and golden City of Manoa (which the Spanyards call El Dorado) And the Provinces of Emerria, Arromanio, and of other countries, with their rivers, adjoyning. Performed in the year 1595 by Sir Walter Raleigh, Knight, Captaine of Her Majesty's Guard, Warder of the Stanneries and Her Majesty's Lord Lieutenant of the Countie of Cornewalle*, Londra, 1596)

EXHAM MANASTIRI, Galler'in Anchester kasabası yakınlarındaki eski ve soylu bir konağın harabeleridir. Burası evin sahibini, beş çocuğunu ve birkaç hizmetçisini yok eden ve evin üçüncü oğlu üzerinde şüphe

bulutları bırakan korkunç bir trajedinin ardından üç yüz yıl boyunca boş kalmıştır. Mimarisi, Roma ve hatta Kelt tarzı bir temel üzerindeki Sakson ya da Roman bir yapıya dayanan Gotik kuleleri bir araya getirir. Bir tarafı uçurumun dayanıklı kireçtaşlarıyla birleşen ve ıssız bir vadiye bakan bu temel çok nadir rastlanan türdedir.

Exham Manastırı 1918 yılında satın alınmış ve 1923 yılında, bir zamanlar manastırın sahibi olan baron ailesinin soyundan gelen biri tarafından işgal edilmiştir. Evin yeni sahibinin kedileri, manastırın duvarlarından gelen bazı seslerden iyice huysuzlanınca, evin sahibi ve bir arkadaşı araştırmaya karar vererek, taş basamaklardan aşağı indiler ve tamamen insan ya da yarı-insan artıklarıyla dolu bir odaya vardılar. Birkaç adım sonra da, muazzam yükseklikte ve gözün gördüğünden de öteye uzanan bir alacakaranlık mağarası buldular; burası Roma harabeleri, uzun bir alana yayılmış Sakson yığınları ve eski İngiliz ahşap yapılarından oluşan bir yeraltı dünyasıydı. Ancak bütün bunlar –insanı deliliğe sürükleyen, şeytani bir hummaya kapılmış duruşlardaki insan kemiklerinin çılgın karmaşası yanında hiç kalıyordu–, manastırın kadim efendileri tarafından hâlâ buralarda yaşamayı sürdüren sıçanlara yem etmek üzere tutulan kölelerden geride kalanlardı.

Günler sonra, Exham Manastırı'nın yeni sahibi, arkadaşının yarı yenmiş bedeninin üzerine şeytani bir sıçan gibi çömelmiş bir halde, işlediği günahla atalarının günahlarından arınmaya çalışırken bulundu.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Rats in the Walls", *The Outsider and Others*, Sauk City, 1939)

F

FAKREDDİN VADİSİ, Emir Fakreddin tarafından yönetilen, SAMARA ile İŞTAKAR'daki harabeye dönmüş saray arasında güzel bir vadidir. Tabanı çiçek açan çalılarla süslü bu vadi kısmen palmiyelerle kaplıdır. Ağaçlar, havadar kubbelerle örtülü zarif bir binayı gölgeler. Yapının dokuz tunç kapısının her birinde "Burası hacıların melcei, seyyahların sığınağı ve dünyanın her yerinden sırların yığınağıdır" yazılıdır.

İçerde, konuklar kaya kristalleriyle aydınlatılmış geniş, içbükey bir tavanın altında kabul edilirler. Aynı malzemeden yapılmış sürahilerde verilen şerbet eşliğinde, badem sütünde kaynatılmış pirinçten safran çorbasına kadar birçok lezzetli şey sunulur. Karanfil renginde ipek bir örtü, somakiden yapılma oval hamamlara ve hareme açılan kapı aralığını örter.

Vadı, Ortadoğu'nun dört bir köşesinden ve hatta Hindistan'dan da gelen gezginci kutsal kişilerin buluşma yeridir. Sakatlar ve tarif edilebilecek her türlü hastalığın pençesinde kıvranan herkes, emirin ve yardımcılarının acılarını dindireceğinden emin olarak buraya gelirler.

Çorak çöllerle kaplı olan Fakreddin Vadisi, kurşun içine gömülmüş zümrüt gibidir. Aslına bakarsanız o kadar güzel bir yerdir ki batı tarafındaki bulutların, zihinleri temiz olan insanlara cennete giden yolda rehberlik eden iyi huylu perilerin meskenleri olan Şadukyan ve Amberabad'ın kubbeleri olduğu bile söylenir.

(William Beckford, *Vathek*, Lucerne, 1787)

FALUN, uzunluğu neredeyse 360 metre, genişliği 160 metre ve derinliği 60 metre olan açık madenlerdir.

Büyük Falun Fayı "kıyametimsi bir görüntünün açılmış çenesi" olarak tasvir edilmiştir. Madene girişteki dik, karaya çalan kahverengi duvarlar, ileride büyük moloz yığınları ve düşmüş kayalarla dolu bir düzlük halini alır. Alt taraf, *blockhaus* (korugan) mimarisinde kullanılanlara benzeyen metal iskeletlerle desteklenmiş galerilere açılan giriş yollarını da içerir. Yeşillikten de eser yoktur, ışıktan da; burada sadece karmaşık bir kaya ve cüruf yığını, biraz maden cevheri ve boğucu gaz bulunur. İnsan rahatlıkla, Dante'nin Hades kapılarında benzer bir girişle karşılaşmasını hayal edebilir.

Yine de, temiz kalpli bir seyyahın, hiç davetkâr olmayan bu derinliklere doğru, madencileri takip etmekten korkmasına gerek yoktur. Esrarengiz Falun Kraliçesi'ne olan hayranlığının etkisinde kalırken, en görkemli rüyaları gerçek olacaktır. Deforme olup taşlaşmış canavarlar dekorunun hakikaten semavi bir cennet görüntüsüne dönüştüğünü izleyecektir; ışıl ışıl parlayan metalden yapılmış harikulade bitkilerin yerden filizlendiğini görecektir. Yer şeffaflaşır ve bitki köklerini gözler önüne serer; ama daha çekici olanı ağaçların altında sarmaş dolaş oynaşan ve beyaz kollarıyla insanı davet eden sayısız genç kızın oluşturduğu manzaradır. Metal ağaçların daha üst kısımlarında meyveler, çiçekler ve pırıl pırıl parlayan taşlar asılıdır.

Kraliçe, Metaller Prensi'nden kendisine volkanik kara taş damarları ile zengin demir damarlarının ince şeritler halinde değil de yoğun miktarda bulunduğu yerleri göstermesini ister. Böylece de korkusuz madencilerini sebatlı çalışmalarından ötürü ödüllendirmiş olur.

Güçlü ve anaç kraliçe, saf bir kalbe, naif ve melankolik bir ruha sahip ve dünyevi zevklere sırtını çevirmiş seyyahları içeri çekip yanan bir ışık huzmesine sokarak, onları

bir mutluluk denizinde yok eder. Açık gökyüzü altındaki dünyadan birine karşı kalbinde bir damla bile sevgi taşıyanları ise diri diri gömer.

(Ernst Theodor Amadeus Hoffman, *Die Bergwerke zu Falun*, Berlin, 1819)

FANATTİA, Güneydoğu Pasifik'te, SPECTRALİA Adası'ndan pek uzakta olmayan, RİALLARO Takımadaları'ndan biridir. Burada, bazı yemeklerin, içeceklerin, giysilerin veya jestlerin sağlığa zararlı olduğuna kanaat getirmiş Don Kişotvari deliler yaşar. Enerjilerini, şişedeki akrepler gibi kendi fikirleri için kavga ederek, bu çeşitli zararlı alışkanlıkların ortadan kaldırılmasına hasrederler.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

FANGORN ORMANI, DUMANLI DAĞLAR'ın güney sınırının doğusundaki kadim bir ormandır. Dumanlı Dağlar'ın en güneyindeki doruk olan Methedras'ın doğu yamaçları da bu ormanın içinde yer alır. Bir zamanlar ORTA DÜNYA'nın kuzeybatısındaki Ered Luin'e yani Mavi Dağlar'a kadar uzanan ve şimdilerde YAŞLI ORMAN olarak bilinen bölgeyi de kapsayan ulu ormanın bir parçası olan Fangorn Ormanı, içine girenlere genellikle büyük bir huzursuzluk hissi veren, taraz taraz ve fazlaca boy atmış bir ağaçlar düğümü gibidir. Bazıları burayı havasız, loş ve boğucu olarak tarif ederken, diğerleri havada sanki sürekli izleniyormuş gibi bir gerilim ve öfke hissettiklerini söylerler. Kötü ve tehlikeli bir yer olarak tanınır ve ziyaretçiler orada yetişen canlı bir ağacın herhangi bir parçasını kesecek olurlarsa, bunun hayatlarını tehlikeye sokacağı konusunda uyarılır.

Orta Dünya Ortak Dili'nde Fangorn "Ağaçsakal" anlamına gelir. Ağaçsakal ormanın bekçisi ve entlerin ya da Onodrim'in, Orta Dünya'da yaşayan en yaşlı yaratıklardan biri olan ağaç çobanlarının en yaşlısıdır. Entler görünüş olarak hatırı sayılır bir çeşitlilik gösterir ve farklı ağaç türlerine benzerler. Bazıları kahverengi derileri, yayık parmaklı elleri ve kısa kalın bacaklarıyla kestane ağacına benzer; diğerleri dişbudak ağacı gibidir, birçok parmakları, uzun bacakları ve grimsi ciltleri vardır; kimilerinin ayak parmağı sayısı üçtür, kimininki dokuza kadar varır. Ama hepsinin ortak özelliği, kendilerine özgü ağır, düşünceli bir ifadesi olan, yeşil yeşil parlayan gözleridir. Genelde uzun boyludurlar, gri ya da kahverengi postlar giyerler ve uzun gri ya da grimsi yeşil sakalları vardır. Fangorn'un kendisi en azından on dört ayak boyundadır, her ayağında kök gibi duran yedi parmağı vardır; koca kafasının altında neredeyse hiç boyun yoktur ve orman gibi gri bir sakala sahiptir. Gözlerinin "şimdinin ışığıyla parladığı" söylenir, ama aynı zamanda "geçmişteki anılar ve irfanın büyük derinlikleri"ne sahip gibidir.

Entler Orta Dünya'nın en eski sakinleridir. Elfler Orta Dünya'ya ilk uyandıkları zaman Yavanna (sözlük anlamıyla Meyve Veren) entleri *olvar*'ların (serbestçe hareket edebilen canlıların – yani *kelvar*'ın aksine, hareket etmeyen canlılar) arasına gitmelerini söyledi, çünkü yarattıklarının, özellikle ağaçların güvenliğinden endişe ediyordu. Yavanna, zanaatları için tahtaya ihtiyacı olacak cücelerin gelmekte olduğunu duymuştu.

Sayısız yıllar boyunca entler Kuzey Eriador'dan Fangorn'a uzanan ormanlık alanı dolaşarak ağaç sürülerini korudular, onlara baktılar. Aslında entler, entkızlar ve enthanımlarla yaşıyor, onlarla birlikte yolculuk ediyorlardı. Enthanımların gençliklerinde çok hoş ve ayağına çabuk oldukları, olgunluklarında ise bellerinin büküldüğü, güneşten yandıkları söylenir. Entler ve enthanımlar yavaş yavaş kendi yollarına gitmeye başladı; entler yabani meyvelerle beslendikleri, ağaçlar ve elflerle konuştukları ormanlara ve dağlara; enthanımlar ise daha küçük ağaç-

lara ve büyük ormanların dışındaki çayırlara çekildiler. Burada her yerde dolaştılar, nereye gittilerse oradaki ağaçlara ve çiçeklere serpilmelerini emrettiler, gittikleri her yerde güzel bahçeler yarattılar. Sonunda ULU NEHİR'i geçtiler ve bitkiler hakkındaki bilgilerini insanlara aktardılar. Orta Dünya'nın ikinci çağında ortadan kayboldular ve bahçeleri savaşta çöle döndü, harap oldu, Boz Topraklar diye anılmaya başlandı. Entler'in kayıp yoldaşlarını arayışları hâlâ elf şarkılarında kayıtlıdır, ama entler bundan sonra hiç şarkı söylememiş, sadece enthanımların isimlerini seslendirmişlerdir. Şimdilerde bazı entler hâlâ nispeten canlıdır, ama çoğunu uyku basmış, ağaç gibi olmuşlardır. Başkaları ise uyanmış ve Morgoth'un gölgesinin Orta Dünya üzerine çöktüğü o karanlık günlerinin mirası olarak, baştan aşağı kötü oldukları görülmüştür. Eski Orman'da da bazı kötü entler görülebilir ama büyük çoğunluğu, bazı alanlarında karanlığın asla kalkmadığı Fangorn Ormanı'ndadır.

Entler, görünüşü ve yapısı birbirinden hayli farklı entevlerinde yaşarlar. Ağaçsakal'ın kendisi genellikle Son Dağ'ın köklerinde ve yukarıdaki dağdan doğan Entsuyu yakınındaki Kaynakkonağı'nda yaşar. Her biri bir tarafta olmak üzere, canlı kapı sütunları gibi yapraklarını dökmeyen cinsten iki ağaç durur, ent içlerinden geçip, dağın yan tarafına oyulmuş düzlüğe ulaşsın diye dallarını kaldırırlar. Her iki tarafta kaya duvarları yaklaşık elli ayak yükselir. Arkada, kayadan kemerli bir bölme oyulmuştur. İki duvar boyunca iki dizi ağaç sıralanmıştır, dalları tepede buluşarak kısmen çatı görevini yerine getirir. Arka duvardan aşağı bir dere döküler, kayalık bölümün önünde ince bir su perdesi oluşturur ve Entsuyu'na katılmadan önce yerde bulunan taş bir havuza akar. Mobilya olarak sadece taş bir masa ve alçak ayaklar üzerinde duran bir yatak vardır, bu yatak kuru otlar ve eğreltiotlarıyla kaplıdır. Aydınlatma, içleri su dolu iki kapla sağlanır; Ağaçsakal ellerini üzerlerine koyduğu zaman yeşil bir ışıkla parlar, girintiyi ve ardındaki ağaçları aydınlatırlar. Diğer entevleri biçim ve görünüm olarak değişiklik gösterseler de hepsinde akan su vardır.

Entler, Entsuyu'nun tadına benzeyen ama aynı zamanda orman havasının da lezzetine sahip bir sıvı olan entyudumu ile beslenirler. Güçlü bir ayıltıcıdır, muazzam enerji ve canlılık depolar. Yüzük Savaşı sırasında SHİRE'li iki hobbit entyudumuyla yaşamış ve bunun bir sonucu olarak boy atmış, hobbitlere göre şaşılacak bir boya erişmiştir.

Entler öldürülebilseler de doğal yollarla ölmezler. Akıl almaz bir fiziksel güçleri vardır; bir entin tek yumruk darbesiyle demir ince bir teneke gibi liğme liğme olur, bir kayayı el ve ayak parmaklarıyla, sanki ekmek kabuğuymuş gibi kolaylıkla parçalayabilirler. Kalın ve sert derileri onları korur, oklar ve kılıçlar onlara zarar veremez. Baltayla sert bir darbe onları yaralayabilir ama hiçbir insan ikinci bir saldırı şansı bulamaz. Öte yandan entler, ateşe karşı çok zayıftırlar.

Irk olarak entler ihtiyatlı ve dikkatlidirler, yavaş konuştukları için herhangi bir karara varmaları çok uzun zaman alır; belki de yaşları çok ileri, bilgelikleri engin ve her şeyin karmaşıklığının farkında oldukları için. Tutkuları nadiren ateşlenir. Onları kesinlikle harekete geçirecek tek şey, kendilerine ya da ağaçlara yönelik bir tehdittir. Böyle bir tehdit algıladıklarında, şaşırtıcı bir değişim geçirirler; yavaş, sabırlı ve biraz da melankolik olmaktan çıkıp korkunç ve fevkalade vahşi olurlar.

Aynı ağır özellik, öğrenmesi son derece zor olan dillerinde de görülür. Yavaş tekrarlara yer veren bir dildir; bağlamından çıkmış bir nesne kavramından yoksun görünür. Böylece Ağaçsakal adını söylediğinde, bir hikâye anlatıyor gibidir: onun ömrü uzadıkça, ismi de uzar. Entçe'nin tek yazılı kaydı, *Shire'ın Kırmızı Kitabı*'ndadır; Ağaçsakal kendi "a-lalla-lalla-rumba-kamanda-lind-orburúmë'sini, "üzerinde bulunduğumuz şey, latif sabahlarda üzerinde durup etrafa nazar ettiğim ve güneş, ormanın gerisindeki çimenler, atlar, bulutlar ve dünyanın gözler

önüne serilişi hususunda tefekküre daldığım yer" diye çevirmişti. Bu Entçe örneğini kaydeden iki hobbit, Ağaçsakal'a bunun sadece bir tepe anlamına geldiğini söylediler. Cevabı, entlerin karakterleri hakkında pek çok şey anlatan bir örnektir: "Dünyanın bu kısmı teşekkül ettiğinden beri burada duran bir şey için aceleci bir sözcük."

Entlerin bilgisi kadim ve muazzamdır. Başka şeyleri anlamakta daha iyi oldukları ve insanlar kadar benmerkezci olmadıkları için kendilerini elf olarak kabul ederler; elflerden daha kolay uyum sağladıkları için de insan olarak. Her iki türe karşı üstünlükleri ise daha istikrarlı olmaları ve bir şeyi uzun süre akıllarında tutabilmeleridir.

Fangorn aynı zamanda tuhaf ve tehlikeli yaratıklar olan ve ağaca benzemiş entler oldukları sanılan Huorn'ların da evidir. Bunlar son derece süratli hareket edebilen ve kendilerini gölgelere sarıp neredeyse görünmez olabilen vahşi yaratıklardır. Huorn'lar ağaçlara göz kulak oldukları Fangorn'a ve civardaki küçük vadilere yayılmışlardır. Yüzük Savaşı sırasında Ağaçsakal'ın önderlik ettiği entlerle birlikte insanların tarafında savaşmış ve önemli bir rol oynamışlardır.

Enthanımların kayboluşundan beri, bazen bu eski ırkın neslinin tükenmek üzere olduğu düşünülür. Ancak, iki taraf da her şeylerini yitirdikleri zaman entlerle enthanımların tekrar bir araya gelecekleri yolunda bir kehanet de vardır.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

FANTASTİKO, DALGACIK ÜLKESİ'nin batısında bir dağdır; etrafı dağın korkulan sakinleri olan Fanfazma'ların ülkesiyle sınırı işaretleyen bir hendekle çevrilidir. Hendek tepesine kadar erimiş lavla doludur, ateş yılanları

Fanfazma'ların FANTASTİKO Dağı'nda kurdukları güzel şehir, kaba bir taş kulübeler yığını gibi görünerek seyyahları aldatır.

ile zehirli semenderlerin yuvasıdır. Lav hendeğini aşmanın tek yolu, üzerinden geçen dar köprüden yararlanmaktır. Köprü, al renkli bir timsahın nöbet tuttuğu tek bir gri taş kemerden oluşur. Bu alandan yükselen koku ve ısı öyle fazladır ki, kuşlar bile üstünden uçmak istemez ve seyyahlara, yaşayan her şeyin bu dağdan uzak durması gerektiği söylenir. Fantastiko'nun düz zirvesinde, Erb'ler diye bilinen bir kötü ruhlar ırkına ait olan Fanfazma'ların şehri vardır. Şehir güzeldir ve sihirle yaratılan şeylerin en görkemlilerinden biri olma iddiasında bulunabilir ama ziyaretçilerin gözüne görünmez. Buraya gelen seyyahların tek gördüğü, ıssız bir çorak alanda bir işlenmemiş kayadan meskenler ve garip biçimli ağaçlar yığınıdır. Bu, şehirlerini korumak için Fanfazma'lar tarafından uygulanmış bir aldatmacadan ibarettir ve buraya dek gelme cesaretini göstermiş seyyahlara bunu da alt etmeleri tavsiye olunur.

Fanfazma'ların sabit bir biçimi ya da şekli yoktur. Bir anda yılandan kertenkeleye ya da kurda dönüşüp tekrar geri dönebilirler; diğerleri ise, aslan ya da baykuş başlı adamlar olarak görünür. Fanfazma'ların hükümdarı İlk ve Öndegelen'in birkaç saniye içinde ayı, güzel bir kadın ve bir kelebek şekli aldığı görülmüştür.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

FANTAZYA, sınırları olmayan bir diyardır. Bu bölgenin belli bir coğrafi betimlemesini yapmak ya da haritasını çizmek imkânsızdır. Burada bulunan ülkelerin, nehirlerin, denizlerin ve dağların coğrafi konumları –hatta pusulasındaki yönler– sürekli değişir. Mesafeler ölçülemediği için, "uzak" ve "yakın" gibi kavramlar da, günün saatleri ve mevsimler de tamamen özneldir. Ayrıca günler ve mevsimler bizim dünyamızdakinden daha farklı kanunlarla tayin edilir, örneğin insan, kavrulan bir çölün yanında donmuş bir kutup toprağı parçası bulabilir.

Fantazya'nın birçok özelliği vardır: ormanlar, (bataklık yakamozlarının evi olan Buğulu Pus Gölü ve yakınındaki kötü şöhretli Batak Bataklık gibi) fundalıklar, (Kader Dağları, Gümüş Dağlar ve Ölü Dağlar'ın çekici peyzajı gibi) sıradağlar, sarp kayalıklar ve ülkeyi boydan boya neredeyse ikiye bölen, yarım mil genişliğindeki Derin Uçurum denen yer. Fantazya'nın kendi aralarında hiç anlaşamayan çeşit çeşit sakinleri vardır. Bunlardan biri, şehirlerini dallar üzerine kuran ve evciklerini birbirine merdivencikler, ip merdivenler ve kayma yollarıyla bağlayan Minik'lerdir. Uluyan Orman'da ise kadınları ve erkekleri ağaç kütüklerine benzeyen, ağaçkabuğu trolleri yaşar. Sözümona kayayiyiciler de buradaki bir dağda yaşar ve ağır ağır yuttukları bu dağ ile beslenirler (burası şimdiden bir İsviçre emental peyniri gibi delik deşik olmuştur). Salamander'in alev sokaklarında vücutları ateşten varlıklar dolaşırken, Sassafran'ların Ülkesi'nde insanlar yaşlı doğar ve bebek olarak ölür.

Fantazya'ya yapılacak bir gezide Şarkı Söyleyen Ağaçlar Beldesi, Eribo'nun Cam Kuleleri, Gümüş Dağlar'ın ardındaki Ot Denizi ve havada serbestçe duran aytaşı sütunuyla Muamath'ın Bakır Orman Tapınağı mutlaka ziyaret edilmelidir. Şafak vaktinde Renkler Çölü Goab'a dönüşen Gece Ormanı Perelin'de seyyahı eşsiz bir doğa manzarası bekler. Botanikçiler, ülkenin en kudretli büyücüsünün evi olan Horok Sarayı'na ait etobur orkideler ormanını görme fırsatını es geçmemeli, ancak mümkünse büyücüyle karşılaşmaktan kaçınmalıdır.

Fantazya'daki en büyük şehirlerden biri Ayaktakımı Ülkesi'nde bulunan Hayalet Kent'tir. Şehrin kimi semtleri, cepheleri iblisleri ya da iskeletleri temsil eden koca figürlerle dekore edilmiş büyük saraylardan ibarettir. Hayalet Kent boştur ve terk edilmiştir. Kitle halinde ipnotize edilen sakinleri her türlü umutlarını yitirmiş ve kendilerini Hiçlik denen, gittikçe büyüyen bir boşluğa atmak suretiyle intihar etmişlerdir.

Fantazya'nın ilgi çekici kentlerinden bir başkası da, ülkenin en güzel yerlerinden Gümüş Şehir Amarganth'tır. Şehir, ister kadın ister erkek olsun, en yaşlı sakin tarafından yönetilir. Amarganth, ormanlık tepelerle çevrili menekşe mavisi bir gölün üzerindedir. Evler gemilerin üzerinde inşa edilmiştir; bu da, dostlar birlikte yaşamak (ya da düşmanlar ayrılmak) isterse, gemilerin sadece şehrin başka bir bölgesine götürülmesinin yeterli olacağı anlamına gelir. Sokaklarla köprüler, gemileri ve daha büyük sarayları taşıyan mavnaları birbirine bağlar. Kanallardaki kikler, evlerin pencereleri, balkonları ve kuleleri gibi gümüşten yapılmıştır. Gümüşün kullanılmasının nedeni, şehrin saldırılara karşı bir savunma olarak vaktiyle Moru (ya da Gözyaşı Gölü) üzerinde bulunmasıdır; gölün suyu öylesine tuzluydu ki, daha düşman şehre varmadan –düşmanların gemileri ve ordularındakiler gibi– birçok maddeyi çok kısa sürede eritebiliyordu. Suyun etkilerine sadece gümüş karşı durabiliyordu.

Bugün, şehir turistik bir merkezdir ve ziyaretçiyle dolup taşar. Yusyuvarlak bir geminin üzerindeki devasa gümüş bir kutunun içinde yer alan Amarganth Kütüphanesi, en cazip mekânlardan biridir. Penceresiz duvarlarda, sayıları binlere varan kat kat kitap bulunur – şair Bastian Balthasar Bux'un bütün eserleri.

Fantazya yöneticisi Çocuk İmparatoriçe'nin ikamet yeri dev bir şeker parçasına benzeyen ve tepesi bulutların üstüne varan Fildişi Kule'dir. Çiçek tarhı, çitler ve patikalar

labirenti olarak düzenlenmiş muzzam bir düzlüğün üzerindedir. Kulesi, salyangoz kabuğu gibi büküktür; kapılar, merdivenler ve kameriyeleri, balkonları, sivri kuleleri ve kubbeleriyle küçük evler oluşturacak şekilde oyulmuştur. Ana cadde, daralan bir spiral şeklinde kule etrafında döner. Evlerin üzerinde dairevi taht odası ve en üstte de, manolya goncası şeklindeki bir köşkte, Çocuk İmparatoriçe'nin makamı yer alır. Buraya çıkan herhangi bir yol ya da merdiven yoktur ve orada bulunmuş olanların hiçbiri kaygan yanlardan tepeye çıkmayı nasıl becerdiğini hatırlamaz.

Dünyadaki hiçbir ülke Fantazya kadar turizme bağımlı değildir. Ziyaretçiler buradan uzak dursalar, bütün imparatorluk onu çevreleyen Hiçlik tarafından yutulurdu. Neyse ki, tek bir seyyahın gelişi bile Fantazya'nın sağlıklı hale dönmesine yeter.

Ancak, ziyaret edenleri kendinden geçirecek bir yer olsa da, orada uzun süre kalmak seyyahın kimliğini unutmasına yol açabilir; o zaman da Fantazya'da ebediyen kalması gerekir. Böylesi seyyahlar, delilikle absürdlüğün hâkim olduğu Eski İmparatorlar Kenti'nde kalır.

Son olarak, seyyahın izlerine rastlayabileceği diğer önemli Fantazya ziyaretçilerinden de söz edilmesi gerekir. Bunlar, Homeros, Rabelais ve Shexpir isimli birinden Borges, Tolkien, Lewis, Magritte, Dali, Arcimboldo ve daha birçoklarına kadar uzanan bir yelpaze oluşturur.

(Michael Ende, *Die unendliche Geschichte*, Stuttgart, 1979)

FANTİPPO, Batı Afrika'da bir krallıktır. Aynı ismi taşıyan başşehir, Nijer'in ağzının elli ya da altmış mil doğusundaki Benin Körfezi'ne akan Küçük Fantippo Nehri'nin ağzındadır. Başşehir parlak, neşeli ve neredeyse bir Avrupa şehri kadar büyüktür. Ancak önemli bir liman sayılmaz ve yılda topu topu birkaç gemi buraya yanaşır.

Fantippo'da iki şey dikkate değer: posta sistemi ve, Hıristiyan bir ülke olmadığı halde, Noel kutlamaları. Posta sistemi ülkeye ilk olarak Kral Koko tarafından getirilmiştir. Kral, Avrupa posta sistemine ilişkin olarak duyduklarından o kadar etkilenmişti ki, hemen onu taklit etmeye karar verdi. Pullar basıldı, köşebaşlarına posta kutuları yerleştirildi, ne var ki başlangıçta sistem bir türlü işlemedi, çünkü halk pulların sihirli gücüne inandığı için postacılara ihtiyaç görmemişti. Kral Koko neyin hatalı olduğunu fark edince, postacı üniformaları ithal edip adamlarını görevlendirerek sorunu çözüme kavuşturdu. İngiltere'den ithal edilen üniformalar iklim için çok sıcak gelince de, tipik Fantippo postacı üniforması oluştu; fiyakalı bir şapka, ipe dizilmiş boncuklar ve bir posta çantası. Sistem çalışmaya başladı ve çok geçmeden pek popüler hale geldi. Hatta çöküşüne yol açan da popülerliği oldu denebilir. Pullar öyle itibar görüyordu ki, insanlar onlardan elbise yapmaya başladı; bu tür giysiler, çok geçmeden değerli mallar olup çıktı. Şans eseri iki pul koleksiyoncusu, (kral resmini yeterince gurur okşayıcı bulmadığından, artık basılmayan) nadide iki peni-yarım penilik Fantippo kırmızısının peşine düşüp Fantippo'ya geldi. İki koleksiyoncu karaya ayak bastıklarında, aradıkları pulu, çantalarını taşıyan hamalın ceketinde gördüler ve hemencecik pul için kendi aralarında fiyat yükseltmeye başladılar. Kral Koko bunu duyup koleksiyoncuların pullarına verdiği değeri öğrenince onları posta sistemi için değil de, koleksiyoncular için basmaya başladı. Fantippo uluslararası koleksiyoncular pazarına muazzam miktarda pul ihraç etmeye başlayınca da, posta sistemi fena halde ihmal edildi.

Posta servisinin sorunları keşif yolculuklarının birinden dönerken Fantippo'yu ziyaret eden Dr. John Dolittle tarafından çözümlendi. Onun rehberliğinde, kuşların postacı olarak kullanıldığı yeni bir sistem kuruldu. Hayvanlar ve kuşlar için, merkez bürosu SAHİPSİZ TOPRAKLAR'ın açıklarındaki bir

yüzen evde bulunan ayrı bir posta sistemi örgütlendi. Kurye olarak göçmen kuşlar kullanıldığı için, denizaşırı posta servisi özellikle etkin ve süratli bir hal almıştı; yirmi dört saat içinde Amerika'ya bir mektup gönderilip cevabı alınabiliyordu.

Noel kutlamalarının ülkeye girmesi ise tamamen posta servisinin tekrar örgütlenmesiyle ilgilidir. Başşehirde posta teslimatını örgütlemek için getirilen bir Cockney serçesi, Fantippo'da Noel kutlanmadığı için postacıların Noel hediyesi alamayacaklarını öğrenince kendisini aşağılanmış hissetti. O ve diğer posta kuşları, ülkeye Noel ve Noel hediyeleri âdeti girmedikçe, mektupları dağıtmayı reddettiler. Böylelikle yılın o döneminde hediye verme geleneği hemen yerleşti ve ülkeyi ziyaret eden ilk misyonerleri de şaşırttı. Aynı serçe, Fantippo'nun bütün evlerine posta kutusu konmasından da sorumludur.

Dr. Dolittle'ın getirdiği diğer önemli yenilik ise, yükseklerden uçan kuşları meteorolojik gözlemlerde kullanan bir hava durumu bürosu kurmasıydı. Sistem son derece başarılı oldu ve denizde fırtınaya yakalanmaktan hep korkmuş olan Fantippo'luları daha büyük gemiler yaparak daha uzaklara gitmek için yüreklendirdi.

(Hugh Lofting, *Doctor Dolittle's Post Office*, Londra, 1942; Hugh Lofting, *Doctor Dolittle and the Secret Lake*, Londra, 1949)

FARANDOULYA, Avustralya'da, Melburn harabelerinin yakınlarına kurulmuş uçsuz bucaksız bir krallıktır. Burası Borneo Adası yakınlarındaki bir adada insansımaymunlar tarafından büyütülmüş bir Fransız olan Saturnin Farandoul tarafından kurulmuştur. Korsanlarca kaçırılan ancak başka birtakım maymunlar tarafından kurtarılan Saturnin Farandoul, on dokuzuncu yüzyıl sonlarına doğru Avustralya'nın güneydoğusundaki Victoria eyaletini işgal etti ve Britanya ordusunu yenilgiye uğrattı.

Saturnin Farandoul, I. Saturnin oldu ve insanların kanunlarıyla insansımaymun kanunlarının aynı olduğu ve iki ayaklı canlılarla dört ayaklı canlıların barış ve uyum içinde yaşabildikleri bir krallık kurdu. I. Saturnin'in niyeti her ne kadar Hindistan'ı da fethedip Asya insansımaymunlarını özgür kılmak olsa da, İngilizler, elli bin insansımaymundan oluşan ordusunu Skoç viskisi ve İngiliz kızlarıyla baştan çıkarıp yozlaştırınca, bu muazzam girişim çöktü.

Ziyaretçiler bugün, Melbourne'un planları üzerine kurulmuş güzel Farandoulya'yı ziyaret edebilir. Melbourne Akvaryumu'nun baş biyoloğu I. Saturnin'in âşık olduğu kadını kaçırınca, kralın ordusu kadını kurtarmak için saldırmış ve Melbourne bu saldırıda yıkılmıştır. Bu seferin ayrıntıları tam olarak araştırılmamıştır, ancak Avustralya kıtasının eksiksiz tarihi bir gün nihayet kaleme alındığında mutlaka aydınlanacaktır.

(Albert Robida, *Voyages Trés Extraordinares de Saturnin Farandoul dans les 5 ou 6 parties du monde [et dans tous les pays connus et meme momnus de M. Jules Verne]*, Paris, 1879)

FARGESTAN, ORSENNA'nın karşısında, Sirte Denizi'nin öbür kıyısında uzanan bir ülkedir. Başşehir Rhages uzun zamandır sönmüş olduğu sanılan; ancak, kısa süre önce tekrar faaliyette olduğuna ilişkin sinyaller veren Tängri Yanardağı'nın alt yamaçlarında yer alır. Rhages aynı zamanda Fargestan'ın en önemli limanıdır ve bir resif çizgisiyle korunmaktadır.

Fargestan, üç yüz yıldır Orsenna ile resmi olarak savaş halindedir, ne var ki, belli başlı çıkarlar söz konusu olmadığı için, son zamanlarda pek çekişme olmamıştır. İki millet arasındaki nefret, Fargestan'ın komşusunun güney kıyısına yaptığı korsan baskınlarından ve Orsenna'lıların misillemelerinden kaynaklanmaktadır. Geçmişteki bu misillemeler arasında bir kuşatma ve Orsenna'da hâlâ kutlanmakta olan Rhages'in bombalanması olayı da vardır.

Rhages'in Adalet Bakanlığı Mührü yılanla bütünleşmiş bir kimera şeklindedir.

(Julien Gracq, *Le Rivage des Syrtes*, Paris, 1951)

FAY ADASI, Amerika Birleşik Devletleri dağlarında bir yerde, bir nehrin şelaleye yakın tarafında bulunan yuvarlak ve küçük bir adadır. Üzerindeki çimler kısa, elastiki ve şeker kokuludur ve aralarına çirişotu çiçekleri serpilmiştir. Ağaçlar, kıvrak, neşe dolu, dik, parlak, narin ve latiftir, Doğu figürleri kadar zariftirler; kabukları ise pürüzsüz, parlak ve rengârenktir. Küçük ve göze hoş gelmeyen tepeciklerin olduğu adanın doğu tarafı, gölgelerin en karanlığıyla örtülüdür; bu tepeciklerin, adanın sakinleri olan Fay'ların yeşil mezarları olduğu sanılır. Fay'ların ömrü kısadır; ışıktan gölgeye her geçişlerinde, yazdan kışa geçmiş gibi olurlar.

(Edgar Allan Poe, "The Island of the Fay", *Tales*, New York, 1845)

FEDERAL TEPE, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Rhode Island'daki Providence'ın batı kısmında, hayalet bir tepeciktir. Dumana sarılmış birbirine bitişik çatıları ve sivri uçlu kuleleriyle, şehrin diken diken bir görünümü vardır.

Seyyahlara, 1844 yılında burada dini bir mezhep kurma amacıyla Mısır'dan dönen Profesör Enoch Bowen tarafından satın alınmış Özgür İrade veya diğer adıyla Yıldızlı Hikmet Kilisesi'ni görmeleri tavsiye olunur. 1846 yılında üç Providence vatandaşı esrarengiz şartlar altında ortadan kaybolmuş ve Parlayan Trapezohedron adlı uğursuz bir taşa ilişkin söylentiler yayılmıştır. 1848 yılında yedi kişi daha kaybolmuştur ve kilisede kanlı adak ayinleri yapıldığına dair hikâyeler anlatılmaya başlanmıştır. 1853 yılında Peder O'Malley adlı biri, Yıldızlı Hikmet tarikatına 1849'da katılmış olan Francis X. Feeney'nin ölüm döşeğinde çıkardığı günahı dinlemiştir; Feeney, Parlayan Trapezohedron'u Profesör Bowen'ın bazı Mısır harabelerinde araştırma yaparken bulduğunu ve mezhebin, ışıkta yaşayamayan esrarengiz bir varlığı çağırdığını açıklamıştır. Parlayan Trapezohedron tarikat üyelerinin başka dünyaları görmelerini sağlıyor ve çağrılan varlık –tarikat üyeleri bu varlığa Karanlığın Ruhu diyordu– onlara bazı dayanılmaz sırlar açıklıyordu. 1869 yılında, İrlandalı bir delikanlının kaybolmasının ardından, İrlandalı gençlerden oluşan bir çete kiliseye saldırdı. Nihayet, 1877'de, altı kişi daha kaybolduktan sonra, Providence belediye başkanı kiliseyi kapadı.

Kilisenin tekrar gündeme gelmesi 1935 yılında oldu. Bir dizi açıklanamaz olayın ardından, ki aralarında şehri sarsan müthiş bir fırtına da vardı, esrarengiz olayları soruşturmaya çalışan Robert Blake adlı biri, müthiş bir patlamanın olduğu yerde ölü bulundu. Yetkililer hiçbir açıklamada bulunmadı, ancak korkunç kadim ayinlere dair söylentiler şehirde kulaktan kulağa yayıldı.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Haunter of the Dark", *The Outsider and Others*, Sauk City, 1939)

FELİDO ADASI, bkz. GALLİNACO.

FELİMATH, bkz. TENHA ADALAR.

FELİNYA, yeryüzünün boş çekirdeğinin merkezinde bulunan PLUTO'da, BANUA İMPARATORLUĞU'nun ve YOKDİYAR'ın sınırında bir krallıktır. Pluto'daki diğer ülkeler gibi Felinya'da da her şey yeryüzündeki halinden daha ufaktır. Burada yaşayanların boyu iki buçuk ayağı pek geçmez.

Temel entelektüel uğraşları teoloji ve hukuk olan Felinya'lılar, batıl inançlara çok bağlı bir halktır; ülkede bu iki konu hakkında yazılmış kitapların sayısını vermek mümkün değildir. Felinya'lılar, gelecekten haber verdiğine ve piyango sonuçlarını önceden bil-

dirdiğine inanılan rüyaların tabirine çok önem verir – bu inanç, hatırı sayılabilir denecek miktarda iflasa yol açmıştır.

Felinya dini, peygamber Burma'nın öğretileri üzerine kuruludur. Burma gelip buradaki yaşayanları aydınlatmadan önce, Felinya'lılar sadece kuşlara ve hayvanlara tapıyor ve ruhani bir karanlıkta yaşıyorlardı. Burma ilk olarak bir yumurtayı kırdı. Kırık yumurtanın içinden bir kuş çıktı ve kanatlanıp uçtu; bu, ölümle birlikte ruhun bedeni terk etmesini ve ölümsüzlük ilkesini gösteriyordu. Ama Burma'nın en iyi hatırlanan mucizesi bir meşe ağacına toprağa batmasını emretmesiydi; ağacın battığı yerden pembe suları olan bir pınar fışkırdı, sonra buna mavi ve altın renkli iki pınar daha eklendi. Pınarların çevresine bir tapınak inşa edildi. Ziyaretçiler bugün bile her gün bir saat boyunca bu renkli suları hayran hayran seyredebilir. Eğer ziyaretçi sulardan bir örnek almak isterse üç renkten herhangi birinin şişeleri, tapınağa hizmet eden altmış rahip tarafından inanç sahiplerine satılmaktadır.

Pınar mucizesinin ardından Burma üç gün sonra döneceğini söyleyerek ayrıldı. Kanatlı bir filin sırtında cennete çıktı ve hâlâ Felinya dininin temeli olan *Kutsal Kitap* ile geri döndü. Ancak kimileri hâlâ kuşkucu davranıyordu. Burma, öğretilerinin hakiki olduğunu göstermek için on erdemli adamı ülkenin güneyindeki yüksek ve çorak bir dağa çıkararak onlara cennete ulaşmalarında yardımcı olacağını söyledi. Giymeleri için birer metal şapka verdi, adamlar şapkaları takar takmaz hızla gökyüzüne yükselerek gözden kayboldular ve bir daha asla geri dönmediler. Amatör intiharcılar arasında oldukça popüler bir nesne haline gelmiş olan bu şapkaları da herhangi bir rahipten satın almak mümkündür.

Burma'nın öğretilerinin bir sonucu olarak, kanatlı kutsal file ve cennetin kapılarını bekleyen kartala tapınılan bir kült ortaya çıktı. Seyyahlar, ülkenin en büyük dini mekânı olan Kutsal Fil'in Sarayı'nı ziyaret etmelidir; saray, kurak bir dağın yamaçlarında muhteşem bir binadır. Burada, Burma'yı cennete taşıyan filin soyundan geldiği söylenen mavi bir fil vardır. Ancak hevesli zoologlar hayal kırıklığına uğrayabilir, çünkü yakından inceleyince, kutsal filin sadece maviye boyanmış normal bir fil olduğu ortaya çıkar.

Kutsal Fil hilesi gibi havaya yükselme mucizelerinin de mantıklı bir açıklaması var gibi görünmektedir. Felinya yeryüzünün yüzeyinden Pluto'ya giden güney kutup geçidinin tam altındadır. Yakınlardaki DEMİR DAĞLAR'ın manyetik gücü öyle fazladır ki, metal şapka takanı çeker ve çekime kapılan kişi sonunda yeryüzüne ulaşır. Afrika'daki pigmelerin ve çeşitli ülkelerin dağ cücelerinin de aslında bu yolla yüzeye çıkmış Felinya'lılar oldukları öne sürülmüştür.

Felinya, 1806 yılında, gemileri Kuzey Buz Denizi'nde batan bir grup Fransız ve İngiliz denizcinin yanlışlıkla kuzey kutup geçidinden Pluto'ya gelmeleriyle keşfedilmiştir. Birkaç başka ülkeyi ziyaret ettikten sonra Felinya'ya gelen bu grup efsaneleri duydu. Kısa süre sonra mitlerin arkasındaki gerçekleri fark eden denizciler, Demir Dağlar'ın manyetik gücünü kullanarak yeryüzüne dönmeye karar verdi. Tapınaktaki işçilerin onlar için yaptığı büyük metal şapkalarla, umdukları gibi yeryüzüne yükselerek Güney Kutbu çevresindeki dağlara vardılar. Bu güzergâh geri dönecek seyyahlara da tavsiye edilir, sonunda Kuzey Buz Denizi'ne varacak ve New Holland civarında bir yerlerde karaya çıkacaklardır.

(Anonim, *Voyage au centre de la terre, ou aventures de quelques naufrages dans des pays inconnus Traduit de Vanglais de Sir Hormidas Peath*, Paris, 1821)

FELSEFE ADASI, Amerika Birleşik Devletleri kıyısı açıklarında, TALİH ADASI yakınlarındadır. Dünyanın en ünlü akademisinin bulunduğu yer olan başşehrinin adı Rispa'dır.

Halk hangi sistemin daha az baskıcı ve daha aydınlatıcı olduğu konusunda fikirbirliğine varamadığı için, adada hükümet yoktur. Az sayıda ilahiyatçı olmakla birlikte, din de yoktur. Din, bir alaya alma kampanyası

marifetiyle yavaş yavaş itibarını yitirmiştir; istihza dolu çeşitli eserlerin yazarları da akademik başarılar kazanmıştır.

Rakip filozofların kendi çeşitli düşünce sistemlerini öğrettiği okulların önemi büyüktür. Bunlar Avrupa felsefesinde bilinen sistemlerin çoğunu ve evrenin kökeni konusunda birçok açıklamayı da içerir. Bütün okullar –Robinet, Voltaire, Diderot– burada temsil edilir, nihayet bayağı ve entelektüel olarak yetersiz kişilerle vakitlerini ziyan etmek zorunda kalmadıkları bir yer bulmuşlardır.

Seyyahlara, Felsefe Adası'nı ziyaret etmeyi planlarken, çok sayıda felsefi öğretiye aşina hale gelmeleri tavsiye olunur, aksi takdirde felsefi tartışmaların yegâne etkinlik olduğu ve konuşmaların daha çok alıntılarla karşı-alıntılardan oluştuğu bu ülkenin onların boyunu aştığını göreceklerdir.

(Abbé Balthazard, *L'Isle Des Philosophes Et Plusieurs Autres, Nouvellement découvertes, & remarquables par leur rapports avec la France actuelle*, Chartres, 1790)

FEMİNYA, bkz. AMAZONYA.

FENERALİA, Güneydoğu Pasifikte RİALLARO Takımadaları'na bağlı, LİMANORA'dan sınırdışı edilen müflislerin yaşadığı bir adadır. Feneralia'da hiçbir şey yetişmediğinden burada yaşayanlar hayatta kalabilmek için korsan olmuşlardır. Diğer adalara gidip yüksek faizlerle borç alır, ilk ödemeleri yaptıktan sonra kalan hasılatla ortadan kaybolurlar.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

FENERÜLKE, SATENÜLKE'den deniz yoluyla dört günde gidilen bir adadır. Ziyaretçiler limana yaklaşırken, meşhur La Rochelle Feneri ile Pharos, Nauplion ve Akropolis fenerlerini fark edebilir. Adada hepsi erkek olan Fenerler ile hepsi dişi olan Cresset'ler yaşar. Bunların dışındaki tek sakinler, Dikili Taş-ışıklarıyla korunan, limana yakın küçük bir köyde oturan ve papaz sınıfından olmayan biraderlerin rahibelerin sırtından geçindiği gibi, Fenerler'in sırtından geçinen Geceyarısı-yağcılarıdır. Çalışkan ve değerli bir halktırlar. Demosthenes bir keresinde gece yarısı yağını onlarla birlikte yakmıştı.

Kraliçenin maiyetinde, Onur Fenerleri: Aristophanes Feneri ile Cleanthes Feneri vardır. Kraliçe, ortasına hareli demir işi konmuş, büyük elmaslarla süslü bakır kristal giyer. Asil Fenerler, talk ya da kaya-kristaline bürünür, saraydaki hanımların giysileri ise boynuz, kâğıt ve yağlı kumaştan oluşur. Cresset'ler de rütbelerine ve aile tarihlerinin eskiliğine göre giyinir. Sarayın ihtişamı içinde sade, topraktan bir Fener göze çarpar; bu, bir keresinde ona yapılan üç bin drahmilik teklif geri çevrilmiş olan Epiktetos Feneri'dir. Kanun Feneri, başına taktığı koyu kırmızı güzel sorguçla seçilir. İki başka Fener de kemerlerinde taşıdıkları fitil keseleriyle tanınırlar. Bunlar Eczacı'nın Büyük ve Küçük Işıkları'dır.

Akşam yemeğinde Fenerler'e yağ, kalıplanmış mum servisi yapılır. Ancak kraliçeye beyaz balmumundan büyük, sert, alevli ince bir mum verilir, ucu kırmızımsıdır. Kraliyet Soyu'ndan Fenerler de özel muamele görür ve onlara ceviz yağından mumlar sunulur ki, bu bazen, sevilen, yüksek rütbeli konuklara da layık görülen bir şereftir. Yemekler arasında, insan duman kokusunu alamasın diye soğuk suda kaynatılmış *midrille*'ler; konukların dişlerini yakmasını önlemek için kömür ve buzla servis yapılan kızarmış *hannicroche*'lar; koliti önlemek için barutla baharatlanan egzotik *farignolle*'ler; ve üstlük olarak da, ay ışınlarında ızgara yapılmış tuzlu yüzekşitmeler vardır. Yemekten sonra, Fenerler fitillerinden görkemli bir ışık salarlar; ancak bazı genç Fenerler tam olarak ışıldamaz da şehvetli bir alev saçar.

Kraliçenin Mayıs ortasındaki doğum gününde büyük bir şölen verilir. Şölene dünyadaki bütün Fenerler katılır, ikişer ikişer uygun adım taht odasına girerler. Kraliçe altından kumaşla kaplı yüksek bir iskemlede, altın ve değerli taşlarla kaplanmış koyu kırmızı satenden bir sayeban altında oturur. Önemli devlet olayları halledildikten sonra Fenerler beyaz mum servisi yapılan törensel bir şölene katılırlar. Şöleni muhteşem bir balo izler. Davet edilen ziyaretçiler, dansların atletik ve akrobatik olduğunu görecektir. Fenerler o kadar yükseğe sıçrar ki, bazıları kendi ışıklarını söndürürler; böyle olunca da kör olurlar.

Fenerülke'de bütün belli başlı neşeli olaylar, Fenerler ve birlikte oldukları Cresset'ler geceleri dışarı çıktıklarında meydana gelir ki, bu hiçbir seyyahın kaçırmayı göze almayacağı pek hoş bir manzaradır.

(Anonim, *Le voyage de navigation que fist Panurge, disciple de Pantagruel, aux isles incognues et éstranges de plusieurs chose merveilleuses et difficiles à croire, qu'il dict avoir veues, don't il fait narration en ce présent volume, et plusieurs aultres joyeusetez pour inciter les lecteurs et auditeurs à rire*, Paris, 1538; François Rabelais, *Le cinquiesme et dernier livre des faicts et dicts du bon Pantagruel, auquel est contenu la visitation de l'Oracle de la dive Bacbuc, et le mot de la bouteille; pour lequel avoir est enterpris tout ce long voyage*, Paris, 1564)

FENWİCK GRANDÜKALİĞİ, bkz. BÜYÜK FENWİCK DÜKALİĞİ.

FERAH ÇAYIRLAR, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde, DUMANLI DAĞLAR ile ULU NEHİR arasında bir bölgedir. Çayırlar, LÓRİEN'in kuzeyinde, Ulu Nehir ile Ferah Nehri'nin birbirine karıştıkları noktada uzanır.

Üçüncü Çağ'ın başlarındaki Ferah Çayırlar Muharebesi'nde, ARNOR Kralı İsildur ile adamlarına burada Dumanlı Dağlar'dan gelen bir ork sürüsü saldırmış, onları kıyıma uğratmıştı. Arnor Krallığı bu darbenin etkisini tam anlamıyla asla üzerinden atamadı. Muharebe sırasında, Tek Yüzük Ulu Nehir'in sularında kayboldu ki, bu olay bütün Orta Dünya'nın bundan sonraki tarihini tamamen değiştirecekti.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

FERDİNAND'IN ADASI, Batı Hint Adaları yakınlarında bir yerlerde ormanları, çayırları, tarlaları ve köpürdeyen pınarları olan bir adadır. Bir koyun sürüsü ve birkaç tavuk, seyyahları çatısı sazdan küçük bir eve yönlendirecektir. Burası Alman bir denizcinin, gemisinin batmasının ardından adaya çıkarak otuz sene boyunca yaşadığı yerdir. İleride gelebilecek ziyaretçilerin faydalanması için adadaki hayatını tümüyle anlattığı kayıtlar bırakmıştır; kayıtlarda iklim koşullarıyla ilgili raporlar, tarım için talimat ve diğer yararlı ipuçları vardır.

On sekizinci yüzyıl ortalarında ada, bir fırtına sonrasında kıyıya vuran küçük bir grup köle tarafından koloni haline getirilmiştir. Onların soyundan gelenler büyük bir ihtimalle, kavga ve savaşın bilinmediği bu adada halen yaşamaktadır.

(Johann Michael Fleischer, *Der Nordische Robinson, oder Die wunderbaren Reisen auch ausserordentlichen Glücks- und Unglucks-Falle eines gebolirnen Normanns, Woldemar Ferdinand, wie derselbige auf eine sonderbare Art nach einer vorhin von einem eintzigen Manne bewohnt gewesenen Insul gelanget, auch sich eine ziemliche Zeit allda aufgehalten, endlich aber nach vielen gehabten Fataliaten sein Vaterland wieder glucklich erreicht nebst untermengten merckwurdigen Begebenheiten anderer Personen, zum erlaubten Zeivertreib ans Licht gestellet durch Selimenem*, Kopenhag, 1741)

FERGUS, doğal bir hendek görevi gören Cam Nehri üzerindeki ufak bir adada yer alan Earl Fergus Kalesi'dir. Suyun derinliği sebebiyle yüksek duvarlara veya ağır tahkimata gerek yoktur, kale ferah ve havadardır. Hendek üzerinde yukarı çekilip açılabilen köprü, inip kapanan cinsten ikili demir parmaklıkla korunur.

Kale ve civarındaki bölge bir seferinde, biraz aptal ve çocuksu bir yaratık olan Taulurd isimli dev tarafından tehdit edilmiştir. Taulurd sabanları çeken atları yiyince toprak işlenmeden kaldı, basiretli seyyahlar da kaleye uğramaktan kaçınır oldular. Taulurd hayatı boyunca müthiş bir hazine saydığı şeyleri elde etti ama ayırt etme duygusu o kadar zayıftı ki, altın, gümüş ve mücevherlerin yanı sıra kırık çanak-çömlek de topladı. Dev, CAMELOT şövalyelerinden biri olan ve ARROY ormanında tanıştığı bir hanım tarafından Fergus Kalesi'ne getirilen Sir Marhalt tarafından öldürülmüştür. Sir Marhalt başlangıçta biraz zavallı bulduğu devi öldürme konusunda hayli gönülsüzdü ama Taulurd ona saldırınca başka seçeneği kalmadı. O gün bugün o bölgede hiç dev yaşamadı, kale de artık ziyaret etmesi güvenli ve ilginç bir yerdir.

(John Steinbeck, *The Acts of King Arthur and His Noble Knights From the Winchester Manuscripts of Sir Thomas Malory and Other Sources*, New York, 1976)

FERİSLAND, Atlas Okyanusu'nun güneyinde, GENOTYA kıtasının açıklarındaki büyük bir takımadaya dahildir. Bodur ağaçlıklarla kaplı olan bu ada kana susamış insanlar tarafından iskân edilmiştir. Adanın ortasında, altı sütunun desteklediği, üzerinde kırmızı bir bayrağın dalgalandığı büyük bir kubbe vardır. Kubbenin altında büyük bir yeraltı odası bulunur, buraya içinde kadim bir mezar olan bir kapaktan ulaşılır. Bu, kara büyüdeki becerisiyle hatırlanan Prens Agragantorus'un gömülü olduğu yerdir. Mezarının üzerinde portresi asılıdır, bir gün bu insanlar

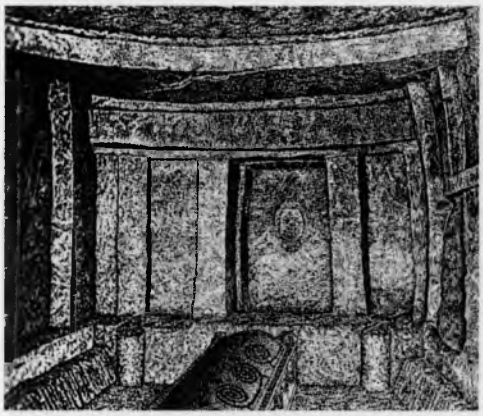

FERİSLAND'da Prens Agragantorus'un kadim mezarı.

arasından büyük bir fatihin çıkacağı yolundaki kehaneti de oradadır. O ortaya çıkana kadar halk başka kral istemez, kendilerini yönetecek bir vali seçmekle yetinirler.

Gelecekteki bu kralı görünce onu nasıl tanıyacakları konusunu dikkate almakta fayda vardır, aksi takdirde durumdan haberdar olmayan seyyah, olup bitenler karşısında hayrete düşebilir. Genç bir yabancının kalbi göğsünden sökülerek alınır ve toz haline getirilir. Suyla karıştırılan bu tozu kim tiksinmeden ve tereddütsüzce içerse, o kişi –Ferisland standartlarına göre– dünyanın en güzel kadınıyla evlenmek üzere seçilir, bu birleşmeden doğan çocuk da gelecekteki kral olur. Bu şaşırtıcı batıl itikat yüzünden, iç organları çıkartılmış genç erkeklerin bedenleri ada patikalarını süsler ve bu kıyılardaki korsanlar Ferisland'a altın ve inci karşılığında yabancıları satarak kendilerine sağlam bir iş kurmuşlardır.

Ferisland'da hiç mahkûm bulunmaz, çünkü sakinler mahkûmlarla aynı havayı soludukları takdirde zehirleneceklerine inanırlar. Meraklı seyyahlara valinin taşınma törenini izlemeleri salık verilir; dallardan yapılma bir tahta biner, aslan derisine bürünmüştür, başında da tüylü bir başlık vardır.

(Louis Adrien Duperron de Castera, *Le Theatre Des Passions Et De La Fortune Ou Les*

Avantures Surprenantes de Rosamidor & de Theoglaphire, Histoire Australe, Paris, 1731)

FESTENBURG ŞATOSU, bkz. ZENDA.

FIRTINA TEPELERİ, ETTENAVLAKLARI boyunca akan bir nehir olan Mitheithel ile BREE ELİ arasındaki yolun kuzey tarafında bir tepeler dizisidir. Fırtına Tepeleri hemen hemen bin ayaklık bir yüksekliğe varan dalgalı bir sırt halinde yükselir.

Zirveye çıkan ziyaretçi ORTA DÜNYA'nın kuzeyinin büyük bölümünü görebilecektir, hatta bulutsuz bir günde doğudaki DUMANLI DAĞLAR'ın dorukları bile görünebilir.

Tepelerdeki harabeler bölgenin tarihsel önemini gösterir. Dorukların en yükseği olan ve en güneyde yer alan Fırtınabaşı'nda, taşlardan oluşmuş bir çember bulunur. Bu çember yok olmuş ARNOR Krallığı'nın ilk günlerinde yapılan büyük gözetleme kulesi Amon Sûl'dan kalan tek izdir. Amon Sûl, Batı'nın İnsanları'na ülkelerini gözleme imkânı veren *palantíri* yani Görmetaşları'nın konduğu yerlerden biriydi. Batı'nın İnsanları'nın kralı Elendil'in, birleşik ordularını MORDOR'un Karanlık Efendisi Sauron'a karşı savaşa sürecekleri zaman, büyük Elf krallarının sonuncusu olan dostu Gilgalad'ın gelişini beklediği yer de burasıydı. İki kral da bir volkan doruğu olan ORODRUİN'de Sauron tarafından katledilmiştir.

Sonradan, Üçüncü Çağ'da tepeler Büyücü Hükümdar'ın krallığı ANGMAR'a karşı mücadeleleri sırasında Batı'nın İnsanları tarafından tahkim edildi. Kalelerin ve surların yıkık kalıntıları hâlâ görülebilir.

SHİRE'ın belki de en ünlü hobbiti olan Frodo'nun, Yüzük Savaşı sırasında Yüzüktayfları yani Nazgûl tarafından yaralandığı yer de Fırtınabaşı'ndaydı. Nazgûl Efendisi'nin Angmar'ın Büyücü Hükümdarı'nın yeni bir biçime bürünmüş hali olduğuna inanılır. Bu tepeler ayrıca *athelas*'ın yetiştiği çok az yerden biridir. *Athelas* Orta Dünya'ya belli ki Batı'nın İnsanları'nın getirdiği bir şifalı bitkidir, çünkü sadece onların yaşadığı ya da kamp kurduğu yerlerde yetişir. Bu bitkinin tatlı ve keskin bir kokusu vardır ve yaraları iyileştirmede büyük güçleri olduğuna inanılır.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

FIŞIR-FUŞUR GÖLÜ, bkz. NEREZALET ÜLKESİ.

FİDYE ADASI, belki de Kuzey Denizi'nde, sarp kara yarları olan kayalık bir adadır; korsanlarla adam kaçıranların uğrağıdır (adını

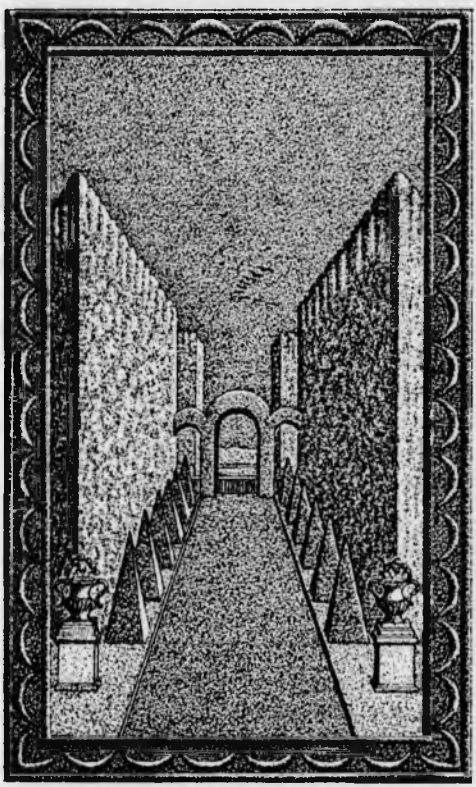

FİDYE ADASI'ndaki Tahripçiler Binası'nda ahşap oyma bir panel.

da bundan almıştır). Seyyahlar, bütün yelkenleri açılmış bir gemiyi içine alacak kadar büyük bir mağaradan geçmek suretiyle, buraya denizden ulaşabilirler.

Adadaki kayda değer tek yer, ana odası ahşap kaplamalı, bahçeleri, ağaçları ve PARILDAYAN OVA ÜLKESİ'nin hükümdarını temsil ettiği söylenen gülen bir kralı gösteren oymalarla süslenmiş Tahripçiler Binası'dır.

(William Morris, *The Story of the Glittering Plain which has also been called the Land of Living Men or the Acre of the Undying*, Londra, 1891)

FİGLEFİA ya da **AŞK ADASI,** Güneydoğu Pasifik'te RİALLARO Takımadaları'nın açıklarındaki bir adadır. Burası önceleri LİMANORA'dan sürgün edilen şehvet düşkünlerinin yaşadığı yerdi. Daha sonraları takımadanın diğer bölgelerinden kadınları kaçırıp köle eden, önüne gelenle düşüp kalkan, sefih bir ırk haline geldiler. Resmi olarak monogamdırlar ama, bunu daha çok karılarına ihanet etme ve arkadaşlarını boynuzlama zevkini tadabilmek için yaparlar.

Bazı adalarda Figlefia'lılar düşman olarak kabul edilir, ajanları fare gibi avlanır. Figlefia'lılar dünyayı insanla doldurmanın ve çapraz üreme ve seçici kısırlaştırmayla insan ırkını yenilemenin kendi görevleri olduğuna inanırlar. Sayıları, SWOONARİE'den gelen köle kadınlar vasıtasıyla kasti olarak yayılan bir salgınla büyük ölçüde azalmıştır.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

FİLLİDE, Asya'da bir şehirdir. Bir seyyah Fillide'ye geldiğinde kanalların üzerinde binbir türlü köprü görüp keyiflenir: eşeksırtı köprüler, üstü kapalı, kirişli köprüler, dubalı, korkulukları işlemeli asma köprüler. Çeşit çeşit pencere bakar sokaklara: çift kanatlı kemerli pencereler, dar ve sivri kafesli pencereler, konik, üstlerinde lünet ya da gülpencere olanlar. Ne çok türde yer döşemesi vardır: iri çakıllar, büyük karo taşlar, parke taşlar, küçük taşlar, beyaz mavi seramik levhalar. Kent, her noktasında sürprizler sunar bakanlara: kale duvarlarından bir gebre dalı sallanır, bir rafta üç kraliçe heykeli, tepesine üç soğancık oturtulmuş bir soğankubbe. Çoğu seyyah, "Fillide'yi her gün gözleri önünde bulan ve sahip olduğu şeyleri görmeyi bir türlü bitiremeyenlere ne mutlu" der, hayıflanarak.

Oysa seyyah bazen Fillide'de kalmalı ve ömrünün geri kalanını orada geçirmelidir. Çok geçmeden şehir solar, gülpencereler, raflardaki heykeller, kubbeler yok olur. Bütün Fillide'liler gibi seyyah da bir sokaktan ötekine zikzak hatları izler, güneşli yerleri gölgeliklerden ayırır, burada bir kapı, orada bir merdiven, sepetini dayayabileceği bir sıra, dikkat etmezse ayağının tökezleyeceği bir çukur. Bunlar dışındaki her şey görünmez olur kentte. Fillide boşlukta duran noktalar arasında güzergâhların çizildiği bir boşluktur: o alacaklının gişesini teğet geçerek, o tüccarın çadırına ulaşmak için seçilecek en kısa yol. Seyyahın adımları, gözlerin dışında değil içinde kalan, unutulmuş, silinmiş şeylerin peşindedir artık.

Milyonlarca göz yukarı kalkar, boş bir sayfaya bakıyormuş gibi pencerelere, köprülere, gebre dallarına bakar. Pek çok şehir Fillide gibidir, habersiz yakalamadığın sürece kendisini bakışlardan kaçırır.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

FİLOZOFLAR ADASI, Tierra del Fuego yakınlarındaki birkaç yüksek adadan biridir. Adanın hayret uyandıracak bir mimarisi vardır. Filozoflar, genellikle çok süslü olan çatıdaki "yatay direk" ile başlayarak, ("sistem-

ler" denen) muazzam binalar inşa ederler. Ancak temelin atılmasını beklerlerken, bina çoğu kez yıkılır, mimarı da öldürülür.

Filozoflar acayip işlerle zaman harcar: havayı tartmak, iki su damlasını karşılaştırmak ve tanımlar bulmaya çalışmak – yani, bir sözcüğün yerine aynı anlama gelen birkaç başka sözcük koymaya çalışmak.

Ada hep karla kaplıdır; yollar sorunludur, insanın yolunu kaybetmesi de işten bile değildir.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver, Traduit d'un Manuscrit Anglois, Par Monsieur L.D.F.*, Paris, 1730)

FİNGİSWOLD, REREK'in kuzeyinde ve AKKAMA'nın güneydoğusunda bir krallıktır. Fingiswold, Rerek'ten Wold (Bozkır) olarak bilinen, ıssız ve rüzgârın hüküm sürdüğü bir kıstakla ayrılır; Akkama ile olan sınırını ise yüksek ve dorukları buzlarla kaplı dağlar belirler. Krallığın çoğu dağlıktır; başşehir RİALMAR'ın kuzeyindeki sıradağların, dünyanın en yüksek sıradağları olduğu söylenir.

Fingiswold'un tarihi birbirini izleyen bir sürü vahşi savaş, ihanet ve bozulmuş ittifakla doludur. Bir grup isyankâr soylu Rialmar'dan sürgün edilip Akkama'da bir hanedan kurduklarından beri, o ülkeyle ilişkiler hep sorunlu olmuştur; Fingiswold, Akkama orduları tarafından üç kez istila edilmiş, bunların ikisinde de başşehir ele geçirilmiştir.

(E.R. Eddison, *Mistress of Mistresses, A Vision of Zimiamvia*, Londra, 1935; E.R. Eddison, *A Fish Dinner in Memison*, Londra, 1941; E.R. Eddison, *The Mezentian Gate*, Londra, 1958)

FİONAVAR, yeri belirsiz bir ülkedir. Bugün Fionavar'a, ilahi müdahale olmaksızın ancak sihir yardımıyla ulaşılabilir – ya büyücülerin ve Büyücüler Konseyi'nden kaynakların hükmettiği gökilmini kullanarak, ya da Ana Tanrıça Dana'nın toprakkökünden (*avarlith*) faydalanan rahibelerinin yardımlarıyla.

Fionavar, seyyahların ilgisini çekecek olağandışı çeşitlilikte coğrafi özelliğe sahiptir. Güneyde, iyi hava ve toprak koşullarının bileşimi, Cathal ülkesini gerçek bir bahçeye çevirmiştir. Bu durum en çok, Larai Rigal'deki muhteşem duvarlı bahçelerin (Thallason'un hükümranlığı döneminde yetenekli T'Varen tarafından tasarlanmıştır) millerce uzandığı, Fionavar'dan başka hiçbir yerde bulunamayacak çeşitlilikte bitki ve hayvan türlerine sahip Yaz Sarayı'nda belirgindir. Bahçeler üzerlerinde dokuz köprü bulunan derelerle birbirinden ayrılır – köprülerin her biri sonradan Cathal haline gelen eski vilayetleri temsil eder. Larai Rigal bahçelerinin kuzey duvarının yakınında, efsaneye göre Rakoth Maugrim'e karşı yapılan İkinci Savaş'ın son günlerinde, Brennin Prensi Diarmuid ve Cathal Prensesi Sharra'nın ilk kez buluştuğu yerde, büyük *lyren* ağacı bulunabilir.

Böyle şeylerden hoşlanan seyyahlar, ünlü *m'rae* likörünü (en iyisi, buz gibi soğukken içmektir) ya da Bahçe Ülkesi'nin pek methedilen şerbetlerini denemeden Cathal'dan ayrılmamalıdır.

Kuzeydeki Brennin Yüksek Krallığı'na yapılacak bir yolculuğun, Cynan ve Seresh kıyı şehirleri arasında mavnayla gerçekleştirilmesi gerekir. Ancak bu durum seyyahları, Larai Rigal'den kuzeye seyahat ederek, Saeren Nehri'nin koyağından görkemli bir şekilde akışını görmekten alıkoymamalıdır. Koyağın kendisiyse, en iyi donanıma sahip, eğitimli dağcılar dışında, kimseye geçit vermez.

Ilıman bir iklime sahip olan Brennin'in (kimi tarihi kriz dönemlerinde ekilmeyen) geniş tarım alanları vardır. En büyük şehir Paras Derval adını şehrin kuzeydoğu yamacına kurulmuş Kraliyet Sarayı ile paylaşır. Şehir, Fionavar'dan satın alınabilecek en iyi malları sunmaktadır – özellikle de, masa örtülerinden goblenlere, kazaklardan paltolara kadar, harikulade bir şekilde işlenmiş ku-

maşları. Paras Derval, meşhur birasıyla da tanınır, şehirde normalin çok üstünde sayıda meyhane vardır. Bunların arasından, Prens Diarmuid ve diğerleriyle olan tarihi ilişkileri nedeniyle, *Kara Yabandomuzu* tavsiye edilir.

Sarayın içinde ise muazzam on iki sütuna, mozaik döşeli bir zemine, her yere asılmış goblenlere ve Delevan'ın haklı bir ün kazanmış vitray pencerelerine sahip, Tomaz Lal tarafından tasarlanmış Büyük Salon mutlaka görülmelidir. Salonu görmek için en iyi vakit günbatımıdır, çünkü bu saatte en batıdaki penceredeki –Maugrim'e (Beal Rangat) karşı yapılan İlk Savaş'ta Yüksek Krallar Conary ve Colan'ı gösterir– ışık oyunu çok hoştur.

Paras Derval'ın batısında, içinde çok uzun zamandır Brennin'in Yüksek Krallarının kaderi ve iktidarıyla bağlantılı olmuş Yaz Ağacı'nın bulunduğu Mornirormanı veya Tanrıormanı uzanır. Tanrıormanı'na giriş ve ağacın kendisi çok sıkı kontrol altındadır ve seyyahların rastlantı sonucu buraya gitme vesilesi ya da fırsatı bulması akla son derece uzak bir ihtimaldir.

Brennin'in en doğusunda yer alan Gewn Ystrat eyaleti, Ana Tanrıça Dana ve ona hizmet eden rahibelerle kadim bağlantıları sayesinde ne vakittir özel bir statüye sahip olmuştur. Seyyahın buralarda nasıl karşılanacağı, tamamen erkek ya da kadın olmasına bağlıdır. Leinan Gölü kıyılarında, Morvran kasabasındaki tapınağı ve bu tapınağın üzerinde bulunduğu araziyi görmek isteyen erkeklerin, tanrıçaya törensel bir şekilde kanlarını sunmaları gerekir. Çekingenlikten nasibini almamış seyyahlar, Yazdönümü Arifesi Festivali'nin (Maidaladan), Morvran'da dizginlenmez bir erotizmle kutlandığını bilmek isteyeceklerdir.

Şehrin doğusunda, Carnevon Sıradağları'nın güney kolunun neredeyse eteklerinde, tanrıçanın tarihi ve dini çağrışımlarla örülü kutsal mağarası Dun Maura vardır. Burada bir parantez açıp, Gwen Ystrat'ın beyaz şarap başta olmak üzere şaraplarının kalitesiyle tanındığını da belirtmek gerekir.

Brennin'in kuzeyinde, Ova'nın uçsuz bucaksız meraları yukarıya doğru, Gwynir'in yapraklarını dökmeyen ağaçlarına dek uzanır; burası Dalreiler'in (Süvariler) ve Dalreiler'in yaşamlarını sürdürmek için bağımlı olduğu *eltor* adlı muazzam sayıda yaratığın evidir. Talihli seyyah, bir Dalrei kabilesini oldukça ayinsel olan *eltor* "çevik"i avı sırasında izleme izni alabilir, hatta çoğu kez avı izleyen açık hava ızgara şölenine de katılabilir. Dalreiler'in çok sevdiği, fazlasıyla kuvvetli bir içki olan *sachen*'in tüketiminde dikkatli olunması tavsiye edilir.

Ova'nın batısında kadim Penderan ormanı, diğer adıyla Büyük Orman uzanır. Gerçi bu sezgili ormanın her türden davetsiz misafire karşı beslediği antipatinin azaldığı bildirilmiştir ama, bu doğrulanana kadar seyyahların halen çok tehlikeli olabilecek bu bölgeden uzak durmaları salık verilir. Maceracı ruh taşıyanlar için tek istisna, Taerlindel ya da Rhoden'den kuzeye, Pendaran'ın batı ucunda, deniz kıyısındaki Anor Lisen'e (Lisen Kulesi) bir deniz yolculuğu yapmak olabilir. Kulenin kendisi seyyahlara yasaktır ama, bu yabanıl, romantik kıyı, hem İkinci Savaş günlerinde Arthur, Lancelot ve Guinevere'in yeniden buluştuğu yer olmuştu, hem de Orman'ın güzel Lisen'inin, Birinci Savaş'ta ölüme atladığı yerdi.

Kuzeydeki Andarien ve Sennett Kıyısı toprakları, bin yıl kadar harap ve terk edilmiş halde bırakıldıktan sonra ancak yeni yeni yaygın bir iyileştirme hareketine tabi olmuştur. İkinci Savaş'ın son muharebesinin yapıldığı yer olduğu için askeri öğrencilerin ilgisini çekecek Andarien ise, bugün de rahatlıkla ziyaret edilebilir. Seyyahların konfordan biraz feragat ederek hayli zahmetli şekilde daha kuzeye doğru yapacakları bir yolculuk sonunda ise, yıkık Starkadh kulelerinin, Çözücü Rakoth Maugrim kalesinin kalıntıları görülebilir. Bu kadar yukarı çıkmayı göze almayan seyyah da, ufka tamamen hâkim olan muhteşem dağ Rangat Buluto-

muzlu'nun emsalsiz manzarasıyla ödüllendirilir. Bir zamanlar buralar maalesef güvensiz yerler olarak bilinirdi, ancak uzun süredir kötü yürekli *svart alfar*'lardan (kara elfler) haber alınmamıştır.

Andarien ve Pendaran Ormanı arasından, *lios alfar*'ların (aydınlık elfler) diyarı olan Daniloth'un puslu silueti görünür. Rakoth'un devrilişinden beri Gölgeülkesi olarak anılmasa da *lios*'ların diyarı şimdi bile seyyahların kişisel dokunulmazlığa güvenerek gidebilecekleri bir yer değildir. Bu yüzden de, Fiathal'ın yukarı doğru akan şelaleleri ya da *lios alfar*'ların kristal tahtının durduğu Atronel Tümseği gibi yerlerin cazibesine rağmen, seyyahın özel bir davet olmadıkça buradan uzak durması isabetli olur.

Bölgeyi ikiye bölen Carnevon ve Skeledarak sıradağlarının doğusunda, Eridu'nun trajik bir şekilde metruk yabanı uzanır. İkinci Savaş'ta kötü Rakoth Maugrim bu topraklar üzerine ırksal kıyım yaratan bir ölüm yağmuru yağdırmıştı ve bunun sonucu olarak, bir zamanların görkemli Akkaize, Teg Veirene ve Larak şehirleri, ancak şimdi şimdi yeniden yerleşime açılmaktadır. Eridu'nun kuzeyinde, çanağında efsanevi Calor Diman'ın (Kristal Göl) bulunduğu İkiz Dağlar Banir Lök ve Banir Tal'ın Cüceleri yaşar. Kral Matt Sören'in şimdiki saltanatında da hâlâ –eskisine kıyasla daha düşük düzeyde olmakla birlikte– içe kapanıklıklarını sürdürürler. Cüceler dışında sadece iki insanın –vaktiyle Brennin'in Birinci Büyücüsü, sonra da Kral Matt'ın danışmanı olan Loren Gümüşpelerin ve bizim dünyamızdan buraya gelerek İkinci Savaş sırasında kısa süreyle Brennin Kâhini olmuş Kimberley Ford'un– Kristal Göl'ün çayırlıklarına girmelerine izin verilmiş ve her ikisi de orda gördüklerinden söz etmemiştir.

Fionavar'ın tarihöncesi sislidir. Başlangıçta burada sadece iki halkın yaşadığı sanılıyor (çeşitli tanrılar ve tanrıçalar dışında): Paraiko'lar (Devler) ve Vahşi Avın Kralları. Bunları *lios alfar*'lar ve Cüceler izlemiştir; ilk olarak hangi ırkın geldiği tartışma konusudur.

Uzun yıllar sonra İnsanlar Ova'ya indi, Eridu Dağları'nı aştı ve güneyde birleşmeden sonra Cathal olan eyaletlere geldiler. İnsanlar'ın korkulacak bir ırk olarak yükselişi, Kurucu Iorweth'in denizden batıya gelişine denk düşer. Efsaneye göre Kurucu, tanrı Mornir tarafından Yaz Ağacı'nın olduğu yere çağırılmış ve o ormanın yakınında Paras Derval şehrini kurmuş, sonra da Brennin Yüksek Krallığı'na şekil vermiştir.

Fionavar'ın kadim tarihinde çığır açan savaş, düşmüş tanrı Çözücü Rakoth Maugrim'e karşı yapılan Bael Rangat savaşıydı. Kuzeyde, çok uzaklarda, Starkadh'daki kalesini üs edinen kötü yürekli Çözücü, ancak Yüksek Kral Conary'nin ve onun savaşta ölmesinden sonra da oğlu Sevgili Colan'ın kumanda ettiği bir ordu tarafından büyük güçlüklerle mağlup edilebilmiştir. Aven'leri ("Baba") Revor'un kumandasındaki Dalrei'ler, zafere giden savaşlarda büyük pay sahibi olmuşlardı. Bunun bir sonucu olarak Colan, Ova'yı sonsuza dek Revor ve vârislerine verdi. Rakoth yakalandı ama, "zamanın dışında" olduğu için öldürülemedi. Bunun yerine, büyük dağ Rangat'ın altında, sihirle yapılmış zincirlerle bağlandı; ve Brennin, Cathal, Eridu ve Ova halkıyla Daniloth'taki *lios alfar*'a verilmek üzere beş tane gözcü taş şekillendirildi. Gözcü taşlar, Rakoth özgürlüğüne kavuşmak amacıyla gücünü kullanmaya kalkarsa uyarıda bulunmak üzere tasarlanmıştı.

(Guy Gavriel Kay, *The Summer Tree*, Toronto, 1984; Guy Gavriel Kay, *The Wandering Fire*, New York, 1986; Guy Gavriel Kay, *The Darkest Road*, New York, 1986)

FLORA, kış mevsiminin bilinmediği, yaşayanların hayatlarını şarkı söyleyerek, dans ederek ve şiir yazarak geçirdikleri ve hiçbir tür silaha ihtiyaç duymadıkları, çiçeklerle kaplı güzel bir yarımadadır. Flora, Athunt Krallığı'ndan sarp sıradağlarla ayrılır.

Ancak Flora'da her zaman böyle mutlu koşullar olmamıştır. Birkaç yıl önce kara sa-

natta bilgili olan iki kız kardeş yarımadada, vahşi aslanların koruduğu bir kale inşa ettiler ve çiçekleri ayaklarının altında ezerek yaşayanları zehirli oklarla öldürmeye başladılar. Flora, iki cadıyı öldürmeyi başaran Athunt Kralı'nın oğlu tarafından kurtarıldı. Bir minnettarlık belirtisi olarak Flora Kraliçesi onunla hayatını birleştirdi ve ülke yeniden huzura kavuştu.

(Ferdinand Raimund, "Die gefesselte Phantasie", *Samtliche Werke*, Münih, 1837)

FLOTSAM, Güney Pasifik'te, 10° güney enlemi ve 150° batı boylamında bulunan ve Pasifik deprem kuşağında yer alan bir adadır. Kıyı boyunca kumsallar ve yalçın kayalar birbirini izler; iç taraflardaki ormanlar mağaralarla dolu sayısız tepeciği kaplar. Adada geyik, tilki, sincap, panter ve yılan gibi sınırlı tür hayvan yaşar. Flotsam 1773 yılında Kaptan James Cook tarafından keşfedilmiş olsa da, iç tarafları bugüne kadar tam anlamıyla araştırılmamıştır.

Ancak, Waldo Emerson Smith Jones adlı biri, Flotsam'da yaşayan insanlardan söz eden bir rapor bırakmıştır. Ada sakinleri ilkel bir halktır, çeşitli evrim aşamalarındaymış gibi görünen çeşitli kabilelere ayrılmışlardır. İçlerinde en ilkel olanları, Kötü İnsan denenlerdir – vücutları kılla kaplı, öpüşmeyi becerememeyen, silah olarak bir tek sopa taşıyan, iriyarı, ortalıkta pek görünmeyen, göçebe vahşiler. Belirli bir ismi olmayan bir başka kabile ise, biraz daha gelişmiş gibidir; uzun süreler boyunca mağaralarda yaşayan halk, ancak reisleri harekete karar verirse, hareket eder. Üçüncü bir kabile ise –medeniyete en yakın olanı– Vahşi Adamlar'dır. Uzun kazıklar üzerine kurulu sazlık kulübelerde yaşarlar, tütün içerler ve en güçlünün haklı olduğu kanunuyla yönetilirler. Doğa olaylarını, ilgi çekici bazı efsanelerle açıklarlar; örneğin deprem, Nagoola isimli büyük bir panterin yeraltındaki hapishanesinden kaçışıyla açıklanır. Ziyaretçiler, Vahşi Adamlar'ın tapınağında yükseltilmiş bazı platformlar ve arka tarafta kurbanların, kurban edilmeden önce tutuldukları bir hücre görecektir. Kirişlerden birçok renkli insan kafatası sarkar, çünkü kabile çok yetkili olduğu kafa kurutmasıyla ünlüdür. Ziyaretçiler, yerlilerin selamlama âdetlerinin hayli tuhaf olduğu konusunda uyarılırlar: Karşılaşınca, birbirinin adını söyleyip, "Seni öldürebilirim" cümlesini eklerler ve dediklerini kanıtlama işine girişirler. Bu sistem adadaki gerekli biyolojik dengeyi muhafazada yararlı olmuştur.

(Edgar Rice Burroughs, *The Cave Girl*, New York, 1913; Edgar Rice Burroughs, *The Cave Man*, New York,1917)

FLOZELLA-A-NİNA, MARDİ TAKIMADALARI'na bağlı, güzelliğiyle ünlü bir adadır. Çiçek ve meyve ağaçlarıyla kaplı üç muazzam teras halinde denizden yükseldiğinden, asma bahçelerinden oluştuğu izlenimini uyandırır. Adanın ismi "Şarkının-Son-Kıtası" anlamına gelir, bu anlam da eski bir efsaneyle bağıntılıdır. Çok, çok eskiden, Mardi Takımadaları'nda Mardi'lilerle birlikte iyi ve müşfik, kanatlı yaratıklar yaşardı. Bu canlılar insanların arasında yaşamayı seçmişlerdi, insanlar şefkatleri yüzünden onlardan nefret ederdi. Uzun yıllar boyunca bu üstün varlıklar nefrete sevgiyle karşılık verdi ve insanlara adaletle yardımseverliğin erdemlerini göstermeye devam ettiler. Ancak Mardi'liler de inatçıydı, kanatlı yaratıkları adadan adaya kovaladılar. Sonunda bir gün, bu müşfik varlıklar kanat açarak cennete geri döndü. Onların yararlı etkisinden yoksun kalan Mardi'liler de, çabucak suçluluk ve ıstırap duygularının kurbanı oldu, bugün soylarından gelenler nasılsa öyle oldular. Ama o eski Mardi'liler kendilerine talihsizlik getirdiklerinden habersizdi; çok büyük bir zafer kazandıklarını sanıyorlardı ve bunu ziyafetler verip oyunlar düzenleyerek kutladılar. Efsaneye göre zaferin şerefine, takımadadaki ada sayısı kadar kıtası olan bir kutlama şiiri yazıldı ve parti kılıklarına bürünmüş bir grup genç, şenlik kanosuyla bütün adaları dolaşarak, her

adaya ait kıtayı okudular. Flozella vardıkları son adaydı ve Flozella Kraliçesi, bu olayı kutlamak için adaya bugünkü adını verdi.

(Herman Melville, *Mardi, and A Voyage Thither*, New York, 1849)

FLUORESCENTE, yerel tarihçiye göre "bir sokak şarkıcısının, karanlığı bir kırmızı şarap havuzu gibi yayılmış sessizliğin sınamasına tabi tuttuğu" bir şehirdir – bu cümlecik, özgün dili Dada'da derin bir anlam taşır.

Buradaki en etkileyici görüntü şehir boyunca her kavşağa yığınlar halinde yerleştirilmiş meyvelerdir. Kimi yığınlar, üç katlı bir binanın boyuna erişir.

Flourescente şehrinde günlük haberler, iplere asılan, denizcilerin kullandığı sinyal bayraklarıyla verilir. Şehrin erkekleri konuşamaz, kadınlarsa sadece anlamsız birkaç cümleden oluşan, kısıtlı miktarlarda ve çok katı kurallara bağlı şarkılar söyleyebilir. Şarkıların sözleri her cuma değişir. Sesler, tiz bir gürültü çıkartabilecek her şeyin üzerine ince bir kauçuk tabaka yaymak suretiyle boğulmuştur. Sokaklardaki trafiğin en yoğun olduğu saatlerde, şehre görünmez köpek sürüleri salınır.

Flourescente'de seyyahlar kasaba halkının kibar olma arzusuyla, birbirlerinin ellerine dokunduklarını fark edeceklerdir, ancak cinsel istek uyandırma ihtimali olan bu temasları asla uzatmazlar. Seyyahlar, büyük ustalıkla yapılarak otobüs duraklarına konmuş "tanık mankenleri"ne de aldanabilirler. İnciyle kaplanmış yenebilir maddelerden yapılan bu mankenler, sokaktan geçerken onlara saygılarını sunmakta ısrar eden bazı kişiler için sonu gelmez bir şaka kaynağı oluşturur.

Seyyahların bilmeleri gereken son şey ise Flourescente'de yolda yürüyen kadınlara yanaşıp konuşmayı hayal etmenin bile yasak olduğudur.

(Tristan Tzara, *Grains et Issues*, Paris, 1933)

FONS BELLİ, VENUSİA'nın başşehridir.

FONSECA, genellikle kalın bir bulut tabakasıyla örtülü bir adadır; seyyahların adanın sanki sihirliymiş gibi bir görünüp bir kaybolduğundan söz etmesi bu yüzdendir. Fonseca'nın keşfinin nasıl olduğu ve ne zaman kolonileştiği bilinmemektedir; adadan ilk kez, burayı 1707 yılında ziyaret etmiş olan iki Türk denizci bahsetmiş, yerini de Bardados'un birkaç mil doğusunda olarak belirlemişlerdir.

Fonseca'da çoğu İngiliz kökenli olan on altı binden az beyaz nüfus ve yetmiş bin civarında köle nüfusu vardır. Kölelerin çoğunluğu Afrika'dan, özellikle Gine'den gelmiştir. Beyazlar her ne kadar kendilerinin Hıristiyan olduklarını iddia etseler de, adadaki köle nüfusunu arttırmak amacıyla köleler arasında rastgele cinsel ilişki ve ahlaksızlığı teşvik etmişlerdir.

Ziyaretçiler hem Beyazlar'ın, hem de Siyah'ların kavga etmeyi, içki içmeyi, kumar oynamayı –ki, hile yaparlar– ve kötü niyetli dedikodular yapmayı çok sever göründüklerini fark edeceklerdir. Kasaba merkezinin caddeleri pislik içindedir ve evlerin tropikal çevreye uyum sağlaması için hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Kültür ve eğitim düzeyi çok düşüktür, pek fazla okul da yoktur. Herhangi bir yeterlilikle öğretilen konular okuma, yazma ve muhasebeciliktir. Din ise, çok çalışan birkaç rahibin elindedir.

Fonseca'nın temel para birimi, kenarları tırtıllı, üzerinde anlaşılmayan bir yazı olan ufak kâğıt parçalarıdır. Bütün ticari ilişkilerin küfürleşirken gerçekleştirildiği düşünülerek, bu yazıların anlaşmazlık ruhunu körükleyen bir tılsım olduğuna inanılır. Herhangi bir tartışmadan kaçınmayı tercih eden seyyahlar İspanyol gümüşünün de yaygın bir şekilde kabul bulduğunu göreceklerdir.

(Anonim, *A Voyage To The New Island, Fonseca, Near Barbados, With some Observations Made in a Cruize among the Leward Islands, In Letters from the two Capta-*

ins of Turkish Men of War, driven thither in the Year 1707, Translated out of Turkish and French, Londra, 1708)

FOOLGAR, bkz. TIMARHANE.

FOOLLYK ya da **ŞAİRLER ADASI,** Tierra del Fuego yakınlarındaki birkaç yüksek adadan biridir, Ferdinand Magellan tarafından 1520 yılında keşfedilmiştir. Burada yaşayanlar kadim çağ şairlerinden, Güneş'in ve Ay'ın çocuğu Herosom'un soyundan geldiklerine inanırlar. Sıradan insanlarınkinden mümkün mertebe farklı, veciz bir üslupla, belli vezinlerde ve kafiyeli olarak konuşurlar. Foollyk'te her türlü şiirsel yazının –trajediler, komediler, opera lirikleri, epik şiirler, masallar, nükteli kısa şiirler– alınıp satılabileceği yıllık bir panayır düzenlenir. Gümrük memurları bu yazılardan bazılarının yurtdışına çıkmasını engelleyebilir.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitane Gulliver, Traduit d'un Manuscrit Anglois Par Mansicur L.D.F.*, Paris, 1730)

FORMOZA (Tayvan'la karıştırılmaması gerekir), Pasifik Okyanusu'nda Filipinler ile Ryu Kyu arasında büyük bir adadır.

Formoza'da yerliler cinsel organlarını örten altın veya gümüş plaka dışında, çıplak do-

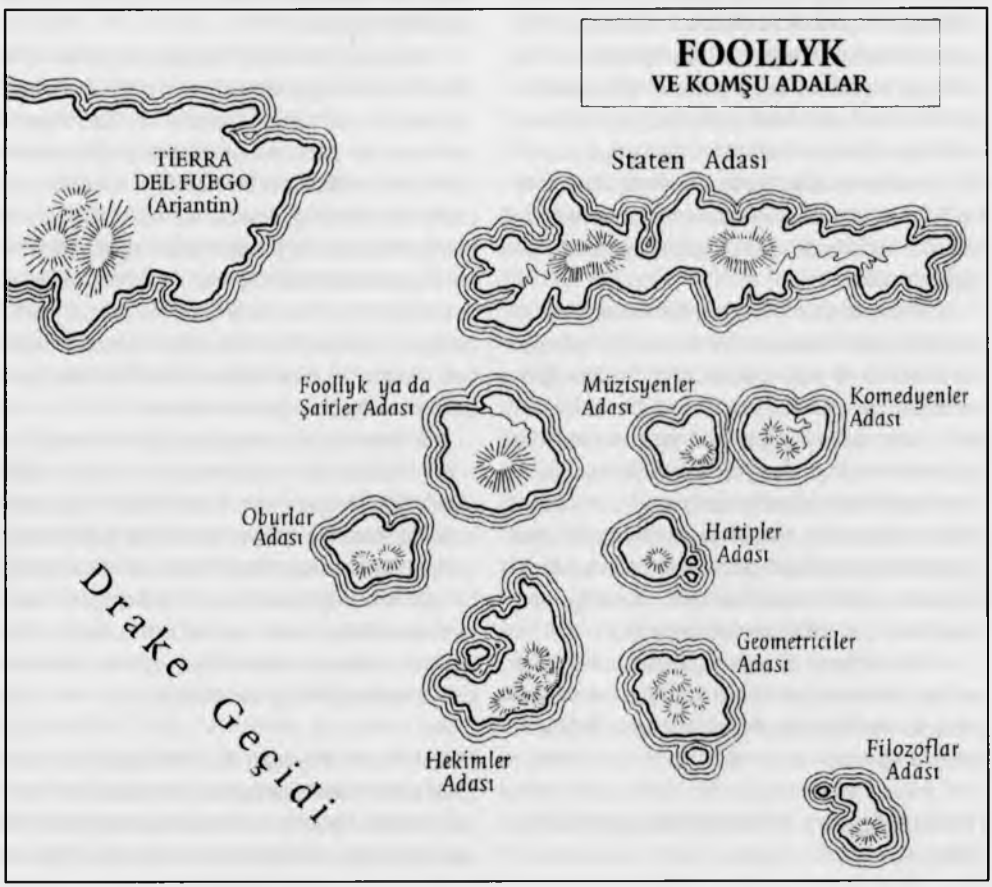

laşırlar. Yemekleri çoğunlukla, ağaç dallarıyla kırbaçlayarak öldürdükleri yılanlardan oluşur; yılanlar böylece zehirlerini kaybeder ve leziz Formoza usulünce pişirilebilirler. Yerliler dünyada başka hiçbir dile benzemeyen bir dil konuşur, bu yüzden de öğrenmesi çok güçtür.

Formoza dini, insan kurban eden bir dindir; her yıl dokuz yaşın altında yaklaşık yirmi bin çocuk katledilir. Yerliler Hıristiyanlardan nefret eder ve adaya bir ziyaretçi geldiğinde onu haçla karşılayıp, haça vurmasını isterler. Ziyaretçi bunu reddederse, hemen idam edilir; ancak gazap ya da horgörüyle karşılaşmaz, çünkü Formoza'lılar nazik ve iyi huylu insanlardır.

(George Psalmanaazaar, *Descripcion de l'sle Formosa*, Amsterdam, 1704)

FORNOST ya da **FORNOST ERAİN,** Ortak Dil'de **KRALLARIN KUZEYKABRİ** olarak bilinir, ARNOR'un ana kalesidir, daha sonra da Arthedain'in başşehri olmuştur. Bu büyük kuzey kalesi, Kuzey Yaylaları'nda yer alır.

Arnor'un ilk başşehri, Nenuial Gölü kıyılarında yer alan Annúminas'tı ama Üçüncü Çağ'ın ikinci yarısında Fornost tahtın bulunduğu şehir oldu. Arnor sonunda ANGMAR'ın Büyücü Hükümdarı karşısında yenik düştüğünde, Fornost büyük ölçüde yok edilmişti. Bir yıl sonra, 1975 Üçüncü Çağ'daki Fornost Muharebesi'nin ardından, GONDOR ve AYRIKVADİ'den gelen güçlerin Arnor nüfusundan geri kalanlara katılması sonucu şehir geri alınsa da, yıllarca terk edilmiş halde bırakıldı. Zamanla harabe haline geldi ve perili olduğu sanıldığı için seyyahlar yakınına gitmeye korktu – "Ölüadamlar Hendeği" olarak tanındı. Yüzük Savaşı'nın sonunda Arnor yeniden bir krallık haline geldi ve Fornost Kalesi inşa edildi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

FOROCHEL, ORTA DÜNYA'nın kuzey kıyısında, SHİRE'dan kabaca üç yüz mil ötede, soğuk ve çıplak bir bölgedir. Forochel Buz Koyu –kış aylarında buzla kaplandığı için bu ismi alır– denize açılan, engin ve isimsiz körfezin güneydeki girişini oluşturur. Bölge bütünüyle, Birinci Çağ sırasında Orta Dünya'nın en kuzey bölgelerinin insanları olan Forodwaith'in soyundan gelme Lossoth'lar ya da Kar Adamlar'ın topraklarıdır. Daha çok koyun kuzeybatısındaki Forochel Burnu'nda ve koyun güney kıyılarında, Ered Luin denen Mavi Dağlar'ın eteklerinde yaşarlar.

Lossoth'lar haklarında çok az şey bilinen yoksul ve ilkel bir halktır. Evlerini karların içine yaparlar ve rivayete göre ayaklarına kayak yerine kemik takarak buz üzerinde koşabilirler. Kızakları hatırlatan tekerleksiz arabaları olduğu da söylenir.

Lossoth'lar, 1974 Üçüncü Çağ'da, Arthedian'ın düşmesinin ardından, ARNOR'lu Arvedui'ye oldukça gönülsüz şekilde sığınak sağlamışlardı. Arvedui'nin yardımına koşmalarındaki gönülsüzlük muhtemelen onun düşmanı Büyücü Hükümdar'ın (daha sonradan MORDOR'un Yüzüktayfları Nazgûl'un Lordu olarak bilinmiştir) isterse buzları eritebildiğine veya don yaratabildiğine olan inançlarından kaynaklanıyordu.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

FOXŞATOSU, Peebleshire, İskoçya'da bir tepenin altında yer alan bir Elf krallığıdır. Dışardan bakıldığında tepeyi civardaki diğer tepelerden ayırt edecek pek az şey vardır; diğerleri gibi fundalarla kaplıdır ve alt yamaçlarında turbalıklar vardır. Belki diğerlerinden daha diktir, tepesi de düzdür ama, bir Elf diyarı olduğunu belli eden hiçbir işaret taşımaz. Tepenin içi ise bir taş duvarlı salonlar ve koridorlar labirentidir. Buradaki çok sayıda pınarla derenin bazısından yararlanarak krallığa düzenli su temin edilmiştir.

Foxşatosu'nda hayat, ELFHAME'den CATMERE'e kadar, diğer elf krallıklarındakine oldukça benzer. Elfler maymun iştahlıdır, ilgi alanları sürekli olarak değişir. Kimi sincap eğitir, kimi astronomi okur, diğerleri Fransız kornosu çalar, hepsi daldan dala konar. Kraliçe uyruklarına göre daha tutarlıdır, vaktinin çoğunu hiç bıkmadığı bir uğraşla, yün örmekle geçirir. Eğer yünü kalmadıysa, yaptıklarını söker, yeniden örer. Onun yün çilesini tutmak, pek ender bahşedilen bir lütfa mazhar olmak sayılır.

Foxşatosu bir ölümlü tarafından ziyaret edilmiş ender elf krallıklarından biridir. Aberdeen Üniversitesi'nde Hitabet hocası ve peri efsanelerinin heveskâr bilgini James Sutherland, Foxşatosu sakinlerince esir alınmış ve birkaç yıl burada kalmıştır. Hiç kötü muamele görmese de, oraya varışından sonra bir süre örümcek ağlarıyla bağlanmış halde bekletilmiştir; anlaşıldığı kadarıyla elfler, bilimsel amaçlarla onun vücudunun tüm parçalarının ölçüsünü almak istemişlerdir. Sutherland birkaç yıl sonra, hiçbir açıklama yapılmaksızın tepeden sürülmüştür. Bilgin Aberdeen'e döndüğünde, deli muamelesi görmüştür.

Foxşatosu (*Foxcastle*) adının, "peri halkının şatosu" anlamına gelen İngilizce "Folks' Castle"dan geldiği sanılmaktadır.

(Sylvia Townsend Warner, *Kingdoms of Elfin*, Londra, 1972)

FRANCARİA, bkz. MECCANİA.

FRANCE-VİLLE, Amerika Birleşik Devletleri'nin Pasifik kıyısında bir şehirdir. 43° 11' 3" kuzey enlemi, 124° 41' 173" batı boylamında yer alan şehir, 1872 yılında Fransız bilim adamı François Sarrasin tarafından kurulmuştur.

France-Ville'in inşası, Sarrasin'e Bengal'de Begüm Gokool ile evlenen bir büyükkamcasının bıraktığı mirasla finanse edilmiştir. 527 milyon frank gibi muazzam bir miktarı bulan bu miras, Fransız'la, Alman bilim adamı Profesör Schultze arasında paylaştırıldı; Schultze de kendi payını tıpkı Sarrasin gibi STAHLSTADT adlı şehri kurmak için harcadı. Seyyahlar France-Ville'e, Oregon'daki White Cape'ten yola çıkıp Kayalık Dağlar'daki Cascade Tepeleri'nden geçerek, kuzeye doğru yirmi fersahlık bir yolculuğun ardından varabilirler.

1872'nin Ocak ayına gelindiğinde bölge çoktan incelenmiş, ölçülmüş ve paftalara ayrılmıştı. Beş yüz nezaretçiyle Avrupalı mühendisin yönettiği yirmi bin kişilik Çinli hamal ordusu harıl harıl çalışıyordu. California eyaletinin dört bir yanına asılan afişler, her sabah San Francisco'dan kalkan ve Amerika kıtasını boydan boya geçen hızlı trene eklenen reklam kamyoneti ve şehrin yirmi üç gazetesinde her gün yayımlanan bir yazı, gerekli insan gücünü toplamada yeterli olmuştu. Öyle ki Kayalık Dağlar'ın doruklarına oyulmuş devasa harflerle işgücü arandığını duyuran büyük çaplı ilanlara başvurmaya gerek bile kalmamıştı.

France-Ville kurucusunun ilk girişimi, şehri yeni kurulmuş Sacramento kasabasına giden Pasifik Demiryolu'na bağlayacak bir demiryolu yapmak oldu. Bu inşaat sırasında da, şehre ilişkin tüm planlar durduruldu. Ama bunun nedeni malzeme eksikliği değildi, çünkü Amerika inşaat için gerekli olabileceği düşünülen her tür malzemeyi ta başından France-Ville rıhtımlarına yığmıştı. Mesele, seçim yapma zorluğundan kaynaklanıyordu. Sonunda şehrin kurucusu, Malta taşlarının ulusal binalar ve genel süslemeler için saklanması gerektiğine ve bütün evlerin tuğladan yapılmasına karar verdi – alelade, kabaca kalıplanmış, yarı pişmiş tuğlalar değil de, hafif, biçimli; düzenli boyut, ağırlık ve yoğunlukta, uçtan uca silindirik ve paralel bir dizi delik açılmış tuğlalar. Bunlar üst üste konunca havanın bina duvarı içerisinde serbestçe dolaşması sağlanıyordu. Bu uygulamanın aynı zamanda sesleri boğmak ve her apartman dairesini tamamen bağımsız kılmak gibi değerli bir özelliği daha vardı.

Bina inşaatından sorumlu komite, mimarlara belirli bir model empoze etmek istemiyordu. Bıktırıcı, yeknesak bir aynılığa karşıydılar, bunun için de mimarlara uymaları gereken birkaç kural koymakla yetindiler.

France-Ville'e yerleşmek isteyen seyyahlar iyi referanslar vermeli, yararlı ya da serbest bir mesleği yürütecek güçte olmalı ve şehrin kanunlarına uyacaklarını taahhüt etmelidir. Aylak hayat biçimleri burada hoşgörüyle karşılanmaz.

Dört yaşından başlayarak bütün çocuklar beyni ve kasları geliştirmeye yönelik fiziksel ve entelektüel egzersizleri yapmaya mecbur tutulur. Ayrıca öylesine titiz ölçüde bir temizliğe alışkınlardır ki, gündelik giysilerindeki bir lekecik bile ayıp sayılır.

Kişisel ve kolektif temizlik, France-Ville kurucusunun temel ilkelerinden biridir. "Temizlemek, hep temizlemek ve bu sayede, büyük bir topluluktan sürekli olarak yayılan mikroplu havayı yok etmek" – merkezi hükümetin esas işi budur. Bu nedenle, tüm kanalizasyonlar şehir dışına doğru akar ve içerikleri burada yoğunlaştırıldıktan sonra her gün şehrin etrafındaki tarlalara aktarılır.

Her yerde bol miktarda su akar, yollar ziftli tahtayla kaplanır. Taş patikalar, Hollanda avluları gibi lekesizdir. Erzak pazarları sıkı denetim altındadır ve halkın sağlığını tehlikeye atma cüretinde bulunan her tüccar ağır cezaya çarptırılır. Kötü yumurta, bozulmuş et veya karışık süt satan kişiler, insanları zehirleyen biri muamelesi görür ki, aslında da öyledirler. Hem gerekli, hem de nazik bir görev olan tüccarlığın icrası, bunun için özel bir eğitim gören ve yetkileri çamaşırhanelerle dezenfekte odalarını da kapsayan tecrübeli adamlarla sınırlıdır. Vücuda değen hiçbir örtü, çarşaf veya çamaşır tamamen beyazlatılmadan geri gönderilmez ve iki ailenin çamaşırlarının birbirine karıştırılmaması için de büyük özen gösterilir.

Bu basit önlemler sayesinde hastane sayısı oldukça azdır ve evsiz yabancılarla istisnai durumlara ayrılmıştır. Hastaneleri diğer binalardan büyük tutma ve bir enfeksiyon merkezi oluşturmak için yedi ya da sekiz yüz hastayı tek bir çatı altında toplama fikri, France-Ville kurucusunun aklından bile geçmemiştir. Hastalar mümkün olduğunca tecrit edilir ve hastanelere sadece çok acil durumlara özgü geçici yerler gözüyle bakılır. Her birinin ayrı bir odası olan azami yirmi ya da otuz hasta, çamdan yapılmış hafif barakalara konur; bu barakalar her yıl düzenli olarak yakılır. Hepsi aynı model olduğu için istendiği kadar çoğaltılabilirler. Üstelik şehrin bir yerinden başka bir yerine kolaylıkla taşınmak gibi bir avantajları da vardır.

(Jules Verne, *Les 500 millions de la Begum*, Paris, 1879)

FREEDONİA, SYLVANİA'nın kuzeyinde küçük bir Avrupa ülkesidir. Pitoresk, sivri uçlu dik çatıları, uzun çan kuleleriyle tanımlanabilecek küçük bir şehir olan başşehrin adı da Freedonia'dır. Ülkenin büyük bir kısmı tarıma adanmıştır.

Ekonomik açıdan ülkedeki en önemli kişi, şişman, zengin bir dul olan Bayan Gloria Teasdale'dir. Freedonia arazisinin büyük kısmının sahibi olarak bilinen Teasdale'in serveti hükümetin ardındaki güçtür. Zengin dul mali durumu sayesinde Devlet Başkanı Zandor'un yönetiminin istifasını talep edebilmiş, meşhur Rufus T. Firefly devlet başkanı olarak atanırsa Freedonia'ya daha fazla borç vereceğini söylemiştir. Bunun üzerine Firefly devlet başkanı olarak atanmış ve kendine özgü gösterişli tavrıyla ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Firefly kısa sürede halk arasında popüler hale gelse de, davranışları ve tutumu yüzünden bazı bakanlarının istifa etmelerine yol açmıştır.

Firefly'ın atanması, komşu ülke Sylvania'nın da, Sylvania büyükelçisi Trentino'nun da hoşuna gitmedi. Sylvania birkaç yıldır Freedonia'nın ekonomisini ve siyasetini çökertmeye çalışıyordu, Firefly'ın atanmasını bu planları engelleyen bir şey olarak gördüler; Trentino'nun Bayan Teasedale'le evlenme

planlarını da, çünkü Rufus T. Firefly karısı olması karşılığında ona başının üstünde bir çatı (*roofus*) teklif etmişti. Bir dansöz marifetiyle Firefly'ı baştan çıkarma girişiminde de başarısızlığa uğrandı – hem de Başkan, dansöz eve dönünceye dek ineklerle dans etme niyetini ilan ettiği halde. Trentino'nun belirli devlet sırlarını çalma çabası da aynı şekilde sonuçlandı. Nihayet, Friefly'la Trentino'nun karşılıklı hakaretler savurması –Firefly bu vesileyle Trentino'ya babun, domuz, solucan ve zıpçıktı demişti– savaş ilanına ve Freedonia'nın istila edilmesine yol açtı. Başlangıçta istilacılar zafere ulaşmış gibi görünse de, Sylvania merkez karargâhına yapılan saldırıda Trentino'nun esir alınmasıyla durum değişti ve Trentino, Firefly tarafından acıklı şekilde aşağılandıktan sonra teslim olmak zorunda kaldı.

(*Duck Soup*, Yönetmen: Leo McCarey, ABD, 1933)

FRİSLANDİA, Kuzey Denizi'nde bir yerlerde bir adadır; Alman kıyılarından çok uzakta değildir, Frisia Adası'yla karıştırılmaması gerekir. Venedikli denizci Nicolo Zeno, kardeşi Antonio ile yeni adalar keşfetmek için buradan yola çıkmıştı. Bu adalar arasında, valisi doğrudan Daidalos'un soyundan gelen ve sakinleri minyatür bir mağara adamları ırkı olan İcaria (aynı adlı ülkeyle karıştırılmamalı) ile ESTOTİLAND da vardır.

(F. Marcolini, *Dello scoprimento del'Isole Frislandia, Eslanda, Engrovelanda, Estotilanda e Icaria, fattosotto il Polo Artico dai due fratelli Zeno, M. Nicolo e M. Antonio*, Venedik, 1558)

FRİZE ADASI, bkz. SATENÜLKE.

FULLWORTH, İngiltere'de, Sussex'te bir sahil kasabasıdır; Fullworth Koyu'nda bulunan kasaba, Bay Sherlock Holmes'un 1903'te ilgi duyduğu arıcılıkla uğraşmak üzere çekildiği kulübeden birkaç mil uzaklıktadır. Holmes'un kulübesinden yarım mil ötede de Harold Stachurst'un faytonculuk işletmeciliği The Gables bulunur. Holmes'un kulübesi artık özel mülktür.

(Sir Arthur Conan Doyle, "The Adventure of the Lion's Mane", *The Case Book of Sherlock Holmes*, Londra, 1972)

FUNDİNELVE, Cheshire'daki ALDERLEY SIRTI'nda yeraltında bulunan, cücelere ait kadim dehlizlerdir. Fundinelve, uyuyan muhafızlarının yaşlanmalarını ve zayıf düşmelerini engelleyen bir büyüyle korunmaktadır. Bu büyünün kalbi, Brisingamen'in Tuhaftaşı içinde mühürlüdür ve Büyücü Cadellin tarafından korunmaktadır. Taş herhangi bir zarar görür ya da yok edilirse büyü bozulacak, muhafızlar da yaşlanarak öleceklerdir.

(Alan Garner, *The Weirdstone of Brisingamen*, Londra, 1960)

FUTURA, yeri bilinmeyen bir krallıktır. Seyyahlara denizden yukarıda, bir kayanın tepesine inşa edilmiş olan kral kızlarının tapınağını ziyaret etmeleri tavsiye edilir. Yol epeyce uzundur, ilerlemek de vakit alabilir. Seyyahın, kayaya ulaştıktan sonra her biri değişik metallerden yapılmış ve yedi gezegene tekabül eden yedi kapıdan geçmesi gerekecektir. Altından yapılmış sekizinci kapı ise sadece krala ayrılmıştır, açılmamalıdır. Kapıları ejderhalar, alevler, devler, kanatlı yılanlar, denizkızları ve bir zümrüdüanka korur.

Krallık adını, sakinlerinin geleceğin sorunlarına karşı duyduğu kaygıdan alır. Besbelli barışı arzuladıkları halde bu konudaki spekülasyonları bitmez tükenmez kavgalara yol açmıştır.

(Marie Anne de Roumier Robert, *Les Ondins*, Paris, 1768)

G

GAALDİNE, bkz. GONDAL ve GAALDİNE.

GALA, Asya'da, güney ılıman kuşağın ortalarında bir yerde, Şarklıdan ziyade Avrupalı mutlak monarşi ile yönetilen bir krallıktır. Yumuşak iklimi ve toprağının doğal bereketliliği, refah getirecek bir tarım sistemine de elverişlidir; üstelik doğa da Gala'yı mineral yataklarıyla zenginleştirmiştir.

Gala politik sisteminin en çarpıcı yanı, vergilendirme metodudur. Gala'lılar, devletin işleyişi için gerekli olan vergileri ödetmenin en yumuşak ve güvenilir yöntemini keşfetmişlerdir. Vergilendirme sistemi zorunlu bir piyango gibidir: yasaya göre her yetişkin, devletten gelirine denk miktarda çekiliş bileti almak zorundadır. Piyangoyu kazanan, toplanan miktarın yirmide birini alır. Sonuç olarak Gala'lılar vergilerini gözle görülür bir tatmin ve hatta biraz da sağlıksız bir gönüllülükle öderler.

Gala Krallığı'nın uyguladığı bir diğer önemli yenilik de ticarette tüm aracıların sindirilmesidir: bütün ürünler, devlet tarafından tedarik edilir ve devlete bağlı dükkânlar ağı vasıtasıyla satışa sunulur. Bu yolla, bütün mallarda fiyat artışına neden olan birkaç aşama da ortadan kaldırılmış olur. Krallığı ziyaret edenler, yolların mükemmel durumu karşısında hayrete düşer. Devlet, tüm mallar varacakları yere kolayca ulaşsın diye, geniş bir yol ağının bakımını büyük bir özenle sağlar. Bu yollar, ülke ekonomisinin temelidir.

Gala, reformları sayesinde Asya'nın en zengin krallığı olmuştur – öylesine zengindir ki, dış politikası komşu devletleri kanlı fetihlerle ele geçirmektense, onları (Gala kralı uygun gördüğünde) kansız bir şekilde elde etmek üzerine kuruludur.

(Andre-François de Brancas-Villeneuve, *Histoire ou Police du royaume de Gala, traduite de l'italien en anglais, et de l'anglais en français*, Paris, 1754)

GALLİGENİA, yeri belirli olmayan, yaklaşık on iki fersaha sekiz fersah büyüklükte bir adadır. Sayıları şimdi yüz bini aşan sakinleri, bir fırtınada gemilerinin batmasının ardından, tam o anda denizden yükselmiş olan adaya sığınmış üç Fransız sürgünün soyundan gelir. Galligenia'nın kurucuları, Almont adında biri ile oğlu ve kızıydı, kazazedeler Galligenia ırkını ensest ilişkiyle kurdular.

Dünyanın geri kalanı Galligenia'lılar için kötü örnek oluşturmasın diye, Almont'la çocukları soylarından gelenlere dış dünya hakkında hiçbir şey anlatmadı. Ancak halk, kiliseler ve ruhban sınıfı olmaksızın ibadet ettikleri tanrının varlığını kendi kendilerine keşfetti, diğer ülkeler hakkında da seyyahlarla tüccarlardan bilgi aldılar.

Galligenia'lılar Bilgeler Meclisi tarafından yönetilen ve her şeyin, hatta vatandaşların kendilerinin bile herkese ait olduğu bir cumhuriyet kurmuşlardır. Her kadın tüm erkeklerin karısı ve her erkek de tüm kadınların kocasıdır.

Kadınlı erkekli bütün yurttaşlar, haftada iki gün çalışır, bu çalışma topluluğun ihtiyaçlarını karşılamaya yeterlidir. Galligenia'lılar hiç hırs, tamah ya da herhangi bir ihtiras belirtisi sergilemez. Ama son yıllarda, kusursuz toplumlarından bezmiş olan birkaç muhalif grup, cumhuriyetin mükemmel işleyen düzenini bozma amacıyla ufak tefek ayaklanmalar yaratmaya çalışmıştır. Avrupalılar pek hoş karşılanmaz, çünkü Galligenia'lılar onların topraklarını ele geçirip kendilerini uygarlaştırmalarından çekinir; tıpkı İspanyolların Güney Amerika Kızılderililerini uygarlaştırması gibi.

(Charles François Tiphaigne de la Roche, *Histoire des Galligènes, Ou Mémoires De Duncan*, Amsterdam, 1763)

GALLİNACO, yeri belirlenmemiş ve ilk başta Uzun El maymunlarının yaşadığı, şimdilerde ise Felido Adası'ndan gelen Koca Ayak maymunlarının sömürgeleştirdiği bir ülkedir.

Sömürgeleşmeden sonra Uzun El maymunları ağaçlara tırmanıp muz koparma haklarını yitirdiler. Bu sadece, muzu başlıca ticari ürünleri kılmaya karar veren Koca Ayak maymunlarının müstesna hakkı oldu. Onlar canlarının istediği kadarını yiyip, fazlasını yurtdışında satmak üzere kuruttular ve kabuklarını da hizmetlerine karşılık Uzun El maymunlarına verdiler. Ancak Uzun El maymunları, Koca Ayak'larca kendilerine muz kabuklarının besleyici oluşuna dair verilen tüm teminatlara ve Koca Ayak'ların onları tüketme ayrıcalıkları nedeniyle kendilerini kıskandıkları yolundaki iddialarına rağmen, kabukların tadından nefret ettiler. "Eğer bu iş böyle devam ederse" diye yakındı mağlup Uzun El'ler, "çocuklarımız yiyecek aramak için muz ağaçlarına tırmanmayı unutacak ve artık gerçek maymun olmaktan çıkacaklar."

Her muz ağacının başına taşla silahlanmış bir Koca Ayak dikmek zorunluluk haline geldi, çünkü gecenin karanlık perdesinin ardında, muzlar çalınmaktaydı. Yeterince bekçi olmadığından, eksikleri tamamlamak üzere Uzun El'ler çalıştırıldı ve ödül olarak da onlara arada sırada gizlice bir muz yeme hakkı tanındı. Böylece çalıştırılan Uzun El'ler gerçek bir tatmin yaşadı ve kendilerini fevkalade önemli buldular. Her iki kabile de aynı bölgeyi paylaşıyordu, ama ağaçlar ve eğreltiler arasından birbirlerini gözetleyerek ayrı ayrı yaşamaktaydılar. Bir zamanların neşeli ve telaşlı Gallinaco'su, güneşli günlerde bile melankolik bir havaya büründü. Sürtüşmeler çatışmalara dönüştü ve durum gittikçe daha da vahşi bir hal aldı.

Sonunda Uzun El'ler, on adet muz ağacına tırmanma, dolayısıyla muzları tatma hakkı kazandılar. Ancak kısa sürede kavga patlak verdi; herkes muzların tadına bakmak istiyordu oysa etrafta yeterince muz yoktu ve de Koca Ayak maymunları ağaç kotasını arttırmayı reddediyordu. Ardından bazı vicdansız Uzun El'ler muz karaborsası yaratınca işler daha da kötüledi. Tatminsizlik büyüdükçe büyüdü, kavgalar çığ gibi arttı ve Uzun El'lerin efendilerine karşı olan hoşnutsuzlukları daha da somutlaştı.

Sonra Uzun El maymunlarının en akıllılarından biri olan Fino kabileyi topladı ve bir planı olduğunu söyledi. Hem Uzun El hem de Koca Ayak'ların lideri olmayı teklif etti. Fino'nun planı coşkuyla karşılandı ve hemen uygulamaya konuldu.

Birkaç ay Gallinaco'da barış hüküm sürdü. Bundan önce tek bir maymunun iki kabilenin lideri olduğu hiç görülmemişti, her yerden hayranları gelip Fino'yu tebrik etti ve onun hünerinin sırrını anlamaya çalıştılar. Fino tüm bunlar karşısında alçakgönüllülüğünü korudu ancak zafer başına çabuk vurdu. Ne var ki, Uzun El maymunlarının kısmeti eskisine göre pek iyileşmiş sayılmazdı. Ellerinde hâlâ yalnızca on muz ağacı vardı ve halkın çoğu da yıl boyu muz kabuğuyla beslenmek zorundaydı. En sonunda Fino, Koca Ayak'ları, Uzun El'lere iki muz ağacı daha vermeye ikna etti. Teslim işi tantanalı bir törenle yapıldı ve herkes sevinçle coştu.

Gün sona erince, Fino, Uzun El kabilesinin önde gelen yaşlılarını bir araya toplayıp onlara teslim olayının sadece bir başlangıç olduğuna dair teminat verdi. Dediğine göre, biraz sabırla bütün ağaçları geri almak mümkündü. Ardından Koca Ayak kabilesinin önde gelen yaşlılarını çağırdı ve onlara barış uğruna zaman zaman birkaç muz ağacı daha devretmek zorunda kalabileceğini ancak bu işi sık sık yapmayacağı gibi fazla ağaç da vermeyeceğini, böylece işlerini de kösteklemeyeceğini söyledi.

Aradan bir yıl geçti ve Fino'nun şöhreti Gallinaco sınırlarını çok aştı. Artık uyrukları

arasında dolaşırken, küstah bir kabadayılıkla çalım satıyordu. Kimse onunla saygısızca konuşmaya cesaret edemiyor, eleştiri de kabul etmediğinden, onunla ancak uzun uzun düşünüp taşındıktan sonra konuşabiliyordu. Yine de Fino keskin zekâsını hiç yitirmedi ve Uzun El maymunları arasında devrim ateşinin tutuşmaya başladığını sezdi. Bir akşam bir ajan ona bir ayaklanma planlandığını söyledi.

Fino mesele çıkaranların acilen tutuklanmasını emrederek, danışmanlarını topladı. Uzun ve gürültülü bir toplantı oldu. Sonuçta danışmanlardan birinin aklına, basit ama takdire değer bir fikir geldi. Uzun El maymunları için asıl önem taşıyan şey muz yemekten çok muz ağaçlarına tırmanmak olduğuna göre, onlara muzları toplanmış çıplak ağaçlara tırmanma hakkı verilmesini önerdi; böylece eski özgürlüklerine tamamen kavuştukları izlenimini edineceklerdi. Fino bu mükemmel fikri onayladı ve bu muz ağaçlarına "ayrıcalıklı" denmesini önerdi, çünkü ne de olsa onlara sadece Uzun El maymunlarının tırmanmasına izin verilecekti. İşte bu yüzden de Gallinaco ülkesi günümüz seyyahlarınca "ayrıcalıklı toplum" diye anılır.

(Yves Beauchemin, "The Banana Wars", *The Ark in the Garden: Fables for Our Times* içinde, Toronto, 1998)

GALMA, NARNİA açıklarında bir adadır, Cair Paravel'in kuzeydoğusuna deniz yolculuğuyla bir günlük mesafededir.

Narnia Kralı X. Caspian, Doğu Okyanusu'nu geçtiği büyük yolculuğu sırasında Galma'da konaklamıştı. Caspian'ın adaya gelişi, buraya hükmeden dük tarafından düzenlenen büyük bir turnuvayla kutlanmıştı. Pleb kanından olan ziyaretçiler aynı şekilde karşılanmayı beklememelidir.

(C.S. Lewis, *The Voyage of the "Dawn Treader"*, Londra, 1952)

GANABİN ADASI, yeri tam olarak bilinmese de, büyük ihtimalle CHANEPH ADASI'ndan çok uzakta değildir. Ada dağlıktır ve belli bir mesafeden bakıldığında Parnassos Dağı'na benzeyen ikiz tepelere sahiptir. Doruğa doğru latif bir orman ve yeryüzünün en güzel çeşmesi vardır. Halkı hırsız ve soyguncudur, seyyahların her an tetikte olmaları tavsiye edilir.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris 1552)

GANAK ÜLKESİ, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'ın dalgalanarak uzanan düzlükleridir, JA-RU'ya uzak değildir. Bölge adını yerlileri olan Ganak'lar ya da Bizonadam'lardan alır. Ganak'lar kısa ve tıknazdır, yüzleri ve gövdeleri uzun kahverengi kıllarla kaplıdır. Alınlarından kısa ve ağır boynuzlar çıkar, ucu çalı gibi kıllı kuyrukları vardır. Ganak'lar boynuzlarını dövüşmek için kullanır, başlarını öne eğerek onlarla düşmanlarını dürtükleyip yaralar ya da bağırsaklarını deşerler. Pellucidar halkının geri kalanı gibi konuşabildikleri halde, sık sık boğa gibi böğürür ve kızdırıldıkları zaman da tek ayaklarıyla yeri eşelerler.

Ganak'lar, vejetaryen olmalarına rağmen, kötü ve sadist yaratıklardır. Dişileri, hem cinsel iştahlarını tatmin etmek hem de tarlada çalıştırmak üzere esir tutarlar. Köleler çalışamayacak kadar yaşlandıklarında öldürülür. Erkekleri, sadece kadın sayısı yetersiz geldiğinde köle alırlar, aksi takdirde öldürürler. Eğer köle sayısı fazlalaşmışsa, Ganak'lar onlara işkence ederek eğlenir ve sonunda da kazığa bağlayarak yakarlar. Bu eğlenceye genellikle, içen herkesin kas koordinasyonunu zayıflatan ve hislerini gemleme isteğini azaltan "dans suyu" tüketimi eşlik eder.

(Edgar Rice Burroughs, *Seven Worlds to Conquer*, New York, 1936)

GANGARİDYA, Ganj Nehri'nin doğu kıyısında, elmaslarıyla zengin bir krallıktır. Gangarid'ler, muazzam koyun sürüleri dünyanın en iyi yününü üreten barışçıl çobanlardır. Fildişi ve portakal ağacı odunuyla süslenmiş evlerde oturur ve gülden yapılmış yataklarda uyurlar. Vejetaryendirler, tüm hayvanları kardeş bilirler; onlara göre bir hayvan öldürüp yemek cinayet işlemekle aynı şeydir.

Buradaki hayvanlar konuşma yeteneklerini muhafaza etmişlerdir. Aralarında –hayvanların en uysalı, aynı zamanda en korkutucusu olan– tekboynuzlar da vardır, Gangaridya'lılar onlara biner. Tekboynuzlarına binmiş yüz bin Gangaridya'lı çoban, devasa orduları yenmeye muktedirdir. Gangaridya aynı zamanda ankaların da yuvasıdır, ancak ülkede hiç ardıçkuşu kalmamıştır. Ardıçlar –içlerinden biri Gangaridya Kralı'nın âşık olduğu Babil Prensesi hakkında yanlış haber getirdiği için– ülkeden kovulmuşlardır.

Dolunayda halk sedir ağacından yapılma tapınaklarda toplanıp bahşettiği iyilikler için Tanrı'ya şükranlarını sunar; dikkatlerinin dağılmasını önlemek için kadın ve erkekler ayrı tapınaklarda toplanır. Tüm dört ayaklılar ibadet etmek için güzel bir çayırda buluşur, kuşlar ise ormanda toplanırlar. Papağanların bazıları çok iyi vaizlerdir.

Bir keresinde Hindistan kralı bir milyon asker ve on bin fille Gangaridya'yı istila etmeye kalkışmıştı. Tekboynuzlar filleri boynuzlarına taktı, Gangarid'ler de düşman askerlerini orakla pirinç biçermiş gibi kolaylıkla, kılıçlarıyla öldürdüler. Hint Kralı ve altı bin asker esir düştü; krala Ganj Nehri'nde banyo yaptırıldı ve nabzı normale dönüp keyfi yerine gelene kadar vejetaryen yiyecekleriyle beslendi. Gangaridya Meclisi ve tekboynuzlar razı gelince tutsakların evlerine dönmelerine izin verildi. O zamandan beri Hintliler Gangarid'lere büyük saygı beslemiştir.

Şu an Gangaridya bir kraliçe tarafından yönetilmektedir. Oğlu Aldee-Amazan (babasının bir haksızlık sonucu indirildiği) Babil tahtına geçmiş ve Babil Prensesi ile evlenmiştir.

(Voltaire [François Marie Arouet], *La Princesse de Babylone*, Paris, 1768)

GARAMANTİ ÜLKESİ, Rifei Dağları'nın güneyinde bir vadide, bu sıradağların Afgan tarafındadır. Yerlileri olan Garamanti'ler, Sirte'nin güneyindeki Libya çölünde yaşayan aynı adlı kabileyle karıştırılmamalıdır.

Rifei Dağları'nın Garamanti'leri başka kabileler tarafından asla fethedilmemiş küçük bir grup barbardır; bu da, belli ki, doğal tecrit edilmişlikleri ve yaşadıkları vadiye ulaşmanın son derecede zor oluşu yüzündendir. Onlardan ilk kez bahseden seyyahlar, on altıncı yüzyılda Avrupa'dan gelmişti. Onların söylediklerine göre vadi bereketli, ancak nüfus azdır. Geçimlerini tarım ve hayvancılıkla sağlayan Garamanti'ler, devlet, din, kılık kıyafet, aile, felsefe ve veraset işlerini düzenleyen altı kanunla yönetilirler. Hiç kimsenin bu altı kanuna ekleme yapma hakkı yoktur: buna kalkışan da derhal ölüm cezasına çarptırılır.

Garamanti Ülkesi'nde kurallar ciddiyetle uygulanır. Giyim kuşam, hem erkek, hem de kadın için birörnektir. Her çiftin üç çocuk hakkı vardır: bu sınırın üzerindeki çocuklar öldürülür. İş, mülkiyet ve miras tüm halk arasında eşit olarak pay edilir. Kadınlar elli yaşına geldiklerinde öldürülür; bu şekilde kimse yaşlanmaz, ahlakı bozulmaz ya da topluma faydasız hale gelmez. Yalancılar da ölüm cezasına çarptırılır, çünkü Garamanti'ler tek bir yalancının toplumu mahvetmeye yeteceğine inanır. Ziyaretçiler, aynı anda iki tanrıdan fazlasına ibadet etmelerine izin verilmeyeceği konusunda uyarılır.

(Antonio de Guevara, *Libro llamado Relox de los Principes, en el cual va encorporado el muy famoso libro de Marco Aurelio*, Madrid, 1527; Mambrino Roseo, *Institutione del prencipe cristiano*, Venedik, 1543)

GARB, bkz. HİME.

GARGOYL'LAR ÜLKESİ, seyyahların PİRAMİT DAĞ içindeki sarmal merdivenden geçerek gidebilecekleri bir yeraltı ülkesidir.

Bu ülkedeki her şey tahtadan yapılmıştır – toprak talaştandır, çakıl taşları ise ağaç budaklarından. Kıymıktan çimlerin bürüdüğü bahçelerde oyma tahta çiçekler yetişir. Çim ya da toprak olmayan bölgelerde sert ahşap bir zemin göze çarpar. Havada tahtadan kuşlar uçar.

Gargoyl'lar şehri, Piramit Dağ'ın derinliklerinden biraz uzaktadır; o da tamamen ahşaptan yapılmıştır. Kule gibi inşa edilmiş evlerin şekilleri birbirinden değişiktir: bazıları kare, kimisi altıgen, kimisi de sekizgendir. En iyileri bile eski ve rüzgârdan aşınmış görünür.

Gargoyl'ların kendileri de tahtadandır. Boyları üç ayağın altındadır, kısa bacakları, vardır ama kolları olağanüstü uzunluktadır. Kafaları vücutlarına göre fazla büyüktür ve oyma suratları da inanılmaz derecede çirkindir. Başlarının tepesi, sebzelerle kareleri ya da diğer geometrik şekilleri bir araya getiren çeşitli grotesk desenlerle bezenmiştir. Hepsi, omuzlarına tahta vidalarla bağlı kanatlar takar; bacakları hemen hemen hiç işe yaramadığından, yürümektense bu kanatlarla uçarlar. Uyuduklarında da kanatlarını çıkarıp asarlar. Suç işleyen Gargoyl'lar kanatları alınıp, ıslah olana dek yüksek kulelere kapatılarak cezalandırılır.

Gargoyl'lar Ülkesi'nin belki de en ilginç özelliği, tüm çevreye hâkim olan sessizliktir. Gargoyl'ların kendileri uçarken hiç ses çıkarmaz, parmaklarıyla işaretler yaparak ve beden diliyle anlaşırlar; bu ahşap ülkenin sığırları böğürmez, kuşları da ötmez. Ziyaretçilerin, Gargoyl'ların sesten korktuklarını akıllarında tutmaları gerekir; bu korku nedeniyle, bir saldırı anında bu yaratıklara karşı kullanılabilecek en etkili silahlardan biri ses, diğeri de ateştir.

(L. Frank Baum, *Dorothy and the Wizard in Oz*, Chicago, 1908)

GASTER'İN ADASI, DONMUŞ SÖZCÜKLER DENİZİ'nden çok ötede değildir, uzaktan bakınca çıplak ve dağlık görünür. Merkezinde ise tırmanması son derece zor olan dik, kayalık bir yar vardır. Bunun doruğunda, hoş ve bereketli bir diyar yer alır; burası adanın valisi ve dünyanın ilk Sanat Üstadı olan Gaster Usta'nın yönetim merkezidir. Gaster burada, hem daha önce Porus'la yaptığı evlilikten doğurduğu Aşk'ın hem de dokuz Musa'nın annesi olan Dame Penia ya da Yoksulluk'la birlikte yaşar.

GASTER'İN ADASI'nda *Manduce* putu.

Gaster, kimseden itiraz kabul etmeyen ve sağır olduğu için sadece işaretle konuşan sert, mütehakkim bir hükümdardır. Onun emriyle göklerin titrediği, yerin sarsıldığı görülmüştür. Gaster adadaki bütün sanatları, makineleri ve mekanizmaları icat etmiştir, adanın hayvanlarına da, doğanın onlardan esirgediği sanatları öğretmiştir: örneğin, kuzgunlarla alakargaları şair yapmıştır. Düşmanlarının kurşunlarını gerisingeri onların üstüne göndermenin de bir yolunu bulmuştur: geldikleri çizgi üzerinden ilk hızlarıyla geri dönen mermiler, silahı ateşleyen için de, hedefi için olduğu kadar tehlikelidir. Gaster'in öfkesi müthiştir ve kızdığı zaman, insan olsun, hayvan olsun, her şeyi yiyip yutar.

Gaster'in sarayında iki tür saraylı bulunur: *Engastrimythe*'ler ya da "Vantriloklar" ve *Gastrolater*'ler ya da "Göbeğe Tapanlar". İlk gruptakiler, Eurykles'in kadim soyundan geldiklerini iddia ederler, bunu kanıtlamak için de *Eşekarıları*'ndan söz ederek, Aristophanes'in otoritesine gönderme yaparlar.

Gastrolater'ler, Gaster'e tapar, onun tek hakiki tanrı olduğunu söylerler. Görünüşleriyle huylarının farklılığına rağmen, *Gastrolater*'lerin ortak bir yanı vardır: hepsi tembeldir ve asla çalışma gayreti göstermezler, çalışırlarsa göbeklerini küçültmekten ya da gücendirmekten korktuklarını öne sürerler. Garip elbiseler giyer, deniz kabuğundan kukuletalar takarlar. Dinsel ayinleri arasında, sıraya girip ellerinde *Manduce* diye bilinen çok çirkin bir putla uygun adım yürüyerek Gaster'in yanına gitmek de vardır. *Manduce*, korkunç bir figürdür: gözleri göbeğinden büyüktür, başı da vücudunun geri kalanından. Alt ile üst çenesi kocamandır ve gizlenmiş bir kordon marifetiyle dehşet verici şekilde gıcırdayan bir sürü kocaman dişi vardır. Şölen günlerinde Gaster'e akla gelebilecek her cinsten, muazzam miktarda yiyecek ve içecek getirilir. Ama Gaster Usta'nın kendisi tanrılık iddiasında bulunmaz.

Dame Penia, Gaster'in naibidir. Ülkede seyahat ettiğinde bütün mahkemeler kapatılır, bütün fermanlar geçersiz sayılır, bütün kurallar da nafiledir. Hiçbir kanuna tabi değildir. Seyyahlara, ondan kaçmaları tavsiye olunur; adalılar ise onun kendilerini yakalamasına izin vermektense, her tür tehlikeyle yüz yüze gelmeyi tercih ederler.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

GAUNES, Launcelot'un amcası Kral Bors'un diyarı Galya'nın batısında bir krallıktır. Hem Bors, hem de Launcelot, CAMELOT'un Yuvarlak Masası'nın şövalyeleri oldular ve Kral Arthur'un hizmetinde hayli sivrildiler. Bors CAMELERD'in kurtarılışında Arthur'un müttefiklerinden biriydi, yeğeni de Arthur'un şövalyelerinin en meşhurlarından biri haline geldi. Bu krallık hakkında başka bir şey bilinmez.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu*, İS 13. yy)

GECE KRALLIĞI, bkz. HELİOPOLİS.

GECE ŞEHRİ ya da **DEHŞETENGİZ GECE ŞEHRİ,** bazen **ÖLÜM ŞEHRİ** de denir; İntiharlar Nehri ile sarılmıştır. Nehir, geniş bir lagünün ana kuzey kanalıdır ve şehrin kendisine varmadan önce kara fundalıklardan, bataklıklardan ve taşlık bayırlardan geçer. Şehrin kuzeyiyle batısında, savanalar, vahşi ormanlar, muazzam dağlar, kasvetli yaylalar ve derin koyaklardan oluşan yolsuz izsiz bir yaban vardır. Doğuda ise üzerinden hiçbir geminin geçmediği bir deniz bulunur.

Şehrin kendisi harabe olmasa da, harabelerle doludur. Hep karanlığa sarılı olan şehirde –güneş Gece Şehri'ni hiç aydınlatmaz– sokak lambalarının hastalıklı ışığı ziyaretçilere koskoca, sessiz malikâneler arasındaki dar sokaklarda yol gösterecektir.

Şehir, kuzey varoşlarında dağınık bir görünüm alır, büyük bir saray, geniş ve bomboş meydanların içinde tek başına yük-

selir. Sarayın çok üstünde, bütün şehrin en yüksek noktasında, kanatlı bir kadının heybetli heykeli durur; yumruk yaptığı sol eli yanağına dayalıdır, dirseği dizindedir; sağ elinde, sıkıca kavranmış bir kitabın üzerinde bir pergel tutar. Ayaklarının altına marangozluk ve bilim aletleri saçılmıştır; yanına, sağlam ve ciddi görünümlü küçük bir çocuk tünemiştir. Kadının adı Melencolia'dır. Şehrin hamisi ve kraliçesi, kararlı gözlerle hâkimi olduğu yeri taramaktadır.

Gece Şehri'nin sakinleri çoğunlukla olgun erkeklerdir, kadın pek az bulunur, bazen bir çocuk göze çarpar – hepsinin trajik taş maskelere benzeyen, sağır ve körmüşler gibi duran aşınmış yüzleri vardır. Hiç uyumazlar, uzun, loş, sessiz sokaklarla sayısız dar geçitte dolaşırlar, ayakları taşlar üzerinde hiç ses çıkarmaz. Seyyahların rastlayacağı şehirliler konuşmayacaktır ve hem onlar hem de şehirleri, seyyahların eski ve belki de gizlenmiş umutsuzluğunu şöyle ya da böyle doğrulayacaktır.

(James Thomson, *The City of Dreadful Night*, Londra, 1874)

GELT DAĞLARI, BEKLA İMPARATORLUĞU'nun kuzey sınırını işaretleyen Telthearna Nehri ile Bekla Ovası arasında engebeli, sarp sıradağlardır. Alt yamaçları mersinler ve servilerle örtülüdür. Buradan çıkan bir yol, kayalıklar arasından kıvrılarak dağları aşar. Doruktaki Gelt şehri, demir ticaretinin merkezidir.

(Richard Adams, *Shardik*, Londra, 1974)

GENÇ VE YAŞLILAR ADASI, bkz. BÜYÜK SU.

GENELİABİN, bkz. TELENİABİN.

GENOTYA, Atlas Okyanusu'nun güneyinde, büyük bir kıtadır, çeşitli krallıklara bölünmüştür, kıyılarının açıklarında birçok ada vardır. Adayı çevreleyen denizde korsanlık sık rastlanan bir şeydir, kimi bölgelerde kölelik de hâlâ varlığını sürdürür. Grekler Genotya'yı, Venedikli seyyahların hikâyelerinden bilirlerdi.

GENOTYA'daki kimi ülkeler ziyaret etmeye değer: JİNOPİREA, PANDOKLİA, FERİSLAND, NEOPYA ADASI ve (XİMEQUE maddesinde bulacağınız) PHENACİL.

(Louis Adrien Duperron de Castera, *Le Theatre Des Passions Et De La Fortune Ou Les Avantures Surprenantes de Rosamidor & de Theoglaphire. Histoire Australe*, Paris, 1731)

GEOMETRİCİLER ADASI, Tierra del Fuego yakınlarındaki birkaç yüksek adadan biridir. Kare şeklinde büyük ve sessiz şehirleri olan kuru, çorak bir adadır. Sakinleri vakitlerini kuma şekiller çizerek geçirirler.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver, Traduit d'un Manuscrit Anglois, Par Monsieur L.D.F.*, Paris, 1730)

GERÇEKÇİLİK ADASI, meçhul bir yerdedir. Vaktiyle burada, çoğu çobanlık yapan ya da toprağı işleyen, neşeli ve masum insanlar yaşardı. Cumhuriyetçiydiler, ilkel ve basit insanlardı; sorunlarını bir ağaç altında tartışırlardı, kişisel bir yönetici konusuna en yaklaştıkları nokta, dualarını onlar için söyleyen bir tür rahip ya da beyaz cadıydı. Güneşe taparlardı ama putlaştırarak değil de, hemen hemen güneş kadar açıkça gördükleri bir tanrının altın tacı olarak.

Efsaneye göre halk, rahipten, güneş tanrıyı selamlamak için göğü işaret eden büyük bir kule yapmasını istedi. Rahip malzemesini seçmeden önce uzun uzun, derin

derin düşündü. Güneş ışığınınkine yakın bir berraklık ve zarafette, yağmurla yıkanmış semalarınkine yakın bir beyazlıkta olmayan, tanrının o tacınınkine yakın bir lekesizlikle ışıldamayan hiçbir şeyi kullanmamaya karar verdi. Grotesk ya da çapraşık hiçbir şey istemiyordu; hatta vurgulu bir şey ya da esrarengiz bir şey de istemiyordu. Bütün kemerleri "kahkaha kadar hafif ve mantık kadar dürüst" olacaktı. Tapınağı her biri ötekinden daha da serin ve zarif, ortak merkezli üç avluda inşa etti. Dış duvar, bir beyaz zambaklar çitiydi, öylesine sıkışıktılar ki tek bir yeşil sap bile görmek zordu; daha içerideki duvar, güneşi parça parça ederek bir milyon yıldıza dönüştüren kristaldendi. En içteki duvar –ki kulenin kendisiydi– ebedi bir fıskiye halinde yukarı püskürtülen saf bir su halkasıydı. Köpürdeyen bu sivri kulenin en ucunda ve tepesinde, büyük ve alev alev yanan bir elmas vardı, su onu sonsuza kadar bir top gibi yukarı atıp tutuyordu.

O sıralarda ada büyük bir korsan akınıyla karşı karşıya kaldı ve çobanlar, ister istemez, yontulmamış savaşçılara ve gemicilere dönüştüler. Yıllar süren dehşet ve aşağılanmanın ardından, çoban-askerler, yenilgiden korkmadıkları için zafer kazanmaya başladı. Nihayet, korsan istilası boş denizlere geri çekildi ve toprak kurtarıldı.

Ancak bu savaş döneminin ardından, insanlar tapınak ve güneş hakkında hayli farklı şekilde konuşmaya başladı. Bir kısmı, tapınağa dokunulmaması gerektiğini söylüyordu, çünkü tapınak "klasik" ve "mükemmel"di. Diğerleri ise, "Bu açıdan, her yerde kötünün ve iyinin, çamurun ve canavarların üzerinde parlayan güneşten farklı" diye cevap verdiler. "Tapınak, öğlene ait; beyaz mermer bulutlardan ve safir gökyüzünden yapılmış. Ama güneş her zaman öğlene ait değil. Güneş her gün ölüyor; her gece kanla ve ateşle çarmıha geriliyor."

Rahip savaş boyu öğretmiş ve dövüşmüş, saçları beyazlanmıştı. Yeni görüşler doğrultusunda akıl yürüterek, aşağıdaki gözlemlerde bulundu: "Babamızın sembolü olan güneş, çirkinlik ve enerji dolu bütün bu dünyevi şeylere can veriyor. Eğer doğru şeyleri abartıyorlarsa, bütün abartılar doğrudur. Gökleri fillerin dişleri ve boynuzlar ve yüzgeçler ve gövdeler ve kuyruklarla işaret edelim, yeter ki hepsi gökleri işaret ediyor olsun. Çirkin hayvanlar da güzel olanlar kadar Tanrı'ya hamdüsenada bulunsun. Kurbağanın gözleri yerinden uğrar, çünkü gökyüzüne bakıyordur. Zürafanın boynu uzun, çünkü onu gökyüzüne doğru uzatıyor. Eşeğin duymak için kulakları var – öyleyse bırakalım duysun."

Ve bu yeni esinle Gerçekçilik Adası halkı gotik üslupta muhteşem bir yeni katedral planladı; dünyanın bütün hayvanlarının üzerinde sürüneceği ve akla gelebilecek bütün çirkin şeylerden ortak bir güzellik meydana getirecek bir katedral, çünkü hepsi tanrıya niyaz ediyorlardı. Tapınağın kolonları zürafaların boyunları gibi oyulmuştu; kubbeyi çirkin bir tosbağa oluşturuyordu; en yüksek kuleyse, baş aşağı durmuş, kuyruğu güneşi gösteren bir maymundu. Gene de bütün olarak güzeldi, çünkü bir insanın dua etmek için ellerini havaya kaldırması gibi bir hareketle yukarı dönüktü.

Ancak bu büyük plan asla olması gerektiği gibi tamamlanmadı. Halk büyük arabalarla ağır tosbağa çatıyı ve taştan muazzam boyunları ve o birliği meydana getiren binbir tuhaflığın hepsini getirmişti; baykuşlar ve timsahlar ve kangurular ki, kendi başlarına çok çirkin de olsalar, belirgin bir orantıyla inşa edilip güneşe adanırlarsa fevkalade olabilirlerdi. Çünkü bu gotikti, romantikti, Hıristiyan sanatıydı. Ve hepsini taçlandıran sembol, yani baş aşağı maymun, gerçek Hıristiyan ruhu taşıyordu, çünkü insan da nihayet baş aşağı olmuş maymundu.

Ancak uzun barış döneminde giderek azıtmış zenginler buna engel oldu, bir kavga sırasında rahibin başına bir taş geldi ve rahip hafızasını kaybetti. Önünde kurbağalar, filler, maymunlar ve zürafaların, zehirli mantarlar ve köpekbalıklarının, tanrıya saygısını göstermek için topladığı evrenin bütün çirkin şeylerinin yığılı olduğunu gördü.

Tasarımı ya da amacı hatırlayamıyordu. Hepsini çılgıncasına elli ayaklık bir küme halinde yığdı; işini bitirdiğinde bütün o zengin ve nüfuzlu adamlar bir alkış tutkusuna kapılıp bağrıştılar: "Bu gerçek sanat! Bu Gerçekçilik! İşte şeylerin gerçek hali bu!" Ve Gerçekçilik, adada böyle doğdu.

(G.K. Chesterton, "Introductory: On Gargoyles", *Alarms and Discursions* içinde, Londra, 1910)

GERÇEK KUZEY KUTBU, Belirtilmemiş bir yılın 13 Nisan'ında buraya gelen Adam Jeffson'a göre, Kuzey Kutup Dairesi'nin gerisindeki buzlara, değerli taşlarla kaplı kaya parçaları ya da demirli mineraller saçılmıştır. Jeffson bu kayaların, kutup manyetizması nedeniyle buraya çekilen meteortaşları olduğunu varsaymıştı; soğuk hava onların atmosferimizi geçerken yanmalarını önlemiş gibi görünüyordu. Buradaki varlıkları için ileri sürülen bir başka neden ise yüksek yerçekimi gücü ve düşük atmosferik yoğunluktu. Kutup yöresinde, bu meteortaşlarının sayısı daha da artmış, muazzam kümeler halinde yığılmışlar, taraçalar ya da basamaklar halinde düzenlenmişler, bazen de muazzam alanlara sonbahar yaprakları gibi saçılmışlar, toprak da bu yüzden düzleşmişti.

Gerçek Kuzey Kutbu'nun kendisi, hemen hemen bir mil uzunluğunda, ortasından alçak ve yekpare bir buz kolonunun yükseldiği, kusursuz bir daire biçimindeki bir gölle kaplanmıştır. Jeffson, kolonda hiçbir insanın okuyamayacağı karakterlerle bir isim yazılı olduğu ve ismin altında da bir tarih bulunduğu izlenimine kapılmıştı. Jeffson kolonu çevreleyen sıvının, kanatlarla şelalelerin fısıltısına benzeyen bir sesle ve zangır zangır bir coşku içinde, gezegenin tümüyle birlikte doğudan batıya dönüp durduğuna inanıyordu. Bu sıvının canlı bir yaratığı beslediğini öne sürmüştü: pek çok gözü olan, hüzünlü, ağır hareket eden, hiçbir gözünü kolonun üstünde yazılı isim ve tarihlerden ayırmaksızın sarsıntılı bir yeraltı boşluğunda ebediyete kadar daireler çizen bir varlık.

Jeffson, yanındakilerin hepsinin öldüğü korkunç olayların ardından, buraya tek başına geldi. İki Amerikalı kâşifin, Dr. Frederick Albert Cook (1865-1940) ile Tuğamiral Robert Edwin Peary'nin (1856-1920) Kuzey Kutbu'nun keşfine ilişkin vakayinameleri tamamen hayal mahsulüdür.

(Matthew Phipps Shiel, *The Purple Cloud*, New York, 1901)

GERÇEKTEN DERİN DÜNYA, bkz. BİSM

GERİ DÖNÜLMEZ CENNET, Nijerya'daki çalılık yolun kuzey tarafında bir kasabadır. Seyyahlar kasabaya giden yolda kimseyi görmezlerse şaşırmamalıdır; çünkü burası konukseverliğiyle ünlü değildir.

Geri Dönülmez Cennet'e seyahat pek tavsiye edilmez. Ziyaretçilerin, kalın, yüksek kasaba surları açılsın diye dışarıda üç saate varabilecek bir süre beklemesi gerekir; sonra görünmez bir güç tarafından sürü halinde kasabaya sokulurlar. Büyüklü küçüklü bütün sakinler insanlara karşı çok zalimdir, bu zalimliklerini daha da beter hale getirmenin yollarını arayıp dururlar. Seyyahların, yarım düzine Geri Dönülmez Cennetçi onları tutarken, yetişkinler tarafından dövüldüğü, çocuklar tarafından da taşlandığı olmuştur. Eğer bir seyyahın insan olduğunu keşfederlerse, henüz canlıyken etini keserler. Bazen seyyahın gözüne bıçak saplar ve kurbanları acıdan ölene kadar bıçağı orada bırakırlar.

Geri Dönülmez Cennet'in sakinleri, her şeyi yanlış yapar. Bir ağaca tırmanmak istedikleri zaman, merdivene tırmanma işini merdiveni ağaca dayamadan önce yaparlar. Evlerini sarp bir tepenin yamacına inşa ederler, bu yüzden de hepsi sanki düşmek üzereymiş gibi öne eğik halde dururlar ve çocuklar durmadan evlerden dışarı yuvarlanır, ama anneleriyle babaları zerre kadar al-

dırmaz. Kendileri yıkanmaz ama evcil hayvanları yıkarlar; kendileri yapraklara bürünür ama hayvanlarına pahalı giysiler giydirirler; kendi tırnaklarını yüz yıl kesmez, ama hayvanlarının tırnaklarını keserler. Uyrukları kadar zalim bir kral tarafından yönetilirler.

(Amos Tutuola, *The Palm-Wine Drinkard and His Dead Palm-Wine Tapster in the Dead's Town*, Londra, 1952)

GEV ŞEHRİ, Kahani'de, ÖYKÜ IRMAKLARI OKYANUSU'nun kıyısındadır. Şehre giriş, kesinlikle sadece yetkili personelle sınırlanmıştır. Gev ("gevezelik" demektir) Ülkesi'nin başşehri olan Gev Şehri, bin bir küçük adadan oluşan bir takımada üstüne kurulmuştur. Suyolları, her şekil ve büyüklükte zanaatın bir araya toplandığı şehri her yönde çaprazlamasına keser. Takımada ile anakara arasında çok renkli güzel suların oluşturduğu Göl vardır; Gev'lilerin çoğu çatıları oluklu gümüş ve altından, girift oymalı ahşap binaları ev edinmiştir. Ziyaretçiler, anakarada bulunan ve çeşmeler, zevk kubbeleri ve gölgelik kadim ağaçların serpiştirildiği geleneksel teraslı devasa bahçeyi ziyaret etmek isteyebilir. Gev Ordusu bazen burada talim yaparken görülebilir. Kütüphane diye bilinen Ordu, Bölümler ve Ciltler halinde örgütlenmiş Sayfalar'dan oluşur. Her Cilt'in başında bir Ön Sayfa ya da Başlık Sayfası vardır ve askeri formasyonları Sayfalama ve Ciltleme diye bilinir.

Bahçenin çevresinde, Gev Şehri'nin en önemli üç binası vardır, kocaman, süslü, kremalı pastalara benzerler: bahçeye bakan büyük balkonuyla Kral Çalçene'nin Sarayı; onun sağında, Gev halkının konuşma merakı nedeniyle tartışmalar haftalarca, aylarca ya da yıllarca sürebildiği için Gevezekutusu denen Gev Parlamentosu durur; sağında da, içinden sürekli vızıltı ve şıkırtıların geldiği bir bina olan heybetli P2K2S Evi. P2K2S, "Pek ki Karmaşık ki Süreçler" anlamına gelir, ki bunlar da, hepsi evin içinde gizlenmiş olan bin bir tane Pek ki Karmaşık ki Makine tarafından kontrol edilir. Makinelerin başındaki memurlara Yumurtakafa denir, patronları da Mors'tur.

(Salman Rushdie, *Haroun and the Sea of Stories*, Londra, 1990)

GEZGİNLER ADASI, Batı Okyanusu'nda bir yerlerdedir; tam mevkii hâlâ bilinmiyor. Adaya ilk yerleşenler, doğrudan doğruya bir Grek kolonisinin soyundan geliyordu. Bugün de klasik Grek dilini konuşup atalarının kadim âdetlerini sürdürmektedirler.

Adanın başşehri, onu çevreleyen yeşil okyanusa bakan beyaz surlu bir şehirdir. Merkezdeki meydanın etrafında mermer saraylar sıralanır – burası, güzel bir fıskiyenin fıkırdadığı, sevilen bir buluşma mahallidir. Meydanın bir yanında, kadim tanrılara geleneksel tarzda tapınılan zarif bir tapınak vardır. Kuzeye doğru, verandası tanrıların altından imgeleriyle süslü, sütunlu Meclis Binası yükselir. Şehrin yöneticisi (makamının işareti, uzun, girift bir şekilde oyulmuş, gümüş bantlı bir abanoz değnektir), Meclis Binası'nda meseleleri müzakere etmek için toplantı düzenler.

Ada zengindir, evler de genellikle pahalı ipek goblenlerle süslenmiştir. Su kapları som altındandır.

Ada adını ilk yerleşenlerden değil, buraya Ortaçağ'da erişmiş bir seyyah grubundan alır. Çeşitli milliyetlerden olan ve o sıralarda Kara Ölüm'ün pençesinde bulunan Avrupa'dan ayrılıp Dünya Cenneti'ni aramaya çıkan bu seyyahlar, aradıkları yeri bulmayı asla başaramadılar. Gezginler, ya da seyahatlerinde maruz kaldıkları tehlikelerden sağ-salim kurtulmuş olanları, adaya yerleşti; burada büyük bir cömertlikle ve kibarlıkla karşılandılar.

Ayda iki kez yapılan şölen âdeti de onların gelişinden sonra ortaya çıktı. Bu şölenlerde Grekler ve gezginler, sırayla Grek efsaneleri, Kuzey mitleri ve Doğu masalları gibi hikâyeler ve destanlar anlatır.

(William Morris, *The Earthly Paradise, A Poem*, Londra, 1868)

GIDAKTAVUKİSTAN, Karayip Denizi'nde bir adadır. Başşehri Ludbitallya'dır. Gıdaktavukistan'ın başlıca sakinleri, boyları altı ayağı bulan tavuklardır. Aslında boyları ve cüsseleri değişkendir: husumet bir Gıdaktavukistan'lıyı üç ayaklık bir cüce haline getirir, bakanlık statüsüne terfi ise boyunun hemen dokuz ayağa erişmesine neden olur. Diğer kuşlar, tavuklara göre ast mevkiindedir.

Adanın kıyılarında gemisi batan Samuel Brunt adlı bir İngilizin Gıdaktavukistan'da birkaç yıl geçirdiği biliniyor. Önce bir hilkat garibesi muamelesi görmüş, ama sonra başbakanın ona dostluk göstermesi sayesinde sarayda çok ilerleyerek, 30.000 *spasma* maaşla *Havadakişatocu* (Vergi Yükseltme Projeleri Denetleyicisi) olmuştur. Sonunda İngiltere'ye dönmeden önce, aya ilk başarılı seferi finanse eden şirketi satışa çıkarmıştır.

Adayı, Güneşin Sevgilisi, Ay'ın Sevinci, Evrenin Dehşeti, Mutluluk Kapısı, Onur Kaynağı, Krallıklar Dağıtıcısı İmparator Hippomina Connuferento yönetir. Aynı zamanda yerleşik kilisenin de başındadır. İmparatora yönetiminde bir başbakan ve Büyük Millet Meclisi (*Gakguk-Şifrecileri*) yardımcı olur. Ancak meclis üyelerinin başbakanın isteğine göre atandığı ve görevden alındığı da bir sır sayılmaz. Belirli konuların mecliste tartışılmasını sağlamak için *Gakguk-Şifrecileri*'ne rüşvet verilmesi sıradan olaylardandır.

Çoğu yasa, her şeyi sadece kendi işlerini ilerletmeye hevesli avukatlar tarafından yapılır. Bütün yasalar her yana çekilebilir, bu ise gerçek anlamları hakkında sonu gelmez tartışmalara yol açar. İşin daha da kötüsü, bir *Caja* ya da yargıcın, önceki emsaller ne olursa olsun, yasayı gönlüne göre yorumlama gücünün olmasıdır. Yargıçların dürüstlükleri ya da hukuk bilgileri için değil, hamilerine yağcılıkları sayesinde seçilmeleri yolunda bir teamül de mevcuttur.

Eski Gıdaktavukistan'lılar mağrur ve asilmiş. Ticaret çok gelişmiş durumdaymış, ülke dürüstlüğüyle tanınırmış. Bugünlerde ise Gıdaktavukistan'lılar her ne kadar kendilerini hâlâ dünyanın en özgür milleti saysa ve diğer bütün insanlara köle gözüyle baksa da, krallık bir tür çöküş içindedir. Zalim yöneticilere yaltaklanırlar, onları seviyor gibi görünürler, ılımlı ve müreffeh hükümetleriyse daima eleştirirler. Yüzkarası gözüyle baktıkları tek şey yoksulluktur ve servet elde etmek için her türlü yönteme başvururlar -- ne kadar namussuzca ya da yoz olursa olsun. Mahkemede entrikacı *squabbaw*'ların ya da saraylı kadınların nüfuzu büyük önem taşır.

Gıdaktavukistan'lılar tek bir Tanrı'ya inandıklarını iddia ederler ama zenginler din mefhumuyla gitgide daha fazla alay etmeye başlamıştır. Eskiden tapınakta sonsuzluğu simgeleyen altın bir top bulundurulurdu. Top, Tanrı'nın gizemini simgeleyen anlaşılmaz yazılarla kaplıydı. Derken, bu kutsal imgenin biçimine ilişkin teolojik kavgalar patlak verdi. Kimileri ilahi adaleti simgelemek için kare olması gerektiğini söyledi, kimine göre de Tanrı'nın her yerde hazır ve nazır oluşunu simgelemek için sekizgen olması gerekiyordu. Daha başkaları aslında bu imgenin şekilsiz olması gerektiğini iddia ettiler, çünkü bütün bildik şekiller, batıl itikat kanıtıydı. Kıymetli altının büyük bölümü özgün imgenin defalarca eritilmesi ve yeniden dökülmesi esnasında yitirildi. Sonunda, kurban vermek için rahiplere ödeme yapılması şartıyla, evlerde küçük kürelere tapılabileceği konusunda anlaşmaya varıldı; ama zamanla bu âdet de silindi gitti. Zenginler şimdi fiilen tanrıtanımaz olmuşlardır, altın top kültü ise sadece yoksul bir rahipler kastı tarafından sürdürülür.

Ülkenin her yanında varlığını sürdüren bir dinsel inanış da Aziz Danasalio kültüdür. Efsaneye göre, vaktiyle bir keçi Aziz'in mısırlarına zarar vermiş. Onun hatırasını anmak için Gıdaktavukistan'lı her aile Aziz Danasalio Günü'nde dindarca davranarak bir keçi alır, bacaklarını kırar, sonra da diri diri derisini yüzer.

Avrupa tavuklarının aksine, Gıdaktavukistan'lılar daha çok etle beslenir ve keçi sütü içer. Sadece yoksul sınıflar tahıl yer. Bakanlarla yüksek rütbeli görevliler genellikle

yamyamdır ve yoksullar, sürekli olarak üstleri tarafından yenme korkusu içinde dolaşır. Ancak öylesine bir kölece itaatleri vardır ki, zengin evlerinin yemek masalarında ailecek servise sunulmak için yalvarmaları da duyulmamış bir şey değildir. Bunu büyük bir şeref sayarlar.

Gıdaktavukistan hukukuna göre, idamlık olmayan suçları işleyenler hapse atılır ve kussunlar diye onlara ilaç verilir – verilen ilaç miktarı suçun niteliğine bağlıdır. Katiller gagalanarak öldürülür. Mevcudu büyük olan düzenli orduda disiplin çok serttir.

Bir asker, küçük bir suç için bile bütün tüylerinin yolunmasına mahkûm olur; sonra üzerine aşındırıcı bir yakı uygulanır, bu yakı kısa sürede eti yiyerek kemiğe ulaşır. Miras yasalarına göre babanın ölmesi halinde bütün miras en büyük çocuğa kalır, geri kalan horozların hepsi orduya katılmak ya da ticarete başlamak zorundadır; tavuklar ise ya akrabalarla evlendirilir ya da ömür boyu emekli maaşına bağlanır. Çok eşle evlilik yasadışı olmakla birlikte üst sınıflar arasında buna sıkça rastlanır.

Eğlence ve sporlar genellikle kanlıdır. Yoksullara halkı eğlendirmek için sahnede birbirini didikleyerek parçalasınlar diye para verilir; sokak kavgası da gençler arasında sevilen bir spordur. Gugukkuşunun şarkısını dinlemek çok kibar bir meşgaledir. Zengin Gıdaktavukistan'lılar guguklara büyük paralar ödediği için, guguklar kendi ülkelerine döndükleri zaman kazandıkları parayla saraylar inşa edebilir.

Bütün cenazeler pazar yerinde yakmak suretiyle kaldırılır. Cenaze devekuşlarının çektiği bir arabayla taşınır, önleri sıra ise mevtanın unvanlarını ve soykütüğünü ilan eden teşrifatçılar yürür; profesyonel ağıtçılar da tutulur. Cenazeden sonra müteveffanın bir portresi evinin kapısının üstüne asılır ve bir yıl süreyle orada asılı kalır. Cenazeler son derece masraflıdır, genellikle müteveffanın vârislerinin mahvına yol açar.

Zenginler yelek ve kolsuz manto giyip, bacaklarını güzel kumaşlarla kaplarlar. Boyna madalyalar, çanlar ve kurdeleler takılır. Bazen kuyruk tüylerine tavuskuşu tüyleri eklenir. Asiller çoğu kez mahmuzlarını keser, onların yerine şık altın mahmuzlar takarlar.

Gıdaktavukistan'lılar üstlerine saygılarını sunmak için kendilerini yere atar ve ayağa kalkmaları söylenene kadar gagalarını yere dayamış halde öylece beklerler. Bir başka saygı işareti de, bir soylunun altın mahmuzlarını öpmektir. Bir *squabbaw*'ı selamlarken, derin bir reverans yapılır. Kadın arkasını dönüp kuyruk tüylerini kaldırarak ve mabadının öpülmesine müsaade ederek cevap verecektir. Yeni evli çiftler düğünlerinden sonra bir hafta kadar birbirlerinden hiç ayrılmaz; bu sürenin ardından ise evli çiftin halk arasında birlikte görünmesi edep dışı sayılır. Birbirlerini sık sık ziyaret etseler de Gıdaktavukistan'lılar pek konuksever sayılmaz; örneğin sadece resmen davet edilmiş misafirlere ikramda bulunulur.

Ulaşım, devekuşlarının çektiği arabalarla ya da üniformalı tavuklar tarafından havada saatte yirmi mile varan hızla taşınan tahtırevanlarla yapılır.

Adanın bitki örtüsü, tipik Karayip bitki örtüsüdür. Toprak bereketli ve zengindir, geniş mısır tarlaları ve zengin otlakları vardır. Tarlalar, etraflarında dolanıp duran tavuklar tarafından kusursuz bir düzen içinde tutulur. Belli başlı çiftlik hayvanları, keçilerle koyunlardır.

Gıdaktavukistan'ın komşularıyla ilişkileri son yıllarda hayli fırtınalıydı. Hem Gıdaktavukistan'lılar, hem de Bubohibonia'lılar (baykuşlar), Saksağanlar'ın İmparatoru Chuctinio'ya bir halef adayı gösterme hevesine kapılınca, uzun süren ve pahalıya mal olan bir savaş çıkmıştı. Gıdaktavukistan'lıların bu savaştaki en yakın müttefiki, bu bölgede ticarete hâkim olan karabataklardı. Karabataklar şimdi Gıdaktavukistan halkı üstünde de çok nüfuzludurlar ve gençleri sefahat ve ateizme yöneltmeye kararlı görünmektedirler. Zaferle sonuçlanan savaşın finansmanı, arttırılan vergilerle sağlanmış, zaten zengin olan vergi toplayıcıların servetine servet katılmıştır.

Yerel para birimi *spasma* (on İngiliz penisiyle eşdeğerdir) ve *rackfantassine*'dir (üç tanesi aşağı yukarı bir sterlin değerinde). Uzunluk ölçü birimi, bir mile eşit olan *lapidian*'dır. Standart ağırlık birimi ise, bir libranin altıda birine eşdeğer *liparia*'dır.

(Samuel Brunt, *A Voyage to Cacklogallinia: With a Description of the Religion, Policy, Customs and Manners, of the Country*, Londra, 1727)

GILLIGIŞ ORMANI, muhtemelen İngiltere'de bir yerlerdedir.

Bu yer hakkındaki tek bilgi, AYNA ÜLKESİ'nde çıkmış ve sonra birçok kez basılmış bir Anglo-Sakson şiirinde bulunur. Şiire göre Orman, genç bir adam ile, alevden gözleri, kapıveren pençeleri ve ısırıp koparan çenesiyle dehşet saçan canavar yaratık Gıllıgış (Jabberwocky) arasında destani bir savaşa sahne olmuştu. Yaratığın kesik kellesi saklandı, kafatası şimdi muhtemelen Orman yakınlarında sergilenmektedir. Orman'daki diğer iki yaratık olan *cangaver* ile *dıgıdık* kuşunun da (ayrıca bkz. KÖPAN ADASI) tehlikeli oldukları bilinir, ziyaretçilerin onlardan kaçınmaları gerekir.

Orman'ın kıyısına yakın bir yerde, bir güneşsaatinin dikili olduğu yeşil bir çayır bulunur. *Otgel*'de (güneşsaati çevresindeki bu çimlik arsa, adını güneşsaatinin önünde, arkasında ve iki yanında uzayıp gitmesinden alır) birkaç hayvan daha yaşar. Tirbüşonu andıran burunlu, porsukla kertenkele arası çevik ve kaygan yaratıklar olan *tirsukele*'ler yuvalarını güneşsaatinin altına kurar ve sadece peynirle beslenirler. Canlı bir paspas gibi her yerlerindeki tüyler havaya dikilmiş, sıska ve pejmürde görünüşlü kuşlar olan *gubibik*'ler dayanıksız ve sefil diye bilinirler. Bir tür yeşil domuz olan *donguz*'lar ise, yollarını kaybedip *otgel*'de toplaştıklarında böğürür ve ıslık çalarlar. Gıllıgış Ormanı'nın bahsetmeye değecek tek bitki türü, hakkında pek bir şey bilinmeyen *tamtam* ağacıdır.

(Lewis Carroll [Charles Lutwidge Dodgson], *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There*, Londra, 1871)

GİPHANTİA, Batı Afrika'nın kuzeyindeki çöllerle çevrili, muazzam bir kayan kumlar denizinde bulunan adadır. Giphantia'ya gelen seyyaha ada, kendisini muazzam bir ova gibi sunar. İnsan ilerledikçe bitkilerin boyları gitgide uzar ve sonunda ağaçlar göğe değerek koca bir amfitiyatro oluşturur. Hava leziz bir şekilde serindir, mis gibi kokar, öylesine tatlıdır ki insan hiç yorulmaz, kendisini sadece sakin ve hoşnut hisseder.

Adanın sakinleri, insanları dört ana unsurdan: hava, su, ateş ve topraktan koruyan ruhlardır. Giphantia dünyada, doğanın halen temel enerjisine sahip olduğu, sürekli olarak yeni hayvan ve bitki türleri ürettiği tek yerdir. Bütün türler varlıklarını sürdüremez ama ruhlar onları muhafaza etmek için ellerinden geleni yapar, sonra da dünyanın dört bir yanına dağıtır. Bazen yeni türler uygun bir doğal çevre bulamayıp yok olurlar. Ruhlar, başka ülkelere gidince orman perisi, su perisi ya da cüce denen şeyler halini alır. Kimi yerde, Giphantia ruhları (Çince "ajan" sözcüğünden) *zaziri*'ler olarak olarak bilinir. Başlarında bir sorumlu vardır, yüzü bulanık sudaki bir yansımaya benzer.

Arındırmaya ihtiyaç duyulunca, ruhlar dört ana unsurla doldurulmuş yüksek, içi boş bir kolonun içine girer. Arındırma kolonunun yakınında, iki yüz basamaklık bir merdivenle ulaşılan küçük bir tepe yükselir. Tepenin en üstünde, dünyayı temsil eden ve fark edilemez kanallarla her ülkeye bağlanmış bir küre vardır. Toplanan bilgiler karmakarışıktır ama, eğer küreye belli bir sihirli değnekle dokunulursa, belli bir noktada neler olup bittiğini duymak mümkün olur. Küreyle birlikte kullanılan bir ayna, ruhların duydukları gibi görmelerini de sağlar. Kürenin yakınında çimenli bir boşluk vardır, dibindeki bir merdiven büyük, boş bir odaya ulaşır. Ziyaretçiler burada, okyanusun şaşı-

lacak kadar gerçekçi bir resminin ışık huzmeleriyle duvarlardan birine yansıtıldığını görecektir. Bu imgeler sabittir, ama istek üzerine zarar görmeden değiştirilebilir ve bütün duyulara birden hitap eder.

Giphantia'da dikkate değer üç ağaç vardır. İlki, Aşk Ağacı'dır. Yaprakları mersine benzer, beyaz üçgen lekelerle kaplı mor çiçekleri vardır. Ağaç, ne kadar aşırı olursa olsun, soğuk ve sıcaktan asla etkilenmez. Ancak bir seferinde solmaya başlamış ve ruhlar onu kurtarmayı başardıkları halde, doğasının etkilenmesini önleyememişlerdir; bu yüzden de insani aşk artık bir birlik değil, bir anlaşmazlık kaynağıdır. İkinci ağacın hiç çiçeği, yaprağı, ya da meyvesi yoktur; sonsuz sayıda çok narin filizden oluşur, seyyah bunların uçlarında minicik kurtlar görecektir. Kurtçuklar, sokmaları çeşitli mantıksız tutkulara ve manilere yol açan sinekler haline gelirler – "Kim kanına girdi?" deyişi de buradan çıkmıştır. Üçüncü ağacın boyu bir adam boyundan uzun değildir ama yaprakları kayalık bir duvar boyunca, her iki yönde üç yüzer adım mesafeye, yatay olarak uzanır. Yapraklarından hiçbiri birbirine benzemez, her yaprağın damarı belirli bir şekil gösterir – sıra sütunlar, bilimsel bir alet, bir matematik problemi ya da bir makine. Olgunlaştıklarında uçup giderler ve öylesine incelirler ki, gözeneklerden girerek bir insanın kan dolaşımına dahil olabilirler. Kan dolaşımının içine girince de, özgün biçimlerini alır ve hummaya yol açarlar. Beyin nihayet yapraktaki deseni algılar ve algıladığında da, bunun karşılığı olan icadı yapar.

(Charles François Tiphaigne de la Roche, *Giphantie*, Paris, 1760; Charles François Tiphaigne de la Roche, *L'Empire des Zaziris sur les Humains ou La Zazirocratie*, Paris, 1761)

GİZLİ GÖL, bkz. JUNGANYİKA.

GLATHİON, bkz. CAMELİARD.

GLOME, Phars ve Caphad ile sınır komşusu olan krallıktır. Yine Glome adını taşıyan başşehir, Shennit Nehri'nin kıyısında kuruludur. Şehir başlangıçta, taşma eğilimi nedeniyle nehirden uzağa kurulmuştu, ancak artık Shennit derinleşmiş, daralmıştır ve mavnalar nehirden yukarı, şehir kapılarına kadar getirilebilmektedir. Kraliyet Sarayı şehirden yüksekte, bir tepenin üzerine kuruludur. Özellikle lüks veya çekici bir yapı değildir; ahşap ve boyalı tuğladan yapılmıştır. İkinci katta, bazen hapishane olarak kullanılan, beş kenarlı bir oda bulunur. Burası hiçbir zaman tamamlanmamış olan silindir şeklindeki bir kulenin ikinci katı olarak yapılmıştır.

Nehrin karşı kıyısında ana tapınak, Ungit'in Evi durur. Burada, bir insan boyunun iki katı uzunluğunda olan beş büyük taş, yumurta biçimi bir daire şeklinde dikilmiştir. Taşlar çok eski zamanlara aittir ve onları buraya kimin getirdiği ya da bu şekilde kimin dizdiği bilinmemektedir. Dikili taşların arasına tuğladan duvarlar örülmüş ve çatı sazlarla kapatılmıştır. Rahiplere göre tapınağın şekli semboliktir ve dünyanın içinden çıktığı yumurtayı veya bir zamanlar yattığı rahmi simgeler. Tanrıça Ungit'in (ESSUR'da da Talapal adı altında ona ibadet edilir) dünyayı, rahmi ve her şeyin annesini simgelediği söylenir ve toprağı zorlayarak çıkmak suretiyle yeryüzüne geldiğine inanılır. Eskiden tanrıça, tapınağın ortasında duran şekilsiz bir taşla temsil edilirdi, ancak bu yakınlarda yanına bir kadın heykeli dikilmiştir. Bu heykel, geleneksel Glome dini üzerindeki Grek etkisini gösterir. Ungit, şehrin yukarısındaki Gri Dağ'da ikamet ettiğine inanılan Dağın Tanrısı'nın annesi ve bazen de karısı olarak anılır. Dağın Tanrısı'nın ise semavi güçleri temsil ettiğine inanılır.

İki tanrının kültü, devamlı kurban gerektirir. Bunlar genellikle hayvanlardan oluşur, ancak tanrıları yatıştırmak aciliyet kazanırsa, insanlar da kullanılabilir. Kurbanlar

dağdaki kabuksuz bir ağaca demir tasmayla bağlanarak, Dağın Tanrısı ve sadece büyük sorunlar olduğunda ortaya çıktığı söylenen, efsanevi Gölgecanavarı tarafından yenilip yutulmaya bırakılırlar. Uyuşturulan kurbanlar ölümlerine şu ya da bu ölçüde gönüllü olarak giderler.

Tapınağa hiyerarşik bir düzen içindeki rahipler hizmet eder ve normalde kralın muhafızlarının yüzbaşısına bağlı olan kendi askerleri tarafından korunur. Ömür boyu tanrıçaya hizmet eden birkaç kadın da tapınak görevlileri arasındadır.

Her ne kadar yıl boyu kurbanlar sunulsa da, asıl şenlik, maske takmış bir rahibin günbatımından itibaren Ungit'in evine kapatıldığı Yılın Doğumu Festivali'dir. Ertesi gün öğleyin dövüşerek tapınaktan dışarı çıkar ve yılın doğduğu söylenir. Dövüş semboliktir – sadece tahta kılıçlar kullanılır ve dövüşenler üzerine kan yerine şarap dökülür. Rahip dışarı çıktığında batı kapısının önünde toplanmış olan kalabalık çıngıraklarını çevirerek havaya buğday tohumları saçarlar. Geleneklere göre doğumdan önce kral da geceyi rahiple birlikte, yanlarında bir soylu, bir yaşlı ve bir de halktan temsilciyle tapınakta geçirmelidir. Bu şahısların seçiliş usulü kutsal bir sırdır ve o gece tapınakta yapılanlara bir bakirenin tanık olması yasaktır.

Glome'un zenginliği sığır sürülerinden ve bölgedeki diğer bütün ülkelerinkinden daha zengin olan gümüş madenlerinden gelir. Eskiden kölelerin çalıştırıldığı madenlerde üretim çok düşüktü ve birçok insan ölüyordu. Bunun üzerine yeni bir sisteme geçildi; artık madenlere özel olarak genç köleler getiriliyor ve bu gençler belli bir miktar cevher çıkardıklarında, özgürlüklerine kavuşabiliyor. Sıkı çalışan bir işçinin özgürlüğüne kavuşması aşağı yukarı yedi senesini alır. Bu reformun bir sonucu olarak maden üretimi büyük oranda yükselmiştir.

Glome, hükümranlığın soydan soya geçtiği bir monarşidir. Taç babadan, yaşça en büyük olan oğula geçer, ancak bir erkek evladın olmaması durumunda kız çocuklar taca vâris olur, hatta yakın geçmişe Kral Trom'un kızları damga vurmuştur. Trom'un ilk evliliğinden iki kız çocuğu vardı; sonradan Phars'lı Trunia ile evlenen Redival ve şimdiki hükümdar Orual. Trom'un Caphad'lı bir prensesle yaptığı ikinci evlilikten üçüncü kız çocuğu İstra dünyaya geldi, annesi ise onu doğururken hayata veda etti. İstra tüm ülkenin o güne kadar gördüğü en güzel kızlardan biriydi ve başlangıçta gerçekten de herkes tarafından seviliyordu. Salgınlar, isyanlar ve kuraklık ülkeyi sardığı zaman, ilk başlarda onun dokunuşuyla insanları iyileştirebildiği sanıldı ama yavaş yavaş kamuoyu onun aleyhine dönmeye başladı ve ona Meşum, yani insanların acılarından sorumlu kişi olarak bakılmaya başlandı. Nihayet kız Gri Dağ'a götürülüp kurban edildi; kısa süre sonra, yeniden yağmur yağmaya başladı.

Orual, kurban töreninden sonra dağa tırmandı ve İstra'nın, karısı olmak üzere, Batırüzgârı tarafından götürüldüğünü öğrendi. Batırüzgârı'nın İstra için inşa ettiği muhteşem saray ölümlü gözlere görünmüyordu, ancak Orual şafak vaktinde sarayı göz ucuyla gördüğünü iddia etti. İstra bir daha hiç görülmese de, komşu ülke Essur'da dini bir kült simgesi olmuştur.

Orual ise, Glome'un en ünlü hükümdarlarından biridir. Küçük yaştan beri son derece çirkin olduğuna inandırılmış, halk arasına peçe takarak çıkma alışkanlığı edinmişti. Kılıç dersi alan Orual, Phars'taki ayaklanmanın başı Argan'ı teke tek dövüşte yenip Kral Trunia'yı tahtına tekrar kavuşturarak herkesi şaşırtmıştı. Sonraki yıllarda Glome ordularına birkaç muharebede önderlik etti ve Gri Dağ'ın ötesinde yaşayan Arabalılar'ı da, Essur ordularını da yenilgiye uğrattı. Essur'la yapılan savaşta, tek vuruşta yedi kişiyi öldürdüğü söylenir.

Askeri başarılarına ek olarak yaptığı pek çok reformla –özellikle gümüş madenlerini etkileyenler– ve başşehrin büyük bir kısmını tekrar inşa ettirmesiyle ünlenmiştir. Krallığı boyunca, Kral Trom'un çocuklarını yetiştirmesi için getirdiği Tilki lakaplı Grek

kendisine rehberlik etmiştir. Tilki, ülkeye kimi Grek felsefi düşüncelerini getiren ve şimdi kaliteli bir Grek klasikleri seçkisine sahip olan küçük saray kütüphanesinin yaratılışından hiç değilse kısmen sorumlu olan kişiydi. Kütüphanedeki metinler sayesinde bazı soylular da felsefe okumaya ve felsefeyi öğrenmeye başlamıştır.

(C.S. Lewis, *Till We Have Faces, A Myth Retold*, Londra, 1956)

GLUPOV, (Rusça, *glupiy*, "aptal"dan), şimdi Nepreklonsk diye bilinen, Roma gibi yedi tepe üzerine kurulmuş bir kasabadır. Glupov'un ortasından geçen üç nehir, dar sokaklarla geçitlerden oluşan büyük bir karmaşa yaratırlar. Kasaba Rusya'nın kuzeyinde bir kabile olan Kafa-Çakanlar tarafından kurulmuştu (bu ad onlara, kafalarını duvarlara ya da yollarına çıkan başka herhangi bir engele vurdukları için verilmiştir). Komşularıyla yüzlerce yıl savaştıktan sonra Kafa-Çakanlar başdüşmanları Çarpık-Karın'ları bir kafa çakma yarışmasında yendiler ve iki kabileyi birleştirince de kendilerine bir kral bulmak üzere yola çıktılar. İki kral onları yönetme şerefini reddettikten sonra dünyadaki en aptal kralı bulma kararı aldılar.

Sonunda adaylıklarını kabul eden birini buldular, o da Yankesici adıyla tanınan bir haydudu vali tayin etti. Yankesici, kralının parası ve minneti için, halk arasında ayaklanmalar başlattı. Önceleri başarılıydı ama çok aşırıya kaçınca idama mahkûm edildi; ancak, asılmadan önce, bir hıyarla boğazını kesti. İki vali daha tayin edilip benzer sonuçlar alınınca, kralın kendisi idareci olarak kasabaya geldi. "Sizi öldürene kadar döveceğim" şeklindeki cümlesi, Glupov'un ilk tarihinin sona erdiğine işaret ediyordu.

Glupov'un gelişimiyle ilgilenen seyyahlar, kasabanın hikâyesini 1731'den 1825'e kadar izleyen *Glupov Vakayinamesi*'ne başvurmalıdır. Bu dönemde Glupov'u yirmi bir vali yönetti. Bazıları dikkate değerdi; mesela kasabaya mayalanma suretiyle içki hazırlama sanatını tanıtan ve hardal ile defne sosunu zorunlu kılan Simon Konstantinoviç Dvoykurov (1762-70). Dvoykurov'un ölümünün ardından hardal tarlaları lahana ve bezelye tarlalarına dönüştürüldü ve hardal yeme alışkanlığı silinip gitti. Vali Borodavkin, "Uygarlaştırma Savaşları" denen savaşların ilkinde, bu âdeti yeniden başlattı. İkinci savaş Glupov'lulara evlerin taş temeller üzerine inşa edilmesinin gereğini açıklama ihtiyacından doğmuştu; üçüncü onların pirekapan bitkisi dikmeyi reddetmeleri yüzünden; bir sonrakinin nedeniyse bir akademi kurma çabasıydı. Borodavkin daha sonra uygarlaştırma kampanyası konusunda fazla hızlı davrandığını fark etti ve uygarlığa karşı bir dizi ayaklanma başlatarak bu arada üç varoşu yaktı; bütün kasabayı yok etmesini 1798'deki ölümü engelledi.

Borodavkin'i, Glupov halkına görgü öğretmeye kalkışan Negodyayev izledi. Halkın zorluklara karşı koyabilmesini sağlama politikasının bir sonucu olarak, onun valiliğinin sonunda kasaba neredeyse açlıktan ölmenin eşiğine gelmişti. Halefi Mikaladze, bedensel cezayı kaldırmaya ve hiç kanun koymamaya çalıştı; onun yerine ise, kanun yapma konusunda çılgınca bir tutkusu olan Benebolenski geçti, ki başka işlere ek olarak herkesin dikkatle yürümesini ve münasip hediyeler vermesini de emretmişti. Napoleon'u Glupov'a gelmeye davet edince, Bonapartçılık şüphesiyle tutuklandı.

Bir sonraki vali Yarbay Priştiç makamına geçer geçmez Glupov'a dinlenmeye geldiğini ilan etti ve onun yönetimi sırasında kasaba refaha kavuştu. Halk Priştiç'in kara büyü yaptığından şüphelendi; kumpasçı bir polis müdürü tarafından kafası kesilip açıldığında, içinin talaş kebabı ve ciğer ezmesi dolu olduğu görüldü. Bundan sonra Glupov, polis müfettişleri tarafından yönetildi, onların kasaba köpeklerini zehirleme entrikası ise –yiyecek satan dükkânları soyabilsinler diye– engellendi.

Bir sonraki vali olan İvanov öyle ufak tefekti ki, hatırı sayılır ölçüdeki hiçbir şeyi hazmedemezdi, dönemin bütün yeni kanunlarını düpedüz havsalası almadığı için öldüğü söylenir. Başka tarihçiler ise beyninin kullanılmamaktan ötürü dumura uğradığını ve İvanov'un kırsal kesime çekilip orada mikrosefalik bir ırka babalık ettiğini yazmıştır.

1815'te İvanov'un yerine geçen Fransız maceracı Vikont du Chariot, Glupov'lulara insanın ve Bourbon'un haklarını açıklamaya, onları tanrıça Mantık ile Papa'nın yanılmazlığına inanmaya teşvik etti. Halk semalara ulaşacak bir kulenin inşaatına başladı ama mimar yokluğundan kule asla tamamlanamadı. Kadim Slav tanrılarına tapınmaya başladılar, yozlaşma ve ahlaksızlık aldı yürüdü, yaşlılara saygı ortadan kalktı ve *La Belle Hélène* operası sahnelendi. Sonunda Du Chariot'nun kadın olduğu anlaşıldı ve vali sürgün edildi.

Du Chariot'nun yerine, devlet fonlarını aşıran ve vicdanını rahatlatmak için askerlerini küflü ekmek yerken görünce hüngür hüngür ağlayan Grustilov geçti. Ancak isteyen herkesin parazit olabileceğine dair inancı ve mutluluğun maddeciliğe yol açtığını görmeyi reddetmesi düşüşüne neden oldu. Dini bir değişime uğradı, herkesin kurtuluşu için çalışmaya ahdetti, kıldan yapılma bir derviş gömleğini giyip kendini halk önünde kırbaçladı. Ziyaretçiler onun Glupov Arşivleri'nce korunup sergilenen kadife kırbacını bugün de hayranlıkla izleyebilir. Grustilov, *Sofu Ruhun Hazları* adlı kitabını da bu değişim döneminde yazmıştı.

Grustilov'un yerine geçen Ugriyum-Burçeyev, taş bir yastıkla yerde uyurdu. Karısı ve çocuklarını ömür boyu bir hücreye kilitledi ve sonunda Glupov devletinde disiplini yeniden kurmaya karar verdi. Ugriyum-Burçeyev, haddinden uzun süren kuraklık son bulsun diye komşu bir nehrin yönünü değiştirmeye karar verdi. Nehir yerinden oynamayınca, Glupov'u başka bir yerde yeniden inşa etme kararı aldı, adını da Nepreklonsk olarak değiştirdi. Sonra bir gün güneş kayboldu, yer sallandı ve vali sihir eseriymişçesine yok oldu. Bütün bu bilgilerin bulunduğu *Glupov Vakayinamesi*'nde bu olay için açıklama getirilmez. Vakayiname, Glupov'un son valilerinden biri olan Perehvat-Zalihvetski tarafından yazılmıştı; kendisi kasabaya beyaz bir at sırtında girmiş, okulu yakmış ve bilimin bütün ilkelerini oradan kaldırmıştı.

(Saltikov-Şçedrin [Mihail Yevgrafoviç Saltikov], *İstoriya odnogo goroda*, Moskova, 1869-70)

GLUBBDUBDRİB, BALNİBARBİ'nin beş yüz fersah güneybatısında, İngiltere'deki Wight Adası'nın üçte biri boyda, küçük bir adadır. Adı, "Büyücüler Adası" olarak çevrilebilir.

Bu zengin ve bereketli ülkeyi, sihirbazlar kabilesinden gelen bir vali yönetir. Valinin yaşadığı –yüz yirmi hektarlık bir park içinde, yirmi ayak yükseklikteki duvarla çevrilmiş– sarayın çok acayip bir özelliği vardır. Buradaki bütün hizmetkârlar, ölü falı marifetiyle ölüler arasından çağırılmış hortlaklardan oluşur. Valinin ölüleri çağırma ve tam yirmi dört saat süreyle hizmetlerini talep etme gücü vardır, ancak bu süre dolunca aynı hayaleti üç ay süreyle çağıramaz.

Adaya gelen ziyaretçiler özel bir eve götürülür, sonra da valiye saygılarını sunmak üzere buradan alınırlar. Eğer görünüşleri valinin hoşuna giderse, onlara istedikleri ruhu ölüler arasından kaldırma izni verecektir. Ziyaretçiler böylece İskender, Hannibal, Sezar ya da daha yeni döneme ait karakterlerle konuşma fırsatı bulur. Ancak, dünya tarihinin belli yönlerinin onları insan ırkından ebediyen iğrenir durumda bırakabileceği konusunda uyarılırlar.

(Jonathan Swift, *Travels Into Several Remote Nations Of The World. In Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*, Londra, 1726)

GNAPHİSTHASİA, ATVATABAR'daki CALNOGOR'un yüz milden fazla güneybatısındaki bir şehirdir. Zengin bir vadiye giden bir dağ yamacına inşa edilmiştir. Binalar porselendendir, yontma kornişlerle süslenmiştir. Şehrin merkezinde, muazzam mücevherler gibi parıldayan ve oyma duvarlarla birbirine bağlanmış koni biçiminde kulelerden oluşan bir yarımdaire vardır. Burası, bütün sanatkârlar için bir sığınak olan ve bir megafonun sürekli olarak Atvatabar'ın yirmi iki ünlü Sanat ilkesini ilan ettiği Sanat Sarayı'dır.

(William R. Bradshaw, *The Goddess of Atvatabar, being the History of the Discovery of the Interior World and Conquest of Atvatabar*, New York, 1892)

GOLDENTHAL, İsviçre'de küçük ama refah içinde bir köydür, tarım ürünleri ve balıyla meşhurdur.

Bugün Goldenthal'i ziyaret eden seyyahlara, köyün ezelden beri böyle bolluk içinde olmadığını öğrenmek ilginç gelebilir. Geçmişte, uzun süreli savaşlar ve onları izleyen kıtlıklar sonucu düşüşe geçmiş, atalete ve çöküşe sürüklemişti. Halk geleneksel dinlerini terk etmeye koyuldu, sefaletlerinden sapkın bir zevk almaya başladılar. İçki belli başlı bir sorun haline geldi ama büyük hanların sahibi olan yetkililer, alkolizm ve sefahatı bastırmaktansa teşvik etti. Yıllar boyunca "Goldenthal" sözcüğü, *yoksul*'la eşanlamlı olarak kullanıldı.

On yedi yıl sonra köye dönen öğretmenin oğlu Oswald burayı acınacak halde buldu. Yöre çocuklarını olumlu yönde etkilemek için ders vermeye başladı ama onunla çok alay ettiler ve Oswald'ın bir tür büyücü olduğu yolundaki söylentiler Goldenthal'de aldı yürüdü. Sonunda sakinleri, onun sözünü dinlerlerse "altınyapıcı" olup refaha kavuşacakları konusunda ikna etmeyi başardı. Önlerindeki yedi yıl ve yedi hafta boyunca Oswald'ın kurallarına uymaya yemin eden otuz iki aile reisinden bir Altınyapıcılar Birliği kurdu: düzenli olarak kiliseye gideceklerdi, içki içmeyecek ve küfür etmeyeceklerdi, çalışacaklar ve artık borç yapmayacaklardı, çiftlikleriyle, çiftlik binalarını temiz, düzenli tutacaklar ve mütevazı, ahlaklı bir kişisel davranış düsturu benimseyeceklerdi. Borçları özellikle yüksek olanlar için yakındaki şehirde iş bulundu, banka hesapları açıldı. Çok geçmeden işler düzelmeye başladı, kadınları ev işlerinden kurtarıp mümkün mertebe tarlalarda çalışabilmelerini sağlamak için halka açık bir aşevi kuruldu. Goldenthal'de arıcılığa başlandı ve böylece daha sonraki refahın temelleri atılmış oldu. Daha önce neredeyse sadece zengin toprakağalarının işlettiği ortak topraklar, köylüler arasında eşit olarak dağıtıldı ve yöre borçları, kişilerin yöre arazisini kiralamasına izin vermek suretiyle kademeli olarak ödendi. Yoksulluk, yollarda, ormanlarda çalışmak ve geniş bataklık alanların kurutulmasında çalışma karşılığı yiyecek ve giyecek sağlamak suretiyle altedildi.

(Johann Heinrich Daniel Zschokke, *Der Goldmacherdorf*, Aarau, 1817)

GONDAL ve **GAALDİNE,** Pasifik Okyanusu'nda iki adadır. Kuzey Pasifik'teki Gondal'ın başşehri Regina'dır. Kuzeyi dağlık olan Gondal'da birkaç göl vardır: Aspin Gölü, tıpkı vahşi fırtınaların çıktığı derin Elderno Gölü gibi Aspin Şatosu yakınındadır. Fundalıklarla çevrili Elnor Gölü ise yazın zirveleri karla kaplı dağların yakınındadır. Güneyinde adanın meşhur üniversitesinin bulunduğu Gondal, Alcona, Almeda, Elbë, Angora (kuzeyde) ve Exina (güneyde) olmak üzere birkaç eyalet ve kontluğa ayrılmıştır.

Gondal'lılar tarafından keşfedilerek kolonize edilen bir takımadanın parçası olan Gaaldine ise Güney Pasifik'te büyük bir adadır. Alexandia, Almedore, Elseraden, Ula, Zedora ve Zalona olmak üzere birkaç krallığa bölünen Gaaldine'de, Almedore'nin bayrağı koyu kırmızı, Zalona'nınki ise deniz yeşilidir.

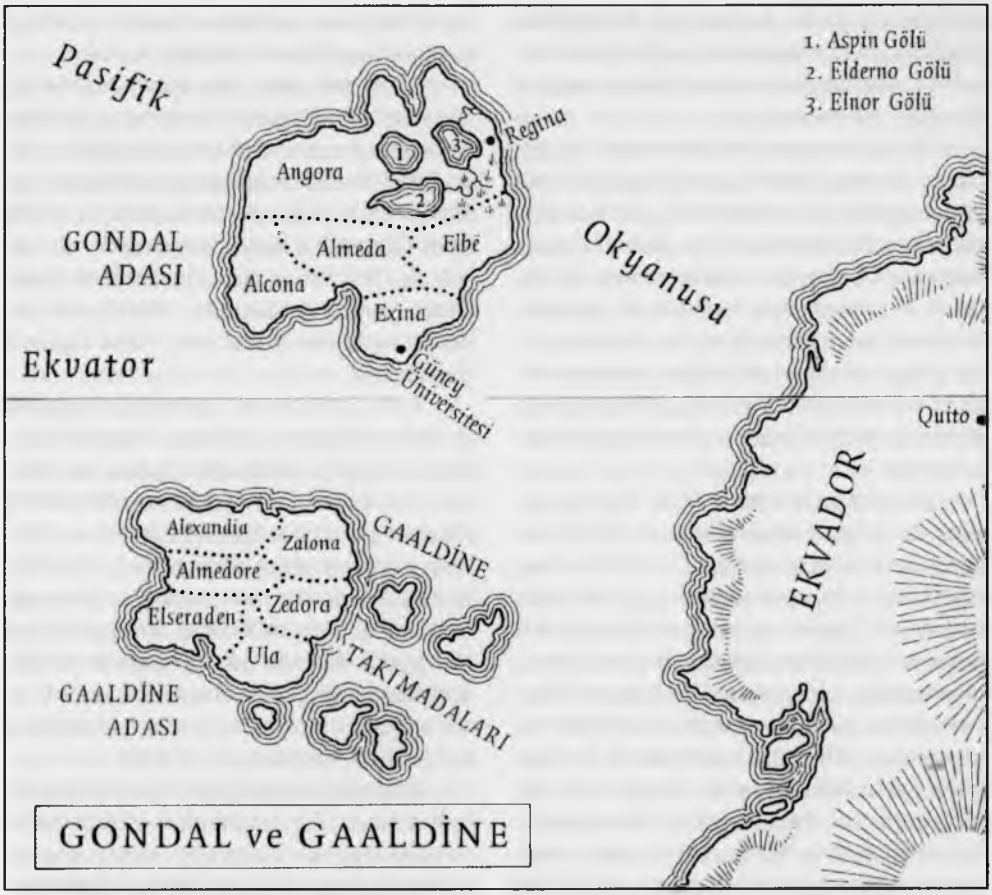

Gondal ve Gaaldine'in tarihi hakkındaki bilgiler tek tük ve bölük pörçüktür. On dokuzuncu yüzyıl ortalarında Almedore Krallığı bir kuşatmanın ardından Zalona'yı fethetti ve Gondal'lı Julius Brenzaida, Almedore kralı oldu. Kral kendi ülkesi Gondal'ı istila etti ve akrabası Gerald'la birlikte, ortak hükümdar olarak taç giydi. Julius, sarayında bıçaklanarak Gondal Dağları'na gömüldü, Gerald hapse atıldı, Gondal şehri ise despot bir hükümdarın eline düştü. Sonunda Kraliçe Augusta'nın on bir yıl süren huzur dolu hükümranlığına kavuşan Gondal, onun ölümünün ardından yeniden, bu kez cumhuriyetçilerle kraliyetçilerin savaşına tanık oldu. Bu mücadelenin sonucu henüz bilinmiyor.

(Emily Jane Brontë, *The Complete Poems*, Columbia, 1941; Charlotte ve Branwell Brontë, *The Miscellaneous and Unpublished Writings*, Londra, 1936-38; W.D. Paden, *An Investigation of Gondal*, New York, 1958)

GONDOR, ORTA DÜNYA'nın en önemli krallığıdır, başşehir MİNAS TİRİTH'in çevresindeki alandan neredeyse batıdaki Elfalas Körfezi'ne kadar uzanan AK DAĞLAR'ın güneybatısında kalır. Bu sıradağlar, Gondor'u ROHAN diyarından ayırır.

Büyük ve farklı farklı bölgelere sahip bir ülke olan Gondor'un tahta bağlı birçok ili vardır. Bu illerden birkaçı nüfusun fazla ol-

duğu merkezlerdir, başlangıçta bu bölgede yaşamış vahşi adamlarla şimdiki Gondor'luların soyundan gelme melez bir ırkın memleketi olan Lebennin gibi.

Savaş sırasında nispeten emin bir yer olan Lebennin, 3029 Üçüncü Çağ'daki büyük kuşatma ve muharebe sırasında başşehri boşaltan kadınlar için barınak olarak seçilmiştir. Lebennin halkının aksine, Belfalas Koyu çevresindeki topraklarda yaşayanlar deniz yeşili gözlü, Gondor donanmasında çalışan, uzun boylu, mağrur gemicilerdir. ULU NEHİR üzerindeki PELARGİR'de ve deniz kıyısındaki Dol Amroth'ta büyük limanlar vardır.

Gondor Krallığı 3320 İkinci Çağ'da, sülalesiyle birlikte Númenór'un (vaktiyle Ölümlü Topraklar'ın en batısındaki ELENNA adası diye bilinirdi) yıkılışından kaçıp, Dúnedain'den yani Batı'nın Adamları'ndan sağ kalanlarla Orta Dünya'ya dönen Uzun Elendil'in kurduğu, sürgündeki iki Númenór ülkesinin daha güneyde olanıdır. Elendil'in Kuzey Krallığı ARNOR, sürgündeki iki krallığın daha eskisi olduğu halde, Gondor kısa sürede daha fazla güç ve görkem kazandı.

Altın çağda Gondor, Celebrant ya da Gümüşdamarı Nehri'nden (ki, şimdi LÓRİEN denen yerde akar), şimdi HARAD olan yere ve doğuda Rhûn Denizi'nden batı kıyısına kadar uzanırdı. Krallık, doruk noktasına 1149 Üçüncü Çağ'da ulaştı, sonra da yavaş yavaş düşüşe geçti.

Gondor ilk günlerinden itibaren istilaya uğramanın sıkıntısını çekti: Doğudölleri'nin –Rhûn çevresindeki alandan adamlar– saldırılarına ya da Harad kabilelerinin güneyden yürüttüğü akınlara sıkça rastlanıyordu. 1432 ila 1448 Üçüncü Çağ yılları arasında, Gondor Büyük Akraba-Kavgası –bazı grupların baştaki kralın yeterince safkan olmadığını iddia etmesi üzerine, kuzeylilerle güneyliler arasında çıkan iç savaş– yüzünden parçalandı. Ülkeden sürülen meşru hükümdar Eldacar, birkaç yıl sonra bir orduyla dönüp krallığını yeniden ele geçirmeyi başardı. Osgiliath'taki ilk başşehrin neredeyse yanıp kül olması ve Minas Tirith'in krallığın başşehri yapılması bu sıralara rastlar.

Rhûn'dan gelen savaşkan Arabalılar, 1851 Üçüncü Çağ'da Gondor'u işgal edince daha da uzun süreli bir savaş patlak verdi. DAGORLAD ovasında geçici olarak yenilgiye uğratılsalar da, Arabalılar, aralıksız saldırılarla ülkeyi taciz etmeyi sürdürdü, üstelik de İTHİLİEN eyaletini esir alıp ellerinde tutacak kadar güçlüydüler. Gondor'un onlardan tamamen kurtulması, 1944 Üçüncü Çağ'ı buldu.

Ama Gondor her zaman bu istilaların kurbanı değildi. Kuzeydeki Arnor Krallığı Büyücü Kral'ın saldırısına uğrayınca, Gondor onların yardımına koştu ve AYRIKVADİ elflerinin yardımıyla Büyücü Hükümdar, SHİRE'ın kuzeyindeki yaylalarda mağlup edildi. Büyücü Hükümdar, aslında farklı bir kisveye bürünmüş olan MORDOR Nazgûl'larının Lord'uydu – Gondor'a karşı ilk zamanlardaki saldırıların pek çoğunu başlatmış olan Mordor'un Kara Efendisi Sauron'un en büyük ve en kötü hizmetkârlarından biriydi.

2050 Üçüncü Çağ'da, Gondor'un otuz üçüncü kralı Eärnur, Büyücü Hükümdar'ın meydan okumasını kabul etti ve onu aramaya Mordor'a gitti. Bu yolculuktan hiç dönmedi, kraliyet soyu da kurudu. Yüzük Savaşı'nın sonuna kadar, Gondor bir daha bir kral tarafından yönetilmeyecekti. Vekilharçlık mevkii babadan oğula geçen bir mevkiydi, vehilharçlar da iyi yöneticilerdi. Ancak onların liderliği altında Gondor sakinleri anavatanlarını korumaktan çok kendileri için muhteşem mezarlar yapmakla ilgilendiler ve yıllarla birlikte daha da artan Mordor tehdidini ihmal etme eğilimi gösterdiler. Nüfus azalmaya başladı, Gondor kadim dönemdeki görkeminin büyük kısmını yitirdi.

Ama Yüzük Savaşı'nın sonunda, Gondor bir kez daha bir kralın hükmü altında girdi: Ayrık Vadi'de büyümüş ve uzun yıllar boyunca Sauron ve müttefikleriyle çeşitli kisveler altında savaşmış olan, Kuzey Krallığı Dúnedainleri'nin soyundan gelen son kişi, II. Aragorn. Sonunda Minas Tirith kuşatmasını

kaldıran askerlere önderlik eden de, daha sonra Gondor ile Rûhan'ın Sauron'a karşı gönderdiği ortak güç olan Batı Ordusu'na önderlik eden de hep Aragorn'du. Nihai zaferden sonra Aragorn, onun karısı olmak için ölümsüzlükten vazgeçen Arwen Evenstar'ın (Elrond Halfel ve Celebraian'ın kızı, Tirion'lu Noldor'un pek asil prensesi Galadriel'in torunu) ona verdiği yeşil renkli elf taşından mülhem olarak, "elf taşı" anlamına gelen Elessar adını aldı. Gondor, Elessar yönetiminde uzun süreli bir refah ve huzur dönemine adım attı.

Gondor'un arması, kayıp Númenor ülkesinde yetişen beyaz bir ağaç olan Nimloth'tur. Elessar'ın atası uzun Erendil, Nimloth'tan alınmış bir körpe fidanı getirip MİNAS İTHİL'e dikmişti. Sauron şehri ele geçirince ağacı yaktı ama bir fide kurtarılarak, yeni başşehre götürülüp Çeşme Sarayı'na dikildi. O ağaç da, ondan sonraki de öldü ve sonunda bunların yerini alacak fide bulunamadı. Bunun sonucunda sarayda yıllar boyunca ölü bir ağaç durdu, ta ki Yüzük Savaşı'nın sonunda Elessar hisarın üstündeki Mindolluin yamaçlarında beyaz bir fide bulana kadar. Ziyaretçilerin Çeşme Sarayı'nda dikili görebilecekleri ağaç işte budur. Ağacın yapraklarının rengi yukarıda koyu, aşağılarda gümüşidir ve beyaz çiçekleri vardır.

Orta Dünya'nın batı topraklarındaki halklar arasında konuşulan en yaygın dil olan Ortak Dil ya da Westron, en saf biçimiyle Gondor'da konuşulur, burada başlangıçtaki zarafetini ve müziğinin bir kısmını muhafaza etmiştir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, Londra, 1977)

GONDOUR, yeri bilinmeyen bir cumhuriyettir. Yirmi yıllığına seçilen Büyük Halife tarafından yönetilir. Aslında ülkeyi fiilen yönetenler hükümet ve parlamento olduğu için, Büyük Halife'nin kötü idaresi yüzünden itham edilmesi daima imkân dahilindedir; bu nedenle de, yönetim süresinin uzunluğu, onun yönetme kalitesini etkilemez. Bu büyük makam kadınlar tarafından iki sefer yetkin biçimde doldurulmuştur.

Gondour Cumhuriyeti uzun bir deneme-yanılma süreci sonunda, çok garip bir demokrasi biçimi elde etmiştir. Gondour halkı önce en has ve sade haliyle genel oy hakkını tercih etmişti, sonuç tatminkâr olmadığı için bu şekli bir yana bıraktılar. Bu yöntem bütün gücü cahillerle vergi ödemeyen sınıfların ellerine veriyor gibiydi ve sorumlu mevkiler de mecburen bu sınıflar tarafından dolduruluyordu. Bir çare arandı ve halk bu çareyi genel oy hakkının bertaraf edilmesinde değil, genişletilmesinde bulduğuna inandı. Tuhaf ve parlak bir fikirdi. Anayasa herkese bir oy hakkı tanıdığı için bu oy verilmiş bir hak sayılıyor ve geri alınamıyordu. Ama anayasa kimi bireylere iki ya da yirmi oy hakkı verilemez demiyordu. Böylece, zaruri bir madde, statünün belirleyeceği kimi durumlarda oy hakkının genişletilmesine izin veren bir madde sessizce anayasaya eklendi. Oy hakkını "kısıtlama"yı teklif etmek sorun çıkarabilirdi, onu "genişletme"yi teklif etmenin ise hoş bir yanı vardı. Yeni yasa biçimlendi ve geçti. Bu yasaya göre, her yurttaş –ne kadar yoksul ve cahil olursa olsun– bir oy hakkına sahipti, dolayısıyla da genel oy hakkı hâlâ hâkimdi, ama eğer birinin iyi bir ilkokul eğitimi varsa ve parası yoksa, iki oy hakkı oluyordu; lise eğitimi ona dört oy hakkı veriyordu; üç bin *saco*'luk mülkü varsa, fazladan bir oyu daha oluyordu; mülküne eklediği her elli bin *saco* ile birlikte, bir oya daha hak kazanıyordu; üniversite eğitimi, hiç malı mülkü olmasa bile dokuza kadar oy hakkı getiriyordu. Böylece öğrenim servetten daha yaygın olduğu ve daha kolaylıkla elde edildiği için, eğitimli adamlar

zengin adamlar üzerinde sağlıklı bir kontrole sahip oluyordu, çünkü onlardan fazla oyları vardı.

Sonra acayip bir şey oldu. Daha önceleri bir adam ancak sahip olduğu para miktarıyla itibar görürken, artık ihtişamı verdiği oy sayısıyla ölçülüyordu. Tek bir oyu olan adam, üç oyu olan komşusuna bariz bir şekilde saygılı davranıyordu. Ve eğer sıradan düzeyin üstünde biriyse, kendine de üç oy edinme azmiyle, gene bariz şekilde enerjikleşiyordu. Bu rekabet ruhu bütün mertebeleri sardı. Sermaye üzerine oylara, "ölümlü oylar" deniyordu, çünkü bunları kaybetmek mümkündü; öğrenim üzerine kurulu oylar ise "ölümsüz" oylardı ve genellikle kalıcıydılar. Normal şartlar altında yok olmaz nitelikleri nedeniyle bu ölümsüz oylara, doğal olarak diğerlerinden daha fazla değer veriliyordu. Ancak mutlak biçimde yok olmaz değildiler, çünkü delilik onların iptaline yol açabiliyordu. Bu sistemle, Gondour Cumhuriyeti'nde kumar ve spekülasyon ortadan kalktı dense yeridir. Büyük oy verme gücünün sahibi olarak itibar gören bir adam, güvenilmez bir talih uğruna bunu kaybetme rizikosuna girmeyi göze alamıyordu.

Bugün Gondour'da parlamentoya girmek ya da göreve getirilmek büyük bir şereftir; eski sistemde böyle bir üstünlük sadece insandan şüphe duyulmasına yol açar ve onu gazetelerin horgörüsüyle küfürbazlığının hedefi haline getirirdi. Artık görevlilerin çalmaya ihtiyacı yok, çünkü maaşları parlamentoların ameleler tarafından kurulduğu günlerde ödenen acınacak miktara göre muazzamdır (ameleler memur maaşlarına amele gözüyle bakar ve dalkavuk hizmetkârlarını bu görüşe saygı göstermeye zorlarlardı). Adalet bilgece ve disiplinle yönetilir, çünkü bir hâkim, belirtilmiş terfi silsilesiyle bir kez mevkiine ulaştıktan sonra, davranışları iyi sayıldığı sürece orada kalıcı olmakta ve hükümlerini, iktidardaki siyasi partiyi kızdırıp kızdırmayacağına göre değiştirmek zorunda kalmamaktadır.

Gondour Cumhuriyeti'nde çok sayıda devlet okulu ve parasız üniversite vardır. Bir insan kendini edindiği eğitim miktarına göre güçlü ve şerefli kılabildiği için, bu ücretsiz okullar ve üniversitelerin doldurulması için hiçbir yasaya ihtiyaç yoktur ve ziyaretçiler okula gitme düzeyinin yüksekliği karşısında hayrete kapılacaktır.

(Mark Twain [Samuel Langhorne Clemens], *The Curious Republic of Gondour*, Atlanta, 1875)

GONT, YERDENİZ Takımadaları'nın kuzeydoğusunda bir adadır. Gont her şeyden önce, çoğu Yerdeniz Adaları hükümdarlarına hizmet etmiş olan büyücüleriyle ünlü bir ülkedir. Bütün köylerin, bozulan şeyleri tamir etmek için tılsım yapabilen ve duruma göre, aşk ya da kıskançlığa yol açan iksirler hazırlayabilen cadıları vardır. İklimcilere de sık rastlanır ve yağmur bulutlarının yağmurlarını boşaltmak için denize gönderilmeden önce adanın bir bölümünden diğerine sürüklendiğini görmek sıradışı bir olay değildir.

Gont'un cadılar ve iklimcilerinin yaptığı büyücülük genelde düşük düzeydedir ve örneğin, ROKE'ta öğretilen ve icra edilen sihirle pek az ortak noktası vardır. Gont halkı, icra ettikleri sanatın gerisindeki ilkeler hakkında az şey bilir ve onlardan daha çok bayağı amaçlarla yararlanırlar. İki Gont deyişi, köy cadılarının sihrinin doğasını gösterir: "Bir kadın büyüsü kadar zayıf" ve "Bir kadın büyüsü kadar habis". Sihir yardımına ihtiyaç duyan seyyahların, diğer Yerdeniz adalarındaki sihirbazlara başvurmaları salık verilir.

Gont'tan çıkmış en büyük sihirbaz, muhtemelen Ged yani Çevik Atmaca'dır. Ged, On Akçaağaç adlı dağın tepesinde, Kuzey Yakası Vadisi'nin sonundaki Gont köyünde büyümüştü. Bir tunçustasının oğluydu ama genç yaşta sihre karşı yeteneğini ortaya koydu. İlkgençliğinde, yerel cadı olan teyzesinden birtakım büyüler kaptı. Kısa süre sonra, gökteki kuşları çağırabiliyor, havayı kont-

rol edecek büyüler yapabiliyor ya da basit illüzyonlar yaratabiliyordu. Onu ilk kez üne kavuşturan da bu son becerisi oldu.

Ged küçük bir çocukken Gont, KARGAD İMPARATORLUĞU'ndan gelip uzun gemileriyle adaya çıkan askerlerin baskınına uğramıştı. Baskıncılar limanı ele geçirdikten sonra ganimet peşinde adanın içlerine doğu ilerlediler, alt vadilerde ölüm ve yıkım saçtılar. Sonunda On Akçaağaç'a vardılar. Ged sisörme becerisi (yoğun bir sis toparlayıp onunla illüzyonlar yaratma sanatı) sayesinde köyünü savunabileceğini fark etti. Sis köyün üstüne kapanıp, onu istilacıların gözünden sakladı ve yerel halkın görünmeksizin karşı saldırıya geçmesini sağladı. Ortaya çıkan karmaşada Karg'lardan bazıları köyün tepesindeki kayalarda tökezleyip aşağıdaki suya düştüler, çoğu da göremedikleri bir düşman tarafından paramparça edildi. Köyün büyülü olduğuna inanan Karg'lar, panik içinde geriye çekildi ama vadilere döndüklerinde Gont kıyı güçlerinin toparlanıp Kargad teknelerini yaktığını gördüler. Karg'lar, Arnmouth kumları kanlarıyla kıpkırmızı olana kadar, sırtları denize dönük, savaştılar.

Bu eylem –başşehre on beş mil kadar uzaklıktaki küçük Re Albi ya da Şahin Yuvası köyünden bir büyücü ya da sihirbaz olan– Ogion'un dikkatini Ged'e çekti ve Ogion oğlanı gerçek bir sihirbaz olarak eğitmeye koyuldu. Ged, çıraklığı sırasında bir kızın, kendisini güçlerini aşmaya ikna etmesine izin verdi. Düşüncesizce hareket eden gururlu bir delikanlı olarak, şekil değiştirmeye yönelik meydan okumasını kabul etti. Ogion'un Runik yazılı kitaplarından yararlanarak büyünün sözcüklerini söylemeye çalıştı ama yanlışlıkla, sonunda Ged onu yok edene dek yıllar boyunca peşinden ayrılmayacak kötücül bir gölgeyi çağırdı. Dünyaya getirdiği karanlıktan, ustasının gelişiyle kurtuldu; ustası ona kızın annesinin de bir büyücü olduğunu ve kuşkusuz kitabın yanlış sayfasının açılmasına sebebiyet verdiğini açıkladı. Kısa süre sonra Ged, Roke'ta gerçek bir büyücü olarak eğitim görmek üzere, Gont'tan ayrıldı.

Gont'a gelen seyyahların, adanın benzersiz fiziki özelliklerinden çok etkileneceği kesindir. Genişliği elli milden az olan Gont, aslında adayı çevreleyen Gont Denizi'nin fırtınaların azdırdığı sularının bir mil yukarısına kadar yükselen tek bir dağdır. Gont'un sahil hattı, adanın vadilerine açılan derin, dar koylarla çentilmiştir. Vadilerin alt yamaçlarında çiftçilik yapılsa da, ekilip sürülebilen arazi çok geçmeden yerini daha yüksek arazinin ormanlarına bırakır.

Gont Limanı kasabası, Armed Kayalıkları diye bilinen yerlerin arasında, koy üzerindedir; kara tarafındaki şehir kapısı, oyma ejderlerle korunur. Kasaba, adadakilerin en büyüğüdür ve taştan yapılmış büyük ev ve kuleleri, İç Deniz'den gelen gemilerin toplandığı rıhtım ve iskeleleriyle etkileyici bir görüntü oluşturur. Gont Limanı bir keresinde Ogion tarafından bir zelzeleden kurtarılmıştı. Ogion'un, tıpkı korkmuş bir hayvanla konuşur gibi dağ ile konuştuğu ve aksi takdirde şehri yok ederek Armed Kayalıkları arasındaki kanalı kapatacak olan bir çığı dizginlediği söylenir.

Gont'un dağ köyleri, Gont Limanı'ndan çok farklıdır. Çoğu köy evi keresteden yapılmıştır ve sadece bir tek odaları vardır, evin yanına bir keçi ahırı eklenmesi ise gelenektendir. Evin içi hayli ilkeldir; odanın ortasındaki ocak, genellikle daha zengin evlerde bulunan şömine ve bacanın yerini almıştır. Kışın bu köylerin yolları sık sık şiddetli kar yağışı yüzünden kapanır.

Gont halkının çoğu keçi çobanı ya da balıkçıdır, oysa geçmişte ada, korsanlarıyla ünlüydü. Gont küçük olduğu halde, insanları kara ve deniz adamları olmak üzere kesin bir çizgiyle ikiye ayrılır. Seyyahlar daha yüksek vadilerin zanaatkârları ve çobanlarının, hayatlarının her günü karşılarında olan deniz konusunda tamamen cahil olduklarını ve Gont balıkçılarının da adalarının güzel yaylaları hakkında hiç bilgileri olmadığını görecektir.

Gont'un ana ihraç maddesi, keçi kılından örülen ipeğimsi bir kumaştır. Sıcak tu-

tan muflon ceketler de ihraç edilir ve Yerdeniz'in her yanında bilinir.

Fiziksel olarak, halk ince ve sırım gibidir, esmer, bakır-kahverengisi tenleri vardır. Takımadanın diğer bölümlerinde, onlara genellikle "keçi çobanı" denir.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968; Ursula K. Le Guin, *The Tombs of Atuan*, Londra, 1972; Ursula K. Le Guin, *The Farthest Shore*, Londra, 1973)

GORGOROTH, MORDOR'un kuzeybatısında, MORGAİ'den ERED LİTHUİ'ye kadar uzanan, geniş bir platodur. Platonun ortasında ORODRUİN'in konisi yükselir.

Ova, Çağ'ın en güçlü müstahkem mevkii olan ve Kara Lord Sauron tarafından inşa edilmiş Barad-dûr Kara Kulesi'nin yeriydi. İnşaata yaklaşık olarak 1000 Üçüncü Çağ'da başlandı ve Büyük Kule, altı yüz yıl sonra tamamlandı. Kuleyi, koca bir demir köprüyle geçilebilen bir kanyon çevreliyordu. Buradan, Orodruin yamaçlarının yüksekliklerindeki Ateş Salonları'na giden bir yol vardı. Kalenin kendisi, çelikten ve adamant denen çok sert, efsanevi bir taştan yapılma kocaman kapıları olan, heybetli bir demir dağı gibiydi. En yüksek olanları sivri uçlarla ve birer demir taçla son bulan birçok kulesi vardı. Burası, batıya, Orodruin'e dönük Göz Penceresi'nin bulunduğu yerdi – Göz oraya buraya döndükçe kırmızı bir ışık yanıp sönerdi. Tek Güç yüzüğü dünyadan yok olunca, Sauron'un gücü de onunla birlikte gitti, Kara Kule yerle bir oldu.

Sauron'un Mordor'a hâkim olduğu süre boyunca, Gorgoroth'ta daha çok dağ trolleri yaşıyordu. Bunlar insanlardan daha uzun boylu, daha geniştir ve daracık boynuzsu pullarla kaplıdırlar; bunun doğal derileri mi, yoksa bir tür giysi mi olduğunu anlamak zordur. Boğum boğum elleri pençe şeklindedir ve ana muharebe silahları olarak ağır çekiçler taşırlar. Çekiçle yere yıktıklarının boğazlarını ısırırlar. ORTA DÜNYA'da rastlanan diğer trol türleri gibi, dağ trollerinin de kanları siyahtır.

Kara Kule'nin yıkılmasından sonra Gorgoroth muhtemelen doğal hali olan durumuna döndü – delikler ve kraterlerle dolu, topraktaki çatlaklardan yükselen dumanın boylu boyunca rüzgârla sürüklendiği büyük, kasvetli bir plato.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

GORMENGHAST ŞATOSU, Groan Lordları'nın soydan soya geçen meskenleridir; Çarpık Orman'ın arapsaçı gibi dikenli ağaçlarının arasından adeta savaş vererek yükselen, tekinsiz Gormenghast Dağı'nın birkaç mil doğusundadır. Şatonun görünüşü öylesine korkunçtur ki, ona bakan herkesi lanetlemek için topraktan dışarı çıkarılmış izlenimi verir. Dağ ile şato arasındaki topraklar çıplak ve ıssızdır. Büyük kısmı da, uzun bacaklı kuşların, kamışların arasında rahatsız edilmeksizin yaşadığı bataklık arazi parçalarıyla lekelenmiş çorak bir araziden ibarettir. Buradaki tek canlı renk, sazların kırmızı uçlarıdır. Bataklık arazi yerini yeşilimsi siyah kayalardan meydana gelen kat kat platoya bırakır, bu kasvetli ve metruk yerin altından bölgenin bataklıklarını besleyen nehir geçer. Burada duyulabilen tek ses, rüzgârda kızkuşlarıyla çullukların çığlığıdır.

Gormenghast Şatosu'nun batı yanı, eğreltiotu kaplı yamaçların eteğine sessizce uzanmış küçük bir gölü barındıran ve Gormenghast Ormanı denen bir çam ormanıdır. Bu su parçasında hiç kuş yoktur. Kuzeyde, tenha çorak araziler uzaklarda silinip giderken, güneyde gelgitsiz bir denizin kıyısında bataklık kumuyla kaplı bir alan vardır.

Dağların yamaçlarından bakınca, Gormenghast'ın kendisi de bilinen bütün ticaret yollarından uzaktaki vahşi bir denize kon-

muş bir taş adası gibi görünür. Uzaktan sanki taşları taçyaprağıymış da hafifçe yüzüyor gibidir, ancak bu aldatıcı bir izlenimdir. İnsan şatoya yaklaşınca dimdik kayalar ve aşınmış kaya çıkıntıları belirgin bir hal alır. Biçimsiz taşlarla harçlar gözle görünür bir şekilde ufalanmaktadır, ama sanki kurşuni taşlar hep ufalanmaya devam edecek, bu yokoluş süreci başka her şeyden uzun ömürlü olacak gibidir.

Bu muazzam şato yazları hasta bir hayvan gibi hareketsiz yatar; kadim taşlar terler ve toz, avlularda yığılır. Parıldayan kertenkele kolonileri toz haline gelmekte olan taşlarda güneşlenir ve Gormenghast'ı kısmen çevreleyen hendek çorbaya dönüşür. Kışları kar bazen aylarca yolları tıkayabilir.

Şatonun dışında, binlerce balçıktan kulübe ve kaba saba baraka surların çevresine yayılmıştır, yükselen zemine serilmiş halde, habis bir salgın hastalık misali, duvarlara tutunurlar. Bu karmakarışık mezbeleler, köstebek yuvaları gibi birkaç tozlu dar yol boyunca dağılmıştır. Yolların kendileri, sellerle açılmış dere yatakları gibidir ve kulübelerin çatıları adeta tepede buluşur. Geceleri, kapıların üstüne fenerler asılır. Seyyahların bir âdete dikkat etmeleri gerekir: Geceleri zifir karası dar yollarda iki kişi karşılaştığı zaman, başlarını en yakın kapı lambasının ışığına getirir, birbirlerine bir bakış attıktan sonra yollarına devam ederler.

Kulübeler yaklaşık sekiz ayak yüksekliktedir, kaba camdan pencereleri vardır. İçeride döşemeler çiğnenmiş topraktandır, çimenden hasırlarla örtülüdür, kaba tahtadan yataklar vardır. Burada yaşayan insanlar, Meskenciler ya da Parlak Oymacılar diye bilinir; tek gurur kaynakları oyma işleri ve Groan Sülalesi'ne bağlılıkları olan hastalıklı bir toplulukturlar. Ezici yoksulluklarından sanki keyif alıyor gibidirler; içlerinden birinin burayı terk ederek şöhret ve servet peşine düşmesi akla gelmez bir şey, bir utanç ve aşağılanma vesilesidir.

Parlak Oymacılar bu adı, çok eskilere uzanan tahta oyma zanaatından alırlar, bu onların tek tutkusudur. Gormenghast Şatosu halkıyla çok az temasları vardır, hatta yok bile denebilir; yılda bir gün, haziranın birinde, en iyi eserlerini sunmak için Şato'ya giderler. Oymaları Groan Kontu değerlendirir, en iyileri alınıp, şatonun kuzey kanadında uzun bir oda olan Parlak Oymalar Salonu'na konur. Kimse asla bu salonu ziyaret etmez; şaheserler yıllarla birlikte toz tutmak üzere oraya bırakılır. Reddedilen bütün eserler, kontun dairesinin altındaki avluda yakılır. İşleri kabul edilen oymacılara parşömen tomarları verilir ve her iki ayda bir dolunayda Meskenler'in üstündeki burçlarda yürüme ayrıcalığı tanınır. Bu onların tek ödülüdür, ama Parlak Oymacılar'ın çok değer verdiği bir onurdur.

Son derece farklı üsluplar geliştirmiş olan ailelerin ya da oyma okullarının arasında büyük rekabet vardır. Oymaların en meşhuru, Kara Binici Meydanı'nda, şato duvarlarının altında durur. Yaratıcısının kim olduğu bilinmez ama herkes bunun Meskenler'de yapılmış en iyi heykel olduğu konusunda hemfikirdir. Bir atla binicisinin son derece stilize figürüdür, her yıl yeniden özgün, parlak renklerinde boyanır. Atın başı bir kavisle arkaya atılmıştır, böylece göğe dönmüştür, yelesi de donmuş köpük gibi pelerinli binicinin dizlerine dökülür. Kolları gevşekçe yanlarında sarkan binici meşum bir figürdür; ölüm gibi yüzünde renk namına sadece dudaklarının ve saçının rengi vardır. Bu meydanı çevreleyen mezbelelerde, yalnızca en yetenekli oymacıların oturmasına izin verilir.

Kulübelerin çatılarında sergilenen oymalar dışında, Meskenler'de pek az renk vardır. Burada bitki olarak sadece güdük kaktüsler yetişir; uyuz itler, tozlu ve eğri büğrü dar yollarda çöplükleri eşeler.

Meskenciler daima açık havada yemek yer, burçların altında, tozlar içinde, dört uzun masada otururlar. Duvara en yakın yerlerde yaşlılar vardır, annelerle çocuklar onların sol tarafındaki bir masadadır, erkeklerle oğlan çocuklar ise geriye kalan iki ma-

sada oturur. Ergen kızlar, kendilerine ait bir kulübede onlardan ayrı yemek yer, ancak birkaç tanesi her gün yaşlılara hizmetle görevlendirilir. Normal beslenme rejimi, her gün civardaki bir ormandan kazılıp çıkarılan beyaz ve dilimlenmiş *jarl*-kökü'nden oluşur. Her gün şatonun burcundan bir miktar fazla yiyecek atılır. Topluluklar arasında daha fazla temas gerekince, resmi selamlama biçimleri kullanılır; şatodan gelene sadece "Gormenghast" diye hitap edilir ve o da cevabına "Parlak Oymacılar" ifadesiyle başlar. Bu âdet, yüzyıllarca önce on yedinci kont tarafından başlatılmıştır.

Geleneksel olarak, yaşı elliye gelmiş ya da geçmiş seçkin bir oymacı, topluluğun kızları arasından kendine bir gelin seçebilir, kızın itiraz etme hakkı yoktur. Düğün töreni Çarpık Orman'ın güneyindeki Düğün Tepesi'nde yapılır. Ormandan gelen sesle, çift el ele tutuşur, kadın ayaklarını kocasının ayaklarının üstüne koyar. Evlilik, Parlak Oymacılar'ın gözünde büyük önem taşır, çünkü gayri meşru bir çocuğun kötü olduğuna, cenin halindeki bir cadıdan farksız olduğuna inanırlar. Gayri meşru bir çocuğun annesi topluluk tarafından dışlanır.

Şatonun sakinlerinin de yuvalarını pek sevdikleri söylenemez; sadece onun bir parçasıdırlar ve dışardaki dünya hakkında en ufak fikirleri yoktur. Atmosfer de pek hoş sayılmaz; dolaşırken şatonun daha tenha alanlarına giren kişi, girdiği yerden az önce birinin ya da bir şeyin çıktığı izlenimine kapılır.

Oysa aslında Şato öylesine büyüktür ki, orada yaşayanlar haftalarca birbirini görmeyebilir. Ana bina, birkaç büyük kanattan oluşur, ancak yüzyıllar boyunca yapılan ekleme ve değişiklikler, zemin planını belirlemeyi imkânsız hale getirmiştir. Bunun sonucunda da ortaya tuhaf bir binalar topluluğu çıkmıştır; bazılarının köşk, gözlemevi ve dehliz gibi aşikâr kullanım alanları vardır; diğerlerinin amacı ise belirsizdir. Örneğin, içlerinden normal bir insanın zorla bile geçemeyeceği kadar yakın şekilde yerleştirilmiş sütunlarla dolu acayip bir alan görmek mümkündür. Bir başkasında ise ağzında bir adamın hareketsiz cesedini taşıyan muazzam bir aslanın taş oyması vardır; cesedin üzerinde "Groan'ın düşmanıydı" yazar.

Bu mimari denemelerinin çoğu şimdi yarı harap olmuş haldedir ama içlerinde en meşum olanı hâlâ Doğu Kanadı'ndaki Çakmaktaşı Kulesi'dir. Gormenghast'ın birçok kulesinden en yükseği olan kule, kara sarmaşıklarla kaplıdır ve burada, duvarların tarlalarından küfür içinde semaya uzanmış sakat bir parmak gibi yükselen ölüm-baykuşları yaşar. Kule, yetmiş altıncı Groan kontu Lord Sepulchrave'in dehşet verici sonuyla da ilintilidir. Sepulchrave, uzun bir depresyon döneminin ardından bir ölüm-baykuşu olduğuna kani olmuştu ve şatonun yeraltındaki mutfaklarında yakaladığı fareleri yemeye başlamıştı. Sonunda Çakmaktaşı Kulesi'ne girdi, orada yaşayan baykuşlara hediye olsun diye yanına bir de ceset aldı ama vahşi kuşlar tarafından paramparça edildi.

Doğu Kanadı'nda bir de önce yangından, sonra ise su baskınından büyük zarar gören kütüphane vardır. İlk kütüphaneden geriye yalnızca mermer bir masa ile onun etrafında dönen, döşeme seviyesinden on beş ayak yükseklikte taş bir galeri kalmıştır. Yangında Martrovia piyes koleksiyonu tamamen yok olmuş, ama şiir koleksiyonunun büyük kısmı kurtulmuştur. İhtiyar kütüphaneci Ekşitoz da yangında ölmüştür, iskeleti eski hâkimiyet alanının ortasındaki mermer masada bulunmuştur.

Batı Kanadı'ndaki en önemli oda, geleneksel olarak yemekler için kullanılan büyük Taş Salon'dur. Uzun, yüksek bir yapıdır, dizi dizi heybetli sütunları vardır. Salonun zemini, taş levhalardan oluşur. Tavan karla dolu bir gökyüzünde birbirlerini inceleyen tombul küçük meleklerin solgun resimleriyle süslenmiştir. Renkler yıllarla birlikte solarak gri, yeşil, grimsi pembe ve gümüş renginin ince bir harmanı halini almıştır. Melekler yetmiş dördüncü kont tarafından, iskeleden düşüp ölen bir hizmetkârın yardımıyla resmedilmiştir. Hep karanlık olan salon sanki güneşin

ışığına meydan okumak üzere inşa edilmiş gibidir. Bir ucunda, yedi ayak yüksekliğinde meşe bir platformun üzerinde, kontun masası durur.

Gormenghast'ın merkezindeki bölümde, yükseklerde, Örümcekler Salonu vardır. Burası çürümekte, ufalanmakta olan sütunlarla çevrili bir galeridir. Adını burada bulunan ve ağlarını ufalanan tahta sütunlar arasında ören muazzam sayıdaki örümcekten alır. En uçta büyük bir pencere, kenarlarında ufak kuleler olan taş teraslı geniş bir çatıya açılır. Çatıda toplanan yağmur suyunun derinliği bazı yerlerde birkaç ayağı bulur.

Ancak Gormenghast'ın en tuhaf yanı, belki de şimdi büyük kısmında oturulmayan ve şatoda yaşayanların resmen unuttuğu kocaman Güney Kanadı'dır. Bazı yerlerde duvarlar çok yükseklere çıkar; diğerlerinde ziyaretçi kendini birden çatlaklarından uzun otların ve yarık duvarlarından Tennyson çiçeklerinin fışkırdığı büyük tuğla ve taş avlularda bulur. Bu bölgedeki çoğu geçit sık yabani otlarla örtülüdür, fareler hiçbir şüphe götürmeyecek şekilde duruma hâkimdir. Güney Kanadı, büyük, elmas camlı pencereleri olan yarı daire biçimindeki Kökler Odası'nı da içerir. Uzak bir geçmişte belki de toprakla dolu olan bu oda, ölü bir ağacın kıvrılan, iç içe geçmiş kökleri ile tıkanmıştır. Tamamen iç içe geçtikleri için kökenlerini tayin etmek gerçekten de imkânsızdır. Kökler kalınlaştıkça birbirlerine yaklaşır ve kapının karşısındaki uzun dar bir açıklıktan odanın dışına uzarlar. Ziyaretçiler bu labirentte yollarını bulmanın ve dışarı çıkıp ölü ağacın gövdesine tırmanmanın mümkün olduğunu göreceklerdir. Yerin birkaç yüz ayak yukarısında, duvardan neredeyse yatay olarak çıkan ağaç, bir köprü kadar güvenlidir. Odanın içindeki köklerin farklı renklere boyanması ise, kuşları oraya çekme çabasındandır. Kökler Odası ve buna bitişik bölmeler, vaktiyle şatonun geri kalanından tecrit edilmiş halde ölene kadar burada yaşayan Sepulchrave'ın ikiz kız kardeşleri Cora ile Clarice'in bölmesiymiş.

Bu kanattaki neredeyse tamamen unutulmuş bir merdiven, şimdi neredeyse tümü harabe olmuş yüksek bir terasa çıkar. Vaktiyle bu terasa büyük bir kanatlı pencere açılsa da, artık camdan da, tahtadan da eser yoktur. Terasın öbür yanındaki salon yavaş yavaş çürüyüp gitmektedir, dışarıdaki döşeme taşlarına ise kara yosunlar yapışmıştır. Gormenghast'ın insan sakinlerinin terk ettiği salon ve teras, küçük kargalar, küçük beyaz balıkçıllar, balaban kuşları tarafından ele geçirilmiştir, burada ayrıca büyük bir balıkçıl kolonisi de yaşar. Güney Kanadı, fareleriyle, özellikle sadece bu kanada mahsusmuş gibi görünen ve başka hiçbir yerde rastlanmayan küçük, güvercin grisi bir türle de tanınır.

Gormenghast'ın büyük kısmı korkunç ve rahat olmaktan uzaktır. Tek istisnası Dr. Prunesquallor'un, avlunun karşısında, nemli ve serin silah deposunun dışında bulunan evidir. Burası kırmızı kefeki taşından üç katlı bir binadır, her yere hâkim olan gri renkle büyük tezat oluşturur; bir duvar dirseğiyle şatonun kendisine bağlantılıdır. Oyma mobilyaları ve zengin süslemeleriyle, –örneğin, Gormenghast Kontesi'nin oturduğu ve adını orada beslediği çok sayıda kediden alan– Kedi Odası'ndan çok daha hoş bir yerdir. Doktorun evi duvarlı bir bahçeye bakar; burada kız kardeşi eğreltiotları, yosunlar ve geceleri açan küçük bitkilerden bir gulyabani-bahçesi yaratmıştır. Bahçenin büyük kısmı kaya kümelerinden, çılgın döşeme taşları, balıkhavuzları ve güneş saatlerinden oluşur. Ancak en ucunda gerçek ağaçlar bulunur.

Gormenghast'ın mutfakları, duvarların tepesindeki pencerelerle aydınlanmış kocaman bir oda olan Büyük Mutfak'ı merkez almış muazzam bir yeraltı diyarıdır. Mutfaklar "gri ovucular" denen bir ekip tarafından temiz tutulur, bunlar, ergenlik çağına yaklaştıklarında –onlardan önce babalarının da yaptığı gibi– hayatlarını mutfakların duvarlarıyla döşemelerini yeniden temiz pak hale getirmekle geçireceklerini keşfederler. Şafaktan sabahın geç saatlerine kadar çalışır-

lar, çünkü o saatlerde kullandıkları iskeleler aşçılara engel olmaya başlar. Çalışmalarının bir sonucu olarak, uzun ve güçlü kollara sahip olurlar, belirgin bir maymun görünüşü edinirler. Ovucular geleneksel olarak sağırdır ve yıllar geçtikçe yüzleri, ömür boyu her gün temizledikleri taşların gri rengini alır. Mutfakların kendileri buharlı, kalabalık yerlerdir, şatonun diğer sakinleri normalde buralardan kaçınır. Bitişiklerinde çok az kişinin ayrıntılı olarak incelediği, tozlu bir tünel ve koridorlar labirenti olan şarap mahzenleri vardır.

Şatoda, duvarları içinde doğmuş çocukların eğitimi için bir okul vardır. On altı profesörü ve bir müdürü olan okul, yüksek, sarmaşık kaplı duvarlarla çevrili bir avlunun etrafına kurulmuştur; avluya, okuldaki bir tünelden ulaşılır.

Bütün sınıfların son derece kendilerine özgü atmosferleri vardır. Örneğin bir tanesi kusursuz bir dairedir, iyi aydınlatılmıştır, masaları ve zemini her sabah soda ile ovulur; komşusu küçük, tünel benzeri bir odadır, sadece yarım daire biçimindeki tek penceresinden gelen ışıkla aydınlanır. Üçüncüsü, güneye bakan kocaman, yarı boş bir odadır: burası, geleneksel olarak şatonun okullu oğlan çocuklarının oynadığı son derece tehlikeli bir oyunun geleneksel alanıdır. Döşeme tahtaları yerinden çıkartılır, bunlarla odayı enine geçen dar, kaygan bir geçit meydana getirilir ve sınıf iki takıma bölünür. Bir grup sapanlarla ve topaklarla silahlanır. Rakip tarafın bir üyesi, pencereden dışarı atlayarak bir ağaç dalı yakalar, alttaki dörtgen avluyla olan yüz ayaklık mesafeye de aldırmaz. Kendini yukarı doğru savurarak, öyle bir açıyla bırakır ki, yeniden pencereden içeri girer ve döşeme tahtalarından oluşmuş dar köprünün üzerinden kayar. O bunu yaparken, diğer takımın üyeleri de ona topaklar atar. Geçmişte bu oyunda kil, hatta mermer bile kullanılmıştı ama üç ölümün ardından onların yerini kâğıt topaklar aldı.

Gormenghast'ın öğretmenleri kendi bölmelerinde kalır, bunlar korunaklı bir kemerli yolun üstündeki bir dizi dairedir. Her profesörün, kapısında hem kendi adı, hem de seleflerinin adlarının yazılı olduğu kendi dairesi vardır. Öğretmen kadrosu, at derisinden duvarları nedeniyle Deri Odası diye bilinen, kötü bir yeraltı ışığıyla aydınlanmış, buram buram tebeşir ve tütün kokan ortak bir odayı paylaşır. Ders verirken siyah akademik cüppeler giyip mezuniyet kepleri takarlar; boş vakitlerinde ise şarap kırmızısı tüniklere bürünürler. Öğretmenlerin hayatının temeli, herhangi bir değişiklik biçimine karşı direnmektir, çünkü onların işi, kendi etki alanlarının pul pul dökülen boyalarıyla pas tutan kalem uçlarını sakin bir onayla gözlemektir. Aşırı muhafazakârlıkları, yemekhanede yedikleri toplu yemekten sonra yaptıkları ayinde de kendini gösterir. Uzun masalar tersine çevrilir ve öğretmenler, sanki tuhaf bir tür kayığa binmişler gibi, onların üzerine oturur. Sonra da, başlangıçta herhangi bir anlamı olmuş olsa da artık bu anlamı kaybetmiş, ama içinde "sıkı dur" diyen gürültülü nasihatler olan ve değişime karşı çıkmanın erdemlerini kutlayan, yaslı bir şarkıyı söylemeye başlarlar.

Gormenghast, gelenek ve ayinle yönetilir. Daha yaşlı olan hizmetkârların bu yer ve onun âdetleri konusunda sezgileri vardır, bir geleneğin ihlal edilip edilmediğini hemen anlarlar. Günün her saatinde yerine getirilmesi gereken ayinlere koskoca kitaplar hasredilmiştir, bu ayinleri anlamak ise bir ömür alır. Âdetlerin çoğunun özgün anlamları artık yitip gitmiştir ama katılanlar buna hiç aldırmadan hareketleri tekrarlar. Örneğin, yılda iki kez o sırada hükümran olan kont demir bir dolabı açıp özel bir bıçakla kapağın içine bir yarım ay kazımalıdır. Metale kazınmış yedi yüzden fazla yarımay vardır, ama hiç kimse bu ayinin kökenini ya da amacını açıklayamaz. Bir vârisin çocukluğu ve erginliği, hatırı sayılır karmaşıklıkta ayinlerle çevrilidir. Doğumdan on iki gün sonraki vaftiz, bu ayin için ayrılmış ve çoğunlukla bütün saraydaki en hoş oda sayılan odada yapılır. Çocuk resmi bir şekilde babası tarafından çağ-

rılır ve vaftiz edilmeden önce *Gormenghast İrfanı* adlı kitabın sayfaları arasına konup, orada hazır bulunan herkes tarafından resmi bir şekilde selamlanır. İlk doğum gününde ağırbaşlı bir Karanlık Kahvaltı düzenlenir. Bu yemek sırasında Ayin Sorumlusu masada aşağı yukarı yürüyüp, herhalde inceleyip salık verdiği irfanın gücünü göstermek için, yemeklerden kalanları çiğner. Bir vârisin bütün doğum günleri yerleşik törenlerle kutlanır, özellikle onuncu yaş gününe büyük önem verilir. O gün çocuk önce tozlu bir kule odasına bütün gün tek başına kilitlenir, sonra da gözleri bağlı olarak yakındaki bir gölün kıyısına götürülür ve aslan, kuzu, kurt ve at kılığına girmiş kişiler bir pantomim oynar. Bu dinsel tören en azından dört yüz yıl geriye gider ama tam olarak ne anlam taşıdığı hâlâ belirsizdir. Bir başka geleneğe göre de Gormenghast Kontesi, Meskenler'de bulunabilecek en çirkin ve korkunç yedi dilenciyi kabul edip onları yağla ovmalıdır.

Son yıllarda Gormenghast'ta hayat bir dizi mutsuz olayla karışıklık içine itildi, bunların bir kısmı mutfakta çalışan bir çocukken dolambaçlı yollarla Ayin Sorumlusu olan Steerpike adlı birinin çevirdiği dolapları içeriyordu. Steerpike kütüphanenin yok edilmesinden ve şatodaki birkaç cinayetten sorumluydu. Tek emeli, şatonun her karışını yöneten ayinler hakkında ayrıntılı bilgi edinerek Gormenghast'a hâkim olmaktı. Steerpike, yetmiş altıncı Gormenghast kontunun kızı olan Fuchsia'yla flört etmeye de kalkıştı – hâlâ onun suda boğularak ölmesinden hiç değilse kısmen sorumlu olduğu düşünülür. Sonunda yetmiş yedinci kont Titus Groan'la çarpışan Steerpike, kont tarafından öldürüldü. Bu olaydan kısa süre sonra Titus, Gormenghast'ı terk etti, asla da dönmedi; onun gidişinden sonra ayinlerin ne kadarının varlığını sürdüğü ancak tahmin edilebiliyor.

(Mervyn Peake, *Titus Groan*, Londra, 1946; Mervyn Peake, *Gormenghast*, Londra, 1950; Mervyn Peake, *Titus Alone*, Londra, 1959)

GORT NA CLOCA MORA, ayakkabıcı cinlerin evidir. Tam yeri bilinmez ama muhtemelen İrlanda'daki CAGNY VADİSİ yakınlarındadır. Bir ormanın kıyısındadır, burada taşlık bir tarlaya büyük gri kayalar serpiştirilmiştir. Tarlanın köşesindeki geniş alçak bir ağaçtan, ayakkabıcı cinlerin yeraltındaki evlerine girilir. Tarlanın ötesinde dağların engebeli, çalı kaplı yamaçları, ufuk çizgisine kadar uzanır.

Bu alandaki periler gibi ayakkabıcı cinlerin de insan hastalıklarına şifa verme yetenekleri vardır, ancak göründüğü kadarıyla belli başlı etkinlikleri ayakkabı yapmaktır. Parlak yeşil giysiler giyip deri önlükler ve uzun yeşil şapkalar takmayı itiyat edinmişlerdir. Ayakkabıcı cinlerin kuşu, kızıl göğüslü ardıçkuşudur ve bu kuşlardan birini öldüren kedilerden intikam aldıkları bilinir. Son birkaç yıldır kendilerinden birini ölümlülerin elinden kurtarmak için gerekli olabileceği düşüncesiyle, bir çömlekte altın biriktiriyorlar.

Ayakkabıcı cinler ağaçlarının gövdesine üç, iki, sonra da bir kere vurularak çağırılabilir. Seyyahlara tarlanın çevresindeki dikenli çalılar altına bırakılacak her şeyin emniyette olacağı da duyurulur, çünkü dikenli çalılar dünyadaki her perinin koruması altındadır ve bir ayakkabıcı cin bile onlara dokunmaya cesaret edemez.

(James Stephens, *The Crock of Gold*, Londra, 1912)

GÖBEKİSTAN ve KEMİKİSTAN KRALLIKLARI, Fontainebleau Ormanı'nın aşağısında yer alırlar. İki krallıktan herhangi birisini ziyaret etmek isteyen seyyahlar, Fontainebleau Şatosu yakınlarındaki Roche Jumelle ya da İkiz Kayalar'a gitmelidir, burada dünyanın karnına inen uzun bir merdiven bulunur. Bu yeraltı bölgesinin tamamı, yeraltının göğünde süzülen ve içleri göz kamaştırıcı mavi bir gazla dolu olan büyük balonlar tarafından aydınlatılır. Bu sayede de, yamaçlara ser-

piştirilmiş şahane villaların oluşturduğu nefis manzara gözler önüne serilir.

Merdivenin dibinde büyük bir körfezin kıyısında dar bir iskele uzanır. Seyyah iki ayrı yolcu gemisinden birini seçebilir: kırmızıya boyanmış olan *Şişkoliman* ve parlak çelikten yapılma *Sıskaliman*. Şişman bir kaptanın komutasındaki kırmızı gemi, Göbekistan Krallığı'nın başşehri olan Göbekyurt'a gider. Kuru, kemikli ve otoriter bir kaptanın emri altındaki çelik gemi ise Kemikistan Krallığı'nın başşehri Kemikkent'e gider.

Şişkolar ile Sıskalar'ın kaynaştıkları görülmemiştir. Şişkolar, sadece yemek ve içmek için yaşayan dost canlısı, mutlu insanlardır. Krallıklarında her şey daire biçiminde ve yastıklıdır, mimarileri canlı, sanat tarzları baroktur. Buna karşın Sıskalar, ürkütücü bir şekilde sıska, çivi gibi sert ve yumurtalı krema kadar da sarıdır. Sürekli bir telaş içinde yaşarlar ve neredeyse hiç yemek yemezler, su dışında hiçbir şey içmezler, ölümüne çalışırlar. Hayat tarzlarının onlara mümkün olan en iyi dünyayı sağladığına kendilerini inandırmışlardır ve tüm ziyaretçilerin de onları örnek almasını isterler.

Yüzyıllar boyunca Şişkolar ile Sıskalar birbirinin ölümcül düşmanı olmuştur. İki krallığı ayıran denizin ortasında Şişkolar'ın Şişka, Sıskalar'ın ise Sısko diye adlandırdıkları bir ada vardır. Kafa karışmasını önlemek amacıyla adaya Şeftali Tomurcukları Adası denmesi önerilmiştir ve seyyahlar, iki krallığın sakinleriyle de konuşurken adadan bu sonuncu adla söz etmelidir.

(Andre Maurois, *Patapoufs et Filifers*, Paris, 1930)

GÖLGE DAĞLARI ya da **EPHEL DÚATH,** Gölgeli Dağlar diye de bilinir; MORDOR sınırında, sivri uçlu doruklar ve kanyonlarıyla büyük sıradağlardır. Dağlar Mordor'un batı yanından iner, sonra da dönüp güney sınırı boyunca uzanır, böylece de bu toprakların iki tarafında doğal bir savunma oluşturur. Batıda dağlar, CİRİTH UNGOL'daki geçitle aşılabilir. Ephel Dúath'ın batısında ise Gondor'un, yıllar boyu Mordor'un Karanlık Efendisi'nin hükümranlığı altında ıssız kalmış İTHİLİEN ili vardır, ama şimdi eski güzelliğine yeniden kavuşturulmuştur.

Dağların batı yanında, kuzey uçta CİRİTH GORGOR'dan OSGİLİATH'a (Cirith Ungol geçidi yakınlarına) inen eski bir yol vardır. Bu yolun Cirith Gorgor'dan hemen önceki ilk kısmı onarılmıştır. Ne var ki, yeni taş döşenen kısmın güneyi, tümüyle bitkilerle örtülmüş durumdadır. Ziyaretçi, bazı noktalarda yolu derelerin üzerinde taşıyan zarif kemerlerin izlerini görebilir, ama bazı yerlerde de sadece seyrek döşeme taşları göze çarpar. Yolun büyük kısmı burayı çevreleyen fundalar ve çamlar altında kaybolmuştur.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

GÖLGELER ŞEHRİ, Akdeniz'in altında bir yerlerdedir. İtalya'daki Piomdino'dan Korsika Adası'na giden bir tünel inşa etmeye çalışan bir milyoner tarafından tesadüfen keşfedilmiştir (Ne var ki, tünel bir deprem sonucu yıkılmış, o günden bugüne de şehre erişmek için yeni bir güzergâh keşfedilememiştir). Geniş bir daire şeklinde inşa edilen şehrin merkezinde, meclis ve toplantılar için kullanılan büyük bir taş küp vardır. Buradan dışarı doğru, iki tarafında küçük tuğla evler olan altı simetrik yol uzanır. Her evin numarası vardır, her numara kabartmadır, her kabartma iç içe örülmüş bitki elyafından bir kapının üstündedir. Şehir, daire şeklinde bir yolla ve bir hendekle çevrilidir ve bambudan yapılmış çekme köprülerden geçilebilir. Sakinlerini iki kere şehri yok etmenin eşiğine gelen vahşi insansımaymunlardan koruyabilecek şekilde tahkim edilmiştir. Ziyaretçiler Gölgeler Şehri'nin ve şehir halkının, iki ev

arasındaki bir sokak geçidinin duvarlarına çiviyazısıyla yazılmış tarihini okuyabilir.

Şehirden uzak olmayan bir yerde, kör timsahlarla dolu çamurlu bir kıyıyla çevrili, hareketsiz ve siyah bir ılık su gölü vardır (takriben 40° C). Gölgeler Şehri sakinleri, gölün dünyanın sonu olduğuna inanıp, gölün öbür yanını gözlerinde bir tür cehennem olarak canlandırmışlardır. Aslında öbür tarafta bir yanardağa giden, oradan da açık havaya çıkan bir dizi mağara ve tünel vardır. Mağaralardan bazıları, yerçekiminin gücünü azaltan ve belli bir hafiflik duygusu yaratan bir radyoaktiviteyle aydınlanmıştır.

Gölgeler Şehri'nde Kalde'lilerden gelme insanlar yaşar. Yeraltında yaşamaya başladıktan sonra hem görme duyularını, hem de ateşe ilişkin bütün bilgilerini yavaş yavaş kaybetmişlerdir – onun incelikli, yatıştırıcı ve tehlikeli bir ana unsur olduğuna inanırlar. Görme duyularının yerini mükemmelleşmiş, onların uzaktaki şeyleri bile hissetmesine izin veren bir dokunma duyusu almıştır. Yüzleri gridir, göze güzel görünmez, rengi belli olmayan, kabartmalı desenlerle işlenmiş cüppeler giyerler. Yemekleri mantar ve haşlanmış balıktan ibarettir. Kısıtlı yer ve hasmane bir çevre nedeniyle, nüfusun belli bir düzeyde tutulması gerekmektedir. Bu yüzden de bir çocuk doğduğu zaman ailenin en yaşlı ya da zayıf ferdi, göldeki timsahlara atılır.

Göl ile yanardağ arasındaki mağaralarda, hiç tasvir edilmemiş kötücül *Triceratop*'lar ile Gölgeler Şehri halkının geleneksel düşmanları olan insansımaymunlar yaşar. İnsansımaymunlar da kördür ama dokunma duyuları son derece gelişmiştir. Gelişmemiş bir lisanları vardır ve kendilerini sopa kullanarak dövüşmek üzere örgütleyebilirler. Gri ve melankolik halleriyle bitkiler biraz denizaltındakileri andırır. Bazı yapraklar, ateşlendikleri zaman mum gibi yanmalarını sağlayan özel bir yağ içerir. Gece yolunu bulma ihtiyacı duyan ziyaretçiler onları yararlı bulabilir.

(Léon Groc, *Le Cité des ténebrès*, Paris, 1926)

GÖLGELİDERE VADİSİ [DİMRİLL DALE], ORTA DÜNYA'da, DUMANLI DAĞLAR'ın doğusundaki iki çıkıntı arasında kalan bir vadidir; cüceler buraya **AZANULBİZAR** der. Gölgelidere Vadisi vaktiyle MORİA cüce krallığının ya da Khazad-dûm'un bir parçasıydı. Birinci Çağ'ın sonlarına doğru, cücelerin yedi atasının en büyüğü olan Durin, vadiye geldi ve Dumanlı Dağlar altında Moria'yı inşa etmeye başladı. Durin, halkının Kheled Zâram diye bildiği Mirrormere'in sularına bakınca orada birkaç yıldızlı bir tacın, kendi başının aksi çevresinde mücevher gibi göründüğünü gördü – hem de gün ışığında. Ona krallığını burada kurma esinini veren de bu oldu. Durin'in göle ilk kez baktığında durduğu yer, artık çatlamış ve aşınmış olan Durin'in Taşı'yla işaretlidir; üzerindeki rünik yazılar okunamayacak kadar siliktir.

Vadinin başında, sonu gelmeyecekmiş gibi görünen bir çağlayanlar dizisinin üzerinden koca bir su çağıldayarak dökülür. Suyun yanında, Dimrill Merdiveni diye bilinen yol, Dumanlı Dağlar'dan geçen az sayıdaki geçitten biri olan Kızılboynuz Geçidi'ne çıkar. Vadiden doğan buz gibi soğuk bir dere, dışarı akarak Gümüşdamar Nehri'ni oluşturur, bu nehir de sonunda ULU NEHİR'e kavuşur.

Kadim taş döşeli bir yolun kalıntıları, vadinin alt kısmında hâlâ görülebilir; yol, batı Moria'ya gider.

Gölgelidere Vadisi, cücelerle Moria'yı işgal eden orklar arasındaki altı yıllık savaşın bir cüce zaferiyle noktalandığı Azanulbizar Muharebesi'nin yapıldığı yerdir.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

GÖL-KENT, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde, KUYTUORMAN'ın doğusu ve YALNIZ DAĞ'ın güneyinde, Uzun Göl'ün sularında, tahta kazıklar üzerinde inşa edilmiş bir kasabadır. Tam Kuytuorman'ın Orman Neh-

ri'nin göle girdiği noktanın yukarısında inşa edilmiştir; kayalardan oluşan bir burun, kenti nehrin hızla akan sularından koruyan bir koy oluşturur. Kentle gölün kıyısını bir köprü birbirine bağlar.

Uzun Göl kuzeyden gelen Akan Nehir tarafından beslenmektedir. Öyle büyüktür ki, gölün ortasındaki bir tekneden bakınca, ne kuzey ne de güney ucu görünür. En güney ucunda, gölün suları büyük bir şelaleden aşağı akar. Gürlemesinin gürültüsü, gölün öbür ucundan duyulur.

Göl-Kent, DALE'le ve Kuytuorman elfleriyle ticaret için bir merkezdir; nehir üzerinden güneyden mallar da gelir. Elflerle ticaret, zekice bir buluşla gerçekleştirilir. Elflere gönderilen mallar fıçılara konur ve ya altı düz teknelere yüklenir, ya da bir araya bağlanıp sıklarla nehir yukarı götürülür. Boş fıçılar sadece Orman Nehri'nin sularına bırakmak suretiyle iade edilir, akıntı onları koyda karaya vurur. Sonra kentten tekneler gelir ve fıçıları yerleşimin iskeleleriyle rıhtımlarına yedekte çekerler.

Esgaroth olarak da bilinen Göl-Kent, en azından iki kez yeniden inşa edilmiştir. Şimdiki yerleşim, cüceleri Yalnız Dağ'ın altındaki kolonilerini terk etmek zorunda bırakan ve Dale şehrini de mahveden ejderha Altın Smaug'un ölümünün ardından inşa edilmiştir. Smaug, Göl-Kent'e hücum ederken öldürülmüştü ama bundan önce kentin çoğunu alevli soluğuyla yoketmeyi başarmıştı. Yıllarca, eski ahşap kasabanın harabeleri arasında Smaug'un kemiklerini görmek mümkün oldu. Göl-Kent'liler, kötülüğün böylesine lekelediği bir alanda yaşamaya gönülsüzdüler ve yerleşimlerini biraz daha kuzeye kaydırdılar.

Göl-Kent, uzun seyahatlerde kullanılmak üzere hazırlanmış bir tür peksimet olan *kram*'ıyla tanınır. *Kram*'ın tadı hiç ilginç değildir ama, son derece besleyicidir, kuvvet verir ve küflenmemek gibi de bir avantajı vardır.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937)

GÖRME ORMANI, HİKMET KRALLIĞI'ndaki SÖZLÜKKENT'in kuzeyindedir. Ormanda Bing ailesi yaşar. Bing'ler doğduklarında başları, yetişkinliklerinde ne yükseklikte olacaksa tam o yüksekliktedir ve ayakları sonunda toprağa değene kadar, aşağı doğru büyürler. Bu şekilde her şeyi hep aynı bakış açısından görürler. Ancak, ailenin farklı bireyleri şeyleri farklı şekilde görür. Biri her şeyin içyüzünü görür ama burnunun dibini göremez; biri her şeyin icabına bakar; biri her şeyi gözetir; bir diğeri uzağı görür; başka biri meselenin diğer yanını görür; bir başkası ise her şeyin altında ne olduğunu görür, göremeyince de tepeden bakar.

Görme Ormanı'nda, dört kapılı küçük bir ev vardır – iki kapının üzerinde, sırayla, Dev ve Cüce yazar, öbür ikisinde bir şey yazmaz. Ziyaretçilere bu dört kapıdan herhangi birini çalmaları tavsiye olunur. Burada, uzun erkeklere göre bir cüce; kısa erkeklere göre bir dev; sıskalara göre şişman; şişmanlara göre de sıska olan bir adam oturur. Aslında, tam anlamıyla sıradandır.

Ormanın ortasında renklerin şefi, boyanın maestrosu ve bütün tayfın direktörü olan Chroma'nın idare ettiği, sürekli çalan bir orkestra vardır. Her enstrüman, farklı bir rengi çalar. Duracak olurlarsa –der Görme Ormanı halkı– bütün renkler dünyadan yok olur giderdi.

Gerçeklik Şehri, Görme Ormanı'ndadır. Vaktiyle çok hoş olan bu şehir şimdi görünmez hale gelmiştir. Bir insan kalabalığı koşuşturup durur, gözleri yerdedir, var olmayan sokaklardan ok gibi geçerler. Çok uzun bir zaman önce şehir halkı, eğer ayakkabılarından başka hiçbir şeye bakmazlarsa gidecekleri yere çok daha çabuk varacaklarını keşfetmişlerdi. Hiç kimse onları çevreleyen güzelliğe aldırmayınca şehir de gittikçe daha çirkin bir hal aldı. İnsanlar gittikçe daha hızlı hareket etti, binalar soluklaştı, sokaklar silinip gitti ve sonunda şehir yokoldu. Gerçeklik Şehri'nde yaşayanların çoğu, Yanılsamalar Şehri'ne, hiçbiri gerçekte orada olmayan parlayan sokaklar, mücevherli duvarlar

ve gümüş döşeli caddelerden oluşan görkemli metropole taşındı.

(Norton Juster, *The Phantom Tollbooth*, Londra, 1962)

GRAAL FLİBUSTE ÜLKESİ, yeri bilinmez, Transarcidonia'nın sınırındadır, meşhur Chichi Takımadaları'ndan da (ayrıca bkz. BACHEPOUSSE) pek uzakta değildir. Ülkede hiç yol bulunmaz, sadece birkaç çayır ve orman patikası vardır; bu yüzden de at arabası ya da atla seyahat tercih edilir. Ülkenin bazı bölümlerinden kaçınmak yerinde olur; sıkıcı hayaletlerin uğrağı olan Rüzgâr İli ve sakinlerinin çöplerle dışkıları sanki hazineymiş gibi muhafaza ettikleri berbat kokulu bir pis evler yığını olan Crachon Şehri ya da Tükürük gibi.

Dağlarda, karanlık planları olan kadim bir yılanın akıl verdiği Kral Gnar yaşar. Kraliyet sarayının yanında, kara bir şapelde, adamotu kökü gibi eğri büğrü, tek başına bir orgcu, aynı müzik cümlesini tekrarlayıp durur; bunun seyyahları ne kadar eğlendireceği şüphelidir.

Graal Flibuste, bu ülkenin, bankacıları koruduğu söylenen tanrısının adıdır. Tapınağı, farelerin istila ettiği ıssız bir yer olan Chanchèze Vadisi'nin ortasındadır.

Ülkenin bitki yelpazesi olağanüstü ölçüde zengindir: güve-lavantaları, vertigohercai menekşeleri, marmelat bitkileri ve özellikle de molodie'ler – ışığı ayna gibi yansıtan, ülke ormanlarını kaçılması imkânsız labirentlere dönüştüren, kristal gövdeli çam ağaçları. Buradaki hayvanlar da çeşitlilik arzeder: kaplan-kuşları, kelebek-maymunları ve tuhaf kuğu-atlar. Bu sonuncular, sürekli hareket halindedir, bir göl ya da havuzun yüzeyini sıyırıp geçerken, kişner ve yelelerini savururlar. Seyyahlar onları nehir kıyılarında güneşlenirken, neredeyse insan gözü gibi olan gözleriyle imkânsız eşi ararken görebilir: imkânsızlığın sebebi, bu hayvanların hepsinin iğdiş edilmiş olmasıdır.

(Robert Pinget, *Graal Flibuste*, Paris, 1956)

GRAAWLİA, bkz. TIMARHANE.

GRANDE EUSCARİE, güneydoğu Fransa'nın altında bir yerlerdeki bir yeraltı ülkesidir. Buraya Batı Pireneler'deki Fauzan Mağaraları'ndan girilir, ama bazı seyyahlar gene Fransa'da bulunan Dardilan Mağarası gibi farklı yerlerden de girmişlerdir.

Grande Euscarie'de, Birinci Buz Çağı'ndan sonra buraya sığınmış olan bir akıllı mamutlar sürüsü yaşar.

Ziyaretçilerin ülkeye gelince diğer mamutları yöneten, "Dünyanın Kralı" (*Khen-Aren-Khen*) unvanına sahip Mavi Mamut'a (*Elephas Primigenius*) saygılarını sunmaları tavsiye olunur. Sürü, kimi on beş metrelik yüksekliğe ve birçok deliğe sahip cilalı taş küplerin muazzam bir yığınından oluşan başşehir Yalna'da yaşar; şehrin tümüne devasa bir kubbe hâkimdir. Ziyaretçiler içteki odaların, döşemeyi tamamen kaplayan güzel halılar hariç, boş olduğunu görecekler. Mamutların ördüğü bu halılar, ilginç hatıra eşyaları olur.

Mamutlar olabilecek her türlü hastalığa karşı belli bir ilaçla korunur; *ohim* denen bu ilaç doğruyu söylemelerini ve son derece ahlakçı olmalarını da sağlar. Grande Euscarie diyarını mamutlarla paylaşan kentaurlar ise *ohim*'e alışmayı reddetmiştir; bu yüzden aşk, kıskançlık ve öfke gibi fani tutkulara kapılırlar. Mamutlar gelmeden önce Grande Euscarie'nin efendileriymiş; şimdi eski başşehir olan harap Pokmè şehrinde yaşarlar.

Grande Euscarie'nin tamamı, Pireneler'deki Ghord madenleri üzerinden ülkeye ulaşan (ne var ki bu işlem henüz tam olarak açıklanmamıştır) radyoelektrik dalgalarla aydınlatılır. Bu yüzden de, Grande Euscarie "göğü" parlak bir sis gibi görünür, gece ile gündüz arasında herhangi bir ayrım yoktur. İklim de, bitki örtüsü de tropiktir. Bölgeye özgü tek tür, besleyici bir sütün elde edildiği *arabe*'dır.

Grande Euscarie, *Etude sur les galeri-*

es horizantales dans le système orographieque souterrain des Causses ve *Hydrographie Souterraine* (1913) kitaplarının yazarı olan ve 1920 yılında *Annales de Spéléologie*'yi kuran Fransız jeolog Vernon tarafından tasvir edilmişti. Vernon, mamutların dili Escuara'nın aslında orijinal Bask dili olduğu, bu dilin mamutlar tarafından bin yıl önce Pireneler'de yaşayan tarihöncesi insanlara öğretildiği yolunda dikkate değer bir keşifte bulunmuştu. Bu yüzden de Grande Euscarie'ye giden seyyahlar, bir Bask dili deyimleri kitabının epey faydasını göreceklerdir.

(Luc Alberny, *Le Mammouth Bleu*, Paris, 1935)

GRAUBEN LİMANI, yeraltındaki LİDENBROCK DENİZİ'nin kuzeybatı kıyısında minik bir koydur; bu adı ona bu bölgeleri 1863 yılında keşfe çıkan Lidenbrock heyetinin üyeleri, Hamburglu Fraulein Grauben'in onuruna vermiştir.

Lidenbrock Denizi'ni keşfe çıkmak isteyen seyyahlar, yola Grauben'den çıkmalıdır. Koyun sularında, muazzam bitkisel yılanlara benzeyen, boyları bin metrenin üstünde devasa yosunlar ve yeryüzünün altındaki karanlıkta göze ihtiyacı olmayan kör balıklar göreceklerdir. Profesör Lidenbrock'a göre, bu balıklar dünya üzerinde tarihöncesi çağda nesli tükenen bir türdendir (*ganoid* takımı, *cephalaspis* familyası, *Pterichthys* cinsi).

(Jules Verne, *Voyage au centre de la terre*, Paris, 1864)

GRİ DAĞLAR, ayrıca **ERED MİTHRİN** diye de bilinir, ORTA DÜNYA'da, KUYTU ORMAN'ın kuzeyinde, batıdan doğuya doğru uzanan sıradağlardır. Dağlar, birkaç goblin türünün ve Orta Dünya'nın bütünündeki en kötücül orkların yuvasıdır. Hem dağlarda, hem de çevrelerindeki alan olan Kuruyan Çalılar'da, geçmişte aşağı inip güneyde kalan topraklara saldırmış olan ejderhalar yaşar. Orta Dünya'nın en büyük ateş ejderhalarından biri olan Altın Smaug da bu bölgedendir.

Cüceler, şeytani Balrog tarafından 1981 Üçüncü Çağ'da MORİA'daki koca mağaralarından dışarı sürüldüklerinde, bazıları Gri Dağlar'a gitmiş ve orada yeni bir koloni kurma girişiminde bulunmuşlardı. Ne var ki 2589'da, bölgedeki orklarla ejderhaların sayısının artması yüzünden burayı terk etmek zorunda kaldılar. Ondan sonra DEMİR TEPELER'e yerleştiler.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

GRİ İĞDİŞ KOÇLAR VADİSİ, BÜYÜK SU'dan pek uzak olmayan dağların derinlerine giren, belki de kuzey İngiltere'de bulunan ıssız bir vadidir. Kara kayaların arasından küçük bir dere akar. Vadiye, biçimleri hayal meyal koyunları hatırlatan, vaktiyle belli bir düzenleri varmış gibi görünen soluk gri taşlar saçılmıştır. Bunların "gri iğdiş koçlar", yani sahipleri olan devler ırkının taşa dönüştürdüğü gerçek koyunlar olduğu söylenir.

Gri iğdiş koçların uyanmasını bekleyecek kadar cüretkâr olan bir seyyah, onlardan her şeyi isteyebilir, dileği yerine getirilecektir; ancak hiç korku göstermemeli ve hiç soru sormamalıdır. Gri iğdiş koçlar onu altın, mücevher ve güzel, çıplak kadınlarla baştan çıkarmaya çalışacaktır ama seyyah horoz ötene kadar bu ayartmalara direnmelidir yoksa kendisi de taş olur. Gri iğdiş koçların ancak, örneğin, yazdönümü gibi belli akşamlarda canlandığını, ayrıca vadinin birkaç zaaf sahibi ya da fazlasıyla kibar seyyahın taş kalıntılarını içerdiğini bilmekte fayda vardır.

(William Morris, *The Water of the Wondrous Isles*, Londra, 1897)

GRİ KEHRİBAR ADASI, Hint Okyanusu'nda bir yerlerdedir. Tam yeri verilmemiştir, çünkü ada hakkında elimizdeki tek tasvir, bir fırtına sırasında oraya savrulan Arap vakanüvis Gemici Sindbad tarafından yazılandır.

Ada büyük ve dağlıktır, kıyılarına dünyanın her yerinden gelen gemilerin enkazı saçılmıştır. Burada o kadar çok şey bulunabilir ki –kıymetli kumaşlar, mücevherler, sanat eserleri– adanın kumsalları, fırtınaya yakalanmış bir Arap pazarına benzer. Seyyah burada bol miktarda Çin tahtası, ödağacı ve gri kehribar bulacaktır; kehribar, gündüzleri güneşin aşırı sıcaklığı nedeniyle erimiş balmumu gibi yamaçlardan aşağı denize akar ve orada memeli deniz hayvanları tarafından yutulur, bu hayvanlar onu bir süre karınlarında tutar, sonra da denizin derinliklerine tükürürler. Ancak deniz memelilerinin mide salgısı kehribarı değiştirir, bu yüzden de kehribar yeniden suyla temas edince elmas kadar sert ama tüy kadar hafif hale gelerek dalgalar tarafından kumsala sürüklenir. Bu amaçla adaya gelmiş hırslı tüccarlar tarafından büyük miktarlarda toplanır ve dünyanın dört bucağındaki seçkin mağazalara fahiş fiyatlarla satılır.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy)

GRİ LİMANLAR, ORTA DÜNYA'nın batı kıyısındaki bir bölge olan LİNDON'ın önemli bir limanı ve şehridir.

Liman, Lhûn Nehri'nin, Birinci Çağ'ın sonunda Beleriand diyarı deniz tarafından yutulduğunda ortaya çıkan büyük Lhûn Körfezi'ne (ya da, Ortak Dil'de "Lune") girdiği noktada inşa edilmiştir. İkinci Çağ'ın başında yapılan Gri Limanlar, batıdaki AMAN'a seyahat edenlerin geleneksel olarak yola çıktığı yerlerdir. Elflerin büyük bir bölümü Orta Dünya'yı işte buradan terk etmiş ve Yüzük Savaşı'nın kahramanları da buradan yelken açmıştır.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

GRİMMBART GRANDÜKALİĞİ, Güney Almanya'da, yüzyıllarca Grimmbart dükalık ailesi tarafından yönetilmiş küçük bir prensliktir. Grimmbart, servetinin çoğu, tarımdan ve belki de kaynaklarının en değerlisi olan ormanlarından gelen, sessiz, telaşsız bir ülkedir. Ormanlar halkın gözünde çok kıymetlidir ve şarkılarında, baladlarında, aynı zamanda dükalığın sanatçılarının eserlerinde sık sık yer alır. Tuz ve bir miktar gümüş madeni de çıkarılır ama tarım ekonominin temelini oluşturur.

Başşehrin, Avrupa çapında önem taşıyan bir kaplıca olarak gelişeceği yolundaki umutlar asla gerçekleşmemiştir. Ortaçağ'da popüler olan kaplıca yavaş yavaş başka yerlerin gölgesinde kalmış ve hiç ön plana geçememiştir. Şimdi nispeten az ziyaretçi çekmekte, ancak lityum yönünden zengin sularının hatırı sayılır miktarı şişelenerek ihraç edilmektedir.

Başşehre, anacadde Albrechtstrasse'nin sonunda yükselen Eski Şato hâkimdir. GRİMMBERG'deki şato da aynı derecede önemli olsa ve haklı olarak hanedanın beşiği sayılsa da, burası Grandük'ün resmen ikamet ettiği yerdir. Ona bağlı olan kiliseyle birlikte, şato düzensiz, dolambaçlı bir kuleler ve galeriler bütünüdür. Yarı saray, yarı hisardır, yüzyıllar boyunca buraya çok sayıda eklemede bulunulduğundan, şimdi özgün zemin planını seçmek zordur. Duvarlar dik bir şekilde şehrin batı yakasına ve taş aslanlarla korunan Albrechtstrasse kapısına iner. Masif kapının üstündeki solmuş bir yazıda, *"Turris fortissima nomen Domini"* der. Bu cümle kapısı, her biri siyah bazalt döşenmiş, sarmal merdivenli ve yan tarafında yüksek kuleleri bulunan, birbirini izleyen üç avluya açılır.

Resmi resepsiyonlar için kullanılan muhteşem Gümüş Oda, Albrechtsplatz'a bakar. Yüksek tavanı gümüş arabesk tarzı süslemelerle kaplıdır, duvarlar ise gümüşle

bezeli beyaz damasko kaplıdır ve hanedan armalarıyla süslenmiştir. Şömine tablası, gümüş sütunlarla desteklenen anıtsal bir baldakendir. Üstünde Grimmbart Hanedanı'ndan, taklit beyaz ermine benzeyen bir kılığa bürünmüş, kimliği meçhul bir hanımın portresi asılıdır. Odanın ortasında, bir avizenin altında kocaman bir masa durur – boğumlu bir ağaç gövdesi biçiminde gümüş bir kaide, sedeften bir masa üstünü taşır. Seyyah, Eski Şato'daki sayısız diğer bölme arasından, özellikle altın ve gümüşten Taht Odası ve Grandüşes Dorothea'nın bir portresinin görülebileceği Mermer Salon'la ilgilenmelidir. Burası saray orkestrasının verdiği ve Grandüşes Perşembeleri olarak bilinen konserlerin geleneksel mekânıdır.

Şatonun daha modern bölümleri arasında Gala Odaları ile saray görevlilerinin Büyük Kabul Merasimi için vaktiyle toplandığı Şövalyeler Salonu da yer alır. Şimdi Sandık Odası olarak kullanılan ve Baykuş Bölmesi denen oda da yakınlardadır. Burasının perili olduğu, ufukta önemli ya da tayin edici olaylar göründüğünde, buradan çıkan garip seslerin giderek yükseldiği rivayet olunur.

Şehir, Eski Şato'nun etrafında kümelenir ve şehri çevreleyen dağların arasında gözden kaybolmadan önce, Belediye Bahçeleri'nin güney ucunda, büyük bir halka oluşturan nehir tarafından ikiye bölünür. Bir üniversite şehridir ama akademisi, eğitiminden çok muhafazakârlığıyla tanınır. Sadece matematikçi Profesör Klinghammer'ın Grimmbart dışındaki akademik dünyada seçkin bir adı vardır. Şehrin müzikal, edebi ya da entelektüel hayatı zayıftır, cılızca sübvanse edilen Saray Tiyatrosu, performanslarında makul bir standardı tutturur. Müzik için ziyaretçinin, koro cemiyetiyle ün yapmış Knupplesdorf'u ziyaret etmesi salık verilir.

Grimmbart'a yüzyıllar boyunca çok eski gelenekler hâkim oldu ve ekonominin yönetiminden çok, saray törenlerinin inceliklerine önem verildi. Köylülerin doğal sağlığı, ticari mandıra sanayiinin gelişmesiyle sarsıldı; küçük çiftçilerin ürünlerini satmalarındansa tüketmeleri daha kârlı bir hal aldı ve sonuçta sağlıkları bozuldu.

Ormanların kötü yönetiminin daha da ciddi bir etkisi oldu. Yaprak küfü, tarlaları gübrelemek için alındı ve bunun bir sonucu olarak orman zemini ciddi bir erozyona uğradı. Hem ortak topraklarda, hem de devlet ormanlarında ağaçlar acilen kâr etme amacıyla kesildi, yerlerine yenileri dikilmedi ve bu yüzden her iki sektör ciddi bir düşüş içine girdi. Başşehri, sadece on beş dakika mesafedeki Grimmberg'e bağlayan küçük demiryolu bile büyük zararla çalışıyordu. Çoğu hemen hemen hiç kullanılmasa da ülkenin her yanında çok sayıda şato sahibi olmak şeklindeki dükalık göreneği de, işleri düzeltmedi. III. Johann Albrecht'in saltanatının başlarında Grimmberg'in restore edilmesi bir milyon mark tuttu ki bu, bir yıllık gelire eşitti. Johann Albrecht öldüğü zaman oğlu II. Albrecht'e zayıf bir ekonomi ve muazzam miktarda ulusal borç bıraktı, çok geçmeden gümüş madenlerindeki çalışmalar durdu.

Albrecht kendi mahremiyeti içinde yaşamayı seçmiş, utangaç, çekingen bir adamdı, kardeşi Klaus Heinrich'e gittikçe daha çok sorumluluk aktardı, o da şerefli Haşmetmeapları unvanını alarak, ülkeyi ismen olmasa da fiilen yöneten kişi oldu. Onun Grimmbart'ı etkin bir şekilde yönettiği sırada, başşehir Alman asıllı Amerikalı multimilyoner Samuel N. Spoelman tarafından ziyaret edildi; Spoelman aslında sular için gelmişti ama orada kaldı ve başşehirdeki saraylardan birini satın alıp muazzam masrafla restore etti. Onunla birlikte tuhaf, çalışkan bir kız olan ve yaptığı hayır işleri sayesinde belli bir popülerlik kazanan kızı Imma da gelmişti. Klaus Heinrich'in kendisi ekonomi çalışarak, ulusunun gözünde bir prensin görevleri sayılan şeylerden uzaklaşmaya başlamıştı. Sonunda iki genç evlendi, Spoelman ulusal borcu ödeyip Grimmbart'ın Devlet Bankacısı olarak, milyonlarıyla ülkeyi finanse etmeyi kabul etti. Ülke şimdi yeniden refaha kavuşmuş; gümüş madenleri ye-

niden açılmış ve zengin yeni yataklar bulunmuştur.

Imma ile Klaus Heinrich arasındaki evlilik, bir çingene kadının çok eskide kalmış kehanetini de yerine getirmişe benziyor. Klaus Heinrich bir kolu biraz büzülmüş olarak doğmuştu, bu yüzden de "Ülkeye bir elle, başkalarının hepsinin iki elle verdiğinden fazlasını verecek" sözcükleriyle kastedilen prens olarak kabul edilebilir. Bir gül fidanının da bu kehanetle ilgisi vardır. Vaktiyle Eski Şato'nun avlusunda yetişmiş ve düzenli olarak en güzel kırmızı gülleri veren bu fidanın güllerinden hep bir çürüme kokusu gelirmiş. Yönetimdeki hanedan açısından çok önemli bir şey olunca, bu güllerin kokularının da tatlılaştığı söylenir. Belediye Bahçeleri'ne şimdi yeniden ekilen bu fidanın güllerinin kokusunun sahiden değişip değişmediğini söylemek için henüz çok erkendir.

Grimmbart'ın kırsal kesim halkı, özellikle şenlik gerektiren hallerde, hâlâ geleneksel giysilerinden şaşmazlar. Erkekler kırmızı ceket ile çizme giyip, geniş kenarlı siyah kadife şapkalar takarken, kadınlar parlak nakışlı yelekler ve kısa bol etekler giyer, saçlarına da siyah fiyonk takarlar.

(Thomas Mann, *Königliche Hoheit*, Frankfurt, 1909)

GRİMMBERG, GRİMMBART GRANDÜKALIĞI'nda küçük, kartpostal gibi bir kasabadır. Gri, meyilli damlarının tepesinde, yönetimdeki ailenin atalarının evi ve yönetimdeki hanedanın beşiği olan şato hâkimdir; ülkenin başındaki çiftin bütün çocuklarının burada doğması çok eskilere uzanan bir gelenektir. On beş kuşak boyunca dük çocukları ancak iki kere başka yerde doğmuş; ancak ikisinin de sonu onurlu ve doğal olmamıştır.

Dükalık hanedanının kurucusu Margrave Klaus Grimmbart tarafından inşa edilen şatonun avlusunda Grimmbart'ın heykeli durur. Buradaki ilk bina, Alman tarihinin müphem başlangıcı sırasında yapılmış, şimdi bu binadan geriye pek az şey kalmıştır. Yüzyıllar boyunca şato büyük değişikliklere uğradı, yeniden inşa edildi ama hep yaşanabilecek durumda tutuldu. En son restorasyon ise, III. Johann Albrecht'in hükümdarlığının başlangıcında yapıldı ve iç dekorasyon yenilendi. Adalet Salonu'ndaki armalı kalkanlar restore edildi ve yaldızlı tavanlar yenilendi. Akademisyen Profesör van Lindemann'ın resimleri Ziyafet Salonu'na asıldı. Geleneksel üsluptaki bu resimler yönetimdeki ailenin tarihinden sahneleri canlandırıyordu. III. Johann Albrecht de şatoyu bir ölçüde modernleştirerek odalara antrasit yakan sobalar koydu.

Şatoya, derme çatma kulübelerle, yıkıldı yıkılacak bir duvar arasından geçerek kasabadan tepeye çıkan yılankavi bir yoldan gidilir. Muazzam cümle kapıları ana avluya açılır. Şato Tepesi'ndeki arazi hayli büyüktür, hafifçe meyilli, ağaçlı parkta keyifli yürüyüşler yapılabilir.

İlk katta van Lindemann tablolarının arasına bir flamalar ve silahlar koleksiyonunun asılmış olduğu Ziyafet Salonu vardır. Narin sütunlar, tavanın boyalı kemerlerini taşır ve duvarlar boyunca taş banklar durur. Onların üzerinde, kurşunlu camları olan uzun dar pencereler neredeyse çatıya varır. Şöminenin kornişleri, Gotik üslubunda çömelmiş ya da uçan küçük canavarlardan oluşur. Birinci katta, sekizgen Zifaf Odası, menderesler çizen nehre ve kasabaya bakar. Neşeli renklerle boyanmış duvarları, dük ailesinin gelinlerinin frizleriyle süslenmiştir. Burası Grimmbart Hanedanı çocuklarının geleneksel olarak doğduğu yerdir. Yanındaki oda ise, Pudra Odası'dır, geleneklere göre burada Devlet Bakanı yeni doğmuş bebeğin cinsiyetini belirler ve resmi olarak saraya bunu duyurur. Pudra Odası'nın ötesinde, şimdi yazı odası olarak döşenmiş kütüphane vardır. Ağır kitaplığın tepesindeki folyo elyazmaları koleksiyonu, şatonun tarihini içerir.

(Thomas Mann, *Königliche Hoheit*, Frankfurt, 1909)

GROENKAAF, Bermuda Adaları'ndan beş yüz fersah kadar uzakta bir adadır. Yerel dilde adı, adanın hep karla kaplı yüksek dağlarından ötürü, "Beyaz Taç" anlamına gelir.

Groenkaaf'ı çevreleyen resifler oraya ulaşmayı zorlaştırır; ama seyyah sağsalim adaya varırsa, özgün masumiyetlerini korumuşa benzeyen ve kötülük ile erdem arasındaki farkı bilmeyen yerliler tarafından candan bir şekilde karşılanır.

Ada dünyanın en zengin yakut madenlerinden birine, aynı zamanda da birkaç altın ve gümüş madenine sahip olduğu halde, sakinleri maddi servetle ilgilenmez. Tek kanunları, doğduktan bir hafta sonra çocuklarının kollarına dövmeyle yazılanlardır – sol kolda "Tanrı'yı Sev", sağ kolda da "Komşunu Sev".

(Louis Rustaing de Saint-Jory, *Les Femmes Militaires. Relation Historique D'Une Isle Nouvellement Découverte... Dedié A Monseigneur Le Chevalier D'Orléns. Par le C.D.****, Paris, 1735)

GROMBOOLİA OVASI, Batı Denizi'ndedir, yüksek kuleler, göller ve ormanlar, bataklık arazi ve tepelerden oluşan, kıyıdan Chankly Bore'un korkunç, heybetli yükseltilerine uzanan kasvetli bir yerdir. Kayalık kıyı boyunca, Zemmery Fidd'de dikdörtgen şeklinde istiridyeler yetişir. Fidd, denizden bir elekle gelen ve yakındaki Chankly Bore'u, Göller'i ve Dehşet Bölgesi'ni de ziyaret ettikleri düşünülen cesur Jumbly'lerin karaya çıktığı yer olarak ün salmıştır. Fidd'in bir sığınak olarak da adı duyulmuştur. Sinek ile uzun bacaklı örümceğin buraya sığındıkları düşünülür (bazen savaş-horozu ve mekikbalığı oynarken görülebilirler), tıpkı şimdi Chankly Bore derelerini mesken tutmuş Kral Crone ile Kraliçesi Pelikan gibi. Yonghy-Bonghy-Bò ile Adaların İhtiyar Adamı da Fidd'de kendilerine bir sığınak bulmuşlardır.

GROMBOOLİA OVASI'nda bir orman.

Ormanlarda ve çiçekli ovada Twangum ağaçları ile Bong-ağaçları yetişir – bunlara BONG-AĞACI ÜLKESİ'nde ve COROMANDEL kıyılarında da sık sık rastlanır. Fırtınalı gecelerde kırmızı bir ışığın büyük Gromboolia Ovası'nı geçtiği görülür. Bu doğal olay, Işıklı Burunlu Dong efsanesine yol açmıştır. Dong'un tuhaf ve harikulade burnunu Twangum ağacının kabuğundan ördüğüne inanılır.

(Edward Lear, *The Dong with a Luminous Nose*, Londra, 1871)

GUG KRALLIĞI, RÜYADÜNYA'da, BÜYÜLÜ ORMAN'ın yakınlarında yer alır. Gug'lar yaptıkları tuhaf kurban törenlerinden dolayı Rüyadünya'nın derinliklerine sürgün edilen, devasa kıllı yaratıklar ırkıdır. Onların krallıklarıyla Zoog'ların Büyülü Orman'da yer alan krallıkları arasında sadece, çelik bir halkası olan büyük taştan bir kapı vardır. Gug'lar bu kapıyı lanetinden dolayı açmaktan korkarlar. Burdan geçmek isteyen birisinin –Gug'ların çok korktuğu– bir hortlak gibi hareket ederek kendini gizlemesi iyi olacaktır. Ama yine de gerçek ışıkta yaşayamayan yaratıklara, oldukça ilkel oldukları için –yemekleri olan– Gug'ları hortlaklardan ayırt edemeyen *ghast*'lara dikkat edilmesi gerekir. Ziyaretçiler arada bir, dünyadaki mezarlıklardan çaldıkları mezartaşlarının üzerinde oturan hortlaklar görebilirler.

GUG KRALLIĞI'nda dünyadan çalınmış bir mezartaşı.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

GÜL, bulunması zor olan, tamamen pembe bir adadır – Yedi Deniz'e yelken açmış *Kara Kaplan*'ın (Tanrı'dan sonra) birinci süvarisi olan Kaptan Kıyımborda tarafından keşfedilmiştir.

Rose, olağandışı hayvan varlığıyla ünlüdür. *Balleron*'un tahtadan omurgası vardır. *Dignipomp*, inanılmayacak kadar ciddi görünür. *Musterach*, çok hassas ve asık suratlıdır. *Guggaflop* çok, çok, ama sahiden çok tembeldir. Adanın sularının dibinde, süngerler, denizyıldızları, balıklar ve inciler arasında ise *plummet* yaşar; yeryüzünde neler olup bittiği hakkında son bilgileri, başlarını hep suyun üstünde tutan *sleeka* ve oğlundan alır.

Kaptan Kıyımborda, Gül Adası'nı ilk ziyaretinde bir yılanbalığını, Sarı Yaratık'ı yakaladı ve teknesine aldı, sonra da onunla birlikte açık denizlerdeki maceralarını sürdürdü. Bugün *Kara Kaplan*'ın mürettebatı –yani, çarpışmalarda ölmemiş olanları– dağılmıştır. Adanın açıklarında demir atan kaptan orada, hiçbir malzeme kullanmaksızın mükemmel basit yemekler pişiren ve onunla birlikte müthiş avlar yakalamak için balığa çıkan Sarı Yaratık'la birlikte yaşar.

(Mervyn Peake, *Captain Slaughterboard Drops Anchor*, Londra, 1939)

GÜNEŞSİZ ŞEHİR, Nubya Çölü'ndeki Bayowda Stepi'nin altında, Mısır'ın güneyi ile Sudan'ın kuzeyi arasında, Hartum'dan pek uzak olmayan bir yeraltı şehridir. Seyyahlara, özellikle de eski Mısır uygarlığını inceleyen bilim koluyla ilgili, Thomas Cook'un (kâşifin de, haritacının da akrabası değildir) rehberliği altında Nil'de gezmiş olanlara burayı ziyaret etmeleri tavsiye olunur. Sıcağa rağmen, ziyaretçilere sağlam, koruyucu giy-

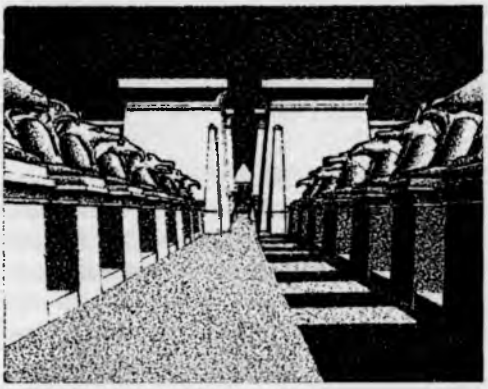

GÜNEŞSİZ ŞEHİR'de Mısır binasına giden taş canavarlar caddesi.

siler giymeleri salık verilir, çünkü Güneşsiz Şehir'e eski bir altın madeni civarındaki kayan kum alanından geçerek girilir. Kumlar tarafından yutulduktan sonra ziyaretçiler kendilerini çölün yaklaşık yüz metre altında, suni ışıklarla aydınlatılmış muazzam bir Mısır şehrinin ortasında bulacaktır.

Güneşsiz Şehir 1926 Mayısı'nda, iki Fransız Mısırbilimci, Emile Dantremont ve Martial Pigelet ile, onlara eşlik eden Deve Alayı'nın İngiliz subaylarından Johnny Wartington tarafından bulunmuştur; üçü, bir deprem bu yeraltı bölgesindeki görkemli binaları yıktıktan sonra, kaçmayı başarmışlardır.

Ziyaretçiler yine de, uzun bir taş canavarlar caddesinin sonunda, som altından iki koca cümle kapısı tarafından korunan güzel bir Mısır binasına hayran kalabilir. Şehir'deki bütün binalar, İÖ yaklaşık 667-63 sıralarının Mısır üslübundadır, o sıralar bir grup kadim Mısırlı, yeraltına sığınarak Asur istilasından kaçmışlardı. Burada bir krallık kurdular, Firavunlar'ın soyundan gelen birinin yönettiği bir şehir inşa ettiler; "Güneşsiz Krallığın Efendisi" adlı bu hükümdarın Firavun soyu bugüne kadar devam etmiştir. Dilleri kadim Mısır dili olsa da, ziyaretçiler sathi bir Fransızca bilgisiyle durumu idare edebilir. Şehir sakinlerinin hepsinin bütün eski âdetlerini muhafaza ederek, atalarının yerin üstünde yaşarken yaptığı gibi ölüleri mumyalamayı, tül giysiler giymeyi, ok ve yayla savaşmayı sürdürmüş olması ilginç bir noktadır.

Güneşsiz Şehir'de hiç kuş yoktur, ancak az sayıda Afrika fili ile aslan, şehrin varoşlarında dolanır. Yakınlarda yeraltındaki Kutsal Göl'ün ortasında yer alan Cüzamlılar Adası'nı ise ziyaret etmeye değmez.

(Albert Bonneau, *La Cité sans soleil*, Paris, 1927)

GÜNEŞ ŞEHRİ, Hint Okyanusu'ndaki Taprobane adasındadır. Burayı adanın kıyılarına varan bir Cenova gemisi keşfetmiş, ancak gemi, bazıları bu İtalyan lehçesini akıcı biçimde konuşabilen erkeklerle kadınlardan oluşmuş bir ordu tarafından ele geçirilmiştir.

Güneş Şehri, yeşil bir düzlüğün ortasında tecrit edilmiş bir tepeyi işgal eder ve her birine, varlıkları on yedinci yüzyılda bilinen yedi gezegenin adı verilmiş olan, ortak merkezli yedi daireye bölünmüştür. Ziyaretçiler, dört yöndeki dört cümle kapısı ve diğer kapılar vasıtasıyla bir daireden diğerine geçebilir. Her daire gayet iyi tahkim edilmiştir; hatta daireler içindeki binalar bile, kuvvetli surlarla korunur.

Şehir, aynı zamanda bir rahip de olan ve Güneş ya da Metafizikçi denen bir prens tarafından yönetilir; ona hem dünyevi, hem ruhani hükümdar olarak üç krallık yardımcısı destek olur: adları Güç, Hikmet ve Aşk'ı ifade eden Pon, Sin ve Mor'dur. Pon, ordunun başındadır, yalnızca Güneş'e karşı sorumludur. Sin, tüm bilimler ve sosyal ilimleri gözetir ve emri altında birkaç görevli vardır: Astrolog, Kozmograf, Geometrici, Mantıkçı, Hatip, Dilbilgici, Tıp Doktoru, Fizikçi, Politikacı ve Ahlakçı. Bütün yurttaşlar, günlük gezintilerinin keyfini çıkarırken kendi kendilerini eğitebilsinler diye altı iç surdaki bilimsel resimler, onun talimatıyla yapılmıştır. Güneş Şehri'nin duvarlarını matematik sayıları, hayvanlar, bitkiler, mineraller ve tarihi karakterler süsler.

Mor ise yiyecek, giyecek ve döllenmeye ilişkin bölümleri idare eder, uygun erkek ve dişi sakinlerin aile kurmasına göz kulak olur, çünkü köpeklerle atların üremesine büyük itina gösterip insan ırkını ihmal etmek gülünç sayılır. İnsan ırkının soyaçekimle ıslahı biliminin kuralları sert biçimde uygulanır: Kadınların on dokuz, erkeklerin de yirmi bir yaşından önce cinsi münasebette bulunmasına izin verilmez. Rüşte erişmek, şarkılarla ve büyük neşeyle kutlanır. Sodomiye iyi gözle bakılmaz ve bundan suçlu olanlar, işlerin tersine çevrilişini temsil edecek şekilde, boyunlarına bir ayakkabı bağlanmış olarak tam iki gün şehrin çevresinde yürütülür. İkinci kez suçlu bulunanlara daha da ağır cezalar verilir ve bu ceza artarak ölüm cezasına kadar varabilir. Cinsel münasebet her üç akşamda bir, bağışlama sözleri ve duaların ardından düzenlenir. Denge sağlamak için uzun boylu ve güzel kadınlar, uzun boylu ve güzel erkeklerle; zayıf erkekler şişman kadınlarla, şişman erkekler de zayıf kadınlarla bir araya getirilir. Bir kadın, bir erkekle yattıktan sonra hamile kalmazsa, başka bir erkeğe aktarılır. Eğer kısır olduğu anlaşılırsa, şehvetli genç erkeklere sunulur ama Meclis'e ve tapınak hizmetlerine katılmalarına izin verilen çocuklu, orta yaşlı kadınlara ayrılan onurlara sahip olamaz.

Anneler çocuklarına iki yıl süreyle meme verir, sonra da çocuk kızsa kadın öğretmenlere, erkekse erkek öğretmenlere devredilir. Okulların şiarı, *Mens sana in corpore sano*'dur.

Sosyal ya da mekanik bilimlerde yetenekli olmayan çocuklar kırsal kesimde çalışmaya gönderilir, diğerleri ise uygun göründükleri meslek hangisiyse onun eğitimini alırlar.

Güneş Şehri'nin dini çok basittir. Şehir sakinleri hayat veren, güneşin simgelediği tek tanrıya inanırlar. İnanç sahipleri dört yöne doğru dua eder: sabahları doğuya, öğlenleri batıya, öğleden sonra güneye, akşamları da kuzeye. Tanrılarından kendileri ve bütün insanlar için sağlıklı bir beden ve sağlıklı bir ruh isteyen tek duayı tekrarlar; mutluluk için de dua ederler.

Güneş Şehri'nde cenaze töreni âdeti yoktur; sakinler, alevlerin ölü kişinin ruhunu güneşe döndüreceğine inandıkları için ölüler yakılır.

Az sayıdaki kanun, tapınağın kolonlarına yazılmıştır. Mahkemeler çok kısa sürer, hükümler önce Pon, sonra da Güneş nezdinde temyiz edilebilir. Hapishane yoktur, cezalar arasında kadınlarla konuşamamak, Tapınak'a alınmamak, başkalarıyla yemek yemesine izin vermemek, hatta bazen dayak ve sürgün de vardır. Daha ciddi suçlar, ölümle cezalandırılabilir. Bunlar arasında, devlete ya da dine isyan bulunur. O zaman bile suçlu tarafın, kendi nedenlerini açıklamasına ve haksız olduğuna inandığı devlet görevlileri ile ilahiyatçıları, halk önünde suçlamasına izin verilir. Birisi sürgüne gönderilir ya da idam edilirse şehrin duvarlarının, dualar, kurbanlar ve utançla arındırılması gerekir.

Güneş Şehri'nin sakinleri kanunlarıyla öyle iftihar ederler ki, kafalarını kirletebilir diye yabancı esirlerin şehir surları içine girmesine izin verilmez. Ancak bazı seyyahlar çok iyi karşılanmış ve –ayaklarını yıkadıktan sonra– üç gün süreyle şehirde kalmalarına izin verilmiştir.

Şehir sakinlerinin siyahtan nefret ettiklerini ve bu renkte giysiler giydikleri söylenen Japonlara bu yüzden hiç muhabbet beslemediklerini bilmek yararlı olabilir.

(Tomaso Campanella, *La Città del Sole*, Lugano, 1602-23)

GÜNEYBATI YABANI, Çin'de bir bölgedir, bin ayak yükseklikte uzayabilen, gövdeleri otuz sekiz inç genişliğinde olan şekerkamışı plantasyonlarıyla bilinir. Kamışların suyu kuvvet ve dinçlik verir, vücuttaki solucan sayısını kontrol altına almaya yardımcı olur. Bu bölgedeki hayvanların tuhaf bir örneği, biraz insan yüzlü bir tavşana benzeyen ve insan gibi konuşabilen *yalancı hayvan*'dır. Çoğu

kez hile yapar, batı diyeceğine doğu, iyi demesi gerekirken kötü der. Eti lezzetlidir ama onu yiyen kişiye yalan söyletir. Aynı zamanda *rivayet* adıyla da tanınır.

(Tung-Fang Shuo, *The Book of Deities and Marvels*, İÖ 1. yy)

GÜNEY DENİZİ, RÜYADÜNYA'nın güneyinde geniş bir su kütlesidir. Kıyısı boyunca Rüyadünya'yı meşhur eden muhteşem şehirler dizilidir. Yolcular gemilerinin konforu içinde Zak'ın tapınaklı teraslarını, kötü şöhretli Thalarion kulelerinin sivri uçlarını, ulaşılmaz zevklerin ikamet etttiği Zum'un mezar bahçelerini, Sona-Nyl limanını muhafaza eden ikiz kristal burnu, DYLATH-LEEN'in kara kulelerini görebilirler.

Güney Denizi'nin batısında Bazalt Sütunlar vardır, bunların gerisinde muhteşem Cathuria şehrinin uzandığı söylenir, ancak kimi seyyahlar sütunların, içine deniz sularının döküldüğü devasa bir çağlayanın girişi olduğunu söyler. Doğudaki yeşil kıyı, küçük balıkçı köyleri, hulyalı limanlar ve güneşe serilmiş koca balık ağlarıyla bezelidir. Güneyde, Dylath-Leen'e denizden beş günlük mesafede beyaz ve grotesk mantar tarlalarındaki alçak, geniş kahverengi kulübeleriyle tuhaf bir peyzaj uzanır. Kulübelerin penceresi yoktur, biçimleri de Eskimo kulübelerini akla getirir. Bu alanın gemicileri huzursuz ettiği söylenir, çünkü suyun altında hatırlanmayacak kadar eski bir kentin batmış harabeleri yatar; sakin günlerde seyyahlar, kulaçlarca aşağıda olduğu halde, büyük bir tapınağın kubbesini ve iki yanında doğallıktan uzak sfenkslerin uzandığı, bir zamanların halka açık meydanına giden caddeyi görebilir. Güney Denizi'nin altında yatan diğer harikalar hakkında pek az şey bilinir.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

GÜNEY DİRHEM, bkz. SHİRE.

H

HACİOCRAM ya da **PEYGAMBERLER ADASI,** Güneydoğu Pasifik'te, Rasolola ya da Theomanic grubunun bir parçası olan RİALLARO Takımadaları'nda küçük bir adadır. Ziyaretçiler adaya yaklaşırken ilk olarak, bir kulenin tepesine yerleştirilmiş, üzerinde "1999" yazan koca bir levha göreceklerdir. 1999 Şeytan'ın hakiki sayısıdır ve yalnızca bunu kabul edenlerin adaya çıkmalarına izin verilecektir.

Haciocram'da kutsal kitapların farklı okumalarından türeyen birbirine rakip fanatik inançlara sahip çeşit çeşit tarikat yaşar. Kimileri ruhun elin başparmağında olduğuna inanır, kimileri ayağın başparmağında, kimileriyse vücudun başka bir yerinde. Din değiştirtme işkenceyle gerçekleştirilir. Ancak, tarikatların üyeleri kurnazdır. Bazılarının, rakipleriyle anlaşmış numarası yapıp, gardlarını indirir indirmez onları alt etmeye kalkması duyulmamış şey değildir.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago of Exiles*, New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress*, New York ve Londra, 1903)

HADLEYBURG, Amerika Birleşik Devletleri'nde, yıllarca bölgesinin en dürüst ve en namuslu yeri olma namını korumuş bir şehirdir. İyi şöhretine üç kuşak boyunca leke sürdürmemiş, bununla malından mülkünden daha fazla gurur duymuştur. Hadleyburg erdeminin devamını emniyet altına almaya öylesine hevesliydi ki, beşikteki bebelerine namuslu iş ilkelerini öğretmeye başladı, onların eğitim süreci boyunca da bu öğretileri kültürlerinin esası haline getirdi. Dürüstlüklerinin sertleşip somutlaşması ve iliklerine işlemesi için ziyadesiyle fırsat yaratmak amacıyla, gençler her türlü ayartmadan korunuyordu. Bu saygın üstünlüğü kıskanan komşu kentler, Hadleyburg'ün gururunu hor görüyor ve kibir olarak tanımlıyorlardı, ama yine de Hadleyburg'ün hakikaten de yozlaştırılamaz bir şehir olduğunu itiraf etmek zorunda kalıyorlardı; genç bir adamın sorumluluk isteyen bir işe girmek için Hadleyburg'lü olduğunu söylemesi yeterliydi.

Ancak Hadleyburg, muhtemelen bilmeden ve kesinlikle umursamadan, oradan geçmekte olan bir yabancıyı kızdırma talihsizliğinde bulundu. Yabancı intikam amacıyla, şehirde kaldığı sırada ona belli bazı nazik sözleri söyleyen kişiye verilmek üzere bir çuval altın bıraktı – oysa tabii ki bu sözler hiç söylenmemişti. Şehrin pek muteber sakinlerinin hepsi, dayanamayıp söz konusu âlicenap kişi kendileriymiş gibi numara yaptı, sonunda da oynanan oyun bütün kasabanın huzurunda açığa çıktığında, halk utanç içinde kaldı.

Hadleyburg yeni bir kanunla adını değiştirdi (yeni adı bilinmiyor) ve "Bizi günaha sürükleme" olan eski şiarı da yerini "Bizi günaha sürükle" biçimindeki yeni slogana bıraktı.

(Mark Twain [Samuel Langhorne Clemens], *The Man who Corrupted Hadleyburg and Other Stories*, New York, 1899)

HAKİKAT MÜCEVHERİ, bkz. ALEOFANE.

HAKİKİ LHASSA, Tibet'teki bir yaylanın altında, iki bin metreden fazla derinlikte, muazzam bir mağaraya inşa edilmiş bir şehirdir. Ziyaretçiler, buranın Budizmin dış dünyadan saklı hakiki kutsal şehri olduğu ve bütün yabancıların derhal öldürüldüğü konusunda uyarılır.

Hakiki Lhassa kırmızımtırak bir gölün kıyısındadır. Yan taraflarında, pembe kayadan yapılma merdivenlerle birbirlerine bağlı irili ufaklı en az yüz yirmi taraça vardır. En yüksek taraçanın üzerinde Budist tapınağı bulunur; daha küçük tapınaklar aşağıdaki kayalıklara tutunurlar. Hakiki Lhassa'daki en önemli bina Dalai Lama'nın sarayıdır. Mor ve altın rengindeki bu muazzam yapıya, kayadan oyulmuş ve etrafı adak olarak verilmiş altından lambalarla, yığınla inciyle, elmas ve zümrütlerle çevrili devasa bir Buda heykeli hâkimdir. Şimdiye kadar Avrupalılarca görülmüş olan tek tapınak, çevresinde piramitlerin sıralandığı iç bahçeye bakar. Bina her iki tarafında direkler bulunan uzun bir orta bölüme sahiptir, bu direkler tahta kirişlerle kemerli çatıyı destekler.

Hayatlarını tehlikeye atmak isteyen seyyahlar, şehre bir tünelden girilebileceğini göreceklerdir. Tünelin girişi oyma sütunlarla süslüdür; biri bir yılan biçiminde oyulmuştur, diğeriyse üst üste konmuş üç Buda biçiminde. Dar sokak ve dar yolların oluşturduğu bir labirent, Hakiki Lhassa'nın farklı bölgelerine çıkar. Seyyah yanlış sapaktan dönerse, bataklık kumuna, kutsal yılanlarla dolu bir mağaraya ya da izinsiz girenlere karşı kullanılan kaplan, fil ve gorillerin bıraktıkları çürümüş insan artıklarıyla dolu bir işkence odasına düşecektir. Hakiki Lhassa'nın etrafındaki bölge elmas açısından zengindir. Altın çöküntüsü taşıyan Hakiki Lhassa Nehri açık havaya çıkar ve sonunda Nepal Vadisi'ne ulaşır.

(Maurice Champagne, *Les Sondeurs d'abîmes*, Paris, 1911)

HAMARAT ARILAR ADASI, Tiren Denizi'ndedir. Adını, oraya buraya koşuşturarak işleriyle ilgilenen insanların caddelerde yarattığı kesintisiz vızıldamadan alır. Herkes çalışır, kimsenin bir dakika boş vakti yoktur. Adanın hiçbir yerinde bir aylağa ya da avareye rastlanmaz. Dilencileri dilenmekten vazgeçirmek için onlara iş teklif edilir, bedava bir öğün bulmak ise son derece zordur. Öte yandan, adayı saran denizdeki balıklar son derece naziktir, ziyaretçilere gereken her tür bilgiyi verirler.

(Carlo Collodi, *Le avventure di Pinocchio*, Floransa, 1883)

HAMURKENT, Güney OZ ormanlarında, TENCERETAVA yakınlarında bir kenttir. Kentin kendisi ve içindeki her şey yenilebilecek gibidir. Evler krakerlerden yapılmıştır, sundurmaların destekleri galetadandır ve gofretten çatıları vardır. Toprak undan ve yemekten oluşur, ağaçların çoğu zakçörek ve sarmaşçörektir, sonbaharda yararlı çörek hasatları sağlarlar. Kentin ucunda bir tereyağı madeni bulunur. Hamurkent'te, canlı kekler, krakerler ve bisküviler oturur. Asilzade Tarçınlı Çörek, bir numaralı hemşehri ve kentin en soylu ailesinin üyesi olduğunu iddia etse de, Hamurkent'teki herkesin onun bu iddiasını kabul ettiği söylenemez. Hamurkent'i ziyaret edenler aç kalmaz.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

HANIMLAR ADASI, bkz. BÜYÜK ANNE ADASI.

HANIMLAR ŞEHRİ, bkz. İFFETLİ HANIMLAR ŞEHRİ.

HANS-BACH, mürekkebe benzeyen tadına karşın içilebilir demirli bir suyu olan bir yeraltı deresidir. Adını bölgeyi 1863'te gezen Lidenbrock keşif grubunun üyesi olan, ördek avcısı ve rehber Bay Hans Bjelke'den alır. Derenin kaynağı, suyun önündeki altmış santimetre kalınlığındaki granit kayayı delen Bay Bjelke tarafından bizzat açılmıştır. Böy-

lece yönü değişen su, LİDENBROCK DENİZİ'ne doğru akmaya başlamıştır. Bu sayede seyyahlar ihtiyaç duyduklarında dereden su içebilmektedirler.

(Jules Verne, *Voyage au centre de la terre*, Paris, 1864)

HARAD, Güney ORTA DÜNYA'da, Poros Nehri ile GÖLGE DAĞLARI'nın güneyinde, MORDOR'un batı ve güney sınırlarında bir yerdir. Shire hobbitleri buraya **GÜNEŞTOPRAKLARI** der. Kıyı bölgesi Umbar diye bilinir; haliçlerden, burunlardan ve büyük bir doğal limandan oluşur.

Kadim çağda, Harad halkıyla GONDOR dost müttefiklerdi, ama Akraba Kavgası'ndan –1432-1448 Üçüncü Çağ'da Gondor'u sarsan büyük iç savaş– sonra yenilen asiler Umbar'a kaçtı ve orada yavaş yavaş yozlaşarak, yıllarca Gondor kıyısını taciz eden korsanlara dönüştüler.

Buranın halkı olan Haradrim, esmer derili, kara gözlü, altınla örülü kara saçlı, vahşi bir ırktır; bazıları yanaklarını kırmızıya boyar. Belli başlı silahları, uçları kırmızıya boyanmış mızraklar ve sarı-siyah çivi kakmalı kalkanlardır. Muharebeye, savaş kulelerini sırtlarında taşıyan koca fillerle ya da mûmakil'le girerler. Mûmakil'ın dişleri altın şeritlerle bağlanmıştır, yan taraflarından aşağı kırmızı ve altın rengi kumaşlar sarkar. Mûmakil, onlara *fûl* diyen Shire hobbitlerinin kimi efsane ve masallarında yer alır.

Orta Dünya'da, büyük Yüzük Savaşı'nda korsanlar Karanlık Güçler'in Efendisi Sauron'la ittifak yaptı ve Anduin ya da ULU NEHİR'in ağzını ablukaya alarak, Lebennin halkından ve Gondor'daki Belfalas'tan MİNAS TİRİTH'e gelen yardımın önünü kestiler. Korsanların yolladığı büyük bir filo, Gondor'un en önemli limanı olan PELARGİR'e saldırdı, ne var ki Aragorn ile Uykusuz Ölüler tarafından yenilgiye uğratıldılar. Haradrim, Sauron'a yardım etmek için kuzeye yürüme girişiminde bulununca, onlarla İTHİLİEN Kolcuları arasında da birkaç muharebe meydana geldi.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

HARANTON, POİCTESME'in kuzeybatısında küçük bir köydür. Manuel, sonunda Poictesme Kontu olmasını sağlayan uzun serüvenler dizisine başlamadan önce burada domuz çobanlığı yapıyordu. Manuel'in çocukken saatlerce gözlerini alamadığı Haranton havuzunun suları, bakana tuhaf düşler gördürür. Seyyahlara havuzun sularına itibar etmemeleri salık verilir.

(James Branch Cabell, *Figures of Earth. A Comedy of Appearances*, New York, 1921)

HAREKET EDEN AĞAÇLAR ADASI, Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, bitkilerle kaplı büyük bir adadır. Adaya bu isim, on yedinci yüzyılın başlarında buraya gelen bazı gemicilerin yaptığı bir hata sonucu verilmiştir. Gemileriyle bir nehrin ağzına doğru gelen gemiciler, bir grup ağacın nehrin bir yakasından öbür yakasına sıçradığını görmüş ve korkarak geri dönmeye karar vermişlerdir. Daha sonraki seyyahlar "hareket eden ağaçlar"ın aslında oralı balıkçıların rengârenk yapraklı kalın dallarla bezeli mavnaları olduğunu keşfetmişlerdir.

(Miguel de Cervantes Saavedra, *Los trabajos de Persiles y Sigismunda*, Madrid, 1617)

HARFANG, ETTİNSMOOR'un kuzey bölümünde kalan bir devler kalesidir. Harfang, devlerin harabe şehrinin –şimdilerde ufalanmış bir taş kümesinden ibaret yıkıntının– üzerindeki alçak bir tepeye kuruludur. Bazı yerlerde hâlâ fabrika bacaları yüksekliğinde

sütunlar görülebilir, diplerinde ağaç gövdesi büyüklüğündeki kopmuş parçaları durmaktadır. Kaldırımın büyük bir bölümünün üzerinde gizemli bir yazı yazar: "ALTIMDA".

Harfang, Nazik Dev'lerin kral ve kraliçesinin evidir, ancak kralla kraliçenin uyruklarının tam olarak kim olduğu bilinmemektedir. Harfang kaleden ziyade büyük bir evdir ve ciddi bir askeri savunması yoktur. Büyük ihtimalle burada oturanlar, onları saldırılardan korumak için boyutlarına güvenmişlerdir.

Görünüşe göre devlerin başlıca sporu yayan avlanmaktır, ama kraliçe genellikle bir tahtırevan ile taşınır. Yiyecekleri arasında konuşabilen hayvanlar ve insanlar vardır, onları gayet lezzetli bulurlar. İnsanlar, devlerin Güz Ziyafeti'nin bir parçasını oluşturur ve genellikle balık ile ana yemek arasında servis edilir. Devler ayrıca bataklık-kıpırı da yerler, ancak NARNİA'nın kuzeydoğusundan gelen bu tuhaf yaratıkların çetin ceviz olması, özel bir biçimde hazırlanmalarını gerektirir.

Devler tarafından öğünün bir parçası olarak seçilmiş bir ziyaretçiye verilebilecek en iyi tavsiye, olabildiğince çabuk bir şekilde oradan kaçmasıdır.

(C.S. Lewis, *The Silver Chair*, Londra, 1953)

HARİKA ADALAR, bkz. BRİSEVENT

HARİKALAR DİYARI, İngiltere'nin altında, bir deste iskambil kâğıdının ve başka bazı yaratıkların yaşadığı bir krallıktır. Girişi, muhtemelen Thames'in kıyısında, Folly Bridge'le Oxford'daki Godstow'un ortasında bulunan bir tavşan deliğindendir.

Deliğe giren ziyaretçi epey uzun bir süre boyunca ev eşyalarının arasından düşecek, sonunda da sopalarla kurumuş yapraklardan oluşmuş bir yığının üstüne inecektir. Buradaki uzun koridor, tepeden sarkan sıra sıra lambalarla aydınlatılmış alçak tavanlı bir salona çıkar. Salonda birçok kapı vardır, ama ziyaretçiye, aralığından Kraliçe'nin Gül Bahçesi'nin görülebildiği alçak perdenin arkasındaki küçük kapıyı kullanması önerilir.

Kapı, yanı başındaki tamamen camdan yapılmış masanın üzerinde duran küçük altın anahtarla açılabilir. Ziyaretçinin kapıdan sığması için en iyi yöntem –eğer orta boy bir sıçandan daha iriyse– yine bahsi geçen masanın üzerinde bulunan tonikten içmesi ya da pastadan yemesidir. Ziyaretçiler, Harikalar Diyarı'nda yiyeceklerin ya da içeceklerin, birden irileşmelerine ya da ufalmalarına yol açabileceğini bilmeli ve bu konuda dikkatli olmalıdır.

Harikalar Diyarı'nda görmeye değer birçok yer vardır: Beyaz Tavşan'ın sevimli kulübesi; hoş ama biraz ihmal edilmiş mutfağıyla Düşes'in evi; ve Çılgın Şapkacı'nın gün boyu açık çay bahçesi.

Harikalar Diyarı Krallığı, Kupa Kızı ve Kupa Papazı tarafından yönetilir, ama iktidar büyük ölçüde kraliçe olan Kupa Kızı'nın elindedir. Kelle keserek öldürmek sıkça verilen ama nadiren uygulanan bir cezadır. Kraliyet sporu krokettir ama buradaki çeşidi canlı flamingolarla ve kirpilerle oynanır; bu haliyle oyun daha ilginç ve zor olsa da, ziyaretçilere bu oyuna katılmamaları tavsiye olunur.

Grifonlarla yalancı-kaplumbağaların (danayla kaplumbağa karışımı, yalancı-kaplumbağa çorbası yapmada kullanılan bir kırma) özel dersler aldıkları sualtı okulları dışında, Harikalar Diyarı'nda örgütlü bir eğitim sistemi yok gibidir. Söz konusu sualtı okullarında alışılmadık birtakım dersler okutulur: kıvrılmak, bükülmek, farklı aritmetik dalları (azim, dikkati dağıtma, çirkinleşme ve alay etme) ve klasikler, yani kahkaha ve keder. Ayrıca Fransızca, müzik ve yıkanma (ek ders). Okulun tuhaf bir geleneği vardır: grifonların, yalancı-kaplumbağaların, ayıbalıklarının, sombalıklarının ve diğer balıkların katıldığı ve her birinin kendine eş olarak birer ıstakoz aldığı ıstakoz-kadrili adındaki dans. Okulu ziyaret eden ziyaretçilerin yanlarında bir domuzbalığı olması gerekir; aslında, ziyaretçilerin yanlarında domuzbalığı

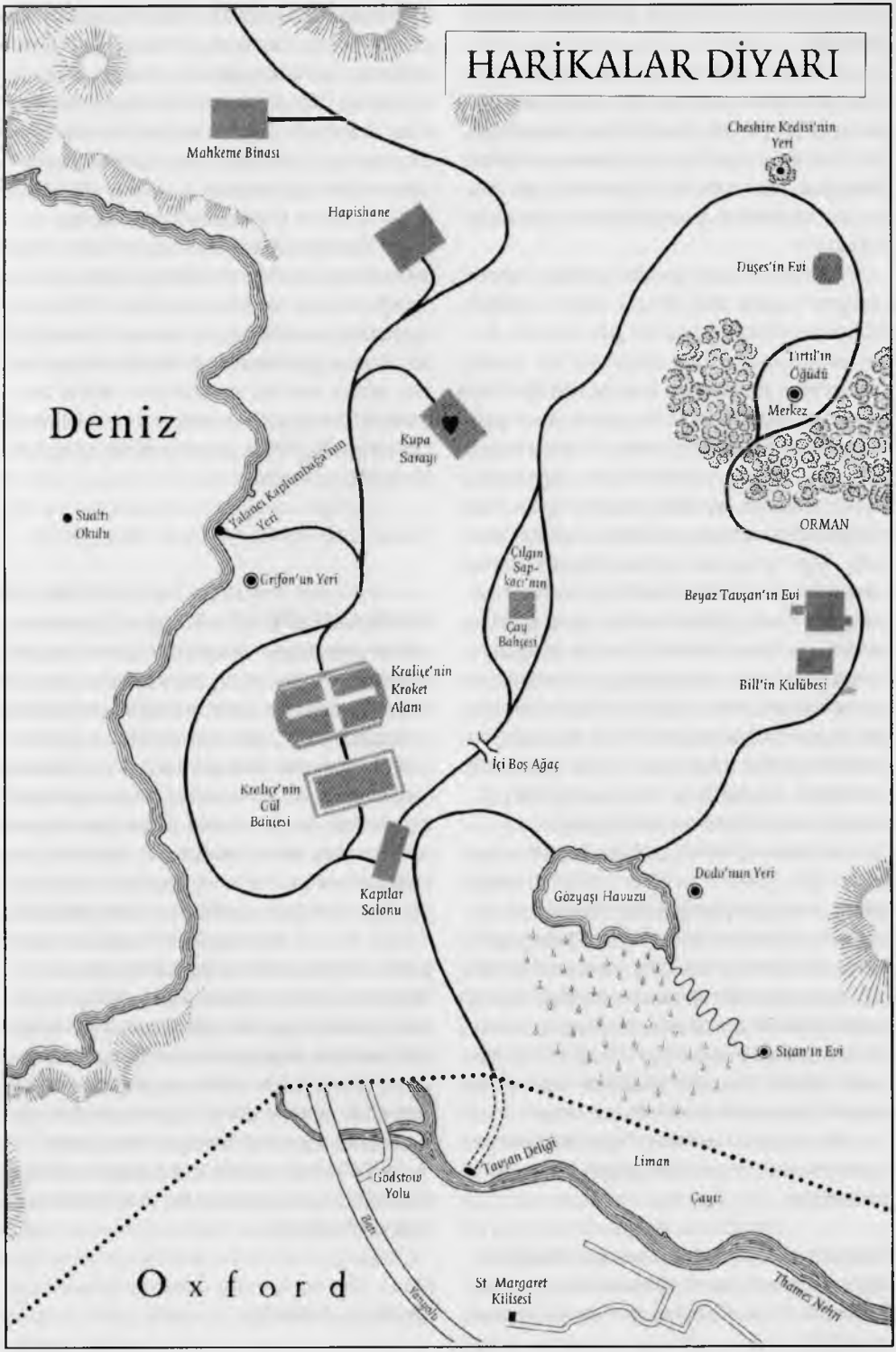
HARİKALAR DİYARI
Mahkeme Binası
Hapishane
Cheshire Kedisi'nin Yeri
Duşes'in Evi
Tırtıl'ın Öğüdü
Merkez
ORMAN
Deniz
Kupa Sarayı
Yalancı Kaplumbağa'nın Yeri
Sualtı Okulu
Grifon'un Yeri
Çılgın Şapkacı'nın Çay Bahçesi
Beyaz Tavşan'ın Evi
Bill'in Kulübesi
Kraliçe'nin Kroket Alanı
İçi Boş Ağaç
Kraliçe'nin Gül Bahçesi
Kapılar Salonu
Gözyaşı Havuzu
Dodo'nun Yeri
Sıçan'ın Evi
Tavşan Deliği
Liman
Çayır
Godstow Yolu
Oxford
St Margaret Kilisesi
Thames Nehri

bulunmadan hiçbir yere gitmeleri tavsiye olunmaz.

Harikalar Diyarı'nın yargı sistemi jürili duruşma üzerine kuruludur. Kral yargıçlık yapar ve jüriye yol gösterir, ama jüri onu nadiren dinler. Tezahürat yapmakta ısrar eden izleyiciler, ağzı sicimle bağlanan çadır bezinden büyük bir çuvala tıkılmak suretiyle susturulur.

Harikalar Diyarı'nın bitki örtüsü, hayvan varlığına kıyasla pek dikkate değer değildir: Kraliçe'nin kroket sahasının yakınlarında, bazen kırmızıya boyanan beyaz bir gül çeşidi görülebilir. Öte yandan hayvan varlığı benzersizdir. Neredeyse bütün hayvanlar İngilizce, bazılarıysa –mesela fareler– Fransızca konuşabilir. Köpekler, hintdomuzları, yengeçler, tavşanlar (yelek giyerler), kertenkeleler, kurbağalar, kara-balıkları, melasa düşkün kakırcalar, Mart tavşanları ve bir Cheshire kedisi vardır. Sırıtışı ve nükteli sözleriyle dikkat çeken sonuncusu, görünmez hale gelip ardında sadece havada süzülen bir sırıtış bırakabilir. Ayrıca domuzlar –ya da domuza çevrilmiş erkek bebekler– vardır. Harikalar Diyarı'nda birçok kuşun doğal yaşam ortamı bulunur: ördekler, dodolar (başka her yerde soyları tükenmiş bir kuş türü), kırmızı papağanlar, güvercinler, kartalcıklar ve flamingolar.

Harikalar Diyarı'nı pek az seyyah ziyaret etmiştir. 1860'larda Alice Liddell'ın orada birkaç saat geçirdiği biliniyor. Dowager Leydisi Monchensey'nin kız kardeşi Agath, 1937'de alçak tavanlı giriş salonundaki küçük kapıdan bakmış ve uzakta cılız sesler duymuştur. Bu arada kara bir kuzgun –muhtemelen yakınlardaki AYNA ÜLKESİ'nde bulunan azman karganın akrabası– korkutucu bir şekilde başının üzerinde uçmuştur.

Bir seyyah Harikalar Diyarı'nda yolunu kaybederse, nargile içen gayet bilgili tırtıla danışabilir.

(Lewis Carroll [Charles Lutwidge Dodgson], *Alice's Adventures in Wonderland*, Londra, 1865; T.S. Eliot, *The Family Reunion*, Londra, 1939)

HARİKALAR ÜLKESİ, Karanlık Dağları'nın çok ilerisinde, Sambatyon Nehri'nin öte yanındadır. Burada sadece kızıl saçlı Yahudiler yaşar. Ülkenin başşehrindeki kraliyet konutu İnançtaşı, yeşillik açısından bereketli bir parkın içine yapılmış, yüksek, beyaz mermerden bir saraydır. Yüzlerce altın sütunu ve binlerce elmas penceresi vardır.

Harikalar Ülkesi ününü, bir siyah cüceler kabilesinin Hazreti Süleyman'ın torununun-torununun-torununun-torununun-torunu XXVII. Süleyman'la burada barış yapmış olmasından alır. Bunun dışında ülke hakkında bilinen tek şey, oraya ulaşmış seyyahların kraliyet bahçelerindeki ağaçların meyve dolu dallarına tüneyen bülbüllerin şakımalarından övgüyle söz etmiş olmalarıdır.

(Isaac Lieb Peretz, *Ale Verk*, Vilna, 1912)

HARİKA NEHİR, Nil'in Etiyopya Platosu tepelerinden doğan bir koludur. Onun bulanık sularında yelken açan seyyahların yolu bir noktada, şimdiye kadar kimsenin tırmanmayı başaramadığı devasa bir duvar tarafından tıkanacaktır. Öte yandan, seyyahlar buraya varmadan önce adsız ama büyüleyici bir yerden geçeceklerdir. Gemiden hiç inmeden, aslanların, kaplanların, yılanların ve boynuzlu atların nehrin kıyısından barış içinde hep birlikte su içtiklerini göreceklerdir. Küçük balıkçı teknelerinden ağlarını atan garip renkte yerlilerin, zencefil, ravent, kocayemiş ve tarçın ağacı yakaladıkları, bu sırada sahildeki güzel yerli kadınların da kilden yapılma beyaz testilerini güneşin altına yerleştirmeleri izlenebilir. Açıklanmamış bir sebepten dolayı, güneş bu testilerdeki suyu, kaynak suyu kadar soğuk hale getirir.

Bütün bu cazipliklere karşın, bilindiği kadarıyla hiçbir ziyaretçi bu topraklarda karaya çıkmamıştır.

(Jean, Sire de Joinville, *Histoire de saint Louis*, Paris, 1809 [?])

HARİTACILIK İMPARATORLUĞU, muhtemelen Moğolistan'ın kuzey sınırında bulunan küçük bir ülkedir. İlk kez 1658'de İspanyol seyyah Suárez Miranda tarafından tasvir edilen şehrin en cazip yanı, batı çöllerindeki bazı harabelerdir; bunlar imparatorluğun kendisiyle nokta noktaya çakışsın diye imparatorluk haritacılarının inşa ettikleri muazzam bir haritanın kalıntılarıdır. On yedinci yüzyıl ortalarında, genç kuşaklar tarafından ihmal edilen harita, neredeyse tamamen yok olmuştur. Bugünlerde ise batı bölgelerinde başıboş yabani hayvan sürüleriyle dilenciler gezer.

(Suárez Miranda, *Viajes de varones prudentes*, Lérida, 1658, Jorge Luis Borges ve Adolfo Bioy Casares'in *Cuentos breves y extraordinarios*'u içinde, Buenos Aires, 1973)

HARMATTAN KAYALIKLARI, Batı Afrika kıyılarının açığında, FANTİPPO'nun altmış mil kuzeyinde küçük bir adalar grubudur. Etrafları yarı yarıya denize gömülmüş kayalıklarla çevrili olduğundan, adalara gemiyle ulaşmak neredeyse imkânsızdır; sadece bir tane demirleme yeri vardır, oraya da erişmek zordur. Adalar düz ve rüzgâra açıktır, üzerlerinde neredeyse hiç toprak yoktur. Ancak deniz kuşları için doğal bir barınak haline gelmiştir ve kalabalık martı, denizkırlangıcı, sümsük kuşu, karabatak, alk, fırtına kuşu, kaz ve beyaz albatros kolonilerini barındırır.

Harmattan Kayalıkları, bir zamanlar Batı Afrika'nın en yoksul ülkesinin kralı olan Şef Nyam-Nyam'ın mülkünün parçasıdır. Şef Nyam-Nyam şimdi, bu adaların açıklarında keşfedilmiş inci yataklarının sahibidir. Yeni bulunmuş bu zenginlik, istenmeyen bir şekilde Dahomey Amazonları ve komşu Elle-bubu Emiri'nin ilgisini çekse de, şef ve müttefikleri onların akınlarına karşı koymayı ve ülkenin refahının temellerini atmayı başarmıştır. Dalıp inci çıkarma işi, eğitilmiş karabataklara yaptırılır.

(Hugh Lofting, *Doctor Dolittle's Post Office*, Londra, 1924)

HARMONDİYA, Pluramon'lar tarafından yönetilen, yeri bilinmeyen bir krallıktır. Harmondiya hakkında bilinen tek şey, ulusal marşı olan *Hymunion*'dur. Bu marş, başka birkaç ulusal marşla birlikte, dört solist ve elektronik enstrümanlar için yazılmış muazzam bir elektroakustik eser olan *Hymnen*'i oluşturur. *Hymunion*'un süresi otuz iki dakikadır.

(Karlheinz Stockhausen, *Hymnen*, Frankfurt, 1968)

HARMONYA (1), on dokuzuncu yüzyılın ortalarında kurulmuş bir koloniler ya da örgütler grubudur. Üyeleri gizlilik yemini etmiş oldukları için, Harmonya'nın yeri tam olarak bilinmez, ama ya Brüksel yakınındaki bir vadide ya da Lozan dolaylarında olduğu yolunda bir şüphe vardır.

Her koloni 1.500 ila 1.800 üyeden oluşur. Her şeyin ortak sahibi olan bu üyeler ocak (*phalanstery*) denen, keyifli ve verimli bir yaşam için gereken her şeyi barındıran, büyük bir meskeni paylaşırlar. Bir gözlemevi, bir işaret kulesi ve bir telgraf sistemi sayesinde koloniler birbirleriyle iletişim kurabilirler.

Harmonya'daki ortak yaşam, baskının hiç olmadığı bir ortam ve bütün insani tutkulara sonuna kadar özgürlük tanıma üzerine kuruludur.

Seyyahlar kendi ülkelerinde medenilik ve görgülülük kabul edilen şeylerin Harmonya'da anormal ya da nezaketsizce bulunacağını göreceklerdir. Mesela, toprakta çamurda yuvarlanan çocuklar örnek koloni sakini kabul edilir, çünkü şehrin uygunsuz sağlık sisteminden keyif almaktadırlar. Çocuklar Küçük Mezhep Fırkaları diye bilinen sınıflara ayrılır ve çevik midillilerine binip, süvari askeri kıyafetleri içinde, trampetlerin, zil ve simballerin ve başka müzik aletlerinin sesi eşliğinde, her kolonin çevresinde sağa sola saldırırlar.

Harmonya toplumunun temelinde bütün tutkuların sınıflandırması bulunur. Beş duyuyla ya da ruhun dört basit tutkusuyla (azim, dostluk, sevgi ve pederanelik) karşı-

laştırılabilecek olan ayrıcalıklı tutkular, üç "ayırıcı" tutkudan oluşur: sezgisel tutku, çırpıntılı tutku ve karışık tutku. Sezgisel tutkular, duyularla ruhu bir araya getirenler; çırpıntılı tutkular (bunlara aynı zamanda dalgalı tutkular da denir), değişim ve yenilik gerektirenler; karışık tutkularsa akıldışı görünenlerdir.

Harmonya'da hayat, bu üç tutku türüne göre sınıflandırılmış bir dizi grup ve birey biçiminde örgütlenir. Ancak, bir Harmonya sakininin normal bir günü, işten (hiçbir zaman iki gün üst üste aynı iş değildir) oyuna, bedensel işlevlerini yerine getirmeye derken, onu bir gruptan diğerine götürecektir.

Ziyaretçiler sınıflandırılmadan önce bir dizi teste tabi tutulur, ondan sonra Harmonya'daki gruplardan birine girmelerine izin verilir.

(Charles Fourier, *Théorie des Quatre Mouvements*, Paris, 1808; Charles Fourier, *Traité de l'Association Domestique Agricole*, Paris, 1822; Charles Fourier, *Le Nouveau Monde Industriel et Sociétaire*, Paris, 1829; Charles Fourier, *Le Nouveau Monde Amoreux*, Paris, 1967)

HARMONYA (2), yeri bilinmeyen, uçsuz bucaksız bir ülkedir. Hedonist bir yaşam anlayışına sahip, liberal ve ilgili bir hükümdar tarafından yönetilir. Harmonya yasalarına göre, her çift, ülkede çok sayıda bulunan ve satirlerle perilerin hizmet ettiği saray, köşk ya da süslü yeraltı odalarından birinde yaşama hakkına sahiptir. Her türlü hareket güzellik, sevgi ve uyum ilkelerine uygun olmalıdır; Pater veya Ruskin'in estetik ölçütleriyle mazur gösterilemeyecek hiçbir şey gerçekleşmemelidir. Üremelerine izin verilecek çiftleri Soyağacı Üniversitesi seçer, böylece tutkunun doğal gücüne estetik ilkeler de eklenmiş olur.

(Georges Delbruck, *Au pays de l'harmonie*, Paris, 1906)

HARROWDALE, bkz. TAPANVADİ.

HARTHOVER MALİKÂNESİ, İngiltere'nin kuzeyinde bir kır evidir. Sir John Harthover'ın oturduğu yerdir.

Tarihi boyunca birçok kez yeniden inşa edilen ve eklemeler yapılan Harthover Malikânesi, mimari tarzların tuhaf bir –karmaşasıdır denemese de– karışımıdır. Çatılar Anglo-Sakson, üçüncü kat Normandiya, ikinci kat 16. yüzyıl İtalyan, birinci kat ise Elizabeth dönemi tarzındadır. Sağ kanat saf Dor tarzıdır, orta kanat –Parthenon'dan kopya edilmiş devasa revakıyla– Erken İngiliz tarzı, soldakiyse Boiotya tarzıdır. Dev merdiven Roma'daki katakompların, arka merdiven ise Tac Mahal'in taklididir. (Bu ikincisi, Hindistan'da Clive'ın emrinde çalışarak servet kazanmış olan bir Harthover tarafından eklenmiştir.) Mahzenler Elephanta Mağaraları'ndan, yazıhaneler ise Brighton'daki Kraliyet Köşkü'nden kopya edilmiştir.

Seyyahlar Harthover Malikânesi'ne misketlimonu ağaçlarının arasında uzanan bir mil uzunluğunda bir caddeden geçerek varacaklardır. Kendilerine bahçe kapısını gözden kaçırmamaları tavsiye edilir. Bu bahçe kapısının iki yanında, üzerinde Harthover'ların armasını taşıyan taş direkler vardır.

Subebeği (bkz. AZİZ BRENDAN'IN PERİ ADASI) olmak isteyenler Harthover Parkı'nı ve fundalıkları katedip Lethwaite Kayalıkları'ndan geçerek sonunda dönüşümün gerçekleşeceği Vendale köyüne giden güzergâhtan ilerlemelidir.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

HATAR GEÇİDİ, USULİSTAN ile ÇOBANİSTAN'ı ayıran bir berzahtır, iki tarafında sarp kayalar olan dar bir su kanalından oluşur. Bu kanal kayaların ucundan dimdik şekilde denize iner. Geçidin en dar noktasında her

iki taraftaki kayaların tepelerinde duran iki kişi birbirleriyle konuşabilir; en geniş noktası ise on beş dakikadan kısa sürede aşılabilir. Geçidin Usulistan ucunda, kayalara tırmanılabilir.

Hatar Geçidi'nin, kayalık duvarları arasında berzah boyunca akan nehre bir kanal oluşturmak amacıyla kayaları tuğla gibi savuran bir devler ırkı tarafından inşa edildiği söylenir. Boğaz, iki tarafında doğal engeller tarafından fiilen kapanmıştır. Kuzey ucuna doğru ise, nehir muazzam bir kaya parçasının içinden geçer, su yolunun iki yanında da sadece dar bir patika vardır. Tünel girişinin üstünde oyma bir yazı *Fum es Ssacha*, yani "kaya deliği" ya da "ağız" der; yazıyı kimin yazdığı bilinmiyor. Daha ileride, doğal bir taş duvarla koyağın önü kesilmiştir, sadece kaidesinde uzun dar bir kanal vardır.

Şimdi Çobanistan olan bölgenin vaktiyle, bir nehir tarafından beslenen ve bir kaya duvarıyla denizden ayrılmış büyük bir göl olduğu söylenir. Gölde basınç arttıkça, duvarı patlatıp geçti, kayaları iki yana savurdu ve nehrin Usulistan'a akmasını sağlayacak bir kanal meydana getirdi. Yüzyıllarla birlikte –kimileri, yakındaki ARDİSTAN'ın zorba yöneticilerinin çıkardığı savaşlar yüzünden olduğunu söyler– göl ve nehir kurudu, böylece de Çobanistan kurak bir çöl halini aldı; geçit ise içinde hemen hemen hiç suyu olmayan kayalık bir koyağa dönüştü. Ancak bütün bölgeye barış döndükten sonradır ki, Hatar Geçidi'nden su yeniden aktı.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Dschinnistan*, Bamberg, 1909)

HATİPLER ADASI, Tierra del Fuego yakınlarında bulunan çok sayıdaki dağlık adadan biridir. Toprak bereketli ve doğal kaynaklar açısından zengin olsa da, ada sakinleri bir deri bir kemiktir ve hemen hepsi açlıktan ölür. Nutuk atma bağımlılıkları çiğnemeye pek vakit bırakmaz.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver. Traduit d'un Manuscrit Anglois. Par Monsieur L.D.F.*, Paris, 1730)

HAV, Yakındoğu'da bir yarımada üzerine kurulu, birçok ünlü ziyaretçi çeken küçük bir şehir-devlettir. Hav yüzyıllar boyunca Marco Polo ve Kinglake gibi farklı farklı vakanüvislerin yazmalarında tasvir edilmiştir; iki Lawrence'ın (D.H. ve T.E.) öykülerinde ve mektuplarında da adı geçer, Sigmund Freud da Hav'da yılanbalıklarını incelerken kısa bir şiir yazmıştır. Bismark, Nijinsky ve Prenses Grace de varlıklarıyla Hav'ı süslemişlerdir.

Hav'ın sınırlarında kadim ve sarp bir katır yolu olan meşhur Merdiven, bugünlerde Macera Turu otobüsleri ve Batı Yamacı'nda yaşayan mağara adamı Krevet'ler dışında nadiren kullanılır. Çoğu ziyaretçi Hav'a trenle ulaşır. Tünel'e girerken İmparatorluk Rusyası Demiryolları vagonunun içinde beklerler. Tren sarp kireçtaşı kayalıklarının içinden döne döne aşağı inip düzlüğe çıkar ve güzellikten nasibini almamış banliyölerin içinden geçerek şehrin göbeğine ulaşır.

Hav'ın hakiki merkezi, çıplak bir tepenin üzerinde yükselen ve yüzyıllardır iktidar makamı görevi gören şatodur. Şatonun siper duvarında Katourian'ın Yeri olarak bilinen tarihi nokta bulunur. Katourian, yenilmektense ölmeyi tercih etmiş bir trampetçidir; bu tercihi her sabah bir trampet sesiyle anılır. Kuzeyde, tuz düzlüklerine ve önceleri Schliemann'ın Troya'nın kurulduğunu sandığı tepelere doğru, proleter varoşları uzanır. Burada Türk, Arap, Yunan, Afrikalı ve Ermeni işçiler, kulübelerin ve gecekonduların oluşturduğu uzunlamasına ve saçaklı bir ızgara planda yaşarlar. Balad denen bu bölgenin içinden, tramvay hattına paralel geniş bir demiryolu geçer. Batıda Atina tarzı akropolün kalıntıları vardır, sütunları çirkin briket payandalarla desteklenmiştir. Güneyde limanla Taşıyıcı Köprüsü ve Haçlılar devrin-

den beri bilinen bronz bir heykel olan ünlü Demir Köpek bulunur. Gerçi bazı modern âlimler onun köpek değil, genç Spartalıların, kendilerini göbeklerinden ısırıp birer erkek haline getirsin diye tepeye götürdüklerine benzer bir tilki olduğunu ileri sürmüştür, ama çoğu ziyaretçi için Köpek, su götürmez bir biçimde köpektir. Patisinden kulağına altı ayak yüksekliğindedir ve derisinde birçok grafiti taşır. Bir de Venedik'teki Arsenal aslanlarından birinin üstündekinin yoldaşı olan ve Bizans imparatorunun Norveçli muhafızlarından birinin bu yarımadaya ayak bastığını ilan eden ünlü runik yazı vardır. Çoğu kişi, arka yüzde yazılı silik "M.P." harflerinin Marco Polo'ya ait olduğunu düşünür. Kimi olağanüstü süslü küçük rumuzların Venedikli ipek tacirlerinin işaretleri olduğu belirlenmiştir, farklı yaşlardaki bir sürü tuhaf sembol ise kabalistik anlamlara sahip gibi görünür. Kâşif Henry Stanley, 1869'da Süveyş Kanalı açıldıktan sonra buraya gelmiş, hiç utanmadan hayvanın çenesinin altına imzasını atmıştır. Derin ve profesyonelce yontulmuş iri başlı bir kartal ise, Kudüs yolundaki Kaiser Wilhelm'in buraya ziyaretinin hatırasıdır.

Limanın doğusunda, merkezinde Places des Nations'un bulunduğu daire biçimindeki Yeni Hav şehri yer alır. Yeni Hav, Üçlü Manda'ya tabi olan Milletler Cemiyeti tarafından yaratılmıştır. Şehir, eski zarafetinin izlerini ve eski Fransız, İtalyan ve Alman mahallelerinin tadını hâlâ taşır. Seyyahlar burada, Lux ve Malibran gibi sinemalardan postaneye kadar, bütün modern rahatlıkları bulabilirler.

Hav'da birçok dil konuşulur: Şimdilerde Yunancanın yanı sıra Türkçe de konuşuluyor elbette, ama ayrıca İtalyanca, Fransızca, Arapça, İngilizce, hatta Çince de konuşuluyor. Hayvan varlığı zengin değilse de ilginçtir. İngilizlerin yılanların icabına bakması için getirdikleri Hav firavunfaresi, tüylü, siyah bir karıncayiyene benzer. Hav kirpisi iğneli bir armadilloyu andırır, Hav teriyeriyse küçük gri bir bulaşık teli yumağı gibidir. Sözde Habeşistan kedisinin gerçek yurdunun Hav olduğu ve mağara adamlarının Yamaç'ın eteklerinde bir çeşit Moğol midillisi yetiştirdiği de söylenir. Ayrıca tilki, köpek ve minyatür bir boz ayıya benzeyen çok nadir Hav ayısı (*Ursus arctos hav*) da vardır. Efsaneye göre Hav ayısı, Kont Ciano türün son canlı örneklerinden birini vurmak üzereyken onun dirseğini dürten –kim olsa beğenirsiniz– Ernest Hemingway tarafından yok olmaktan kurtarılmıştır. ("Seni ahmak" demiş Kont. "Seni faşist" demiş yazar.)

Hav'ın bitki örtüsünün en dikkate değer parçası, kar erirken Yamaç'ın belli yerlerinde çıkan ve öğle vakti geldiğinde ölen lezzetli kar ahududusudur. Az ama paha biçilmez mahsul mağara adamları tarafından toplanır ve çıkışı Paris'te Beaujolais Nouveau ya da Londra'da mevsimin ilk orman tavuğu kadar taşkınlığa yol açar. Maalesef diplomatik sebeplerden ötürü ahududuların neredeyse tamamı devlete gider.

Hav'ın mevcudiyeti son yıllarda uluslararası gerginlikler nedeniyle tehlikeye girmiştir ve şehrin önde gelen sakinlerinden bazıları daha güvenli bölgelere gitmişlerdir; seyyahlar, buraya bir ziyarette bulunmadan önce son siyasi durum üzerine bilgi edinmeleri konusunda uyarılır.

(Jan Morris, *Last Letters from Hav*, Londra, 1985)

HAVAİYAT ya da **HAVAİ ADA,** 1750'lere doğru İngiliz Amiral Anton tarafından, Pasifik Okyanusu'ndaki Juan Fernandez Adası'nın yakınlarında keşfedilmiştir. Havai Ada "Pür-Zarafetmeap" denen bir imparator tarafından yönetilir. İmparatorun sarayı, başşehir Ruhani Şehir'in ortasındaki, etrafı dükkânlarla çevrili büyük bir meydana hâkimdir. Ruhani Şehir Londra'dan büyük olup tıpkı Londra gibi bir nehirle ikiye bölünmüştür ve çok sayıda güzel bahçesi vardır.

Havai Ada'nın karakteristik özelliği, buradaki her şeyin hafif ya da "havai" olmasıdır. Mesela ağaçlar lastikten yapılmışçasına

kolay bükülür, verdikleri meyvelerse pek yenebilir türden değildir – ağızda köpük gibi dağılıp gider. Havaiyat ormanlarında birkaç vahşi hayvan dolaşır ama bunlar da zararsızdır; dişleri ve pençeleri yumuşaktır, kükremeleriyse hafif bir ipek hışırtısı gibidir.

Ada sakinleri at besler, ama bu atlar da yararsızdır. En ufak ağırlığın altında çökerler ve çiftlik işlerinde kullanılamayacak kadar narindirler.

Adada tarım kolay bir iştir. Kadınların üfledikleri küçük düdüklerden çıkan ses, yerdeki hafif tozun üzerinde gerekli saban izlerini açar. Sonra erkekler tembel tembel rüzgâra birkaç tohum saçarlar, rüzgâr da bu tohumları yavaş yavaş saban izlerine yerleştirir.

Yerel para birimi *agatine*, akik parçalarının madeni para olarak kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır.

(Abbé Gabriel François Coyer, *A Discovery Of The Island Frivola: Or, The Frivolous Island. Translated from the French, Now privately handed about at Paris, and said to be agreeable to the English Manuscripts concerning that Island, and its Inhabitants. Wrote by Order of A—1 A—n*, Londra, 1750)

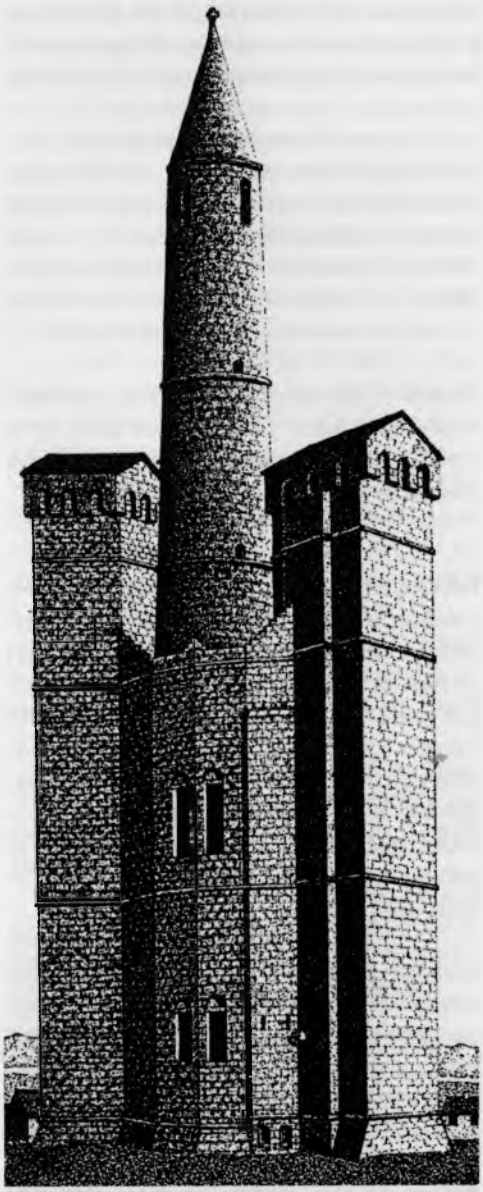

HAVNOR'da Krallar Kulesi.

HAVNOR, YERDENİZ'de İçdeniz'in kuzeyinde büyük bir adadır. Bütün Adalar'ın Kralı'nın makamıdır ve Yerdeniz'lilerce dünyanın merkezi kabul edilir. Havnor'da iki büyük sıradağ vardır: biri adanın en önemli kenti Havnor'un Büyük Limanı üzerinde yükselen ve sahil boyunca kuzeye uzanan Revni Dağları'dır, diğeriyse güneybatıdaki Faliorn Dağları. En yüksek tepe geniş güney körfezinin üzerinde yükselen Onn Dağı'dır.

Havnor'un Büyük Limanı güney körfezi kıyısındadır ve yüksek beyaz kuleleriyle ünlüdür. Kulelerin inşasına dair efsaneler Yerdeniz'in en büyük ve en eski destanlarından biri olan *Erreth-Akbe'nin Kahramanlıkları*'nda anlatılır. Kulelerin en yükseği, Bütün Adalar'ın Kralı'nın makamı olan Krallar Kulesi'dir. Yerdeniz'in tek bir hükümdar tarafından yönetilmediği yüzyıllar boyunca Erreth-Akbe'nin kılıcı –kahramanın kemiklerinin, hem o sırada hem de şimdi, bir ejderha tarafından öldürüldüğü SELİDOR'da yatması-

na karşın– bu kulenin tepesinde saklanmıştır. Erreth-Akbe'nin halkası da bulunup bir kez daha birleştirildikten sonra bu kulede tutulmuştur.

Havnor, Yerdeniz'in sadece siyasi merkezi değildir; takımadadaki ticaretin büyük bölümünün de merkezidir. Güney kıyısının karayla çevrilmiş koyuna ya da körfezine giden dar Ebavnor boğazları başta gelmek üzere, bu bölgedeki deniz yolları Yerdeniz'deki en kalabalık deniz yollarındandır.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968; Ursula K. Le Guin, *The Tombs of Atuan*, Londra, 1972; Ursula K. Le Guin, *The Farthest Shore*, Londra, 1973)

HAYALET ADASI, Nijerya'daki adsız bir çalılık arazide bulunan pek çok ada ve bataklıktan biridir. Sakinleri misafirperverlikleri ile tanınır; seyyahlar nezaketle karşılanır ve çok güzel bir eve yerleştirilirler. Buralıların tek işleri yiyeceklerini ekmektir; bunu yaptıktan sonra müzik ve danstan başka meşgaleleri yoktur. İnsan olmadıkları halde suretleri güzeldir ve giyindikleri zaman seyyah ister istemez onları sıradan erkek ve kadın zanneder.

Ada çok dağlıktır ve bütün adalar gibi suyla çevrilidir ama bu durum onu tehlikeli hayvanlardan korumaz. Söz konusu hayvanlardan biri, mahsulleri yok eden tuhaf bir vejetaryen yaratıktır. Bir fil kadar büyüktür, uzun tırnakları ve vücudundan on kat büyük boynuzlu bir kafası vardır. Ağzı bir ayak uzunluğunda ve inek boynuzu kalınlığında dişlerle doludur, bedeni de at kuyruğu gibi uzun siyah tüylerle kaplıdır. Eğer seyyahlar ona uygun bir kurban vermezse, onları zorla tüylü sırtına bindirecek ve evine götürecektir. Orada bu zındık yabancılara çabuk filizlenen birtakım tohumlar verecek ve bunların onu tatmin edecek bir şekilde ekilmesini bekleyecektir. Diğer bir korkutucu yaratık ise Avın Ruhu adını taşır. Suaygırı büyüklüğündeki bu yaratık, insan gibi dik yürür. İki bacağında da ikişer ayak vardır. Başı, tamamı bedenine doğru kavislenen kürek ya da çapa büyüklüğünde pullarla kaplıdır. Avın Ruhu avını yakalamak istediğinde, bir yerde öylece durup ona bakar. Gözlerini kapatır ve daha onları yeniden açmadan, avı ölmüştür. Gözlerinin saçtığı cıva rengi ışık, geceleri dışarıda dolaşan seyyahlar için bir uyarı teşkil etmelidir.

(Amos Tutuola, *The Palm-Wine Drunkard and His Dead Palm-Wine Tapster in the Dead's Town*, Londra, 1952)

HAYALGÜCÜ, hayırseverliği ülkesi sınırlarının ötesine uzanan bir imparatoriçenin yönettiği ve her daim yeşillikler içinde bir krallıktır. Bir keresinde en büyük kızı Hikâye Prensesi, İnsan Krallığı'na bir görev için gönderilmişti. Burada kendisini karşılayan bilgiç gardiyanlar prensesin içeri girmesini yasaklamışlar ve ona, kuzeni Madam Moda'nın prensesi yaşlı bir hizmetçiden başka bir şey olmamakla suçladığını söylemişlerdi. İmparatoriçe'nin tavsiyelerine uyan Prenses gardiyanların uyumalarını beklemiş ve sonunda, İnsan Krallığı'ndaki çocukların da yardımıyla içeri alınmayı başarmıştı.

Hayalgücü'ne giden ziyaretçilerin, annesinin krallığına kabul edilmeden önce Prenses'e hürmetlerini sunmaları tavsiye edilir.

(Wilhelm Hauff, *Marchenalmanach*, Stuttgart, 1826)

HAYALİ ADA, ne kuzeyde ne de güneyde yer alan, ılıman iklime sahip ya da İtalyanca ifade edilirse *in mezzo tempo* olan; yumuşak ve hoş havasıyla bilinen bir adadır. Bu doğal cennet, güzellikleri ve zenginliklerinden faydalanacak bir nüfustan yoksundur. Çevresi yüz fersah, genişliği kırk fersah olup, tamamen mermer ve somaki ile kaplı-

dır. Ada, üzerine yaslanıp denizi seyreden kimsenin olmadığı mermer korkuluklarla çevrilidir ve her zaman boş olan güvenli iki limanı vardır. İlk limana kale burcunu andıran ve bir terasa yerleştirilmiş büyük bir kaya hâkimdir; altın toplarla korunan, muazzam büyüklükte tek bir elmas. Liman kışlaları taştan oyulmuştur; limanda görünürdeki diğer tek bina ise elmas, mercan ve incilerden oluşmuş ufak bir yapıdır. İkinci liman tamamen çelikten yapılmıştır.

Hayali Ada aynı zamanda, içlerinden birçok nehir ve ırmağın aktığı güzel ormanlarıyla bilinir – Avrupa'dakilerden yirmi kat hızlı büyüyen portakal, nar ve yasemin ormanları. Asla işletilmeyecek madenler arasında akik, safir, türkuaz, laciverttaşı ve yeşim vardır. Sahiller, içlerinde inci bulunabilen, ama asla bulunamayacak olan, deniz kabuklarıyla doludur. Hayali Ada'nın hayvan varlığı denizatları, balinalar, yunuslar, su perileri ve göllerle nehirlerde yaşayıp çok güzel şarkı söyleyen denizkızlarından oluşur. Ormanlarda yarı insan yarı keçi biçiminde tanrılar (KAPTAN SPARROW'UN ADASI'ndakiler kadar alçakgönüllüdürler); sarı, siyah ve beyaz erkek geyikler; pembe karacalar ve ceylanlar ile mavi ve kırmızı atlar yaşar. Filler, hecin develeri ve tekboynuzlara sık rastlanır. Akşamları, hayvanlar çayırlarda toplanarak kuşların ve su perilerinin şarkısına katılır.

Bütün bu hayvan varlığının kralı tazılardır; aslanlar, maymunlar ve tilkiler onlara hizmet eder. Burada sığır ve koyun etinin dünyanın her yerindekinden daha lezzetli olduğu söylense de, kimse asla tatmamıştır. Hayali Ada'yı ziyaret edecek olan seyyahlar, Çin'deki türlerin eşi olan ipekböceklerinin bolluğu karşısında mutlaka şaşıracaktır.

(Anne Marie Louise Henriette d'Orleans Duchesse De Montpensier, *Relation de L'Isle Imaginaire*, Paris, 1659)

HAYVANLAR CUMHURİYETİ, kendilerini insanın gaddarlığından kurtarmış birçok farklı türde hayvan ve kuşun yaşadığı, yeri meçhul kocaman bir adadadır.

Ziyaretçiler adanın klasik şairler tarafından tanımlanmış pek çok özellik sunduğunu göreceklerdir: kuzular kurtlarla arkadaşlık eder, şahinlerle güvercinler kanat kanada uçar, kuğular ile yılanlar karşılıklı görüşürler, balıklar ise kunduzlarla susamurlarının refakatinde yüzer.

Cumhuriyeti, büyükelçiliklerini maymunların yaptığı eşsiz bir kuş olan anka yönetir. Kaplanlarla aslanlar asker, kazlarla köpekler nöbetçi, papağanlar çevirmen, leylekler hekim olarak görev yaparken (Tufan sırasında Nuh tarafından unutulmuş yalnız bir hayvan olan) tekboynuz da her tür zehre karşı panzehir bulmaktan sorumlu başzehirbilimci işlevini yerine getirir.

Adada belli başlı iki din vardır: hayvanların çoğunun inandığı güneşe-tapınma ile, gelişimine fillerin destek olduğu ve önemi gittikçe artan aya-tapınma.

Ziyaretçiler, cennetkuşlarının sunduğu "Renk Cümbüşü" de dahil olmak üzere görkemli gösterilerin yapıldığı ankanın sarayını hayranlıkla seyredebilirler.

Yılanlarla (muhtemelen BASİLİSK ÜLKESİ'nden) basilisklerin önderlik ettiği bir isyanın bastırılmasının ardından, Hayvanlar Cumhuriyeti şimdi gene barış içindedir.

(Jean Jacobé de Frémont d'Ablancourt, *Supplément de l'Histoire Véritable de Lucien*, Paris, 1654)

HAYVANLAR VADİSİ, Kanada'da, Snow Nehri ülkesindedir. Buraya, kanoyla nehir aşağı gitmek, sonra da ormanlardan yürüyerek geçip bir dağ silsilesinden inmek ve vadiye girmek suretiyle ulaşılabilir. Havası şarap gibidir, yerleri tatlı, leziz bir güneş ışığı örter. Vadi, yüce ladin ve köknar ağaçlarının ıssız ihtişamına, yer yer ormanın üstüne yükselerek güneşi yakalayan dik, granit kayalıklarının görkemine sahiptir.

Burada av tutkusu, avı bulup öldürme yolundaki vahşi arzu ortadan kalkar. Beyaz kayın ağacı, sumak ve akçaağaç, etrafa göz kamaştıran renkler saçarlar ve kristal bir derenin sularının çağlayanlar halinde dökülüp sakin bir havuza doğru köpük köpük ilerlediği yerde, birçok büyük hayvan sakince gezer. Kanada geyikleri, ayılar ve kurtlar hep birlikte tam bir uyum içinde yaşar. Kartallar, atmacalar ve akbabalar, güvercinlerle aynı ağaç dallarını paylaşır. Seyyahı bir şefkat, güven, endişesizlik duygusu saracak, hatta ateş bile ona korkunç bir modern icat gibi görünecektir.

Hayvanlar Vadisi'ne, seyyahları koruyup korumadığı belli olmayan devasa yerli Büyük İchtot'un göz kulak olduğu söylenir, kan dökup onu kızdırmamak akıllıca olacaktır.

(Algernon Blackwood, "The Valley of the Beasts", *The Dance of Death and Other Stories*, Londra, 1927)

HAZİNE VADİSİ, Stiria'da son derece zengin ve bereketli bir vadidir. Altın Nehir'in sularıyla sulanır ve her daim karla kaplı dağlarla çevrilidir. Altın Nehir bu dağlardan doğar ve vadide ortaya çıkmadan önce biraz yeraltından akar. Nehrin kaynağına yakın bir yerde, vadinin tarihiyle ve geçirmiş olduğu dönüşümlerle yakından bağlantılı iki siyah kaya bulunur.

Çok zaman önce, vadinin sahibi üç erkek kardeşti: Hans, Schwartz ve Gluck. İki büyük kardeş zalim, çirkin adamlardı, himayelerinin karşılığını vermeyen her canlıyı öldürürlerdi. Karatavuklar meyveleri yememeleri için, kirpilerse ineklerin sütünü emmemeleri için öldürüldü. Yemek artıklarını yemelerini önlemek amacıyla, çiftlik evindeki çekirgeler bile öldürülürdü. Hizmetkârlarına ücret ödemeyi reddederlerdi, diğer bölgeleri etkileyen kötü hasatlardan kazanç sağlarlardı ve küçük kardeşleri Gluck'u en ufak bahaneyle döverlerdi. İki büyük kardeş fırtınalı bir gecede eve döndüklerinde, tepelerinin tasını attıracak bir manzarayla karşılaştılar: Gluck, yüksek sivri şapkalı tuhaf bir ihtiyarı eve almıştı. Schwartz ve Hans yaşlı adama saldırmaya kalktılar, ama ona karşı tamamen acizdiler, adama vurmaya çalışınca kendilerini yere yığılmış halde buldular. Adam da, gece yarısı geri döneceğini söyleyerek, kalktı gitti. İhtiyar sözünü tuttu ve evin büyük bölümünü yer ile yeksan eden bir fırtınayla geri döndü. Oradan ayrılırken de kartvizitini bıraktı; iki büyük kardeş farkına varmadan Güneybatı Rüzgârı'yla kavga etmeye kalkışmışlardı. Sabahleyin vadiyi sel götürdüğünü, topraklarının büyük bir kısmının harap durumda olduğunu görüp dehşete düştüler. Yaşlı adam bir daha hiç dönmedi; onun kuzenleri olan diğer rüzgârlar da. Kısa sürede vadi ürün vermez oldu. O günlerde vadinin içinden hiç nehir akmadığından ve rüzgârların yağmur getirmesine bel bağlandığından, Hazine Vadisi çok geçmeden kumlu bir çöle dönüştü.

Kardeşler çaresizlik içinde en yakın kasabaya giderek kuyumcu oldular. İşleri iyi gitmedi; kazandıkları paranın çoğunu içkiye verdiler ve çok geçmeden yoksulluğa düştüler. Genç Gluck'un en sevdiği maşrapa –üzerinde bir cücenin suratı bulunan tuhaf eski bir maşrapa– bile, para kazanmaya yönelik son bir girişimle potaya atıldı. Maşrapa erimekteyken, Gluck kendisiyle konuşan bir ses duydu ve eriyik metalin içinden bir cüce belirdi. Kendisinin güçlü bir efsuncu tarafından bir maşrapaya dönüştürülmüş olan Altın Nehir'in Kralı olduğunu söyledi. Gluck'a, şehirden görünebilen nehrin, içine üç damla Kutsal Su damlatıldığında –Gluck'un dilediği gibi– altına dönüşeceğini açıkladı. Kutsal olmayan su damlatanlarsa, kara bir taşa dönüşecekti.

Bu öyküyü duyan Schwartz da, Hans da nehri dönüştürmeye çalıştılar. Sırayla, ellerinde biri çalınmış, biriyse yozlaşmış bir rahipten alınmış kutsal su şişeleriyle, dağa çıktılar. Dağa tırmanırken iki kardeş de susuzluktan ölmek üzere olan birer çocuk, birer köpek ve yaşlı birer adamla karşılaştılar,

ama kıymetli sularını paylaşmaya yanaşmadılar. Sonunda cep şişelerini nehre attılar ve anında kara taşlara dönüştüler. En sonunda Gluck dağa çıktı, ama yolda karşılaştıklarına kutsal suyundan verdiği için, nehrin kaynağına geldiğinde hiç suyu kalmamıştı. O sırada köpek Altın Nehir'in Kralı'na dönüştü ve Gluck'un ağabeylerinin neden taşa dönmüş olduğunu açıkladı: ölmekte olandan sakınılmış kutsal su, kaç aziz tarafından kutsanmış olursa olsun, kutsallığını yitirir. Sonra Gluck'a nehre serpmesi için üç çiy damlası verdi ve çocuğa Hazine Vadisi'ne dönmesini söyledi. Çocuk eski evine döndüğünde, artık Altın Nehir'in dağlardan vadiye aktığını ve kırları suladığını gördü. Su, ona vaat edildiği gibi, altın değerinde olduğunu kanıtladı. Artık Hazine Vadisi, eskiden olduğu gibi zengin ve gelişen bir yerdir.

(John Ruskin, *The King of the Golden River or The Black Brothers. A Legend of Stiria*, Londra, 1851)

HAZRETİ SÜLEYMAN'IN HAZİNELERİ, 1884'te Afrika'daki KUKUANA ÜLKESİ'ne giden Allan Quatermain ve ekibi tarafından keşfedilmiştir. Ekip, kısmen canlı kayalardan kazılıp açılmış, yüksek bir dağın merkezine giden ve sayısız dehlize ayrılarak Süleyman Dağı'ndan ülkenin başşehri Loo'ya, oradan da Üç Cadı Dağı'na devam eden, büyük bir cadde buldu. Bu cadde, ona huşuyla yaklaşan Kukuana Ülkesi Kralı tarafından kumlardan itinayla temizlenmiş halde tutulur.

Üç Cadı Dağı'nın orta doruğuna ulaşan seyyahlar, aşağı yukarı elli metre derinlikte muazzam bir oyuk göreceklerdir: burası Hazreti Süleyman'ın Afrika semaları altında apaçık yatan elmas hazineleridir. Oyuğun öteki ucunda, yerlilerin Suskunlar dediği, oturur durumda üç devasa heykel vardır: birbirlerine yirmişer ayak uzaklıkta taş kaideler üzerine dikilmişlerdir. Her heykelin boyu baştan ayağa yedi metredir. Heykellerin biri, sureti doğal etkenlerce epey aşındırılmış olsa da, yalın bir güzelliği olan bir kadını temsil eder; öbür ikisi dehşet verici bir ifrit ile sükûnet dolu, ama sükûneti bir şekilde ziyaretçiler üzerinde ters etki yaratan bir adamdır. Üç tanrıyı temsil ettikleri söylenir: Sayda tanrıçası Aştoret, Moabi'lerin tanrısı Kemoş ve Ammonoğulları'nın tanrısı Milkom.

Devasa heykellerin elli ayak kadar arkasında bir tünelin girişi vardır. Bu tünel, tepeden aydınlatılmış, bazıları belli belirsiz Mısır mumyaları biçiminde yontulmuş, buzdan sütunlara benzeyen dikitlerle dolu, muazzam bir mağaraya açılır. İkinci bir tünel buradan, Kukuana Ülkesi halkının Ölüm Yeri dediği ve krallarını gömdüğü, daha karanlık bir odaya gider. Bu odanın arka tarafında, beş metre boyunda kocaman bir insan iskeleti oturur, bir elinde sanki fırlatacakmış gibi tuttuğu bir mızrak vardır; öteki eliyse, sanki kemikler yerlerinden doğrulacakmış hissini verecek bir biçimde, bir taşın üzerine yaslanmıştır. Masanın etrafına, Kukuana Ülkesi'nin kadim krallarının, geçen yüzyıllar içinde mağaranın havasındaki kimyasallar sonucu taşlaşmış vaziyetteki mumyaları yerleştirilmiştir.

Esrarengiz bir düzenekle açılan gizli bir kapı, Ölüm Yeri'nden Süleyman'ın Hazineleri'nin Odası'na gider. Burada dört yüzden fazla fil dişi ile altın sikke ve farklı büyüklüklerde yontulmamış elmas dolu sandıklar, odaya saçılmış halde durur.

Buradaki kapıyı açıp kapamak zor olduğundan, ziyaretçilere kendilerini hazine odasına kapatmadan önce birtakım tedbirler almaları salık verilir.

(Henry Rider Haggard, *King Solomon's Mines*, Londra 1886)

HEKİMLER ADASI, Ferdinand Magellan tarafından 1520'de keşfedilen Tierra del Fuego'nun yakınındaki birkaç yüksek adadan biridir. Zengin ve refah içinde bir ada oldu-

ğu halde iklimi sağlıksızdır, mineral kaynakları yakınında yetişen şifalı bitkileriyle tanınır ve halkı da çoğunluk hekim ve eczacılardan oluşur. Hekimler Adası'nın önemli yerleri arasında duvarları siyah kadifeyle kaplı, siyah mermerden yapılmış Hekimler Sarayı ve ölü sayısının çokluğu, özellikle de sağlığa zararlı iklime dayanamayıp ölen yabancıların çokluğu nedeniyle gerekli olan devasa mezarlıklar sayılabilir. Buranın ziyaretçileri genelde OBURLAR ADASI'ndan gelir ve gelirlerinin çoğunu burada harcarlar. Bir efsaneye göre, Hekimler Adası'nda kestirme yoldan Cehennem'e giden yeraltı geçidine bir giriş de varmış, ancak bu iddia kanıtlanmamıştır.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontains, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver. Traduit d'un Manuscrit Anglois. Par Monsieur L.F.D.*, Paris, 1730).

HEKLA, derin bir kanyonun yakınlarında, İzlanda'ya özgü bir yanardağdır. Boğulmuş olanlar, kaza yüzlerce mil uzakta gerçekleşmiş olsa bile o gün burada belirirler. Bir seyyah onlara nereye gittiklerini sorarsa eğer, derin derin iç çekip, Hekla Dağı'na gitmek zorunda olduklarını söyleyeceklerdir. Sık aralıklarla, etraftaki buzlardan yürek parçalayan ağlamalar yükselir.

Hekla'nın nispeten yakınlarında, iki hayret verici yer daha vardır: ilkinde kav yakmayan bir ateş, ikincisindeyse ateşi söndürmek yerine sanki kâğıtmış gibi yanan bir su bulunur.

(Tommaso Porcacchi, *Le isole piu' famose del mondo*, Milano, 1572)

HELİKONDA, kuzey Pasifik'teki HİKMET ADALARI'ndan biridir. Diğer adalar gibi Helikonda da kendini yabancı kitapların incelenmesinden edinilen felsefeye adamıştır. Helikonda'da öne çıkan felsefe, "sanat için sanat" biçiminde açıklanabilir.

Helikonda, mevcut mutluluğunun önemli bir bölümünü tıpkı Medici gibi her türlü sanatın velinimeti olan ilk kurucusuna borçlu, refah içinde bir adadır. İç bölgelerde icra edilen her tür ticaret ve zanaat, doğal pazarını yine Helikonda adını taşıyan başşehirde bulur. Böylece başşehir de taşranın sanatçılarına ve müzelerine seyirci sağlar. Muazzam bir meydanın etrafına kurulu başşehir daire biçimindedir. Bernini tarzında sıra sütunlarla çevrili olan bu meydan, konserler ve dramatik temsiller için kullanılır. Şehrin çok sayıdaki oditoryumunun en büyüğü, üç bin sanatçı ve on iki binin üzerinde seyirci alabilir. Ayrıca şehrin belli başlı müzeleri, stüdyoları ve galerileri de bu meydandadır. Helikonda'nın bütün caddeleri merkezden dışarı uzar: besteci caddeleri, şair caddeleri, ressam caddeleri ve heykeltıraş caddeleri vardır. En tutucu sanatçılar meydana en yakın yaşayanlardır, en radikal ve deneysel olanlar ise en uzakta olanlar.

Helikonda bir cumhuriyettir, başyönetici ise çeşitli sanat dallarından seçilmiş bir başmemurdur. Müzisyenlerin sayısı diğer sanatçılarınkine oranla daha çok olduğundan, başmemur genellikle müzisyendir.

Helikonda'da sanat ilk başlarda biraz kısıtlıydı, ama daha sonra, Stein'cı seyyahlar tarafından Avrupa sanatına dair bilgi getirilmesiyle gelişti. Yüzlerce yıllık çalışmanın eseri sadece birkaç yıl içinde yalanıp yutuldu ve yeni biçimlerin, yeni sanatların arayışına başlandı. Helikonda'lıların gerçek sanat kabul ettiği şey, kendilerinin de onayladığı gibi, henüz keşfedilmemiştir.

Geçmişin sanat biçimlerinin hâlâ korunmasının altında yatan sebepler eğitim ve tarihten ibarettir. Ziyaretçiler, mesela, muhteşem bir Mozart icrasının alkış almadığını görecek; müzik geçmişten kalan taşlaşmış bir iz, bir fosil muamelesi görüp incelenecektir. İcranın ve ardından gelen ayrıntılı incelemenin yegâne amacı, şimdinin sanatının eskiye tezatını ve üstünlüğünü bütün

canlılığıyla gözler önüne sermektir. Şimdinin sanatı, salıncağa dişleriyle tutunup sarkan bir adamın keman solo çalması ya da dörtnala koşan bir atın üzerindeki binicinin sabit bir kanvas üzerine kübist bir resim çizmesi gibi örnekleri bulunan fütürist performanslara yer verir.

Sanata ilgi duyan seyyahlar şu anda en büyük üç sanatçının Kakordo (logaritmik senfonisi ve güçlerin paralelogramı üzerine muhteşem dizisiyle ün yapmış bir besteci), şair Dadalabra ve ressam ve heykeltıraş Patzoka olduğunu bilmek isteyeceklerdir. İkincisinin en ünlü eseri, küresel-kübizmi silindirik prizmatik eğilimle birleştiren bir tablodur. Şimdi Helikonda Müzesi'nde bulunan bu tablo, tuvale büyük bir beceriyle yerleştirilmiş dokuma düğmelerinden ibarettir; doğru açıdan bakıldığında ideal bir manzarayı gözler önüne serer. Sanatçının kendisiyse, bu başyapıtı çoktan vakti geçmiş bir eser olarak görür.

Helikonda'nın en hayret verici icatlarından biri, herhangi bir nesneyi müzikal karşılığına dönüştüren *optofon*'dur. (Felsefeye meyilli seyyahlar, İngiltere'de Walter Pater'ın bütün sanatsal nesnelerin saf biçimden oluşan müziğe öykündüğünü ileri sürdüğünü hatırlayacaklardır.) Bu icat, aynı işin tersini de gerçekleştirebilir, mesela Mendelssohn'un *Fingal Mağarası* eserinin görsel bir temsilini de çıkarabilir. Ancak hem işitsel hem de görsel imgeleri algılamak çok gelişmiş duyular gerektirir, bu yüzden çoğu seyyahın herhangi bir şey görmesi ya da işitmesi küçük bir ihtimaldir. Müzik aletleri yerlerini büyük ölçüde, mümkün olan bütün sesleri çıkarmada kullanılabilecek olan ton üreticiye bırakmıştır. Bu alet orgla dinamo karışımı gibidir; aslında sesleri üreten, karmaşık bir telefon diyagramları düzenlemesidir. Ton üreticinin tek dezavantajı, her performansın eşsiz olması ve asla tekrar edilememesidir.

Helikonda'nın önde gelen sanatçılarının zaten beyan ettikleri emelleri, bütün sanatların birleştirilip, koku duyusuyla kavranabilecek tek bir sanat haline getirilmesidir. Kakordo şimdiden, tamamlandığında var olan bütün sanatları gereksiz hale getirecek hoş kokulu senfonisi üzerinde çalışmaktadır. Üç büyük sanatçının geceleri bir araya gelip oda müziği –Vivaldi falan– çaldığı ve bu gizli performansların harikulade olduğu yolunda bir söylenti vardır; ama bunun kindar burjuvazinin uydurduğu iğrenç bir yalan olması ihtimali de çok büyüktür.

(Alexander Moszkowski, *Die Inseln der Weisheit, Geschichte einer abenteuerlichen Entdeckungsfahrt*, Berlin, 1922)

HELİOPOLİS, Mısır'da bir şehirdir (aynı adı taşıyan kadim şehirle karıştırılmamalıdır), adı "Güneş Şehri" anlamına gelir. Heliopolis bol bol piramit ve sıra sütunlardan oluşan tipik Mısır tarzında inşa edilmiş güzel bir şehirdir. Sütun sıralarından birinin merkezinde küçük bir orman bitmiştir. Bu orman, Hikmet Tanrıçası'na adanmış olan tapınağı ve ondan daha küçük olan, biri Akıl'a biri Doğa'ya adanmış diğer iki tapınağı neredeyse gözlerden saklar. Heliopolis'in bahçeleri, büyük bölümünü güllerin oluşturduğu çeşit çeşit çiçekle bezelidir ve özel flütler aracılığıyla kolayca evcilleştirilebilen vahşi hayvanlar barındırır. Şehre pek uzak olmayan bir mesafede, yangınlara ve sellere açık, korkunç dağların bulunduğu, kaçınılması gereken bir bölge vardır; bu bölge bazı Heliopolis sakinlerinin ve ziyaretçilerin kutsal mezheplere girmek istediklerinde tabi tutuldukları dayanıklılık sınavlarına ayrılmıştır.

Heliopolis bir tür entelektüel despotlukla yönetilir; fiili hükümet, başlarında bir piskopos bulunan rahiplerin elindedir. Sonra savaşçılar gelir; onlardan sonraysa yorumcular (bunlara ayrıca "dâhiler" ya da "hatipler" de denir); avcı ve çoban olan avam (*papagenos* da denir); en son olarak da, tamamı siyahi olan köleler.

Heliopolis'in dini hem masoniktir hem de güneşe tapmakla bağlantılıdır, Teslisçi sembolizm açısından zengindir; bununla, İsis ve Osiris kültü birleştirilmiştir. Toplumsal düzen dinin temel düsturuyla, kardeşçe bir sevgiyle yönetilir. Hem acı hem keyif dindar sınıfın üyeleri arasında paylaşılır; aldatma, tembellik ve bireyselliğe müsamaha gösterilmez. Temel ihtiyaçları (yeme, içme ve uyuma) tatmin edilen alt sınıflar kendilerini mutlu sayar. Kölelere sert bir şefkatle muamele edilir.

Seyyahlar Heliopolis Piskoposu'nun yasaları çiğnemeyi sürgünle cezalandırdığı konusunda uyarılır. Mesela beyaz kadınlara âşık olan ya da herhangi bir şekilde asilik eden köleler ya da aşırı bağımsızlık gösteren kadınlar, Heliopolis'ten ihraç edilir. Ancak sürgünler, tamamen anaerkil bir yönetimi olan komşuları Gece Krallığı'na sığınabilirler.

(Wolfgang Amadeus Mozart ve Emanuel Schikaneder, *Die Zaubeflöte*, Viyana, 1791)

HELLULAND, bkz. MARKLAND.

HENNETH ANNÛN, ORTA DÜNYA'nın güneyinde, GONDOR'da, İTHİLİEN'in kuzeyindeki bir şelaledir. Şelalenin ardında, hem sığınak, hem de 2901 Üçüncü Çağ'da İthilien Kolcuları'nın akınlarının üssü olarak, kayadan bir salon oyulmuştur. Henneth Annûn, günbatımında güneşin ışığı kırıldığında ve aşağı dökülen su perdesine temas ettiğinde, gökkuşağının bütün renklerine büründüğü için, "Gurup Penceresi" diye de bilinir. Başlangıçta su, mağaranın içinden akıyordu, ama mağara genişletilip sığınak halini alınca, derenin de yolu değiştirildi; şimdi daha yukarıdan akıyor. Asıl mağaranın ağzı dışında, sığınağın sadece bir girişi daha vardır, ancak o da itinayla gizlenmiştir. Bu gizli girişin tam yerini sadece Kolcular bilir; seyyahlar Henneth Annûn'a gözleri bağlı götürülür; tek başına ziyarette bulunmak tavsiye olunmaz.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

HER, yeri belirsiz bir adadır. Adanın yüzeyi, ayna gibi berrak durgun sudan oluşan bir havuzdur. Havuzda zaman zaman kanatlarını kaldıran sessiz bir beyaz kuğu oturur. Ziyaretçiler bu vesilelerin kıymetini bilmeli, çok sayıdaki güzel çeşmesiyle birlikte adayı bir bütün olarak görme fırsatından faydalanmalıdır. Her'in bahçıvanları, havuzun pürüzsüz yüzeyi bozulmasın diye, fıskiyelerden püsküren suyun yere düşmesine izin vermezler. Bu yüzden su yatay olarak yayılır ve ikinci bir ayna oluşturur. Bu paralel aynalar, karşılıklı, boşlukta ebediyen yüz yüze duran âşıklar gibi birbirlerine bakarlar.

Adanın kendisi sekizgen tabyalarla desteklenmiş som mücevher bir kayalıktan oluşur. Tamamı, yeşil çimlerle çevrili yeşim bir çeşmenin havuzunu andırır.

Her (muhtemelen KİKLOPLAR ADASI'ndan) bir kiklop tarafından yönetilir. Kiklopun tek gözünün önünde, demir bir çerçevenin içinde, adaya yaklaşanlara ışık yansıtan iki ayna vardır. Onun bu düzeneği sayesinde kikloplar, sadece morötesi ışıkta görülebilecek şeyleri de görebilirler. Ziyaretçilerin de göreceği gibi kendisi çok misafirperverdir, hizmetçileri konuklara şeker ve tuhaf bir lezzeti olan *poncire*'den ikram eder. Adanın kadınları ziyaretçiler için dans eder: eteklerini tavuskuşu kuyruğu gibi açar, çimin –ki sudan daha az nemlidir– üzerinde yürümek için eteklerini kaldırarak alttaki ayrık takunyaları ve tüylü iç etekleri gözler önüne sererler.

(Alfred Jarry, *Gestes et Opinions du Docteur Faustroll, Pataphysicien. Roman Néo-Scientifique*, Paris, 1911)

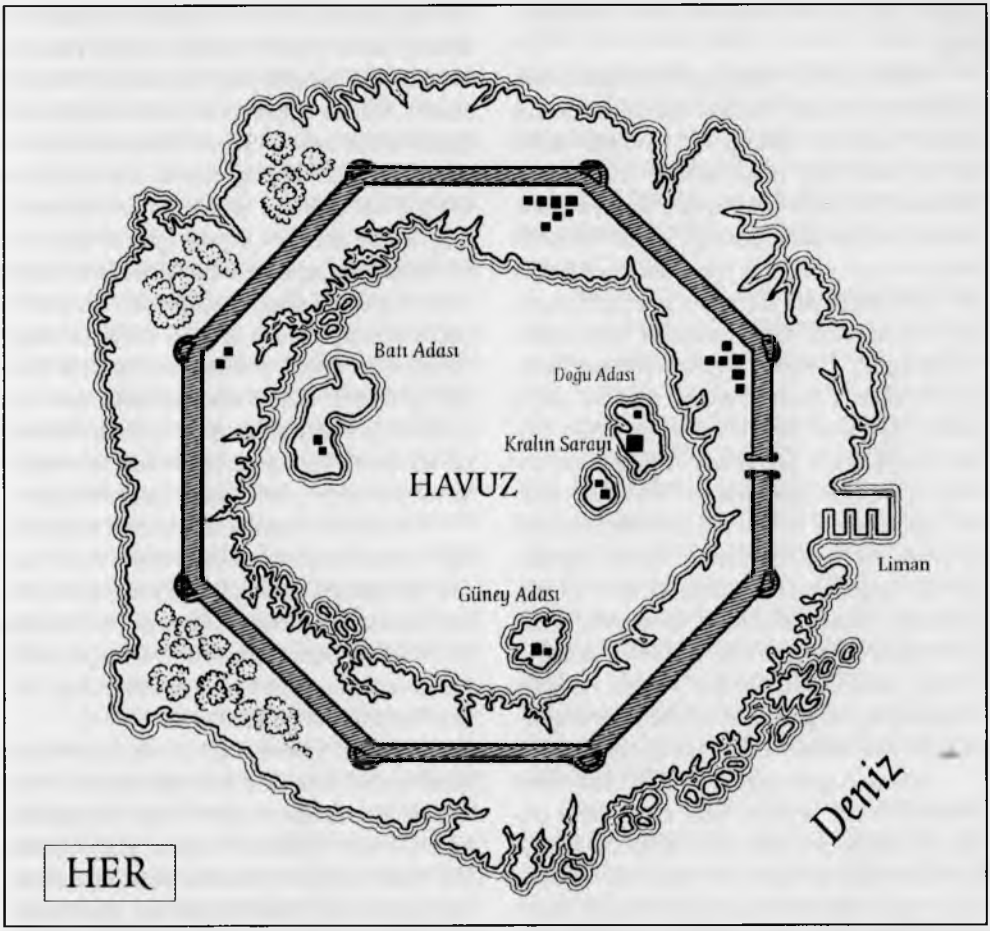

HERLAND, yeri bilinmeyen bir ülkedir. Burayı ziyaret etmiş yabancılar, gerek Avrupa gerekse Tobago'dan çok sayıda coğrafya topluluğunun ısrarlı ricalarına karşın, ülkenin konumunu gizli tutma yeminlerini bozmamışlardır.

Herland sık ormandan yükselen büyük bir kayalığın üstündedir, arkasındaysa heybetli sıradağlar vardır. Güneydoğusunda büyük bir vadi ve yeraltına çıkışı olan bir göl bulunur; ülkenin geri kalanı kara yamaçlarla çevrilidir. Herland on ila on iki bin milkarelik yüzölçümüyle kabaca Hollanda büyüklüğündedir ve aşağı yukarı üç milyonluk bir dişi nüfusa sahiptir. Herland'ın sınırları sık ormanlarla kaplıdır; iç bölgeler ise geniş, park gibi ova ve çayırlardan oluşur.

Dağ sırasının altındaki ormanlarda anlatılan yerel efsanelerde Herland, erkekler için ziyaret edilmesi son derece tehlikeli bir kadınlar diyarı olarak geçer.

Herland'ın varlığına dair elle tutulur ilk kanıt, üç Amerikalı gencin orman ve bataklıkların üzerinde yükselen dağlardan aşağı akan derelerde, boya izleri ve elbise parçaları bulmalarıyla elde edildi. Bölge üzerinde yapılan keşif uçuşu, burada toprakları ekili ve muhtemelen medeni bir ülkenin varlığını ortaya çıkardı, ama sakinleri konusunda herhangi bir ipucu vermedi. Çok az şey görebilmiş olmalarından dolayı iyiden iyiye meraka kapılan üç Amerikalı orada bir yaylaya inerek neredeyse iki bin yıldır Herland'ı

ziyaret eden ilk erkekler olma unvanına erişti.

Miladi tarihin başlangıcına doğru ülke çok daha büyüktü, kıyıdaki ovaya ve denize erişimi vardı. Üst üste gelen savaşlar halkın –ki Ari ırktan gibi görünüyorlar– dağlara ve sonunda da bütünüyle dağlık araziye çekilmesine neden oldu. Çokeşli, köleleri olan bir ırktılar ve yok olmamak için cesurca savaştılar; sığındıkları yeri korumak amacıyla muazzam kaleler inşa ettiler – bugüne kadar ayakta kalmış bu kalelerin ziyaret edilmesi hararetle önerilir. Sonunda askeri güçlere değil, jeolojik güçlere yenildiler: erkeklerden oluşan savaş gücü dış dünyanın girişini savunmaya çalışırken gerçekleşen volkanik patlama, geçidi yerle bir etti ve bütün orduyu yeni oluşmuş bir kaya duvarının altına gömdü. Çok az özgür erkek kurtuldu; köleler de kurtulanlara saldırarak ülkeyi ve geride kalan genç kadınlarla kızları ele geçirmek amacıyla eski efendilerini katletti. Ancak kadınlar onlara boyun eğmedi ve büyük bir maharetle, fetih heveslilerini bozguna uğrattı.

Böylece geleceğin Herland'ı tamamen erkeksiz kaldı. Afetten kısa süre sonra doğan iki erkek çocuğun ölmesinin de etkisiyle, bu ilk dönem tam bir ümitsizlik dönemi oldu, ama kadınlar kendilerini artık kendi başlarına yaşamaları ve çalışmaları gerektiğine ikna ettiler. Yaklaşık on yıl sonra, mucize gerçekleşti: ülkede hiç erkek olmamasına karşın, kadınlardan biri bir kız çocuk doğurdu. Çocuğun tanrıların bir lütfu olduğuna karar verildi ve kadın Analık Tanrıçası Maaia'nın Tapınağı'na yerleştirildi, sıkı bir gözetime alındı. Daha sonra onun kızı, tamamı kız beş çocuk doğurdu ve yavaş yavaş, kendiliğinden üreyen yeni bir kadın ırkı gelişti. O zamandan beri, Herland'ın nüfusu tamamen dişilerden oluşuyor. Hepsi de herhangi bir erkek katkısı olmaksızın 125 torun gördükten sonra bir asır yaşında ölmüş bu kadının soyundan geliyor.

Dış dünyadan bütünüyle tecrit edilmiş olan ve nüfusunun tamamı dişilerden oluşan Herland, son derece uzmanlaşmış bir biçimde gelişmiştir. Elde sınırlı arazi olmasından dolayı, tarımın azami sayıda insana yetecek bir biçimde geliştirilmesi gerekmiştir. Bunun sonucunda da bugün bütün ülke son derece gelişmiş bir bahçe gibidir. Ormanlık sınırlar da başka herhangi bir tarım arazisi kadar dikkatli bir biçimde sürülmüş ve ekilmiştir; bağlar bile istenilen biçime getirilmiş ve ormanlardaki ağaçların hepsinin yerine meyve ve yemiş veren ağaçlar dikilmiştir. Herland'ın kadınları topraklarının üzerine, Avrupalı bir çiçekçinin en pahalı orkidelerinin üzerine titrediği gibi titrer. Bütün atık maddeler geri dönüştürülüp toprağın yeniden gübrelenmesinde kullanılır. Varolan türlerin melezlenmesiyle, meyve veren yeni ağaçlar geliştirilmiştir.

Herland'ın kasabaları düzene ve güzelliğe verilen büyük önemi gözler önüne serer. Muntazam evler gül rengi taştandır, kamu binalarınınsa hepsi beyazdır. Bu binalar iyi yapılmış, etrafı çiçeklerle ve ağaçlarla, bahçelerle ve çeşmelerle çevrili tozsuz yollarla birbirlerine bağlıdır.

Herland sakinleri güçlü ve atletiktir ve iyiden iyiye korkusuz gibi görünürler. Yaşlı kadınlarda her dem taze bir güç ve güzellik havası vardır. Hepsinin saçı kısadır. Kıyafetleri rahat ve gayet pratiktir: kısa pantolonlarının üstüne dar tünikler giyerler. Bu tünikler-de, ustalıkla ve bedene rahatsızlık vermeyecek biçimde yerleştirilmiş çok sayıda cep bulunur. Giysiyi kuvvetlendiren ve ona süsleme niteliğinde dikiş izleri ekleyen bir düzendedirler. Herland kültürünün birçok tarafı gibi giysiler de pratik zekâyla incelikli bir estetik duygusunu birleştirir. Güneş altında çalışılırken hafif hasır şapkalar takılır; soğuk havalarda ise onların yerini pelerinler ya da kukuletalar alır. Yüzyıllar içinde ortaya çıkan bu giyim tarzı, Çin giysilerinin zarafetine sahiptir, istendiği zaman çok güzel olabilir, her zaman kullanışlı, ağırbaşlı ve zevklidir.

Herland kültürü annelik ve çocuk yetiştirme üzerinde yoğunlaşır. Ülkenin kızları düşünülerek dil bile basitleştirilmiş ve artık Esperanto kadar kolayca anlaşılır ve mantıksal bir hale gelmiştir. Fonetik bir sistem üzerine

kuruludur ve öğrenmesi son derece kolaydır, ama basitliğine karşın eski ve zengin bir medeniyetin bütün izlerini taşır. Çocukların eğitimi sanatların en yücesi kabul edilir ve bebek bakımı ancak bu konuda en iyi olanlara teslim edilir. Çocuk yetiştirmeye o kadar önem verilir ki, anneler çocuklarını ne kadar seviyorsa onları acemi ellere teslim etmeye de o kadar soğuk bakarlar – bu eller kendi elleri bile olsa. Bebekler, iki yıl boyunca bakıldıktan sonra ülkenin nispeten sıcak bölgelerinde yaşayan "ortak-anne"lerine gönderilir, sonra da yavaş yavaş daha soğuk iklimlere alıştırılırlar. Çocuk yetiştirme için tasarlanmış evler ve bahçeler bir çocuğu incitebilecek hiçbir şey barındırmaz: merdivenler, sivri köşeler ve yutulabilecek küçük cisimler yoktur. Bu evler bebekler için bir cennettir, bedenlerine hâkim olmayı öğrenebilecekleri, yürümeden önce yüzebilecekleri ve fiziksel özgüven kazanabilecekleri bir ortamdır. Herland çocukları nadiren ağlar.

Eğitimin sonraki evreleri, onların muhakeme ve güçlü irade geliştirmelerini sağlayacak biçimde tasarlanmıştır. Öğretim alışılmış pedagojik yollardansa çocuğun planlı oyunlara katılımıyla gerçekleştirilir. Bir taraftan yaratıcı ruhu ve eleştirel yetenekleri geliştirirken, bir taraftan da bireysel eğilimlerin baş göstermesinin önünü açmaya çok dikkat edilir. Anatomi, fizyoloji, beslenme ve temel bilimlerin hepsi öğretilir. Eğitim sisteminin tuhaf yanlarından biri, toplumun tamamının gelişimine katkıda bulunan ortak bir mülk olarak görülen psikolojinin, tarihle aynı sınıfa girmesidir.

Herland kültüründe başka medeniyetlerle ilgili bilgilerin kalıntıları ve ülkenin dış dünyadan ayrılmasından önceki tarihin parçaları da bulunur. Kültürlü birinin biyolojik bilimlerde büyük beceriye, astronomi, matematik, fizik ve kimya gibi dallardaysa yeterli bilgiye sahip olması beklenir. Öte yandan, artık hastalık diye bir şeyin neredeyse hiç görülmemesinden dolayı, tıp yitip gitmiş bir bilimdir. Varlığını işlevsellik düzeyinde sürdürmekte olan teknoloji, saatte otuz mil hızla gidebilen elektrikli bir arabanın icat edilmesini sağlamıştır. Sanat, drama, müzik, din ve eğitim farklı farklı dallar halinde değil de bir arada gelişmiştir. Sanatla dinin harmanlandığı, etkileyici bir gösteriler, alaylar ve törenler yelpazesi vardır. Drama, çoğu tiyatro geleneğiyle bağdaştırılan temaların hiçbirini içermez: Herland sanatında cinsel güdülerin, savaşın, hırsın ve zengin olma arzusunun yeri yoktur.

Herland, tecrit olduğu ilk zamanlarda, tıpkı Yunanlılar gibi bir tanrılar panteonuna sahipti, ama sonunda içlerinden sadece Ana Tanrıça Maaia kaldı. Artık Herland'da din, analık panteizmi olarak tanımlanabilecek bir şey haline gelmiştir: kadınlar Toprak Ana tarafından beslendiklerine; analıktan doğup analıkla yaşadıklarına; hayatın aslında uzun bir analık devresi olduğuna inanırlar. Resmileştirilmiş hiçbir öğreti, törenselleştirilmiş hiçbir ibadet yoktur. Yerine getirilmesi gereken görevler, yaşamda ya da ölümde ceza kavramları da yoktur. Yarı-dinsel analık bütün kültüre nüfuz ettiğinden, Herland'ın "din"ini kültürünün diğer yanlarından ayırt etmek zordur.

Analık kültünün önemine karşın, kaynakların kısıtlılığı bir nüfus kontrolünün yerleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Ülke sakinleri anneliğin kutsal bir görev olduğunu, ama döllenmesiz çocuk doğurma işleminin iradeyle ertelenebileceğini söyler; bu yüzden çoğu kadının sadece bir tane kızı vardır. Bir çocuktan fazlasına sahip olma yani "analar anası" olma iznini almak, ülkedeki en büyük ayrıcalıktır. "Analar anası" olanların soyundan gelmek ise, aristokratlığa en yakın şeydir. Kaynakların kısıtlılığı ve eldeki toprağın tamamının tarım için kullanılması gerekliliği, on üçüncü yüzyılın başlarında ölülerin yakılması geleneğini başlatmıştır.

Herland'ın resmi bir hükümeti yoktur ve herhangi bir kurumsal sistemle değil, büyük bir ortak amaç ruhuyla yönetilir. Tek gerçek lider, pratikte bir başkan olan Toprak Anası'dır. Çok az sayıda düzene bağlanmış yasa vardır ve suç yüzyıllardır bilinmeyen bir şeydir. Adalet sistemi, kullanıldığı durumlar-

da, son derece insaflıdır; karşılık verme ve cezalandırma yerine yumuşak kısıtlamalara ve eğitime dayanır.

Yer darlığı çoğu otlağın ortadan kalkmasına sebep olduğundan, Herland'da çok hayvan yoktur. Evcil hayvanlar, haşeratı ve parazitleri öldürmek ama kuşları rahat bırakmak üzere eğitilmiş olan kedilerden ibarettir. Herland kedileri iri, ipeksi hayvanlardır, herkese sıcak davranırlar ve sahiplerine vefakârca bağlıdırlar. Çok az erkek kedi vardır ve bunlar yılda sadece bir kez çiftleştirilir.

(Charlotte Perkins Gilman, *Herland*, New York, 1915-16)

HERMAFRODİT ADASI, sürüklenen bir kara parçasıdır. Genellikle Portekiz'in Lizbon şehri yakınlarında bulunur. Sakinleri yarı erkek yarı dişidirler ve Latince konuşurlar. Hermafrodit Cumhuriyeti'nin Suriye-Fenike güneştanrısı Elagabulus ya da diğer adıyla Heliogabalus tarafından kurulduğuna inanılır ve adadaki birçok sarayda onun onuruna tuhaf temsiller düzenlenir. Ziyaretçi bir açık hava tiyatroları diyarına gelmiş olduğunu düşünebilir – Hermafroditler yıl boyunca ülkenin dört bir yanında dini ayinlerinin bir parçası olarak klasiklerden sahneler sunar: *Sabin Kadınlarının Kaçırılışı*, *Atakserkses ve Kızı*, *Âşıklarının Mahvettiği Aktaion*, *Sardanapalus'un Şehvet İşleri* bunlardan birkaçıdır. Mimari Helenistik'tir ve adayı mermer, yeşim, somaki, altın ve mineden yapılmış binalar süsler. Caddeler boyunca, sakallı bir adamın kafasına sahip kadın vücudu biçiminde sıra sıra kolonlar uzanır. Hermafroditler adanın merkezine Heliogabalus'un bir heykelini dikmiştir. Heykelin ayaklarında, ülkenin yasalarını içeren, taştan oyulmuş bir kitap bulunur.

HERMAFRODİT ADASI'nın Merkez Meydanı'nda Meclis binası.

Hermafrodit Cumhuriyeti'nin şiarı *A tous accords*'dur ("Her şeye varım"). Bütün yasaların temelini oluşturan ilkeler, güzelliğin en önemli şey, şehvet düşkünlüğünün ise kutsallığa eşdeğer olduğu üzerine kuruludur. Yasalardan birinde şöyle yazar: "Hiçbir yaratıya, kurtuluşa, temize çıkarmaya ve lanete aldırmıyoruz"; bir başkasındaysa "Zaman'a ve Ebediyet'e aldırmıyoruz ve günün sonunu önemsemiyoruz."

Hermafroditlerin en beğendiği yazarlar Ovidius, Catullus, Tibullus ve Propertius'tur. Mayıs ayı her ay kutlanır.

(Thomas Artus, *Déscriptions de L'Isle des Hermaphrodites nouvellement découverte, contenant les Moeurs, les Costumes et les Ordonnances des Habitans da cette Isle, comme aussi le Discours de Jacophile à Linne, avec quelques autres piéces curieuses. Pour servir de Lupplément au Journal de Henri II*, Köln, 1724)

HES ya da **ATEŞ DAĞI,** KALOON yaylalarında göğe doğru tek başına, bembeyaz yükselen muazzam bir yanardağdır. Yüzlerce yıl boyunca Hes, bir Yüksek Rahibe liderliğindeki ateş kültüne sığınak olmuştur. Yirmi yüzyıl önce, Büyük İskender'in generallerinden biri olan Rassen, Kaloon'u fethedip kağan olduğunda, tanrıçanın adını taşıyan yanardağda İsis ya da Hes kültünü kurmuştu.

İlk Hes Yüksek Rahibe'si, İsis kültünün ilk baştaki yapısında birtakım değişiklikler yaptı, saf ve basit bir biçimde ateşe tapınmanın yerine, Yaşam ve Doğa'ya tapınmayı getirdi. Yüksek Rahibe'nin ebedi olduğu farz edilir; biri öldüğünde, kızı (gerçek ya da evlat edinilmiş olabilir) onun yerine geçer. Yüksek Rahibe'ye üç yüz erkek ve üç yüz

kadından oluşan bir rahipler heyeti yardım eder. Bu rahip ve rahibeler birbirleriyle evlenir ve çocukları heyetin yeni üyeleri olur. Bir tür eski Yunanca konuşurlar.

Hes'te ve etrafındaki karada Tatar kökenli yarı-vahşi kabileler yaşar. Kabileler Yüksek Rahibe'ye büyük bir saygı gösterir ve armağanlar getirir, ancak ateş tanrıçası kültüne bazı ilkel barbarca ayinler de karışmıştır. Bu ayinlerin en tuhaf olanlarından birinin adı Sahte Büyücü Arama'dır. Kabilenin şamanı kafasının üstünde iri bir beyaz kedi tutup, tılsımlı bir söz söyler. Cadılık şüphesi altında olanların, elleri arkalarında bağlı halde onun yanına gitmeleri istenir. Şaman kediyi tahta bir kutunun içine koyar ve elinde bu kutuyla şüphelilerin önünden geçer. Kedi şüphelilerden birinin suratına atlarsa, bu, suça dair çürütülemez bir kanıt teşkil eder ve yetkisiz büyücü bir cenaze ateşinin üstüne fırlatılır.

Ateş Töreni, Yüksek Rahibe tarafından, garip bir volkanik olgu sonucu yerden yükselen ateş sütunlarıyla aydınlanan muazzam bir mağarada yapılır. Bu ateş ısı, duman ya da koku değil, tiz bir ıslık sesinin eşlik ettiği beyaz bir ışık yayar. Mağaranın arka tarafındaki bir sunağın üzerinde, annesinin kollarında küçük bir erkek çocuğunu gösteren ve Kutsal Ruh tarafından kurtarılmış İnsanlık'ı simgeleyen bir heykel vardır. Sunağın içinde Hes'in ruhunun yaşadığı söylenir.

(Henry Rider Haggard, *Ayesha, The Return of She*, Londra, 1905)

HEWİT ADASI, Afrika'nın doğu kıyısının açıklarında, Madagaskar'ın kuzeyindedir. Tenerife'teki gibi bir dağ tepesi, güzel, panoramik bir manzara sunar. Zengin bitki örtüsünün içinden denize doğru akan bir nehir, Devler Yolu'na oldukça benzeyen bir kayalığa iner. Yağmur mevsiminde şiddetli fırtınalar olur. Bir İngiliz hanımefendisi olan Hannah Hewit, 1782'de bu adada mahsur kalmıştır. Tek başına kil tuğlalardan bir ev inşa etmiş, ayrıca da kendi mezarını yapmıştır.

Bayan Hewit birçok başka başarısının yanı sıra bir aslanı evcilleştirmiş, sütünü sağmak için bir bizonu iple bağlamış ve –bir saat mekanizması, birtakım borular ve bir çift körük kullanarak– insan sesine benzer bir sesle konuşabilen bir robot yapmıştır.

(Charles Dibdin, *Hannah Hewit: Or, The Female Crusoe. Being The History of A Woman Of uncommon, mental, and personal accomplishments; Who, After a varety of extraordinary and interesting adventures in almost every station of life, from prosperity to abject adversity, Was Cast Away In the Grosvenor East-Indiaman: And became for three years the sole inhabitant of An Island In The South Seas. Supposed To Be Written By Herself*, Londra, 1796)

HIRİSTİYAN'IN ÜLKESİ, yeri bilinmeyen bir ülkedir, hac güzergâhında ünlüdür ve adını Hıristiyan diye tanınan meşhur bir seyyahtan almıştır. YIKIM ŞEHRİ'nden ayrılan seyyahlar, birkaç tehlikeli ama hoş yerden geçtikten sonra SEMAVİ ŞEHİR'e varabilirler. (Ayrıca bkz. AŞAĞILANMA VADİSİ, BOŞLUK SERGİSİ, BÜYÜLÜ ARAZİ, Beelzebul'un Şatosu'nda İBLİS'İN BAHÇESİ, KOLAYLIK OVASI, KUŞKU ŞATOSU, LATİF DAĞLAR, ÖLÜMÜN GÖLGESİ VADİSİ, YEİS BATAKLIĞI, YORUMCU'NUN EVİ, ZORLUK Tepesi.)

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the desired Country*, Londra, 1684)

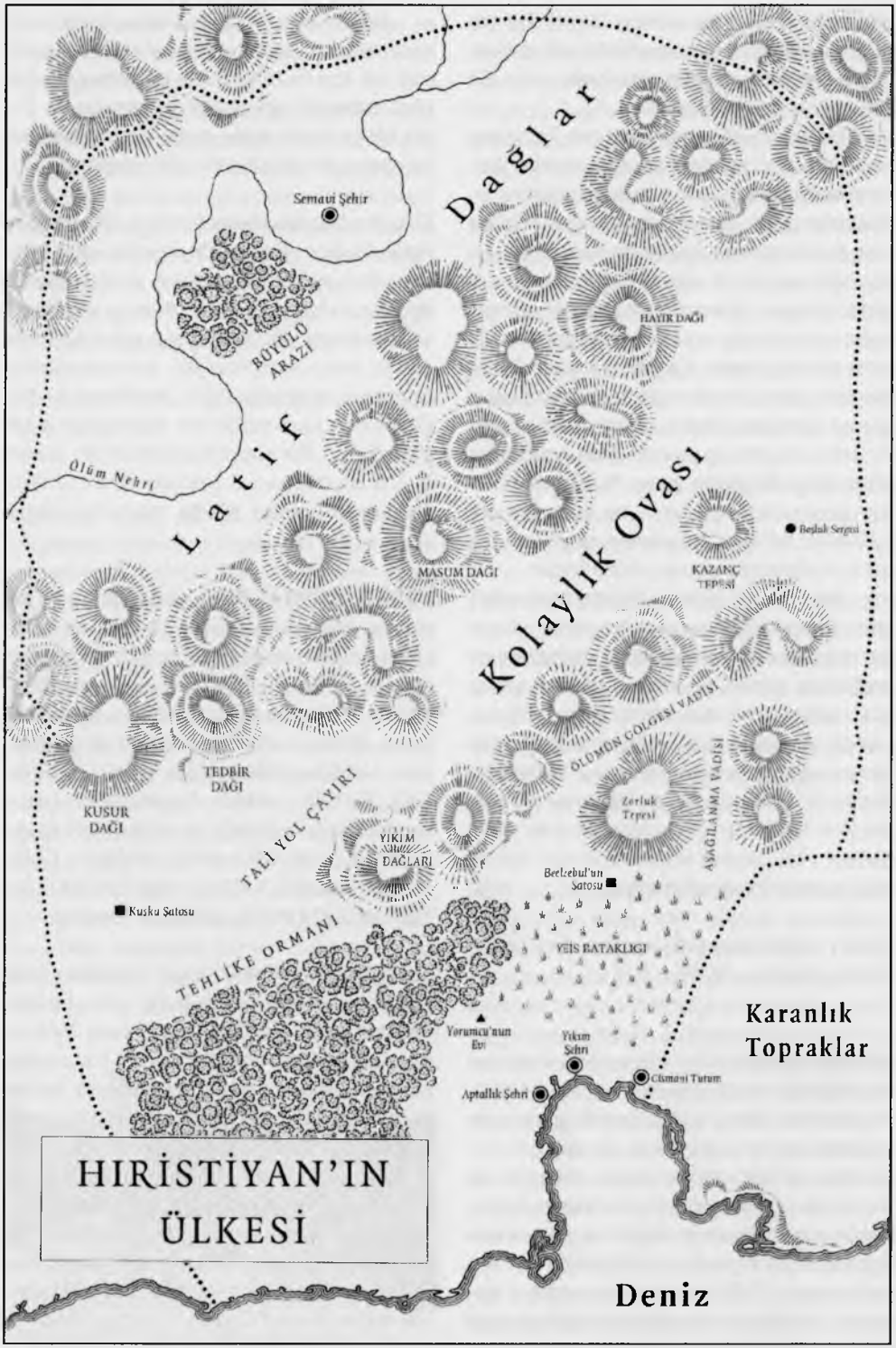
Dağlar
Semavi Şehir
BÜYÜLÜ ARAZİ
HAYIR DAĞI
Latif
Kolaylık Ovası
Ölüm Nehri
MASUM DAĞI
Beşlak Sergisi
KAZANÇ TEPESİ
ÖLÜMÜN GÖLGESİ VADİSİ
TEDBİR DAĞI
KUSUR DAĞI
TALİ YOL ÇAYIRI
YIKIM DAĞLARI
Zorluk Tepesi
AŞAĞILANMA VADİSİ
Beelzebul'un Satosu
Kuşku Şatosu
TEHLİKE ORMANI
YEİS BATAKLIĞI
Karanlık Topraklar
Yorumcu'nun Evi
Yıkım Şehri
Aptallık Şehri
Cüsseni Turum
HIRİSTİYAN'IN ÜLKESİ
Deniz

HIRİSTİYAN ŞEHRİ, Argilia prensliğindeki Hercynish Ormanı'na yakındır, inançları için eziyet edilen herkes için bir sığınak sayılır. Saygın ve sofuca bir hayat arayan seyyahlar, Hıristiyan Şehri'nin bir sığınak olduğunu görecektir. Şehirde her türlü aşırılık yasaktır, düzene ve disipline katiyetle uyulur. Kanun, suçları ve Hıristiyan ahlakının ihlalini cezalandıran Kilise'nin elindedir.

Evlilik kamu refahı açısından özellikle önemli sayıldığı için, bir evlilik talebi, onursal mevki için yapılan bir talepmiş muamelesi görür. Çift, başvurularını evlenme işlerinin başındaki dört ihtiyara sunar. Talip soruşturulur, fiziksel ve zihinsel durumuna çok dikkat edilir. Zekâsı yeterli düzeyde olmalı ve bir eşe, çocuklara, hizmetçilere bakacak, göz kulak olacak durumda bulunmalıdır. Eğer bir çift arasındaki anlaşmazlık çözümlenemezse, bu mesele bir evlilik mahkemesinin önüne getirilir ve boşanma yoluyla mülkü bölecek özel bir düzenleme, çocukların yararı gözetilecek şekilde yapılır. Bu mükemmel şehir hakkında bundan başka pek az şey biliniyor.

(Johann Michael, Freiherr von Loen, *Der redliche Mann am Hofe, oder die Begebenheiten des Grafen von Rivera*, Frankfurt, 1740)

HIRSIZLAR ŞEHRİ, Kanada'nın Klondike bölgesinde, Bering Boğazı'na çok uzak olmayan bir yerdedir. Şehir, Paris'in altıyedi katı büyüklüğe sahip, fokur fokur kaynayan bir yeraltı gölünün üzerine kuruludur. Gölün suları şehri arktik iklimden korur. İleri düzey teknik araştırmalar, –büyük ölçüde akşamları yağan–, yağmuru düzenleyerek toprağı sürme, ekme ve biçme sorunlarının üstesinden gelmede verimli makinelerin üretilmesini mümkün kılarak, Hırsızlar Şehri sakinlerinin ılıman iklimli bölgelerinkine yakın bir tarımın keyfini sürmesini sağlar. Söz konusu makineler de, ulaşım sistemi de, tam olarak açıklanmamış bir işlem olan kısa-dalgalarla işlerler. Şehir, çapı elli kilometre kadar olan muazzam bir hendekle korunur.

Seyyahlar, Hırsızlar Şehri'ne ziyaret izni almak için, uygun başvuru sahibi kabul edilmelerini sağlayacak çok sayıdaki görevlerden birini yerine getirmelidirler. Kasa soyabilirler, tanınmış birini kaçırabilirler, vergiden yırtmak için yeni bir yöntem geliştirebilirler, kâğıt oyununda hile yapabilirler, korsan yayıncı olabilirler ya da başka herhangi bir şekilde kendi ülkelerinin kanunlarını ihlal edebilirler. Bunlardan herhangi birini yapan seyyahın başvurusu Hırsızlar Şehri'nin Başkanı Mösyö Dassy de Tharn'a iletilecektir. Kendisi devlet görevini perde arkasından, Paris'te Buttes-Chamont'ta, Rue des Solitaires ile Rue Botzaris arasında bulunan bir ithalat-ihracat firmasından yürütmektedir. Hırsızlar Şehri'nin nüfusunun tamamı hırsızlardan, katillerden, karanlık işler çeviren işadamlarından ve polisin hiçbir zaman izini bulamadığı diğer suçlulardan oluşur. Ancak şehrin içinde suç teşkil eden hiçbir eyleme izin yoktur ve böyle bir şey gerçekleştiğinde suçlular şiddetle kınanır. Ziyaretçilere Hôtel du Grand-Cartouche'da kalmaları tavsiye edilir; gerçi odalarında dinleme cihazları vardır ama zaten bu Hırsızlar Şehri'nde çok sık rastlanan bir durumdur. Halka açık birçok kumar salonu vardır, hile yapmanın cezası ise elli kez değneklenmektir. Ufak tefek uygunsuzluklarına karşın Hırsızlar Şehri, Las Vegas'a hoş bir alternatiftir.

(Maurice Level, *La Cité des voleurs*, Paris, 1930)

HIYAR ADASI, Afrika'nın güney kıyısı açıklarındadır, ağaçlarda büyüyen hıyarlar yüzünden bu adı almıştır. Bu bölgede fırtınalar çok şiddetlidir ve genellikle ağaçları köklerinden söküp havaya fırlatır. Ancak bu ağaçların, fırtına geçince yerlerine düşmek gibi garip bir özellikleri vardır ve fırtına sona erince her şey normale döner. Ancak bir kez tek bir ağaç yerine düşmemiştir – kralın üstüne düşmüş ve birkaç yıldır adanın başına bela olmuş bir zorbanın yönetimine böylece son vermiştir.

(Rudolph Erich Raspe, *Baron Munchausen's Narrative Of His Marvellous Travels and Campaigns In Russia. Humbly Dedicated And Recommended to Country Gentlemen: And, If They Please, To Be Repeated As Their Own, After a Hunt, At Horse Races, In Watering Places, And Other Such Polite Assembiles; Round the Bottle and Fire-Side*, Cambridge, Londra ve Oxford, 1785)

HİÇBİRŞEY ADASI, bkz. BÜYÜK SU.

HİÇBİRYER, İngiltere'de, Londra'nın altında bir ülkedir. Semtleri, metro sisteminin istasyonlarıyla çakışır. Hiçbiryer'i herkes ziyaret edemez. Bazıları seyahate çıkacaklarını, el fallarına bakıp onlara geleceklerini söyleyen garip bir yaşlı kadından öğrenirler.

Ziyaretçiler Hiçbiryer'e girdikten sonra, ülke halkının Yukarısı dediği kendi dünyalarında unutulurlar; sanki orada hiç yaşamamış gibidirler ve Hiçbiryer sakinleri hariç, herkes için görünmez ve duyulmaz hale gelirler. Ne var ki, Hiçbiryer'in binalarının duvarları geçmişin anılarını korur, böylece ülkeyi keşfeden ziyaretçiler birden geçmiş günlerde yapılmış korkunç şeylerin acı veren imgeleriyle sarsılır. Hiçbiryer, mum ışığıyla aydınlanır. Yerel yemek, çok lezzetli olduğu söylenen kedi kapamadır.

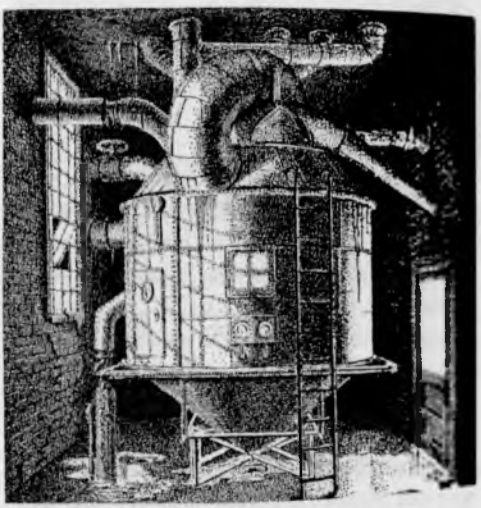

HİÇBİRYER'de devasa metal fırını.

Hiçbiryer'i ziyaret ederken, kötü şöhretli Carabas Markisi gibi bir korumanın hizmetlerini temin etmek iyi olur. Bu da yüzen pazarlarda yapılır. Buraları hizmet alışverişinin gerçekleştirildiği ve düşmanlar arasında genel bir ateşkesin sağlandığı büyük toplantılardır. Ziyaretçiler sıçanların işe yarar yardımcılar olduğunu görecek, ama makul düzeyde bir sıçan-dili bilgisine sahip olunmasında fayda vardır. Hiçbiryer tehlikeli bir yerdir; kaza halinde, Karakeşişler adındaki yeraltı istasyonunun altında iyi bir bakım birimi işleten keşişlere başvurmak akıllıca olur.

Hiçbiryer'in bazı bölümlerinden kaçınmak, en iyisidir. Örneğin, Bay Croup ve Bay Vandemar kardeşlerin eski şirketinin ("Engeller Ortadan Kaldırılır, Sıkıntıların Kökü Kurutulur, Rahatsız Eden Organlar Çıkarılır ve Koruyucu Dişhekimliği") kötü bir şöhreti vardır. Şirket, Ulusal Sağlık yardımlarındaki kesinti nedeniyle kapatılmış bir Victoria devri hastanesinin mahzenindedir ve yüz taneden fazla odaya bölünmüş, ıssız hastane koğuşlarından oluşur; odaların kimi boştur, kimi hastane malzemesiyle doludur. Bir odada devasa bir metal fırını; diğerinde tıkanmış ve susuz tuvaletlerle duşlar vardır. Hiçbiryer'in bu bölümünün tehlikelerine göğüs germeye hevesli ziyaretçiler, hastane basamaklarının sonuna kadar inmeli, terk edilmiş duş odalarını aşıp personel tuvaletlerini ve tavanın tümüyle çöktüğü, kırık camlarla dolu bir odayı geçmeli, bir vakitler beyaz olan boyanın uzun, rutubetli şeritler halinde soyulduğu küçük, paslanan demir bir merdivene varmalılar. Sonra da basamakların altındaki bataklık alanı geçerek yarı çürümüş bir ahşap kapıyı itip geçmeliler. Kendilerini bir alt mahzende, yüz yirmi yıllık hastane atığının biriktiği muazzam, terk edilmiş ve sonunda unutulmuş bir odada bulacaklar. Bay Croup ile Bay Vandemar'ın evi burasıdır. Duvarlar çok rutubetlidir, tavandan su damlar. Kimisi bir zamanlar canlı olan garip şeyler, köşelerde yavaş yavaş çürüyüp gider.

(Neil Gaiman, *Neverwhere*, Londra, 1996)

HİÇBİRYER ADASI, bkz. MEDAMOTHY.

HİÇBİR-YERİN-ÖBÜR-UCU, devasa, çirkin bir binadır, tımarhaneden daha ürkütücüdür. Muazzam duvarlarının hangi ilkelere göre dikildiği henüz keşfedilememiştir. Bina, üst taraflarının ortasında tek bir gözleri bulunan polis coplarınca korunur. Bunların birisi tarafından taşınmaya ihtiyaçları yoktur, kendi işlerini kendileri yaparlar. Mesai saatleri dışında kendilerini asabilecekleri bir halkaları bile vardır. Bir kapıcı Hiçbir-Yerin-Öbür-ucu'ndaki misafirlerin listesini tutar; bu kapıcı ağzına kadar kesme kurşunla dolu, pirinçten bir alaybozan tüfeğidir. Kendi topraklarında herhangi bir sebepten ötürü fenalık etmiş seyyahlar, Hiçbir-Yerin-Öbür-ucu'nda hapsedilir ve annelerin katılaştırılmış gözyaşlarıyla bombardımana tutulurlar. Bu nahoş deneyimin, seyyahı davranışlarını düzeltmeye itmesi beklenir.

Subebeği Tom'un çıktığı özveri yolculuğunda, yeryüzündeyken ona çok kötü davranan baca temizleyicisi Grimes'ı bulduğu yer burasıydı. Grimes bir bacaya hapsedilmiş halde, bira ve pipo içmek için yalvarıyordu, ama elbette ki bunlar burada yasaktı. Her akşam dolu eziyeti çekiyordu; damlalar yumuşak bir yağmur olarak düşmeye başlıyor, ama tam ona yaklaşırken doluya dönüşüp tüfek saçması gibi her tarafını dövüyordu. Ancak Grimes, bu yağanın annesinin onun kötülükleri yüzünden döktüğü gözyaşları olduğunu bilmiyordu. Ne zaman ki annesine davranışlarının ne kadar utanç verici olduğunu anladı, ancak o zaman içine hapsolduğu bacadan çıkabildi; bunun ardından döktüğü samimi gözyaşları da ömründe ilk kez tertemiz olmasını sağladı. Böylelikle Hiçbir-Yerin-Öbür-ucu'ndan ayrılmasına izin verilen Grimes, ömrünün geri kalanını Etna'nın kraterini süpürerek geçirmeye yollandı; bilindiği kadarıyla, hâlâ da orada olabilir.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

HİÇLİK ÜLKESİ, bkz. HİKMET KRALLIĞI.

HİJYA, 1876'da nüfusun sağlığını emniyete almak ve en düşük ölüm oranıyla mümkün olan en uzun yaşam süresini birleştirmek amacıyla kurulmuş bir örnek kenttir.

Uluslararası şöhrete sahip bir imalat kenti olan Hijya, kaplıcalarla, hamamlarla, oyun alanlarıyla, kütüphanelerle, yatılı okullarla, sanat okullarıyla, konferans salonlarıyla ve başka sağlıklı ve öğretici eğlence yerleriyle donatılmıştır.

Bununla beraber, kentin en ilginç özellikleri, sakinlerinin sağlık durumunu geliştirmek için tasarlanmış olanlardır. Hijya büyük bir nehrin kuzeydoğusundadır. Kentin su ihtiyacı bu nehirden karşılanır, su dikkatle filtrelenir ve günde iki kez temizliği kontrol edilir. Gerekirse, suya ozon eklenir.

Kent ızgara planlıdır. Önemli caddeler, doğudan batıya giden üç ana bulvarı dik açıyla keser. Sokaklar bulvarlara paralel uzanırlar. Bütün caddeler geniştir, iki yanında ağaçlar yükselir. Asfalta gömülmüş tahtalarla döşeli bu caddelerin gri ya da beyaz taş kaldırımları vardır. Her zaman temizdirler, üzerinde delikler ya da açık lağımlar yoktur, iyi aydınlatılmışlardır ve sürekli havalandırılırlar. Yoğun trafiğin izin verilmediği ana bulvarların altından yeraltı rayları geçer.

Hijya'nın nüfusu yüz bindir; insanlar yüz altmış hektarlık bir alanda, yirmi bin evde yaşar, nüfus yoğunluğu hektar başına altmış kişi kadardır. İşyeri bölgelerinde evler dört katlıdır, diğer yerlerdeyse sadece üç katlı. Hiçbir ev altmış ayaktan yüksek değildir ve caddeyi gölgelemesinler diye, biraz içerlek yapılmışlardır. Her biri bir tünelin üzerine kurulmuştur ve sağlam tuğla kemerlerle desteklenir.

Tüneller drenaj, gaz boruları ve su boruları için kullanılır; ayrıca havalandırmaya da katkıda bulunurlar. Bodrum kat ya da kiler yoktur. Evler arasındaki boşluklar bahçelerle doldurulmuştur. Bütün kamu binaları kentin sağlığına ve güzelliğine katkıda bulunan yeşilliklerle çevrilidir.

Binalar renkli, cilalı tuğlalardan yapılmıştır; renk düzenlemesi hane sahibinin zevkine bağlıdır. Tuğlalar çok güzel olduğundan duvar kâğıdına gerek kalmaz, bu da rutubet sorununu azaltır. Tuğlalar, duvarın içinde hava dolaşımını sağlamak için enine deliklidir. Temiz hava yanlardaki açıklıklardan girer ve istenirse ısıtılabilir.

Çatılar hafifçe kemerlidir, asfalt ya da fayansla kaplı ve demir parmaklıklarla çevrilidir. Çoğu çiçek bahçesi olarak kullanılır. Mutfak, yemek kokusu bütün eve sinmesin diye, çatının hemen altına yapılmıştır. Çoğu evde, tabakları yemek odasına taşımak için asansör bulunur.

Her odada sıcak ve soğuk su vardır. Güneşli ve havadar olan yatak odaları, kişi başına bin iki yüz ayakküp hacim sunar. Bütün gereksiz eşyalar bu yatak odalarının dışındadır. Çöpler, duvarlardan çöp tenekelerinin durduğu tünele inen bacalardan atılır. Her katta kayarak açılan bir kapı, bacalara erişim sağlar. Mutfak ve banyo zeminleri, pürüzsüz gri fayansla kaplıdır. Oturma odalarının zeminleriyse masif meşe bordürlü tahta kaplıdır.

Hijya sağlık hizmetlerinin merkezi, kentteki yirmi hastanedir, beş bin kişiye bir hastane düşer. Hepsi aynı biçimde yapılmıştır, bir tarafında baş hemşirenin, bir tarafındaysa sağlık memurunun bulunduğu geniş birer girişleri vardır. Yanlardaki ek binalara, camdan çatılı merkezi bir geçitten varılır. Her ek binada, gerekirse tek tek bölmelere ayrılabilen on iki koğuş bulunur. Koğuşlar öteki uçta bir bahçeye açılır. Her koğuşa iki hemşirenin çalıştığı birer gündüz oturma odası bağlıdır. Ayakta tedavi bölümü İngiltere'nin Birmingham kentindeki Queen's Hospital'dakine benzer.

Ayrı binalarda, bulaşıcı hastalığı olan çocuklar için birimler vardır. Hastaneler buharla ısıtılır ve elektrik kablolarıyla itfaiye binalarıyla, fabrikalarla ve kamu binalarıyla sürekli iletişim halindedirler. Hastanelerin işi, normal Hijya evlerini andıran çocuk ve yaşlı evleriyle desteklenir.

Kent planlaması ve hastane sistemi sayesinde, çocuk hastalıkları, lekeli humma, kolera, tifo ve aşırı alkol kullanımıyla ilgili bütün hastalıkların kökü kurutulmuştur. Akciğer veremi, hava kirliliği kontrolü ve geliştirilmiş havalandırma sayesinde büyük ölçüde azaltılmıştır. Ölüm oranı binde sekiz olarak tahmin edilmektedir.

Mezarlıklar kasabanın dış kısımlarındadır. Mezar toprağı iyi kalitede karbonlu topraktan ve hızla büyüyen çiçeklerden, özel olarak üretilir. Ölüler, çabuk ve etkili çürüme için ya hasır sepetlerde ya da kefenlerinin içinde toprağa gömülür. Tek tek işaretlenmiş mezarlar yoktur; büyük bir anma salonundaki muazzam levhalar, adı geçen kişinin toprağa geri verilişinin hatırasını yadeder.

Hem sanayi binaları hem de evler kirlilik kontrolüne tabidir. Bütün bacalar, dumanı çeken merkezi bacalarla birbirlerine bağlıdır. Duman havaya salınmadan önce, arta kalan karbonun yakıldığı bir gaz kazanından geçer. Bu şekilde, çok küçük bir maliyetle, şehir duman ve hava kirliliği gibi sıkıntılardan kurtulmuş olur.

Meskenlerde ticari işler yapılmamasını garanti altına almak amacıyla bazı bloklar sanatkâr ve zanaatkârlara kiralanır. Bu uygulama, meskenlerin atölye olarak kullanılmasının getireceği zararlı etkileri azaltır.

Su ve gaz, sadece yerel yönetimin denetimi altındadır. Sert suyun uygun olmadığı durumlar için, makul fiyata damıtılmış su da vardır, ziyaretçiler bu sudan bulmakta zorlanmayacaktır. Kente ait bir ozon üretici, dezenfektan olarak kullanmak amacıyla ozon üretir. Ziyaretçinin tütün ya da herhangi bir çeşit alkollü içeceğe ihtiyacı varsa, yanında getirmesi gerekecektir, çünkü Hijya'da bunlar satılmamaktadır.

(Sir Benjamin Ward Richardson, *Hygeia, a City of Health*, Londra, 1876)

HİKMET ADALARI, Kuzey Pasifik'te Tuscarora Halici'nin kuzeyinde ve kuzeydoğusunda, üç dört yüz adadan oluşan takımadalardır. Toplam yüzeyleri bin milkareden azdır.

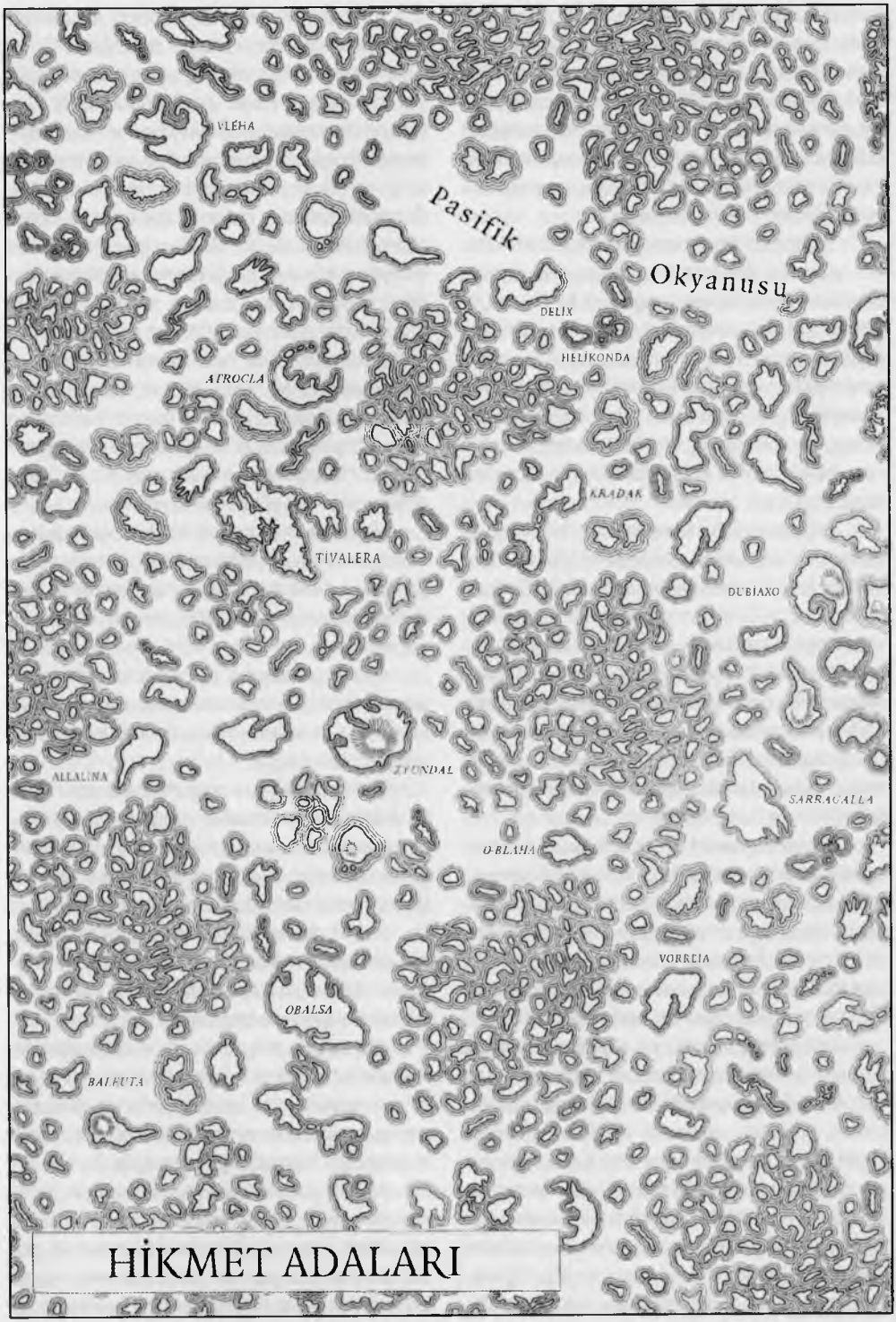
VLÉHA
Pasifik
Okyanusu
DELİX
HELİKONDA
ATROCLA
KRADAK
TIVALERA
DUBIAXO
ALLALINA
ZYONDAL
SARRAGALLA
O-BLAHA
VORREIA
OBALSA
BALEUTA
HİKMET ADALARI

Küçük boyutları ve denizcilik yollarından uzak oluşları, şüphesiz, bunca zaman neden dünyadan gizli kaldıklarını açıklar. Hikmet Adaları ilk kez 1920'li yılların başlarında bir Amerikan keşif heyeti tarafından ziyaret edilmişti. Ancak, bütün adalar ziyaret edilmediği gibi, heyetin getirdiği raporlar da bazı yönlerden bölük pörçüktü.

Tecrit edilmiş olsalar da, Hikmet Adaları yüzyıllar boyunca yabancı ülkelerdeki olayları incelemeleri ve geriye bilimsel bilgilerle sair bilgiler getirmeleri için kılık değiştirmiş yurttaşlarını yollamıştır. Çok miktarda kitap –çoğu, geldikleri ülkelerde fevkalade ender kitaplardı– takımadalara getirilmiş ve içlerindeki fikirler oralarda bulunan farklı kültür ve uygarlıkların temelini oluşturmuştur.

Adalar, uygarlık açısından birbirinden muazzam ölçüde ayrılır: SARRAGALLA'nın mekanize toplumundan HELİKONDA'nın kültürüne, VLÉHA'nın geleneksel Budizminden Atrocla'nın kasıtlı olarak işlenmiş bürokrasisine kadar. Farklılıklarına rağmen, takımada halkı ortak dillerinde ve dış dünyadan bağımsız kalmak yolunda paylaştıkları azimde birleşirler. (Büyük adalar ayrıca anlatılmıştır; yukarıda sözü geçenler dışında bkz. KRADAK ve BALEUTA.)

Bütün adalarda aynı para birimi kullanılır: yüz *dragomina*'ya bölünmüş olan *dragoma*, kabaca yirmi beş Amerikan sentine eşdeğerdir ancak pratikte döviz kuru hatırı sayılır ölçüde değişiklik gösterir. Örneğin, Baleuta'da, Amerikan sefer heyeti *dragoma* başına on dolar ödemek zorunda kalmıştı.

Dubiaxo adasında bir şüpheciler tarikatı yaşar. Millet olarak, insanın hiçbir şeyi kesin olarak bilemeyeceği fikri onlarda saplantı haline gelmiştir ve kendi varlıklarına ilişkin kuşkularını ifade etmişlerdir. Felsefelerine göre, düşüncenin hâkimi kuşkudur. Ada, rolü her şeye septisizm, tartışma ve kuşku aşılanmasını garantiye almak olan Septofilaks tarafından yönetilir. Ada koşullarında, öğretilen her şeye bir nebze kuşku ve belirsizlik dahil etmeye özellikle itina gösterilir.

Dubiaxo ile komşu Tivalera arasındaki tezat, takımadanın tipik bir özelliğidir. Buradaki insanlar dört yüz yılı aşkın süredir izafiyet teorisine aşinadır. İzafiyet teorisi ilk kez, Kopernik'in çağdaşı olan Olhazen tarafından keşfedilmiştir ve şimdi adalılar tarafından öyle iyi bilinir ki, fiilen izafi fikirlerle doğarlar. Örneğin çember çeviren bir çocuk, kendi çemberinin izafi olarak durağan olduğu ve dünyanın hareket ettiği fikrini tasavvur etmede zorluk çekmez. İzafiyet teorisi adalıların konuşmalarına da saatin kaç olduğu sorulduğunda rahatlıkla "altı metre" diyebilecek kadar yansımıştır. Aynı şekilde, "araba yolda ilerliyor" cümlesi de kesinlikle "Yol arabanın altında ters yönde ilerliyor" cümlesiyle eşdeğerdir; "Bin dereden su getiriyor" da, "Bin dere ondan su götürüyor"a eşittir.

Evlilikten hükümete kadar bütün kamu otoriteleri ve kurumlarına, izafi öneme sahip gözüyle bakılır; bu yüzden de memurlar, hükümet görevlileri ve evlilikte eşler, birbirinin yerini alabilir.

Tivalera halkının çok hızlı hareket eden atlıkarıncalardan yararlanarak zamanın tersine çevrilmesine ilişkin deneyler sürdürdükleri bildirilmiştir.

Bunun aksine, komşu Obalsa da, "sanki" felsefesiyle yönetilir. Ada bir zamanlar anayasal bir monarşiydi, kral da burayı "sanki" anayasayla bağlıymış gibi idare ederdi. Daha sonra tahtından indirildi, eski uyrukları da "sanki" asla monarşik duygular beslememiş gibi davrandılar. Obalsa şimdi bir cumhuriyettir, bütün yurttaşları da "sanki" hep böyle yapmışlar gibi ona bağlılık yemini etmiştir.

Obalsa'da boşanma da evlilik kadar sık rastlanan bir şeydir. Çiftler, evliliklerinin başlangıç döneminde, arzu ettikleri eş olmazsa yaşayamayacaklarına emindir; ancak bu yerini çabucak, birlikte hayatın neredeyse imkânsız olduğu yolundaki aynı derecede güçlü inanca bırakır. Halen evliyken, "sanki" hayat çift olarak yaşamak üzere tasarlanmamış gibi davranmaya başlar, birçok parti verir, sanki gittiklerini görmeyi gerçekten istemiyormuş gibi, konuklara gecenin geç saatlerine kadar

kalmaları için ısrar edip dururlar. Daha sonra ise, birbirlerine zorla tahammül ettikleri halde, fena halde âşıkmış gibi davranırlar.

Sanat ve edebiyat itinayla geliştirilir; şairler, yazarlar ve ressamlar, kalemlerini ya da fırçalarını ellerinden bir kez bile bırakacak olsalar sanki korkunç bir şey olabilirmiş gibi, hummalı bir şekilde çalışır. Her tür sembole aşırı önem verilmesi de Obalsa'daki hayatın tipik özelliklerinden biridir; örneğin, ülkenin bayrağı insanlar için o bayrağın temsil ettiği idealden daha büyük önem taşır.

Takımadadaki daha önemsiz adalar içinde ziyaretçilerin kaçınması gereken ada, Atrocla'dır. Burası vaktiyle adaların en zengiyidi, öyle ki yurttaşların devlete vergi ödemesi yerine, devlet onlara aylık harçlık ödüyordu. Sonra ortaya, bir insanın çok mutlu olursa yozlaşacağı fikri atıldı ve ada hayatına bir acı ve zevk dengesi dahil etmenin yöntemleri arandı. *Ars complicatoria*'ya, yani hayatın bütün taleplerini, bir dâhinin bile çözemeyeceği şekilde karmaşık hale getirme sanatına uygun olarak, bu sonuca nasıl ulaşılacağını tayin etmek için kurumlar tesis edildi. Gündelik hayatın her yönünü kapsayan kurallar ve tüzüklerin yanı sıra, gittikçe daha büyük hacimli bir muğlak ve zor kanunlar seli yürürlüğe kondu. Sonuçta çok kısa bir sürede istisnasız bütün adalılar şu ya da bu yasayı ihlal etmekten suçlu bulunarak gereken şekilde cezalandırıldı. Cezadan kaçanlara da, hemcinsleri çok geçmeden büyük şüpheyle bakar oldu.

Atrocla'da kabul edilen bütün kanunlar, Milli Kütüphane'deki 350.000 ciltte kayıtlıdır. Kataloglar, bilgi sızmasını önlemek için kilit altındadır. Kanunlara ilişkin bilgi arayanları daha da fazla hayal kırıklığına uğratmak için artık iki kütüphaneci kategorisi vardır – kimseye bilgi vermeyenlerle sadece yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler. Devlet istatistik sanatını itinayla geliştirir, böylece nüfusun daima form doldurmakla meşgul olmasını sağlar, bu görevin bütün bir günü ve gecenin yarısını alması ender rastlanan bir şey değildir. Elde edilen istatistikleri değerlendirmek için oluşturulan memurlar ordusunun sayısı –hepsi adamakıllı yüksek maaşların tadını çıkarırlar– muazzam bir boyuta varmıştır.

Her şeye vergi konur. Dildeki her sözcük, devlete mali değeri açısından özenle değerlendirilir: kötülükler, erdemler ve budalalıkların hepsi vergilendirilir. Hatta dürüstlük bile vergiye tabidir. Sonuçta devletin çarkı, oradan geçen bütün altını kendi içinde eritir. Atrocla'da devlet, sonunda mümkün olan azami çabayla asgari etkiyi elde etmiştir.

Delix adası ise, birçok yönden Atrocla'nın tam zıddıdır. Fiziksel ve iklimsel olarak ada mümkün olan her tür doğal avantajın keyfini çıkarır, halkı da her şekilde keyif sürmeye meyillidir. Zevke olan düşkünlükleri öylesine büyüktür ki, çoğu kez klasik yazarların tasvir ettiği dünya cennetinde yaşadıklarını hayal ederler. Gerçekte ise hoş, uygar bir hayat sürdürürler ve eğer yeterince hoş şeyle meşgul olurlarsa, sonunda tamamen mutlu hayatlar sürdürdüklerini hissedeceklerinden emindirler.

Geçmişte, Epikuros'un tasvir ettiği doğrultuda şölenler sağlamak için Zevk Bakanlığı vardı. Ne yazık ki bu şölenler, aşırı yiyip içme nedeniyle çok sayıda ölüme yol açtı ve yerini, şimdi mutluluğun gerçek temeli olarak görülen fiziksel sağlık kültüne bıraktı. Hayatı mümkün mertebe uzatmak için her şey bilimsel olarak hesaplanıyordu; hatta yemek yerken çenenin hareketleri bile kılı kılına ölçülüyor ve tanımlanıyordu. Gündelik hayatın hemen hemen her yanını kapsayan sağlık talimatları yayımlanıyor, "öpücük basilleri"nin tehlikesine ilişkin özellikle sert uyarılar içeriyorlardı. Sağlık konusundaki bu kaygılar şimdi terk ediliyor ve adalıların çoğu Kiniklerin fikirlerini benimseyerek, bunların gerçek mutluluğun yolunu temsil ettiğini iddia ediyormuş gibi görünüyor.

Takımadaların adalarında varolduğu gözlemlenen siyasi farklılıklar, "pasifist" Allalina ve O-Blaha adaları tarafından mükemmelen örneklenmektedir. Bunların ilki, ikisinden daha tipik olanıdır. Allalina'da bütün kanunlar, bütün günahkârların bağışlanması ve hiç kimsenin bir intikam nesnesi olarak

kullanılmaması gerektiğini açıkça beyan eden bir kutsal kitaptan, *Trismagest*'ten türetilmiştir. Öte yandan, ada hukuku aynı zamanda "göze göz, dişe diş" kanununu yürürlüğe koymuştur. İki sistem arasındaki tezatların üstesinden gelmek için, her ikisi de namus timsali hâkimlerden oluşan iki hâkimler heyeti kurulmuştur. Bir heyet son derece serttir, diğeri ise nispeten ılımlı; hâkimler heyeti seçimi, piyango usulüyle yapılır. On iki mahkeme düzeyi vardır ve mahkûm olan kişi her zaman hiyerarşide bir sonraki mahkemeye başvurabilir. En sonunda, bir bütün olarak ulusa başvurur, nihai karar plebisitle verilir. Allalina hukukunun garipliklerinden biri, niyetin de eylem gibi yargılanmasıdır. Bu yüzden bir bakirenin, kürtaj yaptırmaya çalışma nedeniyle hapse düştüğü görülmüştür; kendisini hamile sanmış ve buna göre davranmıştı. Kürtaj *yaptırmak* konusunda elbette masumdu ama, buna niyetlenmekten suçluydu ve bunun için de hapsedilmişti.

Allalina ile O-Blaha arasındaki ilişkiler son zamanlarda çok gerginleşmiştir. İki ada geleneksel olarak pasifizm ve doğru düşünüp doğru davranma yoluyla bütün bencil düşüncelerin bastırılması idealini paylaşır. Yıllar boyunca bilinen tüm etik sistemlerini yoğun biçimde incelemişler, ancak henüz "etik" sözünün gerçekte ne anlama geldiği konusunda karara varamamışlardır. Zamanla Allalina daha idealist "sol" pasifistlerin yuvası olmuş, O-Blaha'da ise daha pratik "sağcı"lar ağır basmıştır. Aralarındaki farkları gözden geçirip üstesinden gelmek için ortak bir konferans düzenlenmiş, ama savaşın kaldırılması ve insan ırkının tek bir mutlu aile olması talepleri üzerinde anlaşmaya varırlarken, adil bir savaşın olasılığı hakkında önemli anlaşmazlıklar doğmuştur. Konferans büyük bir kargaşayla sona ermiş ve iki pasifist ada arasında savaş ilan edilmiştir. Şimdi ileri ve tehlikeli silahlarla silahlandıkları bildiriliyor ve iki taraf da gereçler için Sarragalla'ya güveniyor.

Son olarak, Pramit'lerin evi olan, daha önemsiz adalardan Zyundal da bahis konusu olmayı hak etmektedir. Pramit'ler, geleneksel olarak bütün takımadaları gezmiş, sonunda barışçıl bir şekilde Zyundal'a yerleşene kadar diğer adalılardan eziyet görüp aşağılanmış, kökeni bilinmeyen bir ırktır. Ancak şimdi orada da anti-Pramit duygular doğmaya başlamış gibi görünüyor. Adaya yerleşenlerin çoğu bütün sorunlarına rağmen daha önceki gezme deneyimlerini tercih edermiş gibi oradan ayrılmayı isteyen bir görünüm sunuyorlar.

(Alexander Moszkowski, *Die Inseln der Weisheit, Geschichte einer abenteurlichen Entdeckungsfahrt*, Berlin, 1922)

HİKMET KRALLIĞI, bir gişe aracılığıyla ulaşılır. Krallığı ziyaret etmek isteyen seyyahlara, içinde haritalar, madeni paralar ve bir kurallar kitabının bulunduğu bir çanta verilecektir; sonuçlar garantili değildir ama vakit kaybı tazmin edilir.

Hikmet Krallığı bir zamanlar, Hiçlik Ülkesi olarak bilinen, sadece karanlığın iblislerinin yaşadığı çorak, korkutucu, ıssız bir yerdi. Tarih bize genç bir prensin istikbalini bulmak amacıyla Bilgi Denizi'ni aştığını, iyilik ve doğruluk adına Hiçlik üzerinde hak iddia ettiğini anlatıyor. İblislerin, canavarların ve devlerin gezindiği eski Hikmet şehri, onun yönetiminde müreffeh bir krallık haline geldi. Prensin iki oğlu yeni kentler bulmak için yollara düştüler ve güneyde SÖZLÜKKENT'i ve kuzeyde, CEHALET DAĞLARI'nın eteklerinde SAYIKENT'i kurdular. Yeni şehirler sözlerin mi sayıların mı hikmetten daha önemli olduğu konusundaki bir tartışmanın ardından birbirlerine hasım oldular ve bitmek bilmez çekişmeleri Hikmet Krallığı'na yıkım getirdi. Ancak, kralın iki evlatlık kızı Kafiye ve Mana, Hikmet ordularını toplayıp savaşa sokmayı, bu savaştan muzaffer çıkmayı ve yeniden barışçıl bir hükümdarlık kurmayı başarmıştır.

(Norton Juster, *The Phantom Tollbooth*, Londra, 1962)

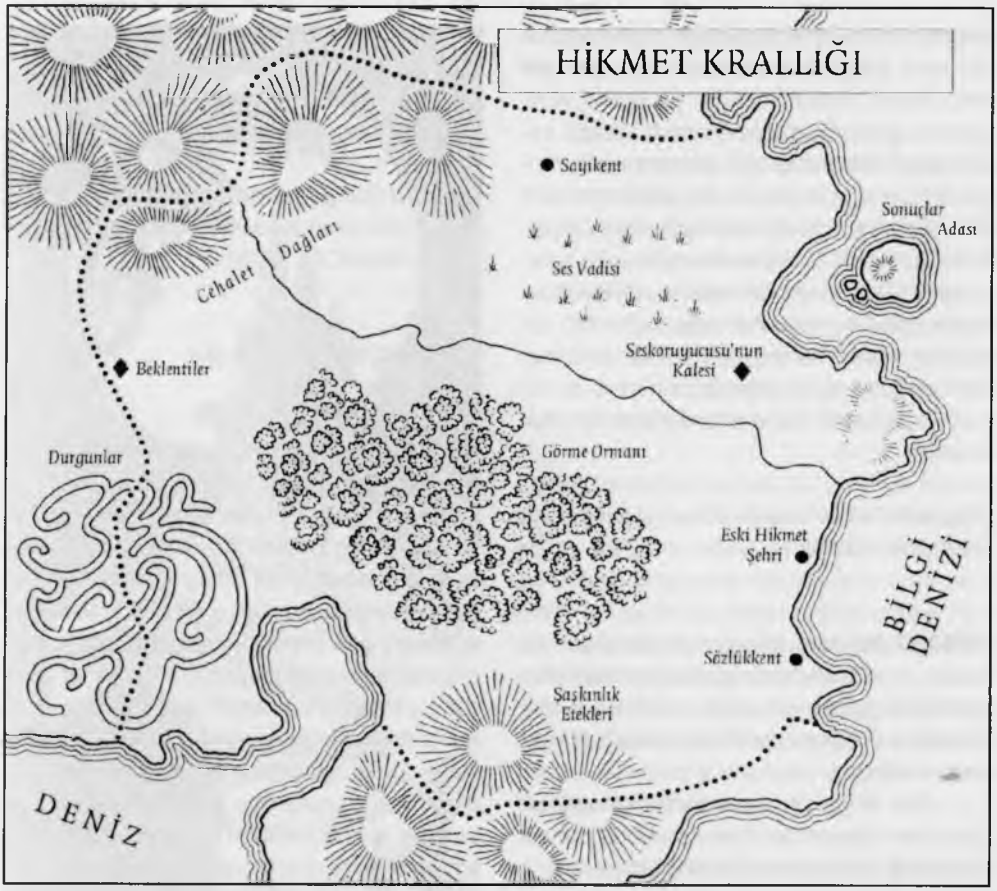

HİME, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'da bulunan KORSAR Az'da bir adadır, AMİOCAP Adası'ndan pek uzakta değildir. Topografik açıdan benzeşen bu iki adada sık ormanlarla kaplı tepeler, iç bölgelerdeki yaylalara doğru yükselir. Ancak benzerlik burada sona erer. Barışçıl komşularının aksine, Hime'liler saldırgan ve huysuzdur. Aile içi münakaşalar hiç bitmez, genellikle de şiddetle sonuçlanır. Hime'liler teoride tekeşlidir, ama sadakatsizlik son derece yaygındır.

Hime'liler seyyahları öldürdüğünden, adaya gelenlerin pek azı geri döner; bu yüzden de Hime hakkında bilinenler çok sınırlıdır. Öte yandan, adadaki iki köy ayrıntıyla tarif edilmiştir. Garb, yüksek bir kayalığın cephesindeki mağaralardan oluşan bir kaya köyüdür. Mağaralara bir dizi dar çıkıntıdan ulaşılır; kayalığa çakılmış küçük tahta kazıklar, çıkıntıları dikey olarak birbirine bağlar. Dışarıdan bakıldığında burası yaşamak için tehlikeli bir yer gibi görünür ama Garb sakinleri dar çıkıntıların üzerinde, diğer insanların yerde yürüdüğü kadar rahatlıkla yürür. Köyde yaşam konforlu değildir ve Hime'lilerin huysuzluğunun da etkisiyle, düşüp ölme vakaları hiç de az değildir. Alt çıkıntılardaki insanlara taş atmak, çocukların çok sevdiği bir eğlencedir.

Öbür köy ise etrafı yüksek bir duvarla çevrili, taştan ve kilden evlerden oluşmuş karışık bir yığın olan Carn'dır. Yüksek ve kayalık bir platonun üzerinde bulunur ve dimdik yarlarla korunur.

Hime'nin Amiocap'la arası iyi değildir. Hime erkekleri oradaki kadınları esir almak

ümidiyle sık sık komşu adaya baskın yaparlar, ama pek azı bu seferlerinden geri döner. Öyle ki, kıyıda yaşayan bir kabile, Amiocap'a gidip orada yok olmuş Hime'li savaşçıların kanolarını geri getirerek çok zengin olmuştur; son derece dayanıklı ama hafif olan bu kanolara çok yüksek değer biçilir. Kütükten kano öylesine bir maharetle oyulmuştur ki, batması neredeyse imkânsızdır. Alçak güverteyi kaplamada kullanılan bir hayvan derisi, kanocunun beline bağlanır; deri doğru bağlandığında kano hiç su almaz, bu sayede de en sert denizde bile kullanılabilir.

(Edgar Rice Burroughs, *Tanar of Pellucidar*, New York, 1930)

HİNDİSTAN, Hint Okyanusu'nda bulunan, kuzey kıyısı boyunca Himalayalar yükselen bir adadır (kuzey sınırı boyunca Himalayalar yükselen, Hindistan adındaki ülkeyle karıştırılmamalıdır).

Ada ile giysili hayvanların yaşadığı bir ülke olan Hayvanlar Ülkesi arasında buharlı gemi işler. Hayvanlar Ülkesi'ndeki ağaçların direkler üzerine konmuş ham pamuk topları olduğu ve Hindistan'ın da bir zamanlar genç bir raca tarafından yönetilmiş olduğundan başka, iki ülke hakkında da pek bir şey bilinmemektedir.

(C.S. Lewis, *Surprised by Joy*, Londra, 1955)

HLANİTH, RÜYADÜNYA'da, Cereneria Denizi kıyısında bulunan çok büyük bir ticaret şehridir. Duvarları yontulmamış granittendir, kiriş ve alçıdan yapılma evlerin olağanüstü çatıları ve kalkan duvarları vardır. Hlanith iskeleleri meşeden yapılmadır, yakınlardaki meyhaneler alçak siyah tavanları ve yeşilimtırak kanatlı pencereleriyle fazlasıyla eski görünürler. Şehir, takas yapmak isteyenler ve zanaatkârlarının güvenilir çalışmalarını almak isteyenler dışında kimse tarafından ziyaret edilmez. Yolcular öküz arabalarının hantal hantal geçerek iz bıraktıkları sokaklara kurulan pazarlarda harika kelepirler bulabilir.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

HOFBAU, bkz. RURİTANİA.

HOGWARTS, İngiltere'de bir yerde bulunan bir cadılık ve büyücülük okuludur. Buraya Londra'nın King's Cross istasyonundaki Peron Dokuz Üç Çeyrek'ten kalkan tren vasıtasıyla ulaşılabilir. Okul binası aslında, bir dağın tepesine kurulmuş, koca bir karanlık göle bakan, çok sayıda kulesi ve küçük kulesi bulunan kadim bir şatodur. "Muggle"lar (büyücü ya da cadı olmayanlar), çok özel bazı durumlarda, okulu ziyaret edebilir. Hogwarts turuna çıkarılmış ziyaretçiler, taş duvarlardaki meşalelerle aydınlatılmış muazzam bir giriş salonunun içinden geçirileceklerdir. Burada mermerden yapılma muhteşem bir merdiven üst katlara çıkar, bir çifte kapı ise Büyük Salon'a açılır. Bu salon tuhaf ve olağanüstü bir yerdir. Öğrencilerin yemek masalarının üzerinde havada duran binlerce mum tarafından aydınlatılır. Masaların üzerinde ışıl ışıl altın tabaklar ve rostodan naneli palavraya kadar çeşit çeşit yiyecek bulunur. Güzel bir büyü sayesinde, tavan dışarıdaki gökyüzü görünümüne sahiptir; salonun semalara açılmadığına inanmak zordur.

Mermer merdiven Hogwarts'taki 142 merdivenden yalnızca biridir. Geniş merdivenler vardır, büyük merdivenler, dar, sallanan merdivenler; bazıları cuma günleri başka yerlere götürür, bazılarınınsa yarısına yakın bir yerde, üzerinden atlanılması gereken yok olmuş bir basamak vardır. Kibarca rica edilmedikçe ya da tam doğru yerinden gıdıklanmadıkça açılmayan kapılar vardır; as-

HOGWARTS cadılık ve büyücülük okulunun YASAK ORMAN'dan görünüşü.

lında kapı olmayıp da kapı numarası yapan duvarlar da. Portrelerdeki kişiler hareket eder ve birbirlerini ziyarete giderler. Zırhlar kendi başlarına yürüyebilir.

İngiliz modeline sadık bir biçimde, öğrenciler dört binaya ayrılır: Gryffindor, Hufflepuff, Ravenclaw ve Slytherin. Her binanın kendi asil tarihi vardır ve hepsi kalburüstü cadılar ve büyücüler çıkarmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin yanlarında getirmeleri gereken birtakım gereçler vardır. Bu gereçlerin tamamı, Londra'daki Çatlak Kazan Pub'ından bir tuğla duvardan erişilebilen Diagon Yolu adlı sihirli caddeden alınabilir:

üç takım düz iş cüppesi (siyah);
sivri uçlu düz bir gündelik şapka (siyah);
bir çift koruyucu eldiven (ejderha derisi ya da benzeri);
kışlık bir pelerin (siyah, gümüş tokalı);
öteki gereçler: bir asa; bir kazan (kalaylı, orta boy); bir takım cam ya da kristal şişe; bir teleskop; bir takım pirinç ölçek.

Öğrencilerin bir baykuş, bir kedi ya da bir kurbağa getirmelerine izin verilir, ama süpürge trafiği kazalara neden olabileceğinden, ilk yıllarda kendi süpürgelerini getirmelerine izin verilmez. Ayrıca zaman zaman sıkıntı verici olabilen oyunbaz hayaletlere karşı da tetikte olunması tavsiye edilir.

Hogwarts'a ziyaretlerinin keyfini çıkarmak isteyen seyyahlar, bazı kitapları okuyarak bu deneyime önceden hazırlanmanın faydasını görebilirler:

Temel Büyüler Kitabı (Birinci Sınıf), Miranda Goshawk;
Sihir Tarihi, Bathilda Bagshot;
Sihir Kuramı, Adalbert Waffling;
Biçim Değiştirme İçin İlk Adım, Emeric Switch;
Bin Bir Büyülü Ot ve Mantar, Phyllida Spore;
Sihirli Yiyecek ve İçecekler, Arsenius Jigger;
Fantastik Canavarlar Nelerdir, Nerede Bulunurlar?, Newt Scamander;
Karanlık Güçler: Kendini Savunma El Kitabı, Quentin Trimble.

(J.K. Rowling, *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, Londra, 1997 [*Harry Potter and the Sorcerer's Stone*, ABD]; J.K. Rowling, *Harry Potter and the Chamber of Secrets*, Londra 1998)

HOHENFLİESS, bkz. LİLAR; ayrıca bkz. PESTİTZ.

HOLLİN, ayrıca **EREGİON** diye de bilinir. Bu kadim elf krallığı DUMANLI DAĞLAR'ın doğu tarafında, ORTA DÜNYA'daki RHUDAUR'un güneyindedir.

Hollin, Noldor ya da Gwaith-i-Mírdain ("Mücevherciler Halkı") diye bilinen elfler tarafından, Orta Dünya'nın İkinci Çağı'nda kurulmuştur. Burasının elflere cazip gelen yanı, herhalde MORİA cücelerinin *mithril* madenine olan yakınlığıydı, çünkü elfler zanaatkârlıkları ve metal işçilikleriyle ün kazanmıştı. İki halk birbiriyle ticaret yapmıştır ve elf becerilerinin bir örneği, Moria kapılarındaki yazıtlarda görülebilir.

MORDOR'lu Sauron için kudret yüzüklerini yapanlar Hollin elfleriydi, onun yüzükleri ne gibi kötü amaçlarla kullanacağının farkında değildiler. Sauron daha sonra kendisine Orta Dünya halklarının hepsi üstünde güç verecek olan Tek Yüzük'ü yaptı. Elfler nihayet onun entrikalarını keşfederek, yapmış oldukları yüzükleri sakladılar. Bunun bir sonucu olarak savaş çıktı, bölge harap oldu.

Bu çatışmada birçok elf öldü, sağ kalanlar kuzeye kaçtı ve AYRIKVADİ'de yeni bir sığınak inşa ettiler. Üçüncü Çağ'ın başlarında Hollin'de kimse oturmazken bile o topraklara hâlâ bir iyilik ve esenlik havası hâkimdi, çünkü eskiden burada elfler yaşamıştı.

Halen burada bol miktarda yetişen çobanpüskülü Hollin elflerinin yadigârıdır. Vaktiyle elflerin arazisinin sona erdiğini ve Moria'ya girildiğini göstermek için SİRANNON denen derenin kenarında iki koca çobanpüskülü ağacı dururdu. Ağaçlar şimdi sökülmüştür.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

HOMURDANAN FELLAHLAR DOMİNYONU, ACAYİPLER ÜLKESİ'nden kuzeyindeki DALGACIK ÜLKESİ ile ayrılan bir krallıktır.

Homurdanan Fellahlar tek gram yağları olmayan devasa yaratıklardır; vücutları sadece kemik, deri ve kastan ibarettir. İçlerinde en zayıf olanları, hiç zorluk çekmeden bir fili kaldırıp yedi mil uzağa atma yetisine sahiptir. Irk olarak haşin ve son derece zorbadırlar. Diğer halkların hepsinden nefret etmekle kalmazlar, birbirlerine karşı da düşmanca davranır, sosyal ilişki kuramazlar. Homurdanan Fellahlar, Büyük Gallipoot denen bir kral tarafından yönetilir.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

HOOLOOMOOLOO, MARDİ TAKIMADALARI'ndan biridir. Kayalarla dolu ve bodur, eğri büğrü çalılıklarla kaplıdır.

Bazen Sakatlar Adası olarak da bilinir. Çevre adaların sakinleri, bir taraftan asimetrik biçime sahip bebekleri yok etmeye karşı olduklarından, bir taraftan da onları göz önünde tutmak istememelerinden, Hooloomooloo'da sakatlar için bir sığınak yaratmışlardır. Sürgünlerin çocukları ve torunları halen burada yaşamaktadır, kendi yasaları ve kendi seçtikleri bir kralları vardır. Adadan ayrılmalarına izin verilmez, çünkü takımadanın geriye kalan kısmı onlarla hiçbir alışverişlerinin olmamasını istemektedir.

Ancak Hooloomooloo yerlileri sakat olduklarından emin değildirler ve ziyaretçilere, bir insanın korkunç mu yoksa yakışıklı mı olduğunun, kararı kimin verdiğine göre değişeceğini anlatırlar.

(Herman Melville, *Mardi, and A Voyage Thither*, New York, 1849)

HORSELBERG, bkz. VENUSBERG (1).

HOSK, YERDENİZ'deki İçdeniz'in batısında, DOKSAN ADALAR'ın kuzeyinde bir adadır. Hosk, kıyılarında birçok koy ve kanalla girintili çıkıntılıdır; kuzeybatıdaki büyük bir koy, adayı neredeyse daha küçük üç adaya böler. Hem kuzeydoğu hem de güney dağlıktır. Ana liman doğu kıyısındaki Orrimy'dir. Burası İç Deniz'in sularında yelken açan büyük ticaret kadırgaları için önemli bir sığınaktır. Eski şehrin caddeleri limandan yukarı dik bir yokuş oluştururlar, iki yanlarında tacirlerin taştan yapılma sağlam evleri uzanır. Kentin tamamı, iç bölgelerin kanunsuz lordları ve eşkıyalarından korunmak için surla çevrilmiştir. Zenginlerin evleri istihkâm edilmiştir ve kulelidir; rıhtım bölgesindeki ambarlar kale gibi inşa edilmiştir.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968)

HOSTELYA CUMHURİYETİ, bkz. LİBERYA.

HOUYHNHNM'LER ÜLKESİ, Güney Denizleri'nde bir adadır. 1711'de, isyankâr tayfası tarafından bir başına buraya bırakılan Kaptan Lemuel Gulliver tarafından keşfedilmiştir.

Adada hâkim tür zarif ve nazik bir at ırkıdır – Houyhnhnm'ler, ya da kendi dillerinde "Doğanın Kemali". Düsturları akla yatırım yapmak ve hayatlarını akıl üzerine kurmaktır. Başlıca erdemleri dostluk ve "doğal bir şey" diyerek bütün ırka yaydıkları iyilikseverliktir. Bilge ve kültürlüdürler, özellikle de şiir konusunda üstündürler, kullandıkları benzetmelerle metaforlar doğru ve çarpıcıdır. En çok kullanılan konular dostluk, iyiliksever lik ve yarış kazananlara övgülerdir. Dış dünyayla bağlantısı bulunmayan atlar, sükûnet dolu ve barışçı bir medeniyet kurmuşlardır. Kibar bir edep ikliminin hâkim olduğu, siyasi çekişme nedir bilmeyen bu medeniyet, İsviçre'nin güzel kaplıcalarına ideal bir alternatiftir.

Her dört yılda bir ilkbahar ekinoksunda toplanan temsilciler konseyi, çeşitli bölgelerin durumu hakkında bilgi edinir ve varolabilecek sorunları çözmek için "tavsiye" olarak bilinen kararlar alır. Bu sözcüğün tercih edilmesinin nedeni, Houyhnhnm'lerin mantıklı bir varlığa herhangi bir şeyi zorla yaptırma fikrini düşünememeleridir. Mantıklı bir varlığa ancak öğüt verilebileceğini ya da bir şeyi yapmasının tavsiye edilebileceğini ve hiçbir mantıklı varlığın, tanım gereği, aklın sesini dinlememezlik edemeyeceğini söylerler.

Ziyaretçiler, Houyhnhnm toplumunun eşitlikçi olmadığını görecektir. Doru, benekli ve siyah atlar fiziksel ve zihinsel olarak kır ve demir kırı atlara üstündür. Son ikisi bir tür hizmetkâr sınıfı oluştururlar ve asla kendi toplumsal konumlarının üstünde biriyle çiftleşmeye heveslenmezler. Bu hiyerarşi doğaldır, kimse karşı çıkmayı aklına bile getirmez.

Houyhnhnm'ler öntoynaklarının içi boş kısmını, insanların ellerini kullandığı gibi kullanır. Adada metal diye bir şey bilinmediğinden, aletler öğütülmüş çakmaktaşından yapılır. Seyyahlar hem bu aletleri, hem de tahtadan ve güneşte pişirilmiş topraktan yapılma basit kapları hatıra olarak satın alabilirler.

Houyhnhnm'ler çatısı sazla kaplı, uzun, alçak evlerde yaşarlar. Evlerin pürüzsüz, kil zeminli, geniş odalarında duvardan duvara yemlikler vardır. Bu meskenlerin yapımında adaya has, kırk yaşına geldiğinde kökleri gevşeyen, yüksek ve düz bir ağaç kullanılır. İlk fırtınayla birlikte ağaçlar devrilir; ağaçların gövdeleri toplanır ve düzenli aralıklarla toprağa saplanır. Sonra araları yulaf sapı ve sazla örülür. Kapılar ve çatılar da aynı şekilde yapılır.

Houyhnhnm'ler hiçbir hastalığa yakalanmazlar, dolayısıyla da hekime ihtiyaçları yoktur. Kaza sonucu incinmelerin çoğu, harika bitkisel ilaçlarla tedavi edilir. Atların çoğu yetmiş ya da yetmiş beş, hatta bazıları seksen yaşına kadar yaşar. Ölüm yaşlılıktan gelir, genellikle yavaş ve acısız bir süreçtir. Normalde, ne zaman öleceklerini gayet kesin bir şekilde tahmin edebilirler, bu yüzden

de son on günlerini arkadaşlarını ve komşularını ziyaret edip onlara vakarla veda etmeye ayırırlar. Bu işe sanki hayatlarının geri kalanını yaşamaya uzak bir yere gidiyorlarmış gibi, büyük bir sükûnetle koyulurlar. Ölümden "ilk anaya dönüş" (*Ihnuwnh*) olarak söz edilir. Bu, bazı gözlemcilerin yerkürenin başka kısımlarında görülen Toprak Ana kültüyle bağlantılandırdığı dinlerinin olası doğasına dair az sayıdaki ipucundan biridir. Ölüler bulunabilecek en karanlık yerlere gömülür.

Irkı zayıflatmamak için evlilikler kılı kırk yararak planlanır. Aşk ya da dürtü değil, güzellikle kuvvetin mantıklı bir eşleşmesi üzerine kuruludur ve arkadaşlar ya da anne-babalar tarafından ayarlanır. Aşk olmamasına rağmen çiftler dostluk ve uyum içinde birlikte yaşar, zina görülmez. Aşırı nüfus artışını önlemek amacıyla, çiftler yalnızca iki tay yapar. Öte yandan hizmetkâr sınıflar, asil aileler için hizmetçi sağlamak amacıyla iki cinsiyetten de üçer çocuk yapabilir. Bir çift iki kısrak sahibi olursa, bunlardan biri, fazladan bir tane erkek tayı olan bir ailenin erkek tayıyla değiştirilir. Bir tay kaybolur ya da bir anne adayının çocuk yapma yaşı geçerse, temsilciler konseyi bu sorunu başka bir aileden ona bir tay temin ederek çözer.

Dişiler ve erkekler, iş, egzersiz ve temizlik üzerine kurulu aynı eğitimi alır. Yılda dört kez, her bölgenin gençleri koşma, atlama ve benzer kuvvet ve çeviklik yarışlarına katılır. Kazanan, ona methiye düzen bir şarkıyla ödüllendirilir. Küçüklere on sekiz

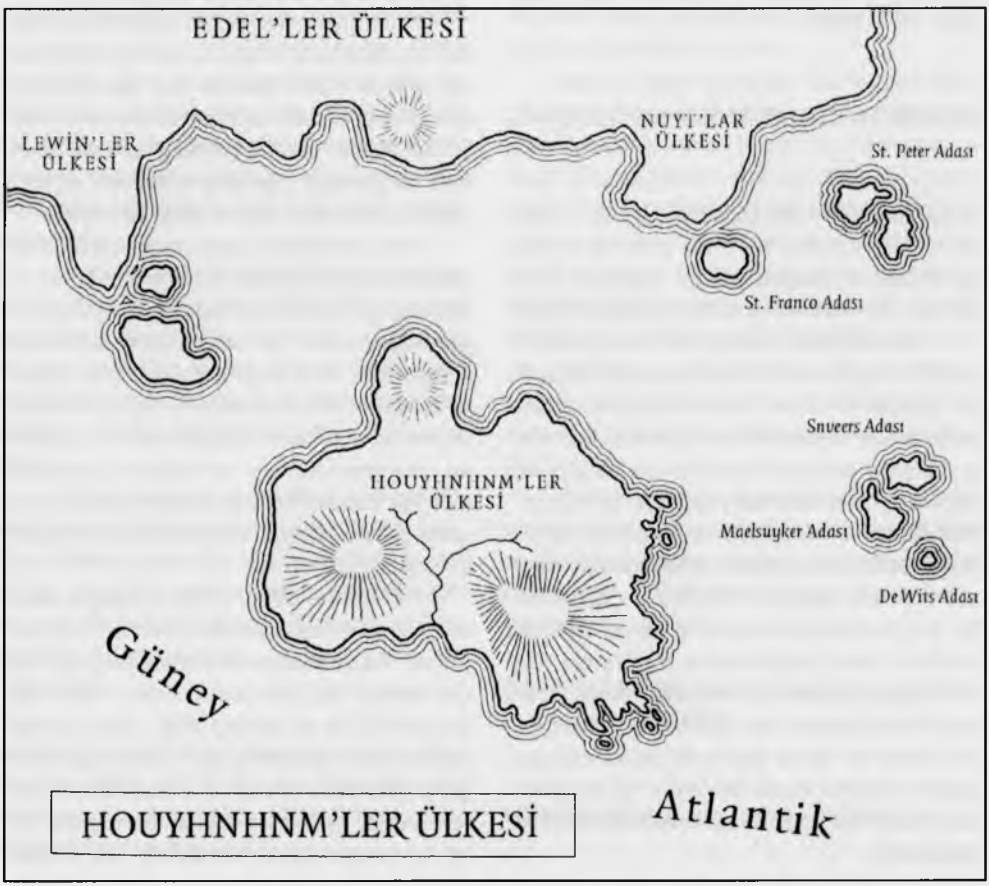

yaşına gelinceye dek haftanın sadece belli günlerinde yulaf ve süt verilir (bunlar yetişkinlerin temel besinleridir). O zamana kadar anne-babalarının gözetimi altında sabahları ve akşamları çayırlarda otlarlar. Ülkeyi çocuklarıyla birlikte ziyaret eden seyyahlar, yollarına sorunsuz devam etmek istiyorlarsa onları bu pastoral ortamda bırakabilirler.

Houyhnhnm'lerin dili, Yüksek Felemenkçeyi andırır ama daha zariftir. Yazılı dilleri yoktur; bildikleri her şey sonraki kuşaklara sözlü olarak aktarılır. Dünyanın geri kalanında çok yaygın olan kötülükleri ifade etmeye yarayan sözcükleri, hatta öyle mefhumları bile yoktur. Savaş ve siyasi kavgalar hiç bilinmez ve onlardan "olmayan" diye bahsedilir, ki bu ifadenin Türkçedeki en yakın karşılığı "yalan" sözcüğüdür.

Yıl, güneş ve ayın hareketlerinden hesaplanır, ama haftalara ve günlere bölünmemiştir. Atlar tutulmaları anlarlar, ancak astronomi bilgileri bununla sınırlıdır.

Houyhnhnm'ler bu barış içindeki toprakların yegâne sakinleri değildirler. Buranın doğal hayvan varlığında *gnnayh* denen yırtıcı bir kuş; *luhimuh* denen yabanıl bir sıçan; ve kuğuya benzeyen iri bir kuş olan *lyhannh* da vardır. İnekler sütleri için beslenir, kedilerse evcil hayvanlardır. En önemli yaratıklar (yani Houyhnhnm'ler dışındakiler) Yahoo'lardır (bkz. BRODİE'NİN ÜLKESİ). Yahoo'lar insanı andırırlar, ama başları ve göğüsleri arap saçına dönmüş kıllarla kaplıdır ve omurilikleri boyunca uzanan saç gibi kılları vardır. Derileri kahverengidir ve kuyrukları yoktur. Dişiler erkeklerden daha ufaktır ve yürürken memeleri neredeyse yere kadar uzanır.

Yahoo'lar dünyadaki en nahoş yaratıklardandır, görüldüğü kadarıyla iğrençliğe ve pisliğe doğal bir yatkınlıkları vardır. Çeteler halinde yaşarlar ve her çetenin başında mutlaka grubun en çirkini ve en biçimsizi olan bir reis bulunur. Reisin genellikle bir gözdesi vardır: onun görevi efendisinin ayaklarını ve kıçını yalamak ve dişileri reisin kulübesine doğru gütmektir. Bütün sürünün nefret ettiği gözde, kendi güvenliği sebebiyle efendisinin dibinden hiç ayrılmaz. Daha kötü bir hayvan bulunduğunda, gözde genellikle ıskartaya çıkarılır. Bu gerçekleşir gerçekleşmez, bölgedeki bütün Yahoo'lar ona saldırır ve üstüne dışkılarını yaparak onu tepeden tırnağa dışkıyla kaplarlar.

Yahoo'lar da çoğu hayvan gibi dişilerini paylaşırlar ve kalıcı çiftler oluşturmazlar. Adada hastalıktan, depresyondan ve kaçıklıktan mustarip yegâne tür onlardır.

Yahoo'lar güçlü ve çeviktir, özellikle yüzme ve ağaca tırmanmada çok ustadırlar. Diğer yaratıkların hepsinden nefret ediyor gibi görünürler, ayrıca kendi aralarında da sürekli kavga eder, pençeleriyle birbirlerini vahşice yaralarlar. Herkese yetecek yiyecek olduğunda bile yiyecek için hep kavga ederler. Dişiler, özellikle de genç olanları, son derece şehvetlidir ve Yahoo erkekleri arasındaki kavgaların başlıca sebeplerinden birini oluştururlar.

Yahoo'lar çayırda bulunan parlak taşlara çok düşkündürler ve onları bulmak için bazen saatlerce toprağı kazarlar. Sonra onları biriktirip bir yere gömerler, halbuki bu taşların kendilerine has bir değerleri yoktur. Saklanmış taşlarının çalınması, muhtemelen bir Yahoo'nun başına gelebilecek en kötü şeydir.

Yahoo'lar köklerden merkep ve köpek leşlerine, önlerine çıkan her şeyi yerler. Hiçbir şekilde ayrım yapmamalarına karşın, çalınmış yiyeceği tercih ettiklerini ileri sürerler – söylediklerine göre böyle elde edilmiş olanlar daha bir lezzetli oluyormuş. Ayrıca çok ender bulunan, sulu bir köke de düşkündürler. Bu kökü emip emip sarhoş olur ve çamurun içine yığılıp kalırlar.

Yahoo'ların kökeni bilinmemekle birlikte bu ülkenin yerlisi değilmiş gibidirler. Efsaneye göre denizin öte yanındaki topraklarından çıkarılmışlar, aralarından iki Yahoo dağlara ulaşmış ve orada yurttaşlarından bile daha yoz hale gelmiş. Yahoo'lar son derece hızlı bir şekilde ürerler, öyle ki bir ara adayı istila etme tehlikesi bile doğur-

muşlardır. Bu yüzden Houyhnhnm'ler onları sistematik bir biçimde avlamaya başlamıştır. Şimdilerde esaret altında besleniyor, kulübelerde tutuluyor ve yük hayvanı olarak kullanılıyorlar.

Houyhnhnm'ler, Yahoo'lardan öylesine tiksinirler ki, Yahoo sözcüğünü olumsuz bir sonek olarak kullanırlar. Örneğin, kötü yapılmış bir ev "Ynholmhnmrohlnw-Yahoo" olarak tanımlanır. Seyyahlar bir Yahoo avına katılmaya davet edilebilirler, ama en iyisi onlardan her halükârda uzak durmaktır.

(Jonathan Swift, *Travels Into Several Remote Nations Of The World. In Four Parts. By Lemuel Gulliver, First a Surgeon, and then a Captain of several Ships*, Londra, 1726)

HÖYÜKTEPE YAYLALARI, kuzey ORTA DÜNYA'daki YAŞLI ORMAN'ın güneyinde bulunan, geniş vadilerle ve pürüzsüz, ağaçsız tepelerle kaplı bir bölgedir. Tepelerin üstünde hâlâ, uzun zaman önce ölmüş Edain kral ve kraliçelerinin höyükleri vardır, yöreye adını veren de bunlardır. Bazılarının üzerinde muazzam taşların bulunduğu bu höyükler, yeşil diş etlerinin içinde kertik kertik duran, kırılmış dişler gibi görünür.

Yaylalar, Orta Dünya'nın Üçüncü Çağı'nda orayı ele geçirmiş olan kötü ruhlar sebebiyle tehlikeli, meşum yerlerdir. Höyüklü Kişiler denen bu ruhlar, insanları kurban etmek amacıyla kandırıp höyüklere çekerler. Bu ruhlar üzerinde gerçekten bir güce sahip olduğu bilinen tek kişi, bazen ziyaretçilere rehberlik eden Tom Bombadil'dir.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

HSUAN, Kuzey Çin Denizi'nde bir kıtadır. 7.200 milkarelik bir alanı kaplar ve azizlerle perilerin yönettiği söylenen çok sayıda şehre sahiptir. Altın bitkiler ve yeşil otlar, yerel bitki örtüsünün sıkça rastlanan örneklerindendir.

Seyyahlar şunu bilmek isteyebilir: Cheng Ho döneminin üçüncü yılında (İÖ 90), İmparator Wu Ti Hsuan'a geldiğinde, halk ona toplam dört ons ağırlığında, serçe yumurtası büyüklüğünde ve kara dut renginde tütsüler sunmuştu. İki yıl sonra Changan şehrinin insanları vebaya yakalandı. İmparator bu tütsülerin bazılarını yaktı ve ölümü üç ayı geçmemiş herkes dirildi. Rayiha haftalarca havada kaldı ve bu süre boyunca kimse ölemedi.

Bir ziyaretçi bu tütsünün bulunduğu bir çalılığa rastlarsa çok dikkatli olmalıdır, çünkü ölü diriltme (birkaç klasik vaka haricinde) her zaman oldukça tatsız trajedilerle sonuçlanmıştır.

(Tung-Fang Shuo, *Accounts of the Ten Continents*, İÖ 1. yüzyıl)

HULAK, Brezilya'daki Xangu Nehri'nin yakınlarında, eylem 10° güney, boylam 55° batıda bulunan, çok yaşlı bir kraterin içine inşa edilmiş bir şehirdir. Burada ATLANTİS'ten geldiği söylenen Hula'lar adında beyaz bir ırk yaşar. Erkekleri ufak tefek ve sarışındır, mavi ipek tünikler giyerler; kadınlarsa daha kuvvetlidir ve radyo yayını konusunda son derece ehildir. Kadınlar düşmanlarını dehşete düşürmede kullandıkları ölümcül bir mavi ışın icat etmişlerdir. Ancak bu ışın Alan Upton adında genç bir İngiliz kâşif tarafından yakalanıp onlara karşı kullanılmış ve zaten üç yüz yıl önceki bir depremle nüfusu epey seyrelmiş olan Hula'ların sayısını beş yüzden on üçe indirmiştir.

Günümüzde Hulak'a giden ziyaretçiler, kimi dört yüz ayak yükseklikte, kırmızı taştan yontulmuş büyük binalarıyla hoş bir şehirle karşılaşacaklar. Büyük Tapınak (güneşi temsil ettiği söylenen ve mücevherlerle kaplı devasa altın diskiyle), ziyaret etmeye ziyadesiyle değecek bir yerdir.

(T.C. Bridges, *The Mysterious City*, Londra, 1928)

HUNYA, bkz. BLİTVA.

HUR-AT-HUR, bkz. KARGAD İMPARATORLUĞU.

HURLUBİERE, batı Avrupa'da uçsuz bucaksız bir imparatorluktur. Başşehri Hurlu o kadar büyüktür ki, kraliyet ahırı Paris şehri büyüklüğünde bir alanı kaplar. İmparator Hurlubleu, doğrudan anlı şanlı Hurluberlu'nun soyundan gelir ve Büyük Manifafa unvanını taşır. Bu imparatorluk hanedanı, İmparator Hazretleri'nin ve uyruklarının uyuyabilmesi için gereken serin karanlık sağlansın diye her gece kanatlarıyla güneşi örten Kutsal Yarasa'dan gelir.

İmparatorluk hakkında, milyonlarca yaşama malolan din savaşları dışında pek bir şey bilinmez. En büyük Hurlubieryen filozoflardan ikisi olan Bourbouraki ve Barbarako, Kutsal Yarasa'nın doğumu konusunda iki ayrı düşünce ekolü kurmuşlardır. Biri bu semavi yarasanın beyaz bir yumurtadan doğduğunu ileri sürer, diğeriyse yumurtanın kırmızı olduğuna inanır. Büyük Manifafa iki kuramı bağdaştırmaya çalışmış, yumurtanın dışının beyaz içinin kırmızı olduğunu ya da içinin beyaz dışının kırmızı olduğunu öne sürmüştür, ama iki farklı grup bunu kabul etmemişlerdir. Sonunda Berniquet adında, İmparator'un soytarısı olmuş bir yabancı, Kutsal Yarasa'nın doğası gereği bir memeli, doğurucu ve insanbiçimli olduğunu, dolayısıyla da yumurtadan çıkmadığını ispatlamıştır.

Büyük Manifafa hemen iki filozofun da kellesini vurdurmuş, halk da sevinip sokaklarda dans ederek bu olayı izlemiştir. Bugün seyyahlar bu kanlı bölünmenin görülebilir herhangi bir izine rastlamayacaklardır.

(Charles Nodier, *Hurlubleu, Grand Manifafa d'Hurlubiere*, Paris, 1822)

HUZURHAVUZU, ayrıca **ŞEFKAT ANA'NIN CENNETİ** olarak da bilinir. Kuzey Buz Denizi'nde, Jan Mayen Arazisi yakınlarında, fırtınalara karşı koruma sağlayan yüksek kayalıklarla çevrili, çok büyük bir havuzdur. İyi balinalar bu durgun ve yağlı havuza ölmeye gelirler. Şefkat Ana onları çağırıp yeni yaratıklar haline getirene kadar her tür tehlikeden uzakta, hafif çalkantıda tatlı tatlı yüzerler. Huzurhavuzu yalnızca doğru balinalara ayrılmıştır: çatalkuyruklu balina, şişeburun ve denizgergedanı. Daha gürültücü olan ispermeçet balinaları buraya alınmaz; onların kendilerine ait başka bir Huzurhavuzu vardır – Güney Kutbu yakınlarında, Erebus Dağı'nın 263 mil güney-güneydoğusunda büyükçe bir gölet.

Şefkat Ana'nın kendisi Arktik Huzurhavuzu'nun merkezinde oturur; beyaz mermer bir tahtın üzerinde, beyaz mermer bir hanımdır. Tahtının eteklerinde insanın hayal bile edemeyeceği biçim ve renklerde binlerce yaratık yüzer. Bunlar Şefkat Ana'nın deniz suyundan yarattığı çocuklarıdır.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

HYPERBOREA, belki İskoçya'nın kuzeyinde bulunan, hoş ve bereketli bir ülkedir. Hyperborea Denizi'ne giden boğazın girişinin iki yanında, kadın biçiminde heybetli kayalıklar yükselir. Ziyaretçilere Hyperborea'ya geceleyin gelmemeleri tavsiye edilir, çünkü karanlık bastıktan sonra bu kayalıklar canlanır ve aralarından geçen bütün gemileri parçalarlar.

Güneş yılda sadece bir kez, yaz ortasında doğar ve yine sadece bir kez, kış ortasında batar. Hyperborea sakinleri sabah tohum eker, öğleyin biçer, günbatımında ağaçlardaki meyveleri toplar ve geceleyin mağaralarına çekilir. İlk meyveler Apollon'a sunulur.

Hyperborea'da keder nedir bilinmez. Sakinleri ölecekleri vakti kendileri seçerler.

HYPERBOREA'da Atlama Kayası.

Bunu yiyip içerek, neşe içinde kutlarlar, sonra da belli bir kayanın üzerinden atlayarak yaşamlarına son verirler.

Hyperborea dağlarının üzerindeki gökyüzü, tamamen dağların eteklerini kaplayan alışılmadık bitkilerden gelen birçok çeşit böcekten, özellikle de kelebeklerden oluşan bulutlarla doludur. Hyperborea'nın bereketli çayırlarının içinden akan dört büyük nehirde balık boldur, kıyılarıysa kurbağa kaynar. Sakinler bu kurbağaları, özellikle de iki başlı olan ve şansı açtığı, doğurganlığı artırdığına inanılanları hayli lezzetli bulurlar. Hyperborea ormanlarında, canavar ve insan biçimindeki kadim ağaçların arasında, boynuzlu atlar ve boynuzlu kuşlar yaşar.

(Yaşlı Plinius, *Naturalis Historia*, İS 1. yy; Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura*, İS 1. yy)

IŞILDAYAN DÜNYA, Kuzey Kutbu'ndan İngiliz Adaları'na kadar, Grönland ve Norveç denizleri boyunca uzanan bir takımadadır. Kendi Kuzey Kutbu vardır, bu yüzden de o barınılmaz bölgelerin soğuğunu ikiye katlar. Ancak en güney ucu ılımandır: burada iklim yumuşak ve hoştur. Takımadanın bütünü, İmparatorluk Şehri'nde ikamet eden bir imparator tarafından yönetilir. Işıldayan Dünya'nın halkı, tek bir hükümet, tek bir din ve tek bir dile inanır; bir kişiden fazla bir hükümet, birkaç din seçeneği ve bir farklı diller çeşitlemesi, onlar için "çok başlı bir canavar"a denktir.

Kuzey Kutbu'ndan gelen kristal bir nehir birçok adadan geçerek bir kanallar labirentine ulaşır; kıyısında mermer, kaymaktaşı, akik, kehribar ve mercan şehirler vardır. Aslında adalar ve Işıldayan Dünya'nın tümü, birçok renk ve ırktan insan tarafından iskân edilmiştir: mavi, yeşil, turuncu; ayı-adamlar, tilki-adamlar, kaz-adamlar, solucan-adamlar, satirler, balık-adamlar ya da denizkızları, kuş-adamlar, sinek-adamlar, örümcek-adamlar, bit-adamlar, maymun-adamlar, karga-adamlar, saksağan-adamlar, papağan-adamlar. Her tip, farklı bir mesleğe denk düşer: ayı-adamlar deneysel felsefecilerdir; tilki-adamlar politikacı, kuş-adamlar gökbilimci, vs. Nehir boyunca çeşitli tipte insana uygun çeşit çeşit gemi yelken açar: kimisi tilki-kapanı biçimindedir, diğerleri kuş-yuvasıdır; imparatorun gemileri altından yapılmıştır; tüccarlarınki de deriden. Bütün tekneler, hangi maddeden yapılmış olursa olsun, tüy gibi hafiftir ve tahta gibi yüzer. Aynı zamanda Cennet adı da verilen İmparatorluk Şehri, Roma stilinde, altından inşa edilmiştir. Bir dizi kanal, şehrin bir adalar grubu gibi görünmesine yol açar, oysa değildir. Farklı bloklar, köprülerle birleştirilir. Evler en fazla iki katlı olur.

IŞILDAYAN DÜNYA'nın İmparatorluk Sarayı'ndaki oymalı tahtlardan biri.

İmparatorluk Sarayı bir tepeye inşa edilmiştir, dört millik bir yarım daire içinde dikmelerle çevrilidir, her yarım milde bir, bir kapı vardır. Şehirden saraya gidilen Birinci Kapı'nın iki yanında, başka dikmelere yerleştirilmiş bir revak bulunur. Güneşle aydınlanan ve ısıtılan saray, kilise şeklinde inşa edilmiştir, boyu bir buçuk mil, eni yarım mildir. Kubbe kemerlidir, o da dikmeler üzerine yerleştirilmiştir. İmparator'un rahat etmesi için her odaya bir taht konmuş olması ise, ilginç bir özelliktir. Devlet Odası'nın zemini yeşil elmas döşelidir, dikmelerin arasındaki kemerlerde de elmaslar vardır. Dam da mavi elmaslardan oluşur, tam ortasına güneşi temsil eden bir lal taşı konmuştur. İki tarafta –doğu ve batı– şafağı ve akşam alacasını simgeleyen yakutlar vardır. Dekorasyon bir bütün olarak, ziyaretçilerde gökkuşağı izlenimi uyandırır. İmparatorun yatak odası siyahtır, hatta zemin bile siyah mermerdendir, buna karşılık tavan sedeftir, ayla yıldızlar el-

KUZEY KUTBU
İKİNCİ KUZEY KUTBU
McKİNLEY DENİZİ
MAVİ ADA
YEŞİL ADA
TURUNCU ADA
TİLKİ-ADAMLAR ADASI
BATI SPİTSBERGEN
GRÖNLAND
AYI-ADAMLAR ADASI
KUŞ-ADAMLAR ADASI
SOLUCAN-ADAMLAR ADASI
KAZ-ADAMLAR ADASI
DENİZİ
SATİRLER ADASI
BALIK-ADAMLAR YA DA DENİZKIZLARI ADASI
SİNEK-ADAMLAR ADASI
ÖRÜMCEK-ADAMLAR ADASI
GRÖNLAND
KARGA-ADAMLAR ADASI
KUZEY KUTUP DAİRESİ
İZLANDA
PAPAĞAN-ADAMLAR ADASI
İMPARATOR ADASI
NORVEÇ
DENİZİ
NORVEÇ
İSVEÇ
MAYMUN-ADAMLAR ADASI
FAROE ADASI
SHETLAND ADASI
ORKNEY ADASI
HEBRİDLER
İSKOÇYA
DANİMARKA
IŞILDAYAN DÜNYA

masla işlenmiştir. İmparator yatağı, laller ve gene elmaslarla kaplanmıştır. Böylesi hazinelerle karşı karşıya gelen ziyaretçi şu popüler özdeyişi kolaylıkla anlayacaktır – Işıldayan Dünya'da, gezegenin diğer yerlerinin tümünden fazla zenginlik vardır.

(Margaret Cavendish, Newcastle Düşesi, *Observations upon Experimental Philosophy. To which is added the Description of a New Blazing World. Written by the Thrice Noble, Illustrious and Excellent Princesse, The Duchess of Newcastle*, Londra, 1666)

İ

İBANSK, Doğu Avrupa'nın geniş düzlüklerinde, Varşova ile Ural Dağları'nın tam ortasında bir yerlerde bulunan bir şehirdir. İbansk'ın büyüklüğü ve nüfusu kesin olarak bilinmese de, devasa boyutlarda olduğu, Avrupa ile Asya'nın hatırı sayılır büyüklükte bir alanına yayıldığı söylenir. Halkın çoğunluğunun adı İbanov'dur.

İbansk'lı bilim adamlarının çabalarıyla halk, diğer Avrupa ya da Asyalılardan bir baş daha uzundur; bu durum ilerleme gösteren tarihsel koşullardan, doğru bir teoriden ve bilge bir liderlik sayesinde İbansk halkının her edimine tarihsel bir boyut katmasından ileri gelir. Bunu bazen farkında olmadan veya edimin içerisinde yer almadan, hatta o edimi gerçekleştirmeyi başaramadan yaparlar.

İAHO (İbansk Askeri Havacılık Okulu) Binası'nın şehirdeki en güzel ve en heybetli bina olduğu genel kabul görmüştür. Binayı resmeden pullar, Güney Amerika ve Afrika ülkelerinde dahi bulunabilir. Bina, savaştan bir süre önce, üç eski binadan inşa edilmişti: neredeyse terk edilmiş bir aristokrat malikânesi, bir tüccarın tamamlanmamış evi ve bir sinagog. Burjuva modernist Le Corbusier, inşaatı gördükten sonra kendisine yapacak bir şey kalmadığını söylemiş ve evine dönmüştür. Ünlü sanat eleştirmeni İbanov ise, "Neden Modernist değilim" başlıklı makalesinde bu olaya gönderme yaparak, İbansk'ta onu kimsenin özlemeyeceğini belirtmiştir.

İAHO Binası'nın en önemli özelliği, iki cephesinin olmasıdır: ana cephe arkada, diğeri öndedir. İki cephenin üslupları birbirinden öyle farklıdır ki, birçok turist, hatta kimi İbansk sakini hâlâ onların iki ayrı binaya ait olduklarına inanır. Bu yüzden İbansk hükümeti savaştan önce binayı hayli farklı iki örgüte –Havacılık Kulübü (*Aeroclub)* ile Mandıra ve Et Tesisleri'ne– vermiş, bunun sonucunda da bir anlaşmazlık doğmuştur. Her iki örgütün başındaki kişiler, birbiri hakkında eleştirel nitelikte belgeler hazırlamış ve sonunda iki lider de tutuklanmıştır. Çok geçmeden iki kurumdan birinin hammaddesi bitince, anlaşmazlık da tam bir kuramsal doğrulukla çözümlenmiştir. Filozof İbanov, *İbansk Şehri ve Çevresinde Karşıtların Birliği ve Çatışması* adlı kitabında bu olayı, İbansk'ta çelişkilerin düşmanlığa dönüşmediği, olayların zorlamasıyla çözüldüğü gerçeğinin karakteristik bir örneği olarak sunmuştur.

Bir seyyah sırtını kentin ana nehri olan İbanuçka'ya ve hidroelektrik istasyonuna verip yüzünü İAHO Binası'nın ön cephesine dönerse, resmi açılış töreninde İbanov'un, ufuktan henüz doğmuş parlak gelecekte, her işçinin böyle muhteşem bir sarayda yaşayacağını söylerken ne kadar haklı olduğunu hemen anlar. İAHO Binası'nın cephesi dünya mimarisinde bilinen her üsluptan dokuz yüz kolonla süslenmiştir ve çatısında küçük bir kuleler yığını göğe doğru yükselirken, Kutsanmış İban Kilisesi'nin –taklit edilemez– kubbelerinin kusursuz bir taklidi olarak birleşmiş bir bütün oluşturur. Bu güzellikten çok etkilenen İbanov, yılda iki kez yayımlanan *Aurora Bore Orientalis* dergisinin başyazısında şöyle demiştir: "İnsan, böylesine doğaüstü bir güzellikle karşı karşıya gelince, ancak esas duruşa geçip şapkasını çıkarır." Harp Okulu subayı olan bir başka İbanov ise, binanın estetik görünüşüne bir göz atmış –onun fikrince, insan yaşantısına tamamen aykırıydı– ve milli bir kahramanın üç kat yüksekliğindeki heykelini ihtiyatla inceleyerek, şöyle demiştir: "Sonunda Greklere yetiştik, hiç değilse hemşehri başına düşen kolon sayısında. Şimdi dünyadaki en büyük kolonyal güç biziz." Harp Okulu öğ-

rencisi İbanov bunu yetkililere rapor etmiş ve iftiracının kaderi daha o akşam yat borusu çalmadan belirlenmiştir.

İAHO Binası'nı tasarlayan mimarlar ufak bir şeyi atlamış, ancak bu eksiklik, Tuvalet Realizmi edebiyatının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Binaya tuvalet koymamışlardır. Sonradan bunun kasıtlı ve kötü niyetli bir atlama olduğu, çünkü mimarların tuvaletlerin, başlangıç aşamasında yok edilmesi gerektiğini belirten hatalı kuramı desteklediklerini anlaşılmıştır. O zaman yazar İbanov, unutulmaz bir cümle daha sarf etmiştir: "Yakalanan olursa, ortadan kaldırılacaktır." Bu atlama ancak Havacılık Kulübü binayı devralınca fark edilmiş ve kulüp avluda bir yer –binadan hayli uzak ve diğerlerinden daha az süprüntü dolu bir yer– bulup "ayakta şıpınişi" bir tuvalet inşa etmek zorunda kalmıştır. Lavabo turları için askeri öğrencilerin çalışma gününe iki saat eklenmek durumunda kalınmış, bu süre adam başına on dakikalık üç ziyaret esas alınarak hesaplanmıştı. Bu rakam, ampirik araştırmayla tayin edilmişti ve modern çarpım cetvellerinin kullanımı sadece *ex post facto* bir kuramsal temel sağlamıştı. Karanlık bastıktan sonra tuvalete gitmek, üniformayı pisletme açısından hatırı sayılır bir riziko taşıyordu, öğrenciler gündüz bile bunu kullanmaktan kaçınmaya başladılar. Bir patika yapıldı ama artık çok geç olmuştu, öğrenciler bahçedeki çöplüğü kullanmaya alışmıştı; ve sonunda tuvaletin kendisi de sadece egolarını teşhir etme peşindeki şüpheci ve yalnız entelektüeller tarafından kullanılmaya başlandı. Bu kişiler sıkı gözlem altına alındılar.

Ziyaretçiler İAHO Binası'nın ana cephesinin önünde, Lider diye tanınan milli kahramanın, gerçek boyutlarından daha büyük olarak yapılmış heykelini görecektir. Heykel, uzun süre, süsleme mahiyetinde oldukları düşünülen muazzam zincirlerle, granit bir kaide üzerine konmuştu. Temeli hiç beklenmedik şekilde çöktü ve heykelin, otoritelerce izin verilen azami noktanın da ötesinde, ileriye doğru yatmasına yol açtı; Lider sanki koca burnunu ergeç İbanuçka Nehri'ne daldıracakmış gibi görünüyordu. Bu hatası için heykeltıraşın icabına bakıldı.

İbansk tarihi, az daha gerçekleşmeyecek olaylar, neredeyse gerçekleşecekken son anda nasılsa gerçekleşmeyen olaylar, beklendiği halde asla gerçekleşmeyen olaylar, beklenmediği halde gerçekleşen olaylar, yanlış bir şekilde yanlış zamanda ve yanlış yerde gerçekleşen olaylar, gerçekleşen ama gerçekleşmediği doğrulanan olaylar, gerçekleşen ama gerçekleşmiş olarak kabul edilmeyen olaylardan meydana gelir. İbansk'ın bu tarihi, 1950'de Buenos Aires'teki Milli Kütüphane müdürünün tanımladığı haliyle, güzelliğin yaşayan kanıtıymış gibi görünür: "Müzik," –demişti bu bilge ihtiyar– "mutluluk halleri, mitoloji, zamanın yonttuğu yüzler, belli alacakaranlıklar ve belli yerler bize bir şey söylemeye çalışır, ya da kaçırmamamız gereken bir şey söylemiştir, ya da bir şey söylemek üzeredir: gerçekleşmeyen bir ifşaatın bu yakınlığı, belki de, estetik olgunun ta kendisidir."

(Aleksandr Zinovyev, *Ziyayushchie Vysoty*, Lozan, 1976)

İBLİS'İN BAHÇESİ, HIRİSTİYAN'ın ÜLKESİ'nde YIKIM ŞEHRİ'nden SEMAVİ ŞEHİR'e giden yola geçit veren küçük kapının yakınındaki Beelzebul'un Şatosu'nun etrafında yer alan, duvarlarla çevrili geniş bir arazidir; Seyyahlar, Beelzebul'un, YEİS BATAKLIĞI'nı aşmayı başarıp sonra da kapıdan geçmeye çalışanları oka tuttuğu konusunda uyarılır. İblis'in Bahçesi, dar patikanın üzerindeki duvarlardan sarkan leziz görünümlü meyveleriyle seyyahın aklını fena halde çeler. Ancak seyyahlar bu meyvenin çok zehirli olduğunu bilmelidir. Meyvenin neden olduğu şiddetli sancılarla karın ağrılarını, yalnızca o yakınlarda bulunan ZORLUK Tepesi'ndeki Pürdikkat'in Evi'nde yaşayan hekim tedavi edebilir.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world, to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered, the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part, Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1684)

İCARA, İCARİA'nın başşehridir.

İCARİA, muhtemelen Akdeniz'de bulunan, Marvols Ülkesi'nden bir deniz şeridiyle ayrılan bir cumhuriyettir. Herhangi bir tür iş yapmayı düşünen hiçbir ziyaretçi İcaria'ya alınmaz – sadece, İcaria bilgeliğinin ilkelerini kendi ülkelerine götürmek üzere ülkeyi ziyaret edenlere izin verilir. Girişte, orada kalınacak süreyle orantılı olarak küçük bir miktarın ödenmesi gerekir ama bunun dışındaki her şey ücretsizdir. İcaria'da gümrük muhafızları ya da görevlileri yoktur; bu mesleklere kötü gözle bakılır.

İcaria'nın en ilgi çekici yeri başşehir İcara'dır. İcaria'lı mimarlar dünyanın en güzel şehirlerini dikkatle incelemiş ve İcara'yı her birinin en güzel yanından esinlenerek yaratmıştır. Ahırlar, hastaneler, fırınlar, fabrikalar ve ambarlar tamamen şehir dışındadır, sokakların temiz, geniş ve düz olduğu merkezde ise

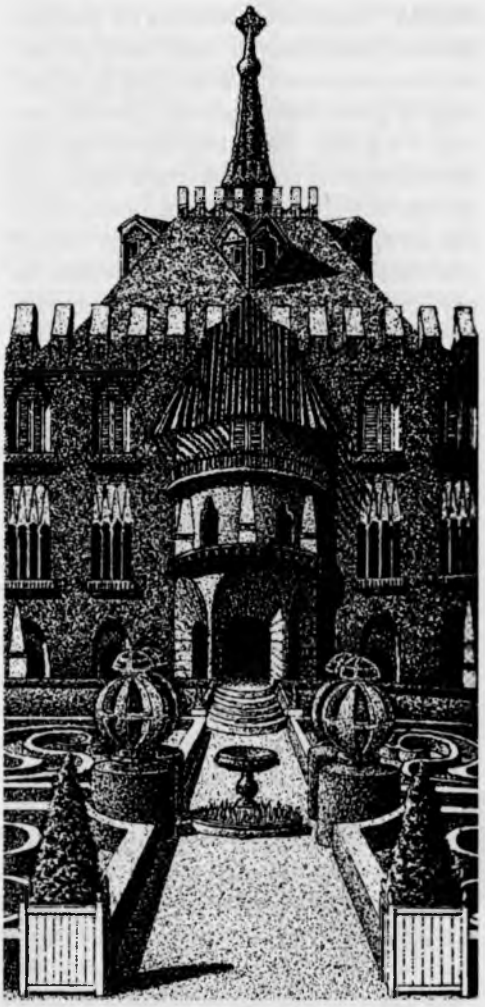

İCARİA'da bir ev.

şehir sakinleri yaşar. Salkım salkım balkonları olan evlerin yüksekliği asla dört katı aşmaz. Her evin hoş bir bahçesi vardır ve bu bahçeyi şehrinin hatrına güzel halde tutmak her yurttaşın görevidir. Hükümet komüniteryendir. İcaria Cumhuriyeti idare ve sosyal hizmetlerden sorumludur; ancak kanunları ihtiyaçlarına ve vicdanlarına göre yurttaşlar yapar.

(Etienne Cabet, *Voyage en Icarie,* Paris, 1839; Etienne Cabet, *Adresse du fondateur d'Icarie,* Paris, 1856)

İCİ ya da **BURASI,** Mısır'ın Kızıldeniz kıyılarında bir yerlerde bulunan bir saray-prensliğin harabeleridir. Bugün burayı ziyaret eden seyyahlar, İci'nin yirminci yüzyılın önemli şahsiyetlerinin hayat ve ölümlerine şaşırtıcı bir ışık tutan kısa ve trajik tarihine aşina olmanın faydasını göreceklerdir.

Bütün Rusyalar'ın son Çarı II. Nikolay'ın en büyük kızı Ekselansları Grandüşes Olga, ailenin bütün diğer üyeleriyle birlikte öldürülmemişti. 1917 yılının sonlarına doğru ailesinin tutuklu bulunduğu Çarskoye Selo Sarayı'ndan, Fransız mürebbiyesi Vera Liubov'un yardımıyla kaçmayı başardı. Rus iç savaşının yarattığı kaosun ortasında sürekli yer değiştirerek seyahat eden iki kadın, Romanya'ya ancak üç yılda vardılar, orada Olga'nın kuzeni Kraliçe Maria, Grandüşes'i bağrına bastı. Genç yaştan beri hep maceracı ve sefih bir hayata eğilimli olan Olga, genç bir Rumen subayına, Constantin Comeno'ya âşık oldu. Rusya İmparatorluğu Tahtını yeniden ihdas etme ve Bizans İmparatorluğu'nu tekrar fethetme (Comeno kendini Bizans'ın son imparatoru sayıyordu) hayalleri için politik onay alamadılar. Olga ile Constantin, yine sadık mürebbiyenin eşliğinde Romanya'dan Londra'ya, Londra'dan Berlin'e seyahat etti, geçimlerini karışık işlerle, ama esas olarak sahte belge düzenlemekle kazandılar.

Zinovyev'den İngiliz Komünist Partisi'ne gönderilen ve İngiltere başbakanı Stanley Baldwin'in İşçi Partisi'ne karşı gürültülü zaferini kazanmak için çok ustaca kullandığı meşhur mektup onlarındı. Ayrıca, Baldwin'in zaferinin sahtekârlık sonucu olduğunu açıklama tehdidiyle İngiltere hükümetine şantaj yapma yolundaki parlak fikir de Grandüşes Olga'ya aitti. Majestelerinin hükümeti bir skandalı engellemek için, üçlünün Avrupa'dan sonsuza dek ayrılmaları karşılığında, Rusya İmparatoriçesi'nin Kral George'a emanet edilen mücevherlerini Olga'ya vermeye razı olmuştu. Gurdjieff'in gizli keşiflerinden büyülenen Vera Liubov samimi bir kız arkadaşının kır evinde kalmayı ter-

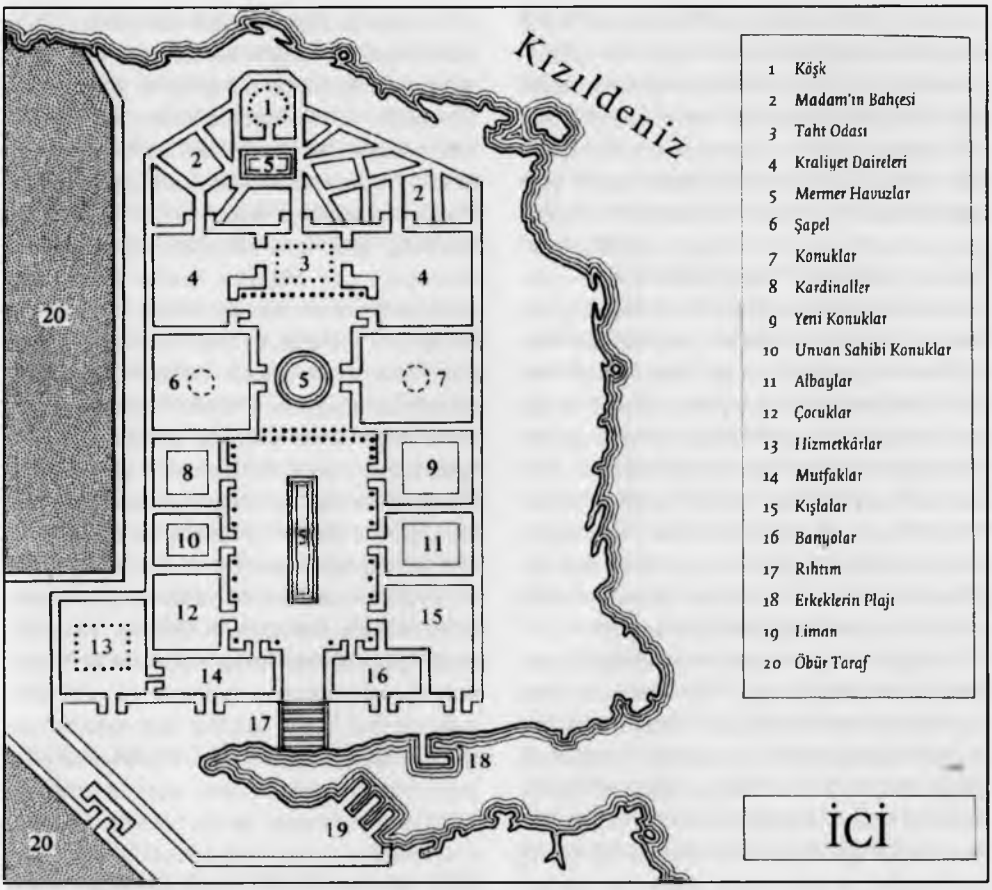

cih etti ve 1925 yılının ilk aylarında Avrupa'dan Mısır'a gidenler, sadece Grandüşes'le Constantin oldu.

O sıralarda İskenderiye'de, Constantin'in iyi bir arkadaşı, kraliyet ailesine ve zevke duyduğu tutku kanına işlemiş olan, pırıl pırıl bir genç adam yaşıyordu. Mısır Kralı Fuad, Grandüşes Olga'ya bir hoşgeldin jesti olarak, kendisine ait Montezeh Kalesi'ndeki köşkü sunduğu zaman, Felix Rollo ile Constantin, köşkü bir kumarhaneye çevirmesi için Olga'yı (ya da Madam, çünkü kendisine böyle denmesini tercih ederdi) kolaylıkla ikna ettiler. İskenderiye sosyetesinin kaymak tabakası kumarhaneye akın etti – bakanlar, Süveyş Kanalı idarecileri, hatta Kral'ın kendisi bile. Para şampanya gibi akıyordu, skandal ise İskenderiye aristokrasisi için gerçek bir tehdit haline geldi.

Bedford Dükü'nün kuzeni ve Mısır polisinin şefi Russel Paşa, Madam'a başşehirden mümkün olduğunca uzak bir yerde bir arazi bağışlaması konusunda Kral'a tavsiyede bulundu; Madam buranın mutlak yöneticisi olacak, tutkularını burada fayrap edecek ve Mısır devletinin bütünlüğünü tehlikeye atmadan dostlarını kabul edebilecekti.

İşte o zaman, 1860 yılında Kadı Abbas tarafından Kızıldeniz'deki küçük bir yarımadaya inşa edilmiş bir sarayın yıllardır yarı terk edilmiş halde durduğu hatırlandı.

Madam, kendi prensliğini kurma fikrini çok eğlenceli bulmuştu. Yarı yarıya kumların istilasına uğramış olsa da, muazzam sarayı

hoşuna gitti. Diyarına İci (Fransızca: "Burası") adını verdi. Odaları temizlesinler, çatıları onarsınlar, yeni teraslar inşa etsinler ve bir bahçe yapsınlar diye yüz fellah çağrıldı. Ancak gerçek sorun, su olmayışıydı. En yakındaki pınar, otuz kilometre kadar ötede, yüzyıllarca önce bir Kopt manastırının kurulduğu yerdeydi, küçük bir koyda kayaların arkasına gizlenmişti. Genç kadınlardan ustaca yararlanılması ve bariz tehditlere başvurulması, keşişlerin oradan çıkarak, İskenderiye'nin doğusunda bir çöl olan Natrum Vadisi'ndeki biraderlerinin yanına yerleşme kararı almasını sağladı. Suyun saraya getirilmesi için muazzam bir servet harcandı, çok sayıda işçiyi güneş çarptı, hastalandılar. Ancak, üç aylık bir çalışmanın ardından, avlulardaki ağaçların arasından, sayısız odanın içinde ve hamamın duvarlarından mermer kurnalara su akmaya başladı.

Kralın amcası –Madam'ın krallığını kendisininkine tercih ediyordu– ona pek çok pahalı mobilya armağan etmişti, Madam bunlara Sovyetler'den Amerikan dolarlarıyla aldığı Rus İmparatorluk eşyalarının bir kısmını da ekledi. Madam'ın küçük bir kızken Pavlosk ve Çarskoye Selo'dan bildiği tablolar, kitaplar ve ufak tefek süs eşyası da sonunda yasal sahiplerine dönmüştü. Çok sayıda hizmetkâr işe alındı; erkekler üzerine altın İmparatorluk kartalının işlendiği beyaz cüppeler giyiyordu; kadınlar ise –Katolik okullarından gelen ve en iyi referanslara sahip olanlar– neredeyse çıplaktılar.

Her şey hazır olup, bahçe duvarlarındaki ilk çiçekler açtıktan, saraya aynalar takıldıktan sonra, Feliz Rollo, Heliopolis'ten Petra'ya, en ahlaksızların hepsini İci'ye davet etti. Yabancı zevk düşkünleri bile Madam'ın diyarını ziyaret etti. Hindistan Genel Valisi sık sık gelen bir konuktu, adları unutulsa daha iyi olacak bazı malum Güney Amerikalı politikacılar da. Madam onların istedikleri partnerleri –usta genç kızlar veya yorulmak bilmez karaderili erkekler– seçmelerine gerçek bir hükümdarın tarafsızlığıyla izin verirdi.

İmparatorluk Rusyası armasının –sarı zemin üstüne siyah kartal– altında, Madam'ın sarayı, lüks bir genelev halini aldı. Travestilik İci'nin modalarından biri olduğu için, sarayın hanımefendileri aslında beyefendi, beyefendileri de hanımefendiydi. İci'nin müdavimleri arasında T.E. Lawrence (sanıldığı gibi, bir motosiklet kazasında ölmemiştir), şair Maurice Sachs (Hamburg bombardımanından kaçmıştı), Somerset Maugham, Colette, Curzio Malaparte, Barones Karen Blixen, bazı Viyanalı Yahudiler, bazı Nazi subayları, Truman Capote (şimdilerde Amerika'da yaşayan bir dublörü onu taklit ediyor) ve daha birçokları vardı. Nâsır rejimi sırasında bile sarayın yıldızı yine parlaktı, çünkü Madam, Nâsır'ın askeri projelerinin finansmanından kısmen sorumluydu.

İci için kullanılan modeller, on sekizinci yüzyıl Avrupa sanatlarıydı. Elektrik, insanoğlunun şeytanlıklarından biri olarak kabul edildiği için, sadece mumlara ve gaz lambalarına izin vardı. Bu ilke aynı şekilde kütüphanede de uygulanırdı: on sekizinci yüzyılın bütün romancıları, aynı zamanda 1700'lerin hatıratları ya da şehvet düşkünü eserlerinden çoğu kütüphanede mevcuttu ama 1900'den sonra basılmış hiçbir kitaba izin yoktu. Takvim yasaktı, sadece haftanın günlerinden söz edilir, ay ya da yıl ağza alınmazdı.

Madam özenle oluşturulmuş toplumuna anne sevgisinin müdahale etmesini istemediği için, bebekler doğumda değiştirilir, sonra da dançı ya da şarkıcı olarak yetiştirilir, böylece İci'nin zenginliğine katkıda bulunulurdu. İci'li tap dansçıların namı Belçika Kongosu'na kadar varmıştı, koro şarkıcılarına, Hollanda ve İran'dan talep vardı. Genç kızlar ise dünyanın dört bir yanında satılıyor, bazen haşhaş ya da afyonla değiştokuş ediliyordu.

Aile terbiyesi almamış görgüsüzler, hastalar ve yaşlılar, İci'den sürülüp, saray duvarlarının arkasında uzanan kasvetli bir alana, Là-bas yani Öbür Taraf'a gönderilirdi. Orada sefalet içinde yaşar, hayatlarını

İci'nin güzel insanlarının ağır işlerini yaparak kazanırlardı. Sonunda bu muameleye daha fazla dayanmak istemeyen Öbür Taraf sakinleri, Madam'ın sarayına giden bir tünel kazdılar. Nasır'ın zorlamasıyla –Kızıldeniz'de petrol bulduğu için yarımadasını yeniden ele geçirmek istiyordu– bir sürgün ordusu İci'yi işgal etti ve sefihlerin hepsini katletti.

Ancak halen son bir esrar çözülemeden kalmıştır. Maurice Sachs, Madam'ın genç âşıklarından biri tarafından öldürülürken, aslında Madam'ın Grandüşes Olga olmadığını, Olga 1924'te öldükten sonra maceracı mürebbiye Vera Liubov'un sözde onun yerini aldığını açıklamıştır. İci'yi ziyaret edenler bu kuramın teyidini, mermerden yapılmış, kubbesi altından, gülünç bir Rus kilisesinde bulacaktır; burada, uzaktan uzağa Bizans mozaiklerini andıran bir mozaikte şöyle yazar: "Ekselansları İmparatoriçe Vera Liubov'a."

(Phillipe Jullian, *La Fuite en Egypte,* Paris, 1968)

İFFETLİ HANIMLAR ŞEHRİ, ayrıca **CİTÉ DES DAMES** ve **HANIMLAR ŞEHRİ** diye de bilinir. Bu ünlü şehir hakkında, içinde sadece, doğaları nedeniyle erkeklerden daha önemli ve kayda değer sayılan kadınların yaşadığından başka pek bir şey bilinmez. Her birisi ünlü bir kadının adını taşıyan kocaman taş bloklarıyla inşa edilmiştir. Ziyaretçi artık yaptıklarını hatırlamasa bile, Semiramis, Amazonia, Zenobia, Artemis, Berenice, Clelia ve Fredegorida'nın adlarını tanıyacaktır. Derler ki, şehrin cümle kapılarını açmak için kadın seyyahın kendisi "basiret, tasarruf ve terbiye"den bir anahtar yapmalıymış. İffetli Hanımlar Şehri'ni ziyaret için başka talimat verilmemiştir.

(Christine de Pisan, *La Cité des dames*, Paris, 1405)

İFFİSH, YERDENİZ Takımadaları'nın Doğu Uçyöreleri'nde büyük bir adadır. Kayağantaştan yapılmış damlarıyla, köyler ve küçük kasabalar, inişli yokuşlu tepelere yerleşmiştir; ana liman İsmay ise, adanın kuzey kıyısındadır. Kasabalarda bronz eritilir, daha çok evlerde üslenmiş küçük bir goblen sanayii vardır.

İffish'in tuhaf özelliklerinden biri, ev hayvanı olarak beslenen *harrekki* adlı hayvandır. *Harrekki*, kanatlarıyla pençeleri yerli yerinde, ama bir kızın elinden büyük olmayan minik bir ejderhadır. Meşe ağaçlarında yaşar, solucan, eşekarısı ve serçe yumurtası yer. *Harekki* şimdi Yerdeniz'in doğusunda bulunan tek ejderhadır ve batıda, SELİDOR ile PENDOR'daki ejderhaların uzak akrabasıdır. İsmay'daki, tacirlerle kasaba halkının gözde buluşma yeri olan başlıca hana da, bu hayvanın şerefine *Harrekki* adı verilmiştir.

İffish'in büyücüsü, ünlü büyücü Ged'le aynı zamanda ROKE'ta eğitim görmüş olan Vetch'dir. Vetch İffish'e gelmeyi, sanatını icra etmek, erkek ve kız kardeşiyle birlikte İsmay'daki atadan kalma evlerinde oturabilmek için seçmiştir; burası, bugün bile görülebilen ferah ve sağlam bir malikânedir.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968)

İHTİYAR MATHERS'IN EVİ, İrlanda'da bir yerlerdedir; ülkenin bütün yolların sola döndüğü bir noktasındadır (bu yollardan biri ebediyete giden yoldur). Buraya bisikletle seyahat etmek hayli tehlikelidir, çünkü bilinen atom alışverişi kuramına göre bir bisikletli, kendi bisikleti haline gelme ya da hiç değilse yarı insan, yarı bisiklet olma tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Yürümek de aynı derecede tehlikelidir; Ayaklarınızın yola devamlı olarak vurması, yolun belirli bir kısmının size dahil olmasıyla sonuçlanır.

Evin içinde, sağdan ilk odadaki düzensiz döşemenin bir tahtasının altında, içinde nakit üç bin sterlin bulunan kara bir kutu

vardır. Ancak bu ihtiyat akçesinin baştan çıkarttığı seyyahlar, çilekli marmelat hakkında saçmasapan sorular soran heybetli Polis Müfettişi Fox'un küçük bürosunun, evin duvarının içinde bulunduğunu akıldan çıkarmamalıdır. Kimse, neredeyse sözün tam anlamıyla kör olmaksızın, doğrudan doğruya onun gözlerinin içine bakamaz.

(Flann O'Brien, *The Third Policeman*, Londra, 1940)

İKİLİ ADA, büyük ihtimalle Hint Okyanusu'ndadır ve keyfe keder ortaya çıkıp kaybolmak gibi tuhaf bir alışkanlığı vardır. İkili Ada'nın tek tasviri, gemisi battıktan sonra tesadüfen oraya çıkan Mısırlı bir denizciden edinilmiştir.

Denizci, üç gün boyunca yapayalnız dolaşıp, incir yaprağı, üzüm, böğürtlen, tohum, kavun, balık ve av eti yedi. Üçüncü gün ise bir çukur kazdıktan sonra tanrıların şerefine bir şenlik ateşi yaktı. Hemen ardından, gökgürültüsüne benzer bir gürleme duydu; ağaçlar titremeye başladı, yer sarsıldı ve önünde iki metre sakalı olan, yüz metre uzunluğunda bir yılan buldu. Yılanın laciverttaşı rengindeki bedeni altın kakmalı gibi duruyordu. Denizci yere kapandığında, yılan onun karşısında yükseldi ve adaya onu kimin getirdiğini sordu. Geminin batma hikâyesini duyunca da etkilendi, denizciyi ağzında taşıyarak, kendisi gibi altın ve lacivert renkli yetmiş beş yılanla birlikte yaşadığı inine götürdü.

Yılan, dört ay içinde bir geminin gelip denizciyi bulacağına dair bir kehaneti dile getirdi. Söylediği tarihte bir Mısır gemisi adaya yaklaştı. Denizci kurtarıldı ve ada aniden dalgaların arasında gözden kayboldu.

(George Maspero, *Les Contes populaires de l'Egypte ancienne*, Paris, 1899)

İLAÇ ŞAPKASI, Kanada'da, Saskatchewan Nehri yakınında, bütün şiddetli kar fırtınalarıyla sıcak ve kuru rüzgârların mekânı olan uzak bir yerleşim alanıdır. Yerleşim bölgesinin reisi, yüksek bir tepenin üzerindeki yüksek bir kulede, yüksek bir taburede oturan ve Hava Yapıcıların Baş Gözcüsü diye bilinen kişidir. Seyyahlar ona iyi ya da kötü hava dilekleri ile başvurabilirler, ancak Baş Gözcü'nün bazen, istemeyerek de olsa, birtakım çirkin hatalardan sorumlu olduğunu akılda bulundurmaları gerekir.

Tarihe bakılırsa, bir keresinde uzun bir kuraklık sonrası, tozlu havadan bıkan İlaç Şapkası hayvanları yağmur talep etti. Yağmur geldiğinde kuyrukları sırılsıklam oldu, ani don da hayvanların kuyruklarını dondurup kaskatı etti. Bunlar yetmezmiş gibi, yerleşimde şiddetli bir rüzgâr esmeye başlayıp kuyrukları koparttı. Bu durum, özellikle de uzun kuyruklu hayvanlar için çok elverişsiz oldu. Kuyruklarını, gövdesinin içi boş bir ağaçtaki yuvasını aydınlatmak ve geceleri avlanırken çayırlıkta yollarına ışık tutmak amacıyla kullanan sarı *flongboo*'lar perişan oldu. Altmış hayvandan oluşan bir komite oluşturuldu ve bu sorunla ilgili bir şeyler yapsın diye Baş Gözcü'ye gönderildi. Bütün Hava Yapıcılar'ın iyi yürekli kafası karışmış reisi, hayvanların kuyruklarını geri getiren müthiş bir rüzgâr estirdi, sonra da onları tekrar yerlerine yapıştıracak bir başka korkunç donu ortalığa salıverdi.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

İLK İNSANLAR ŞEHRİ, PAROULET'NİN ÜLKESİ'nde bir yeraltı şehridir, sakinleri, kökenleri Nuh Tufanı'na kadar giden bir ırktır. Halk esirgenen tek kişinin Nuh olmadığını, kendi ataları Yaleş'e de bir gemi yapmasının söylendiğini, bu geminin Nuh'unki gibi bir dağa değil, çok daha aşağıda, yeryüzünün yüzeyine konduğunu iddia eder. Yaleş'in soyundan gelenler, kimsenin yaşamadığını

sandıkları yeryüzünün kabuğuna dair anılarını muhafaza etmişlerdir. Kendilerine "İlk İnsanlar" diyen ve kabile reisleri tarafından yönetilen bu halk barış içinde yaşar. Haset, açgözlülük ya da nefret duyguları yoktur ve yabancıları sadece yeryüzüne geri dönmemeleri şartıyla kabul ederler. Dilleri İbranicenin eski bir şeklidir ve giysileri Kitabı Mukaddes çağı giysilerine göre tasarlanmıştır. Bellerinde, ultraviyole ışınlar saçan yakutların kakılmış olduğu kutular taşırlar; bunlarla, şehrin etrafında dolaşan prehistorik yaratıkları avlarlar. Silah depolarında saklanan bu kutuların evde kuşanılmasına izin verilmez.

İlk İnsanlar Şehri'nin evleri, tek girişleri ve az sayıdaki pencereleriyle, eski İbrani ya da Mısır evlerine benzer.

(Maurice Champagne, *La Cité des premiers hommes,* Paris, 1929)

İLTİFATLAR ADASI, bkz. CHELİ.

İMLAD MORGUL, MORDOR'daki GÖLGE DAĞLARI'nda, bir vakitler melun MİNAS MORGUL Kulesi tarafından korunmuş olan bir vadidir. Derindir, dimdik bir şekilde doğudan batıya inerek, batı ucunda genişler. Morgulduin diye bilinen dere vadiden akarak, buraya ölümcül bir soğuk buhar verir. Suları öylesine kirlidir ki, içmek mümkün değildir. Vaktiyle Minas Morgul'a ve GONDOR'un kadim başşehri OSGİLİATH'a giden yolun izleri vadi boyunca uzanır.

Morgulduin'de bir zamanlar KAVŞAK'tan Minas Morgul'a giden yolu taşıyan bir köprü vardı. Mordor'a hâkim olduğu günlerde Sauron tarafından inşa edilen beyaz köprünün üzerinde, hem insani hem hayvani görünen, yoz ve iğrenç oyma figürler bulunurdu. CİRİTH GORGOR önlerindeki gürültülü savaşta Sauron Batı Ordusu tarafından mağlup edildikten sonra, köprü yok edildi.

Vadinin kendisi viran ve boştur. Vaktiyle derenin kenarında, aynı anda hem güzel hem korkunç olabilen ışıklı beyaz çiçeklerle kâbuslardan fırlamış şekiller büyürdü. Kötü bir koku verirlerdi, vadi çürümüşlük kokardı. Yüzük Savaşı'ndan sonra bitkiler yakılmış olsa ve vadiyi arındırma konusunda girişimlerde bulunulsa da, buna bağlı olan kötülük öylesine büyüktü ki, bir daha asla burada yaşayan olmadı. Vadi, Tayflar Vadisi ve Yaşayan Ölüler Vadisi diye de bilinir.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

İNANÇ ÜLKESİ, bkz. BRAGMAN.

İNAYET ADASI, Maluku Takımadaları'nın doğusunda bir yerlerdedir. Ada on mil genişliğinde, uzunluğu ise yirmi mil civarındadır. Kıyı genelde düzdür ama topraklar içeride ormanlık bir alana ve doğuda yüksek bir dağa doğru yükselir. Peyzaj, orman ile savana arasında gidip gelir. Pek çok dere vardır, merkezi savananın ortasından büyük bir nehir akar. Kuzeybatıda, kıyının hemen berisinde geniş bir bataklık uzanır. Bu bataklık, adanın en tuhaf hayvanının, at büyüklüğünde ve uzun, düz boynuzları olan bir yaratığın doğal çevresidir. Bu yaratığın bedeni kısa ve kalındır, başı at başını andırır ama daha enlidir. Hücum edilince aslan gibi kükrer ve müthiş boynuzlarıyla kendini savunur. Batı kıyısı ormanlık ve tepeliktir. Bir noktada ormanlar, geniş ve çayırlık bir plato tarafından kesilir, buradan bir şelale sarp kayalardan doğal bir havzaya akar.

İnayet Adası'na adını, on yedinci yüzyıl ortasında gemi kazası geçirince bir yoldaşıyla birlikte buraya çıkan İngiliz John Daniel takmıştır. Başlangıçta iki kazazede kıyıya yakın yerlerde yaşadılar, adada dolaşan yabani domuz sürülerinden kaçabilmek için geceleri ağaçlara sığındılar ama daha son-

ra dağın yamaçlarında derme çatma bir barınak yaptılar. Daniel yoldaşının bir kadın olduğunu ancak adada bir yıl geçirdikten sonra fark etti. Çift, incelikten yoksun ama dokunaklı bir törenle evlendi ve Tanrı'nın takdisini niyaz ettiler. Sonraki otuz yıl boyunca toplam on bir çocukları oldu. Çocuklar yeterince büyüyünce, aralarında evlilikler düzenlendi, bizzat Âdem'in oğullarıyla kızlarının da ensest tabusuna karşı gelme mecburiyetinde kaldıkları yolunda akıl yürütüldü. Daniel İnayet Adası'nı terk ettiğinde, ilk üç evlilikten olan on beş torunu vardı.

İnayet'te hayat başlarda çok zor olduğu halde, tropik fırtınalarda iki geminin batmasından sonra kazazedelerin durumu çok düzelmiştir. Enkazlardan kurtarılan donanımla, çamur ile dal yerine tahta ve kereste kullanarak daha sağlam binalar inşa etmek mümkün oldu. Batan gemilerin enkazlarından çıkan giysiler, tohumlar ve başka yararlı şeyler de kullanıldı. İkinci kazadan kurtulan tek canlı, gebe bir dişi köpekti; yavruları bir avköpeği sürüsünün çekirdeğini oluşturdu.

Daniel'ler, aile üyeleri büyüdükçe onlar için yeni yerleşimler kurdular, ziyaretçiler adada her birinin kendi sığır sürüsü ve birkaç domuzu olan böyle yerleşimler ya da çiftlikleri görebilir. Bu hayvanlar, özgün yabani hayvanlardan gelmişti; geriye kalan yabani sığırlarla domuzlar, ekinlere zarar verdikleri için itlaf edildiler. Batan gemilerden sahile çıkarılan tohumlar serpildi ve bu tohumlardan, Avrupa'da olabileceğinden çok daha büyük miktarda besin yetişti. Adanın doğal bitkileri arasında da ilk kazazedelerin hayatta kalması açısından büyük önem taşıyan birçok yenebilir bitki vardı.

John Daniel'in en büyük oğlu Jacob, sıradışı bir mekanik icat yeteneğine sahipti ve babası otuz yıl kadar adada kaldıktan sonra, *Kartal* adını verdiği ilkel bir uçan makine yapmanın yolunu buldu. İngiltere'ye dönme umuduyla gerçekleştirdiği bu makineyi, batan gemilerden kurtarılan yelken bezi, tahta ve demirle yapmıştı. Yelken bezi, demir eklemlerinin birbirine bağlanmasıyla elde edilmiş bir dizi kaburganın üzerine geriliyordu. Merkezi bir demir platformda bir pompaya bağlanmış olan içi boş borular, kaburgaların kaldırılması ya da indirilmesine izin veriyor, böylece de *Kartal*'ın gereken yönde ileri gitmesi sağlanıyordu. Deneme uçuşları başarılı olmuştu ama babayla oğul daha uzun bir uçuş yapmaya kalkınca, kendilerini aya gitmiş buldular. Bir süre burada kaldıktan sonra, tekrar İnayet'e dönmeye çalıştılar. Ancak bu çaba da başarısızlıkla sonuçlandı, onun yerine ANDERSON KAYASI'na indiler. Buradan Laponya'ya uçtular ve nihayet İngiltere'ye dönmeyi başardılar.

(Ralph Morris, *A Narrative of The Life and astonishing Adventures of John Daniel, A Smith at Royston in Hertfordshire for a Course of seventy Years. Containing, The melancholy Occasion of his Travels, His Shipwreck with one Companion on a desolate Island. His accidental discovery of a Woman for his Companion. Their peopling the Island. Also, A Description of a most surprising Engine, invented by his Son Jacob, on which he flew to the Moon, with some Account of its Inhabitants. His return, and accidental Fall into the Habitation of a Sea-monster, with whom he lived two Years. His further Excursions in Search of England. His Residence in Lapland, and Travels to Norway, from whence he arrived at Aldborough, and further Transactions till his death, in 1711. Aged 97... Taken from his own Mouth. By Mr. Ralph Morris*, Londra, 1751)

İNDİANA, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'ın Solar Az'ında, THURİA'nın neredeyse tam karşısında bulunan büyük, kayalık bir adadır. Kıyı hattı boyunca uzanan sık cengel şeridi, yerini birden ağaçların uzun, gür otluk alanlarla birbirinden ayrıldığı daha açık bir park alanına bırakır. Adanın omurgasını –biraz New Mexico'dakileri hatırlatan– yassı tepeli sıradağlar oluşturur. Büyük bir nehir bu dağlardan denize akar.

İndiana'da iki farklı ırk yaşamaktadır. Daha gelişmiş olanı, Pellucidar'ın birçok bölgesinde rastlananlara benzeyen mağara adamları ırkıdır. Dağlarda yaşar, mağaralarını yumuşak kayaları oyarak yaparlar. İkinci ırka insan demek neredeyse caiz değildir, Pellucidar'ın başka hiçbir yerinde de bulunmazlar. Kollarıyla bacakları, insanlarınkinden çok gorillerinkine benzer, boyları yedi ayağa kadar ulaşır; vücutlarının büyük kısmı kılla kaplıdır, ama bu kılların altındaki deri beyazdır.

Ancak bu insanların en çarpıcı özellikleri, pırtlak gözleri ve uzun köpek dişleriyle koyuna benzeyen yüzleridir. İnanılmaz derecede çevik ve kuvvetlidirler, ağır yükleri dikey bir kayadan yukarı hiç zahmet çekmeksizin taşırlar. Yassı bir dağın tepesindeki mağaralarda yaşarlar, evlerine ulaşmanın tek yolu, sarp kayalara tırmanmaktır. Vahşi görünümlerine rağmen oldukça müşfik ve barışçıl bir halktırlar ve kendilerini korumak dışında kimseyi öldürmezler; buna rağmen suçlular zaman zaman idam edilir. Ellerine düşen esirleri ve kabile göreneklerine karşı gelenleri çalıştırırlar. Bu son derece ilkel ırk, şaşırtıcı bir şekilde nispeten ileri bir tarım uygular, küçük bir vadideki iyi bakılmış tarlalarda yiyecek sağlayan çeşitli bitkiler yetiştirirler. Otçul hayvanlar ve kuşların eti de beslenme rejimlerine dahildir; Pellucidar'ın çatallı boynuzlu dev geyiği *tharg*'ı avlamak da ustalık alanlarına girer. Fevkalade hızlı hareket edebilirler, genellikle dört ayak üzerinde yürürler ve avlarına yetişmekte hiç zorluk çekmezler. *Tharg*, elyaflı bir ipi kement yapıp savurarak yakalanır, avcının güçlü köpek dişleri de hayvanın boynunu kırar.

Bu insanların kabul görmüş bir adı yoktur, onlardan bazen Hayvaniadamlar, bazen de Goriladamlar diye söz edilir. Pellucidar dilinin, sadece fiillerle isimlere indirgenmiş, son derece ham bir biçimini kullanırlar; ilkel bir Hemingway dili gibi. Krallarının adı, Grgr-gar'dır.

(Edgar Rice Burroughs, *At the Earth's Core*, New York, 1922; Edgar Rice Burroughs, *Pellucidar*, New York, 1923; Edgar Rice Burroughs, *Tanar of Pellucidar*, New York, 1930)

İNFANTE ADASI, Atlas Okyanusu'nda, Brötanya kıyılarının batısında minik bir adadır, üzerinde azametli bir şato bulunan çok yüksek ve dik bir kayadan ibarettir. Adada şeref, şövalyelik ve konukseverlik yasalarını titizlikle koruyan bir centilmen yaşamaktadır. Burasının son olarak on beşinci yüzyıl sonlarına doğru, ada İrlanda Krallığı'nın bir parçasıyken ziyaret edildiği anlaşılıyor.

(Anonim, *Amadis de Gaula*, 1508)

İNGİLTERE, Wight Adası'nda, içinde İngilizlere has olduğu düşünülen her şeyin bulunduğu –aynı adlı ülke ile karıştırılmaması gereken– muazzam eğlence parkıdır. İleriyi gören kodaman işadamı Sir Jack Pitman'ın zekâsının ürünü olan bu park, halka açıktır ve öylesine popülerdir ki, prestij ve önem açısından, artık "Eski İngiltere" diye anılan diğer İngiltere'yi aşma tehdidi oluşturmaktadır.

Buranın ilginç özellikleri arasında ikiz kuleleri ile Wembley Stadyumu, tebeşirli bir tepenin kenarına yontulmuş bir Beyaz At, yarı-boy bir Big Ben, Shakespeare ile Prenses Di'nin mezarları, Dover'ın Beyaz Yarları, karaböcek rengi taksileriyle dört dörtlük bir Londra sisi, kremalı Dovenshire çayı servisi yapılan saz damlı kulübeleriyle dolu Cotswold köyleri, tıka basa röprodüksiyonlarıyla bir Milli Galeri, Brontë kırlıkları, Jane Austen'in evi ve Stonehenge vardır. Sanatkâr çalı budayıcıları batıya bakan kayalığın tepesine İngiliz Tarihinden Büyük Sahneler'i biçip şekillendirmiştir. Kraliyet muhafız alayı askerleri, Büyük İngiliz Kahvaltıları servisi yapar ve bir Şen Adamlar çetesi, gezintilerinde Robin Hood'a eşlik eder. Bir Kraliyet Shakespeare Tiyatrosu, düzenli olarak oyunlar sahneler. Doğrulanmamış bir rivayete göre, Kraliyet Ailesi Buckingham Sarayı'nın bir taklidinin buraya taşınmasını kabul

etmiştir, ancak bu biraz şüpheli görünmektedir. Bu arada ziyaretçiler, mekânı turlarken I. Elizabeth, I. Charles ve Kraliçe Victoria'ya rastlayacaktır.

Ziyaretçilere itibar edilir. Dorchester ve Savoy üslubunda, saksıdaki ağaçlarla dekore edilmiş, lüks bir şekilde halıyla döşenmiş oteller, Tennyson Çimenliği'nde golf sahalarıyla alışveriş merkezleri ve çobanköpeği müsabakaları vardır.

(Julian Barnes, *England, England*, Londra, 1998)

İNKA TÜNELİ, Amerika kıtasının altında, Kentucky'deki Mamut Mağarası'ndan Peru'daki Titicaca Gölü'ne kadar yaklaşık iki bin fersah boyunca uzanan bir yeraltı nehri ve galerisidir. 1870 yılında mühendis John Webher'in komutasındaki keşif yolculuğu sırasında, bir buharlı gemiyle katedilmiştir.

Keşif yolculuğu, ölümün eşiğindeki bir Kızılderilinin yanına bırakılmış ve İspanyolların gelişinden sonra saklanan İnka hazinelerinin, bu tünelin sonunda olduğunu bildiren bir belgenin bulunmasından sonra kararlaştırılmıştı. Keşif heyeti, birkaç engeli – vahşi balıklar, binlerce fare, dev ahtapotlar, yanardağ kraterleri, ihtiyatsızlık sonucu ateşe verilmiş petrol gölleri, gayzerler, alev alev yanan kömür madenleri ve kaynar sular– alt ettikten sonra, İÖ 1100'den kalma bir Çinli mumyasını, bir önceki keşif heyeti üyelerinin kemiklerini ve nihayet İnka hazinesini buldu. Ne yazık ki, yanıcı bir gaz patlaması araştırmalarına son verdiği için, hazineyi yanlarında götüremediler.

Yaklaşık üç ay sonra Perulu bir zengin olan José Benalcazar, Titicaca Gölü yakınlarında bir iskelet buldu. İskeletin John Webher'e ait olduğu anlaşıldı ve bu tüyler ürpertici keşfe mühendisin yanında bulunan ve keşif seferini anlatan notları da eşlik etti.

(Emilio Salgari, *Duemila leghe sotto l'America*, Milano, 1888)

İNNSMOUTH, Amerika Birleşik Devletleri'nde, Massachusetts'te bulunan ve ülkenin geri kalanından muazzam büyüklükte ıssız çöllerle ayrılmış, çok eski bir balıkçı limanıdır. İnnsmouth, 1643 yılında Manuxet Nehri'nin kıyısında kurulmuştu, kısa sürede önemli bir tersane haline geldi.

Seyyahlar günümüzde İnnsmouth'tan uzak dursalar isabet ederler. Leş gibi balık kokusu şehri sarmıştır ve şehir sakinlerinin amfibi hayvanları andıran tuhaf bir görünüşleri vardır; atlar, köpekler ve diğer hayvanlar bu görünüşten tiksiniyor gibidir.

Rivayete göre, 1830 yılına doğru, Kaptan Obed Marsh adlı biri İnnsmouth'tan ayrılıp Güney Pasifik'e yelken açmış. Burada karşısına, üzerinde inanılmaz yıkıntıların ve korkunç canavarların grotesk heykellerinin bulunduğu ufak volkanik bir ada çıkmış.

Komşu adanın yerlileri Kaptan Marsh'a yıkıntılar adasında yarı balık, yarı kurbağa yaratıkların yaşadığını, insan kurbanlara karşılık kendilerine yiyecek ve altın mücevher verdiklerini anlatmışlar. Ona, geçmişte bu yaratıklarla çiftleştiklerini ve doğan çocukların ölümsüz olduğunu da söylemişler.

Onlarla alışveriş ederek pek kârlı bir iş yapacağını anlayan Kaptan Marsh altın takıları çok ucuz fiyata almış. Ancak birkaç yıl sonra, yakınlardaki diğer adalardan gelen yerliler, bu nefret verici takastan bıktıkları ya da korktukları için, adalılara baskın yapıp hepsini katletmiş. Bu kârlı ticareti kaybetmek istemeyen Kaptan Marsh, amfibi ırkı kendi bulmaya karar vermiş. Yerli şeflerden birinin, kullanma talimatıyla birlikte verdiği bir kurşun ağırlığı denize atarak, onları kendine çekmeyi başarmış.

Kaptan Marsh canavarlarla iletişim kurmayı becermiş olsa gerek, çünkü kısa bir süre sonra İnnsmouth'ta iğrenç deniz şeytanı Dagon'a tapılan tuhaf bir kilise ortaya çıktı ve sonra da kasabanın sokaklarında balık benzeri yaratıklar görülmeye başlandı. İnns-

mouth halkı, ziyaretçileri caydırmak ve tuhaf yeni nüfusu açıklayabilmek için, Asya'dan gelen salgın bir hastalığın kasabayı pençesine aldığı hikâyesini yaydı. İnnsmouth tarihi halen kuşku uyandırıcı olsa da, seyyahlar, ARKHAM'daki Miskatonic Üniversitesi'nde ve Newburryport, Essex, Massachusetts'teki Tarih Çalışmaları Kurumu'nda deniz canavarının işlerinden örnekler bulabilirler. Mevcut olan en önemli örnek ise ikincisinde sergilenmektedir; üzerinde, aralarında tiksinç ve grotesk yarı balık, yarı kurbağa yaratıkların kolaylıkla seçilebildiği denizle ilgili figürler ve geometrik figürlerin bulunduğu, süslemeli bir tür taç.

İnnsmouth'u ziyaret etmek isteyen seyyahlar, Newbury limanından sabah 10'da ve akşam 7'de olmak üzere, günde iki araba kalktığını unutmamalıdır.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Shadow over Innsmouth", *The Outsider and Others*, Sauk City, 1939)

İNQUANOK, RÜYADÜNYA'da, nahoş LENG çoraklığı sınırındaki soğuk ve loş bölgede bir şehirdir; taştan yapılma az sayıda korkunç köyle iğrenç manastırın bulunduğu geçit vermez sıradağlarla Leng'den ayrılır.

Seyyahlar İnquanok'un tuhaf bir özelliğini fark edeceklerdir: şehirde, hiçbir kedinin tahammül edemeyeceği bazı gölgeler olduğu için, koca İnquanok şehrinde tek miyav sesi bile duyulmaz.

Bu ender rastlanan türde, eski ve acayip şehir, duvarlarıyla rıhtımlarının ardında yükselir, her şey açık bir siyah renktedir, kakma altınlı kıvrılmış tomarı andıran süslerle, yivli süsler ve arabesk süslemelerle bezelidir. Evler yüksek, çok pencerelidir ve her yanlarına kara simetrileri ışıktan daha dokunaklı bir güzellikle seyyahın gözünü kamaştıran çiçekler ve desenler oyulmuştur. Bazıları incelerek sivri bir noktada birleşen şişkin kubbelerle sona erer; diğerleri ise üstlerinde yabancılık ve hayalgücünün her aşamasının sergilendiği salkım salkım minarelerin bulunduğu teraslı piramitlerle. Duvarlar alçaktır ve her biri sık sık kapılarla delinmiştir; bu kapıların hepsinin üstünde, yüksekliği genel düzeyi çok aşan ve tepesinde bir tanrı başının bulunduğu büyük bir kemer vardır.

Ara ara, bir çanın çınlaması oniks şehri titretir, her seferinde buna boynuzlar, ilkel kemanlar ve şarkı söyleyen insan seslerinden meydana gelen ve oniks sokaklardan aşağı boşalan, çan sesi gibi mistik bir müzik cevap verir. Suya yakın olan evler diğerlerinden daha alçaktır ve tuhaf bir şekilde kemerli olan girişlerinde, onlara lütufta bulunan küçük tanrıların şerefine olduğu söylenen, belirli altın işaretler taşırlar. Kakma kapılar ve figürlerin bulunduğu cepheler, oymalı balkonlar ve kristal camlı cumbalar, ciddi ve cilalı bir güzellikle parıldar. Zaman zaman insanın önünde kara sütunlar, sıra sütunlar ve hem insan, hem masalsı acayip varlıkların heykelleriyle bezeli bir meydan açılıverir. Uzun ve dümdüz sokaklardan aşağı doğru ya da yan sokaklar boyunca ve yuvarlak kubbelerin, sivri kulelerin ve arabesk süslemeli çatıların üzerinden görünen manzaralardan bazıları, sözcüklerle anlatılamayacak kadar garip ve güzeldir.

Ama hiçbiri, on altı oymalı kenarı, yassıltılmış kubbesi ve hepsinin üzerinde yükselen sivri uçlu yüce çan kulesiyle, şehrin merkezindeki büyük Yaşlılar Tapınağı'nın muazzam yükseltisinden daha muhteşem değildir. Tapınak, duvarlı bir bahçeyle çevrilidir, buradan sokaklar, bir tekerleğin poyrasından uzanan çubuklar gibi, her yöne dağılır. O bahçenin, her birinin üzerinde oyma bir yüz bulunan kemerli yedi kapısı hep açıktır ve İnquanok sakinleri fayanslı patikalarla, iki yanında grotesk terminaller ile mütevazı tanrıların küçük tapınaklarının dizildiği küçük yollarda gönüllerince dolaşırlar. Mavi okyanusun derinliklerinden gelme küçük ışıklı balıklarla dolu fıskiyeler, havuzlar ve yalaklar, yüksek tapınak balkonundaki üç ayaklı sehpaların görüntüleriyle titrek titrek parıldar.

Ve tapınak çanının derin çınlaması bahçe ile şehir üzerinde titreştiğinde, tapınağın yedi kapısından, üzerinden buharların yükseldiği büyük altın kâseleri bir kol boyu önlerinde tutarak, uzun sıralar halinde maskeli ve kukuletalı rahipler çıkar. Yedi kulübeye giden gezinti yollarında kaz adımıyla tek sıra halinde yürür, içeri girip gözden kaybolurlar. Yeraltı patikalarının bu kulübeleri tapınağa bağladığı ve uzun rahip sıralarının tapınağa bu patikalardan döndüğü söylenir; ayrıca derin oniks basamakların tarif olunmaz bölgelere indiğine dair fısıltılar da duyulur. Ancak bütün İnquanok'ta, kukuletalı rahiplerin insan olmadığını ima edenlerin sayısı pek azdır.

Peçeli Kral'ın sarayı, birçok harikulade kubbesiyle, İnquanok'un üzerindeki bir tepede yükselir. Kral ile refiklerinin yak öküzlerine ya da yak öküzlerinin çektiği arabalara binerek geçtikleri geniş ve dolambaçlı olanı hariç, oniks basamaklar dik ve dardır. Neşeli çiçek tarhları, narin çiçekli ağaçlar, pirinçten yapılmış kulplu vazolar ve alçak kabartmalı şirin üç ayaklı sehpalar, damarlı kara mermerden, sanki nefes alıyormuş gibi görünen heykeller, ışıklı balıklarıyla bazalt zeminli çeşmeler, yanardöner küçük şarkıcı kuşların minik tapınakları, kıvrılmış tomar biçiminde harika süsleri olan büyük bronz kapılar ve cilalanmış duvarların her santimetrekaresindeki çiçek açmış asmaların hepsi bir araya gelip öylesine güzel bir manzara oluşturur ki, seyyah bayılmamak için ihtiyatlı davranmalıdır. Büyük merkezi kubbeye öyle uzun uzun bakmamak en iyisidir; burasının, rivayetlerde adı geçen bütün *Shantak* kuşlarının en eski atasının evi olduğu söylenir; meraklı gözlemciye garip, tehlikeli rüyalar gönderir.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

İNTİHAR ŞEHRİ, Paris'in doğusundaki Vincennes Ormanı'nın altında, çok derinlerdedir ve *Bastille* ile *Vincennes* istasyonları arasındaki yeni metro hattının inşaatı sırasında ortaya çıkarılmıştır. Paris polisinden Müfettiş Sauvage, şehri kazılar sırasında kaybolan birkaç işçiyi ararken keşfetmiştir. Müfettiş'in raporu, açıklanmayan nedenlerle, ilk olarak İspanyolca yayımlanmıştır.

"Bir Numara" diye bilinen yaşlı bir adamın yönettiği şehrin sakinleri, bir intihar girişiminden kurtulan az sayıda talihlidir (ya da talihsiz). Ziyaretçiler, dünyanın birçok yerinden müstakbel intiharcıları, farklı aksanlarından tanıyacaktır: bahtsız bir aşk ilişkisi yüzünden intihara kalkışmış İspanyollarla Güney Amerikalılar; can sıkıntısından intihar girişiminde bulunmuş İngilizler; intihar nedenleri şehvet olan Fransızlar; mecburen askere alınan Almanlar ve iflas nedeniyle intihar girişiminde bulunan Amerikalılar ile, kıştan bezdikleri için intihar etmek isteyen Kanadalılar. Şehir nüfusunun bir kısmı da, sabık kanser hastalarından oluşur.

İntihar Şehri'nin yurttaşlık yasaları çok sıkıdır. Hiçbir tür tutkuya cevaz yoktur. İzin verilen tek yiyecek, beyni harekete geçirmeye yardımcı olan mini mini haplardır. Her şehir sakini, doktorunun onunla konuştuğu anlar hariç, tamamen suskun kalmalıdır. İntihar Şehri'nin doktorları aslında polistir, çünkü bir intihar topluluğunda sağlık bakımına gerek yoktur: şehri çevreleyen, tarihöncesi çağlardan kalma koruyucu duvarlar sayesinde, atmosfer yüzde yüz saftır. Bu surlar havayı filtreler ve mikropların önünü keserken, büyük miktarda ozonun girmesine izin verir.

Büyük miktarda radyumun yanı sıra altın (bilinmeyen bir süreçle gümüşten dönüştürülür) ve (altından çıkarılan) platin de elde edilir. Yapay ışık ve ısının yardımıyla, intihar Şehri sakinleri yılda dört kez hasat yapar. Sebzeler beslenme rejimlerinin bir parçasını oluşturmadığı için, bu hasadın ne işe yaradığı bilinmez.

Şehrin sunduğu aşikâr hazlara rağmen, ziyaretçiler burayı mahzun ve melan-

kolik olarak tasvir etmişlerdir. Derler ki, İntihar Şehri –Bohemya Prensi Florizel'in önayak olduğu bir facia olan– Londra'daki İntihar Kulübü'nün çöküşünden sonra kurulmuş; ancak bu tarihi varsayım elle tutulur kanıtlarla doğrulanmamıştır.

(Robert Louis Stevenson, *New Arabian Nights*, Londra, 1882; José Muñoz Escamez, *La Ciudad de los Suicidas*, Barcelona, 1912)

İOUNALAO, adı "iguanaların bulunduğu yer" anlamına gelen bir Karayip Adası'dır. İounalao'ya ulaşan seyyahlar bazen tropik bir adaya değil de bir Yunan adasına geldiklerini zannederler; bu yanılsamanın, adayı çevreleyen ve bazen şarap kırmızısı renge bürünen sularının bu tuhaf doğal özelliğinden kaynaklandığı söylenir.

İounalao'daki ana kasaba ufak dükkânların, birkaç kulübün ve adadaki tek eczanenin bulunduğu, kumsala giden bir sokaktan oluşur. Ada müzesinde pek ilgi çekici bir şey yoktur; bir Kartaca kalyonunun ya da Azizler Muharebesi sırasında amiral gemisi *Ville de Paris*'nin taşıdığı sanılan üzeri yalancı altınla kaplı, çarpık bir şarap şişesi gibi. Adalılar enkazın tek gözü aydedeyi andıran bir ahtapot-kiklop tarafından korunduğuna, martıların da onu saygısızlığa karşı savunduğuna inanır.

Köydeki en eski bar olan Acı Yok, Kilman Ana adlı biri tarafından işletilir. Barın çatıyla hardal rengi üçgen bir parçayla birleşen, saçaklarının kenarı yeşil süslü, boyaları zamanla kabarmış, zencefilli çörek bir balkonu vardır. Alt kattaki kabarede, müşterilerin domino oynayabileceği tahta masalar bulunur. Köyün kuzeyinde, parlak kuvarstan bir yolun altında, dikenli ağaçlardan oluşan, denizin kayaları dövmesiyle turuncuya dönüşmüş bir kütük ormanı vardır. Kütükağaçlar vaktiyle değirmeni, kocaman paslı kazanları, şeker kaynatmak için büyük fıçıları ve kararmış sütunları olan bir malikâne arazisine aitti.

Plaj bir tür buluşma yeri gibidir. Adalılar burada ata biner, yengeç yakalar ya da şarkı dinler. Sahilde; *Praise Him, In God We Trust, Morning Star, St. Lucia, Light of My Eyes* gibi adları olan kanolardan oluşan filoya nöbetçilik eden adanın ozanı, Yaşlı Aziz Omere ya da Mösyö Yedi Deniz diye tanınan kör bir adamdır. Bazen şarkı söyler, bazen körlerin karanlık diliyle hikâyeler mırıldanır, dinleyenlere dünyanın dört bir yanına yelken açtığını anlatır. Ziyaretçiler onu bir yerden tanıdıklarını düşünebilirler –Londra, Hindistan, başka Karayip Adaları– ancak Yaşlı Aziz Omere'in yurdu İounalao'dur.

(Derek Walcott, *Omeros*, New York, 1990)

İPEK ADASI, bkz. LORBANERY.

İREM-İ ZÂTÜ'L-İMÂD ya da **ÇOK SÜTUNLU İREM,** Yemen çöllerinde bir şehirdir, muazzam tahkimatlarla kuşatılmıştır, göklere yükselen köşkleri vardır. Şehre, mavi, yeşil, sarı ve beyaz olmak üzere çeşitli mücevher ve zirkonla bezeli devasa iki cümle kapısından girilir. Köşklerin odalarının, altın ve gümüşten yapılmış, yakut, zebercet, inci ve rengârenk mücevherlerle süslenmiş yüksek tavanlı bölmeleri vardır.

İrem, kayıp bir deveyi arayan Abdullah ibn Ebu-Kilabe isimli deveci tarafından keşfedilmiştir. Şehre ilişkin haber Halife Muaviye'ye ulaşınca o da büyücüsü Kaab el-Ahbar'dan kendisine bu harikulade yerin tarihini açıklamasını istemiştir; İrem'in hikâyesi, büyücünün vakayinamesi sayesinde bilinmektedir. Şehir, Kral Şeddad tarafından inşa edilmiştir. Kadim kitapları okumaktan hoşlanan kral, Cennet'in tasvirini okuduktan sonra yeryüzünde ona benzer bir saray yaptırmaya karar vermiş. Kral Şeddad'ın emrinde yüz bin kral, bunların her birinin emrinde yüz bin yiğit reis, onların her birinin emrinde de yüz bin asker varmış. Kral hepsini çağırmış ve onlardan yeryüzündeki en

hoş güzel boş araziyi bulmalarını ve oraya altın ve gümüşten bir şehir inşa etmelerini istemiş. İnşaat üç yüz yıl sürmüş ve şehir tamamlanınca, Kral Şeddad, bu sefer de etrafına çok yüksek, geçit vermez tahkimatlar yapmalarını istemiş. Bu, işçilerin yirmi yılını daha almış. Kral Şeddad bu sefer bin vezirine, belli başlı subaylarına ve askerlerine, eşlerine, cariyelerine ve haremağalarına, seyahat için hazırlanmalarını emretmiş. Bu hazırlıklar da yirmi yıl sürmüş ve sonra yola çıkmışlar. Ancak, İrem-i Zâtü'l-İmâd'a sadece bir günlük yolları kaldığında göklerden korkunç bir feryat gelmiş ve sesinin kuvvetiyle hepsini yok etmiş.

Bugün burada kimsenin yaşamadığını görecek olan seyyahlar, istedikleri kadar hazineyi yanlarında götürmekte serbesttir.

(Anonim, *The Arabian Nights,* İS 14.-16. yy)

İSAURA, bin kuyulu bir şehirdir, Asya'da bir yerlerde, derin bir yeraltı gölünün üzerinde yükseldiği söylenir. Şehir sakinleri derin, dikey delikler açmak suretiyle her yerden su çıkarabilir; Bu durum, şehrin yayıldığı alan boyunca geçerli, ama geri kalanı için değildir. Şehrin yeşil sınırı, yeraltı gölünün karanlık kıyılarını tekrarlar; görünmez bir manzara, görüneni biçimlendirir; güneşin altında kımıldayan her şey, kayanın kalkerli gri göğüne çarpıp duran dalgadan kaynaklanır.

Bu durumda İsaura'da iki ayrı din vardır.

Kimilerine göre şehrin tanrıları derinlerde, yeraltı derelerini besleyen o siyah gölde otururlar. Kimilerine göre ise tanrılar, iplerin ucunda yukarı çekilen ve kuyu ağzında beliren kovalarda, dönen makaralarda, beygirlerin çevirdiği sudolaplarının parçalarında, tulumba saplarında, kuyulardan su çeken rüzgâr değirmenlerinin kanatlarında, ortasında sondaların döndüğü sondaj kulelerinde, damlarda sırıklar üzerine oturtulmuş asma sarnıçlarda, açık su kanallarının narin kemerlerinde, tüm su kolonlarında, dikey borularda, basma tulumbalarda, drenaj borularında, tüm varlığıyla yukarıya uzanan İsaura'nın yüksek, yapı iskeleleri üzerindeki rüzgârgüllerinde yaşar.

(Italo Calvino, *Le città invisibili*, Torino, 1972)

İSENMOUTHE, biri ERED LİTHUİ'den batıya doğru çıkmış, diğeri ise GÖLGE DAĞLARI'ndan kuzeye doğru uzanan iki mahmuzun arasından, kuzeybatı MORDOR'a giden dar bir geçittir; **CARACH ANGREN** de denir. UDÛN Vadisi'ne gider.

Sauron, Mordor'da güçlüyken ve burayı, GONDOR'a karşı uzun süredir hazırlandığı saldırı için bir üs olarak kullanırken, İsenmouthe'u korumak için mahmuzlarda istihkâmlar ve kuleler inşa edilmişti. Geçide büyük bir toprak duvar dikilmişti, bu duvar tek bir köprüyle geçilen derin bir siper tarafından da ayrıca korunuyordu. Sauron daha sonra bu savunma araçlarını kendi lehine kullandı; Yüzük Savaşı'nın sonunda ise hepsi ROHAN ve Gondor'un ortak güçleri tarafından yok edildi.

(J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

İSHMAELİA, Fiilen girilmesi imkânsız olan bu Afrika ülkesine girmenin tek yolu –en azından, İngilizlerin yol yapımı imtiyazları uygulamaya konana kadar– Kızıldeniz kıyısındaki küçük bir İtalyan limanından, demiryoluyladır. En az üç gün süren yolculuk son derece rahatsız edicidir; tren sinekler tarafından istila edilmiş çalılık bir araziye girmeden ve İshmaelia dağlarına tırmanmadan önce, sıcakta pişen çöllük ovalardan geçer. Ziyaretçiler, yağmur mevsimlerinde trenlerin üç saate kadar geç kalabildiği ve seyahatte bagajın kaybolmasının da ender bir olay sayılmayacağı konusunda uyarılır.

İshmaelia, Sudan'ın güneyinde, kuzeydoğu Afrika'daki Fransız topraklarının ise

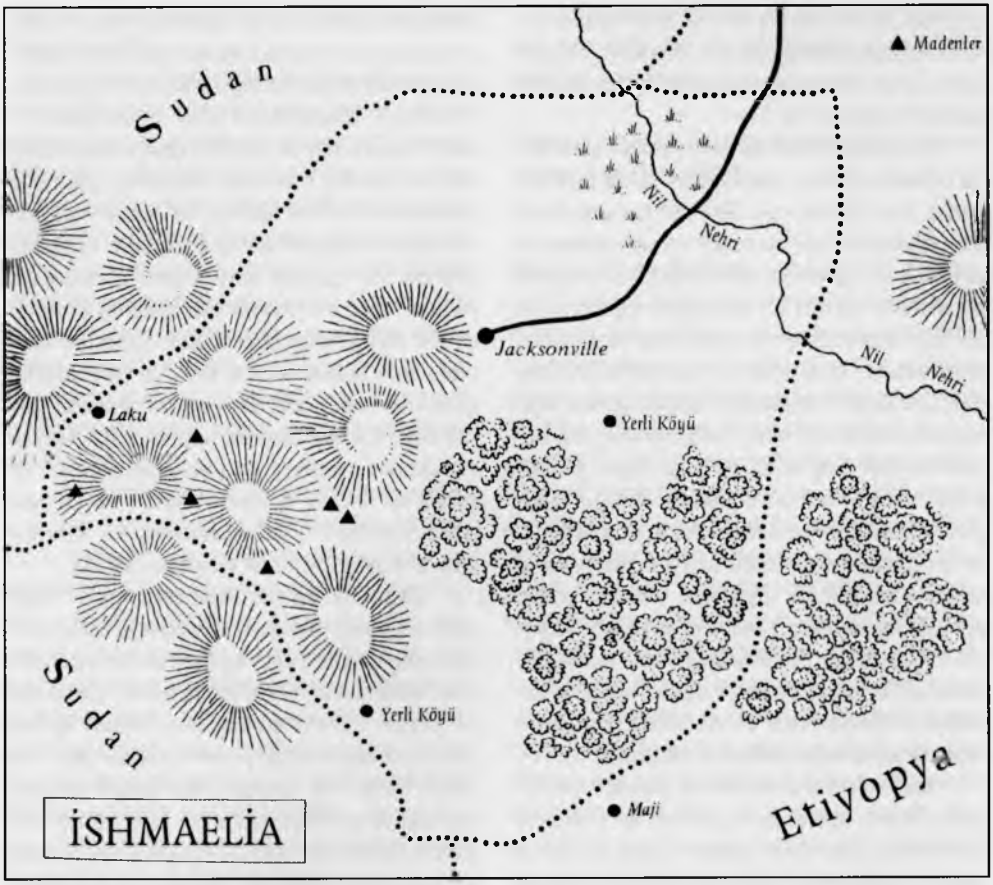

kuzeyinde kalan dağlık bir ülkedir. Henüz tamamen keşfedilmemiş, hatta haritası bile doğru dürüst çıkarılmamıştır ama, batı tepelerindeki maden kaynaklarının büyük altın yataklarını içerdiği bilinir. İletişim yönünden zayıftır, iç taraflara tüm ulaşım, katır katarlarıyla yapılır. Var olan tek yol, yağmur mevsiminde dereler halini alan çamurlu patikalardır. İç bölgeler konukseverlikten uzak yerel reisler tarafından yönetilir ve nüfusun çoğu –köle, haydut ya da çalışmayan aristokrat sınıf– geleneksel uğraşlarını sürdürür.

Daha ilkel olan kabilelerin bazılarının son derece garip ve renkli âdetleri olduğu söylenir, fakat bunlar henüz ayrıntılı olarak incelenmemiştir. Safarideyken ülkeye yolu düşen az sayıda aslan avcısı bu tecrübeden sonra yıllarca dışarıda yemek yemişlerdir. Demiryolunun inşası, tarım yapan köylülerin hayatlarını ya çok az etkilemiş, ya da hiç etkilememiştir. Tek etkisi, imalat malları ithalatının artması nedeniyle, bir zamanlar başşehri çevreleyen alanda beceriksizce icra edilen birkaç zanaatte düşüşe yol açmasıdır. Ters ticaret dengesi, çok elastiki bir iflas kanunu sistemiyle düzeltilmiştir.

İshmaelia'nın tecrit edilmiş olması, tarihi etkenlerin bir sonucudur. İlk Avrupalı misyoner ve seyyahlar, 1870'lerde geldiler; istisnasız hepsi afiyetle yenildi. Batılı güçler tarafından cezalandırma amacıyla gönderilen keşif heyetlerini daha da kötü bir kader bekliyordu. Sonunda İshmaelia'yı kolonileştirme ihtimalinin, komşu bir ülkenin burayı

kontrolü altına alması ihtimalinden daha nahoş olduğuna karar verildi. Böylece, oybirliğiyle, ülke haritadan kaldırıldı ve bağışıklığı garanti altına alındı.

Bu şekilde ayrıma tabi tutulan insanların ortak bir dilleri, gelenekleri ya da tarihleri yoktu; bu yüzden de ülke bir cumhuriyete dönüştürüldü. Demokrasiyi ve devredilebilir tek bir oyu güvence altına alan, çift meclisli bir sistemi içeren bir anayasa, uluslararası bir hukukbilimciler komisyonu tarafından oluşturuldu. Alabama'nın yerlilerinden Bay Samuel Smiles Jackson, devlet başkanlığına getirilen ilk kişi oldu. Anayasaya göre seçimlerin her beş yılda bir yapılması gerekiyordu, ancak bunun imkânsız olduğu anlaşıldı. Kabul memuru ile Jackson'ın adayı, ülkenin çeşitli bölgelerini sırayla gezip yerel reislere altı günlük ziyafetler vererek onları ağırladıktan sonra, reisler oylarını anayasanın öngördüğü şekilde kaydetti. Sonuçta, Jackson'lar cumhuriyetin siyasi hayatına tamamen hâkim oldu ve seçimler, *Jackson Ngoma*'ları olarak anılmaya başlandı.

Milli Savunma ve Dahili Gelirler tek bir daire olarak bir araya getirildi ve General Gollanez Jackson'ın genel buyruğu altına verildi. Jackson'ın kuvvetleri, şimdi olduğu gibi o zaman da iki şirketten oluşmaktaydı: İshmaelia Katır Vergisi Toplama Kuvvetleri ve Tüfek İstihsal, Satış ve İstihlak Vergi Görevlileri. Bunlara ek olarak bir de, güçlü soyluların mirasçılarına karşı kullanılmak üzere küçük bir Topçu Alayı Miras ve İntikal Vergisi müfrezesi vardı. Mali yılın sonlarına doğru akıncı kolları ordu saflarından dağılır, bir parti kahve, köle, gümüş sikke ve çiftlik hayvanıyla, bütçeye yetişecek şekilde geri dönerdi. Getirdiği parti, maaşları ödemek ve milli borcu karşılamak üzere hükümet depolarında saklanırdı. Bu sistem altında, cumhuriyet refaha kavuşmuş gibiydi.

1930'lu yılların ortalarında Jackson ailesi içindeki bir kavga, siyasi ayaklanmaya ve yeni siyasi partilerin kurulmasına yol açtı. Bunlardan biri olan ve Smiles Soum tarafından oluşturulan Beyaz Gömlek hareketinin İshmaelia siyasi hayatı üzerinde pek az etkisi oldu ama Avrupa ülkelerinde bir iç savaşın çıkmak üzere olduğu yolunda söylentilere yol açtı. Uluslararası basın mensupları ülkeye hücum etti ve aslında gerçekleşmemiş olan bir savaş hakkında haberler geçmeye başladılar. Sovyet ajanları ve Alman nüfuzuna ilişkin hikâyeler de işi büsbütün karıştırdı (Bunda bir gerçek payı vardı, çünkü hem Alman, hem de Sovyet hükümetleri cumhuriyetin varlığından şüphe edilen maden kaynaklarının haklarını elde etmeye hevesliydi). Çok kısa süren bir Sovyet darbesi de gerçekleşti, kansız başladı, kansız bitti. Neyse ki, ülkenin maden haklarını elde etmeyi başaran bir İngiliz işadamı Alman ve Sovyet görevlilerden önce davrandı ve İshmaelia'da hayat çabucak normale döndü.

Başşehir ve tek belli başlı şehir olan Jacksonville, ülkedeki ilk sigorta şirketinin açılmasının ardından patlak veren kundakçılık eylemlerinin izlerini taşıyan, pespaye bir yerdir. Şehrin anacaddesi, insan ve katırlar için yan toprak yolların ortasındaki bir asfalt hattır. Bu anayol bile, şehrin çeyrek mil dışından öteye geçmez. Seyyahlar *Özgürlük Oteli*'nde (sahibi Bayan Earl Russel Jackson'dır) kalabilir. Teneke damı aktığı, banyosu da olmadığı için otel rahat değildir. Gurmeler de *Özgürlük Oteli*'nden hoşnut kalmayacaktır, çünkü burada menü değişmez: Öğle yemeğinde sardalya, biftek ve tavuk, akşam yemeklerinde ise çorba, biftek ve tavuk verilir. Biftek ve tavuk gri, yeşil bezelyelerle veya Worcestershire sosu ya da ketçapla sunulur. Otelin alternatifi ise, bir hektarlık bir alana yayılan teneke damlı üç binadan oluşan bir blok olan *Dressler Pansiyonu*'dur. Pansiyonun bahçesi çiftlik hayvanlarıyla doludur; tavuklar, bir domuz, üç bacaklı bir köpek ve vahşi bir sağmal keçi. İçerisinde tenekeden bir küvet bulunan bir banyo kulübesi, misafirlerin emrindedir, ancak burayı mesken edinmiş bir yarasa kolonisiyle paylaşılması gerekir. Jacksonville'deki eğlence yerleri arasında Popotakis'in Ping Pong Salonu, *Café de la*

Bourse, Carneige Kütüphanesi ve Ciné-Parlant vardır.

İshmaelia'daki diğer tek kasaba ise ziyaret edilemez. Her ne kadar harita üzerinde hayli yer işgal etse de (şüphesiz, ülkenin ihtişamını arttırmak için) aslında Laku diye bir yer yoktur. 1898 yılında sınır komisyonu Sudan'a geçmeye çalışırken bu bölgede kamp yapmış, orada bulunan bir çocuktan da kamp yerinin adı sorulmuştu. Çocuk, İshmaelia dilinde "bilmiyorum" anlamına gelen *"Laku"* cevabını verdi. O gün bugün bu ad, komisyonun harita taslaklarından kopya edilmiştir ve şimdi bütün resmi haritalarda yer alır.

İshmaelia'lılar yıllardır Hıristiyandır, ama insan eti yemek isteyenlere Büyük Perhiz sırasında bile muafiyet verilebilir. Çokeşlilik hâlâ uygulanmaktadır. Ülkede rüşvet oldukça yaygındır, ziyaretçilerin beş sterlin gibi küçük bir para karşılığında bile hapishaneden çıkabileceklerini bilmelerinde fayda vardır. Yerliler her türlü hitabetten çok hoşlanırlar; vaaz, konferans, tirat, siyasi programlar, yaşayanlara ya da ölülere methiyeler ve hatta yardım talepleri. Anlaşılan, ne söylendiğine bakmaksızın insan sesi duymaktan keyif almaktadırlar.

Posta sistemi gelişmemiştir. Telgraflar hayli keyfi şekilde dağıtılır, çünkü taşıyanların hiçbiri okuma bilmez. Genellikle uygulanan yöntem, yarım düzine telgraf birikene kadar beklemek, sonra da onları –gittikleri kişiler tarafından talep edilene kadar–, en muhtemel yerlere iletmek için bir haberci çağırmaktır.

Bitki örtüsü yağmur mevsiminin sona ermesiyle pıtrak gibi biten gür kırmızı çiçekler, muz ağaçları, sakız ağaçları ve kahve bitkilerinden oluşur. Ülkede Hint keneviri de yetişir ve yaygın bir şekilde içilir.

İshmaelia'daki Avrupa varlığı hatırı sayılacak düzeydedir: Büyük Britanya, İsveç ve Almanya'nın ülkede temsilcilikleri ya da konsoloslukları vardır. Avrupai bir konforun peşinde olan seyyahlara, İsveç Misyon Hastanesi'nde cerrahlık yapan İsveç Viskonsülünün Jacksonville'de çay, Kitabı Mukaddes ve ecza dükkânını birleştiren bir yerin sahibi olduğu duyurulur.

(Evelyn Waugh, *Scoop, a Novel about Journalists,* Londra, 1938)

İSLA, Batı Akdeniz'de yer alan bir adadır. Gerçi adaya belli bir ad verilmemiştir ama, İsla adı seyyahların vakayinamelerindeki ipuçlarından çıkarılabilir. Burası, adanın prensi de olan bir kardinal tarafından yönetilir. Ziyaretçiler havadan üzüm bağları ile badem, incir ve kayısı bahçeleri görecektir. Kıvrımlı kiremitten çatıları ve görkemli kiliseleriyle küçük kasabalar bu geniş düzlüğün hafif yükseltilerinin tepesine oturmuştur. Nehirler daha çok yuvarlanmış taşların güzergâhıdır, tükenmiş sular yer yer birikintiler halindedir. Sahilde ormanlık yarlar, parlak kumlardan oluşan kumsallar ve kendi limanından yükselen surlarla çevrili belli başlı şehir Ciudad vardır. Kuzey ve güney sahillerinde, yeşil, sulak vadilerle yüksek otlakların bileşiminden oluşan yüce dağlar vardır. Kurak düzlükler, Sarazen'lerden ödünç alınmış su çeken değirmen sistemi sayesinde bereketli kılınır. Dağların zirveleri o kadar yüksektir ki, kardan yorganlarını yaz sıcakları boyunca korurlar. Bu yüksek ormanlar kurtların meskenidir ve çok uzun zaman önce dağlarda kurtların büyüttüğü bir çocuğun bulunduğu söylenir.

Adalılar kısrak sütü içerler, balığa karşı büyük bir tutkuları vardır. Gün-tün eşitliklerinin ikisinde de kopan fırtınalar dışında adayı saran sular genelde sakindir, bu yüzden balıkçıların pek çaba sarf etmesi gerekmez.

Başşehir Ciudad, nüfusun büyük çoğunluğunun Hıristiyan olduğu, ama bir Sarazen semtinin de bulunduğu güzel bir şehirdir. Ciudad katedralinin süsten hoşlanmayan insanlar tarafından yapıldığı söylenir. Bina basit gri taştandır, üzerini sade ve güzel biçimli, süzülerek yükselen bir tonoz örter. Bir tür biçim polifonisi, bakan kişiyi Bü-

yük Perhiz müziği gibi çarpar – uzun ve dar orta kısımla geçit arasındaki kemerli açıklıklar ve gün ışığını içeri almadan önce yumuşatıp hafifçe renk veren kemerli pencereler. Katedrale daha sonraki bir çağda süsler de eklenmiştir: artık her mihrabın gerisinde, her şapelin geçidinde, mücevherli zenginleştirme cümbüşleri içinde, yüksek mihrabın arkasında hummalı bir şekilde, renkli mermerden kolonlar, abartıyla yapraklanmış sütun başları, oyma melekler, sofuca jestlerde bulunan azizlerin resmedildiği tuvaller vardır.

Seyyahlar, Ciudad'ı ziyaret ettikten sonra Sant Jeronimo kasabasını, Celile'de âlimler manastırını ve Monte Mauro'daki –artık bir hac yeri olan– kutsal yeri de görmek isteyebilirler. Adalılar yabancılara karşı fazlasıyla ihtiyatlı davrandığından, Ciudad limanı dışında çıkılacak her seyahat için izin belgesi olması gerektiğini unutmamalıdırlar. Efsaneye göre yabancı bir prens –belki de bir melek– bir gün adayı ziyaret etmiş ve ada sakinlerinin güvenini sarsmıştır. Ziyaretçiler bugün adayı vakayinamelerde tasvir edilenden çok farklı bulabilirler.

(Jill Paton Walsh, *Knowledge of Angels*, Londra, 1994)

İSLANDİA, KARAİN KITASI'nın güney kısmını kaplayan ve kıtanın geri kalanından İslandia Sıradağları'yla ayrılan küçük bir ülkedir; sıradağlar, İslandia Dağı'nın karla kaplı kubbe biçimindeki doruğuyla sona erer. İkinci bir yüksek dağ silsilesi, bir yarımada oluşturarak güneybatıya, Winder iline doğru ilerler. Bu iki dağ sırasının ortasında Doring Irmağı ile beslenen verimli Doring Vadisi bulunur.

Kuzey dağlarında İslandia sınırını belirleyen iki ana geçit vardır: Doring Vadisi'nin başındaki Mora Geçidi ve Lon Geçidi. Mora Geçidi'nin aşağılarında üç bin ayak yüksekliğindeki dimdik uçurumlardan engebeli kaya raflarının çıktığı Frays uzanır; burası sık ormanlarla kaplıdır. Tipik İslandia peyzajı; tarlalardan, dağlardan ve ormanlıklardan oluşan, ağaçların arasından yer yer çiftliklerin göze çarptığı bir manzara oluşturur. Doring Irmağı'nın ağzı çevresindeki, kanal ve nehirlerle kesişen geniş, bataklık arazi buna bir istisna oluşturur. Buradaki kıyı şeridi, geniş, kumlu sahiliyle dikkate değer. Peyzajın karakteristik bir özelliği ise kentlerle kırsal kesim arasında geçiş bölgelerinin olmayışıdır.

İslandia'daki bütün kasabalar surlarla çevrilidir, varoşları da yoktur, onları saran tarım alanlarının ortasında aniden yükseliverirler. Ziyaretçiler, kıyılarında pembe granit duvarların sıralandığı Doring Nehri üstündeki altı adacık üzerine kurulu Doring Şehri'ne mutlaka seyahat etmelidir. Şehir, duvarların üzerinde yükselen evlerle kayalardan oluşan ortak merkezli sıralarla, kaçırılmaması gereken bir manzara sunar. Binaların renkleri –mat pembeden turuncuya, açık griden maviye– şehrin, üzerinde yüzüyormuş gibi gözüktüğü nehrin yeşil sularıyla çarpıcı bir tezat oluşturur. Doring Şehri'ne doğru giden yol, kayın ve meşe ağaçlarından oluşan bir ormanın içinden geçer ve seyyah ormanın içinden çıkınca, sudan yükselen şehri görür.

İslandia'nın başşehri ve en önemli limanına sadece Şehir denir, İslandia Nehri'nin deltasının yukarısındaki üç tepe üzerinde kuruludur. Ortadaki tepenin doruğu, tuğla rengi kefeki taşından yapılmış, tabaka tabaka duvarları ve kurşun çerçeveli küçük pencereleri olan beş eski binayla çevrili bir meydandır; bunlar, tüm ülkenin idari binaları ve hükümet daireleridir. Kavisli cepheleri ve dik damlarıyla çarpıcı bir ciddiyet ve sadelik atmosferine sahiptirler. Tepelerinde ise silindir şeklinde ve koyu maviye çalan kurşun renginde bir kule yükselir. Şehir'in eski bölümü ise dar, dolambaçlı yollardan ve yükseltilmiş köprülerden oluşan bir labirenttir. Çok eski zamanlarda Şehir uzun bir kuşatma geçirmiş ve savunma kuvvetlerinin hareketini kolaylaştırmak, aşağıdaki sokaklarda tıkanıklığı önlemek için damdan dama –halen duran– köprüler kurulmuştur. Sokakların bir yanından bir yanına uzanan zarif kemerlerin üzerine ise pek çok çatı bahçesi yapılmıştır.

İSLANDİA
Karain Kıtası
KARAİN KITASI
Karain Nehri
St. Anthony
KARAİN
Sulliba
Mobono
İSLANDİA
Mobono Nehri
Mobono
Deniz Geçidi
Sobo Geçidi
Madley Geçidi
Madley
Carran
CARRAN
Tilla Nehri
Sevin Geçidi
Omen Geçidi
Sevin
VANTRY
Ord Geçidi
SOBO STEPLERİ
Hyrth Geçidi
Lon Geçidi
Brandorn Geçidi
Brandorn Dağı
Alena
Farrant
FARRANT
Islandia Dağı
Mandorn Geçidi
Mandorn Dağı
MİLTAİN
Miltain
Dole
DOLE
YUKARI DORİNG
Doring Nehri
Doring Geçidi
Bannar
Moru Geçidi
İSLANDİA
Büyük Deen Ormanı
Doan Nehri
Fannar Koyu
Tamplin Nehri
Fray
BROME
DORİNG
Troy
Thane
Doring
Earne Nehri
Monar
DEEN
Deen
Tamplin
Brome
Windclorn
Deentock Tepeleri
Steen
Alwin
Earne
Hatclorn
Reeves
Beal
Bostia
CAMİA
Hern Nehri
BEALDENİZİ
Doanclorn
BOSTİA
Camia
HERN
Inerria Nehri
LORRİA
Matwin
Matwin Nehri
Herntock Tepeleri
Lorria
ŞEHİR
Suburra
DORN ADASI
İNERRİA
Niven
Ardan
Alban
İnerria
WİNDER
Helby
İSLANDİA KOYU
Ardan Tepeleri
Some
Islan
NİVEN
STORN
BELTDENİZİ
BOULTDENİZİ
Winder
Winder Boğazı
ALBAN
Storn
Shores
Stormtock Tepeleri
DROGUEDENİZİ
Thist Koyu
WİNDDENİZİ
STORNDENİZİ
Deniz

Böylece yavaş yavaş oluşan hava labirentinin, aşağıdaki sokakların zemin planıyla hiçbir ilgisi yoktur.

Şehir hoş bahçeleri, pencerelerdeki çiçeklikleri ve asmaların sarıldığı duvarlarının yanı sıra, rölyef oymalarıyla da dikkati çeker. Her bina, içinde yaşayan ailenin tarihinden ya da İslandia tarihinden bir sahne taşır. Oymaların kalitesi farklıdır: kimi kaba saba, kimi de son derece inceliklidir. Benzer oymalara ülkenin başka noktalarında rastlansa da, Şehir, bu İslandia sanat biçiminin rakipsiz bir koleksiyonunu sunar.

Şehir'in diğer gurur kaynağı da, yüksek ve havadar bir kubbeyle örtülü büyük bir amfitiyatrodan oluşan bir on dördüncü yüzyıl yapısı olan, İslandia'nın tek tiyatrosu Alwina'dır. Alwina müzikal performanslar ve halka açık toplantılar için kullanılır. Başka birini –hayali dahi olsa– taklit etmek zevksizlik sayıldığı için, İslandia'da tiyatro bilinmez. Geceleri Şehir'in sokakları, köşelerdeki evlerin dışına takılan ve yağlı kâğıtla rüzgârdan korunan mumların yaydığı loş ışıkla aydınlanır.

İslandia'nın erken tarihi hakkında pek az şey bilinir. Kadim çağlarda İslandia'lıların bütün Karain Kıtası'na hayli seyrek biçimde dağılmış olduğu sanılmaktadır. Zenci kabilesi Bant'ların gelişi İslandia'lıları Frays'e sürdü, burada taraf olmayı, zamanla da birlikte yaşamayı öğrendiler. Yıllarla birlikte sayıları arttı, göç etmek zorunda kaldılar. Şimdi İslandia olan yere indiler, istilacı Bant'ları bu topraklardan kovdular. İslandia'lıların Frays'deki yaşantıları hakkında çok az şey bilinmektedir: buradan ayrılmadan önce, geri dönme isteğine kapılmamak için evlerini yaktılar dolayısıyla arkeologlar onların kadim yerleşimlerinin net bir tablosunu çıkarmayı başaramamıştır. Hâlâ ayakta duran tek ev, Kral Alwin'inkidir, kapısını kilitlememiş, ama ihlal edilmemesini buyurmuştur. Ziyaretçiler, izinsiz girenlerin bugün de şiddetle cezalandırıldığı konusunda uyarılır.

Frays'den ayrılış, İS 800 civarlarında gerçekleşti, Reeves'deki ilk kasaba da bundan on beş yıl sonra kuruldu – daha sonra 1035'te bunu üniversite izledi. Ondan itibaren İslandia tarihi, dağların ardındaki Col Paltosu'nda göçebelerle ve Karain'le yapılan savaşlar destanı halini aldı. Bunu izleyen yüzyıllar boyunca kırsal kesim Bant'lardan tamamen temizlendi, şimdi dağlarda ve onların gerisindeki steplerde yaşıyorlar.

İslandia, Avrupa kültürleri için tipik bir aşama olan feodal aşamadan asla geçmedi, çünkü ekonominin temelini oluşturan çiftliklerin her biri, iki ya da üç aileden fazlasını besleyemeyecek kadar küçüktü. Bunun bir sonucu olarak soyluların gelişerek güçlü ya da birleşmiş bir sınıf halini alması neredeyse imkânsızdı. On üçüncü yüzyılda Hıristiyan misyonerlerden fazlasıyla etkilenen kimi soylular kralın gücüne karşı çıkma girişiminde bulundu ama, çok geçmeden mağlup edildiler; bundan kısa süre sonra da Hıristiyanlar İslandia'dan ihraç edildi. Bu yarıda kalmış darbeden beri soylular halk tarafından seçilir, ancak sadece belli aile üyelerinin seçilmesi yolunda bir eğilim vardır.

İslandia'nın anayasal monarşisinin tarihsel bir kaza ile başlaması da ilginç bir noktadır. XVIII. Alwin, Karain'e karşı bir seferberlikte ordusundan ayrı düşmüş ve bir daha asla görülmemişti; ölümü asla resmiyet kazanmadı, geleneksel olarak, hâlâ İslandia Kralı sayılır. Onun ortadan kayboluşundan beş yıl sonra oğlu, Büyük Göç döneminden beri var olan ve bütün halkın oluşturduğu Millet Meclisi tarafından kral naibi seçildi. Ancak meclis onu uygun bir hükümdar saydığı sürece ülkeyi yöneteceği konusunda anlaşmaya varıldı. O günden beri bütün İslandia krallarına hep "müsaade ile" hükmetme yetkisi verilir. Hükümdarın gücü, kesinlikle sınırlıdır: makam ataması yapamaz ve diğer soylular gibi onun da yönetici konseyde sadece bir oy kullanma hakkı vardır.

İslandia on dokuzuncu yüzyıla kadar dış dünyadan tamamen tecrit edilmiş durumda kaldı. Birkaç kez misyonerlerle yerleşimcilerin ülkeye girmesine izin verildiyse de sonradan ihraç edildiler. 1841'de Lord Mora

liderliğindeki yayılımcı partinin desteğiyle Fransız, İngiliz ve Amerikan hükümetleri ticari anlaşmalar ve diplomatik ilişki için İslandia'ya baskı uyguladı, ama püskürtüldüler. Bu krizin ardından yabancıların ülkeye girişleri için katı kurallar kondu. Ziyaretçiler, İslandia'yı ziyaret etmek için kesin planlar yapmadan önce seyahat izni meselesini onların konsolosluğundan kontrol etseler, isabet olur.

1841 olayları, hükümeti tarıma dayalı ekonominin bir derece sanayileşme ihtiyacı konusunda ikna etti; ve sınai bir şehir planlandı. Bir İngiliz mühendis tarafından inşa edilen ve tasarlanan Suburra, ülkedeki tek sanayi merkezidir ve burada kaliteli tarım makineleri ile donanma için gemiler imal edilir.

İslandia'nın tecrit edilmiş durumuna, 1906 yılında, Mora Antlaşması şartlarına uygun olarak, Avrupa ve Amerika'dan diplomatik temsilciler ve bazı maden arayıcılarının ülkeye alınmasıyla kısa süreyle –iki yıl dokuz aylık bir deney süresi için– ara verildi. Antlaşma'nın mimarı olan Lord Mora, İslandia'yı kalkındırmaya ve dünyanın geri kalanıyla ilişki kurmaya hevesliydi. Bir iyi niyet jesti olarak dağ geçitlerindeki sınır garnizonları kaldırıldı, ama sınırın kendisi kapalı kaldı. Hem garnizonların geri çekilmesi hem de antlaşmanın kendisi son derece tartışmalı bir durum yaratıyordu ve bu durum İslandia'nın her yerinde uzun, öfkeli münakaşalara yol açtı. Genelde, ülkeye getirilmiş sınai ürünler hoş karşılanmamıştı; çiftçiler modern tarım makinelerinde avantajlı bir yan görememişlerdi ve bunu geleneksel hayat biçimleri için potansiyal bir tehdit sayıyorlardı. Sonunda, uzun bir tartışmanın ve bir referandumun ardından, dış dünya ile kalıcı ilişkiler kurma önerisi, üçte ikilik bir çoğunlukla reddedildi. Bunun bir sonucu olarak da Mora Hükümeti devrildi ve yerine çok daha muhafazakâr bir grup geldi. 1908 kışına birkaç sınır olayı damga vurdu. Baskın yapan *Bant*'lar sınırları geçerek çiftlikleri talan ettiler; anlaşılan bunda Sobo Steplerı'ndeki (bkz. Karain Kıtası) Alman yönetiminin teşvikinin de payı vardı. Bunlar, kayıtlara geçen son sınır olayları oldu ve 1908'den bu yana İslandia dış dünyadan tamamıyla tecrit edilmiş olarak kaldı.

İslandia tarihinin çok karakteristik bir özelliği olan tecrit politikası, yabancıların ülkeye hastalık bulaştıracağı korkusundan ve İslandia kaynaklarının istismarı konusundaki gönülsüzlükten çıkıyormuş gibi görünüyor. Ayrıca yabancıların ülkedeki varlığının daha fazla kanun ve yurttaşların özel hayatlarına daha fazla hükümet müdahalesi ihtiyacı doğuracağına inanılıyor. Ekonomik gelişme, birçok insanın çiftlik arazilerini –İslandia hayatı ve kültürünün temel direği– terk etmesi anlamına geleceği için sürekli olarak reddedilir. İslandia'lılar ayrıca, çok fazla sanayileşme sonucu kıymetli topraklarının kirlenmesi ve zarar görmesinden korktuklarını da ifade ederler.

Ancak, tecrit politikası neticede ülkenin kültürel muhafazakârlığı çerçevesinde açıklanmalıdır. İslandia kültürü, tarım ekonomisine derinden bağlıdır. Suburra hariç ekonomi çiftçiliğe dayalıdır. Çiftlikler geleneksel olarak kendi kendine yeten yerlerdir ve mekanizasyonla neredeyse hiç ilintileri yoktur. Teorik olarak, nüfusun yüzde beşi ya da altısı, toprağın yüzde doksanını elinde bulundurur, ama pratikte ve yasal statüleri nedeniyle onlara tahakkuk etmiş vergiler yüzünden kendilerine bağımlı olanlara öyle bağlıdırlar ki, büyük çapta servet biriktiremezler. Bunun sonucu ise, istikrarlı, değişmeyen bir toplum ortaya çıkarmış ve halka ihtiyaç duyduğu her şeyi sağlayan bir uygarlıktır. Çiftliklerin kendi kendine yeterli olması, birçok yönden, bir tür bireyciliği teşvik eder: birey, ihtiyacı olan her şeye sahiptir ve topluluktaki başka şeylere özlem duymaz. Buna bağlı olarak, bir hoşgörü felsefesi de mevcuttur. Aşırı servet de, yoksulluk da yoktur, bireyin toplumda kendine yer yapması için karşı konulmaz bir ihtiyaç da hissedilmez.

İslandia'lıları en yakından ilgilendiren şey doğal çevreleriyle uyum içinde yaşa-

mak, başkalarına yük olmadan ya da doğanın dengesini bozmadan temel ihtiyaçlarıyla isteklerini tatmin etmektir. Bu felsefe, İslandia'lıların çiftçilik konusundaki yaklaşımına da yansımıştır. Bütün çiftlik bir tablo olarak düşünülür, çiftçi ise durmadan değişen bir tuval üzerinde çalışan bir ressamdır. Ancak her ressam doğanın ve ondan önce çalışmış olanların yaptığı resim üzerinde çok küçük değişiklikler meydana getirir. Ve değişiklik yapılınca ya da yeni ekinler getirildiğinde, peyzajın görünümü hep göz önüne alınır; İslandia'lı çiftçi aslında son derece yetenekli bir peyzaj mimarıdır. İş tempoları rahat ve acelesizdir. İslandia'lılar çiftçilikte en çok fiziksel çalışma gerektiren işlerden bile zevk alır, ama canları okumak ya da yazmak isterse işlerine ara vemekte tereddüt etmezler.

Ziyaretçiler İslandia'daki hayatı huzurlu bulacaktır. Mekanize ulaşım yoktur, atın yavaş yürüyüşü İslandia hayatının bütün akışını simgeler gibidir. Aynı sadeliğe İslandia'lıların boş vakitlerinde yaptığı şeylerde de rastlanır: yelken, kayak, arkadaşların evlerini ziyaret etmek ve pikniğe çıkmak. Ticari eğlence diye bir şey yoktur; örneğin dans, yalnızca evlerde edilir, balo salonlarında değil. Şehir'deki Alwina Tiyatrosu'nda konserler düzenlenir, herhalde ticari eğlenceye en yakın sayılabilecek gösteriler de bunlardır. İslandia müziği çoğunlukla orkestralar için değil de, solistler ya da küçük gruplar için bestelenir; müziğin en büyük özelliği, akıllardan çıkmayan sadelikteki, iç içe geçen incelikli motifleridir.

Bireysellik ile basitliğin tipik bir bileşimi, İslandia cenaze âdetlerinde de gözlemlenir. Ölüler, üzerinde bir şey yazmayan mezarlara gömülür, ama defnedileceği yeri bireyin kendisi seçer. Böylece ortak bir mezara gömülmekle kıyaslandığında kişinin defnedildiği yer kendisine daha fazla ait olur.

İslandia toplumunun temel birimi ailedir, başka her şey ona hizmet eder. Aile gelenekleri her şeyden önemlidir. Ailenin statüsü, dilin kendisine de yansımıştır, "Ben ve ailem" anlamına gelen "biz" için, özel bir zamir kullanılır. Aslında bir İslandia'lı bu zamiri kullandığında, sadece kendi ailesini değil, yüzlerce yıllık bir tarihteki atalarını da kasteder. Aile ve aile çiftliği merkeziyeti, "toprak-yer-âdet" olarak çevrilebilecek *Tan-ry-doon* kavramıyla gösterilir. Şehirde yaşayanlar da dahil olmak üzere kırlarda herkesin bir evi vardır. Bu bir çiftlik ya da sadece bir akraba evi bile olabilir, ama bireyin buraya ne zaman isterse dönme konusunda mutlak bir hakkı vardır ve bir oda onun dönüşü için hep hazır bekletilir. *Tan-ry-doon* bazen dostlara, "benim evim senin evindir" formülüyle teklif edilir. Bu teklif, sözcük anlamıyla geçerlidir ve bir İslandia'lının sunabileceği en büyük ayrıcalıklardan ve şereflerden biridir. Tek bir sözcük, *alia*, insanın ailesine ve atalarının evine olan bağlılığını temsil eder.

Evliliğe daha çok, ailenin soyunu ve adını sürdürmenin bir aracı olarak bakılır. Öte yandan eğer bir ailede iki erkek kardeş varsa, çiftlikte fazla kalabalık olunmasından ve kaynakların zorlanmasından kaçınmak için çoğu kez biri bekâr kalır. Bu durumdaki insanlar genelde kendilerine âşık bulurlar ki, bu ahlaki yönden hayli kabul görmüş bir şeydir. Resmi evlilik töreni yoktur: çift, yakın bir dostlarının huzurunda, karı-koca olarak yaşamak istediklerini basit bir şekilde beyan eder. Aslında İslandia dilinde "zevce" anlamına gelen bir sözcük de yoktur, buna en yakın sayılabilecek sözcük, yine *alia* ya da "paylaşan-sevgili"dir. Evlilik, birlikte çalışmak ve erkek tarafından sunulan *alia*'nın öncelikleri üzerine kuruludur; bu ise, kadınların sunulan toplumsal ya da maddi avantajlar arasından değil de aslında erkekler arasından seçim yaptığı anlamına gelir. *Denerir* (başkalarının çiftlikleri ya da mülklerinde çalışanlar) ile *tanar* (mülk ya da çiftliklerin sahibi olanlar) arasındaki evlilikleri engelleyen hiçbir şey yoktur. Kadın ve erkek ilişkileri son derece rahattır. Kadın ve erkek arkadaşların birlikte çıplak banyo yapmaları ya da geceleri aynı odayı paylaşmaları sıradışı bir şey değildir. Öte yandan, birlikte çok fazla vakit de geçirmemeleri gerekir – cinsel

arzuların çok güçlü olmasını engellemek için. Dil bakımından *apia,* "cinsel arzu" ile, "belli bir bireyle evlilik yaşantısı arzusu" anlamına gelen *ania* arasında bir ayrım yapılmıştır. Emekte cinsel bölünme çoğu ülkede olduğundan çok daha az belirgindir ve fiziksel güç unsuru işin içine girmediği sürece erkek işiyle kadın işi arasında sert ve sabit bir ayrım yoktur. (Ne gariptir ki, Ms. Germaine Greer'in başka yönlerden eksiksiz olan kitabı *İğdiş Edilmiş Kadın*'da, İslandia'daki kadınların durumunun tahlili yer almaz.)

Yapısal olarak ve gramer açısından, İslandia dilini öğrenmek basit ve kolaydır; kipler, fiil zamanları ya da cinsel bir ayrımın yapılması gereken durumlar hariç, isimlerin cinsiyeti yoktur. Ancak İslandia dilinden başka bir dile ya da başka bir dilden İslandia diline çeviri yapılması zordur. Dil, çiftçiliğin her yönüyle ilgili terimler açısından son derece zengindir, başka bir dilde tek sözcük kullanılacak yerlerde, çok ince farklılıkları olan birçok sözcük kullanılır. Ayrıca, "iyi" anlamına da pek çok sözcük vardır: "sağlık için iyi", "çiftçilik için iyi", "*alia* için iyi" vesaire. İslandia'lıların sadece tek bir adı vardır, lisanlarında onur belirten unvanlar da yoktur. Bireylerin kimliği, aile reisiyle olan akrabalıkları ya da doğum sıralarına göre tayin edilir. Böylece birine "Aşağı Doring'den Dorn'un kardeşinin torunu Don", "Hyth Ek" (Hyth, İlk Çocuk) ya da "Hyth Ettera" (Hyth, Üçüncü Çocuk, Kız" gibi adlar verilebilir.

İslandia edebiyatı çoğunlukla masallardan oluşur. Ülke tarihindeki en büyük yazar, büyük bir ihtimalle, on dördüncü yüzyılda İslandia klasik edebiyatını yenilemiş olan Bodwin'dir. Dogmatiklikten uzak ahlakçılığı ve inceliği ile tanınan eserleri, bugün de son derece popülerdir. Diğer önemli yazarlar arasında on sekizinci yüzyıl masalcısı Godding ile on altıncı yüzyıl şairi Mora da vardır.

İslandia'lıların etnik kökenleri belirsizliğini korumaktadır. Fiziksel açıdan iki tip vardır; ilki, uzun boylu, siyah saçlı ve kara gözlü; diğeri ise daha zayıf, açık kahverengi saçlı ve daha narin hatlıdır. Şişman İslandia'lı sayısı azdır ve daha da az sayıda İslandia'lı erkek sakal bırakır. Erkekler, çıplak dizlerin üstünde sona eren pantolonlar, açık yakalı gömlekler ve iyi yünden dokunmuş bol ceketler giyerler. Gömlekleri yumuşak ketendendir, geniş yakaları vardır. Kadınlar genellikle basit, dizboyu etekler ve erkeklerin giydiklerine benzeyen ceketler giyerler. Tek iç çamaşırları kısa şalvar gibi keten donlar, göğüsler için bir bandaj ve çok soğuk havalarda giyilen ince yünlü elbiselerdir. Ya bacakları çıplak dolaşır ya da yünlü çoraplar giyerler. Ordu, donanma ve illerin her biri, iki renkle temsil edilir. Ceketleri ana renkte, manşetleri diğer renktedir. Böylece donanma gri ve mavi, Miltain ilinden olanlar kırmızı ve beyaz, Hyth ilinden olanlar da beyaz ve lacivert giyer. Resmi durumlarda giyilen gömleklerin rengi giyenin zevkine bağlıdır, ancak her zaman ten rengiyle uyumlu olmalıdır.

İslandia yemeklerinin pek egzotik olduğu söylenemez. Çoğu, Avrupa mutfağının yemeklerine benzer ancak içecekler biraz farklıdır. Acı, baharatlı çikolata da, çok sert bir şeftali konyağını andırır bir içki olan *sarka* da çok popülerdir. Ayrıca bal kadar tatlı olan beyaz bir likör de vardır. En yaygın şarap, hafif sakızlı, kırmızı renkli, hayli ağır, biraz tatlı ve çok ferahlatıcıdır. İslandia'lılar yolculuklarda genellikle kuru meyve ve sert sarma et yerler. Sarmaları yemeden önce suda yumuşatırlar. Bu tip sarmalar kışın bir aya, yazın ise on güne kadar dayanabilir.

İslandia'da saat yoktur, zaman susaatleriyle ölçülür. Sanki bunu telafi etmek istermiş gibi, İslandia'lılar çok keskin bir zaman hissi geliştirmişlerdir. Yıl dört mevsime bölünmüştür. *Windorn* (kış) yılın en kısa günüyle başlar ve dört ay sürer. Bunu iki ay süren *Grane,* dört ay süren *Sorn* ve yine iki ay süren *Leaves* takip eder. Gece ve gündüz on ikişer saattir.

Ülkenin hayvanları arasında kısa boynuzlu gri İslandia geyiği de vardır. Loria ormanlarında bazen ayılar ve kurtlar görülür. *Aspara* ya da martı, kuşların en çarpıcı ola-

nıdır. Gagası koyu kırmızı, sırtı kahverengidir, vücudunun geri kalanı beyazdır, bir kırlangıç kadar çabuk ve çeviktir. Doring bataklıklarında *aspara*'ya sık sık rastlanır. İslandia halkı, asla spor olsun diye avlanmaz.

Bir tarım toplumu olmasına karşın İslandia'nın mineral kaynakları da zengindir. Bunların arasında petrol ve kömür de bulunur. Winder ilinde ise bakır vardır. Volkanik Ferrin Adası'nda önemli altın, gümüş, demir ve platin yatakları keşfedilmiştir.

Ziyaretçilere İslandia'ya girmenin zor olduğu hatırlatılır. Ülkeye, Karain Kıtası'ndaki St. Anthony Limanı'ndan buharlı gemiyle ulaşılabilir ama, İslandia'ya girmesine izin verilen ziyaretçi sayısı, 1841 krizinden sonra çıkarılan Yüz Yasası'na göre kesinlikle sınırlı tutulmaktadır. Bütün ziyaretçiler karaya çıkmadan önce çok sıkı bir tıbbi muayeneye tabi tutulur. Yabancıların ülkeye yerleşmeleri yasaktır ve sadece bir yıl ikamet etmelerine izin verilir; sürekli olarak kalmak için Milli Meclis'in rızası gerekir. Kitap ve hediyelik eşya dışında, ithal ve ihraç malları yasaktır. Ülkede yabancı yatırıma izin verilmez.

Meraklı yolcular İslandia hakkında daha fazla bilgiyi *An Introduction to Islandia; its history, customs, laws, language, and geography as prepared by Basil Davenport* (New York, 1942) adlı kitapta bulabilir.

(Austin Tappan Wright, *Islandia*, New York, 1944; Mark Saxton, *The Islar, or İslandia Today – A Narrative of Lang III*, Boston, 1969)

İŞTAKAR, başşehri SAMARA olan Abbasi ülkesinin kıyısında bulunan harap saraydır. Buraya derin bir vadiden ulaşılır; muazzam yükseklikteki iki kaya ise, girişte kapı gibi yükselir. Vadinin çevresindeki dağların yüksek yamaçlarında kadim kraliyet mezarlarının parlayan cepheleri görülebilir. Vadinin kendisi ise artık neredeyse tamamen boştur, burada bulunan iki köy de terk edilmiştir.

İştakar Sarayı'nın en etkileyici yanı, nöbetçi kulelerinin muazzam terasıdır, bu düzgün kara mermer alanda tek bir yabani ot bitmez. Sağ tarafta, artık çatısız olan ve sadece gece kuşlarının yaşadığı sayısız nöbetçi kulesi yükselir; bu kulelerin mimari üsluplarına dünyanın başka hiçbir yerinde rastlanmaz. Muazzam sarayın harabeleri, oyma ve kakma figürleriyle ün salmıştır. Oymalar bir leoparla bir grifonun özelliklerini birleştiren dört devasa hayvanı temsil eder ve en korkusuz ziyaretçinin bile yüreğine dehşet salar.

İştakar, Davud oğlu Süleyman tarafından ruhların ve cinlerin yardımıyla inşa edilmişti. İhtişamının zirvesindeyken, onun krallığındaki en harikulade eserdi; ancak Süleyman burayı inşa ederek semaları celallendirdi ve şaheseri bir yıldırımda yerle bir edildi.

İştakar'ın terasları altındaki garip bölmelerde, İblis diye bilinen bir şeytanın emri altındaki kötü cinler yaşar. Bu yeraltı krallığına girmeye cüret edenler, kenarlarda dizili kolonların ve sıra kemerlerin bulunduğu kocaman, tonozlu bir salon göreceklerdir. Yerler altın tozuyla ve güzel kokularla karıştırılmış safranla kaplıdır. Şehvetli bir müzikle dans ederken görülebilecek cinlerin şölenleri için masalar kurulmuştur. Muazzam bir kalabalık salona girer çıkar, sağ ellerini kalplerine bastırır ve etraflarındakilere hiç aldırmazlar. Yüzlerinde ölümün kurşuni solgunluğu, gözlerinde de bazen geceleri mezarlıklarda gözlenebilen o fosforlu parıltı vardır.

Daha derindeki salonlarda, bir zamanlar bütün dünyaya hükmetmiş olan, Âdem'den önceki sultanların hazineleri bulunur. İblis'in kendisi ise, altın ve koyu kırmızı atlastan uzun perdelerin çevrelediği bir çadırdaki ateş küresinin üzerine oturmuş, burada hüküm sürer. Genç bir adamın fiziksel görünüşüne sahiptir ama gözleri hem gurur hem umutsuzlukla parıldar. Yıldırımla yanmış elinde, ifritleri ve derinlerin diğer cinlerini kontrol ettiği demir asayı tutar. Çadırdan bir geçit, kubbeyle örtülü bir salona gider. Her birinde aynı sayıda demir kilit olan elli bronz kapı duvarlar boyunca dizilidir. İçeride, Âdem öncesi kralların bedenleri, çürümeyen sedir ağacından yataklarda yatar; hâlâ ne

sefil hale düştüklerinin bilincinde olacak kadar can taşırlar. İştakar'ı inşa eden de burada, ataları gibi yarı diri yarı ölü haldedir.

(William Beckford, *Vathek*, Lucerne, 1787)

İTHİLİEN, GONDOR Krallığı'nın en soylu ve kadim zeametlerinden biri. ULU NEHİR ile GÖLGE DAĞLARI arasındaki dar topraklarda yer alan güzel bir bölgedir. Güney sınırını, dağlardaki kaynaklarından Ulu Nehir'e akan Poros Nehri çizer.

Doğuya ve kuzeye doğru dağların koruduğu İthilien'in ılıman bir iklimi vardır. Zengin, bereketli bir bölgedir; gür ve sağlıklı çimenleri, ılgın ile sakız ağacı, zeytin ve ardıç korularıyla, Gondor'un Bahçesi diye bilinir. Tepelerde yabani otlar yetişir ve havayı hoş kokularıyla doldururlar.

Yüzük Savaşı'ndan önceki dönem ve Savaş sırasında, İthilien, MORDOR'un Karanlık Efendisi Sauron'un etkisi altına girdi. Bu yıllar boyunca bu topraklarda hiç kimse yaşamadı, toprak yabanileşti, yeşillik her yanı sardı. Toprak Sauron'un yenilgisinden sonra bile bir süre onun, ağaçlarla bitkilere kötülük olsun diye zarar veren, kırlarda çöp yığınları bırakan orklarının izlerini taşıdı. Burada sadece HENNETH ANNÛN'daki gizli sığınaklarından gelip ülkede devriye gezen İthilien Kolcuları kaldı.

Faramir, Kolcular'ın reisi olarak Savaş'ın büyük kısmını İthilien'de geçirdi ve MİNAS TİRİTH'e ricata önderlik ederken çok ağır şekilde yaralandı. Savaştan sonra kendisine İthilien Prensliği verildi, ROHAN'ın kahramanı Eowyn'le evlendi; İthilien'e yerleştiler ve ona güzelliğini yeniden kazandırarak bugünkü haline getirdiler.

Henneth Annûn yakınlarındaki Cormallen Kırları, Sauron'un nihai yenilgisinin ardından kutlamaların yapıldığı yerdi. Burası, bir kayın ağacı ormanına doğru uzanan ve içinden bir derenin geçtiği geniş bir çayırlıktır. Kutlamalar için çayıra, Rohan, Dol Amroth ve Gondor sancakları altına, yeşillikten yapılma üç taht inşa edildi. SHİRE'lı iki hobbit olan Frodo Baggins ile Sam Gamgee, sonunda Yüzük'ü yok ettikleri ve Kara Lord'un şeytani gücüne son verdikleri için orada toplanmış Batı Orduları tarafından herkesten fazla saygı gördü.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

İTTİFAK ADASI, bkz. ENNASİN.

İVANİKHA, Sovyet Rusya'da bulunan, bütün köylülerin İvan ismini taşıdığı bir kasabadır.

Burada sadece lakaplar farklıdır: Kendini-Yiyen İvan (uykusunda kendi kulağını çiğneyerek koparmıştır), Kel İvan, Burnunu Karıştıran İvan, En Uzağa Tüküren İvan gibi. Köydeki İvanlar, başka yerlerde toprağın ve suyun İvanikha'dakinden iyi olduğuna inanarak yeni ülkelere seyahat etmeleriyle ünlüdür. Bir keresinde bunu kanıtlamak için o kadar derin bir çukur kazdılar ki, yeryüzünün öbür yanında göğe eriştiler. Ancak aradıkları daha iyi toprağı orada bulamadıkları için hayal kırıklığına uğrayarak İvanikha'ya geri döndüler ve yalancılıkla, sahtekârlıkla suçlanma korkusuyla, hikâyelerini anlatmaktan da çekindiler.

(Yevgeni İvanoviç Zamyatin, "Ivany", *Dva Rasskaza dlja vzroslych detej*, Moskova, 1922)

İX, YOKDİYAR'ın batısında, ondan bir dağ silsilesiyle ayrılan bir ülkedir. Dağların eteklerindeki bir ırmak, bu krallığın doğal sınırlarını belirler. Buradan çıkan düzgün yollar, ormanın içinden geçerek, ülkeyle aynı adı taşıyan başşehir İx'e gider.

İx şehri etkileyici ve güzeldir, çok sayıdaki bahçesiyle çalılıkları özenle yerleştiril-

miş ve fevkalade iyi bakılmıştır. Başşehirdeki en etkileyici yapı, bir parkın ortasında duran, iki yanında heykellerle çeşmeler bulunan ve mermer gezinti yollarıyla ulaşılan Kraliyet Sarayı'dır.

İx, çok eski tarihlerden beri güzel Kraliçe Zixi tarafından yönetilmiştir. Sarı saçları, çarpıcı kara gözleri ve zambak beyazı teniyle Zixi on altı yaşından fazla göstermez; aslında yüzlerce yıldır İx tahtındadır. Tam yaşı 683'tür ama zaman zaman, bin yaşında olduğu da iddia edilmiştir. Zixi sihir sanatlarıyla ömrünü uzatmayı ve genç görünüşünü muhafaza etmeyi başarmıştır. Ancak onun cadı olması kötü biri olduğu anlamına gelmez. Tam tersine, uyruklarını bilgece ve açık fikirlilikle yönetir. Halka ekin biçmeyi ve tohum ekmeyi öğreten, demir sanatlarına aşina kılan, dayanıklı evler inşa etmeyi öğreten hep odur. Buna rağmen, onun gerçek yaşını ve gücünü bilen uyrukları onu sevmek yerine ondan korkar. Ne kadar çekici olursa olsun, ona büyük saygıyla davranır ve bir şey söylemeden önce iyice düşünürler.

Zixi'nin hüzünlenmesinin bir nedeni de, başkalarına karşı daima genç ve güzel görünürken, aynaya her bakışında çirkin, yaşlı bir cadı görmesidir. Bu yüzden, sarayının zengin mobilyaları arasında hiç ayna yoktur.

Yokdiyar hükümdarlarının sihirli pelerini olduğunu gezgin bir ozandan duyan Zixi, buna sahip olması gerektiğine karar verdi, çünkü pelerinin onu giyen herkesin bir dileğini gerçekleştirdiğini duymuştu. Pelerini elde etme yolundaki (sihir öğretmeni kisvesi altında Yokdiyar'a girerek) ilk girişimi başarısızlığa uğrayınca, ülkeyi istila etmeye karar verdi. Zixi altın bir zırh giyerek bizzat ordusunun başına geçti ama istila başarısızlıkla sonuçlandı. Ordusu, sayıları onlarınkinin yarısı kadar olan ama başlarında on ayak boyunda bir generalle, İx subaylarını kendi safları arasından çekip alacak kadar uzun kollu bir celladın komuta ettiği Yokdiyar ordusuyla karşı karşıya gelince, paniğe kapıldı. Aralarında dolaşıp onlara bozguna uğramak üzere olduklarını söyleyen bir köpeğin ortaya çıkması da İx askerlerinin moralini iyice bozdu. Zixi, ordusu yenildiği halde pelerini almaya hâlâ kararlıydı ve görünüşünü tamamen değiştirerek, Yokdiyar'ın başşehri Nole'da Kraliyet Sarayı'nda hizmetçi olarak iş buldu. Saraya girince pelerini çalmayı ve yerine sahtesini koymayı becerdi. Sonra İx'e döndü. Ne var ki, pelerini çalması onu amacına ulaştırmadı: pelerin, onu daha önce sırtına giymiş olan kişiden çalan hiç kimsenin dileğini yerine getirmek istemiyordu. Hayal kırıklığına uğrayan Zixi, pelerini attı.

Zixi, Yokdiyar'ı istila etme girişimine karşın, kuzeydeki dağlardan Yokdiyar halkına dehşet saçmak üzere inen, canlı futbol toplarına benzeyen Tekerlenen-Hergeleler'in istilası üzerine ülkelerini terk etmek zorunda kalıp ona gelen Yokdiyar hükümdarlarına son derece iyi ve cömertçe davrandı. Pelerini çalmasının yanlış olduğunu samimiyetle itiraf eden (ama şimdi nerede olduğunu bilmediğini de ekleyen) Zixi, sihrini kullanarak Yokdiyar'ı zalimlerin elinden kurtardı ve böylece İx'e yönelik potansiyal bir tehlikeyi de bertaraf etmiş oldu. Tekerlenen-Hergeleler'in hepsini uyutan bir iksir hazırlayarak, İx ordusunun onları bağlayıp nehre atmasını sağladı; istilacılar suya fırlatılarak denize sürüklenmeye bırakıldılar. Bunun sonucunda İx orduları Yokdiyar sakinleri tarafından büyük sevinçle karşılandı.

Bulanlar tarafından kesilip parçalara bölünmüş olsa da pelerin nihayet ele geçirildi ve Nole'a iadesinden önce tamir edildi.

Tekerlenen-Hergeleler'in sürülmesinden sonra Yokdiyar ile İx arasındaki ilişkiler mükemmel olmuştur. Kraliçe Zixi OZ'lu Ozma'yla ilişkisini sürdürmüştür; hatta kraliçenin görkemli doğumgünü partisindeki resmi davetlilerden biri de Ozma olmuştur.

(L.Frank Baum, *Queen Zixi of Ix, or The Story of the Magic Cloak*, New York, 1907; L.Frank Baum, *The Road to Oz*, Chicago, 1909)

İYANİKUM, bkz. LAMİAM.

J

JABBEROO, bkz. TIMARHANE.

JACKSONVİLLE, İSHMAELİA'nın başşehridir.

JAGUAR TAHTI KRALLIĞI, meşhur Jaguar Tahtı'na ev sahipliği etmesi ve özellikle Noel'de turistler tarafından ziyaret edilebilmesi dışında, hakkında pek az şey bilinmektedir. Jaguar Tahtı bir piramidin içine gömülmüştür ve ziyaretçinin buraya ulaşmak için yer seviyesinden girilen bir tünel boyunca yolculuk etmesi gerekir – bu öyle dar bir tüneldir ki, insanın omuzları iki yanda da nahoş bir rutubet taşıyan, tıpkı pis ve durgun havuzların üstündeki gibi bir tabakayla kaplı olan eski taşlara değer. Burada sadece tek bir geçit olduğundan, tahtı görmüş olanlar tekrar temiz havaya çıkma telaşı içinde, tahtı görmeye gidenleri itekleyerek aynı tünelden geri dönerler.

Piramidin içindeki hava nemli ve ölüdür, ama karanlık, koridor boyunca dizilmiş az sayıda küçük ampulle aydınlatılmıştır. Yarı yolda, eski bir eğlenceyi anan bir heykel vardır: vaktiyle dışardaki bir avluda, duvarlara takılan taş halkalarla bir oyun oynanırmış. Kaybeden takımın oyuncularının kafası kesilir, buradaki heykel de –başının yerinde bir çeşme olan bir adamın gövdesi– yağmur yağdıran kutsanmış mağlubu temsil edermiş. Bu metaforun tehlikeli olabileceği söylenir.

Piramidin derinliklerinde, Jaguar Tahtı kare bir kabinin içerisinde çömelmiştir, yakut gözleri ışıl ışıl, dişleri çok parlaktır, anlamı yitip gitmiştir. Bütün bildiğimiz, dışarı çıkamasın diye orada tutulduğudur.

(Margaret Atwood, "Raw Materials", *Murder in the Dark*, Toronto, 1983)

JAMBON KAYASI, Atlas Okyanusu'nda, 18°5' kuzey enlemi, 45°53' batı boylamında bulunan bazalt temelli küçük bir adadır. 30 Ekim 1869'da, Charleston-Liverpool seferlerinden birini yapmakta olan *Chancellor* tarafından keşfedilmiştir.

Gemi kısa süre sonra batmış, ama otuz iki yolcusundan on biri Amazon Nehri'nin ağzının yakınlarında bulunan Marajó Adası'na erişmeyi başarmıştır.

Jambon Kayası'na bu isim, York jambonuna benzediği için verilmiştir. Hiçbir hayvan türü, deniz kuşları bile buraya yerleşmiş olmadığından, adanın çok yakın geçmişte denizden yükseldiği sonucuna varılmıştır. Seyyahlar Jambon Kayası'nın batı ucunda, Hebrid Adaları'ndakini andıran olağanüstü bir mağara bulacaklardır. Şu sıralarda adayı bulmanın çok zor olduğu söylenmekte, bazı seyyahlar onun tekrar denizin altına gömüldüğünü tahmin etmektedir.

(Jules Verne, *Le "Chancellor"*, Paris, 1875)

JANSENİA, LİBERTİNİA, DESPAİRİA ve Calvinia ile sınırı olan bereketli bir ülkedir. Güneyinde fırtınalı ve dipsiz bir deniz uzanır. Başşehir, ülkenin merkezinde yer alır; Jansenia'nın etrafını saran ve hepsi de yayan olarak dört günlük mesafede bulunan üç komşu ülkeye eşit mesafededir. Ülkede sayısız dere ve nehir vardır. Şekil olarak Cenevre Gölü'ne benzeyen göl dikkate değerdir, ancak suları İsviçre'deki benzerinden daha derindir.

Jansenia aslında (yasalarının tuhaflığıyla ünlenmiş) bir Flaman kolonisiydi, ancak şimdiki nüfusu çeşitli milliyetlerdendir. Jansenia'lılar başşehirlerinin altıncı yüzyılda Prens d'Hypone tarafından kurulduğunu iddia etse de, kimi arşivciler şehrin kurucusunun Gailiel

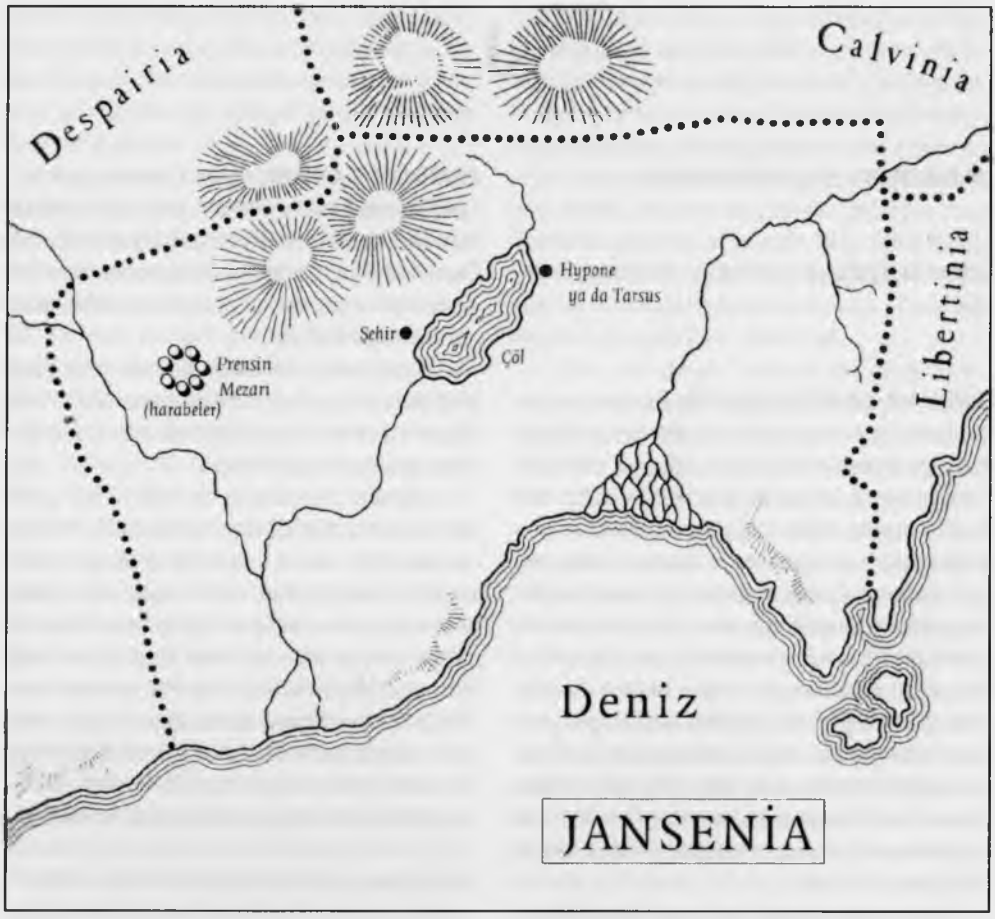

tarafından eğitilmiş bir Tarsus prensi olduğunu öne sürerler. Şehrin kurucusuna ait olduğu söylenen bir kılıç yadigâr olarak sergilenmektedir: yakından incelenince modern bir taklit olduğu anlaşılır ama ziyaretçiler gene de ince zanaatkârlığa hayranlıkla bakabilir.

Ülke, uzun sayılmayacak bir süre önce bir Kara Ölüm salgınından etkilenmişti. Komşu ülkeler, kentlerin terk edildiği ve Jansenia nüfusunun büyük kısmının yok olduğu haberlerini memnuniyetle karşıladılar. Ancak haberlerin asılsız olduğu anlaşıldı, Jansenia da çok geçmeden normale döndü – içlerinden bazıları haberi alınca mateme girmiş olan komşuları öfkelense de.

Eski tablolar atalarının normal boyda olduğunu gösterse de Jansenia halkı kısa boyludur. Kafaları çok sert, kafatasları da kalındır. Kiminin iki kalbi vardır, bu durum bazen onların dillere düşmüş ikiyüzlülüğünü açıklamak için öne sürülür. Ziyaretçiler onların casus orduları kurmuş, çok kuşkucu bir ırk olduğunu görecektir; komşuları tarafından da hiç sevilmezler. Bütün işler gece yürütülür. Başka birçok açıdan Avrupa'dakilerin benzeri olan evlerin girişleri, sakinleri onları kimse görmeden girip çıkabilsin diye arkadadır. Herkes, diğerlerinden ayırt edilebilmek için kendine mahsus bir yürüyüş ve hareket tarzı benimser, davranışları da genelde bundan etkilenir. Jansenia'lılar, dünyanın en akıllı insanları olduklarını iddia ederler; iyi ile kötü arasında yalnızca kendilerinin açık bir ayırım yapabildiğini savunurlar.

Jansenia'ya özgü salgın bir hastalık, bütün vücudun şişmesiyle kendini gösterir. Sık sık ölümcül sonuçları olur, tek tedavisi de yurtdışına gitmektir. Ancak ziyaretçiler Jansenia'lıların kimsenin oradan ayrılmasına izin vermeyeceğini bilmelidir – gerektiğinde zor kullanarak insanları orada tuttukları görülmüştür.

Jansenia'da, Margalicus adında birinden gelen bir tür Hıristiyanlık biçimi hâkimdir. Jansenia'lılar İsa'nın sadece belli kişileri kurtarmak için öldüğüne ve insanların çoğunun bu kategoriye girmediğine inanırlar. Kurtuluş Tanrı'nın lütfuna bağlıdır – ki, bu lütuf pek az kişiye bahşedilir. Tanrı sadece ilahi muavenetle uyulabilecek kanunlar koyar, ki bu muavenet de çoğu günahkârdan esirgenir. Jansenia'lılar Papa'nın yanılmazlığını da kabul etmez, böyle bir doktrinin ilahi otoritenin gasp edilmesi anlamına geldiğini iddia ederler. Jansenia doktrinlerine hücum eden Papalar takvimden çıkarılmış ve yerlerine daha yumuşakbaşlı dini şahsiyetler getirilmiştir.

Aşai Rabbani'ye olan saygılarını göstermek için, Aşai Rabbani kutlaması fiilen yasaklanmıştır. Ekmek ve şarap ayininden kaçınmak, bir oruç türü sayılır. İnsanlara hiçbir şey yapmadıkları için ücret verme âdeti uyarınca, bazı yerlerde rahiplere Aşai Rabbani ayini yapmamaları için para verilir. Rahipler, sadece içten içe ıstırap çekme karşılığında ihsan edilmiş lütfun bir ifadesi olduğu gerekçesiyle, günah çıkarmanın faydasını da inkâr ederler. Sonuç olarak, ölenlerin günahını çıkarmak çoğu kez reddedilir.

Ülkede hiç keşiş yoktur ama erkek münzeviler zanaatkâr olarak çalışır ve eşlerini pazarlarda satarlar – daha sofu olanlar, bunlara mukaddes emanet gözüyle bakar. Öte yandan rahibelere sık sık rastlanır ve rahipler arasında, rahibe manastırlarına günah çıkartan papaz olarak tayin edilmek için büyük rekabet vardır. Ülke halkı genel olarak dindardır ve çoğu tebdil kıyafet etmiş olarak, başka ülkelere misyoner yollarlar. Seyyah bunlardan bir ikisine kendi ülkesinde rastlayıp tanımamış olabilir.

Eğitime de dinsel doktrinler hâkimdir. İsa'nın ölü doğmuş çocuklar için acı çekmediği ve inançsızların iyiliklerinin bile ölümcül günahlar olduğu dogması önemle vurgulanır. Rahiplik eğitimi görenler dışında, Kitabı Mukaddes'in kendisi ender olarak incelenir. Okulda öğretilen diğer belli başlı konu, gramerdir. Yoksullar için açılan okullarla üniversiteler, cömert yardımlarda bulunmaları için pohpohlanan zenginler tarafından finanse edilir.

Jansenia'daki en gelişmiş sanat dalı basımcılıktır. Birbirinden güzel kitaplar yapmak için çok kaliteli kâğıtlar ve zarif yazı karakterleri kullanılır, ama bir taraftan da bunlar, yalan, hata ve yanlışlarla doludur. Ne var ki bu durum, kitapların sadece dış görünümüne önem veren ve Amerika ile Avrupa'daki tanınmış kitap kulüplerinin üyeleri oldukları bilinen Jansenia'lıların umurunda bile değildir.

Jansenia'lıların ikiyüzlülüğü, askeri işlerde de görülür: savaş meydanındaki yenilgilere zafer süsü verilir ve bunları anmak için kiliselerde önemli törenler düzenlenir. "Düşmandan alınmış" sancaklar sergilenir – oysa bunlar aslında Jansenia'da yapılmıştır. Ülkede hiç silah imal edilmez, tamamı Calvinia'dan ithal edilir. Ancak halk silahlarına çok iyi bakar ve onları parlayana kadar cilalar. Noel'de genellikle hediye olarak silah verilir. Jansenia'da kullanılan barutun sessiz olmak gibi garip bir özelliği vardır, bunun için de silahlar ateşlendiği zaman ses çıkarmaz. Bu yüzden Jansenia'lılar çok tehlikeli düşmanlardır.

Jansenia filozofları, aklı selimin varlığından haberdar değildir. Hatta bir düşünür bu yakınlarda bu konuda konferans verme cesaretinde bulunduğu için işkenceye maruz kalmıştır. Hitabetten yaygın biçimde yararlanılır ve çok saygı duyulur; hemen hemen herkes amatör olarak hitabetle ilgilenir.

Jansenia'da saatler güneşe değil aya göre ayarlanır. Kötü yapıldıkları için çoğu

kez saatin aslında kaç olduğu konusunda kimsenin bir fikri olmaz.

Jansenia'nın hayvan varlığı içinde koyun gibi yünleri olan kurtlar, tavuklarla tüneyen tilkiler ve son derece geveze kara papağanlar bulunur. Burada baykuşlar bülbüllerden daha tatlı şakır ve danalarla geyikler Avrupa'dakilerden daha büyüktür. Bütün eşekler kadınların yaptığı yünlü şapkaları takar. En sık rastlanan bitkiler, bıldırcınotuyla defne ağacıdır; ikincisi taç yapımında kullanılır.

Ülkenin zengin altın ve gümüş madenleri vardır; civa da bol bulunur. Lüks maddeler Libertinia'dan, kitaplarla silahlar Calvinia'dan ithal edilir. Buna karşılık Jansenia da Despairia'ya ip, bıçak, kefen, mezartaşı ve mezar kitabeleri için bakır plakalar ihraç eder.

Jansenia, sert rüzgârlara ve şiddetli fırtınalara maruz kalır. Meşhur Prens Mezarı'nı ziyaret eden seyyahlar, burasının kısa süre önce yıldırım düşünce yıkıldığını göreceklerdir, geriye sadece birkaç görkemli taş blok kalmıştır.

(Pére Zacharie de Lisieux, *Relation du pays de Jansénie, ou il est traite de singularitez qui s'y trouvent, des coustumes. Moeurs et Religion des habitants. Par Louys Fontaines, Sieur de Saint Marcel*, Paris, 1660)

JA-RU, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'daki ÖLÜM ORMANI'na yakın bir mesafede bulunan bir köydür. Ja-Ru, yeryüzünde insanların ata binmesi gibi mamutlara bindikleri için Mamut Adamlar olarak bilinen bir kabilenin yurdudur. Güçlü, sert ve saldırgan adamlardır, ağır sıklet boksçu gibi vücutları vardır. Fiziksel kuvvete büyük saygı duyarlar ama insan hayatına, özellikle yabancıların hayatına karşı saygıları pek azdır. Yabancıya duyulan saygının bir savaşçı için zayıflık işareti olduğunu iddia eder ve eğer yabancılara saygı duyarlarsa öldürülecek kimse kalmayacağı yolunda bir açıklamada bulunurlar. Böyle olunca birbirleriyle savaşmak zorunda kalırlarmış ki, bu kabile açısından hiç de hayırlı olmazmış.

Mamut Adamlar avcıdır, çiftçilik hakkında ise hiçbir şey bilmiyor gibidirler. Genel besinleri ettir ve RUVA'da da içilen kuvvetli bir alkol olan *tu-mal*'den çok hoşlanırlar.

Ja-Ru'da evlilikler törensel kavgalarla belirlenir. Bir kadının, onunla evlenmek isteyen her erkekle kavga edecek bir dövüşçüsü olmalıdır. Düello silahsız yapılır ve savaşçılardan birinin boyun eğmesi ya da nakavt olmasıyla son bulur; ölümle sonuçlandığı nadirdir. Eğer dövüşçüsü kazanırsa, kadın onu eş olarak seçebilir; yok, ona meydan okumuş savaşçı kazanırsa, kadını alıp almamakta serbesttir. Bu törensel kavganın tek alternatifi, reisin seçimine boyun eğmektir.

(Edgar Rice Burroughs, *Seven Worlds to Conquer*, New York, 1936)

JİNOGRAFYA, bütün kanunların tamamen erkek iradesine tabi olduğu ve kadınların tam anlamıyla erkek hükümranlığı altında olduğu bir ülkedir.

Jinografya'da sadakat mecburidir: sadakatsizlik gösteren bir kadın, kocasının arzusuna göre ceza görür: on iki tane yaşlı kadından oluşan bir mahkeme tarafından yargılanır (bunların kararı, yaşlı erkeklerden oluşan ikinci bir mahkeme tarafından da onaylanmalıdır). Zina suçu işleyen bir kadın kırbaçlanır, âşığının da haksızlığa uğramış kocaya tazminat ödemesi gerekir; eğer kocaya hakaret eder ya da saldırırsa, anında idam edilir.

Düğününden on beş gün sonra yaşlı bir kadın geline ev işleri hakkında ayrıntılı talimat verir, gelin de eve ilişkin görevlerini gerektiği her anda yerine getirmeye yemin eder. Evlilik kişisel meyilden çok, karşılıklı uygunluk üzerine kuruludur. Evlenmeye hazır genç erkeklerle kızların listeleri kış ve yaz gündönümlerinde yayımlanır, annelerle babaların o sırada seçimlerini yapmaları gerekir. Koca bulamayan kızlara sosyal statüleri-

ne göre, farklı mertebeler verilir. Soylular başrahibe, burjuvalar rahibe, yoksullar da hizmetçi olur.

Kızların eğitimi, oğlanlarınkinden tümüyle farklıdır. Oğlanların aksine, bebekken kundaklanırlar. Bu durum kızlara çok küçük yaştan itibaren bir tevazu ve temkin duygusu aşılar. Bütün eğitimleri onları toplumda ikincil bir role uygun hale getirmek üzere tasarlanmıştır. Dokuz ya da on iki yaşına kadar oğlanlarla birlikte yetiştirilirler, bunun karşılıklı avantajları olur: kızlar daha az dedikodu etme eğilimi gösterir, daha mantıklı olurlar; oğlanlar sonraki hayatlarında pek şehvet düşkünü olmama eğilimi gösterirler. Alt sınıflara okuma-yazma öğretilmez, çünkü ilerideki işlerinde bu becerilere ihtiyaçları olmayacaktır. Anne-babalara oğulları için uygun bir gelin seçmede yardımcı olmak amacıyla, bütün kızların davranışlarının kaydı tutulur.

Bir kız bekâretini kaybederse, aşağıdaki şekilde cezalandırılır: eğer arzusu hilafına baştan çıkarıldıysa, erkeğin onunla evlenmesi gerekir ama kızın bir daha halk arasına çıkmasına izin verilmez. Eğer baştan çıkarılmaya rıza göstermişse, yaşlı bir dulla evlendirilir. Eğer hafifmeşrep sayılırsa, bebeğin yetiştirilmesinin masraflarını babası karşılamalıdır, kız da ya hapse atılır ya da bir kadınlar hastanesinde çamaşırcı ya da aşçı olarak çalıştırılır.

Jinografya'ya girmeyi –yeri hâlâ bilinmemektedir– başaran ziyaretçilerin ülkenin dört bir yanında kutlanan yaz ve kış şenliklerine katılmaları salık verilir. Haziran'da en iyi işçilere, dansçılara vb. ödüller verilir; Aralık'ta ödüller en mütevazı, uysal ve tutumlu kızlara gider. Ne var ki, ziyaretçiler bir Jinografya evinin kadınların kullanımına ayrılmış bölümüne asla girmemelidir. Kadının babası ya da kocası dışında hiçbir erkek bu bölüme izinsiz giremez; girenlere ölüm cezası verilir.

Jinografya'lılar bir kadının ruhunun erkek ruhuna benzemediğine ve kadının doğal eğiliminin hoşnut etmeye yönelik karşı konulamaz bir arzu olduğuna inanırlar.

(Nicolas Edme Restif de la Bretonne, *Les Gynographes, ou Idées de deux honnêtes femmes sur un problème de réglement proposé à toute l'Europe, pour mettre les femmes à leur place, et opérer le bonheur des deux sexes*, Lahey, 1777)

JİNOMAKTİD, bkz. NEOPYA ADASI.

JİNOPİREA, Güney Atlas Okyanusu'nda, GENOTYA kıtasında bir krallıktır. Dünyanın en ödlek ve efemine milleti olarak isim yapmışlardır. Halk, hükümdarlarına neredeyse tapınmaya varan bir saygı duyar.

(Louis Adrien Duperron de Castera, *Le Theatre Des Passions Et De La Fortune Ou Les Avantures Surprenantes de Rosamidor & de Theoglaphire. Histoire Australe*, Paris, 1731)

JOCHTAN, bkz. NAZAR.

JOLLİGİNKİ, Afrika'nın doğu kıyısında bulunan bir krallıktır. Sahilden başlayan bir patika (eğer seyyah denizden gelmişse), kuru mağaraların sığınak sağladığı kayalıklardan yukarı çıkar ve zencefil köklerinden, kahkaha çiçeklerinden, sarmaşıklardan, asmalardan ve hindistancevizi ağaçlarından oluşan sık bir ormana girer. Islak, bataklık yerlerden kaçınılmalıdır. Kraliyet Sarayı açık, geniş bir alanda bulunur. Balçıktan yapılmış olan sarayın kilerinde asla tamir edilmemiş kırık bir pencere vardır, yakınlarda ise taş bir mahzen vardır (ziyaretçiler, duvarın üst kısmındaki küçük parmaklıklı pencereyi hâlâ görebilir); Puddleby-on-the-marsh'tan gelen İngiliz Dr. Dolittle, bütün hayvanlarıyla birlikte, haksız yere buraya hapsedilmiştir.

Maymunlar Ülkesi pek uzakta değildir. Buraya ulaşmanın en çabuk yolu, iki ülkeyi

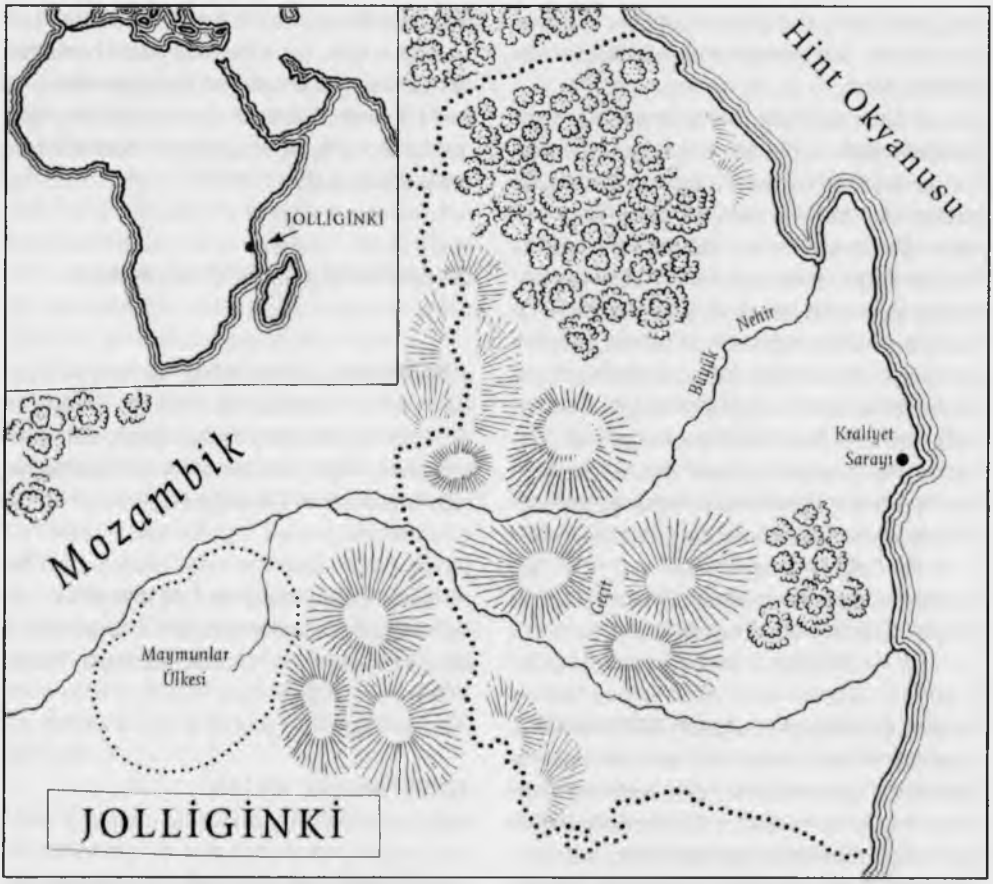

ayıran nehri geçmektir ama bu ancak, "Maymun Köprüsü" adı verilen ve canlı maymunlardan oluşan bir zincirin üzerinden yürüyerek geçmek suretiyle mümkün olur. Dr. Dolittle bu olağanüstü başarıyı gösteren ilk beyaz adamdı ama, birçok büyük kâşifin ve kır sakallı doğabilimcinin cengelde haftalarca gizlenip maymunların zincir oluşturmalarını görmek için beklediği söylenir.

Dr. Dolittle burdan İngiltere'ye, hastalarını iyileştirdiği için maymun-halkın kendisine sunduğu bir armağanı, dünyanın en nadir hayvanını götürdü. *İtbeni-çekseni* adlı bu utangaç, nazik yaratığın kuyruğu yoktu ama vücudunun her iki tarafında birer başı, her iki başında da sivri boynuzları vardı. Anne tarafından Habeş gazallarıyla ve Asya dağ keçisiyle akrabaydı, büyük büyükbabası da, tekboynuzların sonuncusuydu. *İtbeni-çekseni*'lere onlar görmeden gizlice arkalarından sokulmak imkânsız olduğu için (vücutlarının iki ucundaki başlar yüzünden), onları yakalamak son derece zordur. Ne yazık ki artık nesilleri tükenmiştir.

(Hugh Lofting, *The Story of Doctor Dolittle*, Londra, 1922)

JOYEUSE GARDE ("Neşeli Nöbetçi"), İngiltere'de, CAMELOT'tan at sırtında birkaç günlük mesafede bir şatodur. Şatonun dışına alçı sıvanmış, alçı da kromla kaplanmıştır; bu nedenle gün ışığında altın gibi parlar.

Çok sayıda kule ve bağlantı köprüsüyle bölünmüş olan çatısı, kayağantaşı ve kiremittendir. Şato önceleri, Douleureuse Garde ya da "Hüzünlü Nöbetçi" adıyla bilinirdi. Sonradan Sir Lancelot, on sekiz yaşında şövalye yapıldıktan sonra giriştiği ilk yiğitçe macerada burayı alınca, şatonun adını da değiştirdi.

Sir Lancelot'un, Kral Arthur'un karısı Guinevere ile zina halinde birlikte yaşadığı şato burasıydı. Öfke içinde şatoyu kuşatan Arthur, Papa'dan Lancelot'a Guinevere'i geri göndermesini emreden bir mesaj gelene kadar, burayı iki ay süreyle ablukaya aldı. Sevgililer gönülsüzce ayrıldı ve Guinevere kocasıyla birlikte şatoyu terk etti.

Arthur'un, Salisbury Ovası'ndaki son muharebede Mordred'in elinde ölmesinin ardından Lancelot yemin ederek ölüm orucuna başladı. Son isteği, şatoya geri getirilip orada ölmekti. Dileği yerine getirildi, seyyahlar onun huzur dolu yeraltı mezarını bugün de görebilir.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu*, İS 13. yy; Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; T.H. White, *The Once and Future King*, Londra, 1939)

JUAM, MARDİ TAKIMADALARI'ndaki en büyük adalardan birinin ve bu adayı kuşatan birkaç ağaçlık adanın ortak adıdır. Juam'ın ilk görünüşü çok etkileyicidir: Koyu yeşil bir kayalıklar yığını, sanki burayı dev bir çekiç ve keski şekillendirmiş gibi, sarp ve sivri uçlu bir çıkıntılar silsilesi sunar. Denizin dalgaları resifteki bir boşluktan geçerek, adayı çevreleyen lagüne girer.

Lagünü kabartan tehlikeli akıntılardan ihtiyatla kaçınan seyyahlar, Juam'ın doğusundaki uzun, yeşil koya girecektir. Adanın ortasında, Juam hükümdarlarının babadan kalma mekânı, dar Willamilla Vadisi vardır. Willamilla'da iki güzel köy görülebilir: batı tarafındaki köy öğleden sonra, doğu tarafındaki ise sabahları iskân edilir; böylece sakinler bütün günü gölgede geçirebilir.

Sabah Evi, doğal bir tümsek üzerine kurulu, çıkıntılı koyu yeşil yarlar arasındaki derin bir çukuru neredeyse tamamen dolduran ve gerideki koruların gölgeleri arasına dağılmış birçok kulübeye bakan hayal gibi bir saraydır. Sarayın yapımı beş yüz hilal sürmüştür, çünkü mimar dört köşe temellere hindistancevizi tohumları ekmiş, ağaçların direk olacak boya erişmeleri ise bu kadar sürmüştür. Ağaçlar, cephe boyunca, aynı zamanda çatı kirişlerini de destekleyen, özenle oyulmuş koyu kırmızı kirişlerle yatay olarak birbirine bağlanır. Aromalı çimlerin örttüğü çatıyı, palmiye ağaçlarının püsküllü tepeleri gölgeler ve parlak renkli kuşlar bu titreşen yeşillik içinde uçuşup cıvıldar. İkinci ve üçüncü bir sıra sütun, çok güzel kemeriyeler oluşturur. Sarayın yanlarında, *lenora* ya da "tatlı nefes" denen bir çiçek veren *diomi* çalılıkları vardır; bu mis kokulu çitlerin içinde güzelce boyanıp işlenmiş keçe yığınları bulunur. Işıl ışıl üç küçük dere, sarayın içinden geçerek aşağıdaki havuza akar, oradan da vadiye iner. Sarayın arkasından kristal bir tabaka halinde aşağı çağıldayan dereler, dalgalanan parfümlü yeşillikler, şakıyan kuşlar, mis kokulu hava seyyahın sihirli bir bahçeye mi, yoksa denizde bir mağaraya mı vardığını anlamasını zorlaştırır.

Sabah Evi'nin arka kısmında özel dairelere giden üç ayrı çardak vardır. Seyyahlar açık havaya çıkacaklarını umarak ortadaki çardağın içinden geçecek olurlarsa, Juam hükümdarının en mahrem inziva yerine gelmiş olurlar; burası kare şeklinde bir yapıdır, bir piramit kadar basittir ve bir piramidin iki misli daha esrarlıdır. Duvarları zemine kadar sazla kaplıdır, ama öbür yanda bir koridor girişi vardır; seyyahların buradan girmesi gerekir. Bu duvarın hemen ardında, ilkine bir metre mesafede bile olmayan, ilki kadar düz ve gene saz kaplı bir başka duvar vardır. Seyyah, ışığın dar gediklerden içeri süzülerek aydınlattığı, iki duvarın arasındaki koridordan ilerlediğinde, karşı duvarda ikinci bir açıklığa gelecektir. Bu açıklıktan, ilkinden daha loş başka bir koridora ve üçüncü

bir düz duvara varılır. Böylece seyyah, sürekli bu ilk üç adımı yineleyerek, solucan gibi kıvrıla kıvrıla gitmelidir –ilerledikçe, ışık daha da azalır– ta ki yuvanın en içindeki çardağa, yani hisara varana dek. Sarayın merkezi küçüktür, açık dam pencereleriyle aydınlanır. Ziyaretçi burada yalnızca semalara doğru bakabilir, gökyüzündeki fener alaylarını gözler. Juam kralı, bu neredeyse içine girilmez inziva yerinde, bir fındık içindeki kabuk üstüne kabuklu et misali, evren tarafından yuvarlatılmış, zodyak tarafından kuşaklandırılmış, ufukla çevrilmiş, denizle sarılmış, resifle çerçevelenmiş, dağa kilitlenmiş, çardağa yuvalanmış, kolları kavuşmuş ve kendine sarılmış halde durur – tam anlamıyla kürelenmiş bir küreler küresidir.

Öğleden Sonra Evi, dağın yanına giren bir mağaranın karşısına inşa edilmiştir, bir ek binadan az büyükçedir. Mağaranın ağzı, keskiyle kabaca, her biri göğsünde oyma bir kertenkele taşıyan putların suretinde yontulmuş büyük taş bloklarının desteklediği uzun bir çardak tarafından korunur. Mağaradan, vadinin en önemli deresi çıkar. Bu dere dağın içinde uzun bir kanala hapsedilmişken burada açıklığa kavuşur, ama hemen sonra büyük bir taş havza tarafından yakalanır. Derenin hayatı temsil ettiğine inanılır: insan sıçrayıp geceden çıkar, güneşte koşar ve çağıldar, sonra gene karanlığa döner.

Öğleden Sonra Evi'nin derinliklerinde ziyaretçiler Willamilla'nın koruyucu tanrısı olan Demi'nin taştan suretini görebilir. Suyun altındaki bir taş gibi yeşil ve yapış yapış olan Demi, siyatik ve lumbago hastalığı çekiyor gibidir. Öğleden Sonra Evi'nin yerleri, adanın âdetine uygun olarak, kadim Juam krallarının iskeletleriyle döşelidir – her biri kırmızı, beyaz ve siyah mercanlar mozaikiyle çevrelenmiştir, aralarında göklerden bir meteor sağanağıyla düşüp, ölü kralların dövmelerini resmeden cam gibi taşlar da vardır. Her kafatasının üzerinde bir hayalet gezinir. Ziyaretçiler yakınlarda gömülü kraliyet silahlarını da kesinlikle fark edecektir.

Juam'da yemeğe davet edilen yolcular, buranın yemek âdetlerine aşina olmalıdır. İçi oyulup suyla doldurulmuş koca bir ağaç gövdesi, sıvı masa görevini yerine getirir. Gemi biçimindeki küçük tabaklarla yemek sunulur ve suyun üzerinde konuktan konuğa doğru itilir. Adanın âdetleri hakkında başka bir şey bilinmemektedir.

(Herman Melville, *Mardi, and A Voyage Thither*, New York, 1849)

JUKAN'LAR VADİSİ, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'da, sık ormanlarla kaplı bir dağ vadisidir. AZAR'ın pek uzağında değildir, OOG'un bulunduğu dağların öte tarafındadır. Ormandaki açıklıklarda birkaç köy vardır, bunların en büyüğü ve en iyi bilineni Meeza'dır.

Meeza aslında o kadar büyüktür ki, neredeyse şehir adını hak eder. Çok iyi korunan bir kapısı olan, yüksek bir kazıklı çitle çevrilidir. İçeride ise karmakarışık bir evler curcunası uzanır. Lafını etmeye değecek sokak yoktur; binalar birbirine sokulmuştur, arada geniş boşluklar bırakır, sonra yeniden kümelenirler. Hiçbir ev diğerine benzemez. Yapımlarında her türlü malzeme kullanılmıştır: dal, ağaç kabuğu, ot ve tahta. Bazıları sadece alçak ot kulübelerdir, kimi ise kare şeklinde ahşap yapılardır. Yirmi ayaklık bir kule, dikdörtgen şeklinde ağaç kabuğundan bir kulübenin yanında ya da özenli bir saz kulübeyle en ilkel tipte bir ot baraka yan yana durabilir.

Meeza'nın merkezinde Kralın Sarayı bulunur, bir hektarlık araziyi kaplayan alçak, derme çatma bir yapıdır. Meeza aslında bir köydür ama, herhangi bir mantıklı plan izlemiyor gibidir. Dolambaçlı koridorlar aniden düz duvarlarla son bulur; zifir karası odalar birkaç koridora açılır; başka odalar ise aslında göğe açık küçük avlulardır. Kimi kısımlar insanlar ve mobilyalarla tıkış tıkışken, binanın bazı bölümleri de senelerdir terk edilmiş gibi görünür. Gizli bir koridor, köyün dışın-

daki Krallar Koyağı diye bilinen orman koyağının tepesindeki mağaraya gider. Ziyaretçiler, insanın sarayda yolunu kılavuzsuz bulmasının düpedüz imkânsız olduğunu unutmamalıdır.

Jukan'ların kendileri de mimarileri kadar acayiptir, aileden gelen kalıtsal bir delilikten etkilenmiş gibi görünürler. Ne yapacaklarını önceden kestirmek son derece zordur, öfkelendikleri ya da onlara karşı çıkıldığı zaman büyük bir şiddetle karşılık vermeye yatkındırlar, en ufak tahrikle öldürebilirler. Meeza "sokaklar"ı, olabilecek en sıradışı şeyleri yapan insanlarla doludur; ziyaretçiler bir taşla kendi kafasına vuran ya da kendini boğmaya çalışan bir adama ya da taştan bir bıçakla çocuğuna işkence eden bir kadına rastlayabilir. Ne var ki, kimse bunlara aldırmaz.

Jukan'ların genellikle kısa, kırpılmış saçları vardır ve tüyleri hâlâ üzerinde duran, tütsülenmiş maymun derisinden yapılmış kasıkbağları giyerler. Aynı deriden yapılmış tılsım ve insan dişlerinin sıralandığı gıcırdayan kolyeler takarlar.

Jukan'ların tanrısı, yarı insan yarı canavar, grotesk bir yaratık olarak sunulan ve kendisine ziyaretçilerin kurban edildiği Ogar'dır. Ogar'ın müstehcen bir heykeli sarayın dışında durur; dostça ama laubali de olmayan bir şekilde ona "Selam, Ogar" demek âdettendir. Çoğu kez, putun önünde perende atan birkaç adama rastlanır; bunlar, bütün köy namına dua eden rahiplerdir. Bütün Pellucidar'ın en güzel ve güçlü insanları olduklarına inanmaları, tipik bir Jukan özelliğidir; kendilerini Ogar'ın çocukları ola-

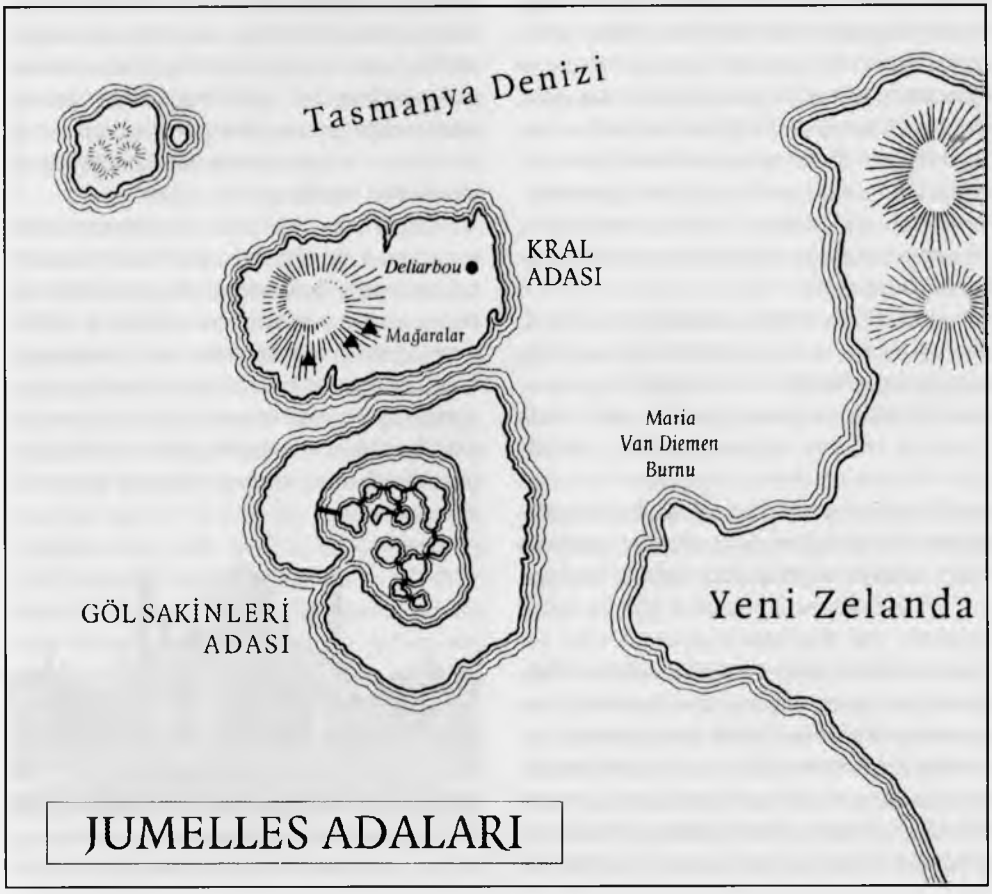

rak tanımlarlar. Her sakinin köydeki tek aklı başında insan olduğunu iddia etmesi ve başka herkesin zırdeli olduğunu söylemesi de gene tipik bir Jukan özelliğidir.

Yeryüzünde de buna benzer bir uygarlık vardır: XUJAN KRALLIĞI.

(Edgar Rice Burroughs, *Land of Terror*, New York, 1944)

JUMEAUX, İSLE DES, bkz. YAMYAM ADASI.

JUMELLES ADALARI, ikisi de kabaca aynı boyutta olan, Yeni Zelanda sahilinden pek uzakta bulunmayan ve bir buçuk fersah genişliğinde bir kanalla birbirinden ayrılan iki adadır. Dilleri ve dinleri aynıdır, odun ve taş ticareti yaparlar. Göl Sakinleri Adası adını sakinlerinin bir iç gölde yaşıyor olmalarından alır. Kırk fersah genişliğindeki bu göle, birbirine köprülerle bağlanan adacıklar serpiştirilmiştir. Evler genelde iki katlıdır, ahşaptır ve kırmızı ya da siyahla verniklenir. Pencere camları şeffaf boynuzdan yapılır, evlerin içi porselen süsler ve madeni aynalarla dekore edilir.

Kral Adası zengin, toprağı bereketlidir. Kusursuz bir daire şeklinde inşa edilmiş başşehir Deliarbou'nun binaları taştandır. Her kavşakta mermer çeşmeler vardır. Ada boyunca, mesken olarak kullanılan, halı döşeli ve iyice süslenmiş mağaralar bulunur. Kral Adası'nın hükümdarı, aristokrasiye hükmeder. Üst sınıflar boyunlarına, üzerinde "Biz onsuz bir hiçiz" yazan zincirler takarlar.

Kral Adası'nda çokeşlilik ölümle cezalandırılır. Göl Sakinleri Adası'nda zina yapan erkekler öldürülürken, kadınlar halk içinde çırılçıplak soyulur, burunları kesilir ve sonra da ormanda ölüme terk edilirler. Jumelles Adaları'nın dini, her dolunayda beyaz bir düvenin kurban edilmesini gerektirir. Ada sakinleri tek bir yaratıcıya inanır ve bireylerin ruhunun da onun bir parçası olduğunu düşünürler. Haşlanmış patatesten yapılmış ekmek yer, ağaç özünden alkollü bir içki içerler.

(de Catalde, *Le Paysan Gentilhomme, Ou Avantures De M. Ransay: Avec Son Voyage Aux Isles Jumelles. Par Monsieur De Catalde*, Paris, 1737)

JUNDAPUR, bir raca tarafından yönetilen, İngiliz köylerinin ağalık sistemini andıran küçük bir Hint devletidir. Saray, palladyen üslupta, gri taşlardan inşa edilmiş bir on sekizinci yüzyıl yapısıdır. Tatlı eğimli, geniş, yeşillik bir arazidedir, ancak etrafını çevreleyen duvarlar yıkılmaya başladığından, artık sığırların otlamak için içeri girmesine engel olmazlar. Sarayın arkasında bir göl vardır, ortasında küçük, ormanlık bir ada bulunur. Adada, tepesinde bakır kaplama bir soğan kubbesi olan, altıgen bir kafes durur. Kafeste Yeni Gine'den getirilmiş bitkiler vardır, aralarındaki uçuyor gibi görünen içleri doldurulmuş cennetkuşlarını ise, son mihracenin dedesi toplamıştır.

Efsaneye göre çok, çok önce, racanın kızı, tanrı Krişna olduğunu fark etmeksizin, bir kayıkçıya âşık olmuş. Bir gece kaçmış, kıyıya koşup kendini onun kollarına atmış. Kızın ağabeyi onlara baskın verip haykırmış, ama sadece bir balıkçıl kuşunun ötüşü duyulmuş, çünkü göl tanrının büyüsü altına girmişmiş. Davetsiz misafiri gören Krişna gerçek kimliğini açıklamış; ağabey bayılmış,

JUNDAPUR'un palladyen üslupta inşa edilmiş, yüksek minareli ve yaldızlı kubbeli sarayı.

kız kardeşi korkudan ölmüş. Başka bir efsaneye göre, iki kardeş de balıkçıl kuşlarına dönüştürülmüştür ve ötüşleri her gece yarısı ay doğduktan sonra duyulabilir.

Jundapur şehrinin kendisi ise seçkinlikten uzak bir yer, bir dar sokaklar ve açık dükkânlar karmaşasıdır.

(Paul Scott, *The Birds of Paradise*, Londra, 1962)

JUNGANYİKA ya da **GİZLİ GÖL,** Batı Afrika'dadır. Buraya gitmenin bilinen tek yolu, FANTİPPO'da denize dökülen Küçük Fantippo Nehri üzerindendir. Gölün etrafı mangrov bataklıklarıyla ve belirli bir yönde akmıyormuş gibi görünen, daima bir sis tabakasıyla örtülü, kafa karıştırıcı derelerle çevrilidir. Gölde ve çevresinde yaşayan hayvanlar derler ki, göl Nuh'un Tufanı'ndan kalan suları içerirmiş. Tufan'da sular çekilince dünyanın geri kalan her yanı kurumuş ama, mangrov bataklıkları kuşağının koruduğu göl, kurumadan kalmış.

Göle ulaştığı bilinen ender kâşiflerden biri Puddleby-on-marsh'lı Dr. John Dolittle'dır; buraya Tufan'ı hatırlayan tek yaşayan hayvanın, İhtiyar Çamursurat'ın isteği üzerine gelmiştir. İhtiyar Çamursurat devasa bir kaplumbağadır ve hem tatlı suda, hem de tuzlu suda yaşayabilen bir türün son örneğidir. Damla hastalığından mustariptir. Tedavi karşılığında, Dr. Dolittle'a hayat hikâyesini nakletmiş, ona Tufan'dan önceki dünyanın bilinen tek tasvirini anlatmıştır. Dr. Dolittle da, minnet borcuyla, binlerce kuşun çamurlu sulara küçük taşlar ve çakıl parçaları atmasını sağlayarak, gölün ortasında –bir kısmı hâlâ duran– yapay bir ada inşa etmiştir. İşte bu yüzdendir ki yıllar sonra bir jeologlar grubu, adada deniz kıyısı çakıllarının bulunuşunun, burasının bir vakitler denizin altında olduğunu kanıtladığını iddia etmişlerdi. Bir anlamda haklıydılar, ama sözünü ettikleri deniz, Tufan'ın ta kendisiydi.

Birkaç yıl sonra bir deprem peyzajı hatırı sayılır ölçüde değiştirdi ve yapay adanın bir kısmını yok etti. Birkaç yıl çamurun altında gömülü kalan Çamursurat, kurtulmayı gene başardı. Deprem, Tufan'dan önce zengin ve güçlü bir krallığın hükümdarı olan Kral Maştu'nun başşehri Şalba'nın harabelerini de ortaya çıkardı. Bu harabeler, o dönemin uygarlığının yapısına ilişkin olarak bugüne kalan tek kanıttır, dolayısıyla arkeoloji öğrencilerinin buraya yapacakları bir ziyaret, onlar için çok faydalı olacaktır.

Junganyika Gölü adını, Büyük Tufan'dan sonra gerçekleşen olaylardan alır. İhtiyar Çamursurat Tufan'dan iki insan kurtardı: Nuh'un yardımcısı, hayvanat bahçesi bakıcısı Eber ve sevdiği kız Gaza. Çamursurat ikisini, onları yemek isteyen dişi kaplana ve insanoğlunun ya imha edilmesini ya da köle düzeyine indirilmesini isteyen hayvanlara karşı yiğitçe korumuştu. Eber ve Gaza aynı dili konuşmuyorlardı, her ikisi de kendi dillerinden sözcükleri bir araya getirerek iletişim kuruyorlardı. Çamursurat onlara şehrin su basmış harabeleri arasında sakladığı hurmaları getirdiğinde Eber, kendi dilinde "hurma" anlamına gelen sözcükle, "Junga" diye haykırdı, Gaza da onların kendi dilindeki adını söyledi: "Nyika". Bu iki sözcüğün bir araya gelmesi, göle adını verdi. Eber ve Gaza nihayet kendi güvenlikleri açısından adadan götürüldü, kaplumbağalar onları daha sonra Amerika diye bilinen yere taşıdılar. Dr. Dolittle gelene kadar başka hiçbir insanoğlu Gizli Göl'ün kıyısına ayak basmamıştır.

(Hugh Lofting, *Doctor Dolittle's Post Office*, Londra, 1924; Hugh Lofting, *Doctor Dolittle and the Secret Lake*, Londra, 1949)

JURASSİC PARK, İsla Nublar'da bulunan, sekiz mil boyunda ve en geniş noktasında üç mil eninde bir deneysel eğlence parkıdır. Kosta Rika'nın batı kıyısındaki Cabo Blanco Biyolojik Koruma Bölgesi'nden pek uzak değildir. Burası tecrübeli seyyahlara KAYIP DÜNYA adıyla da bilinen MAPLE WHİTE

ÜLKESİ'ni hatırlatacaktır. İsla Nublar, gerçek bir ada değildir; doruğu deniz yüzeyinin üzerinde bir sualtı dağı, okyanus kabuğunun kabarmasıyla tabandan yükselmiş volkanik bir çıkıntıdır. İsla Nublar, tropik bitkiler açısından zengindir. Yer birçok noktada ayağa sıcak gelir ve bölgenin her yanındaki delik ve çatlaklardan buhar fışkırır. Buhar ve hâkim akıntılar yüzünden ada daima yoğun bir sis tabakası altında gizlenir – İspanyolca, "bulutlanmak ya da sis çökmesi" anlamına gelen Nublar adı da işte buradan gelir. İsla Nublar'ın kuzey ucundaki yeşil tepeler okyanus düzeyinden iki bin ayak yüksekliğe kadar uzanır. Anakaradan buraya deniz yoluyla ya da helikopterle ulaşılır. Limandan ya da iniş pistinden uzanan dar patikalar, bir binalar topluluğuna ulaşır –ziyaretçiler merkezi, laboratuvarlar, barakalar, vs –, bunlar tropik bir ormanın ortasında garip duran mükellef yapılardır. Binalar topluluğunun girişinde, elle kabaca yazılmış bir tabelada şöyle denir: "JURASSİC PARK'A HOŞ GELDİNİZ".

Jurassic Park'ta, tarihöncesi kehribarda bulunan sivrisineklerin midelerinden çekilmiş dinozor kanının DNA'sından klonlanmış, en az on beş farklı dinozor türü yaşar. Dinozorlar sadece yetkili personelin girebildiği parkın laboratuvarlarında "yaratılır". Klonlama deneylerinde teratojenik maddeler, radyoaktif izotoplar ve şiddetli zehirler kullanılır. Dinozorlar doğana kadar yumurtalarına kuluçka istasyonunda itinayla bakılır, sonra da bebek dinozorlar ziyaretçiler eğlensin diye parka salınır.

Dinozorların dış dünyaya kaçmalarını engellemek için büyük güvenlik önlemleri alınmıştır. Elektrikli bir çit tehlikeli yaratıkları ziyaretçilerin uzağında tutar, ama daha güçlü önlemler de vardır. Dinozorlar mahsus "lizin bağımlısı" olarak yaratılmıştır; DNA'larına yerleştirilmiş bir gen, onların tek bir tane hatalı protein enzimine sahip olmalarına yol açar. Bunun bir sonucu olarak da dinozorlar lizin amino asidini üretemezler ve Jurassic Park bakıcılarının tablet biçiminde temin ettikleri zengin rejimsel lizin kaynağını almazlarsa, on iki saat içerisinde komaya girip ölecekleri söylenir. Hayvanlardan biri kaçacak olursa, birkaç dakikada bir sürüleri sayan park bilgisayarları anında alarm verecektir.

Birkaç yıl önce birkaç dinozorun dış dünyaya kaçmayı başarıp, park ziyaretçileri ve çevre köylerin sakinleri arasında terör estirmesi gibi ciddi bir olay yaşanmıştır. Park şimdi yenilenmiş ve halka açılmıştır. Ancak ziyaretçiler, tesisi gezerken fevkalade ihtiyatlı davranmaları konusunda uyarılır ve ne Jurassic Park yönetiminin ne de Kosta Rika hükümetinin bir kaza halinde herhangi bir sorumluluk yüklenmeyeceği kendilerine hatırlatılır.

(Michael Crichton, *Jurassic Park*, New York, 1990)

K

K VADİSİ, bkz. ELİFBA.

KABALUSA, Atlas Okyanusu'nda, hakkında çok az şey bilinen bir adadır. Kabalusa'yı ziyaret etmek tehlikelidir, çünkü adada vahşi Hintli kadınlar yaşar, elleri ve ayakları yerine eşek nalları vardır ve insan eti yedikleri bilinir. Kabalusa'ya çıkma talihsizliğinde bulunan bir seyyah, önce ada sakinleriyle yatmaya zorlanır, derken sarhoş edilir, sonunda da yenir.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy)

KABİN, BEKLA İMPARATORLUĞU'nun en kuzeydoğusunda küçük, hoş, surlu bir kasabadır; yıllar boyunca imparatorluğun sınırını oluşturmuş Telthearna Nehri'nin kollarından biri olan Vrako üzerindedir. Eski günlerde, Vrako'yu doğudan geçen seyyahların, kanunsuz ZERAY bölgesinden geldikleri varsayılır, ya geri gönderilir ya da öldürülürlerdi. İmparatorluk savaşlarının sona ermesinin ardından bu durum değişti, artık ziyaretçiler kanundışı sanılmadan nehri geçebilirler, çünkü Zeray şimdi uygar bir yer. Kabin de artık eskisi gibi bir sınır kasabası değil.

Kabin, BEKLA şehrine su sağlayan deposuyla ünlüdür. Bu suyu altmış mil kadar uzaktaki şehre, Bekla Ovası'nı geçen bir su yolu vasıtasıyla ulaştırır. Deponun kendisi Kabin'in kuzeyinde, iki yeşil toprak mahmuzun arasında yer alır; ziyaretçiler nehir ağzındaki koca barajı ve su yoluna giden su miktarını kontrol eden karmaşık kapılar ve savaklar sistemini fark edecektir.

(Richard Adams, *Shardik*, Londra, 1974)

KÂBUS MANASTIRI, İngiltere, Lincolnshire'da, deniz ile bataklık arasındaki kuru toprak şeridinde bulunan saygın bir aile malikânesidir. Aslında son derece pitoresk bir yarı harabiyet halinde, güney yanı hariç her yandan onu saran bir hendeğin içinde duran, kale tipinde inşa edilmiş bir manastırdır.

Kâbus Manastırı, Asilzade Christopher Glowrey'nin konutudur. İlginç mimari özellikleri arasında kuleler de vardır: virane halinde ve baykuşla dolu güneybatı kulesi; Bay Glowrey'nin, sadece altı nüshası satılmış olan *Felsefi Gaz: ya da insan zihninin genel aydınlanması için bir Proje* başlıklı risalenin yazarı olan oğlunun kullandığı güneydoğu kulesi; Bay Glowrey'nin dairesinin bulunduğu, hendekle bataklığa bakan kuzeybatı kulesi. Hizmetkârların bölümü, kuzeydoğu kulesindedir. Güneydoğu köşesindeki teras, uzun ve düz bir sahil yoluna bakar ve hem deniz manzarası, hem de hoş bir bataklık ve değirmenler tekdüzeliği sunar. Teras, "bahçe" adıyla bilinir ama burada yetişen tek şey, sarmaşıklarla amfibi yabani otlardır. Binanın ana kısmı kabul odalarına, ferah yemek odalarına ve çok sayıda yatak odasına bölünmüştür. Bay Glowrey'nin oğlu kendi kulesinden küçük, gizli bir daireye giriş yaptırmıştır. Manastıra giden yol, suni olarak bataklık düzeyinin üstünde yükseltilmiştir. Kâbus Manastırı, Claydyke köyünden on mil uzaklıktadır.

Vaiz'in Kitabı üzerine, her şeyin boş olduğunu itiraz kabul etmez şekilde gösteren bir yorum yazmış olan Christopher Glowrey, evini, herkesin köpek gibi yaşadığı ferah bir köpek kulübesine benzetmiştir. Topladığı ve Kâbus Manastırı'nda izlenebilecek ilginç nesneler arasında, yağmurlu bir günde bir *taedium vitae* krizi geçirerek kendini asan bir ceddinin kafatasından yapılma bir punç kâsesi de vardır. Evin hizmetkârları da dikkat çekici-

dir, çünkü asık suratları ve kasvetli adları nedeniyle seçilirler: Kâhya Kuzgun, vekilharç Karga, uşak Skelet (Bay Glowrey'ye göre adam Fransız asıllıymış ve asıl adı Squelette'miş), seyisler Kazma ve Kabir. Kapı uşağı olabilecek Diggory Ölümdöşeği, yüzündeki mutlu ifade yüzünden ekarte edilmişti ama daha önceden bütün hizmetçileri fethedip Manastır'da bir küçük Ölümdöşekleri kolonisi bırakmayı ihmal etmedi.

Kâbus Manastırı'na, kara melankolinin ruhu musallat olmuştur ve ziyaretçiler eninde sonunda bunun bütün konukları etkilediği konusunda uyarılır.

(Thomas Love Peacock, *Nightmare Abbey*, Londra, 1818)

KADATH, seyyahlar tarafından daha önce hiç keşfedilmediği söylenen oldukça geniş ve buzlu bir şehirdir. LENG Platosu'nun ötesinde yer alır ve hayal gücünün ötesinde gizler taşıdığı söylenir. Kadath'ı ziyaret etmeyi düşünen yolcular, mutlaka hortlakların yardımını istemelidir.

Muazzam oniks kaleli Kadath'ın, RÜYADÜNYA'nın başşehri olduğu söylenir.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath", *Arkham Sampler* içinde, Sauk City, 1948)

KADINLAR ADASI, Çin Denizi'nde, nüfusunu yalnızca kadınların oluşturduğu bir adadır. Ada, herhangi bir yerleşim bölgesine üç günlük uzaklıktadır. Kadınlar ya rüzgârın taşıdığı tohumlarla ya da belli bir yerel ağacın meyvesini yiyerek hamile kalır. Her iki durumda da yalnızca kız çocuk doğururlar. Erkek ziyaretçiler, iyi karşılanmayacakları konusunda uyarılır; ya öldürülecek, ya da bir gemiye bindirilip, adayı terk etmek zorunda bırakılacaklardır.

Kadınlar Adası'nın en dikkate değer binası Güneşin Evi'dir, çünkü güneş bu binanın doğu tarafından doğar ve batı duvarının gerisinde batar. Bu olduğu zaman, bütün sakinler evlerinden çıkarak "İşte orda! İşte orda!" diye haykırırlar, dualar ederek ve diz çökerek güneşe taparlar.

(Anonim, *Le livre de merveilles de l'Inde*, çeviren: L.M. Devic, Leiden, 1883-86)

KAFATASI ADASI, Hint Okyanusu'nda, Sumatra'nın güneybatısındadır. Tropik iklimin bütün özelliklerini taşıyan bu çok sıcak adada muson mevsimi dışında hiç yağmur yağmaz. Rüzgâr çok ender eser ve adayı çevreleyen denizler genelde sakindir, ama sık sık yoğun sis görülür. Kafatası Adası batıya doğru bir mil kadar kumlu bir yarımada olarak uzanır. Yarımada, adanın geri kalanının karakteristik özelliği olan sık bitkilerin başlangıcına işaret eden yüzlerce ayak yükseklikteki bir yarla, anakaradan ayrılır. Ortasında, biçimiyle bir kafatasını akla getiren bir dağ yükselir – ada da adını buradan alır zaten. Dağın eteklerinde, yamaçlardan aşağı inen derelerin içine aktığı muazzam büyüklükte bir zift gölü vardır.

Yarımada ile yar arasında yüz otuz ayaktan daha yüksek, iki kıyıyı birbirine bağlayan, devasa bir kapıyı destekleyen iki taş direkli tahta bir duvar vardır. Duvar, şimdi harabe halindeki bir şehri de inşa etmiş olan kadim bir uygarlığın halkı tarafından dikilmiştir. Bu harabelerin olduğu yerde, artık adada mevcut olan tek köy bulunur – o kadim uygarlığın soyundan gelen ve şimdi vahşiler halini almış insanların oturduğu bir grup ot, balçık ve ahşap kulübe. Yerlilerin tek kaygısı, kendi korunmaları adına, duvarı muhafaza etmektir. Bunlar, dev bir goril olan tanrı Kong'a tapan bir kral tarafından yönetilen Zenciler'dir. Ruhsal ihtiyaçlarını, kabile büyücüsü karşılar.

Göreneklerine göre, zaman zaman Kong'a bir gelin armağan edilir Bir kuşakla kolye takmış, başında çiçeklerden bir taç olan bir köylü kız, tanrıya sunulur. Takdim merasimi sıra olmuş şarkı söyleyen yerlilerin

arasında, köy meydanında yapılır. Kız, kabile büyücüsü tarafından, köyün –bir insansımaymun sürüsüne benzemek için işlenmemiş kara derilere bürünmüş ve tüylü kafatasları takmış– en uzun on iki adamına devredilir. Adamlar kızı bir sunağa koyar, duvarın iki yanındaki iki direğin arasına bağlarlar. Kral öne gelir, madeni bir davul çalınır ve duvardaki kapı açılır. Yerliler duvarın tepesine tırmanır ve Kong, gelinini almaya gelir. Derken kapı, bir sonraki törene kadar kapatılır.

Kafatası Adası'nın bitki örtüsü, tropik bir iklime yakışacak şekilde, muazzam boyutlara erişmiştir. Burada bulunan hayvanların çoğu ise tarihöncesi çağdan kalmışlardır –dinozorlar, koskoca kertenkeleler, uçan sürüngenler. Burada çok miktarda yılan ve akbabanın yanı sıra dev böcekler de bulunur. Kong olarak bilinen dev goril, bir keresinde bir New York seyahati için adadan ayrılmış, ama ziyareti başarılı olmamıştır.

(*King Kong*, yapım ve yönetim: Merian Cooper ve Ernest Schoedsack, ABD, 1932-33)

KÂFİRLER ADASI, USULA'nın varoşlarında bir göl üzerindedir. Adadaki tek bina alçak bir kulübedir, Usula'daki evlerin hepsinden daha iyi inşa edilmiştir. Bina, yüzyıllar boyunca bataklık arazide durmuş tahtadan yapılmıştır, bu yüzden de taş kadar sert ve ağır hale gelmiştir. Kulübe, CİNİSTAN'lı bir yabancı tarafından, Usula yüksek rahibi ya

da büyücüsünün kızı olan karısı için inşa edilmişti. Yabancı çok seyahat ederdi ve adasına mermer parçalarıyla dönüp onlarla bir anıt dikti. Anıt, iki metreye dört metredir, dört cephesinde de üzerinde siyah yazılar vardır ve yine Vedalar'dan, *Zend Avesta*'dan, *İ Jing*'den, Kitabı Mukaddes'ten ve Kur'an'dan alıntıların olduğu sütunlarla çevrilidir. Merkezi anıttaki alıntıların nereden olduğu henüz saptanamamıştır, ama tercüme edilebilirler. Güney cephesinde "Yaradılış" sözcüğü ve şu dizeler vardır:

Hiçbir can gelmez dünyaya
Ruh değilse daha önce
gökyüzünde.

Kuzey cephesinde şunlar yazılıdır:

Hiçbir ruh yükselmez göğe
Can değilse daha önce
yeryüzünde.

Doğu cephesinde "Günah" ve bir de muammalı "Sadece bir tanesi can olmayı reddetti" cümlesi yazılıdır, batı cephesinde ise "Ceza" başlığı altında şu satırlar vardır:

Bu yüzden de dönemez
gökyüzüne
O şeytandır.

Anıt göle yüksekten bakar ve nilüfer çiçekleri ile başka egzotik bitkilerin gölgesindedir. Yakınında, yıllar boyunca yabancının karısının mezarı olduğu sanılan ama aslında içinde kadının cesedi bulunmayan bir mezar vardır.

(Karl Friedrich May, *Ardistan*, Bamberg, 1909; Karl Friedrich May, *Der Mir von Oschinistan*, Bamberg, 1909)

KÂFURU ADASI, Hint Okyanusu'nda bir yerlerdedir, orada yetişen çok sayıda kâfuru ağacı yüzünden bu adı almıştır. Bu ağaçların dalları öyle geniş bir alana yayılır ki her birinin gölgesinde yüzden fazla kişi oturabilir. Bir seyyah bir ağaçtan kâfuru elde etmek isterse, ucu sivri bir sopayla yaprağı delmelidir; kâfurulu su dışarı akar ve havayla temas eder etmez kauçuk kadar yoğun hale gelir.

Adada tuhaf bir hayvan olan *kerkedan* (gergedan) yaşar, deveden büyüktür, saman yer. Alnının tam ortasında büyük bir boynuz, bu boynuzun üstünde de bir adam resmi vardır. *Kerkedan,* önüne bir fil çıksa, ona boynuzunu saplar ve farkına bile varmadan yoluna devam eder. Fil ölür ve öğle güneşinde eriyen fil yağı *kerkedan*'ın yüzünden aşağı gözlerine akar, onu kör eder. Bunun üzerine *kerkedan* kumsala doğru ilerler ve orada *ruh* denen bir kuş tarafından yakalanır; kuş onu pençeleriyle kavrar ve hem onu hem de ölü fili, yuvasındaki yavru *ruh*'ları beslemek için götürür (ayrıca bkz. RUH KUŞU ADASI).

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy)

KALİ, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'da, SARİ'nin sekiz yüz mil kadar kuzeydoğusunda bulunan bir krallıktır. Kali'nin merkezi, kireçtaşından oluşmuş sarp bir yamaca kazılmış bir mağara-köydür – burası Lural Az kıyılarıyla paralel olarak kuzeydoğuya doğru uzanan volkanik dağ silsilesinin son seddidir. Sarp yamacın ardındaki zemin volkanik kayalardan oluşan bir dağ sırtına ulaşana kadar yükselir; burada gür yeşillikler yerini seyrek bitkilere bırakır. Bu sıradağlar içinde sadece bir tanesi halen aktiftir.

Kali'de iki ayrı ırk yaşamaktadır: Kaya İnsanları –Pellucidar'daki diğer bazı kabileler gibi, birbirlerine sağlam olmayan merdivenlerle bağlı mağaralarda yaşar, yemek hazırlıkları ve sosyal etkinlikleri içinse dağın eteklerindeki birkaç saz damlı kulübeden yararlanırlar– ile sıradağların daha yüksek alanlarında yaşayan Kılıçdişli İnsanlar. Bu ikinciler, maymun kuyruğu gibi sarılıp kavrayabilen kuyrukları ve ağızlarının iki yanın-

da fil dişi gibi dişleri olan, kara derili bir yamyam ırktır. Kalın, dışarı çıkık kaşları; kısa, sert saçları ve birbirlerine yakın duran gözleri vardır. Kılıçdişli İnsanlar normal Pellucidar dilini konuşmaz, bunun yerine maymunları andıran garip bir şekilde, hızlı hızlı anlaşılmaz laflar ederler. Her iki kabileyle de karşılaşmak tehlikeli olabilir.

(Edgar Rice Burroughs, *Return to Pellucidar,* New York, 1941; Edgar Rice Burroughs, *Men of the Bronze Age,* New York, 1942)

KALOON, Orta Asya'da bir yerlerde, bir dağ sırası ve çölün gerisinde bulunan muazzam büyüklükte bir ülkedir. Bir alüvyon ovası olan Kaloon –belki de eski bir gölün dibidir–, iyi işlenmiş ve bereketli bir ülkedir. İçinden bir nehir geçer, bu nehrin ortasında da adı gene Kaloon olan bir şehir yükselir. Şehrin binaları, nehrin bir çatalının içinde kalan bir adada teraslar oluşturur ve ova düzeyinin yüz ayak kadar yükseğinde dururlar. Kaloon'daki en büyük bina, Han'ın, sütunlarla süslenmiş, kulelerle taçlanmış ve bahçelerle çevrili sarayıdır.

Kaloon, buraya Grek lisanını tanıtan ve günümüze kadar süren bir hükümdar hanedanlığı kuran Büyük İskender'in Mısırlı generali Rassen tarafından fethedilmiştir.

Kaloon halkında Tatar kanı vardır ve ticaretin her şeklinden uzak dururlar; bu bölgede çıkan ve sakinlerin süs yapmakta kullandığı birçok değerli metale rağmen, yerel bir para birimi yoktur. Ülkeye hükmedenler sihre inanır, halk da HES Dağı'nda yaşadığı söylenen tanrıça İsis'e bayılır.

(Henry Rider Haggard, *Ayesha. The Return of She,* Londra,1905)

KALYPSO'NUN ADASI, bkz. OGYGİE.

KAMBUR ADASI, Büyük Okyanus'tadır. Galapagos Adaları'na pek uzak değildir.

Güney bölgesinde yaşayan çok gezmiş bir grup Hollandalı dışında, ada sakinlerinin hepsi kamburdur ve kambur olmayanları "Tabiat'a karşı bir ayıp" olarak görürler. Avrupalıların adadan haberdar oluşu, "Majesteleri Bağımsızlık" denilen kral LXXVII. Dossogroboskow'un hükümdarlığı sırasında gerçekleşmiştir. Bütün unvanlar, sahiplerinin taşıması gereken niteliklere göre verilir; bu yüzden bakanlara "Sayın Hürmet", savaşçılara "Sayın İnsanlık", yargıçlara "Sayın Doğruluk", hanımlara "Sayın Titizlik" denir. Adanın başlıca ihraç malları demir ve devedir.

(Abbé Pierre François Guyot Desfontaines, *Le Nouveau Gulliver, ou Voyage De Jean Gulliver, Fils Du Capitaine Gulliver. Traduit d'un Manuscrit Anglois. Par Monsieur L.D.F.*, Paris, 1730)

KANADA YÜZEN ADALARI, Superior Gölü'nde bir grup adadır, Kızılderililerin suya süs ve tütün atarak tapındıkları aksi bir tanrı tarafından yönetilir. Adalar güzel ağaçlar ve çiçekler, ışıldayan kristaller ve hoş ötüşlü kuşlarla doludur. Ancak mest olan seyyah onlara yaklaşmaya çalışacak olursa, bu toprakları kendi zevki için muhafaza eden kıskanç tanrı, onları meraklıların gözlerinden uzak tutmak için üstlerine sis atacaktır. Seyyah onları ne kadar uzun süreyle ararsa arasın, Yüzen Adalar'a ayak basmayı asla başaramayacaktır.

(Charles M. Skinner, *Myths and Legends of Our Own Land*, Toronto, 1896)

KANBADON, bkz. VİTİ ADALARI.

KAPTAN SPARROW'UN ADASI ya da **ŞEYTANLAR ADASI,** Kuzey Pasifik'te, 5°2'18" kuzey enlem ve 123°4'7" doğu boylamdadır. Ada hakkındaki ilk bilgileri 1744'te *Good*

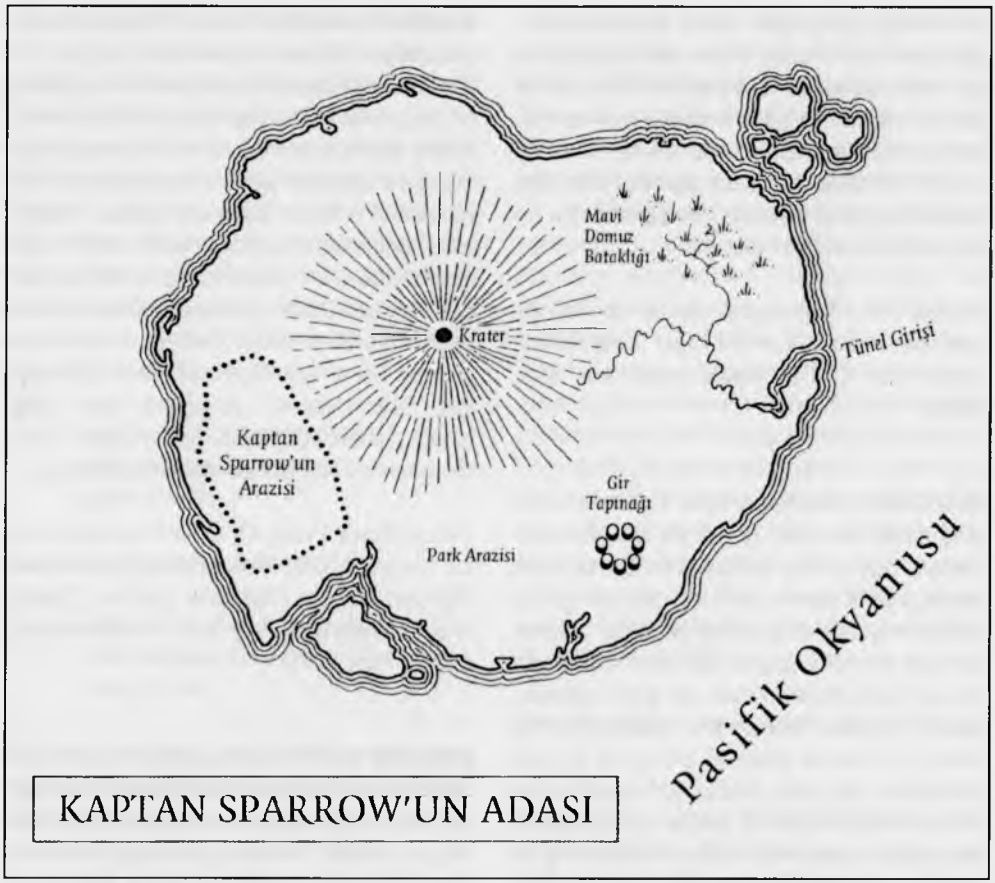

Adventure yelkenlisinden Kaptan Geoffrey Cooper vermişti. Adanın çevresi yirmi mil kadardır, koyu ya da halici yoktur. Yelkenli gemiler için korkulan bir bölgede, öbür topraklardan uzaktadır: Marwuesas Adaları bin beş yüz mil güneybatıdadır; Duncan Adası bin iki yüz mil doğuda; Noel Adası da iki bin mil batıdadır. Ada, tek bir muazzam volkanik kraterden oluşur. Güney tarafı bereketli bir arazidir, parka benzeyen ve çeşitli meyvelerle birçok tropik çiçek yetişen bahçe arazisi millerce uzanır. Bu bölgeye, Patagonya tepeli devekuşlarından da büyük olan birtakım muazzam kuşlar (*ruka*) bakar; yerliler, kiminin boyu dokuz ayağı bulan bu kuşlardan, yabani otları yolmada ve budamada yararlanır. Kuzeyde, biraz küçük tapirlere benzeyen tuhaf mavi domuzların yaşadığı büyük bir bataklık vardır.

Uçaklar buraya inemediği için adaya yalnızca denizden, doğu kıyısındaki bir tünelden ulaşılır; tünelin en ucunda kayalardaki yüksek bir odaya giden merdivenler vardır. Burada, geniş, erkek geyik misali boynuzları olan mat kırmızı bir insan şeklinin çizimleri görülebilir. İnsanı ve erkek geyiği aynı şey olarak kabul eden bir ressamın eseri olan bu çizimdeki şekil, sekiz ayak boyundadır ve sol elinde bir kılıç vardır. Gene bu odada üzerinde "*Fighting Sue*, 1866" yazılı eski pirinç bir top da bulunur. Başka bir tünel bu odadan, yılankavi köklerle dolu ve iç taraftan tepe yamacına açılan daha küçük bir odaya gider.

Adada üç kabile yaşar. Bir tanesi, çoğu Avrupa virüsleri kapıp ölen adanın ilk sakinlerinden geriye kalan küçük bir gruptur. Avrupalılar buna kendi üstünlüklerinin bir işareti gözüyle baksa da, yerliler bunu bir lağımın, pisliğe katlanışıyla övünmesine benzetirler. İkinci grup, bir satir ırkıdır. Üçüncüsü ise, Avrupalılarla satirlerin karışık bir ırkı olup fena halde dejeneredir. Bu Avrupalılar on dokuzuncu yüz yıl ortalarında, *Fighting Sue* adlı korsan gemisinin Kaptanı Andrew Sparrow liderliğinde buraya gelmişlerdi. Kaptan Sparrow, adamlarıyla ailelerinin güvenceye kavuşacağı bir yer arıyordu. Adada küçük bir koloni kurduktan sonra yeni ganimetler peşinde denizleri bir kez daha kolaçan etmeye karar verdi. Ancak bu sefer yakalandı ve idam edildi. Adada bir başlarına kalan adamları, onun emirlerini yerine getirmeyi sürdürdüler. Kaptan Sparrow özgün yerlilerin yüksek rahibi Gir'le, kendi adamlarının onunkilerle karışmaması konusunda anlaşmaya varmıştı; ayrıca adamlarına, maymunlarla *ruka*'ları olmasa da, mavi domuzları avlama izni verilecek ve her ay çevriminde bir satir vurmalarına müsaade edilecekti. Gir Tapınağı rahibin halkı için kutsaldı, adanın güneybatısı ise istilacılara ayrılmıştı. Ama Kaptan Sparrow'un halkı satirlerle çiftleşti. Şimdi bu karışık ırk, adaya hâkim olmuş durumdadır.

Seyyahlar, Gir Tapınağı'nı ziyaret etmeli ve tapınak duvarının içine oyulmuş dik ve dar merdivenden dikkatli bir şekilde çıkmalı. Denir ki, "Bir sonraki dönemeçte nasıl karşılanacağını bilmeden buna tırmanma macerasına atılacak kişi, cüretkâr bir adam olurdu." Duvarlar, Gir'e kurban edilen ilk yerlilerin kanlarıyla kırmızıya, neredeyse mora boyalıdır. Kadim bir yasa, ırklarının sadece seksen kişiden ibaret olmasını buyurmuştu, ne eksik ne fazla; ideal kurban olarak seçilenler ise yaşlılarla hastalardı. Kuvvetin kendisi güzel sayılmadıkça, tapınak ne güzeldir ne çirkin.

(S. Fowler Wright, *The Island of Captain Sparrow*, Londra, 1928)

KARAASA, PAFLAGONYA ile KIRIM TATARİSTANI arasında, adını kara sihirli değneğinden alan Peri Karaasa tarafından yönetilen bir ülke. Peri Kararasa'nın dünyadaki bütün önemli vaftiz törenlerine gidip her çocuğa bir yüzük ya da bir gül armağan ettiği bilinir. Yüzüğü alanlar mutlu evlilikler yapar, ölçülü ve düzenli hayatlar yaşarlar. Gülü alanlar ise büyüyüp tutku alevleriyle kavrulur ve hayatlarını umutsuz ve ateşli aşk maceralarıyla tüketirler.

(M.A. Titmarsh [William Makepeace Thackeray], "The Rose and the Ring," *Christmas Books*, Londra, 1857)

KARA CENGEL, Ganj deltasında, Raymangal Adası'ndadır. Adını, her tür ışığı dışarıda bırakan sık bitkilerinden ve tam göbeğinde cereyan eden karanlık dehşetlerden almıştır. Kasvetli ağaçlar arasında, tanrıça Kali'ye tapınan insan boğan Eşkıya'ların muazzam mabedi yükselir. Bina, granitten yapılmış, yaklaşık altmış ayak boyunda ve kırk ayak eninde devasa bir pagodadır, çevresinde şevkle oyulmuş heybetli sütunlar vardır. Pagodanın kubbesi, kadın başlı, kafasını dikmiş bir yılanla sona erer. Kutsal yerin köşeleri, üç başlı, tek gövdeli ve üç bacaklı tanrıça Trimurti'yi gösterir. Ziyaretçiler içeride Kali'nin bir heykelini ve kırmızı balık dolu küçük beyaz bir havuz görecektir. Tanrıçanın müritleriyle bu havuz sayesinde iletişim kurduğu söylenir.

Binanın altında, alçak galerilerden oluşan bir labirent vardır; bu korkunç soğuk, karanlık, rutubetli yerlerde çok renkli akrepler, zehirli kırkayaklar, tüylü örümcekler ve birkaç kobra türü yaşar.

Kutsal yerin hayli yakınında bir banyan ağacı vardır, buradan bir yeraltı geçidine girilebilir; iki yanında keskin mızraklar dizili geçit, bu düz ve dar yolu bilmeyenler için çok büyük tehlike arzedebilir. Yol, fil başlı yirmi dört sütunun desteklediği, pembe granitten büyük bir mağaraya gider; Eşkıyalar

tanrıça Kali'ye bakireleri burada, bu mağarada kurban ederlerdi.

(Emilio Salgari, *I misteri della Jungla Nera*, Milano, 1895)

KARA EV, sık bir ormanda, harabe halinde, ücra bir malikânedir. Çatının pek az bir bölümü kalmış, iç duvarların büyük kısmı çoktan harap hale gelmiştir. Zemin, kalın bir yosun halı altında gözden kaybolmuş, daha alçak olan duvarlar, eğreltiotlarının ardında görünmez olmuştur. Ev, öldürücü bir karanlık havası taşır, bu hava geceden çok çürümeyle ilgilidir; gündüzleri bile karanlık ve kasvetli görünür. Harabeye sadece porsuk, kakım, sincap ve tilki gibi orman hayvanları yaklaşır.

Kara Ev, GORMENGHAST'tan ayrıldıktan sonra kırsal kesimde avare dolaştığı günlerde meşhur Titus Groan'a rastlamış olan bazı kişiler tarafından grotesk bir kutlama mahalli olarak seçilmiştir. Grubun önderi sabık metreslerinden biriydi ve çoğu kişi gibi o da Titus'un hakkıyla lord olduğuna inanmıyordu. Onun yönetimi altında, şiddet ve cinayetle sonlanan zalim ve alaycı bir temsili törende bir dizi insan, Titus'un geçmişinden tarif ettiği kişilerin kılığına girdiler.

(Mervyn Peake, *Titus Alone*, Londra, 1959)

KARAİN KITASI, şimdilerde büyük ölçüde Avrupa kontrolü altında bulunan, güney Pasifik'teki büyük bir adadır.

Kıtanın nüfusu karışıktır. İlk sakinleri Beyaz ırktan insanlarmış gibi görünmektedir, ancak birbirini izleyen göç dalgaları, Zenci Bant'lar kabilesini ve hicretten sonra buraya gelen Arap yerleşimcileri getirmiştir. Karain nüfusu, bu iki ırkın soyundan gelir. İlk başlarda kıyı bölgelerde yaşamalarına rağmen, kıyıların gitgide Avrupa nüfusu ve kontrolü altına girmesiyle, iç bölgelere doğru kaymışlardır. İç kesimlerdeki bazı kabileler, özellikle İslandia'lılar'ın (bkz. İSLANDİA) geleneksel düşmanları olan dağ Bant'ları, halen çok ilkeldir.

Karain'deki en büyük şehir, bir zamanlar Karain imparatorlarının makamının yer aldığı, ama şimdi İngiliz himayesi altında bulunan ülkenin başşehri Mobono'dur. Kadim ve hayli netameli, kalabalık, yoksul bir şehirdir. İmparatorlar Sarayı'nın dikdörtgen terasları, bir ovaya inşa edilen bu şehre hâkim konumdadır. Mobono on dördüncü yüzyılda İslandia Kraliçesi Alwina tarafından zaptedilmiş ve iki yıl süreyle işgal edilmişti. Burada birkaç yıl yaşayan İslandia'lı şair Bodwin'in eserlerindeki "melun bir şehirde yüksek bir kule"yle, Saray'ı kastettiği kabul edilir.

Southhampton'dan gelen buharlı gemilerin yanaştığı St. Anthony limanı, Mobono'nun kuzeyindedir. Şehir denize dar, kıvrımlı bir boğazla bağlanan geniş bir vadiye inşa edilmiştir. Kahverengi taştan evler, U-biçimi vadinin dik yamaçlarını teraslar halinde tırmanır, sonra da yerlerini kireçtaşından sarp kayalara bırakırlar. Seyyahlar şehrin karakteristik kokusunu –insan ve yarı çürümüş sebze kokularının bir karışımı– fark edeceklerdir. Şimdilerde İngiliz İmparatorluğu'nun hükümdar tarafından idare edilen bir sömürgesi olan St. Anthony'nin halkı, büyük ihtimalle Beyaz ve Bant soylarından gelme melez bir halktır. Koyu renkli gözleri, yumuşak ve kibar hatları vardır, kendilerine Tanrı'nın Kuzuları derler. Hıristiyan misyonerler buraya gelene kadar siyah ve beyaz ırkların birbirinden ayrı durduğu, ama bütün insanların kardeş olduğu öğretisini sözcüğü sözcüğüne benimseyerek, erdem bunu gerektirir deyip birbirleriyle evlendikleri söylenir. Erkekler bol lacivert pantolon, kadınlarsa koyu tonda kahverengi elbiseler giyer.

İslandia Dağı'nın hemen kuzeyinde Sobo Stepleri uzanır. Burası karma Karain ve Bant ırklarının yaşadığı, surlu şehirlerin serpiştirildiği, şimdi ise Alman himayesinde olan kuru otluk bir alandır. Almanya İslandia'nın bağımsızlığını ve bütünlüğünü tanısa da, Bant çapulcularının uçsuz bucaksız İslandia sınırı boyunca yağma ve talana kalkıştığı

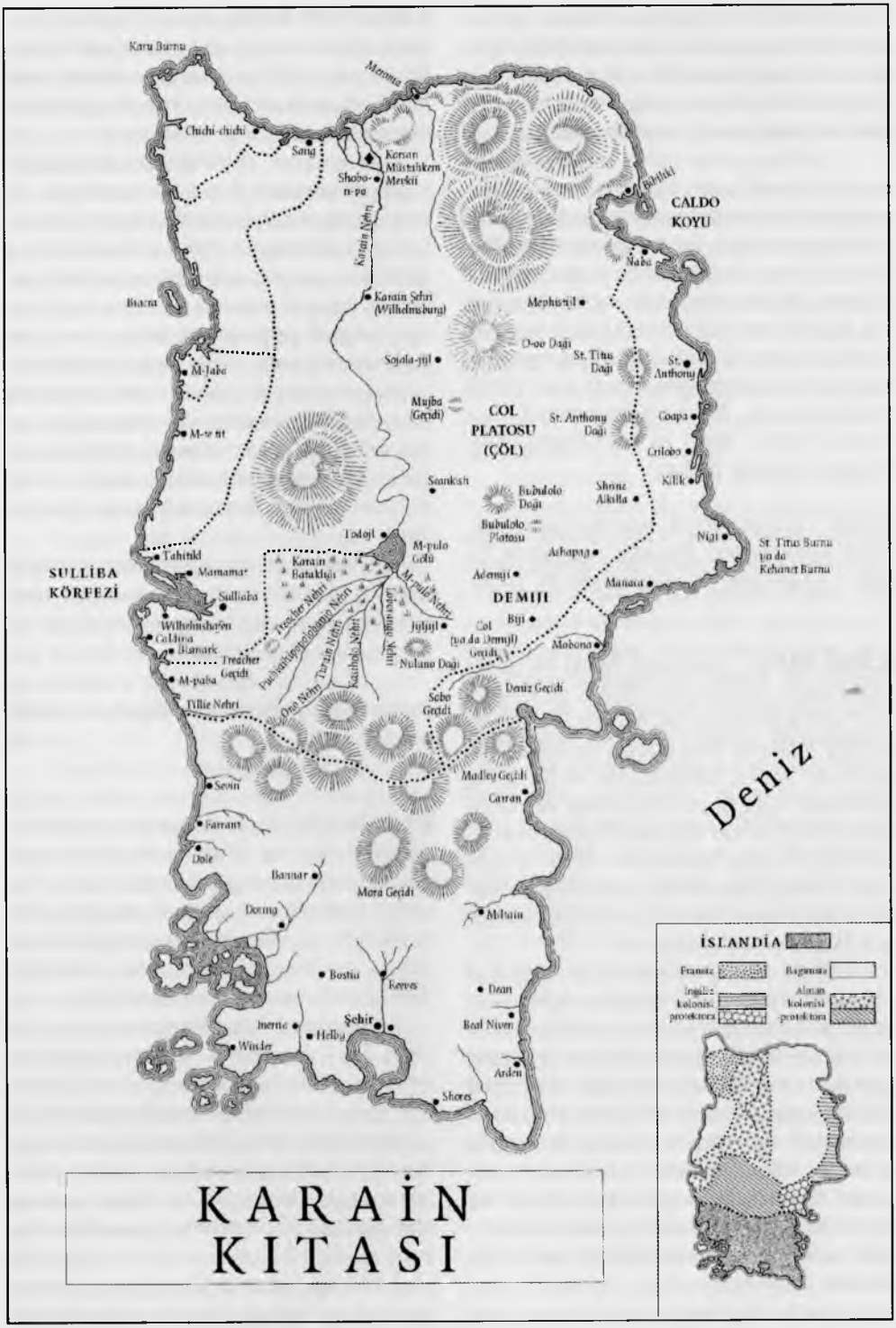
Karu Burnu
Meroma
Chichi-chichi
Sang
Korsan Müstahkem Mevkii
Shobo-n-po
Bibiliki
CALDO KOYU
Naba
Karain Nehri
Biacra
Karain Şehri (Wilhelmsburg)
Mephistijl
O-oo Dağı
Sojala-jijl
St. Titus Dağı
St. Anthony
M-Jaba
Mujba (Geçidi)
COL PLATOSU (ÇÖL)
St. Anthony Dağı
Coapa
M-w tit
Crilobo
Kilik
Seankish
Bubulolo Dağı
Shrine Alkilla
Bubulolo Platosu
Todojl
M-pulo Gölü
Nigi
St. Titus Burnu ya da Kehanet Burnu
Tahitikl
Karain Batakliği
Achapag
SULLİBA KÖRFEZİ
Mamamat
Ademiji
Manaca
Sulliaba
M-pula Nehri
DEMIJI
Wilhelmshafen
Treacher Nehri
Loberango Nehri
Biji
Caldima
Bismark
Jijljijl
Col (ya da Demijl) Geçidi
Mobona
Treacher Geçidi
Pachiaihipapalahanio Nehri
Turain Nehri
Kasihola Nehri
Nulano Dağı
M-paba
Deniz Geçidi
Sobo Geçidi
Tillie Nehri
Ono Nehri
Madley Geçidi
Sevin
Carran
Deniz
Farrant
Dole
Bannar
Mora Geçidi
Doring
Miltain
İSLANDİA
Fransız
Bagamaz
İngiliz kolonisi protektora
Alman kolonisi protektora
Bostia
Reeves
Dean
Şehir
Beal Niven
Inerria
Helby
Winder
Arden
Shores
KARAİN KITASI

1908 olaylarından onlar sorumluydu. İşte bu yüzden Almanya ve İslandia arasındaki ilişkiler bazen gerginleşebilir ve bunun bir sonucu olarak da Alman pasaportlu ziyaretçiler İslandia vizesi almakta zorluk çekebilir.

Col Platosu'nun çöllük çorak bölümleri de dahil olmak üzere kıtanın iç tarafı bağımsızlığını sürdürmüştür, ancak kıyı bölgesinin büyük kısmı şimdi Avrupa'nın kontrolü altındadır. Kıtanın doğu kıyısında İngiltere'nin bir kolonisi, bir de protektorası vardır; Almanya da, Karain Nehri'nin batısına doğru yer alan büyük alanları kontrol eder. Batı kıyısında ise Fransa'nın himayesi altında olan küçük bir bölge vardır. Buharlı gemi seferleri Biacra'daki Fransız limanı ile Fransa'daki Cherbourg'u birbirine bağlar.

(Austin Tappan Wright, *Islandia,* New York, 1944; Mark Saxton, *The Islar, or Islandia Today – A Narrative of Lang III,* Boston, 1969)

KARA ŞAPEL, Salisbury Ovası ile deniz arasındadır. Ovada vuku bulan ve CAMELOT'lu Kral Arthur'un ölümcül biçimde yaralandığı felaketle sonuçlanan muharebenin ardından, Arthur, kâhya Lucan ve Sir Girflet tarafından Kara Şapel'e taşınmıştı. Arthur'un kâhyasına çok sıkı sarılarak kazayla onu öldürdüğü söylenir, ziyaretçiler Lucan'ı şapeldeki iki mezardan birinde yatarken görebilirler. Kimi vakanüvislere göre ikinci mezar Kral Arthur'un istirahatgâhıdır.

Görgü tanıklarına göre, ölüm halindeki Arthur, içinde dört kara kapüşonlu hanımın olduğu bir kayıkla denizaşırı bir yere taşınmış ve cesedi sonradan, gömülmek üzere şapele geri getirilmişti. Bazıları ise onun AVALON'a götürüldüğünü, oradan bir gemiyle uzaklara taşındığını, bir daha da asla görülmediğini söylerler. Kara Şapel'deki mezarda şu yazıt vardır: "Burada, cesaretiyle on iki krallığı fetheden Kral Arthur yatıyor." Lucan'ın mezarındaki yazıtta ise sadece ölüm şekli kaydolunmuştur.

(Anonim, *La Mort le Roi Artu,* İS 13. yy)

KARA TEPE KOYU, Devon, İngiltere kıyısında küçük bir koy ve köydür. Yakınlarında, Bristol yolu üzerinde ıssız bir noktada, *Amiral Benbow Hanı* vardır. Handa gece kalmak ve kahvaltı etmek mümkündür.

Ziyaretçiler, DEFİNE ADASI'na ilişkin kâğıt ve haritaların ilk kez bu handa gün ışığına çıktığını bilmelidir. Kâğıt ve haritalar, kötü şöhretli Kaptan Flint hazinesini adaya gömerken yanında olan Bill Jones adlı gemicinin eşyaları arasında bulunmuşlardı. Jones, besbelli geçmişinden birinin onu bulacağından ve haritayı elde etmek için öldüreceğinden korkarak, birkaç hafta bu handa kalmıştı. Sonunda inme inip ölünce, han sahibi kadının oğlu Jim Hawkins kâğıtları buldu ve onları, gömülü hazineyi aramak üzere bir gemi donatan Asilzade Trelawney'ye götürdü.

Ziyaretçilere, bir tahta bastonun tak tak seslerini duyarlarsa duymazdan gelmeleri önerilir, çünkü sahibi uzun süre önce bu dünyayı terk edip gitmiştir.

(Robert Louis Stevenson, *Treasure Island,* Londra, 1883)

KARAÜLKE, Büyük Sahra'nın ortasında, 1°40" boylamı ve 15°50" kuzey enleminde, Gao-gao vahasının güneyinde, bir grup maceracı tarafından inşa edilmiş bir şehrin harabeleridir; bu maceracıların gözyaşı ve kan yönünden zengin olan tarihleri, 1895'ten 1905'e kadar ancak on yıl sürmüştür.

Karaülke'nin esas kurucusu, daha çok Harry Killer diye bilinen ve günah dolu ticaretinin meyvelerini dermek için bir suç şehri kurmaya karar veren William Ferney adlı, insan da kaçıran bir İngiliz katildi. Şehir, (şimdi Kırmızı Nehir diye bilinen) ve Harry Killer tekrar suyla doldurmazdan önce kurumuş olan Tarfasset'in kıyılarına inşa edildi. Kuzeydoğudan güneybatıya tam iki yüz metre, kuzeybatıdan güneydoğuya da altı yüz metre tutuyordu. Yüzeyi, birbirine eşit olmayan üç bölüme bölünmüştü.

Şehrin nehre en yakın olan sağ kıyıdaki, düz toprakta kurulu birinci bölümünde, Karaülke'nin aristokrasisi ve Harry Killer'ın ilk yoldaşları Şen Dostlar otururdu. Bunların sayısı altmış altıydı ve bu rakamın değişmesine asla izin verilmezdi.

Şen Dostlar'ın birkaç işlevi vardı. Askeri usulde örgütlenmiş, bir albay, beş yüzbaşı, on teğmen ve elli çavuşlu Şen Dostlar, Karaülke'nin ordusunu oluşturuyordu. Onları çevreleyen sefalet içindeki köylere savaş ilan eder, sakinlerini esir alır ve ihtiyaç duymadıklarını boğazlarlardı. Şen Dostlar aynı zamanda şehrin polisiydi ve tarlalarda çalışmaya götürülen köle sürülerinin başında dururlardı. Hepsinden önemlisi, Şen Dostlar Şef'in muhafızlarını oluşturur, kör bir itaatle emirlerini yerine getirirlerdi.

Otuz bir buçuk hektar kadar olan ikinci bölümü köleler işgal ederdi: 4.196 erkek, 1.582 kadın. Hayatları kolay değildi. Her sabah onların cehennem bölümünü çevreleyen duvarlarındaki dört kapı açılır ve silahlı Şen Dostlar'ın gözetimi altında işlerine götürülürlerdi. Çoğu efendilerinin zulmünden ölürdü.

Karaülke'nin merkezinden en uzaktaki üçüncü bölüm, altı yüz metre uzunluğunda ve elli metre genişliğinde bir yarım daireden oluşurdu. Bu bölümde Siviller denen kişiler, yani birinci bölüme girememiş olan beyaz nüfus otururdu. Burada Şen Dostlar arasında bir boşalma olsun diye beklerlerdi – aristokrasinin zalim alışkanlıkları açısından, asla çok fazla beklemeleri gerekmezdi. Siviller bir tür arafat ve Şen Dostlar topluluğu da bir tür cennet sayılırdı.

Nehrin sağ kıyısındaki bu üç bölüm, Karaülke'nin bütünü değildi. Sol kıyıda, toprağın birden yükseldiği yerde, şehri kuşatan surlar, iki yüz metre uzunlukta ve üç yüz metre genişlikte bir dikdörtgen oluştururdu. Bu ikinci alan, yüksek bir duvarla ikiye bölünmüştü.

Kuzeydoğu yamacında olan ilk yarı, Kale Bahçesi adlı halka açık parkı içerirdi; park kuzey ucundan, Bahçe Köprüsü vasıtasıyla, nehrin karşı kıyısındaki Şen Dostlar ve Sivil bölümleriyle iletişim içindeydi. Yamacın tepesindeki ikinci yarı, şehrin hayati organlar denen yerlerini içerirdi. Kuzey köşesinde, Harry Killer'ın ikametgâhı olan Saray yükselirdi.

Sarayın yanında iki kışla vardı, bunların biri hizmetkârları ve Kara Muhafızlar'ı oluşturan karaderili köleleri barındırırdı, diğeri ise Karaülke'nin uçan makinelerinden sorumlu kırk beyaz adamı. Bu uçan makineler saatte dört yüz kilometre hızla beş bin kilometreye kadar seyahat edebilir, böylece de Karaülke ordusuna, düşmanlarının yoksun kaldığı her yerde hazır ve nazır olma avantajı sağlardı.

Karaülke'nin belki de en kara binası, Fabrika'ydı. Kıyıda, Saray'ın karşısında yükselen Fabrika, kendi bedenine ve ruhuna sahip bağımsız bir varlıktı, burada uçan makineler ve başka birçok kayda değer icat yaratılırdı. Fabrika'nın ruhu, müdürüydü; Fabrika'nın bedeni, farklı milliyetlerden, çoğu Fransız ve İngiliz yüz işçiydi. Bu bahtsız erkekler ve kadınlar çok yüksek maaşlarla Karaülke'ye cezbedilmişlerdi. Para karşılığında, kendilerini münzevi sayacaklardı; Fabrika'dan çıkmalarına, ya da ülke dışına mektup yazıp evden mektup almalarına asla izin verilmezdi. Karaülke'ye geçişleri fevkalade dolambaçlı olmuştu. Bir gemi onları anavatanlarından alıp, Portekiz Gine'si kıyısı yakınlarındaki Bissagos Adaları'na getirmişti. Burada gözleri bağlanmış ve Fabrika'nın yanıbaşındaki Esplanade'e uçurulmuşlardı. Oradan itibaren de tutuklu olmuşlardı. Dönmeye karar verdiklerinde, kendilerine eve güvenli bir yolculuk vaat ediliyordu; ama aslında çöle götürülüp boğazlanıyorlardı ve maaşları da Karaülke hazinesinin mahzenlerine dönüyordu. Bütün bu önlemler sayesinde, Karaülke yıllar boyu meçhul olarak kaldı.

Fabrika'nın müdürü, dehası çılgınlığa yakın olan bir bilim adamıydı – Marcel Camaret. Camaret, yağmur yağdıracak bir makine icat edince meslektaşları tarafından kahkahalarla bilimsel çevrelerden defedil-

mişti. Harry Killer bu icadı duymuş, onu işe almış ve kurak Sahra'yı bahçeye dönüştürmek için onun yeteneklerinden yararlanmıştı. Sıvı havayla çalışan uçan makineler, Camaret'nin birçok icadından biriydi.

Bilim adına talihsizlik –ama insanlık adına talih– olarak, Karaülke 1905'te yok edildi. Harry Killer, yerlilere oy hakkı verilip verilmediğini soruşturmak için Fransız parlamentosu tarafından gönderilen Barsca Heyeti'nin üyelerini esir almıştı. Ama esir alınan Fransızlar Camaret'ye efendisinin habis edimlerini açıklayınca, bilim adamı sahip olduğu birazcık aklıselimi de yitirerek, bütün yarattıklarını ve onların yanı sıra şehri de yok etti. Bir Fransız kurtarma ekibi Barsca Heyeti'nin üyelerini kurtardı, sağ kalan maceracıları da tutukladı. Bugün seyyahlar sadece, Sahra'nın kumlarına karşı varoluş mücadelesi veren az sayıda harabe görebilir.

(Jules Verne, *L'Etonnante Aventure de la Mission Barsac*, Paris, 1919)

KAREGO-AT, bkz. KARGAD İMPARATORLUĞU.

KARGAD İMPARATORLUĞU, YERDENİZ Takımadaları'nın doğusunda dört adadan oluşan bir gruptur: Karego-At, Atuan, Atnini ve Hur-at-Hur.

İmparatorluk şimdi Yerdeniz ülkeleriyle barış içinde olsa da, yüzyıllar boyunca kanlı bıçaklı düşman olarak kalmışlardı. Talan peşinde Uçyöre adalarına ani baskınlar düzenleyen vahşi deniz-gezginleri ve korsan olan Karg'lardan korkulurdu. Takımada halkından etnik açıdan ve dil açısından farklı olan Karg'lar, hâlâ da düşman ve mesafelidirler.

Görünüşe göre iki topluluk arasındaki düşmanlık, kadim çağlara kadar uzanıyor. Karg'lara göre Yerdeniz büyücüleri sözde ejderhaları öldürmek için imparatorluğa baskınlar düzenler, ama yağmalama ve yakmak için daha sonraya da kalırlardı. Yerdeniz'in büyücü-kralı Erreth-Akbe, imparatorluğun başşehri Awabath'a gelip, bir grup asi lordla güçbirliği yaparak şehrin kontrolünü ele geçirmeye kalkışınca, çelişki en üst düzeye ulaştı. Onun ve Yüksek Rahip'in, sonunda etraflarında yıkılan taş tapınakta, uzun ve zorlu bir mücadeleye giriştikleri söylenir. Erreth-Akbe yenildi, büyücü asası ise Yüksek Rahip tarafından kırıldı. Gücünü yitiren büyücü-kral batıya kaçtı ve orada nihayet, uzaklardaki SELİDOR Adası'ndaki bir ejderha tarafından öldürüldü. Erreth-Akbe'nin yenilmesinin, hem imparatorluk, hem de takımada açısından ciddi sonuçları oldu. Büyücünün taktığı halka ya da tılsım kırıldı ve yarısı Atuan mezarlarına gömüldü. Diğer yarısı, bir Karg lorduna verildi. Halkanın kaybı, Yerdeniz için kademeli, yavaş bir düşüş anlamına geliyordu; her iki parça yeniden bulunana kadar takımada bir daha HAVNOR'da tek bir kralın yönetimi altında birleşmeyecekti.

İmparatorluk açısından bunun sonuçları daha da ciddiydi Yüksek Rahip İntathin, Karego-At'taki Rahip Krallar'ın geldiği Tarb soyunun ilkiydi. Güçleri yayılıp, daha sağlam bir temele oturunca, artık imparatorluk olan dört adayı birden yönetmeye başladılar ve Kargad'ın Tanrıkralları unvanını aldılar. Tanrıkrallar'ın yükselişi, küçük prensler arasındaki, Kargad topraklarının birleşmiş bir ülke olarak gelişmesini geleneksel olarak engellemiş kavgalara son verdi ve ülkenin ilerideki büyüklüğünün temelini attı. İmparatorluk yavaş yavaş Yerdeniz'i gölgede bırakmaya başladı ve takımadalardan birinin oraya gitme cüretinde bulunması tehlikeli bir iş haline geldi. Bunu yapanlar, Erreth-Akbe'nin kayıp halkasını arayan sihirbazlardı ve çoğu arayışları sonucunda öldü.

Kültürel açıdan ise, Tanrıkralların yükselişi, imparatorluğun hayatında çok kapsamlı değişikliklere yol açtı. Öğretilerine aykırı olduğu için sihir yasaklandı ve batıdan gelen esmer büyücülere dair kötü hatıralara

ait bir şey haline geldi. Kara sanatlar olarak kabul edilen okuma ve yazmada bile düşüş görüldü. Ama en büyük değişiklik, dini inançlarda meydana geldi. Kerameti kendinden menkul Tanrıkrallar, bizzat kendilerinin teşvik ettiği bir dini kültün objesi oldu. Atuan'daki Tanrıkrallar Tapınağı, geleneksel kutsal mekânları olan meşhur Atuan Mezarları'ndan bile daha önemli bir yer haline gelmeye başladı.

Bu mezarlar, adaların kadim dininin, yeryüzü ve karanlığın kadim güçlerini temsil eden ve bir rahibenin hizmet ettiği İsimsizler'e tapınmanın merkeziydi. Rahibenin ölümden sonra da yaşadığına inanılırdı; rahibe ölür ölmez, kültün hizmetkârları onun reenkarnasyonu olan kız çocuğunu bulmak için yola koyulur ve onu, sembolik bir kurban etme töreniyle külte adandığı Taht Salonu'na getirirdi. Tek Rahibe, Yenmiş Olan olur ve İsimsizler'in irfanını incelemeye başlardı. Monolitlerin altındaki, Atuan Mezarları olarak bilinen labirente girmeye yalnızca onun hakkı vardı. Labirente ışık sokulmasına izin verilmediğinden, kız da yolunu temas ve ezberle öğrenmek zorundaydı; yavaş yavaş karanlık ve kutsal bölgesini öğrenir ve severdi.

Tanrıkrallar kültü daha da fazla önem kazandıkça, İsimsizler'i ihmal etme eğilimi aldı yürüdü ve Büyük Taht Salonu bakımsız hale geldi. Labirentte ölüp İsimsizler tarafından yenmek üzere Tanrıkral tarafından gittikçe daha az mahkûm gönderilmeye başlandı.

Erreth-Akbe'nun halkasının ilk yarısı PINARSUYU ADASI'nda bulununca, geleceğin Başsihirbazı Ged, halkanın diğer yarısını aramak üzere Atuan'a gönderildi. Labirente girmeyi başardı ama onun sihri bile, tekrar dışarı çıkabilmesi için kapıları açmaya yeterli gelmedi. Tek Rahibe Arha, döne döne giden geçitlerde kapana kısılan Ged'le önce alay etti, sonra ona işkence yaptı ama yavaş yavaş Ged'e sempati duymaya başladı ve onu öldürebilecek olanlardan kurtardı, hatta halkanın kayıp yarısını bulmasına da yardımcı oldu. Ancak ikisi karanlık geçitlerden dönerken, İsimsizler intikam peşine düştü ve yer sarsılıp inlemeye koyuldu. Ged, emin bir yere erişene kadar depremi tutmayı başardı; ama ondan sonra mezarlar toprak tarafından yutuldu ve labirent tümüyle yok olup gitti. Bu bölgede şimdi ayakta duran tek bina, Tanrıkralların altın damlı tapınağıdır. Mezarların yıkılmasının İsimsizler kültünün nihai bir şekilde yok oluşuna yol açıp açmadığı bilinmese de Arha'nın adayı terk edip GONT'a yerleştiği kesindir.

İmparatorluğun adaları içinde en iyi bilineni Atuan'dır; kuzeydeki en büyük dağlık ada olan Hur-at-Hur da sedir ormanlarıyla ünlüdür. Atuan'ın batısında meyve yetiştirilen bir alan vardır ve iç bölgelerin çoğu da toz ağaçları ve ardıçlarla örtülü yüksek arazidir. Atuan halkı daha çok tepelik yerlere serpiştirilmiş kulübelerde ve küçük yerleşimlerde yaşar. Kasabaları genellikle aynı modeldedir. Kil tuğladan yapılmış binalar, her köşesinde nöbetçi kuleleri olan bir savunma suru tarafından çevrilmiştir ve bu sur duvarlarında tek bir kapı vardır. Kargad mimarisinin karakteristik bir özelliği de çıkıntılı mazgal siperleridir.

Erreth-Akbe'nin halkasının bulunmasından sonra Yerdeniz tek bir kral altında birleşti ve eski görkeminin büyük kısmını yeniden kazandı. İmparatorluk ve takımada arasındaki düşmanlık azaldı, Kargak baskınları da nihayet sona erdi. Bazı ticaret anlaşmaları yapılsa da Karg'lar genelde Yerdeniz'in meselelerine uzak kaldılar. Öte yandan, Karg'ların sihre karşı eski önyargılarının büyük ölçüde aşıldığı görülüyor, hatta zengin tüccarların oğullarının sihir çalışmak için ROKE'a geldikleri bile görülmüş.

(Ursula K. Le Guin, *A Wizard of Earthsea*, New York, 1968; Ursula K. Le Guin, *The Tombs of Atuan*, Londra, 1972; Ursula K. Le Guin, *The Farthest Shore*, Londra, 1973)

KARKAR DENİZİ, büyük ihtimalle Atlas Okyanusu'nun bir parçasıdır, Fas'ın kuzeybatı kıyısına yakındır. Kıyı şeridinde anlaşılmaz bir dil konuşan ve tuhaf kürkler giyen bir Zenci kabilesi yaşamaktadır. İslam hakkında bilgileri vardır, çünkü kabile sık sık denizden gelen, güçlü bir ışık saçan ve tek tanrının Allah, Muhammed'in de O'nun Peygamberi olduğunu söyleyen bir adam tarafından ziyaret edilmektedir. Her cuma akşamı bu deniz parçasının üstünde bir ışık parlar ve bir ses sala verir.

Emir Musa bin Nusayr TUNÇ ŞEHRİ'nden dönerken bu kabileyi ziyaret etti ve onlardan, Hazreti Süleyman'ın birkaç asi cini içine hapsettiği on iki pirinç şişe aldı. Zenci kabilesinin kralı Emir Musa'ya armağan olarak denizin en büyük harikalarından birini verdi: insan biçiminde bir balık. Ancak balık Şam yolunda aşırı sıcak yüzünden öldü. Bir daha da asla benzeri bulunamadı.

(Anonim, *The Arabian Nights*, İS 14.-16. yy)

Emir Musa'ya hediye edilen, KARKAR DENİZİ'nden alınmış pirinç cin şişelerinden biri.

KARKUŞU VADİSİ, Kanada'da, Winipeg ile Moose Jaw arasında bir huşağaçları vadisidir. Kışın başlarında Kanada'daki bütün karkuşları, kar-ayakkabılarını yapmak için buraya gelir. Bu ilginç vadi hakkında başka hiçbir şey bilinmez.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

KARLAR KRALİÇESİ'NİN ŞATOSU, buz gibi soğuk Finlandiya'nın kar tanelerinin Kuzey Işıkları'yla bulutsuz ve pırıl pırıl olan gökten düşmek yerine yerde gezindiği, canlı olduğu ve garip, ürkütücü biçimlere büründüğü çorak bölgelerindedir. Bu kar tanelerinin kimi kocaman çirkin kirpilere ya da düğümlenmiş yılanlara benzer, kimi de sert kıllı küçük, şişko ayılar gibidir – bu sonuncular, Karlar Kraliçesi'nin muhafızlarıdır.

Sarayın duvarları sıkıştırılmış kardan, kapılarıyla pencereleri sert ve soğuk rüzgârdan yapılmıştır. Sarayda yüzden fazla salon vardır, en büyükleri millerce uzunluktadır, hepsi Kuzey Işıkları tarafından aydınlanır, hepsi birbirinin eşidir, çok geniştir, boştur, buz gibi soğuktur, göz kamaştıracak kadar beyazdır. Bu kasvetli boşluklarda tek bir şenlik sesi çınlamaz; göze nur veren tek bir neşeli sahne yoktur. İnsanın hayal edeceği gibi, bir ayı balosu bile düzenlenmez (fırtına bir müzisyenler bandosu kurup, kutup ayıları da arka pençelerinin üstünde dikilirken); hatta beyaz, genç tilki hanımlar için küçük seçkin bir kahve partisi bile söz konusu değildir.

Boş kar odasının ortasında, bin parçaya ayrılmış bir donmuş göl vardır. Bu parçalar o kadar birbirine benzer ki, kırılmaları rahatlıkla insanüstü bir başarının ürünü sayılabilir. Karlar Kraliçesi evindeyken işte burada oturur.

(Hans Christian Andersen, *Snedronningen*, Kopenhag, 1844)

KARPATHENBURG, Transilvanya yabanlarındaki Klausenburg Kontluğu'nda, Orgall yöresindeki Vulkan Dağı'nın yalnız doruklarından birine kurulu olan kaledir. En yakındaki köy, Plesa Dağ Silsilesi'nin güney yamacında kurulu Werst'tir. Karpathenburg'a giden yol şimdi bitkilerle kaplıdır ve kaleden geriye sadece birkaç kalıntı kalmıştır.

Karpathenburg on ikinci ya da on üçüncü yüzyılda inşa edilmişti ve Baron Gortz ailesine aitti. Bu soydan gelen son kişi olan Baron Rudolf Gortz –operaya olan sevgisi ve belli bir İtalyan şarkıcıya karşı tutkusuyla tanınır– vahşi Macar zulmüne karşı gerçekleştirilen pek çok Rumen isyanından birine karıştıktan sonra on dokuzuncu yüzyıl sonlarına doğru ortadan kaybolmuştur. O gittikten sonra boş kalan kale Transilvanya halkının hayalhanelerinde hayalet ve ruh imgeleri uyandırdı. Ortaya, vaktiyle kale duvarları yakınında büyümüş bir kayın ağacına ilişkin bir efsane de çıktı. Bu efsaneye göre Baron Rudolf ortadan kaybolduğu zaman ağaç, dallarından birini kaybetmişti, ondan sonraki her yıl da yeni bir dal düşmekteydi. Kayın ağacının son dalı kaybolduğunda, şatonun kendisi de yok olacaktı. Bu batıl itikatlar yüzünden yıllarca kimse Vulkan Dağı'nın zirvesine hiç yaklaşmamış, kaleye giden yol bitkilerle örtülmüştü.

1892'de bir köylü, kalenin bacalarından duman yükseldiğini görüp hayrete düşerek köylülere bir şer alameti gördüğünü söyledi. Uzun tereddütlerin ardından, köylülerden ikisi durumu araştırmaya karar verdi. Biri, küçük bir çitin üstünden geçmeye çalışırken, görünmez bir güç tarafından düşürüldü, diğeriyse hendekteki çamura takılıp kaldı. Sonunda Karpathenburg'un esrarı, Romanyalı bir asil olan Telek'li Kont Franz tarafından çözüldü. Sadık bir adamıyla duvara tırmanan Kont, surların üzerinde, Gortz'un bütün dünyaca uzun süre önce öldü sanılan sevgili İtalyan şarkıcısının güzel suretini, en iyi aryalarından oluşan bir resital verirken gördü.

Bu görüntü karşısında afallayan Kont, şatoya girince Baron Gortz'u, elektrikli aletler konusunda uzman olan yaşlı bir hizmetkârıyla sağ salim yaşarken buldu. Kont, şarkıcının sesinin bir gramofona kaydedildiğini ve hayaletin de elektrikli bir donanım tarafından yaratılmış optik bir illüzyon olduğunu keşfetti. Belli bir açıda yerleştirilmiş aynalar ve ışığı kuvvetli bir lamba vasıtasıyla, şarkıcının küçük bir portresinin yansıması büyütülerek gerçek boyutlara çıkarılmıştı. Böylelikle şarkıcı İtalyan sahnesinin kraliçesi olduğu devirdeki eski güzelliğiyle görünüyordu.

Sırrının ortaya çıktığını anlayan Baron Gortz kalesini havaya uçurdu, kendisi de öldü ve yıkıntıların altına gömüldü. Ziyaretçilerin benzer bir aygıtın Monsieur Morel tarafından VİLLİNGS Adası'na da yerleştirildiğini bilmesinde fayda var.

(Jules Verne, *Le Château de Carpathes*, Paris, 1892)

KASEOSA ya da **SÜT ADASI,** Atlas Okyanusu'ndadır, sütlü sularla çevrilidir. Bembeyazdır, çevresi yirmi beş mil olan olgunlaşmış bir peynirin biçimine ve kıvamına sahiptir. Üzerinde insan oturmaz, ama su perisi Galateia'ya adanmış, ziyarete değer bir tapınak vardır. Asmalar serbestçe büyümüştür, üzümleri ezildiğinde şarap değil süt olur.

(Samsatlı Lukianos, *True History*, İS 2. yy)

KAŞIK NEHRİ, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki New England'da, mezarlarıyla ünlü bir köydür. Mezartaşlarındaki kitabelerde, ölüler geçmiş hayatlarını tasvir eder.

Bir seyyah, bu kitabeleri okuyarak, ruhu bir ilmekle boğularak öldürülmüş avukat Benjamin Pantier'in, şehrin ayyaşı Henry Chase'in ve bütün küçük kafeleri kapattırmış olan A.D. Blood'ın hayatları hakkında her şeyi öğrenebilir. Ya da, evinden kaçıp bir yıl sonra geri gelen ve Michigan Gölü'nde korsanlar tarafından kaçırıldığını iddia eden

Roscoe Purkapike hakkında – Püriten karısına, korsanlar onu zincire vurdukları için ona yazamadığını söylemişti. (Karısı bu palavrayı yutmuş gibi görünerek onu bağrına bastı.)

En meşhur kitabelerden biri, hâlâ kasabadaki yemeklerini düşleyen görmüş geçirmiş bir kadının, Hortense Robbins'in mezarındakidir:

Adım her gün gazetelerde olurdu
Bir yerde yemek yemiş diye,
Ya da bir yere seyahat etmiş diye,
Ya da Paris'te bir ev kiralamış,
Orada asilleri ağırlamış.
Hiç durmadan yiyordum, geziyordum,
Ya da Baden-Baden'de tedavi oluyordum.
Şimdi buradayım, hürmet göstermek için
Kaşık Nehri'ne, içinden geldiğim ailenin yanında.
Artık kimse nerde yemek yediğime aldırmıyor,
Ya da nerde oturduğuma ve kimi ağırladığıma,
Ya da tedavi için Baden-Baden'e ne kadar sık gittiğime!

Ölülerin birbirlerinin kitabelerinde yazılanlar konusunda her zaman anlaşmadıkları ve mezarın gerisinde protesto ettikleri akıldan çıkarılmamalıdır: tartışır, sonra barışırlar, en azından bir sonraki kavga patlak verene kadar.

(Edgar Lee Masters, *Spoon River Anthology*, New York, 1915)

KÂTİPLİK, Akdeniz'de CHELİ Adası'na bir günlük mesafede bir adadır. Kâtiplik bulanık ve kararmış bir yerdir ve seçilmesi zordur. Daha çok mübaşirler ve boşta gezer kâtiplerce iskân edilmiştir. Ziyaretçilere konuksever davranılması ihtimal dışı değildir, ama, paralarını ödedikten sonra, bitmek bilmeyen iltifatlarla hizmet görecekleri garantidir.

Adanın tuhaflığı çoğu sakininin dayak yiyerek yaşamasıdır. Bir beyefendiye garezi olan bir keşiş, rahip, avukat ya da banker onu boşta gezen bir kâtibe gönderir, bu kâtip gelen beyefendiyi göndericinin açıklamasına göre suçlar ve taciz eder. Tabii kaçınılmaz olarak beyefendiden bir temiz sopa yer, bu da onun gelir kaynağıdır, çünkü işvereninden bir ücret aldıkça suçladığı kişiden bol bol temel rahatsızlık da alacaktır. Böyle durumlarda, ödül olarak verilen bu rahatsızlıklar çoğu kez bir adamın sahip olduğu her şeye mal olur.

(François Rabelais, *Le quart livre des faicts et dicts du bon Pantagruel*, Paris, 1552)

KAVŞAK, güzel İTHİLİEN eyaletinde GÖLGE DAĞLARI'nın batı tarafındaki dört yol kavşağına verilen addır. Kuzeyde CİRİTH GORGOR'dan, doğuda MİNAS MORGUL'dan, güneyde HARAD'dan ve batıda OSGİLİATH'tan gelen yollar burada, yaşlı ve muazzam ağaçların oluşturduğu büyük dairenin altında birleşirdi.

Kadim devirde GONDOR halkı buraya, oturan bir kralın muazzam bir heykelini dikmişti. Karanlıklar Efendisi Sauron, Gölge Dağları'nın öbür yanındaki MORDOR'da iktidarı ele geçirip dehşet hükümranlığını kurunca, heykel onun birlikleri tarafından yağma edilmişti. Kafa uçurularak onun yerine, üzerine sırıtan bir surat ve tek bir kırmızı göz (Sauron'un arması) karalanmış bir taş konmuştu. Batı Ordusu, Yüzük Savaşı'nı etkin bir biçimde sona erdirip ORTA DÜNYA'ya barış getiren savaşa gidiş yolunda buradan geçerken heykel eski haline getirilmiştir.

(J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

KAYALIK ADA, Hint Okyanusu'nda, YENİ BRİTANYA grubundaki Aprilis Adası'nın batısındadır, kayalık kıyıları ve dağları nedeniyle bu adı almıştır. Adanın büyük kısmı kıraç ve kumluktur, ama iç taraflarda, ilk yerleşimcilerin tek katlı evlerden bir kasaba inşa ettikleri kocaman bir otluk ova vardır. Her duvara On Emir ve ayrıca alfabe oyulmuştur. Sakinleri çıplak dolaşır ve Latince konuşur.

(Pierre Chevalier Duplessis, *Mémoires De Sir George Wollap; Ses Voyages dans différentes parties due Monde; aventures extraordinaires qui lui arrivent; découverte de plusieurs Contrées inconnues; description des moeurs & des coutumes des Habitans. Par M.L.C.D*, Paris, 1878-88)

KAYIP ZAMAN, Güney Amerika'da bir yerlerde, sert toprakları güherçileden çatlamış ve terk edilmiş küçük bir köye komşu olan bir su kütlesidir. Suyun tabanında çiçek taraçaları ile binlerce lezzetli kaplumbağa bulunur.

Yıllar önce, Mart ayının ilk birkaç gecesinden birinde, –normalde atıkları sürükleyip duran– denizden kuvvetli bir gül kokusu gelmeye başlamış. İnsanlar, daha o zamanlardan terk edilmeye yüz tutmuş olan köylerine yavaş yavaş geri dönmüşler. Köye, bandolar, kâhinler, gangsterler ve boyunlarının etrafına yılan dolamış, ölümsüzlük iksiri satan fakirler gelmiş ve yerli halk da tombalalar ile lotolar düzenlemiş.

Ardından Bay Herbert diye biri sahneye çıkmış. Bay Herbert, köy halkı kişisel sorunlarını hallettiği takdirde, onlara banknotlar vermeyi teklif etmiş. Örneğin bir köylü para sorununu, kırk sekiz pezo için, kırk sekiz farklı kuşun sesini taklit ederek çözmüş. Sadece bir kişi Bay Herbert'in aklını karıştırmış, o da hiçbir sorunu olmadığını söyleyen fahişeymiş. Çünkü o "sadece kendisini bu şekilde çok iyi hissettiğinden dolayı" fahişelik yapıyormuş.

Başkalarının sorunlarını çözen Bay Herbert, daha sonra büyük ihtimalle birkaç yüzyıl süren derin bir uykuya dalmış. Kurtlar gibi acıkmış bir halde uyandığında, köyün ölülerinin suyun iki akıntısı arasında, yüzlerinde bir gülümseme ile yüzdükleri Kayıp Zaman denizine dalmış.

(Gabríel Gárcia Marquez, "El Mar del tiempo perdido", *La increible y triste historia de la cándida Erendira y de su abuela desalmada*, Buenos Aires, 1972)

KAYOSS, BROOLYİ'nin karşısında bir adadır.

KAZAN GÖLÜ, İrlanda'da bir yerlerdedir. Göl adını devasa, sarı saçlı bir adam tarafından buradan çıkarılan kazandan almıştır. Ziyaretçiler kazanın garip özelliğini bilmeli: kazana ölü bir adam atıldığında bu kişi yeniden hayata döner, ama bir daha asla konuşamaz. Bu şekilde hayata dönenlerin son derece iyi savaşçılar olduğu söylenir.

Kazanı taşıyan dev, bir süre İrlanda Kralı Matholwch'e hizmet etti. Ama adı Llassur Llaesggyvnewid olan devle, karısı ve çocukları, zulümleri yüzünden halk arasında nefret uyandırdı. Sonunda İrlanda halkı demirden muazzam bir oda yaptı, adamla ailesini kandırıp içine çekti ve odayı ısıttı. Llassur, demir akkor haline gelene kadar bekledi, sonra da zarar görmemiş halde dışarı çıktı. Galler'e kaçtı, orada iyi karşılandı. Çocukları kralın hizmetine girdiler ve kazan İrlanda'ya iade edildi.

(Anonim, *The Mabinogion*, İS 14-15. yüzyıl)

KEÇİ ÜLKESİ, Hint yarımadasında büyük bir imparatorluktur; adını, baskın olan dinden alır: *choukaki*'ye ya da kızıl sakallı tekeye tapmak.

Keçi Ülkesi geleneksel olarak bir kadın tarafından, Keçi İmparatoriçesi tarafından yönetilir. O öldüğü zaman, tanrıların bir ar-

mağanı gözüyle bakılan halefini bulmak için keşif seferleri başlatılır. Dom Pedro adında birinin kızı, MASKE ADASI'nda bu şekilde bulunmuş ve imparatorluğun hâkimi olmak için Keçi Ülkesi'ne getirilmiştir; daha sonra, o sıralar İngiltere Kralı olan babasıyla bilmeden evlenmiş, bu evlilikten trajik sonuçlar doğmuştur.

(Charles Fieux de Mouhy, *Le Masqué de Fer, ou les Aventures Admirables du Pére et du Fils*, Lahey, 1747)

KEÇİYE TAPANLAR ÜLKESİ, güneydoğu Rusya'da, kenarlarında sıradağlar bulunan geniş bir ovadır. Ova kısmen çam ormanlarıyla kaplıdır, dallarla kamışlardan yapılmış ilkel kulübeler oraya buraya serpiştirilmiş, kimi derme çatma köyler halinde bir araya toplanmış, kimi de çamlar arasına dağılmıştır. Kulübelerdeki tek mobilya, sazdan örülme küçük halılardır.

Keçiye Tapanlar, ilkel insanlardır, keçi derisi giyerler. Ancak, daha gelişmiş ırklarla temasları olduğunu akla getirecek bir şekilde, ucu demirden mızraklar ve madeni baltalar kullanırlar. Konuksever ve dost canlısıdırlar; süt, kurutulmuş et ve peynirden oluşan mütevazı yemeklerini ziyaretçilerle paylaşmaya isteklidirler. Yabancılar gelince, aile reisleri siyah ve beyaz çakıl taşlarıyla kura çeker. Reisin şapkasından siyah çakıl taşını çekenler yabancılara süt versin diye bir keçi verip, onlarla yatsın diye kendi zevcelerini yollarlar. Bu zevcelerin lütuflarını reddetmek ciddi bir hakarettir; hem kadınlar hem de kocaları çok kırılır. Eğer ziyaretçiler uzun süre orada kalırlarsa, ilk teklif edilenlerin yerini başka evli kadınlar alacaktır.

Keçiye Tapanlar'ın dili, kaba ve gırtlaktan konuşulan bir dildir, biraz kurbağa vıraklamasına benzer. Mutluluk, içe işleyen çığlıklar ve ulumalarla ifade edilir, teşvik ve şükran işareti olarak da benzer çığlıklardan yararlanılır. Yabancılar zevceleri kulübelerine götürünce, erkekler dışarıda toplanır, teşvik ve mutluluk adına, çığlık atıp haykırırlar. Bir şükran ifadesine cevap vermek için minnettar muhataplarının yüzüne tükürür, sonra da sakallarıyla onun yüzünü silerler.

Aralarda, Keçiye Tapanlar sıra halinde ormana yürür, başı silahlı adamlar çeker, en arkadan küçük çocukları taşıyan dört kadın gelir. Çocuklara yapraktan taç takılır, vücutları boyanır ve insanlar dindarca diz çöküp seyrederken, büyük bir tekenin önünde törenle bağırsakları çıkarılır.

(Abbé H.L. Du Laurens, *Le Compère Mathieu ou les bigarrures de l'esprit human*, Londra, 1771)

Güneydoğu Rusya'da KEÇİYE TAPANLAR ÜLKESİ'nde ilkel bir köy.

KEFARET ŞEHRİ, Avrupa'da bir yerlerdedir. Koca bir ovayı aşan geniş bir nehir üzerinde kurulu Kefaret Şehri, tek bir kapısı olan yüksek surlarla çevrilidir ve hükümetin, kamu binalarının ve tüccarlarla zanaatkârların evlerinin bulunduğu Yukarı Şehir ile, kefaret ödeyenlerin yaşadığı Aşağı Şehir olarak ikiye bölünmüştür. Banliyölerde bahçeleri ve çiftlikleri olan küçük evler vardır, buralarda kefaretini tamamlamış olanlar yaşar. Altmış küçük köye ya da bölgeye ayrılan ve "Çöl" adı verilen Aşağı Şehir'in şehir surları

içinde kendi surları vardır. Çölde nezaretçilerle askerler devriye gezer, küçük köyler cinsiyete göre ayrılmıştır. Yukarı ve Aşağı şehirler arasında on iki Katolik şapeli ve birkaç Protestan kilisesi vardır.

Kefaret Şehri toplumsal açıdan yeniden eğitilmeye ihtiyaçları olan veya bunu arzu edenlerle, kişisel ahlak ve ruhsal zaaflarını telafi etmek isteyenler için kurulmuştur. Kefaret Şehri'ne gelenler sivil bir ölüm yaşarlar. Başlangıç süresi boyunca yeni gelen, "Mezar" denen bir zindanda tutulur. Önceki hayatı silinir, otuz gün süreyle adı olmaz. Sonra onu rahiplerle yargıçlar ziyaret eder ve ona Hıristiyan öğretisini açıklarlar. Yenilere yeni bir ad verilir, Aşağı Şehir'de oturması için bir yer tahsis edilir. Orada kaldığı süre boyunca niye geldiğini asla söylememesi gerekir: geçmişi silinmiştir ve kuralın ihlali korkunç bir cezayla sonuçlanır. Yeni gelenin meskeni, oturduğu yere bağlanmasını önlemek için sürekli olarak değiştirilir; bu ise hayatta hiçbir şeyin baki olmadığı, hayatın bir sürgün ülkesine yapılmış seyahat olduğu ve olağanüstü iyi davranışın sabit bir meskenle ödüllendirileceği fikrini pekiştirir. Dostlarıyla ailesine yazabilir, ama mektupları sansürden geçer. Nihayet, kefaret süresinin sonunda kendi ülkesine dönebilir. Şehirde cinsel perhiz ve suskunluk gözetilir. Duyulan sesler, sabah ve akşam dualarından ibarettir.

Kefaret Şehri'ni, ülkenin kralına karşı tek başına sorumlu olan bir diktatör yönetir. Oturduğu yer devasa bir granit küpüne benzer, önünde geniş bir avlusu, arkada bahçeleri vardır, kadim Mısır mimarisini andırır. Yakınında tek, alçak, dar bir girişi olan penceresiz mahkeme binası vardır; zindan, mahkemeye bağlıdır. Aşağı Şehir'de evler tek odalı çadır biçiminde inşa edilir. Mobilya azdır: bir yatak, bir masa, bir iskemle, bir lamba, bir saat ve *Hıristiyan'ın Elkitabı*'nın bir nüshası. Döşeme ahşap, pencereler demir çubuklarla kapanmıştır, kapı da dışarıdan kilitlenir. Evler ortasında bir çeşmesi ve az sayıda meyve ağacı olan bir meydanın üç kenarına inşa edilmiştir; dördüncü kenarı yöneticinin evi işgal eder. Ziyaretçiler şehrin her yanında insanlığın velinimeti sayılan şairlerle filozofların heykellerini görecektir.

Kefaret şehrindeki ana bina, görünür bir kapısı olmayan, hendekli tapınaktır. Ziyaretçiler buraya gözleri bağlı halde getirilir. İçeride, tavan yaldızlı, döşeme mozaiktendir ve sütunlardan oluşan yol muazzam bir dikilitaşa gider. Tapınağın tepesinde, bir karyatit çemberinin desteklediği muhteşem bir mavi kubbe vardır.

Seyyahların, Kefaret Şehri'ni ziyaret etmek için takdim mektuplarına ihtiyaçları olacaktır. Şehrin tek oteline yerleştirilir ve tek başlarına sokağa çıkamazlar.

(P.S. Ballanches, *La Ville des expiations*, Paris, 1907)

KESEKÂĞITLARI SARAYI, yeri belirsizdir, Kesekâğıtları Kralı'nın evidir, tamamen kâğıttan inşa edilmiştir. Sakinlerinin çoğu her akşam galoşlarını giyip kesekâğıdı yapmaya oturan pembe ve mor fıstıklardır. Çalışmalarına bizzat kral nezaret eder ve eğer vakarı zedelenirse, fıstıkları bir kesekâğıdına koyarak "Kesekâğıdı beş sente, kesekâğıdı beş sente!" diye seslenir, sonra da onları çöp tenekelerinin yanındaki süprüntü yığınlarına atar. Sarayda yaşayan fıstıklar, zamanlarının büyük kısmını mendil dikerek geçirirler.

(Carl Sandburg, *Rootabaga Stories*, New York, 1922)

KELEBEKLER ADASI, bkz. TALİHLİ ADALAR (1).

KELSO, NİMPATAN'ın başşehridir.

KEMGÖZ ÜLKESİ, Kuzey Kutbu yakınlarında bir ülkedir, burada göçebe bir avcılar kabilesi yaşar. Kadınlarından bazılarının kemgözü vardır ve sihir sanatlarının güçlü uygulayıcılarıdır. Bu sanatı, bu metruk ve kıraç topraklarda halklarını korumak için kullanırlar.

Ziyaretçiler bu kadınların bakışlarıyla büyüleyebildikleri, hatta öldürebildikleri konusunda uyarılır. Bir gözlerinde çift gözbebekleri, ötekinde de bir at sureti vardır. İskitya'nın Bitia'ları ve Pontus'ta yaşayan bir başka kabile arasında bu tür başka kadınlar olduğu bildirilmiştir.

(Rodoslu Apollonios, *Argonautika*, İÖ 2. yy; Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura*, İS 1. yy)

KESİKKÂĞIT, OZ'da, Küpçükler Ülkesi'nde, SIÇRAKSERSEM'e çok uzak olmayan korunaklı bir köydür. Mavi boyalı ve pembe süslü yüksek bir duvarla çevrilmiştir. Tek giriş, üzerinde "Ziyaretçilerin yavaş ve dikkatle hareket etmesi ve öksürmekten ya da herhangi bir esinti ya da hava cereyanı yapmaktan kaçınmaları gerekir" yazılı küçük bir kapıdandır. Bu uyarı gereklidir, çünkü köyün nüfusu tamamen canlı kâğıt bebeklerden oluşur.

Kesikkâğıt, elişi kâğıdından kesilmiş evler ve sokaklardan ibarettir. Tek istisna, kâğıt köyün merkezindeki bir ahşap evdir. Burası, topluluğun hâkimi ve yaratıcısı olan Bayan Kesikkâğıt'ın evidir. Bayan Kesikkâğıt önceleri İyi Glinda'nın şatosunun yakınlarında, Oz'un en güneyinde yaşıyor, kâğıt bebekler yapıyordu; ama bunlar o kadar güzeldi ki cansızlıklarının yazık olduğunu düşünmeye başladı, bunun üzerine Glinda da ona canlı kâğıt verdi. Bu kâğıttan kesilen bütün bebekler ve hayvanlar derhal can buluyordu, düşünüp konuşabiliyordu. Mesele, bu şekilde yaratılan bebeklerin en ufak esintide uçup gitmeleriydi. Glinda bunun için Bayan Kesikkâğıt'ı korunaklı bir bölgeye yerleştirdi, arazinin çevresine de bir duvar inşa etti. Kâğıt insanların hasar görmesi ya da erimesi tehlikesi doğmasın diye köyü yağmurdan da koruyor. Kâğıt mendillerini sallayıp milli marşları *Anayurdumuzun Bayrağı*'nı söylemekten pek memnun olan uyrukları, belli ki Bayan Kesikkâğıt'ı çok seviyor.

(L. Frank Baum, *The Emerald City of Oz*, Chicago, 1910)

KEYFİ ÜLKE, sakinlerinin ruh hallerine göre sürekli değişen bir ülkedir. Ziyaretçiler, Keyfi Ülke ikliminin önceden hiç kestirilemeyeceği konusunda uyarılır. Eğer etrafta yeterince neşeli insan varsa, güneş bütün gece parlar ve sonu gelmez güneş ışığı sakinlerin sinirine dokunana kadar da parlamakta devam eder. Sonra sinirli bir gece iner, mırıldanmalar ve hoşnutsuzluklarla dolu bir gecedir bu; hava solunamayacak kadar yoğun gelir. Ülke sakinleri kızınca, yer sarsılır. Kafaları karışınca ya da emin olmadıklarında, binaların, sokak lambalarının ve motorlu taşıtların dış hatları, boyaları akmış tablolar gibi lekeli bir hal alır ve ziyaretçiler bir şeyin nerede bittiğini, ötekinin nerede başladığını seçmekte zorluk çekerler.

(Salman Rushdie, *Haroun and the Sea of Stories*, Londra, 1990)

KHARYBDİS, bkz. SKYLLA ve KHARYBDİS.

KIRIM TATARİSTANI, Karadeniz'de bir krallıktır; Ograriya'yla, Çerkesya'yla ve onu PAFLAGONYA'dan ayıran KARAASA ile sınırları vardır. Paflagonya ile Kırım Tataristanı artık bir kraliyet evliliğiyle birbirlerine bağlansalar da uzun yıllar boyunca bu iki ülke çok pahalıya mal olan bir dizi kanlı savaşın içinde yer almıştı.

Krem Tartar diye de bilinen Kırım Tataristanı, Ispanaki, Brokkoli, Enginari ve Lahana Turşusu gibi kadim soylu aileleriyle dikkati çeker. Bu ailelerin üyeleri ülkedeki en yüksek şereflere mazhar olmuştur: Balkaba-

ğı Nişanı, Birinci Kürdan Lordu ve Ortak Enfiye Kutusu Muhafızı gibi.

Ziyaretçilerin İmparatorluk Tiyatrosu'ndaki törenlere katılmaları ve Kraliyet Galerileri'nde, kralın ressamı Tomaso Lorenzo'nun eserlerini hayranlıkla izlemeleri tavsiye olunur. Ayrıca ziyaretçiler, kraliyet ailesinin üyelerine sadakat göstermelerinin bekleneceği konusunda da uyarılır; bu, insanın burnunu yere sürtmesi, sonra da bir kraliyet ayağını başının üstüne yerleştirmesi suretiyle yapılır.

(M.A. Titmarsh [William Makepeace Thackeray], "The Rose and the Ring," *Christmas Books* içinde, Londra, 1857)

KIRMIZI EV, adını kırmızı kiremitli çatısından alır, on sekizinci yüzyıl ortalarında Dublin'de inşa edilmiştir. Ancak kiracılarından biri olan Bay Harper'ın, hortlaklar binada oturanları tahliye haklarını kullandıklarında kira kontratının hükümsüz olduğunu kanıtlaması üzerine, yıllar sonra görkemli ev yıkılmıştır. Bay Harper'ın bir hâkimin önünde ve evin sahibi Lord Castlemallard'ın huzurunda öne sürdüğü savlar, bize ev üzerinde hak iddia eden hortlağın iyi bir tanımını veriyor: evin dışında havada süzülen ve besbelli binanın içine girmeye çalışan, tombul, yalnız bir el.

El kapı ve duvarlara vuruyor, balkonu kavrıyor ya da ön kapı veya mutfak penceresini yumrukluyordu; bazen hafif bir ovalama sesi çıkarıyordu. İkinci kattaki büyük yuvarlak pencere önünde görünüyor, evde bir tur atarak teftiş ediyor ve sonra da yatak odasına sığınıyordu. (Kimileri, evin sahibesinin şahsına yönelik edebe aykırı hareketlerde bulunduğunu söyler, ancak terbiyemiz bunlar hakkında ayrıntıya girmemizi engelliyor.) Bir seferinde odaya bitişik çocuk odasında bulunan el, burada sonsuza kadar oturmaya karar vermiş gibi görünüyordu.

Harper ailesi çok daha sonra bu elle, sağ eli kesilmiş bir ata arasında şüpheye mahal vermeyecek bir bağ kurulabileceğini keşfetti ve gerçekten de bu centilmenin portresi bir vakittir Kırmızı Ev'in yemek odasında asılıydı.

(Joseph Sheridan Le Fanu, *The Siege of the Red House*, Dublin, 1863)

KIZIL ADALAR, bkz. SARGYLL.

KIZILDERİLİ ADASI, Horn Burnu bölgesinde, LEARDİNG ADASI'na deniz yoluyla beş günlük mesafede bulunan bir adadır. Kızılderili Adası'nın sakinleri, İspanyol efendilerinin zulmü yüzünden Baldivya'dan kaçmıştır. Aşağı yukarı altı yüz Kızılderili kaçmış ve nihayet bu ücra adaya gelmiştir. İspanyollara duydukları güvensizlik ve nefret sürdüğü halde, nazik ve konuksever insanlardır; İspanyollar hariç bütün insanlara kardeşleri gözüyle bakarlar. Günlük yaşamın getirdiği ihtiyaçlar dışında, hiçbir malları yoktur. Belli başlı uğraşıları balık tutmak ve avlanmaktır. Savaşta zehirli ok kullanırlar, bu yüzden de İspanyol yolcular yanlarında, özel şifalı otlardan yapılmış bir panzehir getirmeyi faydalı bulabilirler.

(André Guillaume Contant d'Orville, *La Destinée Ou Mémoires Du Lord Kilmarnoff, Traduts De L'Anglois De Miss Voodwill, Par M. Contant Dorville*, Amsterdam ve Paris, 1766)

KIZIL ERİK'İN ÜLKESİ, bkz. ERİKRAUDEBYG.

KIZIL KULE ADASI, Atlas Okyanusu'ndadır, Brötanya kıyısından uzakta sayılmaz. Görenler tarafından çok güzel diye tanımlanır, yüksek dağları da güzelliğine güzellik katarmış. Doğu kıyısını şahane bir şato süsler; birçok kulesi arasında (adaya adını ve-

ren) Kızıl Kule denen bir kule de vardır, dünyada görülmüş görülebilecek en olağanüstü taşların birinden yapılmıştır.

Adayı keşfeden ve muazzam şatoyu inşa eden, Kutsal Kâse'yi Britanya adalarına getiren Arimatya'lı Yusuf'un oğlu Yusuf adlı biridir. Bir yandan yerin zenginliğini, öte yandan da sakinlerinin putperest inancını gören Yusuf, zengin bir Hıristiyanlar ülkesinin efendisi olarak bir taşla iki kuş vurmaya karar verdi. Sakinleri gerçek dine döndürdü, şatoyla kuleyi de kendi halkı için bir barınak olarak inşa etti. Ancak daha sonra ada bir devler ırkı tarafından fethedildi ve Hıristiyan halk onların barbarca boyunduruğunda azap çekti. Bu devasa hükümdarların en meşhuru olan ve on altıncı yüzyıl başlarında hüküm süren Dev Balan, ondan önce gelenlerden daha müsamahakârdı.

Ziyaretçiler, yerel bir görenek gereği, adanın efendisinin kıyısına ayak basanla dövüşmesi gerektiğini bilmelidir. Ziyaretçi yenilirse, ömür boyu hapse atılır; kazanırsa, hemen serbest bırakılır ve adayı istediği zaman ziyaret edebilir.

(Anonim, *Amadis de Gaula*, Zaragoza, 1508)

KIZILLİMAN, bkz. YEDİ ADALAR.

KIZLAR ŞATOSU, Galler'de, Seven kıyılarında tahkim edilmiş bir tepededir. Şatoya, dik toprak duvarlar arasındaki, muhtelif hendek ve surlarla korunmuş dar bir geçitten girilir. Seyyahlar, burasının büyülü bir yer olduğu konusunda uyarılır; gündüzleri bile yerel halk, burada yaşadığı söylenen hayaletlerin korkusundan şatoya yaklaşmaz. Bazı rüzgârlı gecelerde şatonun tepesinde hayalet bir kulenin –ki Morgan le Fay'in uğrağıdır– belirdiği, sabah olmadan da yok olduğu söylenir.

Kutsal Kâse arayışı sırasında, Sir Galahad ve arkadaşları Kızlar Şatosu'na geldiler; hepsi şövalye olan ve şatoyu yedi yıl önce ele geçiren yedi erkek kardeşin civarı dehşete düşürdüğünü, çevredeki kadınları yakalayıp kalede tuttuğunu öğrendiler. Sir Galahad kötü kalpli yedi kardeşin hakkından gelerek bölgede huzuru yeniden sağladı.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1485; John Steinbeck, *The Acts of King Arthur and His Noble Knights From the Winchester Manuscripts of Sir Thomas Malory and Other Sources*, New York, 1976)

KİKLOPLAR ADASI, Akdeniz'de bir yerlerdedir. Ada ekilip biçilmemiştir ama verimsiz değildir; toprağında buğday, mısır ve asma doğal olarak büyür, iç taraflarında pek çok keçi sürüsü dolaşır. Ada adını alınlarının ortasında tek bir gözleri olan devasa adamlar olan sakinlerinden, yani kikloplardan alır. Kikloplar uygarlıktan uzak bir halde, dağların tepelerinde bulunan derin mağaralarda yaşarlar. Toplu yaşama mefhumları yoktur; her aile, bütün otoritenin en yaşlı kişinin elinde olduğu kendi başına bir toplumdur. Diğer nahoş alışkanlıklarının yanı sıra, bazen insan eti yerler ve tıpkı *kōpan*'lar (bkz. KÖPAN ADASI) gibi, cinas yapıldığında yüzlerine son derece ciddi bir ifade yerleşir.

(Homeros, *Odysseia*, İÖ 9. yy [?])

KİMSENİN-KONUŞMADIĞI-YER, kendi sesimizin içinde bulunan bir ülkedir, İnsanların-Konuştuğu-Yer'e hemen bitişiktir. Sokaklar ve kaldırımlar, çatılar ve otomobil ön camları her şeyin sesini boğan kalın, görünmez bir karla kaplıdır.

Ülkenin sakinleri dilsizdir. Ancak bu, konuşulanları anlamadıkları anlamına gelmez; tam tersine, birbirleriyle, sözcükler ve cümlelerle anlaşabileceklerinden daha iyi anlaşırlar. Asmalar boyunca koşan karıncalar gibidirler. Boyuna birbirleriyle karşılaşır

ve hiç duyulmaksızın, birbirlerine bir şeyler anlatırlar.

Kimsenin-Konuşmadığı-Yer'de hava asla soğuk değildir, aslında her şey ılıman ve barışçıldır. Buraya gitmek için seyyahların komşu ülke İnsanların-Konuştuğu-Yer'den geçmesi yeterlidir. Kendilerini, duyması acı veren ve yankılanan seslerle çevrili bulacaklardır; arabalar, radyolar, laf ebeleri. Ancak yavaş yavaş sesler kavga etmeye başlayacak ve sonunda birbirlerini yok edeceklerdir.

(Jean-Marie-Gustave Le Clézio, *Voyages de l'autre côté*, Paris, 1975)

KİNG KONG'UN ADASI, bkz. KAFATASI ADASI.

KİNKENADON, Galler kıyısında yer alan bir kale ve şehirdir. Şehrin çevresi oldukça zengin olduğundan CAMELOT'lu Kral Arthur burayı Hamsin Yortusu kutlamaları için uygun yer olarak seçmişti. Sir Gareth ilk kez bu kutlamalar sırasında Arthur'un huzuruna çıkmıştı. Orkney'li Lot'un ve Arthur'un kız kardeşi Margawse'nin oğlu olan Gareth, Sir Gawain'in de kardeşiydi. Gareth sonradan Kral Arthur'a hizmet vermeyi kabul eden Siyah, Yeşil, Mavi ve Kırmızı Şövalyelerin yenilgiye uğratılmalarından da sorumluydu.

(Sir Thomas Malory, *Le Morte Darthur*, Londra, 1458)

KİORAM, ATVATABAR'daki CALNOGOR'a beş yüz mil uzaklıkta bir şehirdir, tümüyle beyaz mermer bir dağdan yontulmuştur. Kale ve saray, hâkim bir konumu olan büyük bir meydandadır. Kalenin sağlam duvarlarının altında, direkli bir kemerli geçit, kayanın kalbine doğru ilerler. Duvarların üst kısımları ise düz, dairesel bir yol çizer.

Kioram'ın en önemli özelliği, Rakamadeva'nın hareket eden tapınağı ya da Kutsal Lokomotif'tir. Som altın, platin, terrelyum, akelyum ve plutulyumdan yapılan lokomotif, yükseltilmiş tek bir ray üzerinde çalışır; ağırlığı vagonun gövdesi tarafından gizlenen, altısı önde altısı ise arkada bulunan tekerlekler çeker. Bu kutsal araç, ancak kraliyet mensupları ve ayrıcalıklı seyyahlar tarafından, Kiorm'dan Calnogor'a, sadece beş saatte seyahat etmek için kullanılır.

Kioram aynı zamanda Atvatabar şaraplarının en iyisi olan *squang*'ın üretildiği yöredir. Bu şarabı tadan yolcular en iyi Alaska şarabıyla mukayese eder.

(William R. Bradshaw, *The Goddess of Atvatabar, being the History of the Discovery of the Interior World and Conquest of Atvatabar*, New York, 1892)

KİRAN, RÜYADÜNYA'nın bir kısmını katederek Cereneria Denizi'ne akan Oukranos Nehri'nin kıyısına kurulu bir şehirdir. Yeşim terasları, bir meyille nehrin kıyısına iner ve İlek-Vad Kralı'nın Oukranos Tanrısı'na dua etmek için altın tahtırevanıyla uzaklardaki diyarından yılda bir kez geldiği güzel bir tapınağa uzanır. Tapınak tamamen yeşimden yapılmıştır; salonları ve avluları, yedi yüksek kulesi ve nehrin gizli kanallardan girdiği, geceleri birinin alçak sesle şarkılar söylediğinin duyulduğu gizli tapınağıyla, tam bir hektarlık bir araziyi kaplar. Seyyahlar ay ışığı tapınağa vurduğunda tuhaf müzikler duymuşlardır ama bu müziğin ne olduğunu, tapınağa girmesine izin verilen tek kişi olan İlek-Vad Kralı dışında kimse söyleyemez.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath" *Arkham Sampler İçinde*, Sauk City, 1948)

KİRKE'NİN ADASI, bkz. AİAİE.

KLED, RÜYADÜNYA'da güzel kokulu, uçsuz bucaksız bir ormandır; seyyahlar burada bir zamanlar adı unutulmuş bir ülkenin güçlü hükümdarlarının kaldığı, fildişinden yapılma, yalnız ve bozulmamış, uyuyan saraylar bulacaklar. Bu sarayları zarar görmemiş ve çürümemiş halde tutan şeyin Rüyadünya tanrılarının efsunları olduğu söylenir, çünkü bu bölgelerin birkaç kutsal kitabında bir gün onlara yeniden ihtiyaç duyulabileceği yazılıdır. Fil kervanları mehtapta onları uzaktan bir an için görmüş olsa da, gölgelerde bekleyen muhafızlar yüzünden kimse bu saraylara yaklaşmaya cesaret edemez.

(Howard Phillips Lovecraft, "The Dream-Quest of Unknown Kadath" *Arkham Sampler İçinde*, Sauk City, 1948)

KLEPSYDRA, Polonya'nın doğusunda bulunan bir sanatoryumdur, bazen oradan "kumsaati burcundaki sanatoryum" diye söz edilir, ulaşılması çok zordur. Haftada sadece bir tren vardır, servis için söylenecek en olumlu şey ise güvenilmez oluşudur. Tecrübeli seyyahlar bile bu hattaki vagonların başka hatlardan çekilmiş, hem rahatsız hem de esintili, çok eski modeller olduğunu düşüneceklerdir. Vagonlardan bazıları salon kadar büyüktür, tuhaf ve ürkütücü bir ihmalkârlık havası yayarlar, sanki yolcular aylardır burada uyuyormuş gibi koridorlara samanlar ve çerçöp saçılmıştır. Klepsydra'nın gerçek bir istasyonu yoktur, sadece yol boyunda durulur. Eğer önceden ayarlanırsa, ziyaretçileri almak için bir atlı araba gönderilir; aksi takdirde sanatoryuma erişmenin tek yolu, karanlık bir yeşil alanda yayan gitmektir.

Klepsydra'yı çevreleyen kırlık araziye, vadinin her iki tarafında –kartondan bir sahne dekoru gibi– yükselen bir orman hâkimdir; vadinin havzasının dibindeki sanatoryuma, kayın dallarından yapılma, korkulukları sallanan küçük bir köprüden geçmek suretiyle ulaşılır. Kendi arazisinde yükselen bu büyük bina atnalı biçimindedir ve zamanı geri döndürmeyi keşfeden Dr. Gotard tarafından işletilir. Dr. Gotard'ın bu eşsiz buluşu klinikteki her şeyin biraz geri kalmasına sebep olur. Bunun sonucunda da başka yerlerde ölmüş olacakları düşünülecek hastalar, buraya geldiklerinde halen sağ olurlar. Ancak ölümleri tamamen silinemez ve yaşamları üzerinde belli bir gölge bırakır.

Dr. Gotard'a göre zamanı geri döndürme, basit bir göreceklik sorunudur; bu açıklamaya rağmen işlemin gerçek doğası bir esrar olarak kalmıştır. Cerrahiyi içeriyora benzemez, zaten kliniğin yegâne ameliyathanesinin uzun süredir kullanılmadığı aşikârdır. Ayrıca, hastanın ilk başta ölümüne yol açan hastalığın iyileşip iyileşmediği de kesin değildir; kesinlikle söylenebilecek tek şey, geçmişin yeniden harekete geçirildiği ve bu yüzden bir iyileşme ihtimali olduğudur.

Hastalar uzun süre uyumaya teşvik edilir. Bu onların enerjilerini muhafaza etmelerine yardımcı olur, zaten yapacakları başka işleri de yoktur. Sanatoryumu ziyarete gelenlerin çoğu, her yerde toplanan toz yüzünden şok geçirirler. Ziyaretçiler başlangıçta iyi karşılanıp iyi beslenseler de, personel ile hastaların onların varlığına çabucak kayıtsızlaştığını söylerler. Bazı hastalar, odalarından ayrılırken çoğu kez kapının ardında duran birinin hızla uzaklaştığı ve ses çıkarmadan bir köşeyi dönerek yok olduğu izlenimine kapıldıklarını belirtirler.

Civarda sık sık köpek sürüleri görülür. Köpekler kapkaradır, her biçimde ve irilikte dir ve kendi işlerine dalmış halde, alacakaranlıkta sanatoryum çevresindeki patikalarda koştururlar. Zaman zaman yanlarından geçerken hırlasalar da, insanları fark etmez gibidirler. Anlaşılması zor bir nedenle sanatoryumda da –ana binanın arkasındaki bir avluda tutulan– devasa bir kurt köpeği beslenir. Bu devasa hayvan, bir kurtadamın tüm şeytanca yırtıcılığına sahip gibidir ve bir ziyaretçi onun insan biçimine bürünüşünü gördüğünü iddia etmektedir.

Sanatoryum, sokakları genelde boş, göğü de daima karanlık olan, isimsiz bir

şehre yakındır. Dükkânlardan çoğu –ki bazılarını sanatoryumdaki hastalar işletir– daimi olarak kapalı gibidir, diğerleri de hep kapatılmanın eşiğinde görünür. Buranın havası dolgun, ağır ve yumuşaktır; ziyaretçiler bazen gözlerini açık tutmakta ve onları saran tembellik ile uyku duygusuna karşı koymakta güçlük çekerler. Şehri saran rutubetli atmosfer, bir manzaranın kimi bölümlerini karartan, kimi şeylerini ise silen ıslak bir sünger gibidir.

Kasaba sakinleri günlerinin büyük kısmını uyuyarak geçirir gibidirler, kafelerle restoranlarda okurken uyuklarlar, hatta sokaklarda dolaşırken bile uykuya yenik düşerler. Zamanın kesintisiz akımını hissedemiyorlarmış ve parçalanmış, dağılmış hayatlar yaşamak onları tatmin ediyormuş gibidirler. Şehrin kadınlarıyla kızları, sanki içlerinden gelen ritme ayak uyduruyormuş gibi, görünmez bir yumaktan açılan görünmez bir ipliği izleyerek, tuhaf bir biçimde yürürler. Önlerindeki hiçbir engele aldırmadan dümdüz bir çizgide giderler; sanki kendi kusursuzlukları ve üstünlüklerinin kesinliğiyle hareket ediyor gibidirler.

Şehir ve sanatoryum civarındaki bitkilerin çoğu siyahtır, sanki kasabanın cenaze arması ya da yas simgesiymiş gibi her yerde –apartmanların pencerelerinde ve halka açık bütün alanlarda– siyah bir eğreltiotu türü görülür.

Son zamanlarda şehrin bir düşman ordusu tarafından istilaya uğradığına ilişkin haberler alınmıştır. Bu ordunun ortaya çıkışı bir öbek hoşnutsuz kasabalıya cesaret vermiştir; siyah sivil kıyafetler içinde, göğüsleri çapraz beyaz kayışlı, tüfeklerle silahlanmış olarak kasabaya dehşet salmaya çıkmışlardır. Silahla ateş edildiğine ve kundakçılık yapıldığına ilişkin haberler de gelmiş ama ayrıntılı bir bilgi elde edilememiştir. Bu nedenle bölgeye gitmeyi düşünen seyyahların ihtiyatlı davranmaları tavsiye olunur.

(Bruno Schulz, *Sanatorium pod Klepsydra,* Varşova, 1937)

KLOPSTOKYA, bir atletler ülkesidir. Ziyaretçiler havaya altı ayak zıplayan bebekleri ve bir mili birkaç saniyede koşan yaşı ilerlemiş ev hanımlarını görünce şaşıracaklardır.

Klopstoka 1932'de, zaferini engellemek isteyen uluslararası girişimlere rağmen Olimpiyat Oyunları'nı kazanmıştır. Ancak diplomatik nedenlerle bir daha müsabakalara katılmamıştır.

(*Million Dolar Legs*, yönetmen: Edward Cline, ABD, 1932)

KLORİOLE, RİALLARO Takımadaları'nın yüksek bir adasıdır, güneydoğu Pasifik'tedir. Adanın ortasında, kayaya oyulmuş basamaklarla çıkılabilen ve üstünde muazzam bir binanın bulunduğu yüksek bir tepe vardır. Denizden dosdoğru yukarı çıkan basamaklar, adaya ayak basma girişiminde başarısızlığa uğrayanların kanıyla lekelenmiştir. Ziyaretçi burada tuhaf kılıklar giymiş birkaç kişinin, yüksek nişlerde oturarak, meditasyon yapar gibi kâğıt uçurtma ve yazılar uçurduğunu görecektir. Bunlar başşehrin Edebi Şöhret Tapınağı'nın alt kademedeki rahip yardımcılarıdır, gönderdikleri uçurtmalar yazdıklarını daha yüksek rahiplere taşır. Daha da yukarıda, sağlam manialarının arkasında, niyazcılar durur, en tepede ise boylu boyunca uzanmış şişman şairler bulunabilir. Her maniada aşağıdakiler yazılıdır: "Kimse bu yüce tapınağa, bu tırmanıştan başka bir yolla, tanrılar gibi giremez." Tapınağın pek çok nişi vardır, her birinde ebediyyen muhafaza edilen başarılı bir şairin mumyası bulunur. Daha içerilerde, derin bir vadide, geçmişin yadigârlarını arayan bilginler tarafından sürekli tırmıklanan bir kemik ve kâğıt mezarlığı vardır. Adada karadan tapınağa yaklaşılmasını önlemek için genç şairlerle beslenen bir yabankazları sürüsü bulunur.

Kloriole rahipleri yazma kurallarını öylesine titizlikle şekillendirmişlerdir ki, içerik anlamsızlaşmış ve edebiyat da hiçbir şey söylememe sanatı haline gelmiştir. Örneğin, ço-

cukların gevezeliği, edebi bir kompozisyon olarak kaydedilir. Kloriole köleleri arasında zaman zaman meydana çıkan isyanlar, rahiplerin iktidarını tehdit eder. Tanrı vergisi bir dâhinin ortaya çıkmasıyla başlayan bu isyanlar, tapınağa yeni bir put konmasıyla sona erer.

(Godfrey Sweven, *Riallaro, the Archipelago, the Arcipelago of Exiles,* New York ve Londra, 1901; Godfrey Sweven, *Limanora, the Island of Progress,* New York ve Londra, 1903)

KOCAKARIMASALLIĞI, KOTKAFALAR ADASI'na yakın bir adadır. Sakinleri uluyan bir maymuna tapan kâfirlerdir.

Anne-babalar çocuklarını, işine gelince mürekkepbalığı ile kraker hapşıran ve gözyaşı yerine kaynar zift döken, bahtsız centilmen Umacı adamı çağırmakla korkutur. Bu bey, içinden her türlü dehşetin zıplayıp çıktığı bir gökgürültüsü kutusu taşır: yaylı topuklu balkabağı kafalı adamlar, turp-hayaletler ve sihirli fenerler hep bu kutunun içindedir. Dehşet kutusu öyle korkutucudur ki, çocuklar çoğu kez o gelince korkudan bayılır, oysa Umacı adam ödleğin biridir ve "bö" dense kaçar.

Çocuklarını korkutmak için Umacı adamı çağıran anne-babalar, onu sık sık gümüş bir tahtırevanla gezdirmek suretiyle ödüllendirirler. Ancak bunu yaptıkları zaman sırıkların omuzlarına yapıştığını ve onu yere indiremediklerini fark edeceklerdir. Bu yüzden de ziyaretçiler birçok sakini, arkalarından sırıklar çıkmış halde yürürken görecektir.

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

KOLAYLIK OVASI, HIRİSTİYAN'IN ÜLKESİ'nde, BOŞLUK SERGİSİ ile LATİF DAĞLAR arasındaki dar ovadır. Zengin bir gümüş madeni olan Kazanç Tepesi bu ovaya bakar. SEMAVİ ŞEHİR'e giden yolcuların çoğu bu madenin zenginliğine kapılıp yoldan çıkmış ve madeni kazmaya gitmiştir. Ancak madenin çevresindeki toprak oldukça güvensizdir ve buraya düşüp de ölmeye bırakılanların sayısı hiç az değildir. Ovanın uzak kenarında, tuza dönüşmüş gibi görünen kadın şeklinde garip bir anıt durur. Anıtın üzerinde "Lût'un karısını unutma" yazılıdır.

Kolaylık Ovası'nın sınırında, birçok yolcunun takip etmeleri gereken yoldan daha kolay olduğunu düşündükleri için saptıkları Tali Yol Çayırı bulunur. Oysa bu bir yanılsamadır, çünkü çayır habersizler için dikkatle gizlenmiş tuzaklarla doludur ve KUŞKU ŞATOSU'na gider.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second Part. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the desired Country*, Londra, 1684)

KOLONİ ADASI, bir ada değil, St. Helena Adası'nda dağlarla çevrili bereketli bir ovadır. Burası dış dünyada bilinmez, tek girişi dik yarlarda dar bir geçittir. Yaklaşık dört fersaha altı fersah büyüklükte ve işlenmiş olan ovada çayırlar ve ormanlar yer alır. Çok sayıda meyve ağacı bulunur, iklimi ılımandır, düzenli ürün alınır ve bereketli sonbahar hasatları yapılır.

(Abbé Antoine François Prévost, *Le Philosophe anglois, ou Histoire de Monsieur Cleveland, fils naturel de Cromwell, par l'auteur des Mémoires d'un Homme de qualité*, Utrecht, 1731)

KOMEDYENLER ADASI, bkz. MÜZİSYENLER ADASI ve KOMEDYENLER ADASI.

KONT ZAROFF'UN ADASI, bkz. ZAROFF'UN ADASI.

KOOPERATİF ŞEHİR, Amerika Birleşik Devletleri'nin Maine eyaletindedir, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde, Amerikan Kooperatif Derneği tarafından kurulmuştur; bu derneğin 1901 yılında başlangıçta beyan edilen amacı, "Semalarda olduğu gibi Yeryüzü'nde de Senin iradeni" yaratmak suretiyle, Hıristiyanlığın nihayet layıkıyla uygulanacağı çağı yaratmaktı. Şehrin şimdi yüz bin kişilik nüfusu var.

Kooperatif Derneği, bir işadamı tarafından kurulmuştu. İlk olarak tuğladan yapılmış bir müştemilat aldılar, burası Dernek'in üyeleri için sosyal ve sanatsal olanaklara sahip bir lokantaya dönüştürüldü. Kooperatif Şehir'in planları ilk kez, kooperatif bir sistemin on dokuzuncu yüzyıl sanayi toplumunun kötülüklerinin nasıl üstesinden gelip de yeryüzündeki gündelik hayatı cennete çevireceğini özetleyen *Dünya, Bir Süpermarket*'te yayımlandı.

Kooperatif Şehir'de hayat, paranın yerine geçen kupon çeklerin kullanımını temel alır. Mevduat, Dernek'in bir üyenin katkılarına ilişkin değerlendirmesine göre o üyenin hesabına ödenir, böylece bireysel üyenin hayatını ve emeğini temsil eder. Bu kuponlar bütün muamelelerde kullanılır; borç para vermeye, spekülasyona ve borsa spekülatörlüğüne son vermişler; böylece çok sayıda insanı da daha üretici işler için serbest bırakmışlardır. Her insan bir yatırım sayılır ve şehirde doğan her çocuk için Dernek tarafından yılda 120 dolarlık hesap açılır. Çocuk büyüdükçe her yıl yatırılan miktar artar, okuldaki başarıları için ekstra kredi verilir. Hiçbir üyeye yılda 1.500 dolardan az para ödenmez. Çekilmemiş depozitolar için hiç faiz ödenmez. Dernek'in en katı kuralı, hiçbir üyenin hangi koşullar altında olursa olsun herhangi bir dış girişimi himaye etmemesidir.

Kooperatif sistem, istihdamın ortadan kaldırılmasına yol açmıştır. "Çalışmayan hiç kimse yemek yiyemez" ilkesine göre, şehirde bilinen tek hayırseverlik biçimi, fırsat yaratmaktır. Kooperatif Şehir'de hâlâ hizmetkârlar vardır, ama hizmetçi olarak kullanılmazlar; onlara dost ve yardımcı gözüyle bakılır, onlar da köle itaati göstermez.

Şehir ve Dernek, Yürütme Kurulu'nun ve onun çeşitli dairelerinin yönetimi altındadır; Emlak Dairesi, İmalat Dairesi, Tarım Dairesi ve Mühendisler Dairesi de buna dahildir. Kendi farklı alanlarında üretim ve dağıtımdan onlar sorumludur, perakendecilerin ihtiyacını karşılayan ihtisaslaşmış mağazalara teslimatı da onlar temin eder. Bütün mallar doğrudan doğruya söz konusu imalat dairesi tarafından teslim edilir; aracı ya da komisyoncu yoktur. Emek, sanayinin bir dalından ötekine ihtiyaca ve Dernek'in düsturu "Ekonomi"ye göre aktarılır. Çalışma günü altı saate indirilmiştir. Bugünlerde insanlar bütün hayatlarını tek işte geçirmiyor, yeteneklerini sınamak ve geliştirmek için sık sık mesleklerini değiştiriyorlar. Artık hiç fazla ya da gereksiz üretim yok; satışı iyi olmayan malların ya da mal türlerinin üretimine hemen son veriliyor ve kalan stoklar popüler yıllık takas satışlarında indirimli fiyatlardan satılıyor.

Şehir kare bir ızgara plan üzerine kurulmuştur. Apartman blokları sokakların iki yanında uzanır, bütün odaların gün ışığı almasını sağlayacak şekilde tasarlanmışlardır. Bloklar arasındaki bulvarlar, eski şehirlerin izbe arka bahçelerinin yerini almıştır. Her apartmanın kırk beş ila elli ayaklık bir cephesi vardır ve merkezi bir giriş holünün iki tarafında iki daire yer alır. Bütün binalar üç katlı, bodrumludur. Müstakil evler de satın alınabilir ve üyenin makamıyla imkânlarına göre, Emlak ile Mimari dairelerinin şartnameleri uyarınca inşa edilebilirler. Parklar ve açık alanlar herkese aittir. Çoğu kamu binası, peyzaj mimarlığı eseri bahçelerde durur ve sanat ile becerinin üretebileceği ne

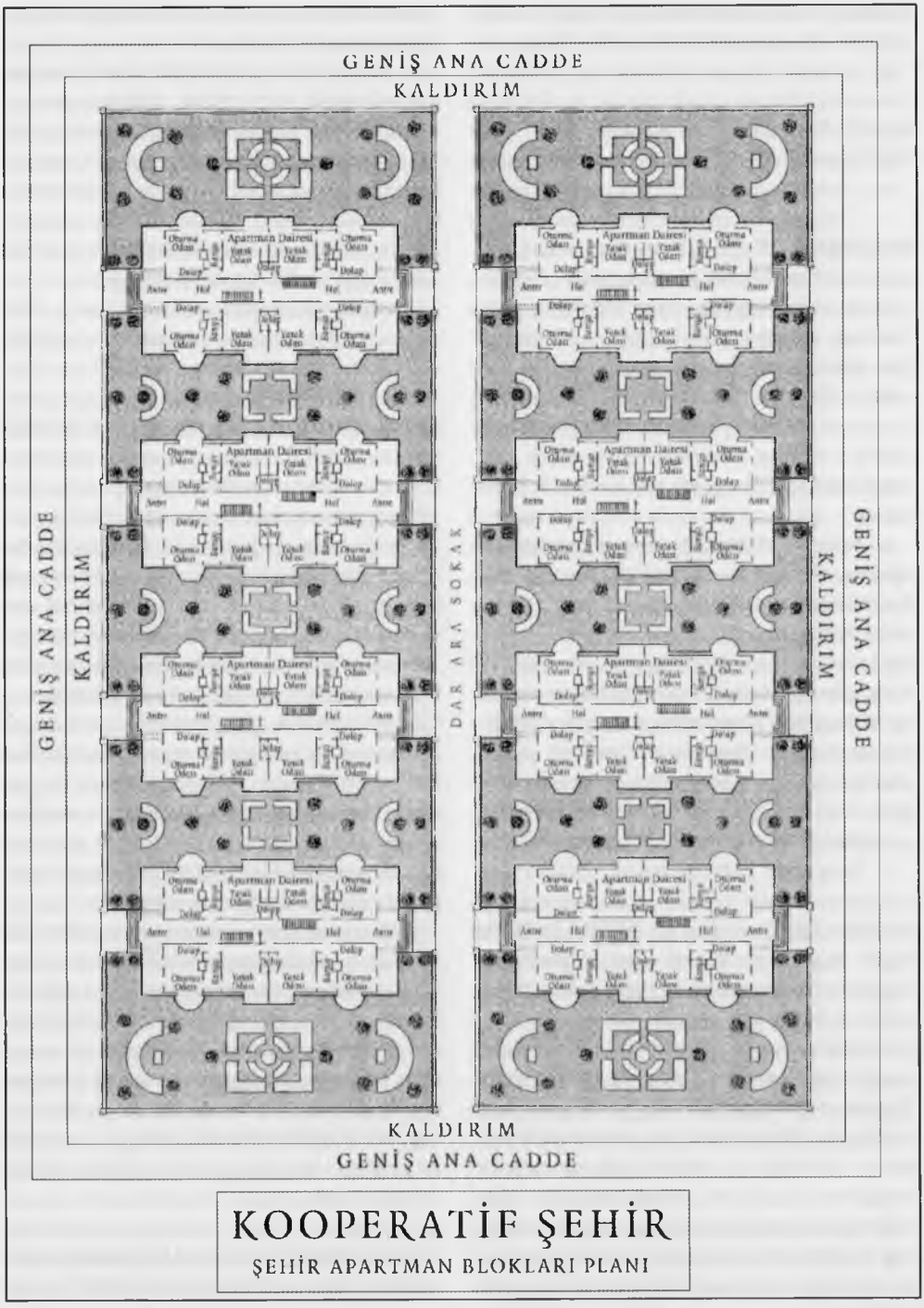
GENİŞ ANA CADDE
KALDIRIM
GENİŞ ANA CADDE
KALDIRIM
DAR ARA SOKAK
KALDIRIM
GENİŞ ANA CADDE
KALDIRIM
GENİŞ ANA CADDE
KOOPERATİF ŞEHİR
ŞEHİR APARTMAN BLOKLARI PLANI

varsa onlarla süslenirler. Fazla süslü değildirler ve tamamen uyum halinde olacak şekilde planlanmışlardır.

Şehrin öyle bir özelliği var ki, bahsetmemek olmaz: Evde yemek yapma işine son verilmiş ve her yerde halka açık lokantalar kurulmuştur. Yemekler dışardan sipariş edilebilir ya da lokantada yenir. Bütün yemekler, çok iyi eğitilmiş şefler tarafından en yüksek standartlarda hazırlanır. Bütün lokantalar üç sokağa açılır, geniş bir cephenin ortasında bir girişleri vardır. Bu girişten, daire biçimindeki kubbeli bir binaya gidilir; bir çeşmesi vardır, görkemli bir bitki bolluğuna sahiptir. Binanın ilk katında biri konuk kabul salonu, salon ve tuvaletler vardır. Umuma açık yemek odaları birinci ve ikinci kattadır; birinci kattakiler biraz daha ucuz yemekler verir. Üçüncü katta küçük gruplar ya da aileler tarafından kiralanabilen özel yemek odaları yer alır ve dördüncü katta da dört yüz konuğu oturtacak bir rezervasyon yapmaya yeterli şölen salonları vardır. Lokantalar sabah 6'dan gece yarısına kadar açıktır. İtidal ilkelerine uygun olarak, sarhoş edici içkiler satılmaz.

Eğitim ve sağlık, Eğitim Dairesi'nin genel kontrolü altındadır. Eczaneler ve hazır ilaçlar ortadan kalkmıştır. Bütün yurttaşlar belirli dönemlerde tıbbi muayeneden geçer, eğer herhangi bir hastalık belirtisi varsa, onlara uygun tedavi uygulanır. Siniri bozuksa, tatile gönderilirler. Sağlık, jimnastik ve sporun teşvik edildiği okullar da sürekli olarak denetlenir. Sınıflar havadar ve ferahtır, her sırada çiçek vardır, bir sınıfta da asla yirmi beşten çok öğrenci bulunmaz. Mükemmeliyeti teşvik için rekabet yüreklendirilir.

Şehir ve Dernek özellikle Hıristiyan kurumlar oldukları halde, Hıristiyanlığın herhangi bir biçimini vazetmezler, tek bir akide de öğretilmez. Halk toplantıları, sergiler için kullanılan ve beş bin kişi alabilen büyük, merkezi bir toplantı yerinde ayinler yapılır. Uzun, sıkıcı vaazlar yoktur; cemaate hitaben yapılan konuşmalar, herkesin iyiliğine yardımcı olacağına inanılan basit beyanlardan oluşur. Erkekler de kadınlar da vaaz verir, gerekli tek vasıf, örnek bir hayat sürmeleridir. Ayinlere gelenler, sanki halka açık herhangi bir eğlentiymiş gibi koltuklarının parasını öder. Bütün rahiplerle vaizler, Eğitim dairesinin çalışmalarıyla yakından bağlantılıdır.

Kırsal kesim, şehrin gelişmesinden çok kârlı çıkmıştır. İyileşen ulaşım, artık kırsal kesime serpiştirilmiş küçük kasabalarda yaşayan çiftçilerin eski tecrit edilmiş halini kırmıştır. Elektrikli trenler hem şehrin içinde, hem de kırsal kesimde toplu ulaşım sağlar. İçinde hizmetkârlar da bulunan otomobiller meydanlardan ve küçük kırsal kasabalardaki duraklardan özel kullanım için kiralanabilir; başka şehirlerde bunlara "taksi" denir.

Şehirde yayımlanan bütün kitapları da basan merkezi basımevi, *The Daily American* adlı bir gazeteyi de basar; gazetede ilan ya da sansasyonel manşetler yoktur. Pazar gazetesi de bulunmaz.

(Bradford Peck, *The World, a Department Store. A Story of Life under the Cooperative System*, Londra, 1900)

KOR, Doğu Afrika'nın ortalarında bir yerde, Afrika steplerinden doğal bir şato gibi yükselen kayalık dağlarla çevrili küçük düzlükteki bir şehrin harabeleridir. Kor'a ulaşmak için önce bilinmeyen bir halk tarafından sularını akıtarak düzlüğü kurutmak üzere inşa edilen ve şimdi boş olan eski bir kanal kullanılarak, dağlar aşılmalıdır.

Kalenin çevresindeki düzlük iyi işlenmiştir ve tarlalar neredeyse yıkık şehir surlarına kadar uzanır. Kor yaklaşık otuz kilometrekarelik bir araziyi kaplamaktadır; surlar –ayakta kalan kısımları– on iki ile on dört metreye kadar yükselir ve çok kalındırlar. Şehrin etrafında bir hendek vardır ama, vaktiyle üzerinden geçen şatafatlı köprü artık çökmüştür. Surların üzerinde durarak şehre bakmak, hem etkileyici, hem de melankolik bir manzaraya bakmak demektir; kilometreler boyunca uzanan devrilmiş sütunlar, yıkıl-

mış tapınaklar, harap olmuş mihraplar ve parçalanmış saraylar; hepsi serbest bırakılmış bir bitki örtüsünün yeşilliğine serpiştirilmiş, sonsuza kadar uzanır. Kare taş bloklarından yapılmış olan büyük ve düz anacadde, bir dizi Çin kutusu gibi inşa edilmiş ana tapınağa gider: dış duvarlar bir avluyu içine alır, avlu da iç duvarları sarmalar, onlar ise daha küçük bir avluyu çevreler vesaire. Merkezde, çapı yedi metre kadar olan yuvarlak, karanlık bir taş taban üstünde, kollarını uzatmış, yüzü peçeli, kanatlı bir kadını temsil eden çok büyük beyaz bir mermer heykel yükselir. Kaidenin üstündeki yazıya bakılırsa bu heykel dünyanın üzerine yükselen ve insanlardan peçesini kaldırmalarını isteyen Hakikat'i temsil etmektedir. Başka birkaç yazı da Kor'un kuruluşundan 4.800 yıl sonra korkunç bir salgınla yok olduğunu ima eder.

Kor civarındaki dağlar ise aslında, içlerinde yüzbinlerce mumya ve iskeletin kocaman iç galerilerin iki yanında sıralı olduğu muazzam bir ölükenttir. Özellikle, St. Paul Katedrali yüksekliğinde bir iskelet piramidine sahip olan bir tanesi ziyaret edilmelidir. Buradan uzak olmayan bir yerde, değişik işkencelerin uygulanmış olduğu bir mağara vardır. Örneğin, merkezinde küçük bir fırın vardır, mahkûmun başı buraya konur ve yavaş yavaş yakılırdı; duvarlardaki resimler, Kor halkının tercih ettiği başka birkaç işkenceyi açıklar.

Barbarca ayinlerin bir kısmı, dış steplerde yaşayan kara kabile Amahagger'ler arasında varlığını sürdürmüştür. Somalililere benzerler ve bir tür piç Arapça konuşurlar. Hatları güzel olduğu halde yüzleri onlara bakanların kalbinde dehşet uyandırır. Antilop ve leopar derileri giyerler, mükemmel heykeltıraşlar oldukları söylenir. Kadınlar, erkeklerle eşit haklara sahiptir, ancak toprakta çalışmaktan bağışık tutulmuşlardır ve miras hakkı da kadın soyuyla kısıtlıdır. Ebeveynlik diye bir şey bilinmez, ancak her köyün reisinin "baba" adını almaya hakkı vardır. Bir Amahagger kadını hoşuna giden bir adam bulunca, bütün kabile halkı önünde onu öper ve kadın başka bir erkekle birlikte olmaya karar verene kadar birlikteliklerı sürer.

Bütün köyler ya da "aile"ler, *Hiya, Ayesha* (seslendirilişi "aşşa" biçimindedir) ya da "Dişi" ("İtaat-Edilmesi-Gereken-Dişi"nin kısaltılmışı) adı verilen tek bir kadının yüce otoritesi altındadır. Ayesha'nın genç görünmesine rağmen iki bin yaşında olduğu söylenir; çünkü "Hayat Ateşi" denen, Kor'a yürüyerek sadece bir günlük mesafede bulunan bir kraterdeki volkanik fenomene batırılmıştır.

(Henry Rider Haggard, *She*, Londra, 1887)

KORSAR, yeraltı kıtası PELLUCİDAR'ın tropik bölgesinde yer alan bir şehir ve adsız bir boğazla Sojar Az'a bağlanmış Korsar Az denizinin kıyılarında uzanan bir ülkedir.

Şehir geniş, menderesli bir nehrin ağzında kuruludur; büyük bir limandır ve rıhtımı genellikle hem mavnalar ve balıkçı gemileriyle, hem de Korsar'lıların savaş gemileriyle doludur. SARİ'nin ve XEXOT'LAR ÜLKESİ ilçelerinin dışında, Pellucidar'daki tek gerçek şehir Korsar'dır. Kırmızı kiremit çatılı beyaz evleri, mavi, kırmızı, altın kubbe ve minareleri, kalabalık ve hareketli liman bölgesiyle Korsar, hiçbir seyyahın kaçırmayı göze alamayacağı kadar etkili bir manzara oluşturur. Tasarımı ve üslubuyla kesinlikle Mağribi etkisinin izlerini taşıyan Cid ya da Reis'in Sarayı, özellikle dikkate değer. Burası, Pellucidar İmparatoru'nu kurtarma çabasıyla, –Tarzan diye de bilinen– Lord Greystoke tarafından ziyaret edilmiştir.

Korsar'lıların kendileri, geçmişin İspanyol deniz haydutları gibi giyinen korsanlar ve çapulculardır: aşırı süslü kuşaklar, parlak baş bantları takar ve üstü kıvrımlı çizmeler giyerler. Gemileri muazzam boyuttadır, pruva ve kıçları yüksektir, denizkızlarını ya da çıplak kadınları temsil eden parlak renklerle boyanmış gemiaslanları vardır. Yelkenlerle

giden ve toplarla silahlanmış Korsar gemileri –Sari'de daha yakınlarda denize indirilmiş tekneler hariç– Pellucidar'ın en etkin gemileridir. Korsar'lar onlara büyük değer verir ve ziyaretçiler bir geminin, hatta küçük bir teknenin çalınmasının bile ölümle cezalandırılabileceği konusunda uyarılır. Korsar'ların belli başlı faaliyetleri başka yerleşimlere baskın yapmaktır, ama HİME gibi başka adalarla bir miktar ticaret de yaparlar.

Korsar'ların kökeni kesin olarak bilinmez. Tarihsel bulgular, kutup girişinden Pellucidar'a erişerek orada kalan bir korsan gemisinin mürettebatından geldiklerini ima eder; orada kalmışlar, yerli ırklarla evlenmişlerdir. Bu ise onların inşaat üslubunu, deniz mimarisini ve reislerinin adını –Cid– açıklar. Korsar efsanelerine göre, ırklarının kurucuları donmuş bir denizden gelmiştir – bu muhtemelen Kuzey Buz Denizi'ne bir göndermedir.

Korsar'lar diğer bütün insanlara tepeden bakıp küçük gören beyaz tenli bir ırktır. Acımasızdırlar, çabuk kızarlar, her an öldürmeye hazırdırlar, mahpuslara işkence etmekten zevk alırlar. Çoğu mahpus zaten hemen öldürüldüğü halde, Korsar'a geri götürülenler çoğu kez Cid'in Sarayı'nın altındaki karanlık zindanlara atılır ve bu dehşetli hapisaneleri istila eden yılanlar ve dev sıçanlar arasında, zifiri karanlıkta bırakılır. Sürekli gün ışığına alışkın Pellucidar'lılara göre, Korsar'larınkinden beter işkence yoktur.

Korsar Pellucidar'ın herhangi bir sanayinin bulunduğu pek az yerinden biridir. Burada demir madeni çıkarılır, mangal kömürü yapılır, ilkel bir barut da imal edilir. Madenlerin çoğunu bölgedeki daha ilkel kabilelerden alınan köleler çıkartır, şehrin civarındaki tarlalarda da köleler çalışır.

Korsar'ın kuzeyinde, tipik Pellucidar bitki örtüsü olan tropikal bitkiler yerlerini kademe kademe sedir ve çam ormanlarına, sonra da yalnızca kavruk ağaçların yetiştiği rüzgâra maruz steplere bırakır. En kuzeyde daha önce hiç keşfe çıkılmamış bir deniz uzanır ve kuzey kıyılarından yeryüzünü aydınlatan güneş görülebilir; burası, Pellucidar'da güneşin görünür olduğu tek yerdir.

(Edgar Rice Burroughs, *Tarzan at the Earth's Core,* New York, 1930; Edgar Rice Burroughs, *Tanar of Pellucidar,* New York, 1930; Edgar Rice Burroughs, *Land of Terror,* New York, 1944)

KOSEKİN ÜLKESİ, Antarktika'nın altında bulunan ve ilk kez on dokuzuncu yüzyılın başında tasvir edilen bir ülkedir; Cumberland'lı Adam More buraya ziyaretinden sonra seyahatini kaleme almış, bakır bir silindir içine koyup denize atmıştır. Yazdıkları 15 Şubat 1850 tarihinde Teneriffe yakınlarında bulunmuş ve sonradan yayımlanmıştır.

Seyyah, Güney Kutbu denizlerinde yelken açtıktan ve birkaç kocaman yanardağı geçtikten sonra, ufak tefek, büzülüp buruşmuş, uzun keçe saçlı ve çirkin yüzlü kara adamların yaşadığı sönük, kasvetli bir kıyıya varır; adamlar mızrak taşır ve bir denizkuşunun derisinden yapılma etekler giyerler. Çocukları cücelere benzer, kadınları ise iğrençtir. Burada karaya çıkmaya çalışmamak en iyisidir, çünkü bu halk insan eti yemeye bayılır. Buradan itibaren akıntılar seyyahı bir yeraltı kanalına taşıyacak, kanal da yılanımsı

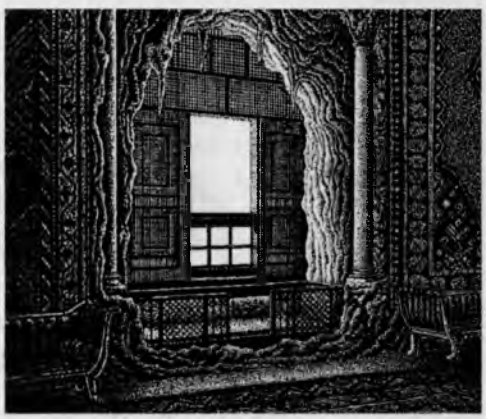

KOSEKİN ÜLKESİ'nde bir evin oturma odasından ayrıntı.

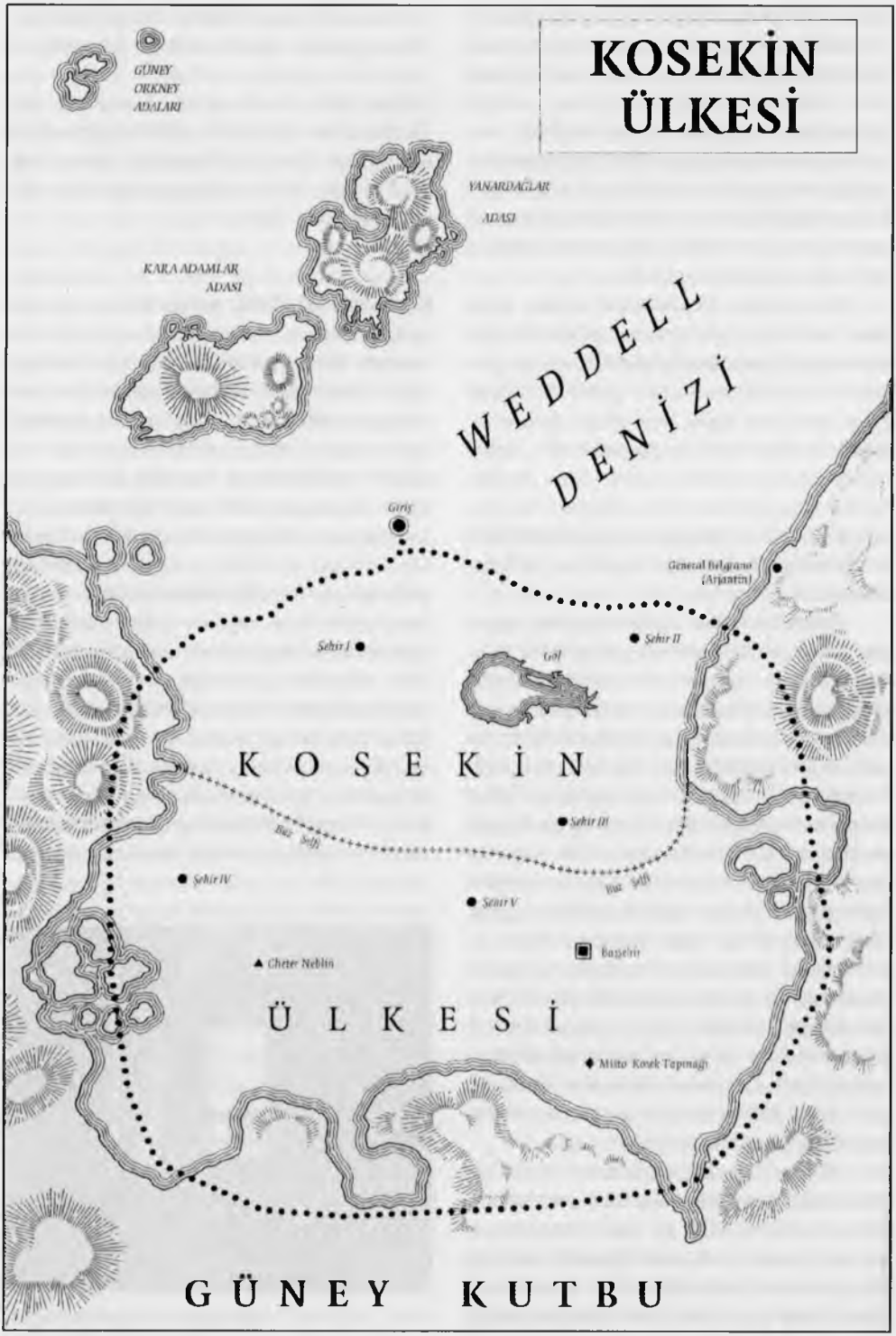
KOSEKİN ÜLKESİ
GÜNEY ORKNEY ADALARI
YANARDAĞLAR ADASI
KARA ADAMLAR ADASI
WEDDELL DENİZİ
Giriş
General Belgrano (Arjantin)
Şehir I
Şehir II
Göl
K O S E K İ N
Şehir III
Buz Şelfi
Şehir IV
Şehir V
Buz Şelfi
Başehir
Chetet Neblin
Ü L K E S İ
Mitto Kosek Tepesi
G Ü N E Y K U T B U

boyunlu, keskin dişli ve kuyruklarıyla suyu döven çeşitli deniz canavarlarının yaşadığı bir yeraltı denizine götürecektir. Kosekin Ülkesi, bu denizdedir. Buzlarla kaplı dorukların oluşturduğu fon önünde yemyeşil işlenmiş tarlalar, dev eğreltiotlarından oluşan güzel ormanlar uzanır, aralarında birçok kalabalık şehir, pek çok yol, teraslı yamaçlar, uzun kemer sıraları, piramitler ve tahkim edilmiş surlar vardır. İklim ılıktır. Kosekin Ülkesi'nde çeşitli hayvan türleri yaşar. Öküz büyüklüğünde uçmayan kuşlar arabalara koşulmuştur ama yarış atlarından hızlı giderler. Koskocaman timsahlar ve yüz ayak uzunluğunda, sağlam vücutlu, uzun pullu kuyrukları olan, arka bacakları ön bacaklarından uzun, ayakları ürkütücü pençelerle silahlanmış ve muazzam başlarının her birinde gergedanınki gibi bir boynuz bulunan kanatsız ejderhalar vardır. Kolaylıkla evcilleştirilen bir tür, koca bir yarasayla kanatlı bir timsah arasında bir şey olan, yemeklerini bütün olarak yutan *athaleb*'dir.

Kosekin Ülkesi'nin başlıca şehri, bir dağın yamacına kurulmuştur. Yollar üst üste yığılmış teraslar ve onları birbirlerine bağlayan kavşaklardan oluşur. Yollar boyunca, ark olarak kullanılan derin kanallar vardır. Birçok büyük yarı-piramit, çeşitli amaçlara hizmet eder. Evlerin çoğu mağara ya da çadır biçimindedir, büyük taş bloklardan inşa edilmişlerdir ve piramit biçimi çatıları vardır. İç kısımları ise altın lambaların asılı durduğu, kemerli tavanları olan büyük yeraltı odalarına benzerler. Duvarlar zengin goblenlerle süslenmiştir, yerde kanepeler, yumuşak yastıklar, divanlar, minderler ve kalın halılar vardır.

Ülke sakinleri ufak tefek ve narindir, düz siyah saçları vardır. Alev alev yanan güneş yüzünden gözleri zayıftır, hep yarı kapalı tutarlar. Erkekler sakallarını örer. Kostümleri, belinde kemer niyetine bir ip olan kaba bir tüniktir ama subaylar şık, kolsuz mantolar ve iyi kumaşlardan, zengin nakışlı cüppeler giyer. Hepsi geniş kenarlı şapkalar takar; reis şapkasına altın süsler iğneler. İnsan ırkının hem en nazik, hem de en kana susamışı onlardır – hem en müşfik, hem de en zalimdirler. Çok uzaklara güneye gelmiş troglodit'ler (mağara adamları) olduklarına inanılır (gene troglodit'lerin yaşadığı ÖLÜMSÜZLER ŞEHRİ'ne bakınız).

Kosekin Ülkesi'nde saygı gören ve haset edilen sınıf fakirlerdir, ancak çocuklarla yaşlılara da hürmet edilir. Bir erkekle bir kadın birbirlerini severlerse eğer, ayrılırlar. En fazla saygı gören kişiler, hastalardır, hele hastalıkları şifasızsa; çünkü sürekli bakılmaya ihtiyaçları vardır. Herkes komşusuna zarar vermektense yararlı olmaya çalışır. Bir Kosekin başka birinden iyilik görmüşse, bir tür intikam tutkusuyla dolar. Başka birine, uygun ve eşdeğer bir hayır işlemeye yönelik, uyku kaçıran cinsten, ateşli bir arzu duyar. Aileler arasında kavgalar ve milletler arasında savaşlar işte böyle sürdürülür. Gizlice servet ihsan edenler cezalandırılır, "şiddet suçları" dedikleri şeyleri işleyenler de (Böyle bir suçlu örneği, kendinden daha zayıf bir adamla karşılaşan, kendini zorla ona kölesi olarak kabul ettiren ya da kesesini almaya zorlayan, zayıf adam reddederse kendini öldürmekle tehdit eden kuvvetli bir adamdır).

Kosekin'liler altı ayda bir denizde "kutsal av"a çıkar. Avları başı timsah gibi, kıllı boynu yirmi ayak uzunluğunda ve muazzam yüzgeçlere sahip bir canavardır. Vücudunun üst kısmı kemikten bir göğüs zırhıyla kaplıdır. Ona kalyonlarından –yüz kürekle ya da kare şeklinde tek bir kocaman yelkenle giden uzun, alçak gemiler– ciritler fırlatırlar.

Ölüm Kosekin halkı arasında mükemmel bir şey sayılır. Loş, ipildeyen ışıklarla dolu kocaman bir mağara olan Cheder Neblin ya da Ölüm Mağarası'nda ölüm şerefine birçok tören düzenlerler. Tonozlu çatı yüz ayak yüksekliğindedir, altında taş basamaklı yüksek bir yarı-piramit durur. Duvardaki nişlerde daha önce kurban edilenler (ya da bu adaktan faydalananlar) vardır; kuruyup buruşmuş insan şekilleri, ellerinde meşaleler, içi boş gözleri önlerine dikili otu-

rur; her kalpten bir bıçağın sapı ve ağzının yarısı çıkar. Düzenli olarak başlarına taç niyetine çiçekler takılır. Seçilen kişiler *Sibgu Sibgin! Ranenu! Hodu Lecosk!* şarkısı eşliğinde ("Kurbanları kurban edin! Neşelenin! Karanlığa şükran sunun!") kurban edilir. Cheder Neblin'de on yıl kaldıktan sonra cesetler umumi mezarlara taşınır. Kosekin'liler ölüme Neşenin Efendisi der ve ölümden sonra Karanlıklar Diyarı'na gideceklerine inanırlar. Karanlık Mevsim'in başlangıcı, Mista Kosek ya da Karanlık Şöleni olarak, bir Gotik katedralin içi gibi süslenmiş muazzam bir mağarada kutlanır.

Kosekin dili biraz Arapçaya benzer. Yazılı biçimi, basım harfi gibi, düzensiz bir şekilde biçimlendirilmiş ayrı karakterlerden oluşur. Alfabelerindeki harfler P, K, T, B, G, D, F, Ç, peltek S, M, L, N, S, H, R'dir; Türkçede karşılığı olmayan üç harf daha vardır. Ünlüler okuma sırasında eklenir. Kosekin kitapları bir cins papirüsten yapılır. Yolcuların yararlı bulacağı birkaç Kosekin sözcüğü şunlardır:

Erkek: *İz*	Kadın: *İzza*
Işık: *Or*	Hoşça kal: *Salonla*
Kraliçe: *Melke*	Gün: *Jom*

Kosekin şairleri mutsuz aşka övgü düzerler: Örneğin, birbirleriyle evlenmek zorunda kaldıkları için kalpleri kırık olarak ölen âşıklara ilişkin hikâyeler anlatırlar. Zaferlere değil de yenilgilere methiyeler yazarlar, çünkü bir milletin başka biri için kendini feda etmesi anlı şanlı sayılır. Şiirleri sokak çöpçülerini, leş yiyicileri, sokak lambalarını yakanları, işçileri ve elbette fakirleri över. Kosekin müziği hüzünlü ve akıldan kolay kolay çıkmayan bir müziktir, kare biçimli, bir düzine telli gitarla çalınır. Adam More'un onlara getirdiği Kelt müziğini severler; *Auld Lang Syne* ve *The Last Rose of Summer* gibi parçaları uyarlamışlardır, bunları kurban törenlerinde çalarlar.

Kosekin mutfağının temellerini, tatları hindi, kaz ve kekliği andıran çeşitli kümes hayvanları oluşturur. Şekerli sular, ılık şarap ve hafif, mayalı bir içecek içerler.

(James De Mille, *A Strange Manuscript found in a Copper Cylinder,* New York, 1888)

KOTKAFALAR ADASI, Kaptan Lemuel Gulliver'in LAPUTA diye söz ettiği ada olduğuna inanılır.

Adada, anne-babalarının oynamalarına izin vermeyip bütün hafta ders çalıştırdığı, sonu gelmez bir dizi test ve sınava girmeye zorlanan talihsiz çocuklar yaşar. Bunun sonucu olarak beyinleri büyür, büyür; vücutları ise küçülür, küçülür ve sonunda içlerinde sudan başka pek az şey olan şalgamlara dönüşürler. Hal böyleyken, anneleriyle babaları hiçbir yeşil tarafları kalmasın diye çıkar çıkmaz yapraklarını yolar. Hiç oyun oynamadıkları ve bütün vakitlerini ders çalışarak geçirdikleri için, çocukların bacakları toprağın içine salınmış kökler halini almıştır.

Şalgamlar, hiç durmadan Kotkafa'ların şarkısını söyler: "Dersimi ezberleyemiyorum; mümeyyiz geliyor." Bu onların büyük putları İmtihan'a tapınmalarının tamamlayıcı bir parçasıdır. Bütün-Mümeyyizlerin-Mümeyyizi, zavallı şalgamlar arasında dolaşıp sırtlarına en korkunç yükleri bindirir ve yüksek, diktatörlere özgü bir sesle onlara bağırır. Zavallı şalgamcıklar korkudan öyle hızla çalışırlar ki patlarlar. Dokuz bin mil uzunluktaki burnu hem küçük oğlanları hem de öğretmenlerini kontrol etmek için her yere girebilen Mümeyyiz'den kaçış yoktur.

Adadaki yegâne diğer yaratık ise, vaktiyle Bay Roger Ascham'a ait olan bir sopadır; başına Kral VI. Edward'ın büstü oyulmuştur. Sopa, büyük bir sabırsızlıkla ve umutla Sananeyapılmasınıistersenonuyap Hanım'ın (bkz. AZİZ BRENDAN'IN PERİ ADASI) sonunda kendisinin Bütün-Mümeyyizlerin-Mümeyyizi'ni dövmesine izin vereceği günü beklemektedir.

Adanın ziyaretçileri hemen onlara, "Mutius Scaevola'nın on üçüncü kuzeninin büyü-

kannesinin hizmetçisinin kedisinin adı neydi?" ya da "Bana kimsenin adını duymadığı, henüz keşfedilmemiş bir ülkedeki, hiçbir şeyin meydana gelmediği yerin adını söyleyebilir misiniz?" diyen şalgamların saldırısına uğrayacaktır. Bu bilgiye niye ihtiyaçları olduğu ya da ne işlerine yarayacağı hakkında zerre kadar fikirleri yoktur; bütün bildikleri korkulan Mümeyyiz'in gelmekte olduğudur.

Kıyıdaki büyük bir sütunda şu yazı vardır: "Buraya oyuncak giremez."

(Charles Kingsley, *The Water-Babies: A Fairy Tale for a Land-Baby*, Londra, 1863)

KOUMOS, VİCHEBOLK ÜLKESİ'nin başşehridir.

KÖMÜR ŞEHRİ, yeryüzünün yüzeyinden bin beş yüz ayak aşağıdadır; orta İskoçya'da Stirling, Dumbarton ve Renfrew kontlukları altında millerce uzanan ve zengin kömür damarları içeren Yeni Aberfoyle mağaralarının merkezidir. Mağaralar, insanlar tarafından genişletilmiş olabilir ama doğaldırlar, Loch Katrine ile Kaledonya Kanalı'nın altında kuzeyden güneye kırk milden fazla bir mesafeye uzanırlar. Bazı alanlarda galeriler denizin altına ulaşır ve yukarıda dalgaların sesi duyulabilir.

Kömür Şehri'nin kendisi, şeffaf sularında gözsüz balık sürülerinin yüzdüğü, Loch Malcolm diye bilinen toprak altındaki muazzam bir gölün kıyılarındadır. Buraya ördek de getirilmiş, sayıları artarak serpilmişlerdir, gölde bol miktarda bulunan balıklarla beslenirler. Kömürcülerle ailelerinin tuğladan yapılmış evleri gölün kıyısında, büyük merkezi mağaranın yüksek kubbesinin altındadır. Kömür Şehri elektrikle ısıtılır ve aydınlatılır. Elektrik ışıkları kemerli çatıdan ve kaya sütunlardan aşağı sarkar ve gece denen şeyi meydana getirmek için söndürülebilirler. Bütün ışıklar, muhtemel bir metan patlamasını önlemek için muhafazalıdır. Aziz Giles'a

KÖMÜR ŞEHRİ'nin kuleli girişi.

adanmış bir şapel, koca bir kayanın üstünde, gölün çok yükseklerinde durur.

Kömür Şehri verimli bir maden olduğu kadar turistleri de cezbeden bir yerdir. Callender'ın yedi mil güneyinde, kale girişi gibi bir girişten dahil olunan eğimli bir tünel vasıtasıyla buraya ulaşılır. Yeni Aberfoyle, bir tanesi DUNDONALD ŞATOSU kalıntılarının içine çıkan tüneller ve hava bacalarıyla havalandırılır.

Kömür Şehri sakinleri, buranın değişmeyen, asude ikliminde yaşamaktan fazlasıyla hoşnuttur ve fırtınalarla kötü hava diyarı saydıkları dış dünyadan küçük düşürücü şekilde "yukarısı" diye söz ederler. Kendi yeraltı diyarlarının karanlık güzelliğiyle pek övünür, dışarı çıkmaya da pek ender cesaret ederler.

Yeni Aberfoyle on dokuzuncu yüzyıl ortalarında, kömür rezervleri tükenen Dochart

madeni kapatıldıktan on yıl kadar sonra keşfedilmişti. İhtiyar bir madenci, daha fazla kömür bulunamayacağına inanmayı reddetti; kendisi ve ailesi için eski madenin derinliklerinde bir yeraltı kulübesi inşa etti ve on yıl süreyle kullanılmayan ocakları kazdı; ta ki sonunda kömürün kesin kanıtı olan sızan metanın izlerini bulana dek. Dochart'ın eski yöneticisinin yardımıyla kaya duvarları kırdı ve Yeni Aberfoyle'un el değmemiş servetini keşfetti. Üç yıl içinde Kömür Şehri'nin yeraltı topluluğu serpilmeye başlamıştı. Ancak kasabanın gelişimi, muhalefetsiz gerçekleşmedi. Baş düşmanı, Dochart ocağının sabık itfaiyecisi ya da keşişi olan Silfax'tı; görevi, ıslak giysilerle sarmalanmış halde, küçük metan birikintilerini tehlikeli hale gelmeden yakmaktı. Silfax, Dochart'ın kapatılmasından sonra yeraltında kalmıştı, sadece kendisinin bildiği derin bacalarda yaşıyordu, tek arkadaşı kız torunuyla, gittiği her yere onunla giden koca bir baykuştu. Silfax Yeni Aberfoyle'un servetinin kendisine ait olduğuna inanmaya başladı ve Kömür Şehri'nin kuruluşundan sonra bile, mağaralara girme yolundaki bütün çabalara karşı çıktı.

Silfax'ın en gösterişli sabotaj eylemi, Loch Katrin havzasını destekleyen kayaları uçurmaktı. Bunun yeraltı kasabasına pek az etkisi oldu, sadece Loch Malcolm'un su seviyesini birkaç ayak yükseltti. Yüzeydeki etkileri ise çok daha gösterişliydi; Loch Katrine'in sularının yolu değiştirilerek derin gediklere saptırıldı ve buharlı gemiler göl yatağının çamuruna saplanıp kaldı. Muazzam bir metan patlamasına sebep olma çabası başarısızlığa uğrayınca, Silfax kendini Loch Malcolm'a atarak intihar etti. Koca baykuşu hâlâ merkezi mağaranın uzak dış uçlarında uçup dururken görülebilir.

(Jules Verne, *Les Indes Noires*, Paris, 1877)

KÖPAN ADASI, Okyanusta bir yerlerde, nahoş uçurumlar ile sarp tepeler ve ıssız ve kasvetli vadilerin olduğu bir adadır. Onu bulmayı ümit eden ve Mercator'un bütün o Kuzey Kutupları ve Ekvatorlarının, Dönencelerinin, Kuşaklarının ve Boylam Çizgilerinin basit birer geleneksel gösterge olduğuna inananlar için, denizi temsil eden boş bir harita faydalı olacaktır. Yanlarına ayrıca bıçaklanmaya dayanıklı bir palto ile iki adet de sigorta poliçesi almaları önerilir – biri Yangına Karşı, diğeri ise Dolu Hasarına Karşı. Dünyanın bu yöresine yelken açan seyyahlar, tropik iklim bölgesine girerken teknenin cıvadrası ile dümen bedenini karıştırmamaya özel bir ihtimam göstermeleri konusunda uyarılırlar – bu sık sık yaşanan ve yöredekilerin "köpanlanmak" diye tabir ettikleri bir durumdur.

Adada (*köpan* dışında), garip ve ürkütücü yaratıklar olan çok çeşitli hayvan yaşar: – dehşet verici tiz bir ötüşü olan hırslı kuş *dıgıdık* (ancak pişirildiğinde nefistir ve birkaç tarifi de mevcuttur); uzayabilen boynu ve vahşi pençeleri olan tehlikeli *cangaver* gibi. *Köpan*'lar da pişirildiklerinde iyi olur ve sebzelerle birlikte servis edilirler. Ayrıca ateş yakmakta da kullanılırlar. *Köpan*'ın bir türü olan *böğhörk*, görüldüğü takdirde bazı insanların usulca ve aniden kaybolup gitmelerine neden olabilir. Ancak, zararsız olan sıradan bir *köpan*'ı farklı kılan beş özelliği vardır; bunlar konu ile ilgili var olan tek yazılı metinde sıralanmıştır:

Gelin sıralayalım: Birincisi lezzeti,
Adamakıllı gevrek, yavan ve
tatsızcana.
Aynı yakası biraz sıkan bir ceket gibi,
Kokusu da azıcık benzer davul
tozuna.

Geç uyanmak huyunun, şu
anlatacaklarım
Kabul edersiniz ki tadını kaçırmaktır,
Sabah kahvaltısına beş çayında
oturup
Öğlen yemeklerini ertesi güne
bırakır.

Üçüncüsü yavaşlık şaka kavramadaki,
Böyle bir serüvene atılsanız biriyle,
Gemicikleri batmış gibi çeker içini:
Asık suratla bakar cinas denilen şeye.

Dördüncüsü her zaman yanında taşıdığı
Yıkanma araçlarına olan büyük
sevgisi,
Görüşü, görünüşe güzellikler kattığı,
İşbu yargı kuşkuya itebilir herkesi.

Beşinci ve sonuncu özelliği hırsıdır. *Köpan*'lar ayrıca iki gruba ayrılabilir: tüylü olup ısıranlar, uzun bıyıklı olup tırmalayanlar. Herhangi bir *köpan* türünü yakalamak için önerilen sistem şöyledir:

Yüksüklerle, titizce arayabilirsiniz,
Avlayabilirsiniz çatallarla, umutla,
Demiryolu hissesiyle gözdağı
verirsiniz,
Büyüleyebilirsiniz gülüşlerle, sabunla.

(Lewis Carroll [Charles Lutwidge Dodgson], *The Hunting of the Snark*, Londra, 1876)

KÖPRÜKENT, bkz. MECCANİA.

KÖRLER ŞEHRİ, körler dışında hiç kimsenin girmesine izin verilmeyen bir yerdir. Gözleri gören herkes, şehrin bütün sakinlerine musallat olan esrarlı bir rahatsızlığa yakalanır. İlk körlük vakasından (arabasında oturmuş, trafik ışıklarının değişmesini bekleyen bir adam) sonra hastalık hızla yayıldı, tedavi bulmaya çalışan oftalmologdan tutun da, genç öğrenciler ve ev kadınlarına kadar herkesi etkiledi. Hükümet, kargaşayı önlemek için körleri toplayıp bir tımarhanede enterne etme kararı aldı. Bir karantina önlemi olarak onlarla temasta bulunmuş herkes hastanenin bir başka kanadında ve ağır silahlı muhafızlar eşliğinde hapsedildi. Körlerin kendi kendine yeterli bir toplum olarak örgütlenme girişimlerine karşın hastalık bir salgına dönüştü ve bütün şehri ele geçirdi.

Körler Şehri'nde yiyecek pek bulunmaz, erzak şansa bağlıdır. Sokaklar, karanlık saatlerde artıyora benzeyen süprüntülerle tıkanmıştır – hayatın hâlâ normal olduğu meçhul bir yerden getirilip boşaltılıyora benzeyen süprüntüler. Arabalar dükkân vitrinlerine toslamıştır ve çürüyen cesetler molozlar ile kırık camlar arasında oturur. Tek eğlence, kendilerini büyük toplumların temel ilkelerini övmek zorunda hisseden bazı kör yurttaşların konuşmalarına kulak vermekten ibarettir: özel mülk, serbest para piyasası, borsa, vergilendirme, piyango ve daha neler neler...

Körler Şehri'nin iklimi son derece nahoştur: bardaktan boşanan yağmura rağmen bunaltıcı sıcaklık, süprüntü yığınlarından zehirli buharların yükselmesine yol açar. Şemsiye denen şey kolay kolay bulunmaz.

(José Saramago, *Ensaio sobre a cegueira, Lizbon, 1995)*

KÖRLER ÜLKESİ, Ekvador'un And Dağları'nda, Chimborazo Dağı'ndan yaklaşık olarak üç yüz mil, Cotopaxi Dağı'ndan da yaklaşık yüz mil uzaklıkta bir vadidir. Başlangıçta dünyaya açık olan bu vadiye, adı ağza alınmayan bir İspanyol hükümdarın zorbalığından kaçan Perulu birkaç melez aile sığınmıştı. Ancak Mindobamba'nın, Quito göklerini on yedi gün süreyle karartan ve Yaguachi'deki suları kaynatan patlaması, Arauca doruğunun bir yanını olduğu gibi koparıtarak vadiyi ülkeden ayırdı.

Vadi sakinlerinin hepsi kördür; patlamadan kısa süre sonra bir hastalık patlak verince körlük kalıtsal bir hal aldı. Bir tarihçiye göre "Birçok şeyi unuttular; birçok şeyi icat ettiler." Ve vadi içinde kendi ihtiyaçlarına uygun bir şehir inşa ettiler.

Vadide tatlı su, lama sürüleri için bol bol otlak ve mükemmel bir meyve veren kar-

makarışık çalılarla dolu zengin topraklı yamaçlar bulunur. İklim ılımlıdır. Bir yanda, sarkan ulu çam ormanları, çığları önler. Çok yukarılarda, diğer üç yanda, karlı kayalarla taçlanmış gri-yeşil muazzam kayalar heyüla gibi yükselir. Parascotopetl Dağı'nın, yani "Andlar'ın Matterhornu"nun doruğuna henüz çıkılamamıştır.

Evler çok düzenli bir şekilde, siyah-beyaz taşlar kaplanmış yollarda inşa edilmiştir, şaşılacak kadar temizdirler. Kapıları vardır ama, pencereleri yoktur. Duvarlar olağanüstü bir düzensizlikle renklendirilmiştir; bazen gri, bazen haki, bazen de yeşile çalan gri ya da koyu kahverengi olan bir tür sıva sürülmüştür. Bütün şehirde çok iyi gelişmiş bir sulama sistemi vardır.

Şehir sakinleri, gelişmemiş, eski bir İspanyolca konuşur, ancak görmeye ilişkin sözcüklerin hiçbirinin onlar için bir anlamı yoktur. Onlara diğer dört duyu, özellikle çok keskin olan işitme duyuları rehberlik eder.

Körler Ülkesi'ni sadece bir kişinin, Quito yakınlarındaki kırlıktan gelen, yerlilerin Nunez ya da "Bogota" dediği bir dağcının ziyaret ettiği söylenir. Parascotopetl Dağı'na tırmanmaya çalışan bir grup İngilizin üç İsviçreli rehberi hastalanınca Nunez onlara katılmış. Keşif felaketle sonuçlanmış, Nunez de tesadüfen vadiye gelmiş. Bir süre sonra, hikâyesini anlatabilmek için kaçmış. Doğal güzelliğine rağmen, Körler Ülkesi'ni ziyaret etmek tavsiye olunmaz.

(H. G. Wells, *The Country of the Blind*, Londra, 1911)

KÖSTEBEK BURNU, Bay Köstebek'in evidir, NEHİR KIYISI'nda bir çayırlığın altındadır. Dik bir tünel özenle kum serpilmiş bir dış avluya gider. Burada eğreltiotu dolu tel sepetler ve Kraliçe Victoria'nın, Garibaldi'nin ve modern İtalya'nın kahramanlarının alçı heykellerinden bir koleksiyonun destekleri göze çarpar. Avlunun bir tarafında iki yanına ahşap sıralarla masalar dizilmiş bir dokuz kuka oyunu sahası vardır. Kenarında tarak kabukları dizili bir kırmızı balık havuzu ve bu havuzun ortasından gene kabuklardan yapılmış, büyük cam bir top taşıyan hayal gibi bir yapı yükselir; gümüşi yüzeyi, çevresindeki şeylerin hoş bir şekilde bozulmuş yansımasını sunar.

Bay Köstebek'in evi küçük de olsa hoş bir yerdir. Çok iyi planlanmış, ana odalar iyi bir baskı koleksiyonuyla bezenmiştir. Bay Köstebek yörede çok popülerdir; evi, her yıl Noel şarkıları söylemeye giden tarlafarelerinin son ziyaret ettiği yerdir, çünkü orada kendilerine bol miktarda yiyecek içecek verileceğinden emindirler.

(Kenneth Grahame, *The Wind in the Willows*, Londra, 1908)

KRADAK, Kuzey Pasifik'teki HİKMET ADALARI'ndan biridir. Takımadadaki adaların büyük kısmı gibi, Kradak'ın da, daha çok kitaplar vasıtasıyla dış dünyadan ithal edilmiş fikirler üzerine kurulu kendine ait farklı bir kültürü vardır.

Kradak'ın herhangi bir ulusal giysisi, tipik bir tarzı ya da moda kaygısı yoktur. Değişik kültürlerden kıyafetlerin kişinin beğenisine uyacak şekilde birleştirilmesi yeterlidir. Erkeklerin üzerinde deri önlükler, renkli farbelalar ve silindir şapkalar görülebilir. Buna karşılık genç hanımların çoğu hemşire, kokot ve köylü elbiselerini tuhaf ama hoş bir şekilde birleştirir.

Kradak halkının temel uğraşısı, zevk arayışıdır ve bu yüzden adaya "Sapkınlıklar Adası" adı takılmıştır. Acı ve zevk, orgazm ve ıstırap arasındaki bağlantı adada büyük ölçüde araştırılmıştır, çok sayıda Kradak'lı mazoşizm öğretisini bağrına basmıştır. Ortaya çıkabilecek hiçbir eğilimin –cinsel olsun olmasın– önüne set çekilmez, hiçbir kapris ya da sapkınlık da yasalarca özellikle yasaklanmaz ya da teşvik edilmez. Bu yüzden ziyaretçiler vakitlerini bir çivi yatakta yatarak, güçlü kuvvetli bir Valkyrie tarafından kıyasıya dövülerek ya da günler boyunca

Thomas Hardy'nin uzun paragraflarını okuyarak geçirebilirler.

Adanın kültürü, doğanın kanunsuzluğunu insanlar arasındaki ilişkilere çevirecek ve mümkün olabilecek en büyük sayıda düşünce ve duygu çeşitliliğini teşvik ederek bireyi özgürleştirecek şekilde tasarlanmıştır. Masrafları kamu harcamalarıyla karşılanan Liyakat Sahibi Âlimler Enstitüsü, insanların bakış açısını genişletmek ve yeni düşünce tarzları bulmak için muhafaza edilir. Özellikle özgün ve başarılı araştırmalar, genelde iyi bir kırbaçlanma ile ödüllendirilir.

En anormal ya da sıradışı bireyler Seçme Bakanlığı tarafından seçilerek üremek üzere açıklardaki Gulliu Adası'na gönderilir. Bunların çocukları anormallikleri tespit için özenle elenir ve eğer uygunlarsa eğilimlerini geliştirmek için bir başka küçük adaya gönderilirler. Bu sürecin, sonunda hem düşünce hem de duygu koordinasyonu konusunda uyum gücü yüksek yeni bir insan tipi yaratacağı umulur – mantıklı düşüncenin normal sınırlamalarından arınmış bir insan. Bu amaçla esnek bir sayılar sistemi sunulmuştur. Bu sistemde verilmiş herhangi bir sayı, verilmiş bir başka sayının değerini üstlenebilir, böylece de iki artı iki zahmetsizce beşe eşit olabilir. Birçok seyyahın çok iyi bildiği gibi Arjantin, İran, Şili, Çekoslovakya ve BUTUA gibi yerlerde başka yöntemlerden yararlanarak benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Kradak'taki yemekler tecrübesiz yolculara biraz tuhaf gelebilir: bitmez tükenmez malzeme bileşimleri, tat duygusuna çeşitlilik katar. Keçi peyniri şişte kızartılmış sardalye ile sunulur; inek diline vanilya kaplanır; hıyar turşusuna domalanlı kahve eşlik eder; bunlar ziyaretçinin damağını hazırlaması gereken bazı lezzetler arasındadır. Kradak'ta sunulan daha bildik yemeklerden biri, koka bitkisinin yapraklarından özenle hazırlanmış kokulu salatadır; yapraklardaki kokain, halüsinojenik bir uyarıcı olarak takdir edilir. Sigara içme alışkanlığı olan seyyahlar bu adada içilen sigaraların nispeten az tütün içerdiğini akıldan çıkarmamalıdır: tütüne eklenen şeyler arasında banotu, baldıran, kara hindiba çiçeği, adasoğanı ve *daem* de vardır (bu son ikisi narkotik maddelerdir, daha sık kullanılan nikotininkine benzer etkileri vardır). Ziyaretçilerin muhtemel bir iptila durumundan kaçınmak için kendi sevdikleri marka tütünü getirmeleri isabet olur.

(Alexander Moszkowski, *Die Inseln der Weisheit, Geschichte einer abenteuerlichen Entdeckungsfahrt,* Berlin, 1922)

KRALİÇE ADASI, Kuzey Kutbu yakınlarındadır, enlemi 89°59'15" kuzeydir, ilk kez İngiltere'nin Liverpool limanından gelen *Forward*'ın komutanı Kaptan John Hatteras tarafından keşfedilmiştir; Kaptan, yanında dört yoldaşıyla, 11 Temmuz 1861'de adaya ulaştı. Kraliçe Adası, volkan döküntüsüyle kaplıdır ve üzerinde hiç bitki yoktur. Adaya, Gerçek Kuzey Kutbu'nun üzerinde yükseldiği söylenen aktif bir yanardağ hâkimdir (ancak, GERÇEK KUZEY KUTBU'na da bakınız). 12 Temmuz 1861'de köpeği Dük'le birlikte yanardağın doruğuna ulaşan Kaptan Hatteras, buraya bir İngiliz bayrağı dikmiş ve aynı anda aklını kaybetmiştir. Liverpool'a geri götürülüp Sten-Cottage Tımarhanesi'nde enterne edilmiştir. Doktorlar onun konuşma yetisini kaybettiğini ve sadece Kuzey Kutbu yönünde yürüyebildiğini gözlemişlerdir.

Kraliçe Adası'nı ziyaret edenler yanardağa Hatteras Dağı adı verildiğini ve üzerine "John Hatteras – 1861" yazan bir plakanın konduğunu göreceklerdir. Bu konuda daha fazla bilgi, Dr. Clawbonny'nin, 1862'de Kraliyet Coğrafya Cemiyeti tarafından yayımlanan kitabı *The English at the North Pole*'de verilmektedir.

(Jules Verne, *Voyages et aventures du Capitaine Hatteras*, Paris, 1866)

KRALİÇELER ADASI, bkz. BÜYÜKSU.

KRALLAR ADASI, bkz. BÜYÜK SU.

KRALLIK 90, bkz. POLİARCOPOLİS.

KRAVONYA, şimdi muhtemelen başka bir hükümet biçimi altında olan kadim bir Avrupa krallığıdır, eski SSCB sınırından pek uzak değildir. Ülkeyi ziyaret etmek isteyen seyyahlara, bu yolculuğu arabayla yapmaları tavsiye olunur.

Anayol başşehir SLAVNA'dan çıkarak güneydoğu yönünde beş mil kadar Krath Nehri'ni izler ve eski ahşap bir köprüden nehri geçer. Nehir önemli bir ticari anayol olarak güneye gitmeyi sürdürür ama seyyahlar kuzeydoğuya dönüp refah içindeki tarımsal ve pastoral köylerin yanından geçerek, yol Talti Gölü sınırındaki bataklık araziye varana kadar, düzlüklerden on beş mil daha gitmelidir. Bu noktada göl, Kravonya sınırını oluşturan sıradağların yanal çıkıntılarına doğru uzanarak yolun daha ileri gitmesini engeller ve onu ikiye ayrılmaya zorlar. Bu çatalın sağ ucu, sekiz mil ilerideki Dobrava'ya varana kadar devam eder; burada tekrar kuzeydoğuya yönelir ve on millik düzenli bir tırmanışın ardından, sıradağları ve sınırı aşan tek araba yolu olan Aziz Peter Geçidi'ni aşar. Kravonya içinde ilerlemeyi sürdürmek isteyen seyyahların, yol ikiye ayrıldıktan hemen sonra birden dikleşerek beş mil sonra üzerinde Praslok Şatosu'nun olduğu tepeye varan sol yolu seçmeleri tavsiye olunur.

Kuzey KRAVONYA'da Praslok Şatosu'nun avlusu.

Slavna Prensi Sergius'un en sevdiği evi olan Praslok, prensin ölümünden sonra karısı Kravonya'lı Sophy'nin, kızlık ismiyle Grouch'ın, müstahkem mevkii haline geldi. Sophy'nin göz kamaştırıcı kariyeri Avrupa'nın yakın tarihine aşina olanların elbette yabancısı değildir. Essex, İngiltere'de, 1865 yılına kadar yaşadığı ve mutfak hizmetçisi olarak çalıştığı Morpingham köyünde dünyaya geldi. Sonra Leydi Margaret (Meg) Duddington'ın gözetimi ve koruması altında Londra'ya, buradan da Paris'e geçti. Sophy –artık Sophy de Gruche olmuştu– başşehrin neşeli yaşantısının bir parçası haline geldi. Kravonya doğumlu Marie Zerkovitch 1870 yılında Sophy'yi birlikte kendi ülkesine seyahat etmeleri için ikna etti. Kader bu ya, Kravonya'dayken bu İngiliz mutfak hizmetçisi, üç subayın saldırısına uğrayan Veliaht'ın hayatını kurtardı ve Kravonya Kralı Alexis de minnetini göstermek için ona Barones Dobrava unvanını ihsan etti. Tahta Prens Sergius geçse de çok geçmeden ihanete uğrayıp suikast kurbanı oldu – ama ölüm döşeğinde Sophy ile evlendi.

Praslok yol kenarında aniden yükselen bir tümseğin üzerinde duran ilkel, eski bir yerdir. Yol öyle dik, yükseliş de o kadar anidir ki, yoldan, binanın cephesini oluşturan kare şeklindeki kuleye giden muazzam bir ahşap geçit inşa etmek gerekmiştir. Eski günlerde atlar surların içindeki ahırlara konurdu ama daha sonra yolun öbür yanında ahırlar inşa edildi ve geçide çıkıp şatoya yayan girmek âdetten oldu. Yemek odasını ve onun yukarısındaki iki yatak odasını içeren kulenin yanında, kesinlikle üzerinde bulunduğu tepenin şekline göre yapılmış olan asıl bina, zemin kattaki üç sıra küçük odadan oluşur. İlk sırada kraliyet dairesi vardır, ikincide hizmetkârların bölümü yer alır ve üçüncüsünde de muhafızların barakaları bulunur;

bütün odalar, şatonun iç avlusunun etrafını çeviren üstü kapalı bir gezinti yolu ya da revaka açılır. Binanın tamamı gri taştan sağlam şekilde inşa edilmiştir, masif duvar işçiliği ve konumu nedeniyle sağlamlık kazanmış kullanışlı bir tepe kalesidir.

Praslok Şatosu'nda verilecek bir moladan sonra seyyahlar, büyük bir yaylanın kenarındaki Talti Gölü'ne ve karşı düzlükteki Dobrava'ya bakan Volseni şehrine ulaşmak için aynı yolda beş mil daha gitmelidir.

Aslında Volseni, iki tarafında uzun, eğimli çatıları olan evlerin, arada bir de yuvarlak bir kulenin dizili olduğu, pazar yerine giden bir tek uzun sokaktan ibarettir. Sırtını dağa vermiş ve diğer üç tarafı da hafiften yıkılmaya başlamış olsa da dayanıklı bir surla korunan Volseni, neredeyse zaptedilemez bir kaledir. Geceyi burada geçirmeyi düşünen seyyahlar şehir kapılarının kapandığını trompet sesiyle duyacaklardır. Pitoresk bir yer olmasına karşın Volseni uzunca vakit geçirilecek bir yer değildir.

Volseni'nin arka tarafında, bilinen anlamıyla bir yoldan ziyade, at arabalarına ve atlara mahsus patikalar vardır. Bunların arasında başlıcası ve en sık kullanılanı, Talti Gölü Vadisi'ni çaprazlamasına geçerek, Aziz Peter Geçidi'ne çıkışın yarısında ve Volseni'ye yaklaşık yirmi mil mesafede, Dobrava'dan gelen yola ulaşanıdır. Bu yol, kaba ve düzensiz kır üçgeninin kaidesini meydana getirir. Merkezde Talti Gölü vardır; Slavna yolunun ikiye ayrıldığı nokta,

Geçit ve Volseni ise üçgenin üç açısını oluşturur.

Slavna'ya yakın olduğu halde burada peyzaj, başşehri çevreleyen bereketli nehir vadisinden çok farklıdır. Kasvetli, taşlık, tepe otlakları ve dağ ormanlarından oluşan bir arazidir. Doğal özellikleri, sakinlerinin karakterlerine çarpıcı biçimde yansımıştır: Volseni'yi başşehirleri sayanlar, Slavna halkından daha tahammüllüdür, lükse daha az düşkündürler, kavgalarla ayaklanmalara o kadar meraklı değildirler ama silahlandıkları zaman da daha korkulacak düşmanlar olurlar. Sergius'un trajik bir şekilde katledilmesinin ardından Volseni halkı genç kraliçe Sophy'yi reisleri olarak seçti ve o da, kendisinden hiç beklenmeyeni başararak, onları savaşa ve zafere götürdü.

Kravonya'ya gelen ziyaretçiler dilin öğrenilmesinin zor olduğunu görecektir. Kravonya para birimi *para*'nın yaklaşık dört İngiliz yeni peni'sine eşdeğer olduğunu bilmek faydalı olabilir, ancak seyahate çıkmadan önce tam döviz kuru kontrol edilmelidir. Ziyaretçiler Sophy'nin şiarını da akıldan çıkarmamalıdır: "Kendinizi Kravonya'ya alıştırmalısınız; malum, burası Essex değil."

(Anthony Hope [Anthony Hope Hawkins], *Sophy of Kravonia,* Londra, 1906)

KRONOMO, BİNGFİELD ADASI'nın güneydoğusunda, Abyssnes ülkesinin sınırında yer alan bir krallıktır. Kronomo'da, çapı yaklaşık beş millik, surlu bir yerleşim olan tek bir şehir yer alır.

Kronomo on sekizinci yüzyılın başlarında, yeğeni Uhirria tarafından tahttan indirilmeden önce ülkeye yirmi iki yıl boyunca başarılı bir şekilde krallık eden Bomarrah tarafından yönetilmiştir. Bomarrah öldürülmek üzere Bingfield Adası'na götürülmüş, ancak adaya ismi verilen İngiliz tarafından kurtarılmıştır. Bingfield tacı geri alması için Bomarrah'a yardım etmeyi teklif etmiş ve onunla birlikte Kronomo'ya geri dönmüştür. Uhirria kısa bir süre sonra yenilgiye uğratılmıştır, bunda Bingfield'ın Kronomo'ya gelirken adasından getirdiği köpek-kuşlarının rolü büyüktür. İhtiyatlı seyyahların içi rahat olsun, çünkü bu kaba tüylü etobur yaratıklar artık Kronomo'daki hayvan varlığının bir parçası değildir.

(William Bingfield [?], *The Travels And Adventures Of William Bingfield, Esq: Containing, As Surprizing a Fluctation of Circumstances, both by Sea and Land, as ever befel before one Man. With An accurate Account of the Shape, Nature and Properties of that most furios and amazing Animal, the Dog-Bird,* Londra, 1753)

KUKUANA ÜLKESİ, Orta-güney Afrika'da, aşılmaz bir set oluşturan Süleyman Dağları'yla çevrili, uçsuz bucaksız bir yayladır. Saba'nın Göğüsleri olarak bilinen ve yaklaşık beş bin metre yüksekliğindeki iki dağ buradadır.

Yöre yerlileri Zulu kökenli olup, Zulu dilinin eski bir şeklini konuşurlar; bu ikisi arasındaki ilişki, kabaca, Chaucer İngilizcesi ile modern İngilizce arasındaki ilişkiyi andırır. Onların kazı yapıp hazine bulsun diye Hazreti Süleyman'ı ilk kez buraya getiren madenciler oldukları söylenir.

(Henry Rider Haggard, *King Solomon's Mines,* Londra, 1886)

KULAK ADALARI, Almanya kıyıları açıklarındaki birkaç küçük adacıktır. Halkı Auriti ya da Serapa Kulak denen, kulakları tüm vücutlarını kaplayacak kadar anormal boyutta büyük, balıkçı bir kabiledir. Bu özelliklerinin bir sonucu olarak kulakları öylesine keskindir ki denizin altındaki balıkları bile tespit edebilirler.

(Yaşlı Plinius, *Inventorum Natura,* İS 1. yy)

KULAK ADASI, bkz. YERDENİZ.

KULE DAĞLAR, ERİADOR'da, SHİRE'ın batısında, yüksek sıradağlardır. Bu dağlar, onlara adlarını veren üç beyaz kuleyle taçlanmıştır. Kulelerin, ARNOR Krallığı'nın kuruluşunun ardından elfler tarafından inşa edildiği sanılmaktadır. Vaktiyle en yüksek dağda bir *palantír* ya da Görme-taşı muhafaza edilirdi; ancak, diğer *palantír* ORTA DÜNYA'nın her tarafında, uzaklarda vuku bulan olayları gözlemek için paha biçilmez bir değer taşırken, Kule Dağlar'daki taş sadece uzaklardaki AMAN'a bakabiliyordu, bu yüzden de o toprakları etkileyen savaşlarda hiç rol oynamadı.

Shire hobbitleri, diğerlerinden biraz uzakta, yeşil bir tümsek üzerinde duran bu kulenin tepesinden denizin görülebildiğini söyler – ancak, bir hobbitin buraya tırmandığına dair hiçbir kanıt yoktur. Orta Dünya'da Dördüncü Çağ'ın başlayışıyla birlikte Kule Dağlar'ın da Shire'ın batı sınırını işaretledikleri kabul edilmiştir.

(J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Two Towers*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955; J.R.R. Tolkien, *The Silmarillion*, Londra, 1977)

KUMMEROW, Aşağı Pomeranya'da, dağlarla çevrili bir köydür. Halkının vaftiz törenine ciddi biçimde karşı olduğu söylenir. Kummerow'luları vaftiz etmeye gönderilenler, bir vaftizden önce, görenekler uyarınca vaftizi gerçekleştirecek kişinin kendini temizlemesi gerektiği bahanesiyle suları dondurucu soğuklukta yerel bir derenin içinde saatlerce bekletilir; sonunda soğuktan yığılır ve oraya düzenlemek için geldikleri töreni tamamen unuturlar.

Bugünlerde seyyahların, buzlu sularda en uzun süreyle durabilenler arasından Kummerow kralının seçildiği şenliğe katılmalarına izin verilmektedir.

(Ehm Welk [Thomas Trimm], *Die Heiden von Kummerow*, Berlin, 1937)

KUM ŞEHRİ, Suriye çöllerinde bir yerlerdedir, çok büyük kayalık bir amfitiyatronun içindedir, içinden menderesli bir nehir geçer. Dağların Şeyhi tarafından idare edilir ve Haçlı kılığındaki askerler tarafından korunur. Kum Şehri sakinlerinin Haçlı Seferleri devrinden beri orada yaşadığı söylenir.

Şehir surları mozaiklerle kaplıdır. Kraliyet sarayında muazzam sayıda değerli kumaş bulunur: ipek, nakışlı damasko, kadife ve devetüyü. Sarayın altındaki kemerler yakutlar, zümrütler, turkuazlar, safirler ve elmaslardan oluşan bir hazineyi korur. Sarayın üç katı, oniks bir merdivenle birbirine bağlanmıştır.

Ziyaretçiler, insan kafataslarıyla süslenmiş kocaman bir oda olan Savaşçılar Odası'na davet edilir. Burada onlara zehirli şarap verilir ve sonra da çöle salıverilirler. Kum Şehri'ni ikinci kez ziyaret eden seyyah sayısı pek azdır.

(Jean d'Agraives, *La Cité des sables*, Paris, 1926)

KUNLUN DAĞI, Semavi İmparator'un yeryüzündeki başşehri sayılan Çin'de bir dağdır. Bir kaplan gövdesine sahip, dokuz kuyruklu, insan yüzlü ve kaplan pençeli bir yaratık olan Lu Wu tarafından korunur.

Kunlun Dağı yüz binlerce ayak yüksekliktedir ve sekiz yüz ayakkarelik bir alanı kaplar. Doruğunda kırk ayak yüksekliğinde ve el ele tutuşmuş beş adamın gövdesini ancak çevreleyebileceği genişlikte bir ağaç büyür. Burada leopar kuyruklu, kaplan dişli, tiz sesli, keçe saçlı bir canavar olan ve göz kamaştırıcı bir taç takan Batı'nın Ana Kraliçesi yaşar.

(Anonim, *The Book of Mountains and Seas*, İÖ 4. yy)

KURBAĞA KONAĞI, NEHİR KIYISI'nın yanından akan nehrin kıyısında, yumuşak tuğladan, suyun yanıbaşına kadar inen çiçekli çimenlere kapı gibi açılan uzun pencereleriyle,

vakur bir binadır. Bu evin arka tarafında, çok sayıda ek bina vardır: ahırlar, domuz ahırları, bir güvercinlik ve bir kümes ile duvarla çevrili cazip bir mutfak bahçesi. Binaların bazı kısımlarının on dördüncü yüzyıldan kalma olduğu söylense de her tür modern konfora sahiptir ve son derece rahat bir centilmen meskenidir. Golf sahasına, postaneye ve kiliseye yakındır; ana nehre akan yakınlardaki bir çayda büyük bir kayıkhane bulunur. Evden nehir kıyısına doğru inen yeraltı geçidi yüzlerce yıl önce yapılmış gibidir ve Konak'ın şimdiki sahibinin babası tarafından restore edilmiştir.

Kurbağa Konağı, bölgede hatırı sayılır bir şöhrete sahip olan Bay Karakurbağası'nın atadan kalma evidir. Temelde iyi kalpli ve cömert olduğu halde, Bay Karakurbağası kendini beğenmiş ve övüngen gibi görünebilir; ayrıca birkaç hobiye karşı duyduğu gelgeç hevesleri vardır ki, bunlar geçmişte hem pahalı hem de tehlikeli sonuçlar doğurmuştur. Bunların sonuncusu motorlu arabalara olan tutkusuydu ve birkaç çarpışmanın ardından, Bay Karakurbağası'nın araba çalma sebebiyle hapse girmesine yol açmıştı.

Bay Karakurbağası tam hapisten kaçma planları kurmuştu ki, mecburi yokluğu sırasında YABANIL ORMAN'dan gelen ve susamuru, karakurbağası ve dağ gelinciklerinden oluşan bir grubun Kurbağa Konağı'nı ele geçirdiğini öğrendi. Yabanıl Orman'lılar ne yazık ki Konak'a hatırı sayılır ölçüde zarar verdi ve Bay Karakurbağası'nın erzağından epeyce bir bölümü yiyip içtiler. Sonunda Bay Karakurbağası, Nehir Kıyısı'ndan Bay Susıçanı, Yabanıl Orman'lı Bay Porsuk ve KÖSTEBEK BURNU'ndan Bay Köstebek tarafından kovuldu. Bu dörtlü Konak'a (sadece Bay Porsuk'un bildiği) yeraltı geçidinden girdiler ve kendilerine gürültülü bir şölen çeken işgalcileri kapı dışarı ettiler. Konak şimdi yeniden düzene girmiş durumdadır, bu olayın vaktiyle pek taşkın olan Bay Kurbağa üzerinde hayırlı ve sakinleştirici etkisi olmuşa benziyor.

(Kenneth Grahame, *The Wind in the Willows*, Londra, 1908)

Bohemya'daki KURT KOYAĞI'ndan bir görünüm.

KURT KOYAĞI, Bohemya'dadır. Aynı zamanda heveskâr birer sporcu olan seyyahlar burada ruhları karşılığında, yabani avcı Samiel'den yedi sihirli kurşun elde edebilirler. Bu kurşunlardan altı tanesi dosdoğru hedefe, yedinci ise avcı nereye isterse oraya gidecektir. Vadi, çocuklarını uyarıp oradan uzaklaştırmaya çalışan ölmüş anne-babaların hayaletleriyle doludur. Kadavralar ve hayalet gibi hayvanlar, alev ve kıvılcım tükürerek kayalardaki mağaralar arasında sürünür.

(Carl Maria Freiherr von Weber & Johann Friedrich Kind, *Der Freischütz*, ilk sahnelenişi: Berlin, 1821)

KUŞKU ŞATOSU, HIRİSTİYAN'ın ÜLKESİ'nde, bir zamanlar Dev Umutsuzluk ile eşi Güvensizlik'e ait olan evin yıkıntılarıdır. Şato, SEMAVİ ŞEHİR'e gitmekte olup da KOLAYLIK OVASI'nın kenarındaki Tali Yol Çayırı'nı geçerek Dev Umutsuzluk'un arazisine giren seyyahlar için ciddi bir tehdit unsuru oluşturur. Devin topraklarından geçen herkes yakalanıp karanlık bir zindana atılır ve acımasızca dövülerek açlığa mahkûm edilirdi. Dev Umutsuzluk, seyyahları öylesine zavallı bir duruma düşürürdü ki, öyle yaşamak yerine intihar etmeyi tercih ederlerdi.

İki seyyah, Hıristiyan ve arkadaşı Umutlu da Dev'in eline düşmüş ancak kaçmayı başarmışlardı; arkalarından gelenleri uyarmak üzere yola bir işaret diktiler: "Bu çit geçit, Semavi Şehir'in kralından nefret eden ve onun kutsal hacılarını yok etmeye çalışan Dev Umutsuzluk'a ait Kuşku Şatosu'na gider". Birkaç yıl sonra dev ve eşi, seyyahlara ülkeyi gezdiren Yüce-yürek önderliğinde bir grup tarafından öldürülmüştür. Bu topluluk şatoyu yerle bir etmiş ve geriye yalnızca günümüze ulaşan yıkıntıları bırakmıştır. Dev'in kafası, Hıristiyan ve Umutlu'nun dikmiş olduğu ilk tabelanın tepesine asılmıştır.

(John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is discovered the manner of his setting out, his dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1678; John Bunyan, *The Pilgrim's Progress from this world to that which is to come. The Second part. Delivered under the similitude of a Dream. Wherein is set forth the manner of the setting out of Christian's wife and children, their dangerous journey and safe arrival at the Desired Country*, Londra, 1684)

KUŞLAR ADACIĞI, Karayipler'dedir. Öylesine küçüktür ki çevresinde yürümek sadece altı saat alır. Adaya adını, burada bulunan çok çeşitli türde kuş verir, ama Kuşlar Adacığı en çok burada yaşayan yılanlarla tanınır.

On sekizinci yüzyılda Kont d'Uffai'nin burada gemisi batmıştı. Babasının emirlerine itaatsizliğinin cezası olarak adaya gönderilen güzel bir kadınla karşılaştı ve onunla birlikte ilkel masumiyette hoş bir toplum kurdu, ki bu toplum hakkında çok az şey bilinir. D'Uffai'nin yaptığı kulübeler bugün de oradadır ve pastoral bir mutluluk peşindeki çiftler tarafından kullanılabilir.

(Eléazar de Mauvillon, *Le Soldat Parvenu Ou Mémoires Et Aventures De Mr. De Verval Dit Bellerose. Par Mr. De M*, Dresden, 1753)

KUŞLAR ADASI, Kanada'nın doğu kıyısı açıklarında bir ada, buraya adım atılmasını yasaklayan Çirkin Amenachem'in yuvasıdır. Dinlemeyip gelenler korkunç derecede mutsuz olurlar ve adanın peyzajının –kum rengi ağaçlar, çiçekler ve taşların– tutsağı haline gelirler.

(Michel Tremblay, *Contes pour buveurs attardés*, Montreal, 1966)

KUŞLAR ÜLKESİ, bkz. VAK VAK ADALARI.

KUTLU DİYAR, bkz. AMAN.

KUTSAL SARAY, bkz. EGYPLOSİS.

KUTSAL VADİ, Hindistan ve Sikkım'ın sınırlarında, Büyük Rungit Vadisi'nin gerisindedir; dağların tepelerinde, kayadan duvarlarla çevrilidir. Tecrit edilmişliği sayesinde ılıman bir iklimi ve zengin bitki örtüsü vardır, dağlardan inen ve menderesler çizerek akan bir nehir tarafından sulanır. Seyyahlar, Kutsal Vadi'ye giden en kısa yolun Büyük Rungit Vadisi'ndeki bir mağaradan geçtiği konusunda uyarılırlar. Biçimsiz basamaklarla varılan bir dizi tünel, bir uçurumla sona eren çıkıntılı bir kaya tabakasına çıkar. Kayaya tesbit edilmiş portatif metal merdiven basamaklar, seyyahın Kutsal Vadi'ye inmesini sağlayacaktır. Vadiye girmenin bir başka yöntemi ise daha tehlikelidir. Seyyahlar Büyük Rungit Vadisi'nde yere yatıp uyuyormuş gibi yapmalıdır. Az sonra çok sayıda kocaman kaplan yanına gelecek ve onu incitmeden Kutsal

Vadi'nin bağrındaki Kali Tapınağı'na sürükleyecektir. Ancak seyyahlar bu ikinci giriş yönteminden yararlananların çoğunun yerliler tarafından tanrılarına kurban edildiğini unutmamalıdır. Fakirler, kaplanlarla zehirli yılanları, bu şekilde tanrılara adanacak kurban bulsunlar diye eğitmiştir.

Metal basamaklı merdivenin dibinden yaklaşık bir saatlik yürüyüş mesafesinde olan Kali Manastırı, geceleri heybetli kapısının iki yanına yerleştirilmiş ocaklarla aydınlanan muazzam bir binadır. Ziyaretçi içeri girince, odanın iki yanında iğrenç yüzleri olan, kollarıyla bacakları çarpılmış, son derece yüksek iki heykel görecektir. En uzak uçta yükseltilmiş bir taht durur, onun hemen ardında ise Kali'nin kara mermer heykeli heyula gibi yükselir; boynunda kafataslarından oluşan bir gerdanlık, dört elinin her birinde de birer kafatası vardır. Tapınağın altında mezarlar ve lahitlerle dolu, karmaşık ve olağanüstü oymalarla bezeli bir mahzen yer alır. Yana doğru kayan bir kaya levhasıyla ulaşılan gizli geçit, tapınağın yasaklanmış yüreğine gidilmesini sağlar; bir başka geçit ise açık havaya çıkar. Tapınağın önünde sayvana destek olan büklümlü sütunlarıyla teraslı bir bahçe uzanır. En yüksek terasın altında, ziyaretçi, asırlar boyunca dünyanın prenslerinin tanrıçaya sunduğu armağanlardan oluşan, Siva'nın efsanevi hazinelerini görecektir. Bunlar, üstüne değerli taşlar kakılmış en iyi mermerden yapılmış bir odada durur. Ancak ziyaretçiler odanın yerinin çok iyi saklanan bir sır olduğu ve bu sırra ihanetin ölümle cezalandırılabileceği konusunda uyarılır. İdam, zehirli yılanların yardımıyla infaz edilir.

Tapınak kısmen, kutsal timsahların yaşadığı bir gölle çevrilidir. Kurban edilecek mahpuslar tapınaktan gölün dibine giden bir tünelin sonundaki dar bölmeye kilitlenmiştir ve timsahlar onlara yaklaşmaya karar verene kadar da orada kalırlar. Eğlence amaçlı bu ayinlerde, kurban töreninin bir parçası olarak en eski Vedik ilahileri de kullanılır.

Kutsal Vadi'de, mehtapta çok güzel görünen daha küçük, artık kullanılmayan tapınakların da harabeleri vardır.

(Maurice Champagne, *La Vallée mystérieuse*, Paris, 1915)

KUTUP AYISI KRALLIĞI, Franz Josef Toprakları ya da Nansen Takımadaları'ndaki bir kutup keşfi sırasında, belirsiz bir yerde yol arkadaşları tarafından terk edilmiş olan Pietro Galibas adlı bir Macar kâşifin verdiği bilgilere göre, bu bölgede zeki bir kutup ayıları kabilesi yaşar. Ayılar onu kurtarmış ve ona bakmış, kabilenin kralı da Galibas'ı sarayını –dev kristaller ve sıvı bazalt gibi jeolojik garipliklerle açısından zengin, muazzam bir buz mağaraları ve yeraltı mağaraları labirenti– ziyaret etmeye davet etmiş.

Galibas ayrıca ayıların bitmez tükenmez bir yiyecek kaynağı olarak kullandığı, çok sayıda donmuş tarihöncesi hayvan gördüğünden de söz ediyor. Galibas bu hayvanların etinden yemiş; gerçi et sertmiş, pek de lezzetli değilmiş, ama herhangi bir ters etkisi olmamış. Krallıktaki uzun süreli konukluğu sırasında Galibas, yeraltı labirentini keşfe çıkma şansı bulmuş ve asbest bir salla dolaştığı, bakır sülfatından kocaman bir gölü içeren devasa bir mağara bulmuş. Ancak en sansasyonel keşfini, yirmi bin yılı aşkın süre önce kış uykusuna yatmış genç bir kızla babasının bulunduğu mağarada gerçekleştirmiş. Galibas kara kehribarın özel güçleri sayesinde onları nasıl hayata döndürdüğünü ve kendisine İbranice nasıl teşekkür ettiklerini de anlatıyor. Bilim adına üzücüdür ki kâşifimiz inanılmaz keşifleri nedeniyle öyle coşmuş ki, hiç tavsiye edilmeyecek bir dizi deney gerçekleştirmiş ve buzun erimesine yol açan bir neft püskürmesine sebep olmuş; böylece tarihöncesi hayvanlar da eriyip hayata dönmeye başlamış. Neyse ki püskürme kısa sürmüş, böylece ısı da normal düzeyine düşmüş ve tarihöncesi hayvanlar kış uykusuna dönmüş. Ne var ki

bunun sonucunda diğer seyyahlar, Kuzey Kutup Dairesi'nin derinliklerinde bulunan ve binlerce yıldır nesli tükenmiş yaratıklardan oluşan bu hayvanat bahçesini görme imkânından yoksun kalmış.

(Jókai Mór, *Vingt mille lieues sous les glaces*, Bükreş, 1876)

KUYTUORMAN, ORTA DÜNYA'nın kuzeyinde, DUMANLI DAĞLAR'ın doğusunda ve GRİ DAĞLAR'ın güneyinde çok geniş ve kadim bir ormandır.

Ormanı sulayan ana nehir, Gri Dağlar'dan doğan Orman Nehri'dir. Akan Nehir ise, doğu kenarını sular. Kuytuorman'ın kendisi, suları karanlık ve güçlü olan Büyülü Nehir'in kaynağıdır. Bu sular, onlardan içen, hatta içinde yıkananlarda unutkanlığa ve uykuya yol açar. Kuytuorman'dan iki yolla geçilir: Yüzük Savaşı sırasında bataklığa dönüşen ve doğu ucunda geçilmez hale gelen Eski Orman Yolu ile ormanın kuzeyine doğru elflerin kullandığı bir keçiyolu.

Kuytuorman bir vakitler Koca Yeşilorman diye bilinirdi, ama Üçüncü Çağ'ın başlarında, şer güçleri onu hükmü altına alınca yeni adını edindi. Büyücü Sauron ormanın güneyinde Dol Guldur denen bir kule inşa etti ve burada yaşayan şer, çok geçmeden ormanı da çürütmeye başladı. Sonraki bin yıl boyunca Sauron burada hükmetti ve Kuytuorman da adını hak etti. Sauron'un kendisi ise, onun şer planlarını yenilgiye uğratmak için kurulmuş Akdivan tarafından buradan sürüldü. MORDOR'a çekildi ama kötü yaratıkları ormandaki kulesine döndü ve Kuytuorman kaçınılması gereken bir yer olarak kaldı.

Orman sessiz, tekinsiz bir yer halini aldı, sadece ağaçların birbirine dolanmış dallarından sızan loş yeşil bir ışıkla aydınlanıyordu. Tuhaf, vahşi yaratıklarla doluydu; bunların en korkuncunun, muazzam ağları ağaçtan ağaca uzanan dev örümcekler olduğu anlaşılıyor. Yoldan sapacak kadar budala olanlar, çoğu kez bu ağlara takılır, örümcekler tarafından yakalanır, zehirlenir ve yenirdi. Örümcekler birbirleriyle tıslama ve çığlık sesleriyle iletişim kurarak bir tür konuşmayı beceriyorlardı.

Kuytuorman'ın sakinlerinden çoğunu belirgin biçimde tanımlamak neredeyse imkânsızdır. Karanlığın içinden kırmızı, sarı ya da yeşil gözler bakar ve ormanaltı bitki örtüsünden uğursuz homurdanmalarla hırıltılar gelir. Kara sincaplar görülebilir. Bir ateş, hemen insan eli kadar büyük, kurşuni ya da kara pervane bulutlarını ya da koskoca yarasa sürülerini çeker. Bu sıralarda bir kez beyaz bir geyik sürüsü görüldüğü kayıtlardadır. Ağaçların üstünde kadifemsi siyah kelebekler uçuşur, bunların mor imparator kelebeğinin daha koyu renkli bir çeşidi olduğu düşünülür.

Bu yıllarda Kuytuorman'ın sadece kıyıları iskân edilmişti. Birkaç oduncu güneybatıda yaşar ve örümceklerle orman orklarına karşı hayatta kalmaya çalışırken, elfler de Orman Nehri'nin kıyılarındaki KUYTUORMAN'IN ELFSARAYLARI'nda oturur.

Sauron'un nihai yenilgisinin ardından Kuytuorman'ı şerden ebediyen temizleme yolunda çabalara girişildi. 3019 Üçüncü Çağ'da LÓRİEN'den gelen güçlü bir birlik Dol Guldur'a yürüdü ve karanlık kuleyi yerle bir etti. Ormanın kuzey bölümü, Elfsaraylarının eski sakinlerinin diyarı haline gelirken, güney bölümü de Doğu Lórien'in bir parçası oldu. Dağlar ile Narrows arasındaki, ormanın kıyılarının birleşerek dar bir bel oluşturduğu ağaçlık bölge odunculara ve ANDUİN VADİLERİ'nin Kocaoğlanları'na verildi. Kuytuorman şerden kurtulana kadar birçok büyük muharebe yapıldı ama nihayet bu amaca ulaşıldı ve ormana yeniden Eryn Lasgalen ya da Yeşilyapraklar Ormanı adı verildi. Ancak tarihsel nedenlerle, halen Kuytuorman olarak bilinir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

KUYTUORMAN'IN ELFSARAYLARI, kuzey ORTA DÜNYA'nın kadim ormanı olan KUYTUORMAN'daki Orman Nehri'nin kıyısındadırlar. Koca kayınlar nehir kıyılarına kadar iner.

Orman Nehri, Elf Kralı'nın mağarasına giriş sağlayan muazzam taş kapılara giden bir köprüyle geçilir. Kapıların ardında, kırmızı meşale ışığıyla aydınlanan bir dizi dolambaçlı geçit, görkemli taş sütunlarıyla hayranlık verici bir manzara oluşturan mağaraya gider. Elinde tahtadan oyulmuş bir asayla, tahtadan yontulmuş bir tahtta oturan Elf Kralı, kraliyet meclisini burada toplar. İlkbaharda orman çiçeklerinden, sonbaharda ise böğürtlenlerle kırmızı yapraklardan yapılmış bir taç giyer.

Büyük mağaradan çıkan geçitler sayısız başka mağaraya ve geniş bir salona gider. En alt katların da altından akan bir dere, sukapısı yoluyla tepeden, Orman Nehri'ne gider. Sukapısının önü, iner kalkar bir kapı parmaklığının indirilmesiyle kesilebilse de, genellikle açıktır, çünkü bu dere elflerle GÖL-KENT halkı arasındaki alışveriş için kullanılır; nehirden aşağı fıçılar yüzdürülür ve dönüş yolculuğunda da sırıklarla gerisin geri getirilir.

Kuytuorman'ın orman elfleri, vaktiyle batıdaki Peri Ülkesi'ne gitmemiş olan kadim çağlar elflerinin soyundan gelmiştir. Bu yüzden de o yolculuğu yapmış olan ve Orta Dünya'da yaşayan, Yüksek Elfler denen elflerden farklıdırlar. İyi huylu ve müşfik bir halktırlar –Yüksek Elf halkı kadar bilge olmasalar da– güçlü bir sihirleri vardır ve yabancılara ihtiyatla yaklaşırlar. Şaraptan çok hoşlanırlar ve bölgede üzüm asması olmadığı için güneydeki akrabalarının bağlarından ya da başka bölgelerdeki insanlarınkinden ithal ederler.

Orman elflerinin mağaraları, başka bölgelerde Orta Dünya orklarıyla goblinlerinin oturduğu mağaralara göre nispeten sığdır ve içlerindeki hava da temiz ve serindir.

(J.R.R. Tolkien, *The Hobbit, or There and Back Again*, Londra, 1937; J.R.R. Tolkien, *The Fellowship of the Ring*, Londra, 1954; J.R.R. Tolkien, *The Return of the King*, Londra, 1955)

KUZEY DİRHEM, bkz. SHİRE.

KUZEY KUTBU KRALLIĞI, Kuzey Kutbu'nun altında bulunan, uygar dinozorların yaşadığı bir ülkedir. Buzlu çorağa çok sayıda çıkışı olan bir yeraltı tünelleri labirentinden oluşur. Dinozor toplumu özenle örgütlenmiştir ve bütün üyelerin belirli meşgaleleri vardır.

KUZEY KUTBU KRALLIĞI'nın üçüncü çıkışından bir görünüş.

Esas iş, Kuzey Kutbu'nun elektromanyetik enerjisini ısıya ve ışığa dönüştüren muazzam makinelere göz kulak olmaktır. Bu işten sorumlu işçilere, daha genç çıraklar eşlik eder. Bir işçi görevlerini ihmal edecek olursa, işi derhal çırak devralır, işçi de mezbahaya götürülür. Dinozorlar, fok derisinden bir tür iş tulumu giyerler. Yüzleri dev kertenkele yüzleri gibidir ve duygularını belli etmezler.

Bir teoriye göre bu yaratıklar, yeraltına sığınan tarihöncesi dinozorların soyundan gelmekteydi. Kuzey Kutbu Krallığı üzerine, ortağı besbelli aklını kaybetmiş olan bir Fransız kâşif tarafından kaleme alınmış yazılar ele geçti. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, Fransız arkeologlar tarafından kuzey Sibirya'da ortaya çıkarılan bu elyazması, boş bir petrol deposunda, büyük bir ihtimalle bu beyaz ve donmuş krallığın sakinlerinden biri olan bir dinozor iskeletinin yanında bulundu.

(Charles Derennes, *Le Peuple du Pôle*, Paris, 1907)

KUZEY RÜZGÂRI'NIN ARKASI, arktik çoraktaki bu diyara, kapısında oturan Kuzey Rüzgârı'nın bedeninin içinden geçerek ulaşılır.

Buraya dair ilk açıklamalar üç ayrı kişiden gelmiştir ve aralarında birtakım farklar vardır. İlk hikâye on dördüncü yüzyılda yaşayan yazar Durante tarafından yazılmıştır. Bu topraklara ateşten bir kapının içinden geçerek girdiğini ve karşısında her şeyin hoş koktuğu, her zaman Mayıs ayının yaşandığı bir ülke bulduğunu ileri sürer. Sürekli tatlı bir meltem eser ve kırmızı ve sarı çiçeklerle bezeli yemyeşil çayırların ortasından suyu tertemiz bir çay akarmış. Durante'nin betimlemesine göre bu toprakların sakinleri özgür ve sağlıklıymış ve başlarına taç takarlarmış.

Durante'den yüzyıllar sonra, bir İskoç köylüsünün kızı ormanda uyuyakalıp arktik diyarda uyanmış ve oradan bir ay sonra dönmüştür. Yağmurun hiç yağmadığı, rüzgârın hiç esmediği, ne güneşin ne ayın, ne gecenin ne günahın bulunduğu bir aydınlık ülkesi anlatmıştır.

On dokuzuncu yüzyılda Diamond adlı bir çocuk, daha etraflı bir tarif vermiştir. Londralı bir taksi şoförünün oğlu olan Diamond, oraya Kuzey Rüzgârı'nın ta kendisi tarafından taşınarak götürülmüş. Rüzgâr'ın suretinin içine girmiş, kendini karın ve buzun olmadığı bir ülkede bulmuş. Gökte bir güneş görmemiş, ama her şeyden saf, parlak bir ışık yayılıyor gibiymiş. Uzun ve rüzgârda dalgalanan çimlerin üzerinden bir nehir akıyormuş. Diamond'a göre orada hiçbir şey ters gitmezmiş, ama öte yandan, hiçbir şey tam olarak düzgün gibi de görünmüyormuş.

Kuzey Rüzgârı'nın Arkası'ndaki insanlar konuşmazmış; birbirlerine bakarlar ve herhangi bir dil kullanmaksızın birbirlerini anlarlarmış. Bir kez daha, Diamond'ın tarifi öncekilerden biraz farklı: insanların hayli mutluymuş gibi göründüğünü o da onaylıyor ama tamamen mutlu olmadıklarını da ekliyor. Diamond onların zaman zaman biraz üzgün, sanki bir gün daha mutlu olmayı bekliyormuş gibi göründüğünü düşünmüş. Görünüşe göre, buranın sakinleri aslında Kuzey Rüzgârı'nın, gemilerini batırdıktan sonra getirdiği kişilermiş. Bir kere bu ülkeye yerleştikten sonra, belli bir ağacın tepesine çıkarak evde bekleyen sevdiklerini görebilirler, bu sırada kendileriyse görünmez olurlarmış. Ağaç ise, bu tuhaf diyarın tüm sakinlerinin üzerinde yer bulabileceği kadar büyükmüş.

Gezginlerin Kuzey Rüzgârı'nın Arkası'nda zamanın çok yavaş geçtiğini unutmamaları gerekir; bazen bir hafta, bir asır sürüyormuş gibi görünür.

(George MacDonald, *At the Back of the North Wind*, Londra, 1870)

KÜBA, bkz. LAMİAM.

KÜL DAĞLARI, bkz. ERED LİTHUİ.

"Narin harikaların diyarı, kimsenin binemeyeceği kadar hafif atlarıyla Havaiyat; kendilerinden daha küçük ve savunmasız, erkek cinsel organlarına benzeyen yaratıklar olan *bullpop*'ları yiyen dev sarısın kadınların yaşadığı Capillaria; dünyadaki ünlü yolların tatil yaptığı, ancak kötü şöhret sahibi Yol-döverlerin vahşi saldırılarına uğradığı Odes Adası; yaşlı bir goril olan Sekizinci Henry ve onun goril karılarının Afrika-Tudor karışımı bir konakta yaşadığı Thames -üzerindeki- Londra; tek sakini devasa bir örümcek olan boş oda Pauk; tasnif edilmiş çöplerin oluşturduğu sonsuz sayıda muazzam çemberle çevrili, ulaşılması çok güç X; Jacqueline Susann'ın bütün eserleri ve Pierre Cardin'in gardrobu gibi insan ruhunun en harikulade ürünlerinin saklandığı Nimpatan; demirden yapılma, yumurta biçiminde bir şehir olan, bisikletli Tatar'ların kalesi Malacovia."

Alberto Manguel (*Okumanın Tarihi, Borges'in Evinde, Palmiyelerin Altında Stevenson*) ve Gianni Guadalupi'den (*Ekvator Hikâyeleri*) hayal gezginleri için ideal bir gezi rehberi: Arkham, Babil, Camelot, Düzülke, El Dorado, Erewhon, Hogwarts, Jurassic Park, Köpan Adası, Lilliput, Mahagonny, Narnia, Orta Dünya, Oz, Stepford, Şato, Tatar Çölü, Utopia, Yerdeniz, Zincirlikuyu...

Çin'den Peru'ya bütün dünyadan, bütün çağlardan, yazıdan, perdeden ve sahneden seçilmiş 1200'den fazla ülke, ada, yapı, yer; 220'den fazla harita ve resim.

Takım ISBN 975-08-0974-2
ISBN 975-08-0975-0
9 789750 809743
50 YTL.
(2 cilt birlikte)